EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

InspiroMAP

aneb Jak učit četbou poznávat
(nápadník nejen do hodin literární výchovy)

Metodické a pracovní listy: Mgr. Milena Rosová
Grafická úprava: Mgr. Klára Geher
© 2021

MAP
OPAVSKO & VÍTKOVSKO

Poděkování autorce Mgr. Mileně Rosové za inspirující obsahovou náplň metodických a pracovních listů pro učitele a žáky a paní Mgr. Kláře Geher za celkovou nápaditou grafickou úpravu. Celému týmu pracovních skupin Svět čtenářské gramotnosti MAP Opavska a Vítkovska pod vedením PhDr. Evy Cvekové patří poděkování za podnětné připomínky, doporučení a postřehy ze života škol.

E-kniha InspiroMAP aneb Jak učit četbou poznávat je zaměřena na rozvoj čtenářské gramotnosti žáků 1.–5. ročníku ZŠ, vznikla v rámci projektu Místní akční plán rozvoje vzdělávání na území Opavska (reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008638) a Místní akční plán rozvoje vzdělávání na území Vítkovska (CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008640). Oba projekty jsou financované z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.
Neslouží ke komerčním účelům.

Listopad 2021

Vydala: Místní akční skupina Opavsko z.s.

InspiroMAP

Vážené kolegyně a kolegové,

protože si uvědomujeme, jak náročné je z dnešních dětí vychovat čtenáře a budovat jejich vztah ke knihám, rozhodli jsme se Vás podpořit vytvořením určitého „inspiromatu“. Ve spolupráci s užší skupinou pedagogů z Opavska a Vítkovska jsme postupně vybrali pro každý ročník prvního stupně ZŠ deset knih pro děti a mládež, které odpovídají aktuálním čtenářským zájmům současných dětí a zároveň odráží vhodnou žánrovou skladbu četby pro daný věk dětí. V našem výběru najdete některá klasická díla i knihy vydané v posledních letech, většina pochází z pera českých autorů, ale zařadili jsme i několik překladových prací. V rámci členění knih do konkrétních ročníků uvádíme vždy jejich krátké anotace, které by Vám mohly usnadnit volbu. Knihy jsou vřazeny do ročníků tak, aby výběr vyhovoval zkušenějším i méně zkušeným čtenářům, třídění proto vnímejte jen jako orientační.

Ke každé z knih jsme vytvořili **dva metodické listy pro učitele – strukturu hodiny, texty a tipy, pro žáky pracovní list.** Materiál je natolik obsáhlý, že jej lze využít nejen pro jednu vyučovací hodinu. Pro lepší přehlednost jsme v pracovních listech použili následující řadu ikonek, které upozorňují na typ zařazených úkolů:

Přečti.

Doplň.

Vyřeš.

Odpověz na otázky.

Napiš.

Prodiskutuj.

Vytvoř.

Promysli.

Pracovní listy pro žáky 1. a 2. ročníku jsou vybaveny textovými ukázkami s použitím většího fontu písma, aby se dětem lépe četly, mají také širší řádky pro vepisování odpovědí.

Ať už se rozhodnete využít konkrétní metodické a pracovní listy jako podklad k výuce, nebo se jimi budete jakkoli inspirovat, budeme velmi rádi, jestliže Vám usnadní práci. Struktura jednotlivých hodin odráží naši snahu o mezipředmětovost a zároveň o uchopení konkrétních textů tak, aby děti čtení bavilo, přemýšlely o obsahu úryvků a měly chuť v četbě pokračovat. Věříme, že naše podněty ve spojení s Vaší profesionální erudicí a zkušenostmi vyústí v hodiny, které budou těšit jak žáky, tak i Vás, pedagogy.

SEZNAM TEXTŮ PODLE ROČNÍKŮ ZŠ

1. ročník			
Autor	**Kniha**	**Nakladatelství, místo vydání, vročení**	**Strana**
Březinová, I.	Lucka Luciperka	Mladá fronta: Praha, 2014	**10**
Čech, P.	O čertovi	Sursum: Tišnov, 2001	**23**
Drijverová, M.	Sísa Kyselá	Albatros: Praha, 1988	**34**
Havel, J.	Malované čtení	Albatros: Praha, 2008	**44**
Hrubín, F.	Špalíček veršů a pohádek	SNDK: Praha, 1960	**57**
Mrázková, D.	Můj medvěd Flóra	Albatros: Praha, 1987	**70**
Říčanová, T.	Vánoční knížka	Baobab: Praha, 2011	**81**
Smolíková, K.	Knihožrouti	TRITON: Praha, 2016	**90**
Špinková, M.	Divný brach strach	Cesta domů: Praha, 2020	**103**
Žáček, J.	Aprílová škola	Albatros: Praha, 2015	**119**
2. ročník			
Braunová, P.	Kuba nechce číst	Albatros: Praha, 2006	**137**
Čtvrtek, V.	Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni	Albatros: Praha, 1985	**148**
Drijverová, M.	Domov pro Marťany	Albatros: Praha, 1998	**159**
Dvořáková, P.	Julie mezi slovy	Host: Brno, 2013	**169**
Lindgrenová, A.	Emil Neplecha	Albatros: Praha, 1975	**184**
Macourek, M.	Mach a Šebestová ve škole	Albatros: Praha, 2003	**195**
Pospíšilová, Z.	Kouzelná třída	GRADA: Praha, 2010	**208**
Procházková, I.	Myši patří do nebe	Albatros: Praha, 2006	**228**
Skácel, J.	Uspávanky	MOBA: Brno, 2018	**239**
Žáček, J.	Ezopovy bajky	Slovart: Praha, 2015	**251**
3. ročník			
Březinová, I.	Teta to plete	Albatros: Praha, 2004	**273**
Čapek, K.	Devatero pohádek	Albatros: Praha, 1977	**287**
Frynta, E.	Písničky bez muziky	Albatros: Praha, 1988	**305**
Hanzlík, J.	Pimpilim pampam	Albatros: Praha, 1981	**319**
Hejná, O.	Bubáci z Pampelic	ARTUR: Praha, 1997	**328**
Lindgrenová, A.	Pipi Dlouhá punčocha	Albatros: Praha, 1976	**341**
Mleziva, J. M.	Vyjmenovaná čtení o přírodě	TRITON: Praha, 2018	**360**
Pospíšilová, Z.	Týden mezi indiány	Grada: Praha, 2018	**374**
Procházková, I.	Kryštofe, neblbni a slez dolů	Albatros: Praha, 2004	**387**
Seifertová, L.	Tajemná Opava	Staturární město Opava: Opava, 2017	**401**

4. ročník			
Brooks, B.	Příběhy pro kluky, kteří se nebojí být výjimeční	Ella & Max: Praha, 2018	**420**
Černý, J.; Zátka, P.; Adla, Z.; Kalousek, J.	Obrázky z českých dějin a pověstí	Albatros: Praha, 2011	**440**
Fischerová, D.	Pohoršovna	Mladá fronta: Praha, 2014	**470**
Jirous, I. M.	Magor dětem	INVERZE: Praha, 1991	**483**
Rowlingová, J. K.	Harry Potter	Albatros: Praha, 2000	**496**
Stýblová, V.	Princ a Skřivánek	Albatros: Praha, 1984	**514**
Šrut, P.	Příšerky a příšeři	Paseka: Praha, 2005	**530**
Toman, M.	Neskutečná dobrodružství Florentina Flowerse, poctivého piráta ve službách madam L.	Baobab: Praha, 2019	**545**
Troiano, R.	20 výjimečných dívek, které změnily svět	REBO International CZ: Praha, 2018	**555**
Williams, D.	Babička drsňačka	Argo: Praha, 2012	**569**
5. ročník			
Ayresová, Ch.	Životy slavných umělců	Slovart: Praha, 2008	**590**
Blažková, K.	Tymián z Oxary	Argo: Praha, 2019	**614**
Černý, J.; Fixl, J.; Jůzlová, J.	Světoví Češi	Mladá fronta: Praha, 2015	**628**
Denton, T.; Griffiths, A.	Ztřeštěný dům na stromě (13 pater)	Petrkov: Praha, 2017	**649**
Hanáčková, P.	Ohrožená zvířata	Albatros: Praha, 2019	**661**
Novotná, A.	Divadlo nás baví	Práh: Praha, 2008	**679**
Preussler, O.	Čarodějův učeň	Arcadia: Praha, 1996	**692**
Procházková, I.	Únos domů	Albatros: Praha, 1998	**706**
Sovák, J.	Expedice Věnceslava Brábka	Slovart: Praha, 2019	**719**
Werich, J.	Fimfárum	Československý spisovatel: Praha, 1960	**735**

InspiroMAP

SEZNAM TEXTŮ PRO 1. ROČNÍK ZŠ:

1. ročník		
Březinová, I.	Lucka Luciperka	Mladá fronta: Praha, 2014
Čech, P.	O čertovi	Sursum: Tišnov, 2001
Drijverová, M.	Sísa Kyselá	Albatros: Praha, 1988
Havel, J.	Malované čtení	Albatros: Praha, 2008
Hrubín, F.	Špalíček veršů a pohádek	SNDK: Praha, 1960
Mrázková, D.	Můj medvěd Flóra	Albatros: Praha, 1987
Říčanová, T.	Vánoční knížka	Baobab: Praha, 2011
Smolíková, K.	Knihožrouti	TRITON: Praha, 2016
Špinková, M.	Divný brach strach	Cesta domů: Praha, 2020
Žáček, J.	Aprílová škola	Albatros: Praha, 2015

Březinová, I. – Lucka Luciperka

Dobrodružný příběh malé Lucky dětem přiblíží spontánní, hravou a sebevědomou holčičku, která se postupně setkává s důsledky svých lumpáren. Když k nim na svátek sv. Mikuláše přijde jen čert s troškou uhlí, Lucka se rozhodne Mikuláše sama vyhledat a tím začíná její odvážná cesta zešeřelým městečkem. Malí čtenáři mohou jejím prostřednictvím prožít obavy i katarzi, a dokonce o kousek zmoudřet. Kniha je psána velkými písmeny, aby se dobře četla i dětem, kterým zatím dělá čtení malých písmen obtíže.

Čech, P. – O čertovi

Půvabný příběh o čertovi a jeho proměně napsal a nakreslil Petr Čech, jehož výtvarný projev výborně dotváří atmosféru prostředí věžiček, komínů a vysokých střech. Malí čtenáři se mohou vžít do mladého Florimóna, který čím dál víc poznává lidský svět a čím dál méně se mu chce lidi pokoušet. V postavě krásné a odvážné kominice Tradamily potkává člověka, který laskavě a nezištně pomáhá druhým. Útlý příběh proměny čerta v člověka schopného přinášet druhým radost může dětem poodhalit, kolik zloby pochází ze zvyku, samoty a neštěstí – a jak málo stačí k prozření.

Drijverová, M. – Sísa Kyselá

V edici První čtení vyšel příběh Jeníka Placky a Sylvy Kyselé, dvou spolužáků, kteří se o to víc vzájemně zlobí, oč více se jejich okolí snaží, aby se kamarádili. Příběh je vnímán z Jeníkovy perspektivy, takže osloví i chlapecké čtenáře. Ukazuje Jendovo trápení s

holčičí potřebou být ve všem nejlepší a všechno řídit, zatímco on sám si připadá úplně prachobyčejný. Po mnoha karambolech Jeník nachází správnou cestu k tomu, jak nad Sísou vyniknout – a nakonec v ní najde i opravdovou kamarádku. Příběh je vyprávěn vtipně, v krátkých větách a je doplněn geniálními ilustracemi Adolfa Borna. Malí čtenáři pak mohou najít i další pokračování Jeníkových a Sylviných příhod v knize Sísa Kyselá a ušmudlaný rytíř.

Havel, J. – Malované čtení

Havlovo Malované čtení přináší dětem několik jednoduchých příběhů a vtipných básniček ve formátu, na který jsou zvyklé z dětských časopisů, konkrétně v podobě textu, v němž některá slova nahrazují obrázky, takže se do čtení mohou úspěšně zapojit i děti, kterým zatím čtení činí jisté obtíže. Texty jsou ve výuce dobře využitelné pro svou tematickou i jazykovou různost – od jednoduchých, věcným jazykem vedených vyprávění o každodenních skutečnostech až po hravý básnický text. Pokud by děti tento formát zaujal, v knihovnách najdete řadu dalších Havlových Obrázkových či Malovaných čtení na různá témata.

Hrubín, F. – Špalíček veršů a pohádek

Dnes naprosto klasická kniha z dílny dvou nestorů tvorby pro děti – Hrubína a Trnky. Najdete v ní řadu známých pohádkových textů – od dlouhých básnických či prozaických pohádek až po kratičké veršované, které mívají daleko prozaičtější a běžnému životu bližší vyústění zbavující dětské či zvířecí pohádkové hrdiny bezmocnosti. Hrubínovy básnické texty na nás dýchnou starými časy, přesto jsou nesmírně půvabné, čerpají převážně z jednoduché říkadlové formy, mohou dětem přiblížit dětství jejich prarodičů, rozšířit slovní zásobu – a v neposlední řadě jsou výbornými pomocníky při vysvětlování zákonitostí básnického textu.

Mrázková, D. – Můj medvěd Flóra

Křehký a citlivě podaný příběh o záchraně ztracené hračky, který děti vybízí k zamyšlení nad láskou, starostlivostí, sdílením radosti i starostí v rodině. Mrázková vypráví civilním jazykem, který prozrazuje laskavost jejích postav, a příběh doplňuje vlastními ilustracemi. Jak její výtvarný, tak literární projev dopřává malým interpretům možnost pro fantazijní dotváření a emoční doznění. V dnešním světě vzácný přístup ponechávající prostor soucitu, smutku, odhodlání i nezištnosti může dětské čtenáře jemně vést k hledání vlastního přístupu ke slabším a méně šťastným. Text je díky své jednoduchosti a malému rozsahu přístupný i čtenářům začátečníkům.

Říčanová, T. – Vánoční knížka

Zejména pro adventní dobu vhodné vypravování o zvyklostech předvánoční a vánoční doby zároveň jednoduchým, nevnucujícím se a současným způsobem přináší příběh Ježíšova narození. Vyprávění i ilustrace Terezy Říčanové nás obklopí domáckou atmosférou, kdy se pije u zdobení perníčků čaj a děti svým typickým jazykem vykreslují, jak chápou Vánoce i dobu okolo nich. Z textu na nás zavane vůně jehličí, blýsknou kapří šupiny i zasvítí vánoční hvězda nad betlémskou salaší.

Smolíková, K. – Knihožrouti

V kontextu ostatních příběhů o něco delší próza s detektivními prvky odhaluje, kam se z knihovny ztrácejí knihy. Malé čtenáře u sledování děje udrží jak svěží jazyk a vtipné ilustrace Báry Buchalové doplněné komiksovými bublinami, tak patřičná dávka napětí. Na tento díl popisující, kterak se z Aleše a Zorky stali nadšení čtenáři, navazuje série knih o knihožroutech, v nichž můžeme sledovat další dobrodružství našich hrdinů. Knihu lze zejména doporučit pro fázi raného budování vztahu dětí ke knihám, je výborná jako motivace pro zařízení čtecího koutku ve třídě, třídní knihovničky, pravidelných návštěv knihovny apod.

Špinková, M. – Divný brach strach

Kniha vydaná loňského roku nakladatelstvím Cesta domů v sobě spojuje kvality bilderbuchu s citlivě pojatým obtížným tématem strachu. Přináší jak části připomínající obrázkový slovník, kde Špinková pomocí drobných ilustrací a krátkého slovního doprovodu otevírá téma strachu – jeho potřebnosti i tíhy zbytečných obav a možností jejich překonání, tak krátký příběh budovaný celostránkovými emotivními ilustracemi s velmi jednoduchým textem. Celý příběh směřuje spíše k empatickému procítění, proto jej doporučujeme ke klidnějším činnostem a výukové jednotce spočívající v prožitku a schopnosti pochopení druhých a jejich vnitřního světa. Autorce se výborně podařilo tématem smazat mezilidské bariéry – ukazuje strach dětí, obavy dospělých i seniorů, strach těch, které postihlo něco zlého, i těch, kdo jim pomáhají.

Žáček, J. – Aprílová škola

Žáčkova snad nejznámější sbírka veršů pro děti založená na vtipných záměnách, nonsensu, humorné zkratce je doplněná Bornovým výtvarným projevem, který celý dojem ještě umocňuje. Krátká čtyřverší i delší texty děti vybízí k dotváření představ školního a dětského světa v aprílovém duchu. Jazykový humor, odvaha pranýřovat leccos z našeho životního způsobu i školního prostředí působí nevážně a svádí k hravé interpretaci. Texty se výborně pamatují, řada z nich postupně zlidověla. Jedna z velmi známých sbírek, která dětské čtenáře rozhodně neodradí od poezie.

Lucka Luciperka

Březinová, I.

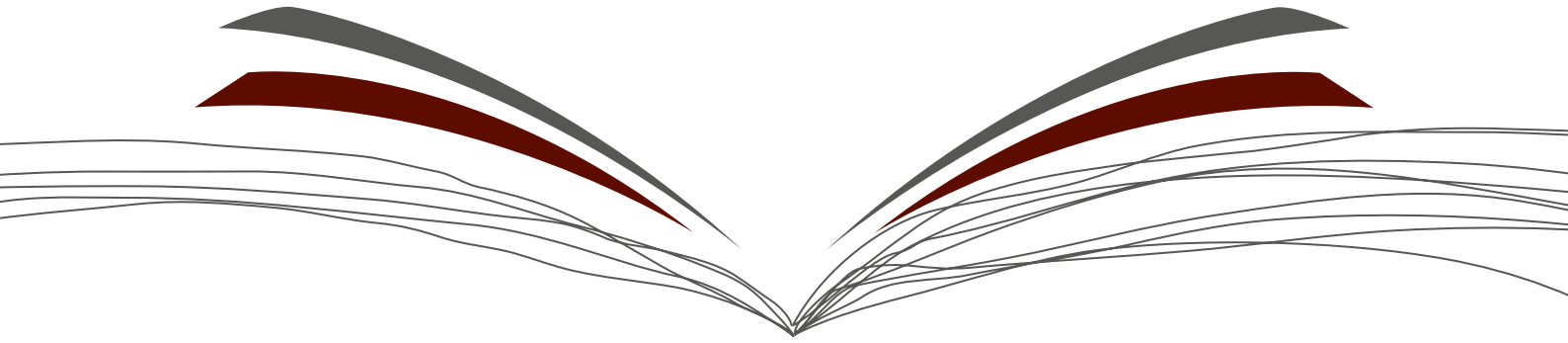

InspiroMAP

Téma hodiny	**Když městem chodí Mikuláši**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Český jazyk a literatura
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – prvouka (mezilidské vztahy, roční období a svátky); matematika
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák rozumí čtenému textu, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – luštění křížovky, společná diskuse o svátku sv. Mikuláše (Už se těšíte na Mikuláše? Ví někdo, kdy k nám chodí? Kdo k němu patří?... Co by se muselo stát, aby někdo nadílku nedostal? A dneska si o takové holčičce přečteme...). 2. Poslech ukázek (čte učitel, případně střídavé čtení žáků), po každé ukázce práce s PL (ověřování pochopení děje; práce s jazykovými prostředky; grafomotorika) – vyučující úkoly shrnuje a rekapituluje správné výsledky. 3. Práce na stanovištích – spočítej, kolik dostaly děti ovoce a sladkostí; pomoz čertovi rozdělit jeho nadílku; podle čeho poznáme Mikuláše, anděla a čerta. 4. Individuální práce s PL – Dopiš nebo nakresli do Mikulášovy knihy, co tvůj spolužák z lavice udělal hezkého a dobrého, jak pomohl kamarádovi, paní učitelce... Společné vyhodnocení – děti by si měly umět povšimnout snahy a pozitivního jednání svých spolužáků, učitel je povzbuzuje ve vzájemné pozitivní reflexi. 5. Závěrečná diskuse – Co myslíte, děti, jak asi Lucka Luciperka dopadla? Bylo jí smutno, když dostala nadílku od čerta? Můžu vám prozradit, že se Lucka nakonec tajně vydala za sv. Mikulášem, aby se ho zeptala, proč za ní tentokrát nepřišel. Na cestu se nevydala sama, a jestli chcete vědět, jak to všechno dopadlo... (motivace k další četbě).
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, křížovka s vyobrazeními
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Ivona Březinová: Lucka Luciperka. Praha: Mladá fronta, 2014. V ML a PL jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí škály na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

LUCKA LUCIPERKA

KŘÍŽOVKA K ÚVODNÍ MOTIVACI

8-3	P	O	M	E	R	A	N	Č
3+1	K	N	I	H	A			
7-1	Č	O	K	O	L	Á	D	A
6-5			U	H	L	Í		
4+3	P	Y	T	E	L			
5-2		B	A	N	Á	N		
9-7		K	O	Š	Í	K		

LUCKA JE PRVŇÁK Z PRVNÍ A. JMENUJE SE MALÁ, ALE MALÁ NENÍ. Z HOLEK JE VE TŘÍDĚ DOKONCE NEJVĚTŠÍ. A TAKÉ NEJVÍC ZE VŠECH ZLOBÍ. I TAKOVÉ ZLOBILY, JAKO JE KUBA HODAČ NEBO MAREK VOTÝPKA, PŘEDHONILA. A PROČ? NO, PROČ, PROČ... PROTOŽE DO ŠKOLY CHODÍ ZE VŠECH POSLEDNÍ. CO, POSLEDNÍ, NĚKDY DOKONCE ÚPLNĚ POZDĚ, AŽ PO ZVONĚNÍ! LOUDÁ SE A LOUDÁ.
TU A TAM ZMÁČKNE NĚČÍ ZVONEK U DOMOVNÍCH DVEŘÍ A PAK SE RYCHLE UTÍKÁ SCHOVAT. JEN TAK Z DLOUHÉ CHVÍLE. A PROTOŽE JI TO BAVÍ. „LU-CINKA CINKA CINKA," ŽALUJÍ POKAŽDÉ ZVONKY, PROTOŽÝE TUHLE HOLKU UŽ KAŽDÝ V ULICI DOBŘE ZNÁ.
„POČKEJ, AŽ TĚ JEDNOU CHYTNU!"KŘIČÍ ZA LUCKOU KDOSI ROZZLOBENĚ. „TAKHLE BUDIT SLUŠNÉ LIDI, TO SE NEDĚLÁ!"
LUCKA MYSLÍ, ŽE BUDIT NĚKOHO CHVILIČKU PŘED OSMOU ZAS TAK HROZNÉ NENÍ. ONA VSTÁVÁ TĚSNĚ PO SEDMÉ I V SOBOTU A NEDĚLI. KDO DLOUHO SPÍ, DALEKO NEDOSKÁČE. A TAKY MÍVÁ OPUCHLÉ OČI. I VE ŠKOLE LUCKA ZLOBÍ. PŘI VYUČOVÁNÍ SI NAHLAS POVÍDÁ A NA PIJÁK KRESLÍ VYKULENÁ STRAŠIDÝLKA.
VĚČNĚ ZAPOMÍNÁ SLABIKÁŘ A OBČAS I DOMÁCÍ ÚKOL. JEDNOU DOKONCE PSALA ÚKOL VE ŠKOLE A TO SE NEMÁ. KDYBY SE DOMÁCÍ ÚKOL NEMĚL PSÁT DOMA, TAK BY SE TAK URČITĚ NEJMENOVAL.

*****

PANÍ UČITELKA ŘÍKÁ, ŽE LUCKA JE ČERTICE A ŽE BY VE ZLOBENÍ STRČILA DO KAPSY VŠECHNY KLUKY. ALE LUCKA MÁ KAPSU DOCELA MALOU. A NĚKDY ŽÁDNOU. TAK KAM BY TY KLUKY STRKALA?
DNESKA LUCKA CÁKALA PO TŘÍDĚ MOKROU HOUBOU. U TABULE TOVYPADALO, JAKO KDYŽ PRŠÍ. PANÍ UČITELKA POSLALA LUCKU VYTŘÍT A MEZITÍM JÍ DO NOTÝSKU MÍSTO POZNÁMKY NAKRESLILA VELKÝ PUNTÍK, JE ČERNÝ JAKO PŮLNOČNÍ TMA.

*****

LUCKA MÁ BÍLÉ BRUSLE, ALE TAKY HOKEJKU JAKO KLUK. PRÁVĚ CHYTILA PUK A STŘÍLÍ JÍM DO BRANKY.
„GÓL, LUCKO! GÓL""
LUCKA JE PYŠNÁ, ŽE JI KLUCI CHTĚJÍ ZA KAPITÁNA. VLASTNĚ ZA KAPITÁNKU. ALE PŘEMOŽENÍ SOUPEŘI SE MRAČÍ.
„CHYŤTE TU HOLKU A ŠUP S NÍ DO ZÁVĚJE!" LUCKA MÁ SNÍH ZA KRKEM I V KRKU. TO TO ZEBE. ALE POČKEJTE, CO VÁM UDĚLÁM, ZLOUNI!
LUCKA SEDÍ VE SNĚHU ZA LAVIČKOU A OPATRNĚ, ABY JI NIKDO NEVIDĚL, SVAZUJE TKANIČKY BOT HOZENÝCH NA HROMADU. TO BUDOU KORÁLE! JAKO PRO OBRA LEDOJEDA.
„POJĎ, ČERTE," SYKNE LUCKA NA PSA.
„KE MNĚ. TAK, HODNÝ PEJSEK. A VEZMI," STRKÁ MU DO TLAMY PRVNÍ ZE SVÁZANÝCH BOT.
„A UTÍKEJ, ČERTE. HONEM. ODNES BOTY AŽ K LESU!"
ČERT PÁDÍ A ZA OCÁSKEM MU KLOPÝTÁ DLOUHÁ ŘADA SVÁZANÝCH BOT. TAK, ZLOUNI, TO MÁTE ZA TU ZÁVĚJ.

1. STANOVIŠTĚ

Pomůcky: číselná řada + namnožené a smíchané obrázky "nadílky"
Rozdělte Mikulášovu nadílku a přiřaďte k odpovídajícím číslům v číselné řadě:

1	2	3	4	5	6	7	8	9

1x

2x

3x

4x

5x

6x 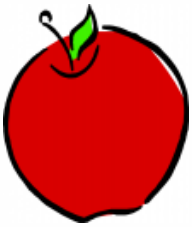

7x

8x

9x

2. STANOVIŠTĚ

Pomůcky: zapsané příklady; jména dětí; namnožené obrázky – min. v množství odpovídající příkladům – učitel pomáhá opakovaně číst zadání příkladů

Lucka, Kuba a Marek přece jenom zlobili. Když k nim přišel nadělovat Mikuláš, krčil se za ním také čert a ten jim k nadílce chtěl přidat i něco ze svého pytle – pomozte mu jeho nadílku správně rozdělit:

Lucka zlobila nejvíce, a proto dostala 4 brambory. Kuba dostal o 2 brambory méně, ale o jednu více než Marek.
Kuba ve své nadílce našel 3 kousky uhlí, to je o 1 víc než Marek a o 3 méně než Lucka.
Marek dostal 1 cibuli, to je o 1 méně než Lucka, ale o jednu více než Kuba.

Komu čert nadělil nejvíce? Kdo nedostal žádnou cibuli?

7x

3x

11x

LUCKA

KUBA

MAREK

3. STANOVIŠTĚ

Pomůcky: vytištěná jména a obrázky věcí
Přiřaďte postavám to, co k nim patří.

MIKULÁŠ

ANDĚL

ČERT

Pracovní list: LUCKA LUCIPERKA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Kdo k nám chodí 5. prosince? Vypočti příklady a doplň:

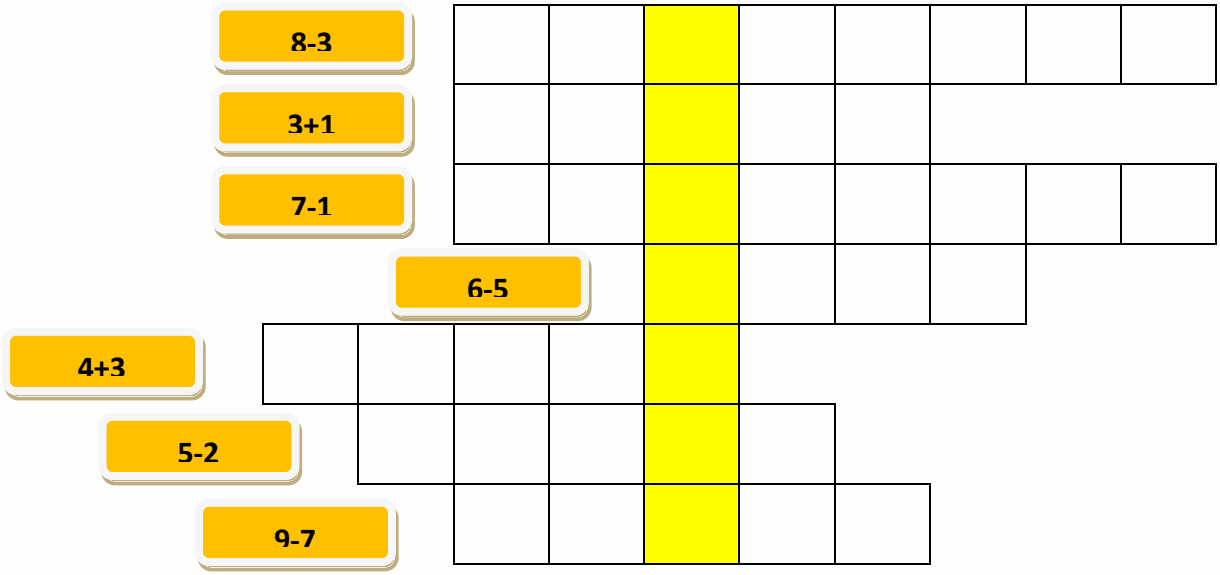

ÚKOL 2

Copak Lucka prováděla? Přečti/poslechni si úryvek a nakresli:

LUCKA JE PRVŇÁK Z PRVNÍ A. JMENUJE SE MALÁ, ALE MALÁ NENÍ. Z HOLEK JE VE TŘÍDĚ DOKONCE NEJVĚTŠÍ. A TAKÉ NEJVÍC ZE VŠECH ZLOBÍ. I TAKOVÉ ZLOBILY, JAKO JE KUBA HODAČ NEBO MAREK VOTÝPKA, PŘEDHONILA. A PROČ? NO, PROČ, PROČ... PROTOŽE DO ŠKOLY CHODÍ ZE VŠECH POSLEDNÍ. CO, POSLEDNÍ, NĚKDY DOKONCE ÚPLNĚ POZDĚ, AŽ PO ZVONĚNÍ! LOUDÁ SE A LOUDÁ.

TU A TAM ZMÁČKNE NĚČÍ ZVONEK U DOMOVNÍCH DVEŘÍ A PAK SE RYCHLE UTÍKÁ SCHOVAT. JEN TAK Z DLOUHÉ CHVÍLE. A PROTOŽE JI TO BAVÍ. „LU-CINKA CINKA CINKA," ŽALUJÍ POKAŽDÉ ZVONKY, PROTOŽÝE TUHLE HOLKU UŽ KAŽDÝ V ULICI DOBŘE ZNÁ.

„POČKEJ, AŽ TĚ JEDNOU CHYTNU!" KŘIČÍ ZA LUCKOU KDOSI ROZZLOBENĚ. „TAKHLE BUDIT SLUŠNÉ LIDI, TO SE NEDĚLÁ!"

LUCKA MYSLÍ, ŽE BUDIT NĚKOHO CHVILIČKU PŘED OSMOU ZAS TAK HROZNÉ NENÍ. ONA VSTÁVÁ TĚSNĚ PO SEDMÉ I V SOBOTU A NEDĚLI. KDO DLOUHO SPÍ, DALEKO NEDOSKÁČE. A TAKY MÍVÁ OPUCHLÉ OČI. I VE ŠKOLE LUCKA ZLOBÍ. PŘI VYUČOVÁNÍ SI NAHLAS POVÍDÁ A NA PIJÁK KRESLÍ VYKULENÁ STRAŠIDÝLKA.

VĚČNĚ ZAPOMÍNÁ SLABIKÁŘ A OBČAS I DOMÁCÍ ÚKOL. JEDNOU DOKONCE PSALA ÚKOL VE ŠKOLE A TO SE NEMÁ. KDYBY SE DOMÁCÍ ÚKOL NEMĚL PSÁT DOMA, TAK BY SE TAK URČITĚ NEJMENOVAL.

Co Lucka vyváděla ve škole?

Jak zlobila cestou?

ÚKOL 3

Slova v knihách. Přečti/poslechni si ukázku a zkus přijít na to, co znamenají barevně označené výrazy:

PANÍ UČITELKA ŘÍKÁ, ŽE LUCKA JE ČERTICE A ŽE BY VE ZLOBENÍ STRČILA DO KAPSY VŠECHNY KLUKY. ALE LUCKA MÁ KAPSU DOCELA MALOU. A NĚKDY ŽÁDNOU. TAK KAM BY TY KLUKY STRKALA?

DNESKA LUCKA CÁKALA PO TŘÍDĚ MOKROU HOUBOU. U TABULE TOVYPADALO, JAKO KDYŽ PRŠÍ. PANÍ UČITELKA POSLALA LUCKU VYTŘÍT A MEZITÍM JÍ DO NOTÝSKU MÍSTO POZNÁMKY NAKRESLILA VELKÝ PUNTÍK, JE ČERNÝ JAKO PŮLNOČNÍ TMA.

ÚKOL 4

Svázané boty. Přečti/poslechni si ukázku a pomoz Lucce svázat všechny boty:

LUCKA MÁ BÍLÉ BRUSLE, ALE TAKY HOKEJKU JAKO KLUK. PRÁVĚ CHYTILA PUK A STŘÍLÍ JÍM DO BRANKY.

„GÓL, LUCKO! GÓL"“

LUCKA JE PYŠNÁ, ŽE JI KLUCI CHTĚJÍ ZA KAPITÁNA. VLASTNĚ ZA KAPITÁNKU. ALE PŘEMOŽENÍ SOUPEŘI SE MRAČÍ.

„CHYŤTE TU HOLKU A ŠUP S NÍ DO ZÁVĚJE!“ LUCKA MÁ SNÍH ZA KRKEM I V KRKU. TO TO ZEBE. ALE POČKEJTE, CO VÁM UDĚLÁM, ZLOUNI!

LUCKA SEDÍ VE SNĚHU ZA LAVIČKOU A OPATRNĚ, ABY JI NIKDO NEVIDĚL, SVAZUJE TKANIČKY BOT HOZENÝCH NA HROMADU. TO BUDOU KORÁLE! JAKO PRO OBRA LEDOJEDA.

„POJĎ, ČERTE,“ SYKNE LUCKA NA PSA.

„KE MNĚ. TAK, HODNÝ PEJSEK. A VEZMI,“ STRKÁ MU DO TLAMY PRVNÍ ZE SVÁZANÝCH BOT.

„A UTÍKEJ, ČERTE. HONEM. ODNES BOTY AŽ K LESU!“

ČERT PÁDÍ A ZA OCÁSKEM MU KLOPÝTÁ DLOUHÁ ŘADA SVÁZANÝCH BOT. TAK, ZLOUNI, TO MÁTE ZA TU ZÁVĚJ.

Máš na nich pěkné mašličky? Kolik dětí bruslilo na kluzišti?

ÚKOL 5

Kniha sv. Mikuláše. Pomoz sv. Mikulášovi – nakresli a napiš do jeho knihy, co dobrého a záslužného udělal tvůj kamarád nebo kamarádka z lavice:

ÚKOL 6

Jak se ti dnes dařilo? Udělej čáru, kam doběhl Čert. Čím dál doběhl, tím více se ti dařilo.

Start									Cíl

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

O čertovi

Čech, P.

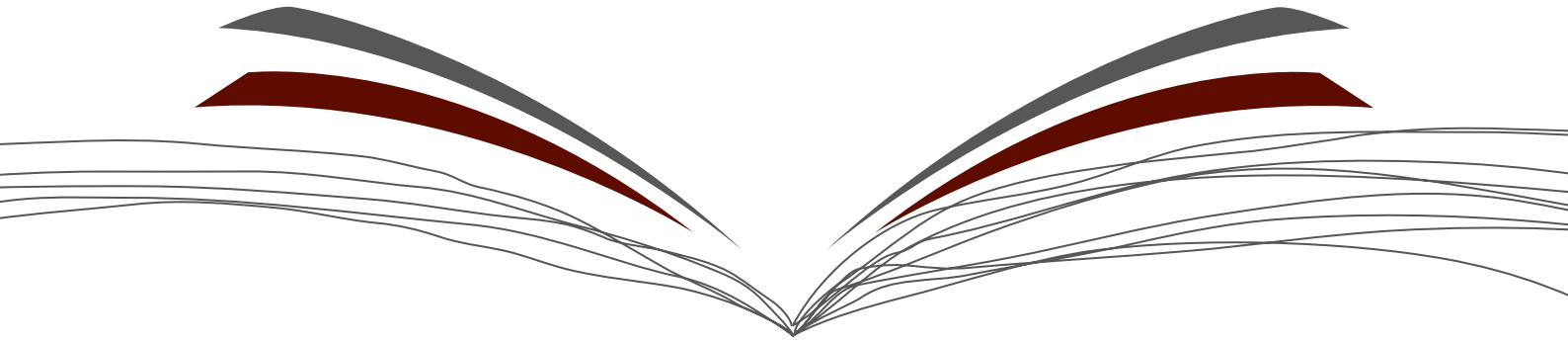

InspiroMAP

Téma hodiny	**Čertí čertoviny**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – osobnostní a sociální výchova; matematika
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy; žák umí rozpoznat místo hlásky ve slově, žák sčítá a odčítá do 10
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – ve skupinkách poznávání čertů z českých pohádek + návazná diskuse (podněty pod obrázky v ML texty a tipy pro učitele). 2. Společná četba 1. části ukázek (střídavé čtení žáků/předčítání učitelem). 3. Krátká společná rekapitulace – o kom pojednává ukázka, jak se postava jmenuje, návaznost na práci s PL (jméno hl. postavy, vystřižení písmen, seřazení do okének). 4. Individuální práce s PL – hledání předmětů, které si čert Florimón přinesl na svět. 5. Čtení 2. ukázky – Tradamila. 6. Individuální práce s pracovním listem – bludiště. 7. Četba 3. ukázky – Jak čert spadl z lávky. 8. Individuální práce s pracovním listem – zachraň čerta – početní příklady, sčítání a odčítání do 10 (možné také jako skupinový úkol při zvětšení a zalaminování). 9. Závěrečná diskuse – Co myslíte, jak to s čertem nakonec dopadlo? Kdo mu asi podal žebřík, aby nespadl? A co se s nastydlým Florimónem dál dělo? Zůstal stále stejně zlobivý, nebo se změnil? To všechno si můžete ještě přečíst v příběhu O čertovi.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, nůžky, lepidlo
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce (skupinová práce), frontální výuka.
Informační zdroje	Pavel Čech: O čertovi. Tišnov: Sursum, 2001. V ML a PL jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí vybarveného obrázku na konci pracovního listu.

Poznej, ze které pohádky je čert na obrázku:

PRINCEZNA ZE MLEJNA

ANDĚL PÁNĚ

PEKLO S PRINCEZNOU

HRÁTKY S ČERTEM

S ČERTY NEJSOU ŽERTY

Návrh otázek ke společné návazné diskusi:

Co dělá ten, o kom se říká, že je čert?
Když o něčem řekneme, že to je čertovina, co tím myslíme?
Když říkáme, že s někým šijí čerti, co se s ním děje?
Když se někdo čertí, co dělá?
Když řekneme „To by v tom byl čert!“, co tím myslíme?

(Děti vyvozují vlastnosti čertů a co čerti dělají – pokoušejí lidi, straší, škodí, zlobí. Vyústění k motivaci ... a dnes si přečteme o jednom takovém čertovi, jak se mu na světě vedlo.)

Florimónův těžký úkol

Jednoho dne byl jeden z nejmladších a nejneposednějších čertů vyslán samotným Luciferem do světa škodit lidem. A nebyl to úkol ledajaký, měl škodit hlavně kominíkům, na které mělo Peklo už dlouho spadeno.
Staří čerti se na střechy báli, jiní dostávali z výšek mezi komíny závrať a ostatní se vymlouvali, na co je jen napadlo. A tak přišla řada na Florimóna. Tak se totiž náš čert jmenoval.
To se ví, Florimónovi se na zem z vyhřátého Pekla moc nechtělo, ale co měl dělat. Musel. Byl tak rozmrzelý, že cestou k městu zašlápl každou jarní kytičku, která se mu připletla pod nohy.
V uzlíčku si nesl jen pár věcí: škodící nůžky k přestřihování šňůrek a různých provázků, škodící trumpetku, s jejíž pomocí lze v komínech vyloudit nadmíru prapodivné a neméně hrůzostrašné zvuky, balíček pekelných karet, bez kterých žádný správný čert neudělá ani krok, kapesní vydání knížky „Kterak lidem škoditi, zvláště kominíkům“ a čarovné zrcátko, které po rozbití umí splnit jedno jediné, ale zato jakékoli přání.

Tradamila

Kominíci netušili, kdo je kreslí ani kdo jim poslední dobou schovává jejich náčiní a v komínech tahá za štětky. Ale na to, aby se začali podezírat mezi sebou, to byli samí rozumní chlapíci. Vidíte, málem bychom zapomněli, nebyli to jen samí rozumní chlapíci, tedy rozumní byli, to ano, ale byla mezi nimi i kominice Tradamila.
Bydlela na ploché střížce jednoho z nejvyšších domů, kde stál její domeček s malou zahrádkou. Lávka spojující domek s ostatními střechami byla tak úzká, že ji dokázal přejít jen opravdu velmi šikovný

kominík. Tradamila byla krásná dívka, ale když si každé ráno oblékla černé kominické šaty a vlasy svázala pod bílou čepici od sazí, byla od ostatních kominíků skoro k nerozeznání. Nikdo nevěděl, proč bydlí právě tady, tak daleko od ostatních lidí. Snad to bylo proto, že byla němá.

UKÁZKY
K PŘEDČÍTÁNÍ UČITELEM

Avšak to do tmy zářící okénko jakoby ho neodolatelně přitahovalo. Snad vůně, linoucí se z komína, přinutila Florimóna zapomenout na strach a vkročit na lávku. Krůček po krůčku se sunul do bezpečí malé plošinky, na které domeček stál. Když na ni po chvíli došlápl a pod kopýtkem ucítil pevnou zem, zhluboka si oddechl. Připlížil se k okénku a přes sklo, na kterém mráz vyčaroval ledové květy, nakoukl dovnitř.
Tradamila zdobila stromeček a na plotně voněl štědrovečerní kapr. Bylo tu čisto a teplo a na prostřeném stole zářily svíčky. V kamnech za slídovými tabulkami plápolal oheň. Na krátkou chvíli zapomněl Florimón na zimu tady venku i na horečku, která se o něj přetahovala se zimnicí. Už ani nevěděl, jestli je mu zima nebo teplo, sníh jako by začal hřát a Florimónovi se najednou začalo chtít hrozně spát. A jak mu hlava klesala níž a níž, ťukl jedním růžkem do skleněné tabulky okna. Hned se probudil a dal se na útěk, aby nebyl prozrazen, ale bylo už pozdě.
Za zády uslyšel, jak dvířka domku zaskřípala. To ostatní se událo v jedné krátké chvilce. Kopýtko na lávce uklouzlo a on cítil, jak padá dolů, dolů, někam do tmavého a hlubokého prostoru mezi domy. Jen šťastnou náhodou se jednou rukou zachytil lávky. Vyděšený se houpal nad propastí, ale vytáhnout se nedokázal. Prsty mu začaly na zledovatělé lávce klouzat a on cítil, že ho opouštějí síly. Bylo to opravdu v poslední chvilce, když se před Florimónem objevil náhle malý žebřík.

Pracovní list: O ČERTOVI

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Vystřihej písmenka na konci PL a poskládej z nich jméno čerta:

ÚKOL 2

Copak si čert Florimón přinesl na svět? Najdi a zakroužkuj:

ÚKOL 3

Kde bydlí Tradamila? Najdi mezi domečky cestu k jejímu domu:

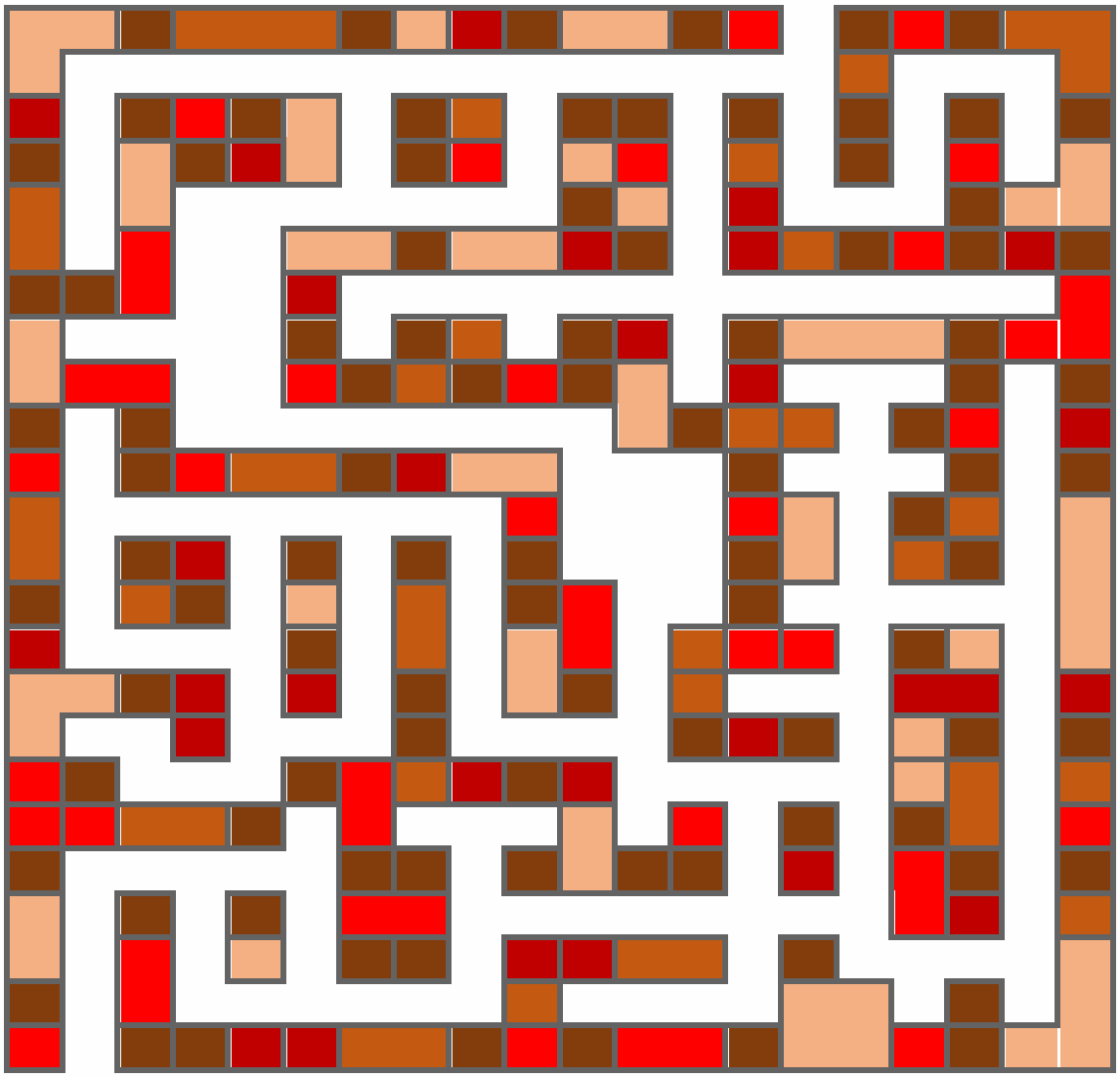

Vepiš správně písmena A a I na vytečkovaná místa tak, aby vzniklo jméno hodné kominice:

T R … D … M … L …

ÚKOL 4

Zachraň čerta Florimóna. Čertovi na zledovatělé lávce uklouzlo kopýtko, vypočti příklady a každý příklad odděl pořádnou příčkou, aby Florimón mohl slézt po žebříku dolů.

... - 5 = 1

8 - ... = 2

2 + 1 = ...

9 - ... = 4

... + 2 = 5

9 - 3 = ...

... + 5 = 7

4 + ... = 8

... + 2 = 9

3 + 7 = ...

ÚKOL 5

Jak se ti dnes dařilo? Čím vyšší dům vybarvíš, tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Písmena k úkolu č. 1:

L	I	R	F	N	O	M	Ó

Sísa Kyselá

Drijverová, M.

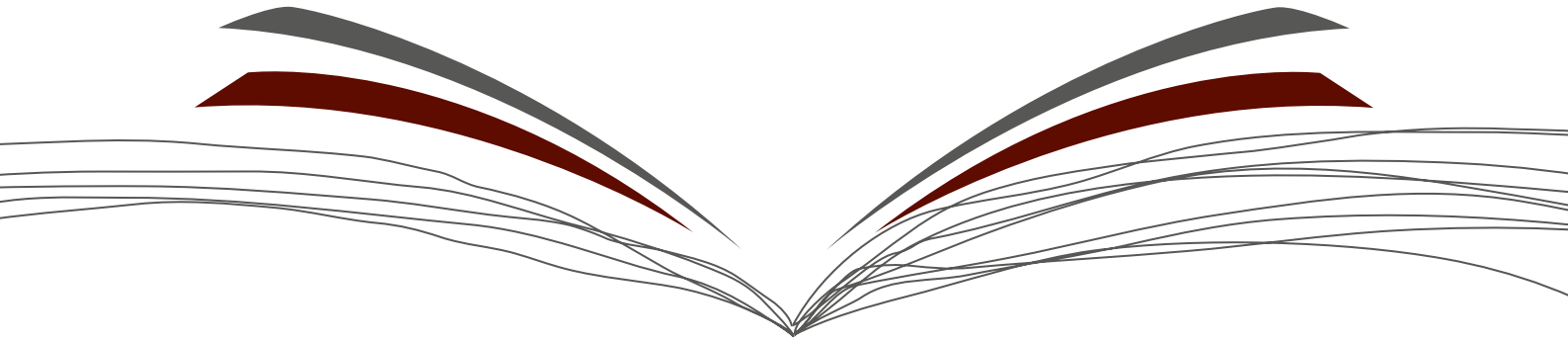

InspiroMAP

Téma hodiny	**Jeníkovo trápení**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět - mezilidské vztahy
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně charakterizovat hlavní postavy; dokáže se vžít do postavy a posoudit její jednání, dokáže přiměřeně chápat vztahové situace a navrhnout řešení.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse. 2. Rekapitulace formou úkolů v pracovním listu. 3. Pravolevá orientace – práce s PL – domeček. 4. Společná četba / předčítání další ukázky + práce ve dvojicích: zamyšlení – vžijte se do Jeníka a do paní učitelky a vymyslete, co byste oběma poradili, aby Jeník situaci vyřešil a paní učitelka se přestala hněvat (dobrovolníci se podělí o své nápady s ostatními, hodnotíme jen pozitivně – na „nevhodné rady“ reagujte otevřenou otázkou). 5. Procvičování motoriky – uvolňování a řízené pohyby zápěstím a rukou: Jeník si moc přeje vlastní zvířátko, myšku. Taková myš tuze ráda běhá a skáče. Vezmeme si podnosy s nasypanou krupicí (pískem apod.) a děti podle diktátu prstem, nebo figurkou myšky napodobují, jak myška utíká atd. 6. Samostatná práce – PL. Napiš Jeníkovi 3 věty (případně doplň obrázkem), co má dělat, aby od rodičů vytouženou myšku přece jenom dostal.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, nůžky, lepidlo, podnosy se sypkou látkou (krupicí, pískem)
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Martina Drijverová: Sísa Kyselá. Praha: Albatros, 1988. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy M. Drijverové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

SÍSA KYSELÁ

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Jeník se popáté podíval na školní fotografii. A popáté dostal vztek.

I tady. I tady musí být vedle něho. Brýle jí sklouzly na špičku nosu. V ruce drží pero. Proč? Aby bylo vidět, že je vzorná? Že píše nejlíp ze třídy?

„Moc hezká fotka," ocenila obrázek maminka. „Vypadáš tam vesele. A Sylvinka taky," dodala.

Sylvinka? A vesele? Vyloučeno. Sylva je taková, jak se jmenuje. Kyselá.

Za jméno ovšem nikdo nemůže. Když se váš tatínek jmenuje Kyselý, máte smůlu. A ještě větší smůlu máte, když se váš tatínek jmenuje Placka. To je Jeníkův případ. Placka... Co se rýmuje na Placka? No ano. Už to zpívá celá třída: Placka – placka – kolem letí facka... A kdo je to naučil? No kdo asi. Kyselá!

Podněty ke společné diskusi:

Občas každý z nás udělá něco, co se druhým nelíbí – někdy nechtěně, ale někdy i schválně. A často se na sebe hněváme, i když se vlastně máme rádi. Co podráždilo Jeníka Placku? A z čeho mohla být smutná Sylva? I když někdy uděláme chybu, můžeme ji napravit.

ZADÁNÍ K DOPLŇOVÁNÍ DO DOMEČKU

Vlevo nahoře má pokoj **Jeník**, do políčka napiš velké J.
V prostředním patře si uprostřed zapomněl **míč**, nakresli ho.
Pod ním jsou dole uprostřed **dveře** – jen aby se tam nezakutálel – nakresli zavřené dveře.
Vpravo nahoře si Jendova maminka uvařila **kávu**, nakresli tam hrníček s kávou.
V prostředním patře vlevo si pan Jahoda teprve čistí zuby – nakresli mu **kartáček s pastou**.
Vpravo dole bydlí **Sísa**, do políčka napiš velké S.
Nahoře uprostřed chová Jeník **myšku**, nakresli ji do správného políčka.
Zatímco vpravo v prostředním patře má paní Zelená v akváriu **rybičku**, nakresli ji.
Sísa nemá žádné zvířátko, zato má vlevo dole velkou knihovnu – nakresli jí do políčka **knihu**.

UKÁZKY KE SPOLEČNÉ ČETBĚ/PŘEDČÍTÁNÍ

Ve čtvrtek se to stalo. Dosud největší malér Jendova života. Když přišel ráno do třídy, ležely na jeho lavici brýle. Ve třídě nikdo nebyl. Nápad se dostavil okamžitě. Kdo nosí brýle? Kdo je bude hledat? A kdo bude zuřit, až je nenajde? No jistě, Kyselá. Taková příležitost se nenajde každý den. Jeník brýle rychle strčil do kapsy.

Další nápad se dostavil taky rychle. Kam brýle uložit? Kde se budou nejlíp vyjímat? No ano. U kabinetu sedí na zdi sova pálená. Té báječně padnou. A třída padne smíchy, až to uvidí. A honem! Než někdo přijde!

Sova nevisela moc vysoko. Nasadit jí brýle bylo dílem okamžiku. Pak se Jeník jakoby nic vrátil do třídy. Nikdo ho při činu neviděl. Kyselá už stála u lavice, zády k němu. Cosi hledala v tašce. „Kde můžou být?“ divila se. Jeník se začal dusit.

„Kam jsem je mohla dát?“ dolovala Kyselá dál v tašce. Jeník si přikryl pusu rukou. Už to smíchy nemohl vydržet. „Neviděl jsi je?“ zeptala se Kyselá. Otočila se k Jeníkovi a... Na nose měla brýle!

...

Příští chvíle vše objasnila. Zazvonilo. Otevřely se dveře - do třídy vešla učitelka. V tu chvíli Jeník pochopil. Její nos vypadl jinak než obvykle. Něco mu chybělo. Ano. Brýle.

Co se dělo dál, je celkem prosté. Učitelka hledala brýle. Divila se, kam se mohly podít. A Kyselá si ovšem vzpomněla, že se Jeník ptal, jestli něco nehledá. Jeník si v duchu nadával. Jak to, že si nevzpomněl, že učitelka nosí brýle? A proč je položila zrovna na jeho lavici.

„Tak co, Jeníku,“ řekla učitelka. „Vzal jsi mi ty brýle? Radši se přiznej rovnou. Bude to lepší.“

Jeník se přiznal. Lepší to nebylo. Třída se sice smála, když uviděla brýlatou sovu, ale učitelka ne.

MYŠ K ROZVOJI MOTORIKY

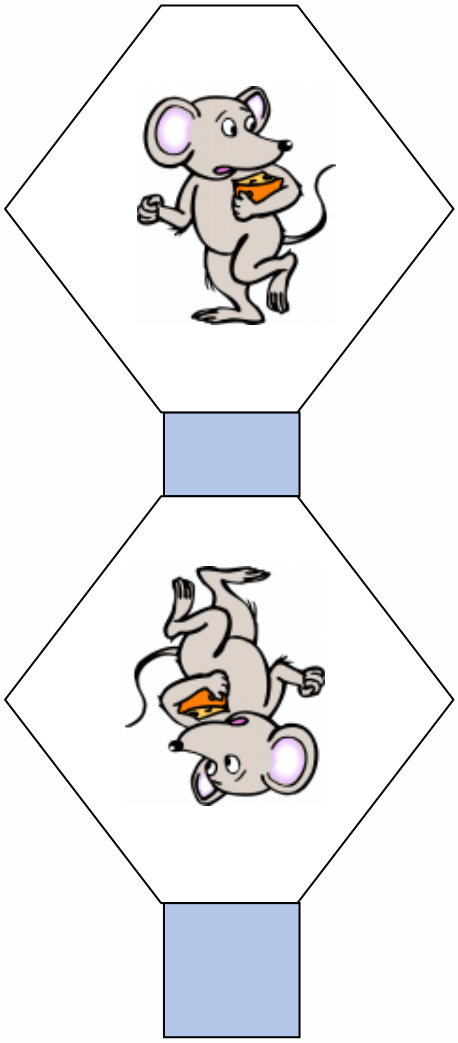

Myšku nalepte na tvrdý papír, vystřihněte a nahoře slepte, abyste získali figurku, kterou děti mohou „kreslit“ v krupici či jiné sypké látce.

TIPY K
PROCVIČOVÁNÍ MOTORIKY

- Myška běží dokolečka – tam a zase zpátky.
- Myška někdo zavřel v místnosti – utíká cikcak ode zdi ke zdi.
- Myška našla cukr, poskakuje radostí (malé tečky dvěma prsty, případně tečky figurkou)
- Myška běhá okolo zdí – proti směru hodinových ručiček – a po směru.
- Myška dělá v krupici vlnky.
- Myška běží po schodech nahoru (od spodního okraje podnosu vzhůru) – a zase dolů.
- Myška tančí kolem dokola a otáčí se.

Pracovní list:

SÍSA KYSELÁ

Jméno žáka:.....

Jeník se popáté podíval na školní fotografii. A popáté dostal vztek.

I tady. I tady musí být vedle něho. Brýle jí sklouzly na špičku nosu. V ruce drží pero. Proč? Aby bylo vidět, že je vzorná? Že píše nejlíp ze třídy?

„Moc hezká fotka," ocenila obrázek maminka. „Vypadáš tam vesele. A Sylvinka taky," dodala.

Sylvinka? A vesele? Vyloučeno. Sylva je taková, jak se jmenuje. Kyselá.

Za jméno ovšem nikdo nemůže. Když se váš tatínek jmenuje Kyselý, máte smůlu. A ještě větší smůlu máte, když se váš tatínek jmenuje Placka. To je Jeníkův případ. Placka... Co se rýmuje na Placka? No ano. Už to zpívá celá třída: Placka – placka – kolem letí facka... A kdo je to naučil? No kdo asi. Kyselá!

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Doplň, co si pamatuješ o Jeníkovi a Sylvě:

ÚKOL 2

Kdo kde bydlí? Nakresli do domečku podle pokynů učitele:

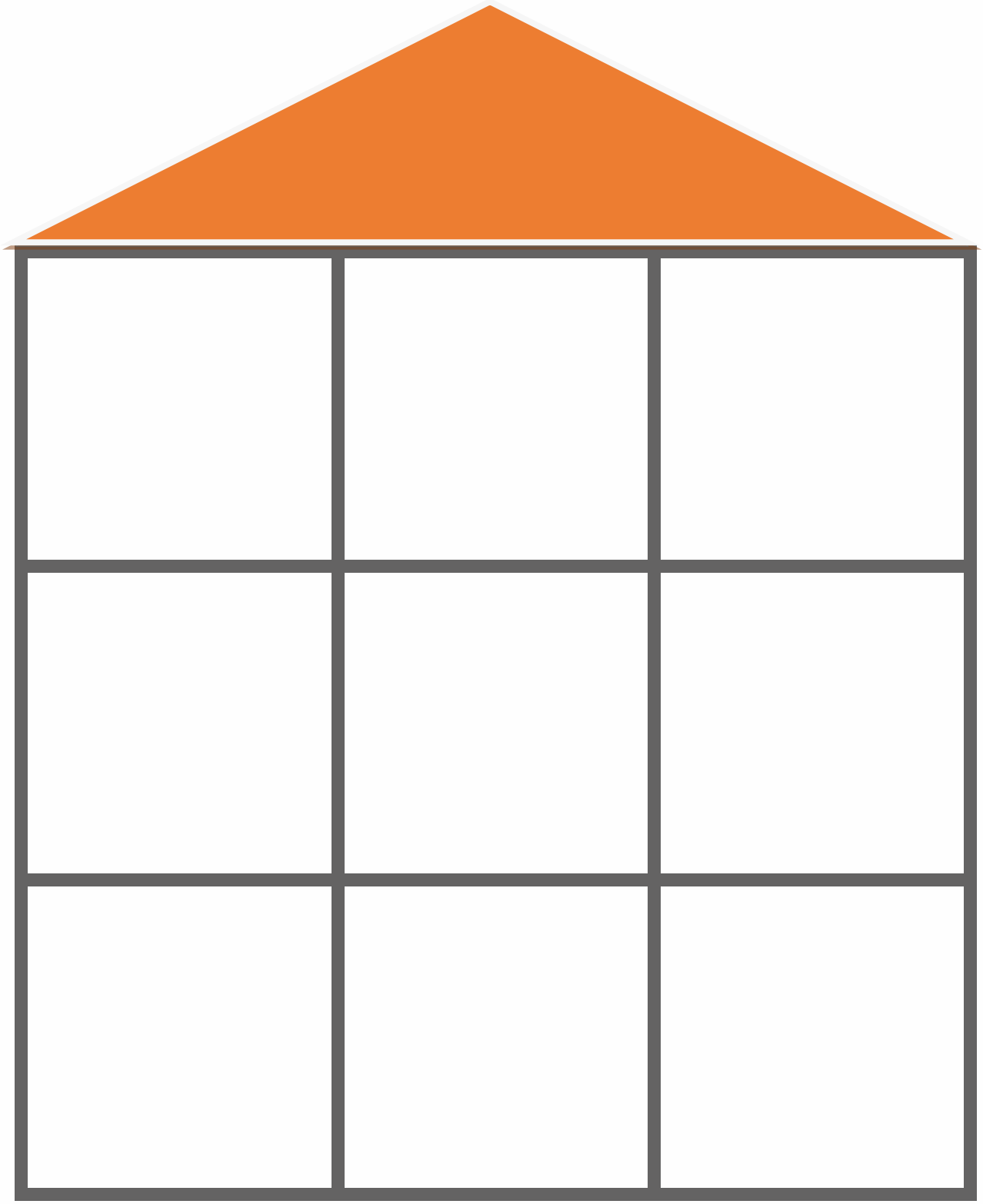

ÚKOL 3
Slovní spojení, která neznáme:Zkus vysvětlit vyjádření v barevných okénkách.

Ve čtvrtek se to stalo. Dosud největší malér Jendova života. Když přišel ráno do třídy, ležely na jeho lavici brýle. Ve třídě nikdo nebyl. Nápad se dostavil okamžitě. Kdo nosí brýle? Kdo je bude hledat? A kdo bude zuřit, až je nenajde? No jistě, Kyselá. Taková příležitost se nenajde každý den. Jeník brýle rychle strčil do kapsy.

Další nápad se dostavil taky rychle. Kam brýle uložit? Kde se budou nejlíp vyjímat? No ano. U kabinetu sedí na zdi sova pálená. Té báječně padnou. A třída padne smíchy, až to uvidí. A honem! Než někdo přijde!

Sova nevisela moc vysoko. Nasadit jí brýle bylo dílem okamžiku. Pak se Jeník jakoby nic vrátil do třídy. Nikdo ho při činu neviděl. Kyselá už stála u lavice, zády k němu. Cosi hledala v tašce. „Kde můžou být?“ divila se. Jeník se začal dusit.

„Kam jsem je mohla dát?“ dolovala Kyselá dál v tašce. Jeník si přikryl pusu rukou. Už to smíchy nemohl vydržet. „Neviděl jsi je?“ zeptala se Kyselá. Otočila se k Jeníkovi a... Na nose měla brýle!

...

Příští chvíle vše objasnila. Zazvonilo. Otevřely se dveře – do třídy vešla učitelka. V tu chvíli Jeník pochopil. Její nos vypadl jinak než obvykle. Něco mu chybělo. Ano. Brýle.

Co se dělo dál, je celkem prosté. Učitelka hledala brýle. Divila se, kam se mohly podít. A Kyselá si ovšem vzpomněla, že se Jeník ptal, jestli něco nehledá. Jeník si v duchu nadával. Jak to, že si nevzpomněl, že učitelka nosí brýle? A proč je položila zrovna na jeho lavici.

„Tak co, Jeníku,“ řekla učitelka. „Vzal jsi mi ty brýle? Radši se přiznej rovnou. Bude to lepší.“

Jeník se přiznal. Lepší to nebylo. Třída se sice smála, když uviděla brýlatou sovu, ale učitelka ne.

ÚKOL 4

Napiš nebo nakresli Jeníkovi, co by měl dělat, aby si zasloužil myšku:

Napiš aspoň 3 věty o 3 slovech.

.....

.....

.....

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Čím větší kus sýra si myška vybere, tím se ti víc dařilo.

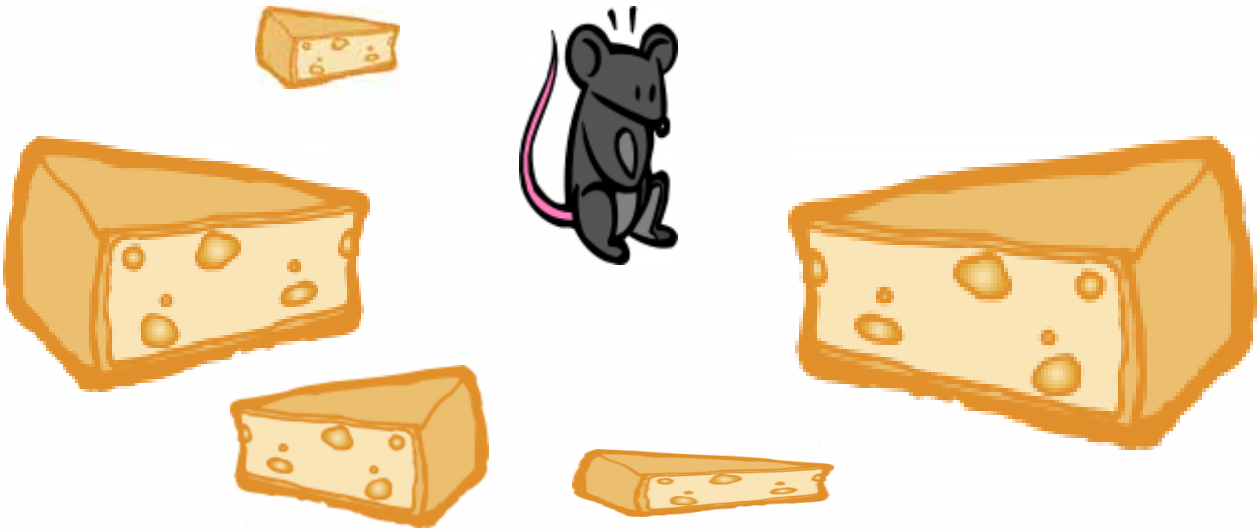

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Malované čtení

Havel, J.

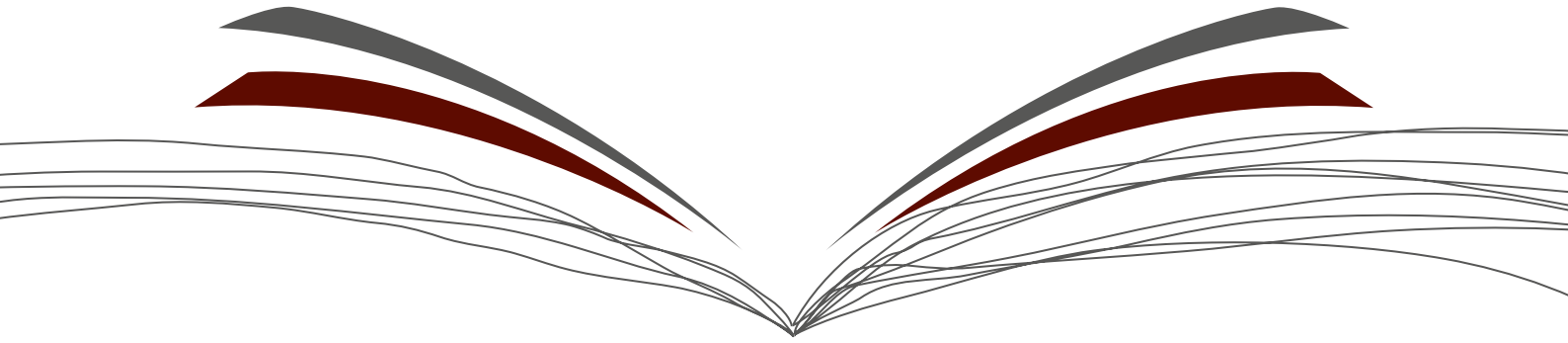

InspiroMAP

Téma hodiny	**Už umím číst básničky**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Hudební výchova, člověk a jeho svět
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, chápe rytmickou složku jazyka, umí vytleskat rytmus, rozpozná rým
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – Kdo si pamatuje z mateřské školy nějakou básničku nebo písničku? Naučila vás nějakou básničku nebo říkadlo maminka? Víte, že písničky jsou vlastně zhudebněné básničky? Kdo zná nějakou písničku o zvířatech? Pojďme si ji společně zazpívat... Básničky a písničky si tak dobře pamatujeme také proto, že bývají rýmované. Dnes si budeme povídat o tom, jak rým poznáme, a naučíme se ho utvořit. 2. Společná četba ukázky (střídavé čtení učitele + žáci doplňují slovní ekvivalenty obrázků) 3. Výklad – jaká slova se rýmují (zvuková shoda, počet slabik). Doplňování rýmů – individuální práce s PL – úkol 3, doplňování písmen. Společná kontrola + rytmizace – vytleskávání slabik. 4. Rytmizování ukázky za pomoci hudebních nástrojů, nácvik nejprve na dvojverších, následně na celé básni (děti se mohou střídat v doprovodu jednotlivými nástroji). 5. Práce ve dvojicích – sestavování rýmů formou hry „pexeso“. 6. Opětovná společná četba ukázky – učitel čte otázky, žáci odpovídají. 7. Skupinová práce – vytvořte společně ve skupině básničku s použitím předem zadaných rýmujících se dvojic slov. Na závěr hodiny texty umístíme na nástěnku a společně vybereme nejzdařilejší (vítězná skupina může dostat malou odměnu).
Pomůcky	Pracovní listy, pastelky, ozvučná dřívka, triangl, xylofon, tamburína; odměna pro děti.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Jiří Havel: Malované čtení. Praha: Albatros, 2008. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Havla, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí obrázku na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

Já mám koně, vraný koně,
to jsou koně mí.
Když já jim dám ovsa,
oni skáčou hopsa,
já mám koně, vraný koně,
to jsou koně mí...

Skákal pes, přes oves,
přes zelenou louku,
šel za ním myslivec,
péro na klobouku...

V řadě za sebou
tři čuníci jdou,
ťapají si v blátě
cestou necestou.
Kufry nemají,
cestu neznají,
vyšli prostě do světa
a vesele si zpívají...

Sluníčko, sluníčko,
popojdi maličko,
sedíš tu u cesty,
stane se neštěstí,
něco tě zajede...

Když jde malý bobr spát, bobr spát, bobr spát,
tak si chvilku hraje rád, hraje rád, hraje rád,
postaví se na zadní, na zadní, na zadní,
jenom, bobře, nespadni, jenom nespadni...

CO KDO DĚLÁ?

CO DĚLÁ ? ZVONÍ.
CO DĚLÁ ? VONÍ.
CO DĚLÁ ? PIŠTÍ.
CO DĚLÁ ? ČISTÍ.
CO DĚLÁ ? PŘEDE.
CO DĚLÁ ? JEDE.
CO DĚLÁ ? KVIČÍ.
CO DĚLÁ ? SYČÍ
CO DĚLÁ ? ZPÍVÁ.
CO DĚLÁ ? ZÍVÁ.
CO DĚLÁ ? KOUKÁ.
CO DĚLÁ ? HOUKÁ.
CO DĚ Á ? BRUČÍ.
CO DĚLÁ ?
BUČÍ.

CO DĚLÁ ?BUDÍ.

CO DĚLÁ ? STUDÍ.

CO DĚLÁ ?VLAJE.

CO DĚLÁ ?ZRAJE.

CO DĚLÁ ?METE.

CO DĚLÁ ? KVETE.

CO DĚLÁ ?MRKÁ.

CO DĚLÁ ?TRKÁ.

CO DĚLÁ ?ŠIJE.

CO DĚLÁ ?RYJE.

CO DĚLÁ ? ŠLAPE.

CO DĚLÁ ?KLAPE.

CO DĚLÁ ? ČADÍ.

CO DĚLÁ ?HLADÍ.

CO DĚLÁ ?HÝKÁ.

CO DĚLÁ ?

TIKÁ.

RÝMOVÉ DVOJICE

STU-HA	DU-HA	O KO-ZE	NA VO-_ _
KO-NÍ-ČEK	JE-NÍ-ČEK	VEPŘ	PEPŘ
TE-LE	ME-_ _	V LE-SE	TŘE-SE
HRAD	HLAD	ŠEP-_ _-JÍ	ČE-KA-JÍ
ZDRA-_ _	PRA-VÁ	JA-BLO-NÍ	NA-_ _ _-NÍ
ME-TE	SVĚ-_ _	PA-_ _-ČEK	DO-ME-ČEK
JDOU	TMOU	LI-JE	ŽI-_ _
ŠI-_ _	VI-DÍ	NO-SÍ	BO-_ _

RÝMOVÉ PEXESO (PRÁCE VE DVOJICÍCH)

Objevte co nejvíce rýmových dvojic:

KYŠKA		NOTA	
ŽÁROVKA		OPICE	

VLÁSEK		**BRÁNA**	
VESLO		**VES**	
SESTŘENICE		**MRAK**	
HROM		**NOVINY**	
CESTA		**VIDLE**	

1. SKUPINA

VESNICE	OPICE
KRÁVA	MÁVÁ
PEKLO	TEKLO

2. SKUPINA

LIŠKA	ŠIŠKA
JEDLE	HNEDLE
LES	PES

3. SKUPINA

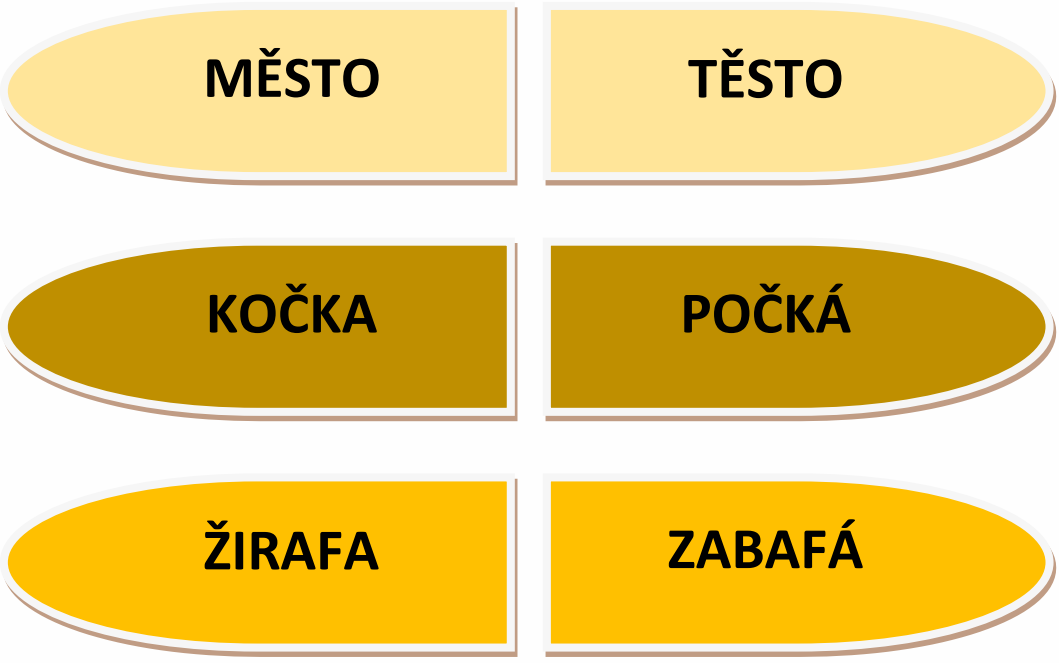

4. SKUPINA

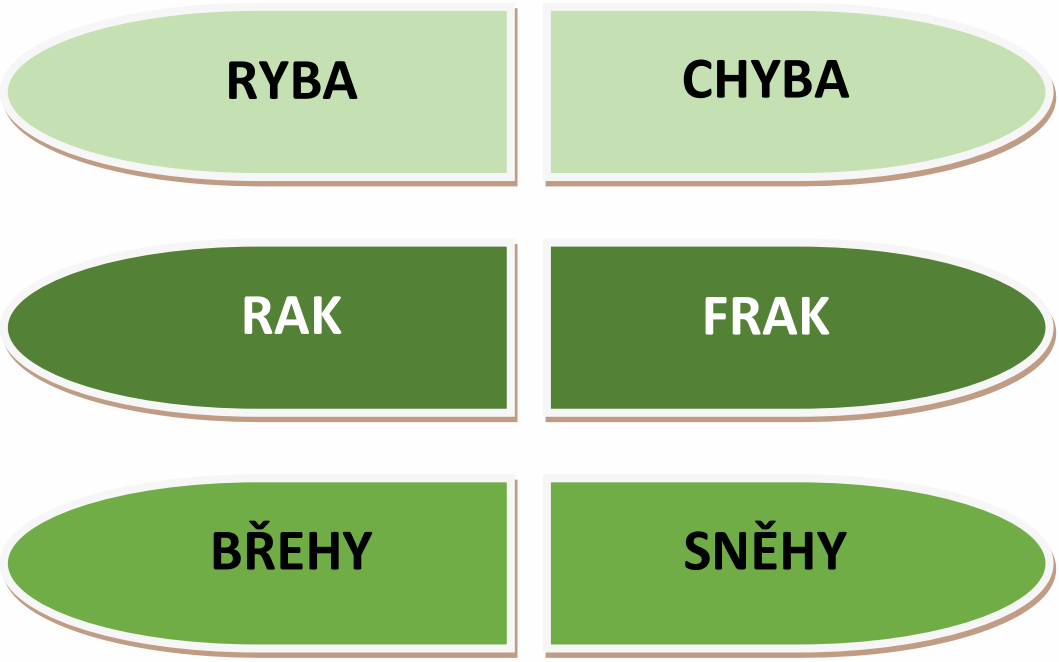

Pracovní list: MALOVANÉ ČTENÍ

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Spolu s paní učitelkou čti. Nahraď obrázky správným slovem:

CO
KDO
DĚLÁ?

CO DĚLÁ ?BUDÍ.

CO DĚLÁ ? STUDÍ.

CO DĚLÁ ?VLAJE.

CO DĚLÁ ?ZRAJE.

CO DĚLÁ ?METE.

CO DĚLÁ ? KVETE.

CO DĚLÁ ?MRKÁ.

CO DĚLÁ ?TRKÁ.

CO DĚLÁ ?ŠIJE.

CO DĚLÁ ?RYJE.

CO DĚLÁ ? ŠLAPE.

CO DĚLÁ ?KLAPE.

CO DĚLÁ ? ČADÍ.

CO DĚLÁ ?HLADÍ.

CO DĚLÁ ?HÝKÁ.

CO DĚLÁ ?

TIKÁ.

ÚKOL 2
Poznáš rýmy? V předchozím textu pastelkami zakroužkuj rýmy.
Poznáš verš? Zkus jeden žlutě podtrhnout.

RÝMEM NAZÝVÁME SLOVA NA KONCI VERŠŮ, KTERÁ MAJÍ PODOBNÝ ZVUK.
ČASTO MAJÍ SHODNÝ POČET SLABIK.

ÚKOL 3
Rýmům utekla písmenka. Najdi správnou skupinku písmen a vepiš je na místo modrých čárek.

-LE -TA- -DÍ -JE
-ZE -KLO- -LE -VÁ -TE
-LE- - SÍ

Zkus doplnit chybějící písmena tak, aby se slova rýmovala:

STU-HA	DU-HA	O KO-ZE	NA VO-_ _
KO-NÍ-ČEK	JE-NÍ-ČEK	VEPŘ	PEPŘ
TE-LE	ME-_ _	V LE-SE	TŘE-SE
HRAD	HLAD	ŠEP-_ _-JÍ	ČE-KA-JÍ
ZDRA-_ _	PRA-VÁ	JA-BLO-NÍ	NA-_ _ _-NÍ
ME-TE	SVĚ-_ _	PA-_ _-ČEK	DO-ME-ČEK
JDOU	TMOU	LI-JE	ŽI-_ _
ŠI-_ _	VI-DÍ	NO-SÍ	BO-_ _

ÚKOL 4

Naše básnička. Vytvořte ve skupině básničku o 6 verších, ve kterých použijete zadané rýmy. Básničku si zapište:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo?

Umísti barevný puntík podle toho, jak ti to dnes šlo:

☹									☺

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Špalíček veršů a pohádek

Hrubín, F.

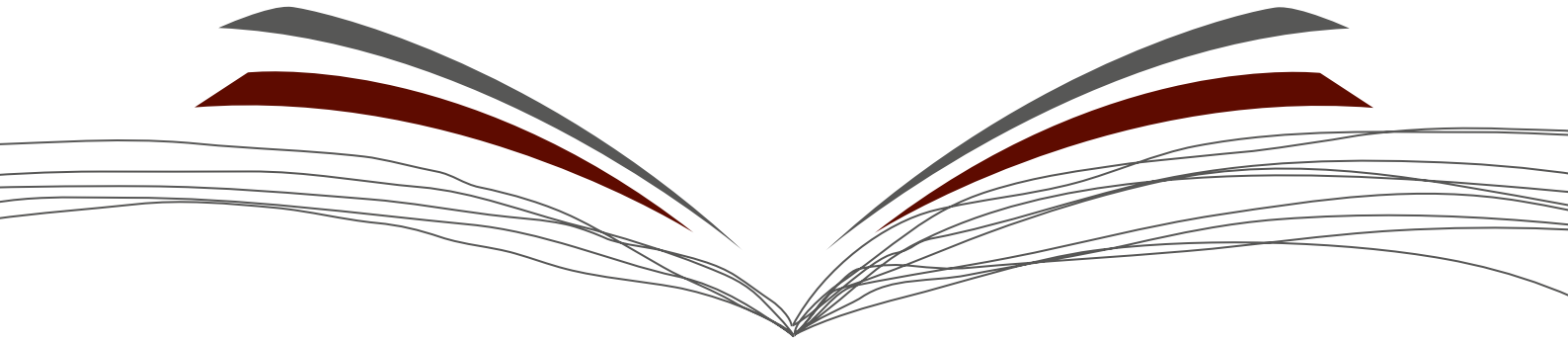

InspiroMAP

Téma hodiny	**Máme rádi pohádky**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák umí text jednoduše dramatizovat
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – obrázkové luštění – sestavení názvu pohádky, s níž budeme pracovat (individuální práce, práce ve dvojicích – podle schopností dětí psát). 2. Společná četba ukázky (střídavé čtení žáků). 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, vyústění děje. 4. Společná diskuse: Zkuste přijít na to, co je v této pohádce odlišného, když ji srovnáte s pohádkou O neposlušných kůzlatech. Jak na nás obě pohádky působí? 5. Skupinová práce – Jak znáte pohádky? 6. Společná práce – nácvik dramatizace textu (děti rozdělit do skupinek podle rolí, nejlépe usadit do hnízd – vypravěč; maminka, 1. kůzle, 2. kůzle, 3. kůzle, vlk), v textu si barevnou pastelkou označí své repliky, pak nácvik sborové recitace (přežeňte dynamiku, doplňte ozvučnými dřívky, bubínkem apod.) 7. Zahrajeme si pohádku + motivace k další četbě (hádanky ze Špalíčku).
Pomůcky	Text úryvků pro skupinovou práci, pastelky, pracovní listy, hudební nástroje.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	František Hrubín: Špalíček veršů a pohádek. Praha: SNDK, 1960. V ML a PL jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí škály smajlíků na konci pracovního listu.

O nezvedených kůzlatech

Koza praví kůzlatům:
„Budu dlouho mimo dům,
buďte hodná, neperte se,
vlk to všechno slyší v lese!“

Máma z vrátek ještě není,
už se perou o lupení:
„Mé je, mé, mé je, mé!“
„Né–e né, né–e né!“

Vtom na dveře buchy, buchy:
„Otevřete, neposluchy!“

Černý kozlík nejdřív zmlk:
„Děti, jde sem na nás vlk!“

Na dveře zas buchy, buchy:

„Otevřete, neposluchy,
já jsem vaše maminka.“

„Máma klepe zlehýnka.“

„Jak? Pojď mi to ukázat!“

„Takhle, sotva je to znát:
klepy klep, klepy klep.“

Vlk to zkouší – buchy klep,
vlk to plete – klepy buch.

„Nevidíme tě, když ťukáš,
aspoň v okně se nám ukaž,
máš-li rohy, bílou bradu!“

„Mám jen břicho plné hladu.“

„Maminka nám nosí domů
sladké mlíčko ve vemínku.
Ty jsi vlk a lhář jsi k tomu,
vydáváš se za maminku.
Jdi si tam, ty starý lháři,
kde se vlkům dobře daří!“

Zavrčel vlk, bouchl vrátky,
stáhl ocas, běží zpátky.

Slyšte, ještě z vrátek není,
už se perou o lupení:

„Mé je, mé, mé je, mé!“
„Né–e né, Né–e né!“

UKÁZKY
KE SKUPINOVÉ PRÁCI

Děti v menších skupinkách doplňují text a vepisují název pohádky

To už znáte, tu starou pohádku, jak _ _ _ _ _ _ _ _ unesly jeskyňky a jak ho zlatoparohatý _ _ _ _ _ zachránil a donesl domů. Doma dostal _ _ _ _ _ _ _ _ co proto. Plakal a slíbil, že už bude vždycky poslouchat a nikdy více jeskyňkám neotevře, a taky neotevřel. Povím vám, co ještě neznáte...

Jednou v létě maminka napekla koláčů, odlila do láhve malinové šťávy a řekla _ _ _ _ _ _ _ _ _ : „Babička už u nás měsíc nebyla. Dones jí to a vyřiď jí, ať se k nám brzo přijde podívat.“
_ _ _ _ _ _ _ _ _ vzala košíček s koláči a malinovou šťávou a šla. Maminka za ní ještě volala...

Celá chaloupka voněla vábněji než deset cukrářských krámů. _ _ _ _ _ _ _ a _ _ _ _ _ _ _ měli už od včerejška hlad, rozběhli se k ní, aby si všech těch dobrot užili. _ _ _ _ _ _ _ povysadila _ _ _ _ _ _ _, ten vylezl na střechu a ulomil dvě perníkové tašky...

Když se nad _ _ _ _ _ _ _ _ _ skláněla třetí víla, že jí do života také něco hezkého popřeje, vešla do komnaty ošklivá babice a odstrčila vílu od kolébky. Položila na _ _ _ _ _ _ _ škaredou ruku a zaskuhrala:

„Až sedmnáct let uplyne,
o trn se píchne, zahyne!“

Stařenka už na _ _ _ _ _ _ _ čekala. Zrovna na věži bila půlnoc. _ _ _ _ _ _ _ jen taktak stačila z kočáru vyskočit, hned se scvrkl v dýni, z koní zase byly myšky a z kočího kocour. Krásné šaty a střevíčky z _ _ _ _ _ _ _ spadly, místo nich jí šustily u bosých nohou suchý kaštanový list a dva lístečky z jetelíčku...

Kouzelné zrcadlo se zakalilo, neukázalo královnu v celé její kráse a řeklo:
„Odpusť, paní, v zemi zdejší
_ _ _ _ _ _ _ _ je nejkrásnější.“
Královna měla sto chutí zrcadlo rozbít. Zavolala
_ _ _ _ _ _ _ _ : „Zavedeš _ _ _ _ _ _ _ _ do lesa...“

Je možná návazná diskuse – kterou pohádku mají žáci nejraději, kdo jim pohádky čte – směřování k motivaci a čtení dalších pohádek z Hrubínova Špalíčku.

SROVNÁVACÍ TEXT POHÁDKY O NEPOSLUŠNÝCH KOZLATECH

Byla jedna koza a ta měla čtyři kozlátka. Jedenkrát trefilo se, že musela sama někam odejít, snad na pastvu, i shromáždila kozlátka okolo sebe a povídala: „Já musím, milé děti, někam odejít a nechám vás tu na chvíli samotné. Vrátka zandám; ale to vám povídám, nikomu neotevírejte, dokud můj hlas neuslyšíte.“

Kozlátka přislíbila poslušenství, matka zandala pevně vrátka a s pokojem odešla.

Netrvalo to dlouho, přijde liška a začne volat: „Kozlátka, má děťátka, otevřete vaše vrátka, nesu vám plné kozičky mlíčka.“

Kozlátka poslouchala, poslouchala, ale potom odpověděla: „Neotevřeme, to není naší maminky hlas, naše maminka má tenký hlásek.“

Liška se ale tím odbýt nedala. Za chvilku přišla zase a volala tenčím hlasem: „Kozlátka, má děťátka, otevřete vaše vrátka, nesu vám plné kozičky mlíčka.“

Kozlátka poslouchala, poslouchala, ale potom odpověděla: „I neotevřeme, to není naší maminky hlas, naše maminka má ještě tenčí hlásek.“

Liška poodešla, ale za chvilku volala zase hlasem co možná nejtenčím: „Kozlátka, má děťátka, otevřete vaše vrátka, nesu vám plné kozičky mlíčka.“

Kozlátka poslouchala, ale nemohla tentokráte hlas matky rozeznat. Jedno řeklo: „Je to hlas naší maminky,“ druhé: „Není,“ třetí řeklo: „Otevřeme,“ čtvrté: „Neotevřeme.“ I nemohla se nikterak shodnout, co by měla dělat, až to přišlo posléz k pranici. Začala se notně trkat a v samé horlivosti vyrazila vrátka. Tu liška mezi ně vběhla a všechny čtyři roztrhala.

HÁDANKY

Máte rádi hádanky? Správná hádanka má v sobě tajemství a trošku si s ní lámeme hlavu. Zkuste uhodnout hádanky, které do Špalíčku napsal František Hrubín:

Ve dne malá jako myš,
v noci všechno přerostu,
když mě vidíš,
nevidíš.
(Tma)

Do šatů mě nabíráš,
pak přede mnou zavíráš,
v teple pro mne slzí oči,
vše se za mnou venku točí,
beru s hlavy klobouky,
nepouštěj mne do mouky.
(Vítr)

Celého tě obleku
bíle jako do krupice,
a když přijdeš do světnice
honem z tebe uteku.
(Sníh)

Běžím, běžím,
nemám dech,
přitom ležím
na zádech.
(Řeka)

Současní žáci budou zřejmě potřebovat pomoci návodnými otázkami.

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Jak se jmenuje dnešní pohádka. Vylušti hádanku:

Doplň jméno věci na obrázku, v barevných políčkách najdeš název pohádky:

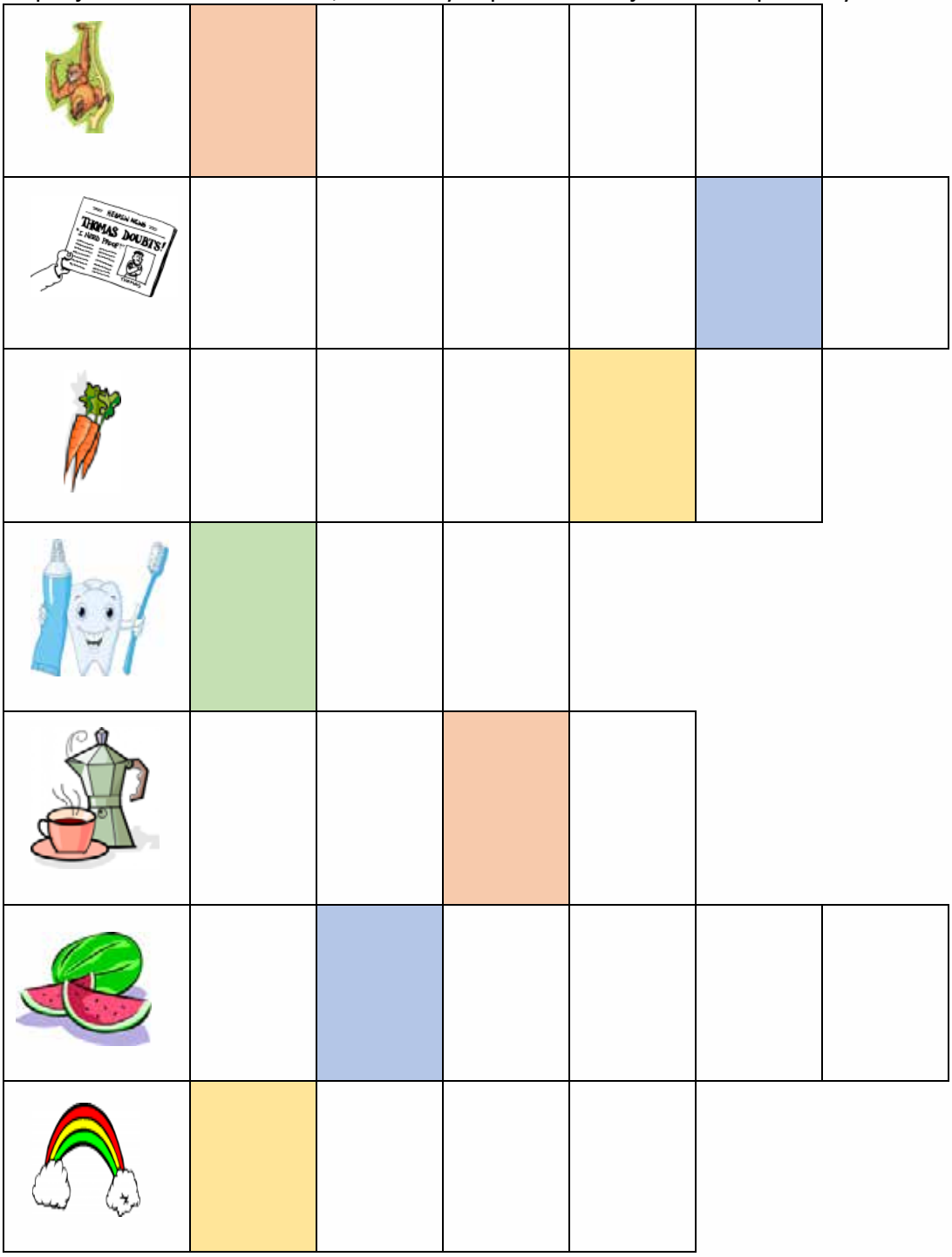

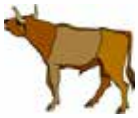

Pohádka se jmenuje:.....

.....

ÚKOL 2
Přečti si pohádku.

Koza praví kůzlatům:
„Budu dlouho mimo dům,
buďte hodná, neperte se,
vlk to všechno slyší v lese!“

Máma z vrátek ještě není,
už se perou o lupení:
„Mé je, mé, mé je, mé!“
„Né–e né, né–e né!“

Vtom na dveře buchy, buchy:
„Otevřete, neposluchy!“

Černý kozlík nejdřív zmlk:
„Děti, jde sem na nás vlk!“

Na dveře zas buchy, buchy:

„Otevřete, neposluchy,
já jsem vaše maminka.“

„Máma klepe zlehýnka.“

„Jak? Pojď mi to ukázat!“

„Takhle, sotva je to znát:
klepy klep, klepy klep.“

Vlk to zkouší – buchy klep,
vlk to plete – klepy buch.

„Nevidíme tě, když ťukáš,
aspoň v okně se nám ukaž,
máš-li rohy, bílou bradu!“

„Mám jen břicho plné hladu.“

„Maminka nám nosí domů
sladké mlíčko ve vemínku.
Ty jsi vlk a lhář jsi k tomu,
vydáváš se za maminku.
Jdi si tam, ty starý lháři,
kde se vlkům dobře daří!“

Zavrčel vlk, bouchl vrátky,
stáhl ocas, běží zpátky.

Slyšte, ještě z vrátek není,
už se perou o lupení:

„Mé je, mé, mé je, mé!“
„Né–e né, Né–e né!“

ÚKOL 3
Jak dopadla kůzlátka? Vzpomenete si na jinou pohádku o neposlušných kůzlatech? Zkuste ve dvojici přijít na to, jak skončila.

Čím skončila pohádka – co se stalo s kůzlaty?

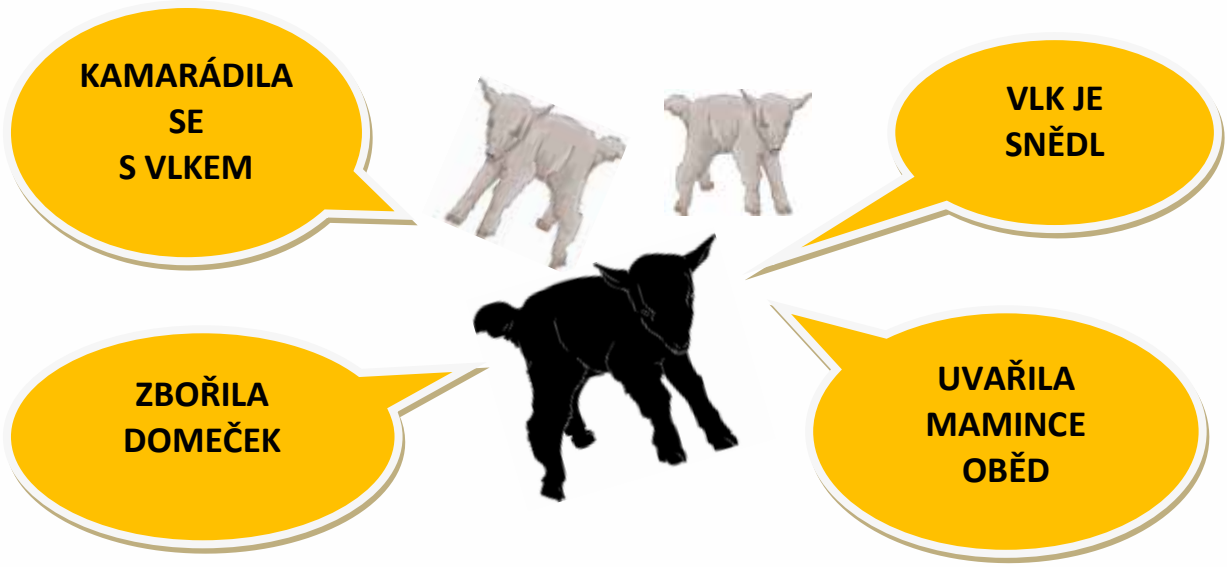

ÚKOL 4
Jakou roli budu hrát? Napiš název role, kterou budeš hrát:

Budu představovat:.....

Barevně si podle pokynů paní učitelky označ v básni text, který budeš přednášet.

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Vyber si na škále smajlíků podle toho, jak ti to šlo.

☺☺☺ ☺☺ ☺ 😐 ☹ ☹☹ ☹☹☹

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Můj medvěd Flóra

Mrázková, D.

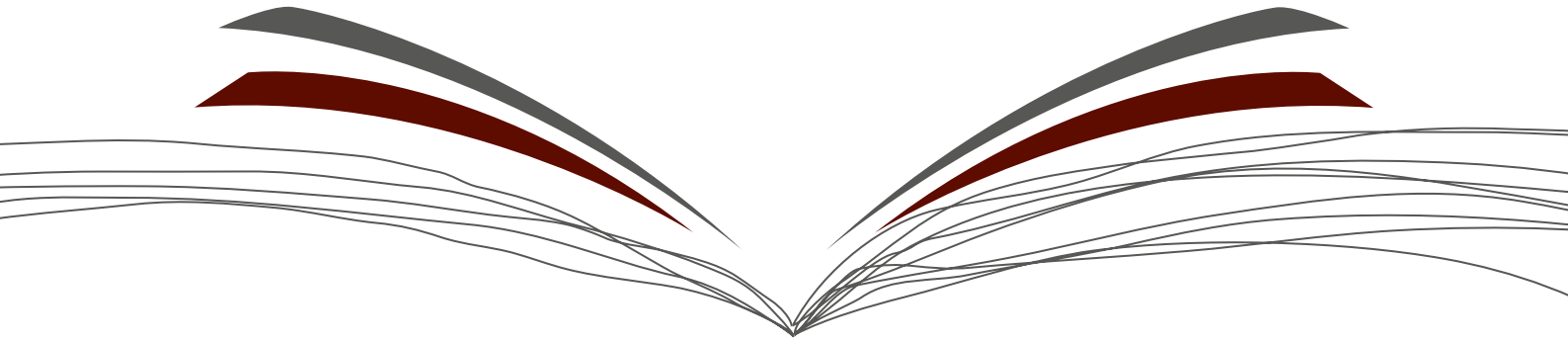

InspiroMAP

Téma hodiny	**Když se někdo ztratí**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět, osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí chronologicky seřadit části děje; umí zhodnotit jednání postav
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – pomocí staré hračky, medvídka – vyprávění jeho příběhu, jak se k vám dostal a jestli se někdy dočasně ztratil. Poté upravená „hra na 4 rohy“: děti se přesunují ve třídě a tím odpoví na otázky – Kdo má doma plyšové zvířátko? (jde k tabuli) Kdo má doma medvídka? (jde dozadu) Komu se někdy nějaká hračka ztratila? (jde vlevo) Kdo ji zase našel? (jde vpravo) 2. Společná četba první části textu. 3. Diskuse ve skupinách – losování pomocí hodu kostkou s otázkami. 4. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků). 5. Individuální práce s pracovním listem – shrnutí přečteného, ověření porozumění. 6. Práce ve dvojicích – doplňování ztracených slabik ve slovech (žáci dostanou promíchané kartičky s rozdělenými slovy). 7. Společná kontrola a shrnutí + četba ukázek. 8. Vytvoř Flóřinu rodinu – společná diskuse o rodině nad obrázky rodiny v PL žáků – co je v rodině důležité (starat se o sebe a mít se rádi...); každá rodina je jiná (některá velká, jiná malá...) atd.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, losovací kostky, pastelky, pracovní listy.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Daisy Mrázková: Můj medvěd Flóra. Praha: Albatros, 1987. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy D. Mrázkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

V Praze padá sníh. Venku je už tma. Petr jde domů ze školy.
Co to neseš, Petře? Ukaž nám to!

Nesu starého medvěda. Ležel ve sněhu na chodníku. Někdo ho asi zahodil. Chudák...

Viděl jsem ho tam už v pondělí.
Myslel jsem, že byste ho nechtěli.
Opřel jsem ho tam o strom, že si ho někdo vezme.

Nikdo si ho nevzal. Šel jsem dnes ze školy a medvěd tam ještě byl.
Ležel kus dál ve sněhu.
Už jsem ho tam nemohl nechat.
Tak ho nesu domů. Má hlavu na niti. Vidíš, jaké má oči? Vidíš ty oči?

UŽ SES ZTRATIL? KDY A KDE?	PROČ NECHAL PETR NEJDŘÍV MEDVĚDA U STROMU?	JAK MEDVĚD VYPADAL, KDYŽ HO PETR NAŠEL?
	PODLE ČEHO PETR POZNAL, ŽE JE MEDVĚD OPUŠTĚNÝ?	
	JAK TI BYLO, KDYŽ SES ZTRATIL?	
	ZACHOVAL BY SES STEJNĚ JAKO PETR?	

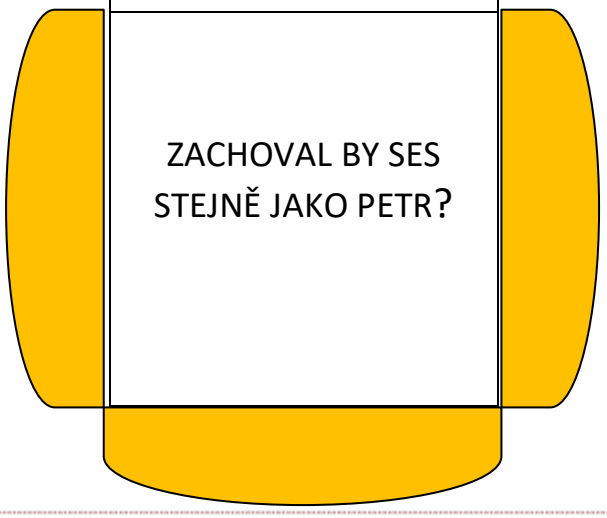

Pojď večeřet, Petře! Dobře že jsi medvěda přinesl. Je to docela dobrý medvěd. Pomůžeme ti ho umýt. Bude hezký.

Helenka myje medvěda. Má mýdlovou pěnu. Špína pouští. Medvěd bude krásně zlatý. Bude mít bílé paličky.

Dáme ho sušit za kamna.
Medvěd se suší tři dny. Ať ho nevidí babička! Řekla by: Co je tohle? Ukážeme jí ho až potom.

Jde domů táta. Táto, pojď se podívat za kamna! Táta řekl: A jeje! Copak to tady sedí?

Už je medvěd suchý. Učesáme ho. Dáme mu šatičky po jedné panně. Růžové květované šatičky. Vyžehlíme mu je.

Vypadá v nich jako holčička. Je to medvědí holčička! Jak se bude jmenovat?
Bude se jmenovat Flóra.

Ušijeme Flóře čepičku. Červenou a bílou čepičku z osmi dílů. Vidíte, jak jí sluší?
Flóra se začíná usmívat. Flóra začíná být šťastná. Už vypadá krásně. To nevadí, že je stará. Hlavně že je šťastná. Nemyslíte?

ŠKO-	-LÁK
MED-	-VĚD
KAM-	-NA
RU-	-KA
ŠA-	-TY
KNI-	-HA
SVE-	-TR
AU-	-TO

VE-

-ČEŘE

OBLI-

-ČEJ

ČEPI-

-CE

JABLÍČ-

-KO

HOL-

-ČIČKA

KY-

-TARA

MA-

-MINKA

Vidíš, Flóro, to je naše opička. To je náš Tedík. To je medvědička Matoušová. Sedni si k nim.

Posadili jsme ji na polštář. Každý teď Flóru rozmazluje. Děti ji berou ke stolu.
Flórinko, chceš buchtu? Anebo jablíčko?

A dáme jí Mukánka! Ať také někoho má. Mukánek jí sedí na klíně.
Má ho na starosti.

Petr s ní vyvádí... Na noc ji balí do svého svetru. Tak, Flórinko, pán jde spát. Hezky hajej.

Petr dává na lavici svou kytaru.
Jednou ráno v kuchyni... Flóra hraje na kytaru!
Opravdu hraje? Ale ne, ale má pacičky na strunách... To jí tak dal, víte?

Flóra plete? To snad není možné!
Ale ano. Jen dostala jehlice a klubko vlny... Vidíte, už má kus šály!
Plete krásně jako máma.

Pracovní list: MŮJ MEDVĚD FLÓRA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1
O kom příběh vypráví? Doplň:

V příběhu vystupují děti: .....

Jakou hračku děti zachránily: .....

ÚKOL 2
Co víš o medvědovi? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

MEDVĚD

....
(jaký byl dřív) (jaký je teď)

....
(co udělal Petr) (co udělala Helenka) (do čeho jej oblékli)

.....
(Co řekl na medvěda tatínek)

.....
(jak medvěda pojmenovali)

ÚKOL 3

Flóřina nová rodina. Nakresli, kteří lidé tvoří Flóřinu novou rodinu:

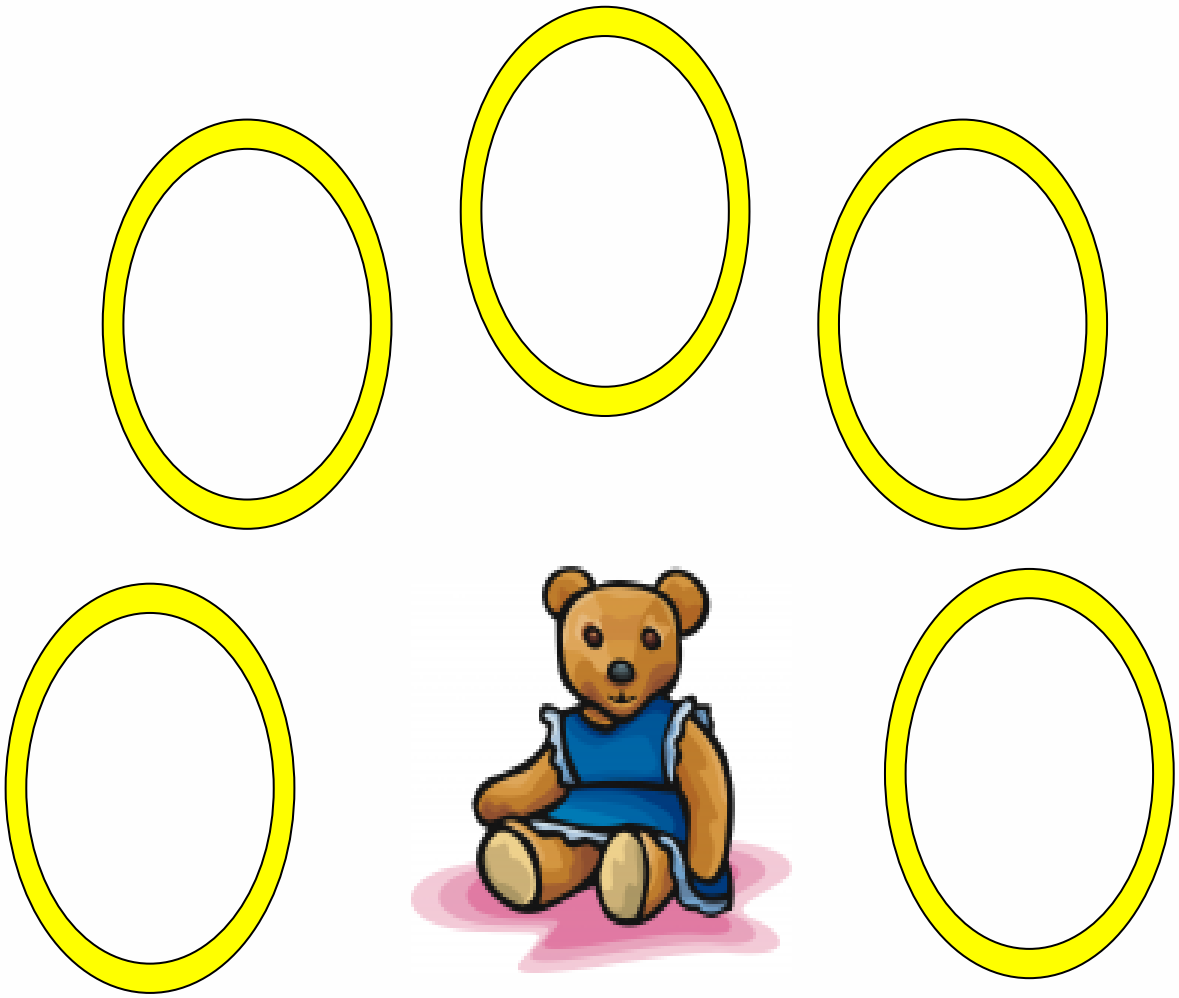

Každá rodina je jiná – kdo tvoří tu tvou?

.....

.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Rozděl 10 kuliček na misky vah:

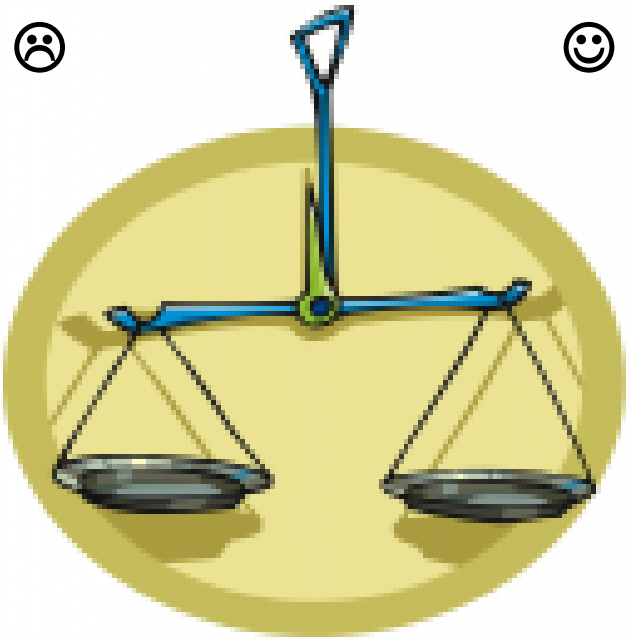

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Vánoční knížka

Říčanová, T.

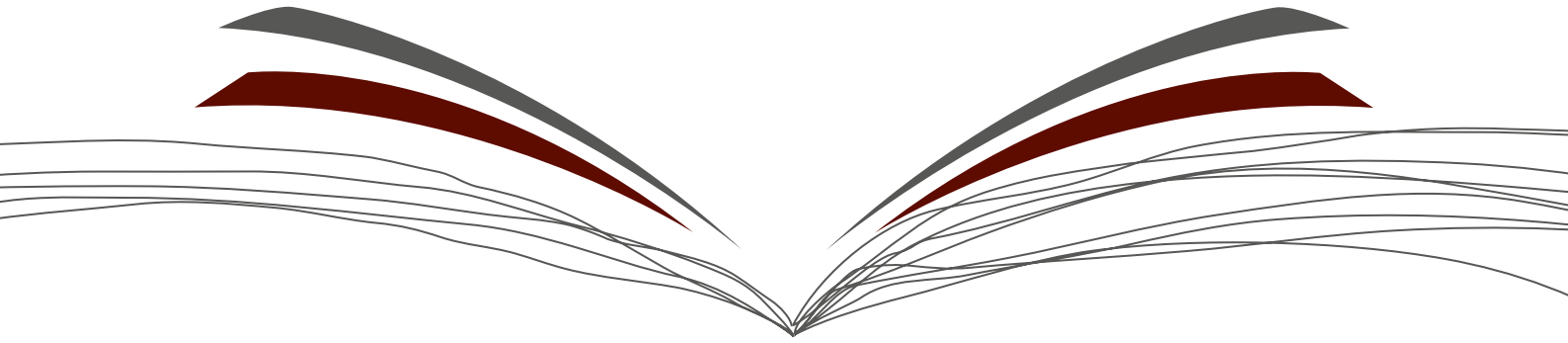

InspiroMAP

Téma hodiny	**Blíží se Vánoce**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět, výtvarná výchova, matematika
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy vyprávět děj; žák chápe rozdíl mezi časem mýtu a současností; žák rozumí významu slov svátek a tradice
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – ve třídě vytvoříme adventní atmosféru (ideálně v návaznosti např. na prvouku, VV, HV, při nichž jsme se věnovali období adventu a Vánoc). Četba vstupního úryvku textu + společná diskuse (Kdo má doma adventní kalendář? Víte, proč je v něm 24 okének nebo balíčků? Až otevřeme poslední, co přijde? Těšíte se na Vánoce? Dnes si budeme číst a povídat právě o nich.) 2. Rozdíly v oslavách Vánoc v různých zemích, společné zvyklosti. V PL 1. úkol – výsledkem je slovo tradice. Upevnění pojmu. Jaké tradice máme v našich rodinách? Ve škole? 3. Práce s pracovním listem – tradice a zvyklosti; sčítání a odčítání. 4. Společná četba ukázky – rekapitulace na tabuli. 5. Skupinová práce (podle počtu žáků ve třídě 2–3 skupiny) – témata Adventní a vánoční zvyky; Vánoční příběh; Máme rádi zimu – každý žák tvoří obrázek k 1 podtématu 6. Rekapitulací chronologické posloupnosti (děje) či logické souvislosti (u tématu Máme rádi zimu) utvoříme souvislý pás obrázků, slepíme do podoby leporela a vystavíme. 7. Závěr – co jsme se dnes naučili – a naučili jsme se také, jak se dělá kniha.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky (voskovky, výtv. potřeby), pracovní listy, tvrdé čtvrtky papíru, lepicí páska, pomůcky k navození adventní atmosféry (nahrávka koled, větvičky, ozdobené pomeranče či jablíčka, perníčky apod. podle možností)
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Tereza Říčanová: Vánoční knížka. Praha: Baobab, 2011. V ML a PL jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

VÁNOČNÍ KNÍŽKA

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Malé děti, které ještě neznají kalendář a měsíce, vědí, že se blíží Vánoce, když napadne sníh. U nás hned začnou jezdit silničáři se sypači a odhrnují silnice. Od babičky dostaneme adventní kalendáře a každý den vyjídáme jedno čokoládové okénko. Začne pořádně mrznout a noci jsou pořád delší. Slunce je daleko, nebe je šedé a země černá a bílá. Když je tma nejčernější, přijdou Vánoce. Dáváme si do oken světýlka a svítíme svíčkami, abychom se potěšili a nezapomněli, že zase bude světlo a teplo.

INSPIRACE K VÝKLADU O ROZLIČNÝCH VÁNOČNÍCH TRADICÍCH

Vánoční tradice v jiných zemích:

Itálie – vánoční dárky nosí ježibaba La Befana, která létá nad krajinou a shazuje dárky do domů. Dárky roznáší v noci z 5. na 6. ledna – a pouze hodným dětem. Neposlušné děti dostanou uhlí.

Kanada – dárky nosí Santa Claus (stejně jako v Británii či USA), Vánoce se slaví na náměstích, ale i doma, kde pořádají večírky, při kterých pečou sušenky. Každý má na ně svůj recept, na závěr večera si sušenky vzájemně vyměňují, takže každý má spoustu různých druhů.

Irsko – zatímco jinde nechávají Santovi sušenky s mlékem, aby se při namáhavém roznášení dárků občerstvil, tady mu nechávají koláč s mletým masem, koláčky mince pie a láhev piva Guinness. Kromě toho v největším okně nechávají velikánskou svíčku, která hoří celou noc, aby uvítala Marii a Josefa.

Řecko – hodně rodin si dává místo stromečku za okno loďku ozdobenou světelnými řetězy.

Argentina – o půlnoci Štědrého dne vypouštějí papírové lampiony podobné čínským lampionům štěstí. Je jich plná obloha.

Estonsko – věří, že první člověk, který k nim na Vánoce přijde, bude ovlivňovat celý další rok. Přijde-li tmavovlasý muž, znamená to štěstí a vítají ho, přijde-li žena nebo světlovlasý muž, přináší neštěstí.

Rusko – dětem nosí dárky na Nový rok Děda Mráz.

Norsko – na Štědrý den se chodí koledovat dům od domu a koledníci s sebou vodí kozu nebo alespoň někoho v masce neposlušné kozy. Koledníci dostávají cukroví a sladkosti.

Indie – lidé se na Vánoce neobdarovávají dárky, ale dobrým jídlem. Také nezdobí stromeček podobný tomu našemu, ale mangovou nebo banánovou palmu.

Japonsko – většina lidí chodí na štědrovečerní večeři do KFC a jí smažená kuřecí křidélka. Bývá tam tolik lidí, že si musejí dlouho dopředu rezervovat stůl.

V **Číně** se Vánoce skoro neslaví. Ti, kteří je slaví, zachovávají tradici jedení jablíčka, protože slovo jablko je v čínštině podobné slovu mír, proto Číňané věří, že jim přinese klid a pohodu.

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Jak se Bůh rozhodl, že pošle lidem na zem silného a statečného syna, aby je vysvobodil od smrti. A vybral si slečnu Marii, aby byla Ježíšovou maminkou. Marii se zjevil anděl a promluvil s ní. Od té chvíle byla těhotná, rostlo jí břicho, ve kterém měla synka. Nebyla vdaná, a lidé se divili, kde má tatínka k tomu děťátku. To, že Ježíškův tatínek je Bůh, bylo tajné. Marie se znala s Josefem, který byl hodný, vzal si ji k sobě a staral se o ni. Josef pracoval se dřevem, byl tesař. Jemu se také ukázal anděl, a řekl mu, ať je s Marií.
Marie šla navštívit svou příbuznou Alžbětu, která byla také těhotná. Když se potkaly, děti v nich se pozdravily, zakopaly nožičkama. Alžběta měla v břiše Jana zvaného Křtitel. On potom Ježíše pokřtil v řece, když byli velcí.
Josef musel kvůli úřadům do Betléma. Je to asi sedmdesát kilometrů a tenkrát nebyla žádná auta nebo vlaky. Tak šli pěšky. Josef nechtěl nechat Marii doma samotnou, protože už se blížil čas porodu. Vzali s sebou oslíka, aby na něm Marie jela.

Když tam přišli, sehnali nocleh jenom v maštali u kravky. Dali tam také oslíka a odpočívali. Jak byla Marie z té cesty vykodrcaná, začala rodit a o půlnoci porodila syna. Josef byl s ní, děťátko zabalili do pláště a uložili do sena a bylo jim dobře.
Nad tím místem zaplála zářivá hvězda s ocasem. Bylo to znamení a kdo ho viděl, přišel se podívat, co to znamená. Když lidé viděli, že miminko nemá žádnou výbavičku, začali mu nosit dárky. Někteří podle znamení té hvězdy poznali, že se narodil Boží syn a přišli se poklonit a přinesli cennosti. Na památku těch darů si dáváme dárky a slavíme Ježíškovy narozeniny.
Hvězdu uviděli také tři muži v dalekých zemích a vydali se za jejím svitem. Byli mudrcové, hvězdáři nebo králové. Jmenovali se Kašpar, Melichar a Baltazar. Nesli Ježíšovi zlato, myrhu a drahokamy.
Když dojeli do judské země, kde se Ježíš narodil, navštívili krále Heroda a ptali se ho, kde je ten právě narozený král. Herodes se lekl, že ho chce někdo připravit o trůn a začal Ježíška hledat. Poslal vojáky, aby zabili všechny malé chlapečky v království.
Kdo mohl, tak se svým miminkem uprchl do jiné země. I Josef s Marií odjeli do Egypta a tam žili, dokud ten zlý král nezemřel.

PODTÉMATA
KE SKUPINOVÉ PRÁCI

1. SKUPINA	2. SKUPINA	3. SKUPINA
VÁNOČNÍ PŘÍBĚH	**ČESKÉ VÁNOČNÍ ZVYKY**	**MÁME RÁDI ZIMU**
ANDĚL ŘEKNE MARII, ŽE SE JÍ NARODÍ DÍTĚ	DOMA MÁME ADVENTNÍ VĚNEC SE 4 SVÍCEMI	STAVÍME SNĚHULÁKY
ANDĚL ŘEKL JOSEFOVI, ABY SE O MARII POSTARAL	CHODÍ K NÁM MIKULÁŠ S ANDĚLEM A ČERTEM	CHODÍME NA ZIMNÍ PROCHÁZKY

MARIE NAVŠTÍVÍ SVOU PŘÍBUZNOU ALŽBĚTU	PEČEME CUKROVÍ A VÁNOČKU	KRMÍME PTÁČKY A V LESE ZVÍŘÁTKA
JOSEF S MARIÍ JDOU DO BETLÉMA	DĚTI MÍVAJÍ ADVENTNÍ KALENDÁŘ	VZÁJEMNĚ SE NAVŠTĚVUJEME
JOSEF, MARIE A OSLÍK SE UBYTUJÍ V MAŠTALI	VE VÁZE NEBO U STROPU MÍVÁME JMELÍ	BRUSLÍME NA KLUZIŠTI NEBO NA RYBNÍCE
MARII SE NARODÍ JEŽÍŠEK	UKLÍZÍME CELÝ BYT	KOULUJEME SE
NAD MAŠTALÍ ZÁŘÍ HVĚZDA	DOMA MÁME OZDOBENÝ STROMEČEK	JEZDÍME NA SNOWBOARDU A LYŽUJEME
JEŽÍŠKOVI SE PŘIJDOU POKLONIT PASTÝŘI	DOMA A V KOSTELECH MÍVÁME BETLÉM	SÁŇKUJEME A BOBUJEME
Z DALEKÉ ZEMĚ PŘIJDOU TŘI KRÁLOVÉ S DARY	KUPUJEME KAPRA A NA ŠTĚDRÝ DEN HO JÍME	VAŘÍME SI HORKÝ ČAJ A SEDÍME U KAMEN
JOSEF S MARIÍ A JEŽÍŠKEM UTÍKAJÍ DO EGYPTA	ZPÍVÁME KOLEDY	DÍVÁME SE NA POHÁDKY

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Písmenka se schovala ve stáncích na vánočních trzích. Vybarvi všechny stánky, kde tvoří slova, která znáš.

K	A	P	R	T	K	A	K	A	O	R	S	T	R	O	M
S	N	Í	H	A	D	Á	R	K	Y	D	S	Á	N	Ě	I
J	E	Ž	Í	Š	E	K	C	C	U	K	R	O	V	Í	E

Která písmenka ti zbyla? _ _ _ _ _ _ _

Víš, co to slovo znamená?.....

ÚKOL 2

Vánoční tradice u nás doma? Vepiš nebo nakresli, jaké zvyky doma dodržujete:

....

....

ÚKOL 3
Pomoz mamince s přípravami na Vánoce. Spočítej:

Maminka Toníkovi nachystala do školy 9 perníčků. Toník cestou 3 snědl. Kolik jich přinesl kamarádům?

☐ - ☐ = ☐

Maminka s Klárkou koupily kapra naháče. Má jen 4 šupiny na pravém boku a 6 na levém. Kolik šupin dohromady má?

☐ + ☐ = ☐

Maminka chtěla zdobit mandlové stromečky. Má jich 8, ale poleva stačí jenom na 5. Kolik stromečků zůstane bez polevy?

☐ - ☐ = ☐

Maminka s tatínkem věšeli na stromeček ozdoby. V krabici bylo 7 ozdob, ale mamince 1 vyklouzla z rukou a rozbila se. Kolik ozdob na stromeček nakonec pověsili?

☐ - ☐ = ☐

Maminka večer, když Péťa usnul, balila dárky. Měla dohromady 8 dárků a z toho už má 4 zabalené. Kolik dárků ještě zbývá zabalit?

☐ - ☐ = ☐

ÚKOL 4

Jak se ti dnes dařilo? Čím víc svíček vybarvíš, tím lépe se ti pracovalo:

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Knihožrouti

Smolíková, K.

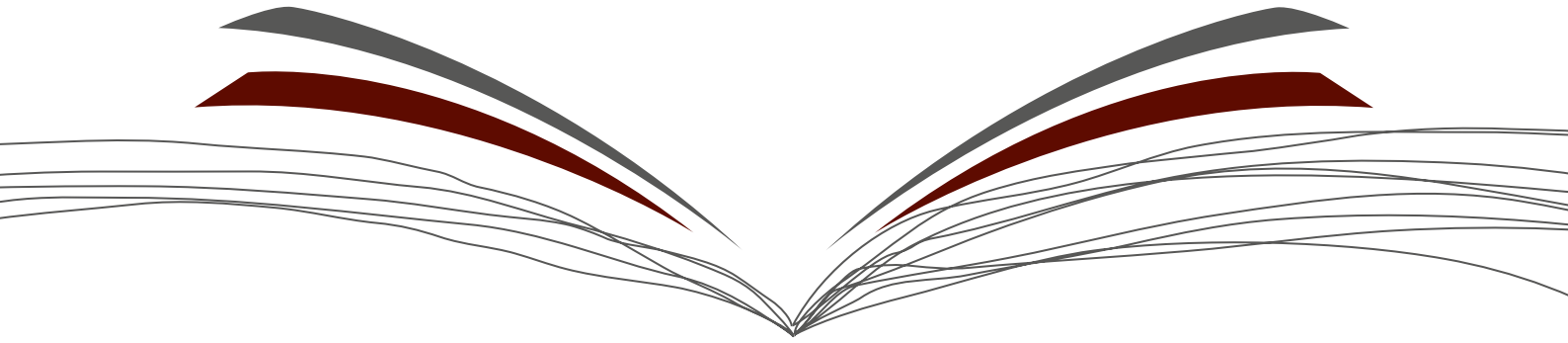

InspiroMAP

Téma hodiny	**Tajemství knihovny**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Výtvarná výchova – ilustrace, Člověk a jeho svět
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák pracuje s abecedou, žák rozumí expresivním a obrazným jazykovým prostředkům v textu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – ideální je, pokud hodina navazuje na návštěvu v knihovně, případně ve třídě máte čtecí koutek, knihovničku – společná diskuse (Už jste někdy byli v knihovně? Jak se vám tam líbilo? Vybíráte si knihy sami, nebo vám je vybere maminka? Radíte se s kamarády, co si přečíst? My si dnes budeme číst o veliké knihovně se spoustou úzkých uliček a polic plných knih a o tom, co se tam může všechno stát.) 2. Společná četba ukázky (střídavé čtení žáků/poslech četby učitele) 3. Krátká rekapitulace učitelem – návodné otázky najdete pod ukázkou. Individuální práce s pracovním listem – doplňování písmen, třídění knih podle abecedy 4. Skupinová práce s knihami – zadání v ML texty a tipy pro učitele. Řízená diskuse – O kom se říká, že je knihomol? Podle čeho se pozná? Kdo v naší třídě nejraději čte? Kterou z knih byste mu doporučili? 5. Společná četba ukázky z knihy a práce s vybranými jazykovými prostředky (PL pro žáka), společná rekapitulace významů + shrnutí. 6. Četba závěrečné ukázky – individuální práce: Nakresli svého knihožrouta.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, libovolný výběr knih vhodných pro daný věkový stupeň žáků (směs – poezie, pohádky, příběhy s dětským hrdinou, příběh o zvířátkách, comics, obrázkové knihy, encyklopedie apod.)
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Klára Smolíková: Knihožrouti. Praha: Triton, 2016. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy K. Smolíkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí škály palců na konci pracovního listu.

Knihovna stála uprostřed velké zahrady. Původně to byla školní zahrada a žáci na záhoncích pěstovali cibuli, mrkev a salát. Dnes zde rostly jen růže a v budově vystřídali učitele knihovníci. Místo dětí se sem nastěhovaly knihy. Jsou podstatně tišší a méně se pohybují. Tedy aspoň si to o knihách lidé myslí.

„Kde zase jsou? Kam zmizely?!“ zaslechli kamarádi lamentování knihovnice Růženky, jen co překročili práh knihovny.

„Dobrý den,“ pozdravil Aleš a Zorka. „Kdo zmizel?“ zeptali se současně.

„Knihy přece,“ povzdechla si knihovnice a oběma rukama si držela usoužený obličej. „Ztrácejí se jako pára nad hrncem.“

„My vám pomůžeme,“ navrhla Zorka. „Já mám lupu.“

„A já mám teď oči jako rys,“ přidal se Aleš.

„A v těch brýlích vypadáš jako detektiv,“ pohlédla na Aleše knihovnice. „Vlastně tak vypadáte oba,“ protože Zorka držela v ruce velkou lupu.

...

Paní knihovnice nad návrhem malých detektivů moc nejásala.

„Nebude snadné zjistit, kam se knihy ztrácejí,“ pokrčila rameny. „Ale bránit v pátrání vám nebudu.“

Zorka s Alešem na sebe kývli a nenápadně se vydali na průzkum terénu. Musí poslouchat, co se kde šustne za knihovními regály.

Nejprve si ničeho zvláštního nevšimli...

Otázky ke shrnutí:

Co se v knihovně stalo? Jak by knihy mohly z knihovny zmizet? Kdybyste našli někde pohozenou knihu, podle čeho poznáte, že je to kniha z knihovny? Jak ji můžete zachránit, aby se úplně neztratila?

Skupinová práce s knihami:

V každé skupince jsou rozdány 3–4 knihy, skupinka si připraví o každé knize 3 věty (Jak se kniha jmenuje a kdo ji napsal? O čem si myslíte, že kniha asi bude? Jaké jsou v ní ilustrace, líbí se vám?)

Zjednodušené žánrové dělení na výstavku přinesených knih.

Děti po skupinové práci a představení knih společně knihy utřídí, učitel kontroluje a případně opravuje.

BÁSNIČKY

Malíř
František Hrubín

Vezmi žlutou tužku,
namaluj mi hrušku
a pod hrušku talíř,
sláva, ty jsi malíř!

PŘÍBĚHY O DĚTECH

PŘÍBĚHY O ZVÍŘATECH

KOMIKS

POHÁDKY

OBRÁZKOVÁ KNIHA

ENCYKLOPEDIE

UKÁZKA
K PŘEDČÍTÁNÍ

Na červené pohovce se rozvalovali dva mladíci. Hned na první pohled byli podezřelí. Jeden žvýkal žvýkačku a druhý si neustále prohrabával rukou vlasy. A listovali komiksy!

„Tenhle komiks jsem, Dejve, zhltnul na jedno posezení," ozval se po chvíli vytáhlý kluk a vyfoukl vzduch do žvýkačkové bubliny. Bublina se nafukovala, nafukovala, až s hlasitým *PRÁSK* praskla.

„Opravdu?" divil se jeho o hlavu menší kamarád a znovu si uhladil čupřinu. „Možná mu dám taky šanci, Fílo, a pořádně se do něj zakousnu."

Aleš se Zorkou na sebe nadšeně pohlédli.

Dejv a Fíla! To jsou oni. Hledaní knihožrouti! Jako detektivové musí postupovat obezřetně.

„Ahoj," protáhl nenuceně Aleš a opřel se o pohovku. „Vy se vyznáte v komiksech?" obrátil se na dvojici.

„Jasně. My komiksy prostě žereme," mrknul na něj dlouhán.

„A poradili byste nám, který komiks si máme vybrat?" pípla Zorka, která se před dvojicí velkých kluků trochu styděla.

„Pro prvňáky?" zamyslel se nahlas Dejv. „To budete mít lepší výběr v dětském oddělení."

„No, my bychom ty komiksy taky chtěli ochutnat," spiklenecky zašeptal Aleš.

„Tím spíš," smál se Fíla. „Tady na těch, pro velký kluky," mávl za sebe, „byste si vylámali zuby."

OBRÁZKY KE KONTROLE ŘAZENÍ KNIH PODLE ABECEDY

„A jak poznáme, že knihy nejsou na svém místě?" mudrovala Zorka a prohlížela si hřbety knih lupou. Písmenka se nafukovala pod zvětšovacím sklem jako bubliny a pak se zase smrskávala.

„V knihovně jsou knihy seřazené," snažil se Aleš vybavit si první návštěvu, když sem přišli se třídou a paní knihovnice jim vše ukazovala. Jenže podle čeho?

Podle velikosti?

Podle váhy?

Anebo podle barvy?

„Podle abecedy přece!" vzpomněla si Zorka „Jsou roztříděné podle toho, o čem jsou, a na police je paní knihovnice staví podle abecedy."

Paní knihovnici se zatoulala písmenka abecedy – doplň je.
Potom pomoz paní knihovnici roztřídit knihy podle abecedy. Pastelkami spoj první písmeno autorova příjmení s odpovídajícím písmenem abecedy.

A	B		D	E	F	G		CH	I	J	K		M
N		P	Q	R		T	U		W	X	Y	Z	

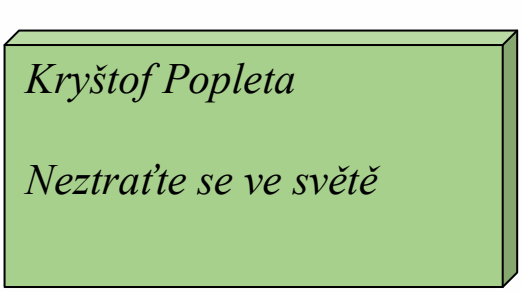

Po knihovně se rozlilo měkké měsíční světlo. Zpoza knih se začala soukat chlupatá a zubatá stvoření a přinášela knihy.

„Vítáme vás mezi námi," smály se příšerky od ucha k uchu a plácaly překvapeného Aleše se Zorkou po ramenou. „To jsme zvědaví, jestli s námi ve čtení dokážete držet krok!"

„To jsou ty ztracené knihy?" zeptala se Zorka.

„Přesně tak," odpověděl modrý knihožrout. Byl největší, ale stejně sahal dětem sotva pod kolena. „Jsou to ty nejlepší knížky pro malé čtenáře. Schovali jsme je pro vás a vyspravili."

„A proč?" nechápali kamarádi.

„Jsem knihohryz Ota a dostal jsem vás na starost. Chtěl jsem vám to udělat trošku zábavnější."

„Co TO?" nerozuměl pořád Aleš.

„Přece cestu za knížkami!" zazubil se Ota. „Abecedu vás naučí paní učitelka ve škole, ale pořádnými čtenáři, kteří si na knize pochutnají, se můžete stát jenom tady, v knihovně."

Pracovní list: Tajemství knihovny

KNIHOŽROUTI

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Co se stalo v knihovně? Poslouchej/čti a doplň:

Knihovna stála uprostřed velké zahrady. Původně to byla školní zahrada a žáci na záhoncích pěstovali cibuli, mrkev a salát. Dnes zde rostly jen růže a v budově vystřídali učitele knihovníci. Místo dětí se sem nastěhovaly knihy. Jsou podstatně tišší a méně se pohybují. Tedy aspoň si to o knihách lidé myslí.

„Kde zase jsou? Kam zmizely?!“ zaslechli kamarádi lamentování knihovnice Růženky, jen co překročili práh knihovny.

„Dobrý den,“ pozdravil Aleš a Zorka. „Kdo zmizel?“ zeptali se současně.

„Knihy přece,“ povzdechla si knihovnice a oběma rukama si držela usoužený obličej. „Ztrácejí se jako pára nad hrncem.“

„My vám pomůžeme,“ navrhla Zorka. „Já mám lupu.“

„A já mám teď oči jako rys,“ přidal se Aleš.

„A v těch brýlích vypadáš jako detektiv,“ pohlédla na Aleše knihovnice. „Vlastně tak vypadáte oba,“ protože Zorka držela v ruce velkou lupu.

...

Paní knihovnice nad návrhem malých detektivů moc nejásala.

„Nebude snadné zjistit, kam se knihy ztrácejí,“ pokrčila rameny. „Ale bránit v pátrání vám nebudu.“

Zorka s Alešem na sebe kývli a nenápadně se vydali na průzkum terénu. Musí poslouchat, co se kde šustne za knihovními regály.

Nejprve si ničeho zvláštního nevšimli...

Příběh se odehrává:.....

Hlavní postavy jsou:.....:.....

Ztratily se:.....

ÚKOL 2

Kam se poděly knihy? Pomoz Zorce a Alešovi najít knihy, které nejsou uložené v policích.

Zakroužkuj všechny knihy, které nejsou v policích.
Zeleně označ knihy, které leží na zemi. Spočítej, kolik jich je?.....
Které hromádky knih si nikdo dlouho nevšiml? Označ ji žlutě.
Na jedné knize má někdo položenou svačinu – udělej u ní červený vykřičník.
Jídlo na knihy nepatří.

ÚKOL 3

Jak se řadí knihy v knihovně? Poznáš už abecedu? Pomoz paní knihovnici seřadit knihy abecedně podle spisovatelova příjmení.

„A jak poznáme, že knihy nejsou na svém místě?“ mudrovala Zorka a prohlížela si hřbety knih lupou. Písmenka se nafukovala pod zvětšovacím sklem jako bubliny a pak se zase smrskávala.

„V knihovně jsou knihy seřazené,“ snažil se Aleš vybavit si první návštěvu, když sem přišli se třídou a paní knihovnice jim vše ukazovala. Jenže podle čeho?

Podle velikosti?
Podle váhy?
Anebo podle barvy?

„Podle abecedy přece!“ vzpomněla si Zorka „Jsou roztříděné podle toho, o čem jsou, a na police je paní knihovnice staví podle abecedy.“

Paní knihovnici se zatoulala písmenka abecedy – doplň je.
Potom pomoz paní knihovnici roztřídit knihy podle abecedy. Pastelkami spoj první písmeno autorova příjmení s odpovídajícím písmenem abecedy.

A	B		D	E	F	G		CH	I	J	K		M
N		P	Q	R		T	U		W	X	Y	Z	

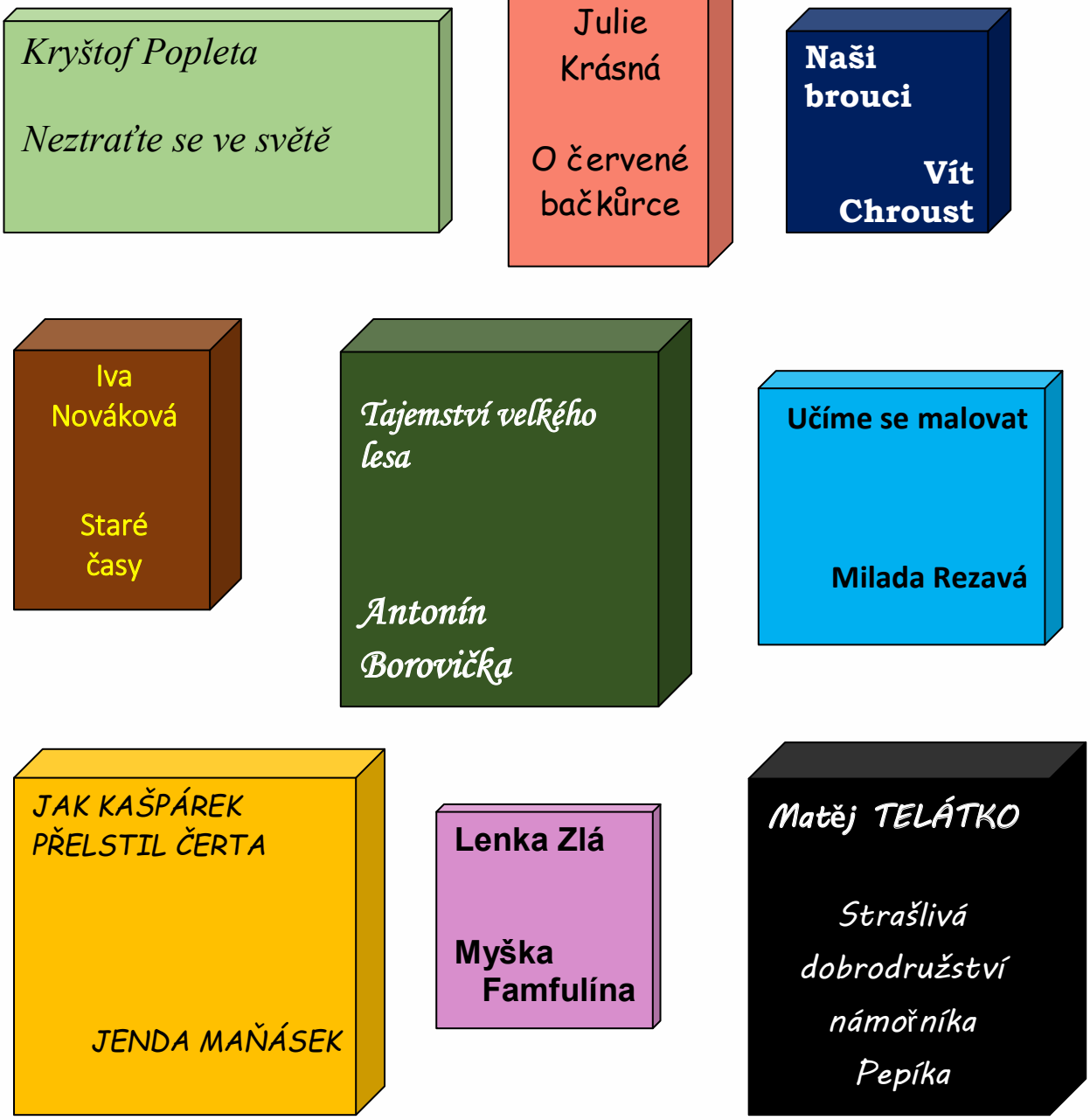

ÚKOL 4

Zhltni knihu, ale nevylam si na ní zoubky. Poslechni si ukázku, doplň, co se ještě říká o knihách, a vysvětli, co znamenají slovní spojení:

- Co znamená, když maminka řekne, že ta kniha má oslí uši?
- Na které pohádce by sis smlsnul?
- Která kniha tě otrávila?
- Který příběh tě chytil?
- Kterou knihou ses jen těžce prokousal?
- Je nějaká kniha, na které by sis vylámal zuby?

ÚKOL 5

Kterou z knih, které jste si dnes prohlíželi, si chceš přečíst? Poznamenej si její název a autora, aby sis ji mohl půjčit v knihovně.

Chci si přečíst:.....

.....

ÚKOL 6

Jakpak vypadá knihožrout? Jak to všechno dopadlo? Poslouchej a kresli.

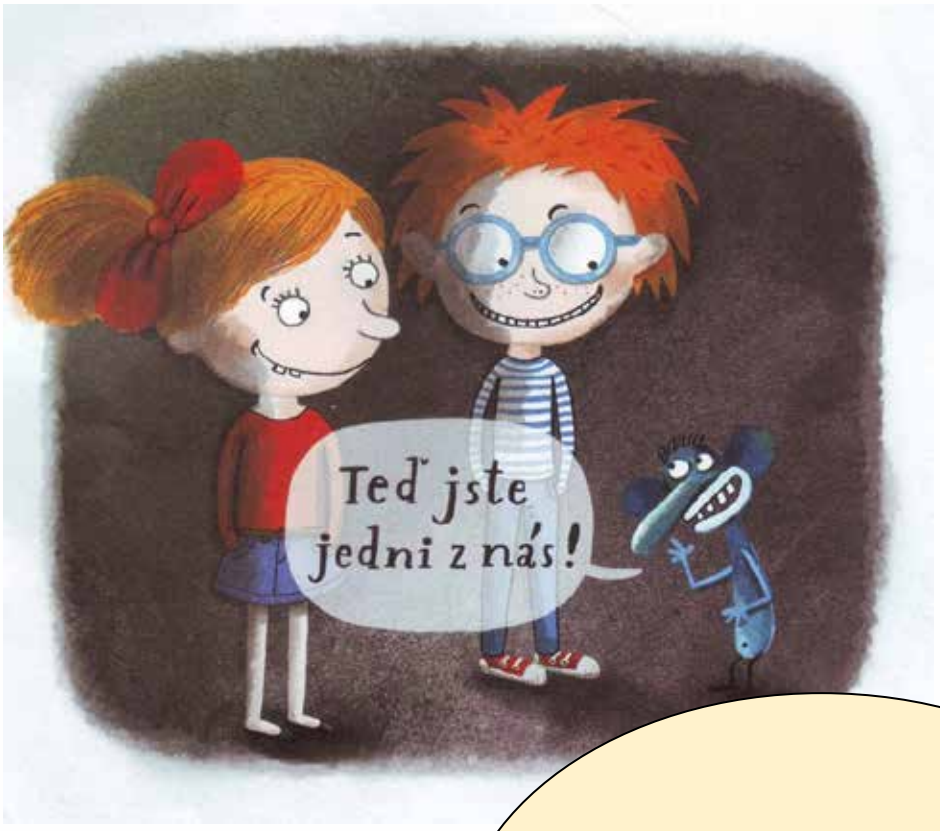

Jak vypadá Tvůj vlastní knihožrout?

ÚKOL 7

Jak se mi dařilo? Zaškrtni počet palců podle toho, jak ti to šlo.

👍👍👍 👍👍 👍 0 👎 👎👎 👎👎👎

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Divný brach strach

Špinková, M.

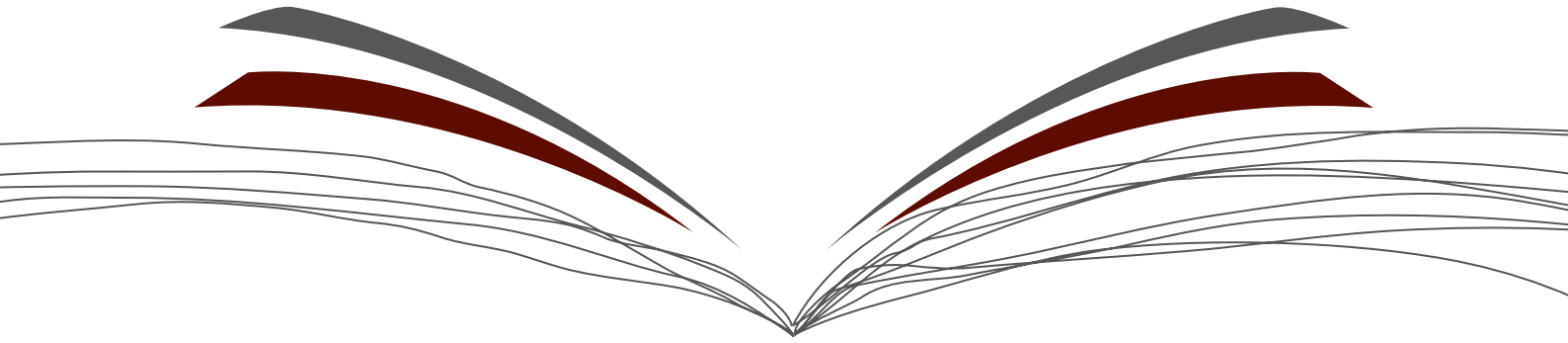

InspiroMAP

Téma hodiny	**Každý se někdy bojí**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák chápe obsah přečteného textu, umí jej emocionálně uchopit, dokáže utvořit jednoduchou sebereflexi, umí empaticky zareagovat na kamarádův strach
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace tichou reflexí (hodina má mít zážitkový charakter, činnosti volíme tak, abychom nerušili atmosféru prudkými změnami aktivit), promítneme snímek zešeřelého lesa a vhodnými otázkami centrujeme pozornost dětí. 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků / předčítání), doplněná promítáním ilustrací. 3. Krátká rekapitulace učitelem – strach nám někdy svazuje nohy, ale jindy nás chrání – kdy vás strach ochránil před tím, aby se vám něco zlého stalo. 4. Kdo se čeho bojí – kromě Honzíka Nebojsy z pohádky se každý něčeho bojí, tajně napiš na kartičku, čeho se bojíš ty, čeho dospělí, čeho domácí zvířátko – na tabuli třídíme do skupin (se svým strachem nikdy nejsme sami). 5. Individuální práce – kresba pastelem – jak by vypadal můj "brach strach". 6. Skupinová práce – co pomáhá proti strachu – děti vytvářejí soupis rad, jak se bát méně: pro babičku před operací, pro rodiče, když děti nejsou doma, pro děti, když se ztratí, pro Vojtu, když je okolo tma, pro Barku, když zapomíná úkoly, pro děti, když mají rodiče nebezpečné povolání... 7. Shrnutí – někdy proti strachu pomůže si jen dodat odvahu, třeba společnou hrou nebo písničkou – naučíme se Indiánské totemové říkadlo.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pastely, kartičky, dataprojektor, pracovní listy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Martina Špinková: Divný brach strach. Praha: Cesta domů, 2020. V ML a PL jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal a ilustrace z knihy M. Špinkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi hodina líbila?
	Vyhodnoťte pomocí vybarveného obrázku na konci pracovního listu.

OBRÁZEK A INSPIRACE K ÚVODNÍ MOTIVACI

Chtěli byste se v takovém lese procházet? Jak byste se v něm cítili? Každý z nás se občas bojí – malí i velcí – a každý se bojíme jiných věcí. Strach nikdo z nás neviděl, je to jen divný pocit, ale všichni se s ním známe... a dnes si o něm budeme číst.

Barka a Vojta stavěli domečky na kraji lesa. Nevšimli si, že slunce už zapadlo.
A strach se přihnal jako mrak.
Vidíš něco? Ne. A ty? Nic.
Já mám strach!
Barka a Vojta se vzali za ruce.
Strach se zmenšil a přikrčil za stromy.
Mezi stromy zbylo trochu světla.
Jdeme domů!
Cesta je vedla.
Podívej, tady je už noc a tam ještě kousek dne.

Vlk!

Barka málem upadla.
To je tetin Otakar, Barko. Ano. Byl to Otakar a vrtěl ocasem.
Strach utekl za tři kopce.
Barko! Vojto!
To je dobře, že jste doma. Měli jsme už o vás strach.
Zítra půjdeme za babičkou. Má strach z operace.
Doktoři babičce pomohou, ale bude to nejdřív bolet.
Táto, já vezmu s sebou pardála.
Babiččin strach se lekne a uteče!
Barko, spíš? Barka spí. Vojta ne.
Má **strach**. Schoval se mu pod postel? Ano, asi pod postel.
Něco tam tiše šustí.
Strachu, zůstaneš tam?
Ticho...
Tak jo, špitl Strach.
A trochu zaškrábal pacičkou.
Mami!
Mám strach!
Maminka si na Strach posvítila baterkou.
Nebyl tam strach, ale maličká myš.
Měla velké oči a velký strach.
To je dobře, Vojto, že jsi ji našel. Bála se.
Myš nemá ze tmy venku strach? Ne.
Tma ji schová a kocour ji tak snadno nenajde.
Ráno svítí slunce. **Strach před ním utekl.**
Utekl?
Barka pláče. Má strach.
Zapomněla napsat úkol a bojí se jít do školy.
Barko, tady máš notýsek na úkoly, abys na ně příště nezapomněla.
Barka má notýsek proti strachu.
Barčin strach uletěl ze třídy oknem pryč.

Vidíš něco?
Ne.
A ty?
Nic.

Mezi stromy
zbylo trochu
světla.
Jdeme domů!

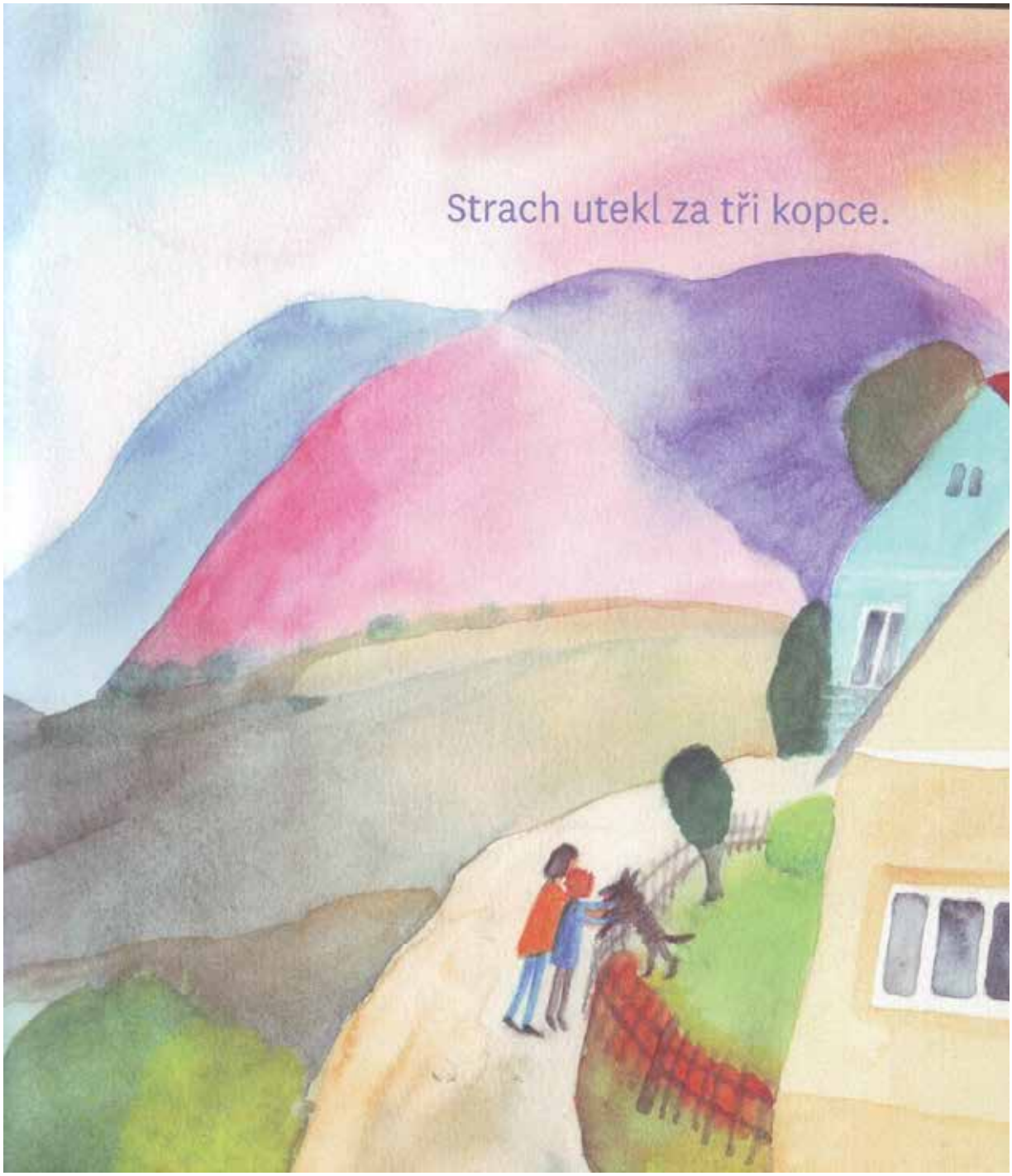
Strach utekl za tři kopce.

Táto, já vezmu
s sebou pardála.
Babiččin strach se lekne a uteče!

Barko, spíš? Barka spí. Vojta ne.
Má **strach**. Schoval se mu pod postel?
Ano, asi pod postel.
Něco tam tiše šustí.

Jak ale strach přemáhat?

Statečnost v obchodě nekoupíš, na horách nežije. V lese neroste, na louce ji nenatrháš.

Dříme v nás. Můžeme ji probudit, aby nám pomohla. Umí to.

Dokážeme pak třeba zapomenout na svoji bolest, zastat se toho, komu ostatní ubližují, nebo utěšit někoho, kdo se také bojí sám doma.

Někdy jsme vystrašení zbytečně – a tehdy nám může pomoci si jen dodat odvahy, třeba veselým říkadlem nebo písničkou.

Indiánské totemové říkadlo *(a možný doprovázející pohyb)*

Indi indi indi indi indiáni jdou. (rytmické pleskání do stehen)
Halí, haló, indiáni jdou. (2x postupné zvolání do stran s přiloženou dlaní u rtů a dopleskání do stehen)
My se my se my se my se nebojíme se. (rytmické klepání pěstí pod klíční kost a "zamítavé" vrtění rukou)
Halí, haló, nebojíme se. (2x postupné zvolání do stran s přiloženou dlaní u rtů a "zamítavé" vrtění rukou)
Šel první, šel druhý, šel třetí indián. (pochod v kruhu, na 3. zvednout dva prsty ke straně hlavy – naznačení pér na čelence)
Šel čtvrtý, šel pátý, šel šestý indián. (pochod v kruhu, na 6. zvednout dva prsty ke straně hlavy)
Šel sedmý, šel osmý, šel devátý indián. (pochod v kruhu, na 9. zvednout dva prsty ke straně hlavy)
Poslední šel sám! (pleskání do stehen a pak výdech s indiánským pokřikem, kdy dlaní rytmicky zakrýváme ústa)

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

DIVNÝ BRACH
STRACH

ÚKOL 1
Společně si přečteme příběh:

Barka a Vojta stavěli domečky na kraji lesa. Nevšimli si, že slunce už zapadlo.
A strach se přihnal jako mrak.
Vidíš něco? Ne. A ty? Nic.
Já mám strach!
Barka a Vojta se vzali za ruce.
Strach se zmenšil a přikrčil za stromy.
Mezi stromy zbylo trochu světla.
Jdeme domů!
Cesta je vedla.
Podívej, tady je už noc a tam ještě kousek dne.
Vlk!
Barka málem upadla.
To je tetin Otakar, Barko. Ano. Byl to Otakar a vrtěl ocasem.
Strach utekl za tři kopce.
Barko! Vojto!
To je dobře, že jste doma. Měli jsme už o vás strach.
Zítra půjdeme za babičkou. Má strach z operace.
Doktoři babičce pomohou, ale bude to nejdřív bolet.
Táto, já vezmu s sebou pardála.
Babiččin strach se lekne a uteče!
Barko, spíš? Barka spí. Vojta ne.
Má **strach**. Schoval se mu pod postel? Ano, asi pod postel.
Něco tam tiše šustí.
Strachu, zůstaneš tam?
Ticho...
Tak jo, špitl Strach.

A trochu zaškrábal pacičkou.
Mami!
Mám strach!
Maminka si na Strach posvítila baterkou.
Nebyl tam strach, ale maličká myš.
Měla velké oči a velký strach.
To je dobře, Vojto, že jsi ji našel. Bála se.
Myš nemá ze tmy venku strach? Ne.
Tma ji schová a kocour ji tak snadno nenajde.
Ráno svítí slunce. **Strach před ním utekl.**
Utekl?
Barka pláče. Má strach.
Zapomněla napsat úkol a bojí se jít do školy.
Barko, tady máš notýsek na úkoly, abys na ně příště nezapomněla.
Barka má notýsek proti strachu.
Barčin strach uletěl ze třídy oknem pryč.

ÚKOL 2
K čemu je strach dobrý? Zkus si vzpomenout:

Někdy se vyplatí strach poslechnout. Už tě někdy strach ochránil? Jak se to stalo?

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 3

Můj brach strach. Zkus nakreslit svůj strach – jak by mohl vypadat?

ÚKOL 4
Indiánské totemové říkadlo. Nauč se říkadlo proti strachu:

Indi indi indi indi indiáni jdou.

Halí, haló, indiáni jdou.

My se my se my se my se nebojíme se.

Halí, haló, nebojíme se.

Šel první, šel druhý, šel třetí indián.

Šel čtvrtý, šel pátý, šel šestý indián.

Šel sedmý, šel osmý, šel devátý indián.

Poslední šel sám.

ÚKOL 5
Jak se mi dnešní hodina líbila? Čím pestřeji vybarvíš malou indiánku, tím více se ti hodina líbila.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Aprílová škola

Žáček, J.

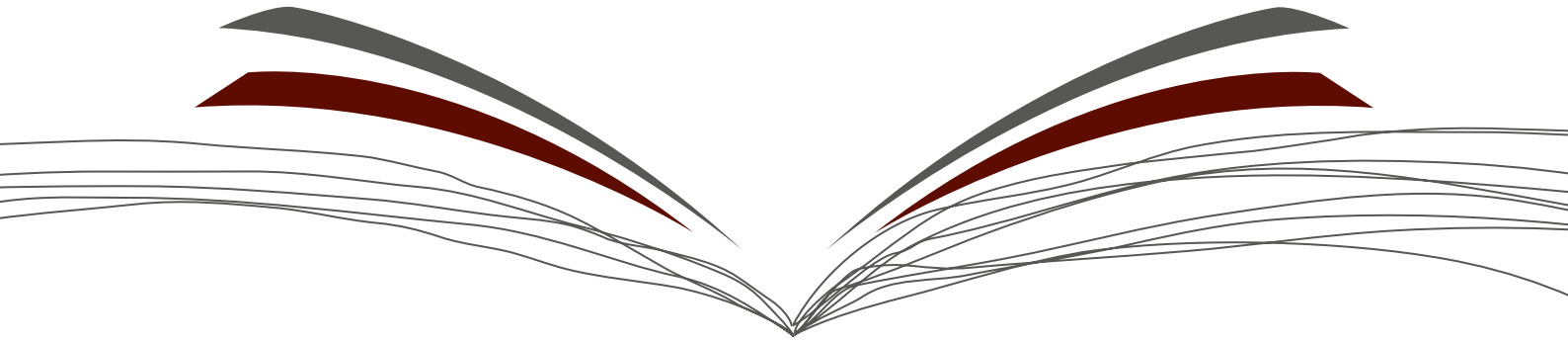

InspiroMAP

Téma hodiny	**Aprílová škola**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Matematika, člověk a jeho svět
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, rozeznává a umí interpretovat nonsens a humor v básni
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – ideální je spojit hodinu se začátkem dubna a navázat aprílovým vtipem ze školního prostředí, který děti odhalí jako "Apríl" a následnou společnou diskusí (Už vás někdo vyvedl aprílem? Na co vás nachytal. Vymýšlíte rádi aprílové vtipy? Proč to vůbec děláme? A dnes my navštívíme Aprílovou školu? Co myslíte, jaká bude? 2. Společná četba básně (střídavé čtení žáků). 3. Práce v hnízdech – popletené obrázky; popletené příklady, popletené názvy jídel, popletené dvojice pohádkových postav. 4. Individuální práce s pracovním listem – Líbila by se vám aprílová škola? Vymyslete aprílový rozvrh hodin! 5. Skupinová práce – vyzkoušejte paní učitelku – připravte si a zapište tolik otázek, kolik je dětí ve skupince. Otázky vložte do klobouku. Paní učitelka vylosuje otázky (počet podle času), na které odpoví (může i aprílově). Umíte ji opravit? Jak byste paní učitelku ohodnotili? Jak se vám pracovalo: Bylo to jednoduché, nebo složité? Chtěli byste učit v aprílové škole? Nebo do ní chodit? 6. Opakovaná četba básně (příprava na paměťové zvládnutí), motivace k další četbě.
Pomůcky	Text básně pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, namnožené materiály pro práci na stanovištích + 5 misek (sáčků), nůžky.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Jiří Žáček: Aprílová škola. Praha: Albatros, 2015. V ML a PL jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí vybarvených hvězdiček na konci pracovního listu.

APRÍLOVÁ ŠKOLA

TEXT BÁSNĚ KE ČTENÍ
A PŘEDNESU

Aprílová škola

Navštívíme dneska spolu
aprílovou školu,
kde žáci – s poškoláky v čele –
zkoušejí pana učitele.

Když domů pětku přinese si,
syn vykráká ho za pačesy
(jestliže ovšem nemá pleš)...

Všechno je pravda – žádná lež!

MATERIÁLY K PRÁCI
NA STANOVIŠTÍCH

Popletené předměty

Do 5 misek označených názvy vyučovacích předmětů (matematika, český jazyk, tělesná výchova, hudební výchova, výtvarná výchova) rovnoměrně umístěte promíchané obrázky pomůcek, činností a věcí. Děti mají vytřídit, co kam patří – a vyčlenit ty, které nemají vztah k žádnému z uvedených předmětů:

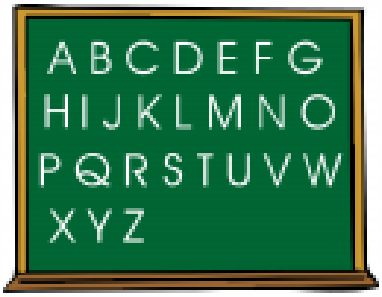

CRAYON

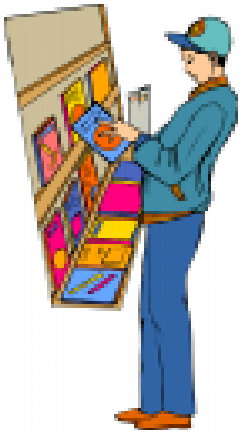

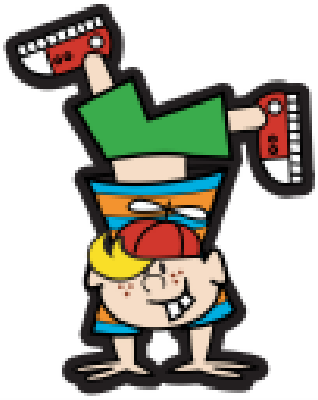

(2x+2b)=

A
B
C

ROCK
REFLECTIONS
#1 Hits

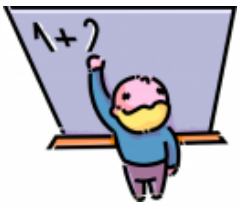
1+?

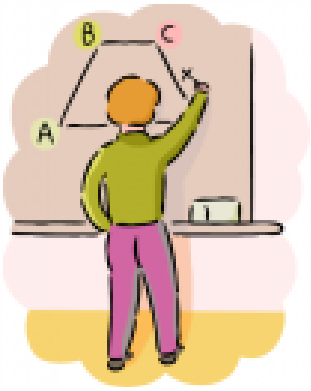
B
C
A

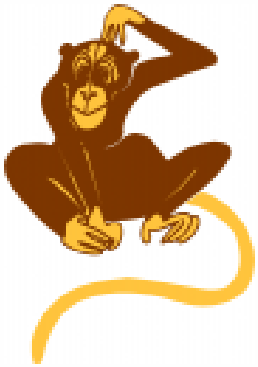

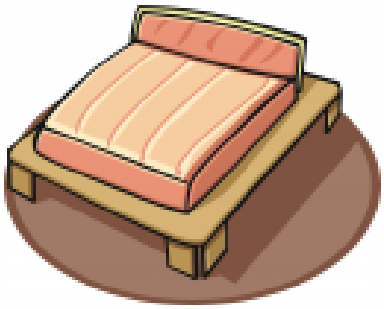

Jdeme na oběd v aprílové škole

Na lavici položte jednotlivé názvy jídel – děti mají za úkol název přečíst, rozstřihnout k sobě nepatřící slova a sestavit obvyklé názvy jídel (některé názvy je možné sestavit ze 3 částí, skládejte názvy bez ohledu na rámeček):

VEPŘO S KRÉMEM
ŠVESTKOVÉ ŘÍZKY
RAJSKÁ NUDLE
HOUBOVÁ ŽEMLOVKA
JABLKOVÁ POLÉVKA
DUKÁTOVÉ KNEDLO ZELO
SMAŽENÉ BUCHTIČKY
KRUPICOVÁ OMÁČKA
SEKANÁ KAŠE
ZAPEČENÉ FAZOLKY
KNEDLÍKY NA SMETANĚ

PEČENĚ S MÁKEM

Popletené pohádkové postavy
Děti hledají mezi dvojicemi pohádkových postav ty, které k sobě nepatří – na papír mohou sepsat správné dvojice:

JENÍČEK A BOBEK

MACH A VOCHOMŮRKA

BOB A MAXIPES FÍK

BRUMDA A ŠEBESTOVÁ

PAT A KŘEMÍLEK

MAŘENKA A HURVÍNEK

SPEJBL A ČMELDA

ČERT A KÁČA

TOM A ZVÍŘE

VČELKA MÁJA A VILÍK

KRÁSKA A JERRY

KÁŤA A ŠKUBÁNEK

ÁJA A MAT

Popletené příklady:

Žáci si vezmou červenou pastelku a společně opraví popletená znaménka v příkladech (některé jsou správně – důležité je odlišit chybné a správné, tedy příklady vypočíst)

1 - 2 = 3
5 + 4 = 1
7 + 3 = 4
10 - 3 = 7
5 - 1 = 6
8 + 4 = 4
6 + 3 = 9
5 - 2 = 7
6 - 4 = 2
9 + 1 = 8

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1
Přečti si báseň.

APRÍLOVÁ ŠKOLA

Navštívíme dneska spolu
aprílovou školu,
kde žáci – s poškoláky v čele –
zkoušejí pana učitele.

Když domů pětku přinese si,
syn vykráká ho za pačesy
(jestliže ovšem nemá pleš)...

Všecko je pravda – žádná lež!

ÚKOL 2
Jaká je aprílová škola? Doplň podle toho, jak si ji představuješ:

APRÍLOVÁ ŠKOLA

JE .....

SMÍ SE V NÍ.....

ZNÁMKUJÍ V NÍ.....

ÚKOL 3

Rozvrh v aprílové škole. Doplň (nakresli nebo napiš) rozvrh pro aprílovou školu:

ROZVRH HODIN	1.	2.	3.	4.	5.
PONDĚLÍ	SPANÍ				HÁZENÍ VLAŠTOVEK
ÚTERÝ			HOUPÁNÍ		
STŘEDA		VÝCVIK ŽÍŽAL			
ČTVRTEK	PETARDY			JEZENÍ	
PÁTEK			PAROPLAVBA		

LÍBILO BY SE TI V APRÍLOVÉ ŠKOLE? ANO NE

ÚKOL 4

Vyzkoušejte paní učitelku. Domluvte se s kamarády a vymyslete 3 otázky pro paní učitelku. Potom jí dejte známku / hodnocení.

Otázky pro paní učitelku:

1. .....

.....

2. .....

.....

3. .....

.....

Hodnocení:

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc hvězdiček vybarvíš, tím lépe ti to šlo.

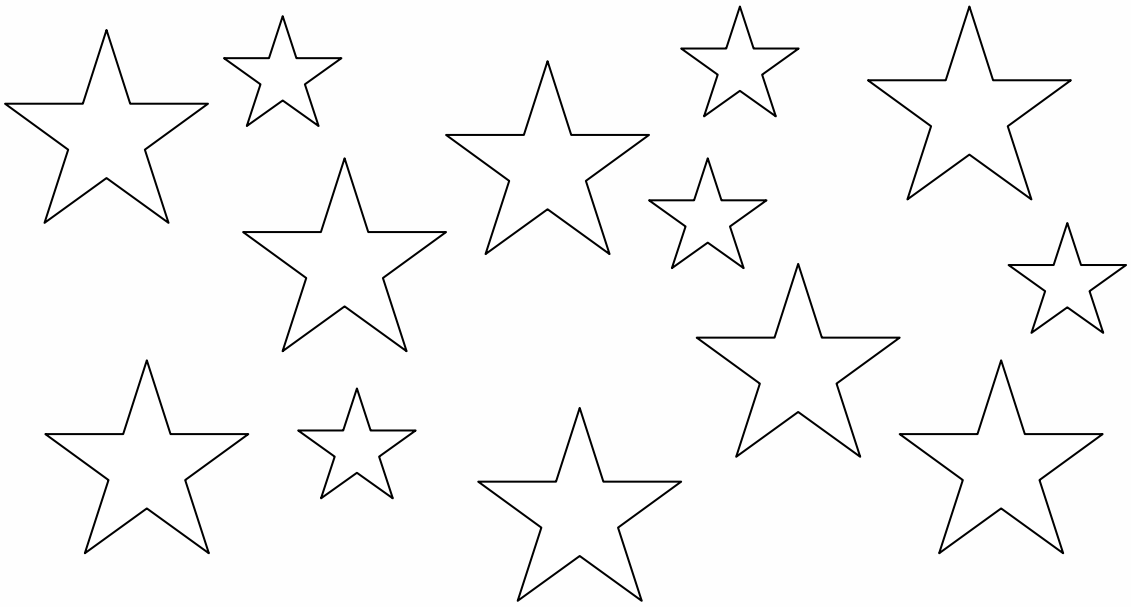

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

InspiroMAP

SEZNAM TEXTŮ PRO 2. ROČNÍK ZŠ:

2. ročník		
Braunová, P.	Kuba nechce číst	Albatros: Praha, 2006
Čtvrtek, V.	Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni	Albatros: Praha, 1985
Drijverová, M.	Domov pro Marťany	Albatros: Praha, 1998
Dvořáková, P.	Julie mezi slovy	Host: Brno, 2013
Lindgrenová, A.	Emil Neplecha	Albatros: Praha, 1975
Macourek, M.	Mach a Šebestová ve škole	Albatros: Praha, 2003
Pospíšilová, Z.	Kouzelná třída	GRADA: Praha, 2010
Procházková, I.	Myši patří do nebe	Albatros: Praha, 2006
Skácel, J.	Uspávanky	MOBA: Brno, 2018
Žáček, J.	Ezopovy bajky	Slovart: Praha, 2015

Braunová, P. – Kuba nechce číst

Příběh malého Kuby se řadí do edice První čtení a je určen začínajícím čtenářům. Ačkoli líčí sžívání se Kuby se školním režimem, výukou a novými povinnostmi v 1. třídě, ukazuje zároveň pocity mnoha dětí, které nastoupily do školy po prázdninách a jsou nejisté v tom, zda uspějí, jestli jejich vědomosti stačí, nakolik dostojí očekávání paní učitelky i rodičů. Kuba se bojí, je roztěkaný a přes veškerou snahu často selhává. Přesto dokáže s pomocí paní učitelky i rodičů v sobě najít odhodlání a stane se dokonce jedním z nejlepších žáků. Petře Braunové se v knize podařilo jednoduchými slovy vynikajícím způsobem zachytit dětské vidění světa a emoce.

Čtvrtek, V. – Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni

Čtvrtkova pohádka vypráví příběh ševcovského tovaryše Kuby a jeho milé Stáziny, kteří musí na své cestě za štěstím překonat mnohé překážky. Pohádkové vyprávění je tvořeno na sebe navazujícími částečně uzavřenými kapitolami, které umožňují čtení na pokračování. Živě a vtipně vykreslené postavy a napínavý děj mají schopnost malým čtenářům pomoci zdolat úskalí rozsáhlejšího textu. Pohádka dětem připomene půvab lidového vyprávění, Jičínský kraj i mnohé postavy pak další Čtvrtkovy knihy pro děti. Pohádka byla také zfilmována pod názvem O Kubovi a Stázině a uváděna v rámci Večerníčku.

Drijverová, M. – Domov pro Marťany

Míšin příběh začíná přestěhováním celé rodiny do nové čtvrti – uzavřená holčička nastupuje do nové školy a začíná se sžívat s celým okolím. Její snahu uspět jí

komplikuje nejen uzavřenější povaha, ale také předsudky dětí vůči jejímu mladšímu bratru Martinovi. Míšino postupné chápání bráškovy zvláštnosti (narodil se s Downovým syndromem) se ve vyprávění proplétá s jejím vnímáním reakcí rodičů, příbuzných, kamarádů i s postupným uvědomováním si vlastních hodnot a postojů. V klidně se rozvíjejícím toku zdánlivě všedních dnů Míša poznenáhlu objevuje, že hodnota člověka není určena jeho zdravím, v čem spočívá pravé přátelství a vzájemná pomoc.

Dvořáková, P. – Julie mezi slovy

Jeden z titulů tzv. problémové literatury určený malým čtenářům nás seznámí s dvojicí sester, starší Julií a mladší Elou, které prožívají nelehké období rozpadu jejich rodiny kvůli matčinu alkoholismu. Dětskýma očima vnímané „zakletí" maminky, tatínkovo trápení a nakonec i nový život v otcově nové rodině otevírá řadu citlivých témat, které podává bez patosu, přílišné sebelítosti nebo bezvýchodnosti. Text vyžaduje citlivý přístup, může však ukázat dětem s podobnými zkušenostmi možnost, jak se lze vyrovnat se ztrátou, bolestí i přijetím nových vztahů. Kromě této ústřední dějové linie se Dvořáková v textu věnuje i řadě dalších problémů, které mohou děti trápit – od rizik neuváženého chování ve virtuálním prostoru, přes snobství, náboženství až po noční pomočování.

Lindgrenová, A. – Emil Neplecha

Emil Neplecha je jednou částí knižní série věnované tomuto dětskému hrdinovi. Lindgrenové se podařilo zachytit Emilovy příhody bez zbytečného mentorování a moralizování – jakkoli je chlapec rošťák k pohledání, ani jeho rodiče vždy nereagují moudře dospěle a jejich vzájemné interakce vyloudí úsměv u malých i velkých čtenářů. Typický kolorit severského venkova s mnoha rázovitými postavami, jak je u Lindgrenové zvykem, utváří pozadí řady dětských dobrodružství. Přestože je dnešním dětem možná vzdálená doba, kdy se jezdilo bryčkou a součástí rodiny byli i čeledínové a děvečky, mnohé z nich se zcela jistě poznají v živosti a dobrých úmyslech malého Emila, které často končívají úplně jinak.

Macourek, M. – Mach a Šebestová ve škole

Příhody dětem dobře známých kamarádů Macha a Šebestové jsou tentokrát zasazeny do školního prostředí, které líčí s humornou nadsázkou. Vtipné, svižné vyprávění doplněné vynikajícími Bornovými ilustracemi není ani třeba dále doporučovat. Školní příhody kořeněné pořádnou dávkou fantazie jsou malým čtenářům blízké i samotným způsobem vyprávění, který vychází z dětského vnímání i stylu mluvy.

Pospíšilová, Z. – Kouzelná třída

Kouzelná třída vyšla v edici Čtení pro prvňáčky, tematicky však napovídá, že je určena dětem, které se už ve škole dobře zabydlely. Příběh na pomezí fantazie a reality dá dětským čtenářům zpočátku lehce nahlédnout za oponu učitelského povolání, aby následně rozehrál sérii fantastických příhod, jejichž středobodem je nová paní učitelka – poněkud tajemná Jasmína Bílá. Děti i celá výuka se jejím vlivem mění, což nedá jejím malým žáčkům spát. Útlý příběh nakonec přinese odhalení tajemství a ve hře bude i ztracený poklad.

Procházková, I. – Myši patří do nebe

Příběh myšky Šupito nás zavede na poněkud nezvyklé místo pro dětské knihy – do nebe. Myška totiž při honičce s lišákem Bělobřichem přišla o život a probouzí se v nebi. Bez patosu, beze smutku – s otevřenýma očima vnímá vše z jiného úhlu pohledu. Nakonec objeví přátelství tam, kde ho nečekala, prožije mnohá dobrodružství, aby se posléze vrátila zase zpět, jen trošku jiná než na počátku. Děti v knize Ivy Procházkové najdou příběh o tom, jak se z odvěkých nepřátel mohou stát kamarádi a kterak na samém konci vlastně nic nekončí.

Skácel, J. – Uspávanky

Půvabné vyprávěnky před spaním, které patří k tomu nejlepšímu z české poezie pro děti. Moravský básník J. Skácel v lyrickoepických textech navazuje na mnohé pohádkové motivy i drobné obrázky ze života dětí, vypravuje osobním tónem se zřetelem k malému posluchači. Skácelovy texty probouzí dětskou fantazii, vyvolávají úsměv i nutí k zamyšlení, jsou psány prostým jazykem, ale v ničem neslevují z kvalit básnického díla.

Žáček, J. – Ezopovy bajky

Jedny z nejznámějších bajek převyprávěné do podoby přístupné malým čtenářům – s humorným akcentem typickým pro Žáčkovy texty. Bajky v jeho podání přináší jednoduché morální vyznění, jejich alegoričnost je přiblížená dětskému čtenáři, pochopitelná a srozumitelná. Padesát krátkých bajek doplněných ilustracemi Adolfa Borna k dětem promlouvá přes hradbu staletí moudře a vtipně, pomáhá jim lépe rozumět sami sobě, svým blízkým i světu.

Kuba nechce číst

Braunová, P.

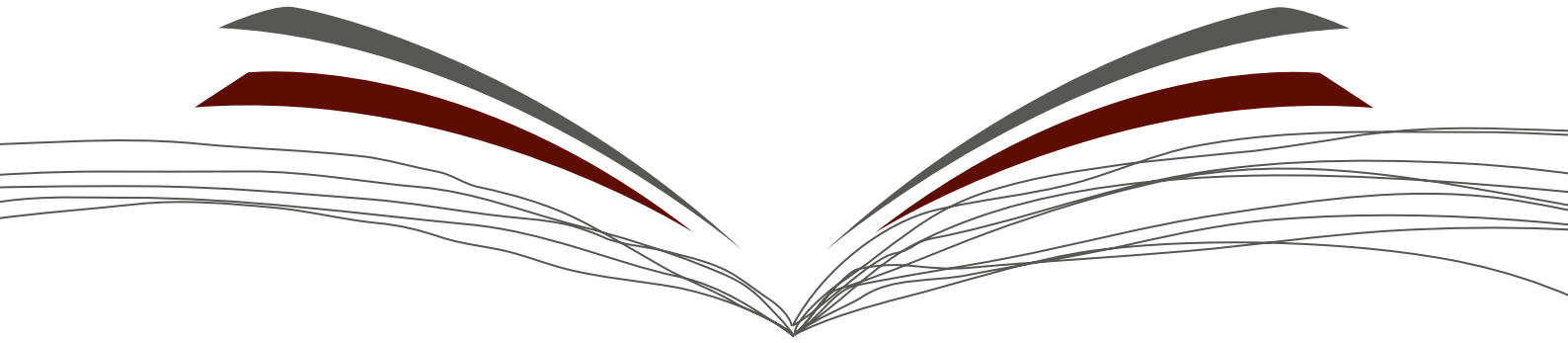

InspiroMAP

Téma hodiny	**Trápení se školou**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – mezilidské vztahy, matematika
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně zhodnotit jednání hlavní postavy,
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse (Co vás baví? Co vás naopak ve škole nebaví? Kdy se vám do učení vůbec nechce? Máte radost, když vás pan učitel / paní učitelka / rodiče pochválí? Za co vás naposled pochválili?) 2. Kuba nechce psát (četba úryvku + práce s PL) – pomozte Kubovi trénovat psaní. 3. Kuba nechce číst (četba úryvku + práce s PL) – pomozte Kubovi se čtením. 4. Kuba nechce počítat (četba úryvku + práce ve dvojicích) – pomozte Kubovi počítat. 5. Společné vyhodnocení – co byste Kubíkovi poradili, aby se mu lépe učilo. 6. Poslech závěrečné ukázky (Vyhlášení soutěže) – motivace k další četbě.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Petra Braunová: Kuba nechce číst. Praha: Albatros, 2006. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy P. Braunové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

KUBA NECHCE ČÍST

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI – POSLECH

Kuba sedí jako na trní. Tak – teď to začne! Paní učitelka určitě bude zkoušet! Ale k jeho překvapení paní učitelka usedá ke klavíru v rohu místnosti.

„Zazpíváme si?“ Ani nečeká na odpověď a udeří do kláves. A už se třídou rozléhá jedna veselá písnička za druhou.

Děti nejdřív poslouchají, ale pak se k paní učitelce přidávají. Písničky, které hraje, zná přece každý! Kuba se nadechne a začne zpívat také.

Paní učitelka vstane a postaví se před děti. Zvědavě se navzájem prohlížejí.

„Jmenuji se Radka Provazníková a mám velkou radost, že jsem se stala vaší učitelkou. Celý školní rok se budeme v této třídě scházet. A určitě spolu zažijeme spoustu legrace. Samozřejmě se naučíme číst, psát a počítat. Ale nejdřív se musíme seznámit! Zeptám se teď každého na jméno a vy mi o sobě něco povíte. Co máte rádi, co vás baví. Tak prosím.“

Paní učitelka se postaví před první lavici. Kuba obdivuje, jak se ta malá copatá holka s brýlemi na malém nosíku způsobně zvedne a nahlas řekne:

„Jmenuji se Monika Benešová a mám ráda školu.“

Paní učitelka se překvapeně usměje:

„Opravdu? A co tě baví?“

Monika se na chvilku zamyslí:

„Baví mě škola.“

Rozhlédne se kolem, jestli ji děti slyšely.

Paní učitelka pobaveně krčí rameny:

„Dobře. To je prima. A ty?“

Holčička s mašlí ve vlasech, která sedí vedle Moniky, vstane a pípne:

„Mám ráda školu.“

„Ale? A jak se jmenuješ?“ ptá se paní učitelka.

„Eva. Eva Hájková.“

Paní učitelka se diví. Každé dítě, kterého se zeptá, tvrdí, že má rádo školu.

„A ty? Ty máš taky rád školu?“ zastaví se u Kubovy lavice.

„Já?“ Kuba je rozpačitý. Vstane. Co má říct? Má říct, že ano? Vždyť to není pravda! Vyhrkne: „Jmenuju se Kuba a mám rád vdolky.“

Paní učitelka otevírá svůj notes a přitom říká:

„Výborně! Jediný Kuba odpověděl pravdivě! Píšu mu velkou jedničku!“

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

„Gól!“ slyší Kuba. Sedí ve svém pokojíku u stolu. Je velmi smutný, okusuje tužku a zamračeně hledí do sešitu. Jak rád by už šel ven. Psaní ho nebaví.

„Už to máš?“ ozve se z kuchyně tatínek.

Kuba neodpoví. Skloní se co nejvíc k sešitu. Pevně tiskne tužku a s vyplazenou špičkou jazyka ztěžka vykroutí na papír další vlnku. Ach jo. Zklamaně hledí na svůj výtvor. Psaní mu nejde. Vlnky před ním poskakují na řádku. Jedna je dole, druhá nahoře. Vůbec se mu nelíbí. Vezme gumu a gumuje. Vlnky mizí. Místo nich se v sešitě objeví ošklivé šmouhy. Kuba přitlačí na gumu. Ale co to? Místo šmouhy je tu díra.

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

„To je moje máma. Máma má mimino. Mimino je malé,“ hlasitě slabikují všechny děti ve třídě. Kuba s nimi. Jakmile čte s dětmi dohromady, čtení mu nepřipadá těžké. Ale běda, když má číst sám. Písmenka se mu pletou. Někdy čte úplné nesmysly.

„A teď ty, Kubo,“ povídá paní učitelka. „Pokračuj sám.“

Kuba si prstem ukazuje, kam dočetli. Johanka vedle něho šeptá:

„Ema se houpe!“

„Ema se koupe,“ povídá Kuba, protože Johance špatně rozuměl.

Děti se zasmějí. Kuba je spletený. Johanka do něho strká a klepe si na čelo. Kuba má chuť ji uhodit. To ona ho tak popletla.

„Tak dál, pokračuj, Kubo,“ pobízí ho paní učitelka.

Kuba hledí do slabikáře. Je tohle písmenko B, nebo R? Mlčí. Písmenka se mu před očima rozkývala.

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

„ Kubo!“ ozve se nad ním. „Tak jaká je odpověď?“

Kuba se zarazí.

„Dvě,“ odpoví.

Všechny děti kolem něho se rozesmějí.

„Tři, tři, paní učitelko!“ vykřikují jeden přes druhého.

Kuba je zmatený. Tři housky bez jedné jsou přece dvě!

„Kubo,“ říká paní učitelka vlídně. „Když máš dvě hrušky a Maruška ti dá jednu, budeš mít přece tři,“ ukazuje mu na prstech.

Kuba stojí se sklopenou hlavou. Už chápe. Zamyslel se a paní učitelka mezitím dala dětem jiný příklad. „Musíš dávat pozor!“ napomíná ho.

Kuba se mračí. Počítání ho přestalo bavit. Nemůže se dočkat, až zazvoní a bude přestávka. Ze všech těch housek a hrušek dostal hlad.

HLEDEJ SLOVA (ŘEŠENÍ)

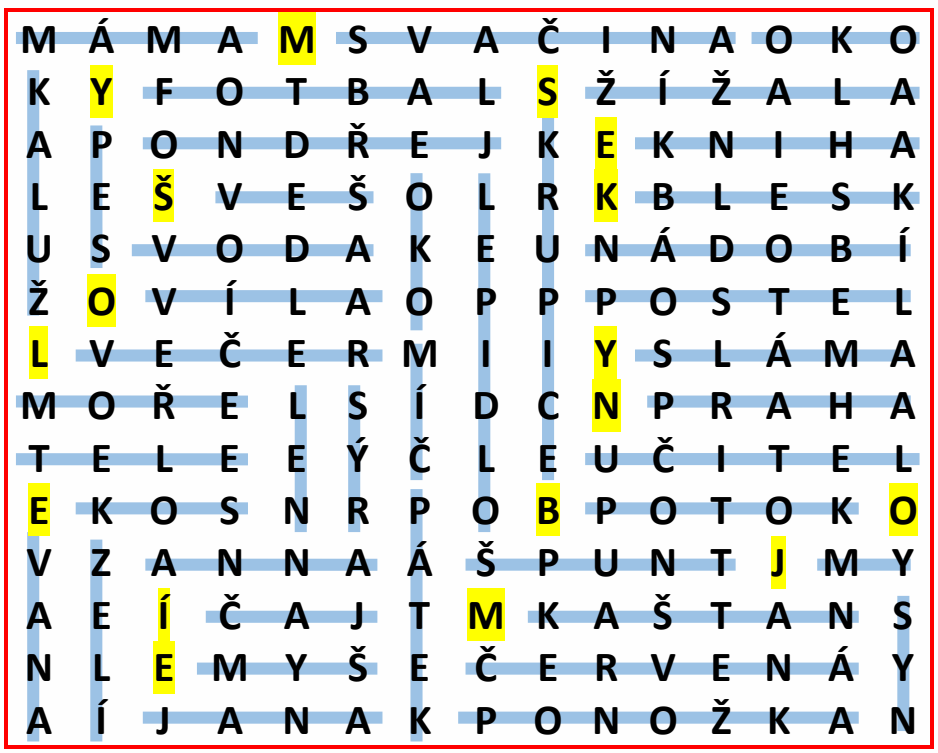

M	Á	M	A	M	S	V	A	Č	I	N	A	O	K	O
K	Y	F	O	T	B	A	L	S	Ž	Í	Ž	A	L	A
A	P	O	N	D	Ř	E	J	K	E	K	N	I	H	A
L	E	Š	V	E	Š	O	L	R	K	B	L	E	S	K
U	S	V	O	D	A	K	E	U	N	Á	D	O	B	Í
Ž	O	V	Í	L	A	O	P	P	P	O	S	T	E	L
L	V	E	Č	E	R	M	I	I	Y	S	L	Á	M	A
M	O	Ř	E	L	S	Í	D	C	N	P	R	A	H	A
T	E	L	E	E	Ý	Č	L	E	U	Č	I	T	E	L
E	K	O	S	N	R	P	O	B	P	O	T	O	K	O
V	Z	A	N	N	A	Á	Š	P	U	N	T	J	M	Y
A	E	Í	Č	A	J	T	M	K	A	Š	T	A	N	S
N	L	E	M	Y	Š	E	Č	E	R	V	E	N	Á	Y
A	Í	J	A	N	A	K	P	O	N	O	Ž	K	A	N

Děti mají hledat slova: MÁMA, KALUŽ, NOS, SVAČINA, OKO, ŽÍŽALA, FOTBAL, ONDŘEJ, KNIHA, PES, VODA, LEPIDLO, KRUPICE, BLESK, NÁDOBÍ, VÍLA, POSTEL, VEČER, MÍČ, LEN, MOŘE, SLÁMA, SÝR, TELE, UČITEL, KOS, PÁTEK, VANA, ANNA, ŠPUNT, MY, KAŠTAN, SYN, MYŠ, ČERVENÁ, PONOŽKA

(slova jsou uváděna buď zleva doprava na řádcích, nebo shora dolů ve sloupcích)

TEXT K POSLECHU

„Víte co, děti?“ zeptá se najednou paní učitelka. „Zahrajeme si takovou hru. Hru na pravdu.“

Děti zvědavě ztichnou. I Kuba upře na paní učitelku hnědé oči. Co má asi za lubem?

„Řekněte mi, co máte rádi, co vás baví. Ale doopravdy! Nemusíte mi lhát, zůstane to jen mezi námi. Ať je to co je to!“

„Počítač!“ vykřikne Pavel Kocián. „Počítačové hry!“

„Čokoládu!“ volá Hanka.

„Panenku!“ křičí Lenka a po ní ostatní holčičky. Zdá se, že útlou panenku má ráda každá z nich.

„A ty, Kubo?“ paní učitelka ho pohladí po hlavě. „Co baví tebe?“

„Fotbal," vzpomene si Kuba náhle.

Druhý den, když děti vstoupí do třídy, užasle vydechnou. Paní učitelka se objevila s úplně novým kopacím míčem v jedné ruce a s nádhernou novou panenkou v druhé.

„Naše hra pokračuje," pronese paní učitelka zvláštním tajemným hlasem. „Tenhle míč a tuhle panenku dostanou ti z vás, kteří se budou nejvíc snažit. A to po celý školní rok."

Kuba zírá s otevřenou pusou. Takový krásný míč. Ten kdyby měl...

Text využijeme k závěrečné motivaci k další četbě. Jak celý příběh dopadl, získá nakonec Kuba vytoužený míč? Co všechno pro to musí udělat?

Pracovní list: KUBA NECHCE ČÍST

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Co nás baví? Ve škole nás některé činnosti baví a jiné nemáme rádi. Doplň do žlutých rámečků, co se ti ve škole líbí, do červených to, co tě netěší.

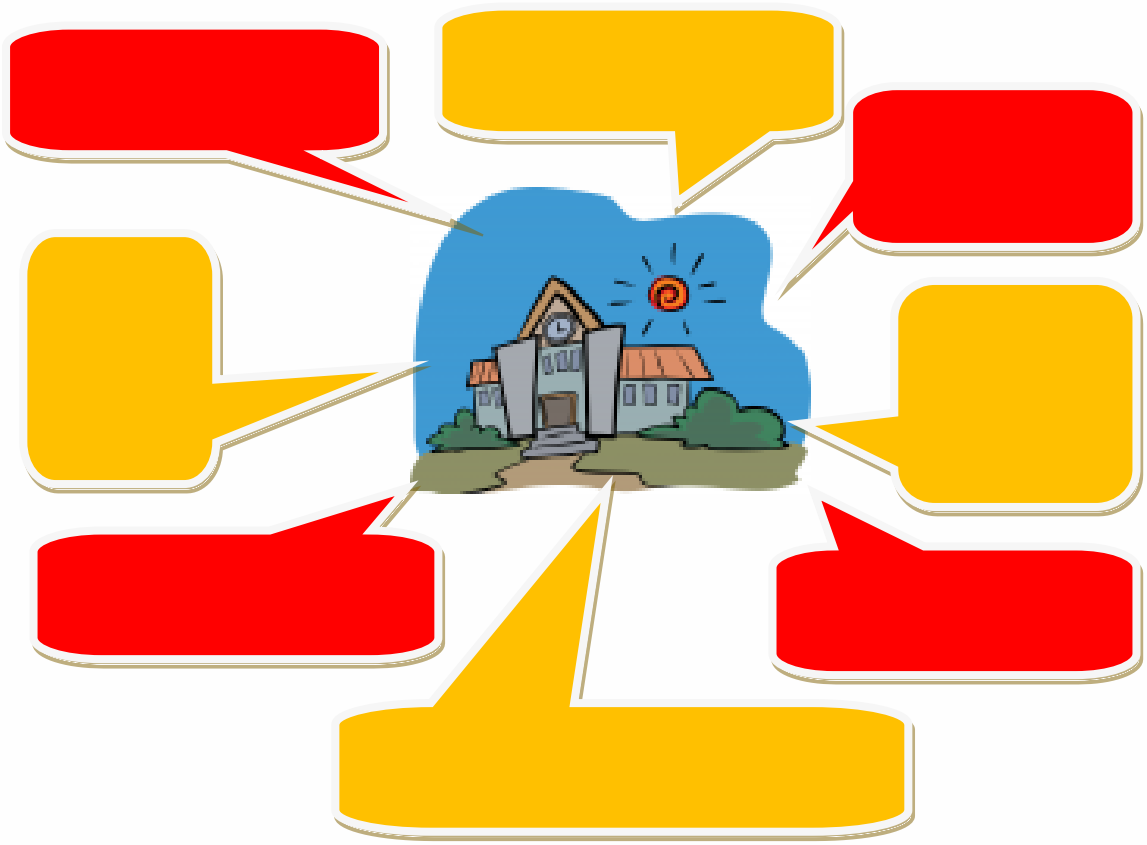

Doopravdy mě baví:.....

Nejraději mám:.....

ÚKOL 2

Kuba nechce psát! Přečtěte si společně ukázku.

„Gól!“ slyší Kuba. Sedí ve svém pokojíku u stolu. Je velmi smutný, okusuje tužku a zamračeně hledí do sešitu. Jak rád by už šel ven. Psaní ho nebaví.

„Už to máš?“ ozve se z kuchyně tatínek.

Kuba neodpoví. Skloní se co nejvíc k sešitu. Pevně tiskne tužku a s vyplazenou špičkou jazyka ztěžka vykroutí na papír další vlnku. Ach jo. Zklamaně hledí na svůj výtvor. Psaní mu nejde. Vlnky před ním poskakují na řádku. Jedna je dole, druhá nahoře. Vůbec se mu nelíbí. Vezme gumu a gumuje. Vlnky mizí. Místo nich se v sešitě objeví ošklivé šmouhy. Kuba přitlačí na gumu. Ale co to? Místo šmouhy je tu díra.

ÚKOL 3
Pomoz Kubovi dopsat vygumovaná slova. Kuba měl za úkol přepsat dopis z tábora, ale kus si smazal.

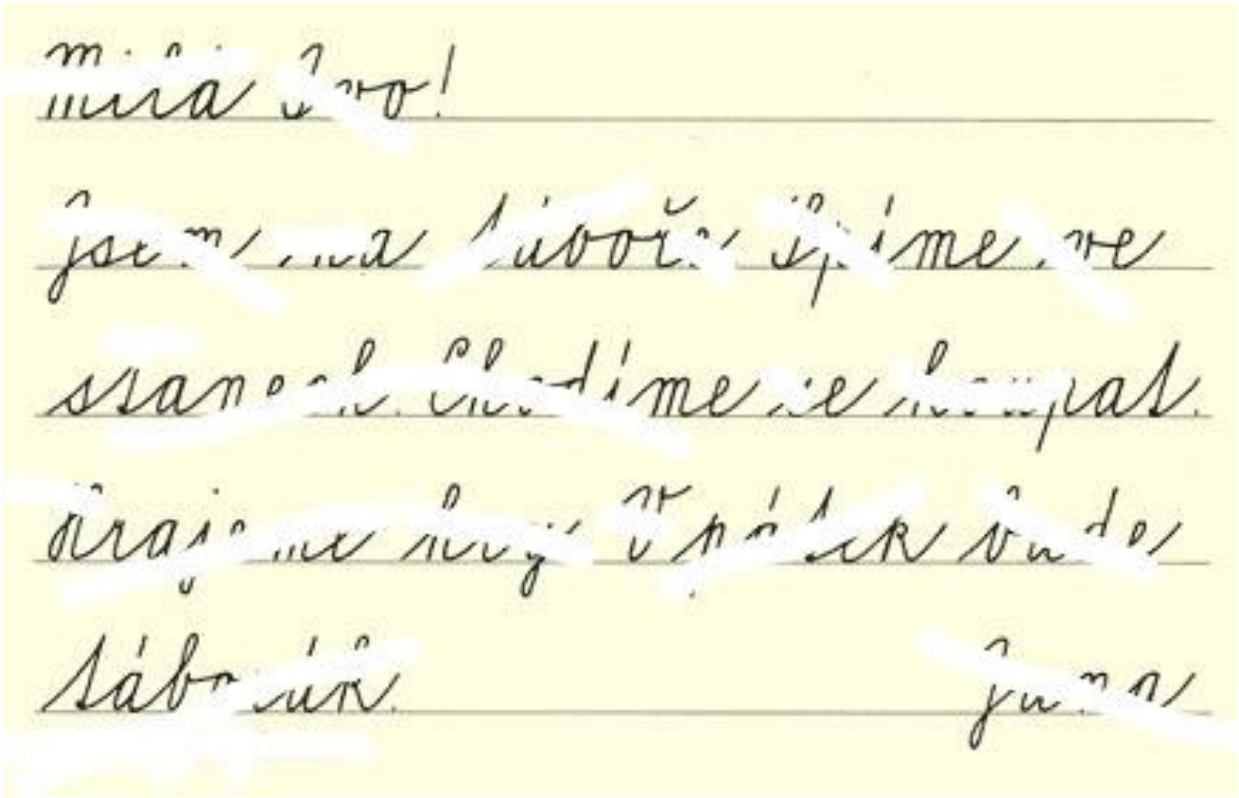

ÚKOL 4
Kuba nechce číst! Přečtěte si společně ukázku.

„To je moje máma. Máma má mimino. Mimino je malé," hlasitě slabikují všechny děti ve třídě. Kuba s nimi. Jakmile čte s dětmi

dohromady, čtení mu nepřipadá těžké. Ale běda, když má číst sám. Písmenka se mu pletou. Někdy čte úplné nesmysly.

„A teď ty, Kubo," povídá paní učitelka. „Pokračuj sám."

Kuba si prstem ukazuje, kam dočetli. Johanka vedle něho šeptá: „Ema se houpe!"

„Ema se koupe," povídá Kuba, protože Johance špatně rozuměl.

Děti se zasmějí. Kuba je spletený. Johanka do něho strká a klepe si na čelo. Kuba má chuť ji uhodit. To ona ho tak popletla.

„Tak dál, pokračuj, Kubo," pobízí ho paní učitelka.

Kuba hledí do slabikáře. Je tohle písmenko B, nebo R? Mlčí. Písmenka se mu před očima rozkývala.

ÚKOL 5

Kubovi se písmenka roztančila před očima! Pomoz mu najít slova.

M	Á	M	A	M	S	V	A	Č	I	N	A	O	K	O
K	Y	F	O	T	B	A	L	S	Ž	Í	Ž	A	L	A
A	P	O	N	D	Ř	E	J	K	E	K	N	I	H	A
L	E	Š	V	E	Š	O	L	R	K	B	L	E	S	K
U	S	V	O	D	A	K	E	U	N	Á	D	O	B	Í
Ž	O	V	Í	L	A	O	P	P	P	O	S	T	E	L
L	V	E	Č	E	R	M	I	I	Y	S	L	Á	M	A
M	O	Ř	E	L	S	Í	D	C	N	P	R	A	H	A
T	E	L	E	E	Ý	Č	L	E	U	Č	I	T	E	L
E	K	O	S	N	R	P	O	B	P	O	T	O	K	O
V	Z	A	N	N	A	Á	Š	P	U	N	T	J	M	Y
A	E	Í	Č	A	J	T	M	K	A	Š	T	A	N	S
N	L	E	M	Y	Š	E	Č	E	R	V	E	N	Á	Y
A	Í	J	A	N	A	K	P	O	N	O	Ž	K	A	N

Hledej slova: MÁMA, KALUŽ, NOS, SVAČINA, OKO, ŽÍŽALA, FOTBAL, ONDŘEJ, KNIHA, PES, VODA, LEPIDLO, KRUPICE, BLESK, NÁDOBÍ, VÍLA, POSTEL, VEČER, MÍČ, LEN, MOŘE, SLÁMA, SÝR, TELE, UČITEL, KOS, PÁTEK, VANA, ANNA, ŠPUNT, MY, KAŠTAN, SYN, MYŠ, ČERVENÁ, PONOŽKA

Ze zbylých písmen sestav tajenku:

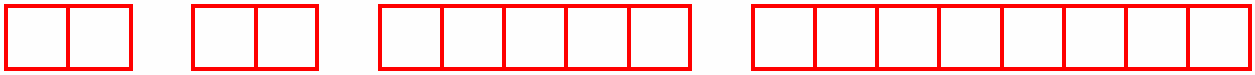

ÚKOL 6
Kuba nechce počítat! Přečtěte si ukázku:

„ Kubo!“ ozve se nad ním. „Tak jaká je odpověď?“

Kuba se zarazí.

„Dvě,“ odpoví.

Všechny děti kolem něho se rozesmějí.

„Tři, tři, paní učitelko!“ vykřikují jeden přes druhého.

Kuba je zmatený. Tři housky bez jedné jsou přece dvě!

„Kubo,“ říká paní učitelka vlídně. „Když máš dvě hrušky a Maruška ti dá jednu, budeš mít přece tři,“ ukazuje mu na prstech.

Kuba stojí se sklopenou hlavou. Už chápe. Zamyslel se a paní učitelka mezitím dala dětem jiný příklad. „Musíš dávat pozor!“ napomíná ho.

Kuba se mračí. Počítání ho přestalo bavit. Nemůže se dočkat, až zazvoní a bude přestávka. Ze všech těch housek a hrušek dostal hlad.

ÚKOL 7
Kuba zapomněl počítat! Připomeň mu, jak se to dělá, vypočítej ve dvojici příklady:

V naší ulici stojí dvanáct domů. Osm z nich je vysokých. Kolik domů je nižších?

.....

Ten nejvyšší dům má o sedm pater víc než ten nejnižší, který má jenom dvě. Kolik pater má nejvyšší dům?

.....

Na střechách nízkých domů každou noc zpívá kočka. Aby přetančila všechny střechy, musí udělat sedmkrát pět skoků. Kolik skoků musí udělat celkem?

.....

K sedmi vysokým domům vede z ulice celkem čtyřicet dva schodů, ke každému domu vede stejný počet schodů. Kolik schodů musí jejich obyvatelé vyšlapat, aby se dostali domů?

.....

ÚKOL 8

Jak se mi dnes dařilo? Kuba soutěžil na konci roku o míč. Ty si dnes taky zasloužíš odměnu – čím větší míč vybarvíš, tím lépe ti to šlo.

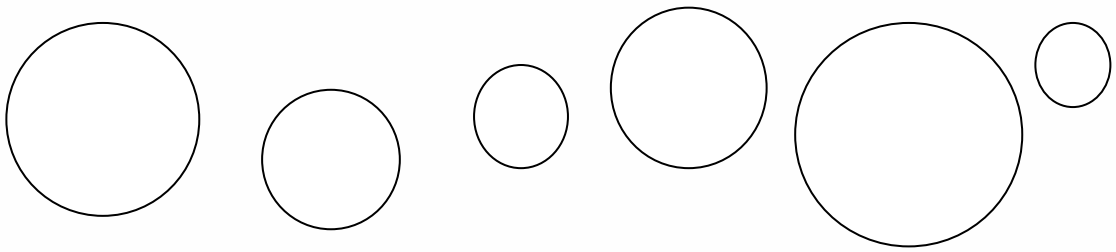

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni

Čtvrtek, V.

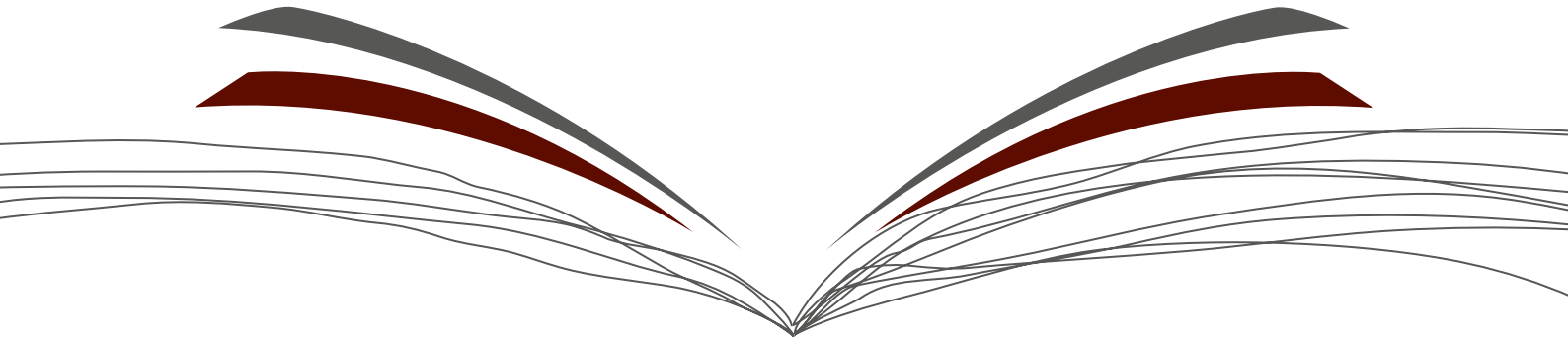

InspiroMAP

Téma hodiny	**Co způsobil Kolomajzna**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – mezilidské vztahy, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně charakterizovat hlavní postavy; dokáže se vžít do postavy a posoudit její jednání, žák umí charakterizovat pohádkovou postavu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – poslech motivačního úryvku: Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni - 1. část - YouTube – do 4:06. A my si dnes přečteme, jak si Kolomajzna pomyslil na Stázinu. 2. Četba 1. ukázky Jak to bylo v Kbelnici, krátká společná rekapitulace. 3. Práce s PL – charakteristika postav 4. Četba 2. ukázky Jak to bylo v Kbelnici, krátká společná rekapitulace. 5. Skupinová práce – ověřování porozumění, luštění jmen dalších postav. 6. Poslech 3. ukázky Jak to bylo, když měsíc zapadl – příprava materiálu na další úkol (stříhání a mačkání krepového papíru). 7. Samostatná práce – jak si představuješ Česílka, nebo Andulku. Výstava vodníků a víl. 8. Závěr – o kom jsme dnes četli, co způsobí jeden zlý člověk, motivace k další četbě.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, nůžky, lepidlo, šablona vodníka a víly, krepový a barevný papír, pastely.
Metody a formy práce	Skupinová práce, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Václav Čtvrtek: Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni. Praha: Albatros, 1985. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy V. Čtvrtka, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

JAK ŠEVCI ZVEDLI VOJNU PRO ČERVENOU SUKNI

TEXT K PŘEDČÍTÁNÍ

Ve vsi Kbelnici bydlela vdova Slaměná. Říkali jí tak podle chalupy s dlouhým doškem u silnice. Muže už neměla sedm let, kůň ho k smrti uhodil kopytem.

Kde není v chalupě mužský, tam obilí dává víc plev než zrna. Vdova Slaměná nuzovala při kousku pole. V chlévě stála kravka a boky měla tak chudé, že kdo ji popleskal, orazil si dlaň. Bylo to hospodaření na zlámaném groši.

A v tom chudém hospodářství rostla dcerka. Nejdřív s prutem v ruce jako husopaska, pak už s panenským věnečkem na hlavě. Tou dobou jí docházelo osmnáct let.

Když si Stázina oblíkla červenou sukni, bralo to oči chlapcům až v Jičíně.

Pak už měla jen tu druhou sukničku, tu všední. A v té s matkou na pole, na dvůr a do zahrádky, po vší práci. V Stázině se sešlo dvojí, co jinak na sebe často volává přes hory: byla pěkná a hodná.

Jednou matka Stázině povídá:

„Na mezích přerůstá tráva. Žeň tam krávu, ať se napase."

Stázina šla. Sama si sedla pod jabloň u silnice a hledala jetelíčky. Kravka šla mezí a vybírala si to lepší.

Stázina zrovna sáhla po jetelíčku se čtverým listem a tu někdo povídá:

„Nech to štěstí růst. Až doroste, bude větší."

Stázina vzhlídla. Stojí nad ní mládenec. A jako ze vsi, ale jako by už čas pobyl ve městě. Vesnické šaty se na něm shledávají s městskými. Usmívá se, na Stázinu jde od něho jako od sluníčka.

Stázina se taky usmála:

„A kdoví pro koho by to větší štěstí narostlo."

Mládenec pohodil hlavou.

„Kdoví."

Stázina honem neví, jak dál. Začne tedy z obyčejného:

„Jak ti říkají?"

Mládenec, a byl to úhledně rostlý chasník, se posadil na mez.

„Řekneme si na výměnu?"

Stázina, že tak najednou. Ale chasníček už začal:

„Já jsem Kuba. Tamhle z Jičína. A vyučený had."

„Jak?" málem se polekala.

„Tak se říká ševcům," odpověděl chasník. „Jsem za tovaryše u mistra Kacmara."

Kuba řekl, že by jí třeba pomohl hledat jetelíčky. Ale ona na to, že by kravka mohla zajít do škody.

Když odcházel k Jičínu, šel Kuba celý kus pozpátku a mával Stázině čepicí. Ona jemu proutkem s ratolístkou na konci.

Podněty ke krátkému shrnutí:
Zrekapitulujeme poznatky z poslechu – audionahrávka + četba učitelem.
Kdo byl Kolomajzna, kde vyrostla Stázina, čím se vyučil Kuba?
Děti provedou krátký zápis do PL.

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Úvod do děje: Toho dne nepotkala Stázina jen Kubu, ale přiběhl za ní i Kolomajzna a hned se kolem ní točil. Stázině se jeho namlouvání nelíbilo a utekla. Když se blížila k chalupě, slyší, jak Kolomajzna přemlouvá její maminku, aby mu Stázinu dala. A ta že ne a ne. Až nakonec Kolomajznu odmítla s tím, že je pro něj Stázina příliš hezká. A to by nebyl Kolomajzna, aby si to dal líbit. Druhý den ráno si dal vdovu předvolat do kanceláře a teď si spolu přečteme, jak to dopadlo:

V Kolomajznovi píchla zlost jako šídlem.

„Máš ještě poslední rozmyšlení.“

„Já nemyslím dnes tak a zítra zas jinak.“

Kolomajzna zlostně klepl špičkou střevíce, písař si dal lejstro líp na oči a hlasem jako brčko spustil:

„Protože chalupa vdovy Slaměné stojí rohem do silnice a knížepanský kočár si vždycky o ni div neorazí kolo, přijde ta chalupa k zboření.“

„A to snad ne,“ ohradila se vdova Slaměná.

Jenže písař dál jako po provázku:

„A protože díl vdovina pole je na svahu a kameny se z něho válejí na panské, udělá se tam kolem plot, aby nic neprošlo.“

Slaměná už je na skoku ke Kolomajznovi.

„A jak se k svému poli dostanu, až pojedu s kravkou orat?“

„Té starosti tě zbaví poslední punkt,“ řekl písař a čte dál z lejstra: „Kráva se vdově Slaměné zabavuje pro knížecí chlév, protože neřádsky spásala panskou trávu.“

Slaměná vidí, že je zle. Zbývá jí ulomit si v bezech žebráckou hůl. A tak se na kanceláři rozplakala.

Stázina se dívá na matčinu bídu. Postavila se nad Kolomajznu, aby bylo dobře vidět, že nad ním roste jako bříza nad zimolezem. A řekla:

„Aby nebylo matce zle, já vám tedy, pane správce, půjdu za nevěstu.“

TIPY K ZADÁNÍ PRÁCE
VE DVOJICÍCH

Nástin dalšího děje: Tak se tedy Stázina zaslíbila Kolomajznovi a byla z ní tuze smutná nevěsta. Co myslíte, že na to Kuba? Nechal to tak? ... Nenechal a správce Kolomajzna jej za to dal odvést na vojnu. A ta tenkrát trvala mnoho let. A tak Stázině zase zbyly jenom oči

pro pláč. Ale nebojte se, nezůstala sama. Brzy našla pomoc. A až vyluštíte dvě tajenky, zjistíte, kdo jí to pomáhal.

Zadání prvního úkolu:

Vypočtěte ve dvojici příklady a podle výsledků najdete jméno jednoho z pomocníků.

(Příklady dětem dáváme rozstříhané a smíchané)

.	24 : 8 =
..	35 : 7 =
...	96 - 76 =
....	3 + 7 =
.....	62 - 49 =

.....	3 . 4 =
.....	9 + 7 =

(tajenka: ČESÍLKO)

Zadání druhého úkolu:

Děti obdrží do dvojic smíchané kartičky domina. Jejich úkolem je sestavit domino podle souvislostí (vždy 1. písmeno názvu zobrazeného předmětu)

Start	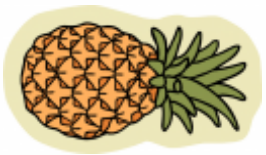
A	
N	

D	
U	
L	
K	
A	**cíl**

TEXT K POSLECHU U
VÝTVARNÉ ČINNOSTI

Jak to bylo, když měsíc zapadl.

Andulka si chladila v rose nožky unavené od tance. Ohlíží se po hrsti mateřídoušky, kterou by si podložila hlavu ke spaní.

A tu ve tmě mlaskne, jak mlaskává pod patami vodníkům, protože je věčně mají podmočené.

„To jsi ty, Česílko?“ zvolala Andulka.

„Já.“

Ze tmy přiběhl vodník Česílko, udýchaný, až se zajíkal.

„Povolilo v hrázi?“ ptá se ze starosti Andulka.

Česílko jen vrtí hlavou, až pak z něho vyběhlo:

„Musíš jí na pomoc.“ Popadl Andulku za ruku a vede ji loukou. „Té na stavidle.“

Andulka klopýtá o kopretiny.

„A která je to?“

„Copak já vím?“ už zas bez dechu Česílko. „Zeptáš se jí sama.“

„Pleteš se do lidských věcí, až se připleteš,“ řekla Andulka. Rostly tu šípky, musela dávat pozor, aby nezatrhla závojem.

Když přiběhli ke stavidku, Stázina tam ještě stála. Pod nohama má tolik mokro od slziček, že po tom je snadno sklouznout.

„Dál musíš sma,“ šeptl Česílko.

Andulka se pozdržela v kroku.

„A proč já?“

„Kdybych na ni zaskřehotal po vodnicku, jen by ji to přistrčilo,“ šeptl Česílko a vklouzl do mladých olší.

Ve chvilce, kdy už se Stázina pro své neštěstí málem převážila do rybníka, někdo na druhém konci stavidla povídá:

„Voda tě neunese.“

Stázina se chytila cípkem rozumu a neudělala ten krok. Stojí u ní jemná panenka a stéblo třeslice drží jako závoru.

„Copak jsi ryba?“

Stázina se chytila druhým cípkem rozumu.

„Málem mě tam stáhlo mé neštěstí,“ řekla a posadila se na stavidlo.

Panenka se usadila vedle ní.

„Co je to neštěstí?“ ptá se.

Stázina si poodsedla.

„Už jsem si všimla. Jsi víla, a tak nevíš.“

„Hlavně že jsi neskočila,“ pokývala hlavou Andulka.

Z jedné strany foukal na Stázinu vítr, ale z té druhé od víly Andulky jí bylo hebce. Všecko jí pověděla. Jak se kvůli matce nerada zaslíbila správci Kolomajznovi za nevěstu. Jak má srdce jen pro Kubu. A nešťastného Kubíka touhle dobou vezou do Prešpurku, aby tam u vojska odsloužil dlouhou kapitulaci.

Andulka dost smutně povídá:

„Už vím, co je to neštěstí. Ale zas nevím, jak ti z něho pomoct.“

Česílko počkal, až se přes měsíc potáhne mrak. Tichoučce se posadil z druhé strany vedle Stáziny. A do dlaně, aby to moc nezaskřehotalo, povídá:

„Já bych věděl radu.“

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

JAK ŠEVCI ZVEDLI VOJNU
PRO ČERVENOU SUKNI

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Doplň, co si pamatuješ o hlavních postavách:

.....	.....	.....
(JAK SE JMENUJE)	**(JAK SE JMENUJE)**	**(JAK SE JMENUJE)**
.....	.....	.....
(ČÍM JE)	**(ČÍM JE)**	**(ČÍM JE)**
.....	.....	.....
(JAKÝ JE)	**(JAKÁ JE)**	**(JAKÝ JE)**
.....	.....	.....
(JAKÝ JE)	**(JAKÁ JE)**	**(JAKÝ JE)**

ÚKOL 2

Jak to bylo v Kbelnici? Společně si přečtěte, co Kolomajzna vyvedl.

V Kolomajznovi píchla zlost jako šídlem.

„Máš ještě poslední rozmyšlení.“

„Já nemyslím dnes tak a zítra zas jinak.“

Kolomajzna zlostně klepl špičkou střevíce, písař si dal lejstro líp na oči a hlasem jako brčko spustil:

„Protože chalupa vdovy Slaměné stojí rohem do silnice a knížepanský kočár si vždycky o ni div neorazí kolo, přijde ta chalupa k zboření.“

„A to snad ne,“ ohradila se vdova Slaměná.

Jenže písař dál jako po provázku:

„A protože díl vdovina pole je na svahu a kameny se z něho válejí na panské, udělá se tam kolem plot, aby nic neprošlo.“

Slaměná už je na skoku ke Kolomajznovi.

„A jak se k svému poli dostanu, až pojedu s kravkou orat?“

„Té starosti tě zbaví poslední punkt,“ řekl písař a čte dál z lejstra: „Kráva se vdově Slaměné zabavuje pro knížecí chlév, protože neřádsky spásala panskou trávu.“

Slaměná vidí, že je zle. Zbývá jí ulomit si v bezech žebráckou hůl. A tak se na kanceláři rozplakala.

Stázina se dívá na matčinu bídu. Postavila se nad Kolomajznu, aby bylo dobře vidět, že nad ním roste jako bříza nad zimolezem. A řekla:

„Aby nebylo matce zle, já vám tedy, pane správce, půjdu za nevěstu.“

ÚKOL 3

Kdo Stázině pomohl? Vyluštěte dvě tajenky a najdete dvě jména.

Vypočti příklady, najdi podle výsledku písmenko a vepiš do tabulky.
Pořadí písmenek ve výsledné tabulce určuje počet červených teček na příkladu - od 1 do 7.

A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

T	U	V	W	X	Y	Z
21	22	23	24	25	26	27

V			/			

ZAHREJ SI DOMINO A VÝSLEDEK ZAPIŠ DO TABULKY:

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Vodník Česílko suší barevné pentličky na sluníčku, čím delší stužku si vybereš, tím lépe se ti dneska dařilo.

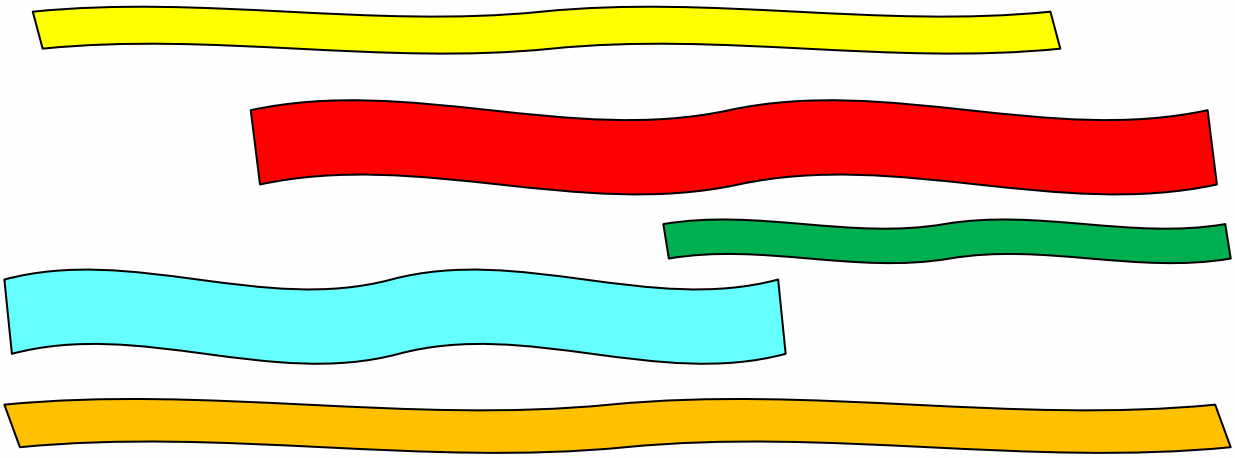

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Domov pro Marťany

Drijverová, M.

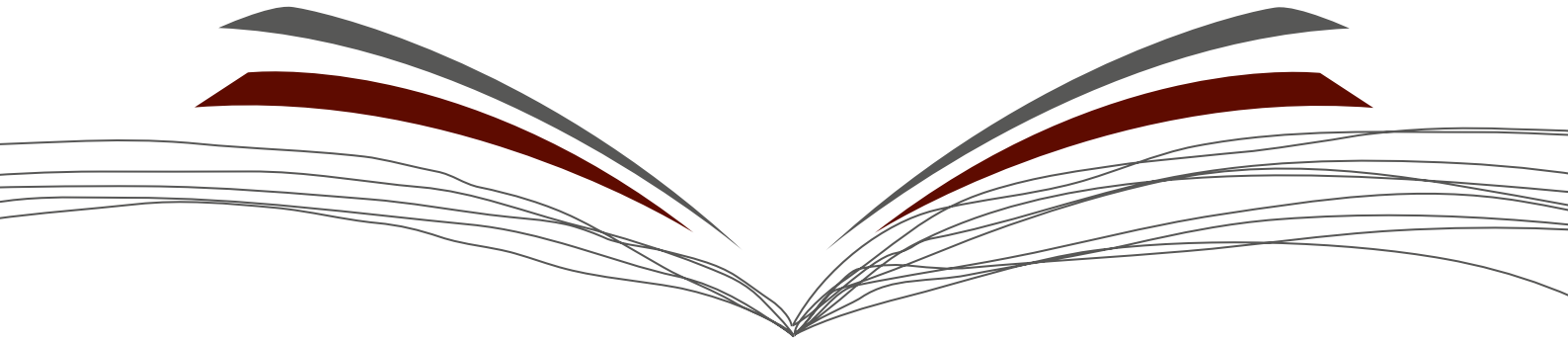

InspiroMAP

Téma hodiny	**Martínek Marťan**
ZŠ 1. – 5. ročník	2. – 3. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – mezilidské vztahy, matematika
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně charakterizovat hlavní postavy; dokáže se vžít do postavy a posoudit její jednání, chápe vzájemnou pomoc jako součást kamarádství
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – kdo už se někdy stěhoval? Bylo to daleko, nebo blízko? Na co jste se těšili? Měli jste z něčeho obavy? A právě takové obavy má Míša, která se přestěhovala do úplně jiné čtvrti. Má strach, jestli si najde kamarády, jak se jí bude dařit v nové škole... 2. Četba 1. úryvku – rekapitulace formou diskuse + úkolu v pracovním listu. 3. Četba 2. úryvku – PL: Každý umí něco jiného (čtení s porozuměním, spojování obrázků) 4. Společná diskuse o kamarádství a vzájemné pomoci. 5. Samostatná práce – návaznost na diskusi o vzájemné pomoci (ideální je, pokud hodina připadne na dobu podzimu, kdy je možné třídit kaštany, barevné listy apod., řešení početních úloh).
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, nůžky, lepidlo, vystříhané tvary ovoce, přírodniny
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Martina Drijverová: Domov pro Marťany. Praha: Albatros, 1998. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy M. Drijverové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

DOMOV PRO MARŤANY

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Můj bratr mi nepřipadal tak moc nemocný. Byl malinký, krásně ležel v kočárku, a slušelo mu to v naženehlené zavinovačce. Vypadal jako normální miminko – jen oči měl jinačí. Docela se mi líbil, a dokonce jsem si myslela, že to naši s tou chorobou přehánějí. Nebo že se spletli.
„Jaký vlastně Martin bude, až vyroste?“ zeptala jsem se jednou.
„Jiný,“ řekl tatínek. „Nebude toho tolik umět jako ty, bude hůř mluvit a taky moc neporoste. Některým věcem nebude rozumět.“
To všechno mi nepřipadalo nijak hrozné. „Bude... jako z jiné planety,“ řekla maminka. Tehdy jsem ještě o vesmíru moc nevěděla, a tak mi tatínek ukázal ve velikém atlasu Slunce, Zemi, Saturn, Neptun.
„A tady je Mars,“ řekla maminka. „Vypadá to, že by tam mohl být podobný život jako na Zemi. Ale lidé, nebo spíš obyvatelé, by byli jiní než my. Malíři si vymýšlejí, jak by asi vypadali.“
„Byli by třeba zelení nebo by možná měli místo pusy choboty,“ kreslil mi je tatínek.
„Ale tak přece Martin vypadat nebude!“ lekla jsem se.
„To víš, že ne. Jde jen o to, že my bychom se těm Marťanům třeba smáli, připadali by nám divní. Ale oni by možná byli lepší než my. Hodnější, milejší. A určitě by se dovedli radovat nebo plakat.“
„Takže náš Martin... jako kdyby byl odtamtud? Že by byl... Marťan?!“
„Přesně tak,“ řekla maminka. „Někdy si s ním nebudeme rozumět. Ale budeme se snažit, aby se u nás měl dobře.“

UKÁZKY KE SPOLEČNÉ ČETBĚ/PŘEDČÍTÁNÍ

Možná že mám kamarádku, ale nevím to jistě. Myslela jsem si o Lucii, to je ta blonďatá holka s ohonem, že se zajímá jen o šaty. Ale ona mi včera o přestávce povídala, že má doma křečky, morče a želvu a a že mi je ukáže, když budu chtít. Pozvala mě na návštěvu.
„No vidíš,“ řekla maminka. „Už budeš mít přítelkyni. Můžeš ji taky pozvat k nám.“
To se mi nechce. Hlavně když jsem viděla, jak Lucka bydlí. Ta má ale krásný pokoj! Na oknech má pravé krajkové záclony a na zemi místo koberce kožešinu! Nábytek je bílý a všude spousta obrázků, plakátů a fotek. Lucka má i svůj magnetofon, hned mi pustila nějaké písničky.
Má taky hodně knížek. Půjčila mi Luisu a Lotku a ještě Boj o ostrov. Je hodná. Vůbec neměla o svoje knížky strach.
Potom mi Lucka ukazovala svoje oblečení, prstýnky, náramky a takové věci. To už mě tak nebavilo, ale všecko jsem jí pochválila. Byly to hezké věci. Nakonec mě Lucka pozvala na svačinu: měly jsme polárkový dort, čokoládu a karamely. Bylo to báječné odpoledne!

Každý umí něco jiného:

Míša s Martínkem dělali podzimní úklid zahrady. Do dvojic rozdělte podnosy s vystříhanými, případně pravými přírodninami. Děti pomáhají Martinovi třídit úrodu a uklízet – podle diktátu učitele.

Pro dvojici:

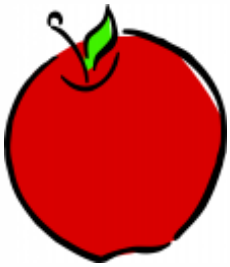

40X

36X

25X

10X

- VLEVO JE 5 DÝNÍ – VPRAVO STEJNÝ POČET HRUŠEK A 7 NAVÍC.
- VLEVO JE 16 JABLEK – VPRAVO O 6 VÍCE
- VPRAVO JE 7 ŠVESTEK – VLEVO 7 ŠVESTEK KRÁT DVĚ
- VLEVO JE 24 HRUŠEK – VPRAVO POLOVINA JABLEK
- VLEVO JSOU 4 DÝNĚ – VPRAVO O 5 VÍCE
- VLEVO JE 21 ŠVESTEK – VPRAVO 21 HRUŠEK DĚLENO 3
- ...

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

DOMOV PRO MARŤANY

ÚKOL 1

Bráška z jiné planety. Společně si přečtěte úryvek.

Můj bratr mi nepřipadal tak moc nemocný. Byl malinký, krásně ležel v kočárku, a slušelo mu to v nažehlené zavinovačce. Vypadal jako normální miminko – jen oči měl jinačí. Docela se mi líbil, a dokonce jsem si myslela, že to naši s tou chorobou přehánějí. Nebo že se spletli.

„Jaký vlastně Martin bude, až vyroste?“ zeptala jsem se jednou.

„Jiný,“ řekl tatínek. „Nebude toho tolik umět jako ty, bude hůř mluvit a taky moc neporoste. Některým věcem nebude rozumět.“

To všechno mi nepřipadalo nijak hrozné. „Bude... jako z jiné planety,“ řekla maminka. Tehdy jsem ještě o vesmíru moc nevěděla, a tak mi tatínek ukázal ve velikém atlasu Slunce, Zemi, Saturn, Neptun.

„A tady je Mars,“ řekla maminka. „Vypadá to, že by tam mohl být podobný život jako na Zemi. Ale lidé, nebo spíš obyvatelé, by byli jiní než my. Malíři si vymýšlejí, jak by asi vypadali.“

„Byli by třeba zelení nebo by možná měli místo pusy choboty,“ kreslil mi je tatínek.

„Ale tak přece Martin vypadat nebude!“ lekla jsem se.

„To víš, že ne. Jde jen o to, že my bychom se těm Marťanům třeba smáli, připadali by nám divní. Ale oni by možná byli lepší než my. Hodnější, milejší. A určitě by se dovedli radovat nebo plakat.“

„Takže náš Martin... jako kdyby byl odtamtud? Že by byl... Marťan?!“

„Přesně tak,“ řekla maminka. „Někdy si s ním nebudeme rozumět. Ale budeme se snažit, aby se u nás měl dobře.“

ÚKOL 2

Marťanština. Martin hůř mluví, pomoz mu najít správné tvary slov – vybarvi políčka se správnými tvary slov.

Martin ráno vstal a měl veliký hlad a žízeň. Maminka mu nejdřív umíchala

vejíčka	vajíčka	vajeca

Nato Martin snědl

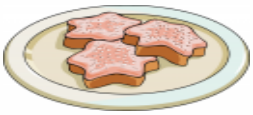

sušenky	šusenky	sušinky

a pak ještě vypil

kočoládu	čekuládu	čokoládu

Odpoledne jsme společně jeli

antobusem	antatusem	autobusem

na výlet, kde jsme si všichni koupili cucavé

bonbony	bombony	ponpony

ÚKOL 3
Míša má možná kamarádku. Pozorně si přečti úryvek.

Možná že mám kamarádku, ale nevím to jistě. Myslela jsem si o Lucii, to je ta blonďatá holka s ohonem, že se zajímá jen o šaty. Ale ona mi včera o přestávce povídala, že má doma křečky, morče a želvu a že mi je ukáže, když budu chtít. Pozvala mě na návštěvu.
„No vidíš," řekla maminka. „Už budeš mít přítelkyni. Můžeš ji taky pozvat k nám."
To se mi nechce. Hlavně když jsem viděla, jak Lucka bydlí. Ta má ale krásný pokoj! Na oknech má pravé krajkové záclony a na zemi místo koberce kožešinu! Nábytek je bílý a všude spousta obrázků, plakátů a fotek. Lucka má i svůj magnetofon, hned mi pustila nějaké písničky.
Má taky hodně knížek. Půjčila mi Luisu a Lotku a ještě Boj o ostrov. Je hodná. Vůbec neměla o svoje knížky strach.
Potom mi Lucka ukazovala svoje oblečení, prstýnky, náramky a takové věci. To už mě tak nebavilo, ale všecko jsem jí pochválila. Byly to hezké věci. Nakonec mě Lucka pozvala na svačinu: měly jsme polárkový dort, čokoládu a karamely. Bylo to báječné odpoledne!

ÚKOL 4
Kdo je kdo? Každý má rád něco jiného, každý něco umí:

Přečtěte si ve dvojici charakteristiky jednotlivých postav a uhodněte, kdo je kdo. Na kartičku s popisem nalepte obrázek dané postavy (na konci pracovních listů) a vepište její jméno:

	Jsem děvče.
	Mám ráda knihy.
	Už umím uvařit oběd.
	Ráda bych měla kamarádku.
	Mám moc ráda práci na zahradě.
	Nedávno jsme se přestěhovali.
	Mám hnědé vlasy.
	Umím hrát loutkové divadlo.
	Umím se postarat o brášku.
.....	**KDO JSEM???**

	Jsem gymnastka.
	Jsem blondýnka.
	Mám ráda zvířata a některé mám doma.
	Ráda se pěkně oblékám.
	Nemám žádného sourozence.
	Snažím se dobře učit.
	Chci mít perfektní život i kamarády.
	Ráda čtu.
	Neumím prohrávat.
.....	**KDO JSEM???**

	Některým věcem nerozumím.
	Mám rád maminku a tatínka.
	Nemám rád změny.
	Bojím se cizích lidí.
	Špatně mluvím.
	Už umím oloupat banán.
	Je mi šest let.
	Narodil jsem se nemocný.
	Líbí se mi loutkové divadlo.
.....	**KDO JSEM???**

- S kým by ses chtěl / chtěla nejvíc kamarádit?
- Co by se ti na něm / na ní líbilo?

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Nakresli na šňůrku barevné korálky – čím víc jich nakreslíš, tím více se ti dnes dařilo.

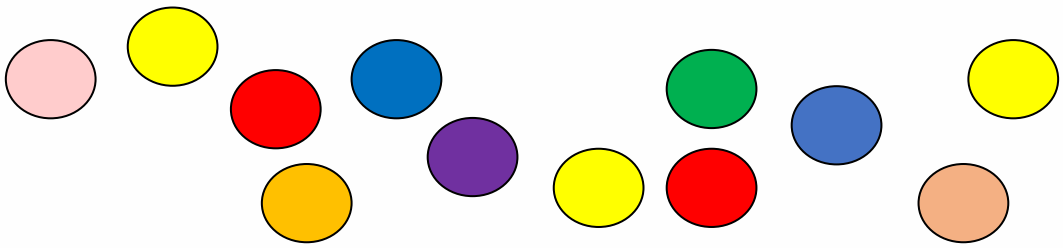

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Obrázky k 4. úkolu:

Julie mezi slovy

Dvořáková, P.

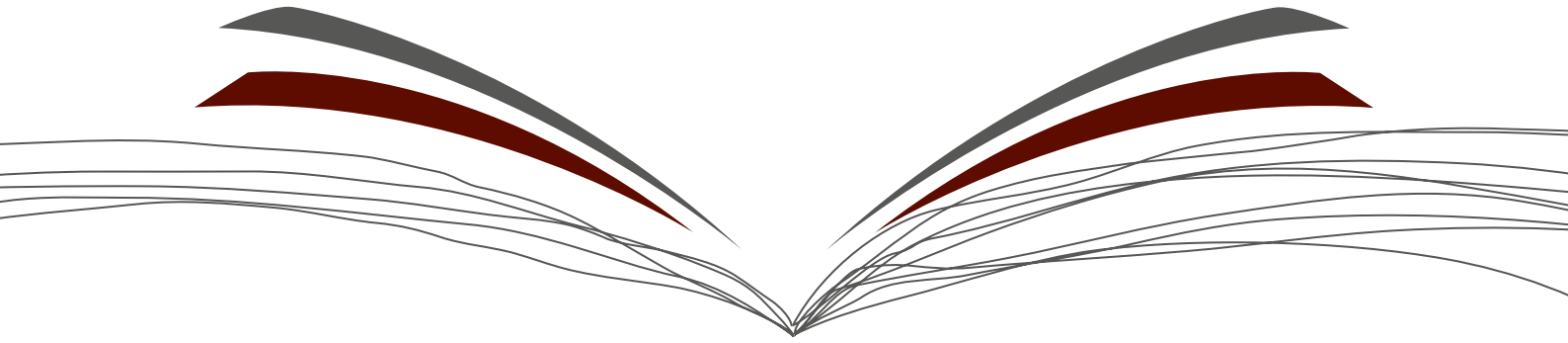

InspiroMAP

Téma hodiny	**Co všechno se může stát**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – mezilidské vztahy
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně posoudit jednání postav, dokáže přiměřeně chápat problémové situace a navrhnout jejich řešení.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse. 2. Práce s textem (kyberšikana) – společná četba, diskuse, vzorové řešení úloh v pracovním sešitě, společný závěr. 3. Práce s texty ve skupinách – společná četba, diskuse, řešení úloh ověřujících porozumění, vyplňování PL (témata: posmívání se, ničení věcí ve vzteku/smutku, výmluvy a neochota). 4. Jednotlivé skupinky referují o tom, jaký příběh četly, co se v něm přihodilo a komu, zda se jim dané chování líbí nebo nelíbí, co by žáci dělali jinak. 5. Vyvozování pravidel vzájemného chování – společná tvorba nástěnky, případně její doplňování nebo znovuoživení pravidel, pokud už podobnou nástěnku ve třídě máte. Pravidlo by mělo být pouze heslovité, případně doplněné obrázky – na tvorbě se mohou podílet všechny děti.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, výkresy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Petra Dvořáková: Julie mezi slovy. Brno: Host, 2013. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy P. Dvořákové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Ahoj, jmenuji se Julie a je mi deset. Naši se nedávno rozvedli a my teď s tátou a Elou máme novou rodinu... S tetou, Jakubem a Vítkem. Ke vší smůle jsme se přestěhovali na vesnici a to je úplně jiné než bydlet v Praze. Nejsou tu vůbec žádná nákupní centra nebo výběrové školy. A holky tady na vesnici? Ty se vůbec nevyznají! Navíc mi život pořádně komplikují nejrůznější dospělácká slova, kterým nerozumím. Taky mě moc nebaví pomáhat tetě s myčkou a na zahradě, a tak vymýšlím, jak se tomu vyhnout. Mám na to sešitek Vofukovník, ale ten už je úplně popsaný. Tak to všechno budu raději vyprávět vám.

***

Zdá se mi, že dospělí se mají mnohem líp než my děti. Můžou si dělat úplně, co chtějí. Nikdo je neposílá čistit si zuby do koupelny nebo si mýt ruce. A nemusejí jist ty odporné luštěniny. Luštěnina je třeba hromada fazolí, hrachu nebo sóji. Paní kuchařka ve školní jídelně vám ji vyklopí na talíř, schválně vám nandá nejvíc ze všech a potom vás celou dobu po očku pozoruje. To abyste ji čistě náhodou nevyhodili do kbelíku na zbytky od jídla, co stojí pod okýnkem na špinavé nádobí.

Jenže dospělé nejvíc ze všeho baví samé příšernosti. Běhání do práce, uklízení, mytí nádobí, žehlení prádla, sekání zahrady a zametání chodníku.

***

Ale vůbec nejhorší je, že si dospěláci vzali do hlavy, že to, co baví je, musí bavit i nás děti. A to mě štve.

Podněty ke společné diskusi:

Julka má pocit, že někdy vůbec nerozumí dospělým. Taky se vám občas zdá, že dospělí dělají samé nesmyslné věci? Nebo že je baví něco úplně divného a nudného? Ani dospělí někdy úplně nerozumí dětem – nebo sami sobě, podobně jako se to stává dětem. A my si dnes budeme číst právě o tom, jak si Julka nerozuměla s rodiči, kamarády i sama se sebou.

UKÁZKA KE SPOLEČNÉ ČETBĚ/PŘEDČÍTÁNÍ

Schovávačka na netu

Když jsem chodila tady na vesnici do školy třetí týden, najednou se ve třídě objevil nový kluk. Teda on nebyl nový, protože mu všichni říkali:

„Zdarec, Honzál, čus, Honzine," a všchni se s ním znali.

„Kdo to je?" šeptala jsem Adéle při výtvarce.

***

„To je Honzin. Vrátil se z dovolený," šeptala Adéla. „Byl obětí kyberšikany," zatetelila se, že zná takové složité slovo. „Tak ho jejich vzali na měsíc k moři, aby se vzpamatoval. Prej mu šlo o život," pokračovala Adéla, aby mě ještě víc napínala.

„Kyber – co?“

„Kyberšikany,“ obrátila oči v sloup, jak můžu být tak hloupá.

„A jo...,“ ukončila jsem jakoby nic vyptávání, aby nepoznala, že nevím, co to je.

„To je jako že tě někdo trápí po netu. A pak přijde k vám před dům a unese tě,“ vysvětloval mi odpoledne Kuba, když jsem se vyptávala pod záminkou, že to potřebuju do domácího úkolu.

„Po netu?“

„Jako že třeba vlezeš na facebook a začneš si psát s krásným klukem a strašně se do něj zamiluješ. Jenže ve skutečnosti to není krásnej kluk. To ti jen poslal cizí fotku, aby sis myslela, že je krásnej. A poslala mu svou adresu.“

„A kdo to teda je?“ nemohla jsem tomu uvěřit.

„To je třeba nějakej slizoun. Když mu vyzradíš, kde bydlíš nebo kde máš školu, hned po tobě pude. Pak tě bude hledat policie a možná tě už nikdy nenajde.“

***

Večer jsem kvůli tomu nemohla usnout. Co když už na mém facebooku slizoun šmejdí? Co když je to ten Martin, co se mi zrovna tolik líbí? A už se na mě chystá?

„A jak poznám, že mě na facebooku sleduje slizoun?“ vklouzla jsem potichu ke Kubovi do pokoje a zatahala za peřinu.

„To ti zkontroluje táta. A už nepruď. Takový mrňata jako ty nemaj na facebooku stejně co dělat.“

Tak sláva. Ráno mi táta facebook zkontroluje. A bude mi ho kontrolovat pořád. A budu v bezpečí...

(Zvolíte-li střídavé čtení s dětmi, vzhledem k délce textu doporučujeme společně číst jen prostřední část.)

TIPY KE SKUPINOVÉ PRÁCI

- První z problémových témat (kyberšikanu) zpracováváme modelově se všemi dětmi najednou (i s ohledem na závažnost tématu); na závěr shrneme v diskusi a vyvodíme potřebná doporučení pro děti.
- Děti rozdělíme do menších skupinek – témata se mohu i opakovat – každá skupinka může téma pojmout po svém a tak obohatit závěrečnou diskusi.
- Děti do skupin dostávají jen ty PL, které jsou pro danou skupinu aktuální (verze A, B, C úkolů).
- Po skupinové práci by měly děti jednoduše říct, k čemu došly (ve skupinkách nemusí panovat shoda, není cílem potřít odlišné pohledy).
- V závěrečné diskusi bychom se prostřednictvím empatického postoje měli všichni dobrat krátkých doporučení pro vzájemné soužití. Pokud ve třídě máte pravidla vzájemného jednání, můžete je připomenout (případně obohatit), ať už je teprve utváříte, nebo je děti případně jen ilustrují svými zkušenostmi, cílem je povzbudit ke vzájemné snášenlivosti a toleranci.

A)

To, co teta skutečně nesnáší, jsou vofuky. Docela mě to mrzí, protože mně jdou vofuky náramně dobře. Vofuky jsou všechny možné malé problémy, které člověk při troše šikovnosti vymyslí. A pomůžou vám ulít se z některých povinností.

Na vofuky jsem já rozhodně mnohem lepší než Ela. Třeba když mám naskládat nádobí do myčky. Vysvětluju tetě, že nejdřív musím napsat domácí úkol. Nebo předvádím, že mi to s myčkou vůbec nejde. A třískám s talíři a hrnečky, co můžu. Dřív tetu nenapadlo, že jsou to vofuky. Ale jakmile jsem to párkrát zopákla, rychle můj nápad prokoukla. Od té doby říká, že na moje vofuky neskočí. Takže vám radím: Jestli chcete být dobří na vofuky, nikdy nezapomeňte, že musíte vymýšlet nové a nové.

Já mám na ně celý sešitek – Vofukovník. A když mě žádný vofuk nenapadá, běžím se do něj mrknout. Zapisovala jsem si vofuky tak poctivě, že už byl úplně plný. Donedávna jsem ho schovávala naspodu v knihovničce, pod encyklopedií Vesmír a člověk. Jenže potom ho objevila Ela a od té doby začalo peklo.

Pokaždé, když jsem některý ze svých vofuků zkusila použít, okamžitě křičela.

„Nevěřte jí, to je z Vofukovníku!“

A taky že mi nevěřili. A tak se stávalo, že jsem musela loupat česnek i s příšernou záděrkou u nehtu nebo jít do školy, i když mě doopravdy bolelo v krku. Anebo zametat sníh s úplně promočenými botami.

****

B)

Abych vysvětlila, jak to bylo s těmi hrnečky. Já je nerozbíjela proto, že se mi nechtělo uklízet nádobí z myčky. Ale proto, že se mi moc stýská po mamince. A tak jsem ji chtěla přičarovat. A rovnou hrnečkovým kouzlem. To na ni v Praze účinkovalo nejvíc ze všech. Hrnečkové kouzlo spočívá v tom, že si vyberete jeden hrneček a křápnete s ním o podlahu. Musí to být pořádný rambajs. Křáp! A maminka hned přiběhla a hubovala mě. Teď by mi hubování od ní vůbec nevadilo. Hlavně že by tady byla. A tak jsem to zkoušela pořád znova. Až u tety v kuchyni skoro žádné hrnečky nezbývaly.

Jenomže místo toho, abych přičarovala maminku, jsem obvykle přivolala tátu. Okamžitě mě poslal nahoru do pokoje:

„A přemýšlej, co vyvádíš,“ volal za mnou.

Divné bylo, že teta se na mě nezlobila. I když to byly její hrnečky a musela kupovat pořád nové. Myslím, že moje hrnečkové kouzlo prokoukla.

Zkoušela jsem i jiná kouzla na přivolání maminky. Třeba postýlkové. To si lehnete do postýlky a tváříte se, že jste nemocní. A ležíte do doby, než za vámi přijde ten, koho si přejete. To kouzlo jsem odkoukala od maminky. Vždycky tak čarovala, aby přivolala tátu, když byl dlouho v práci. Jenže postýlkové kouzlo tátu zlobilo a maminku stejně nepřičarovalo. Napadá mě, že by bylo všechno mnohem snazší, kdybych vůbec kouzlit nemusela. Kdybych jen zvedla telefon, vytočila číslo: „Mami, přijeď,“ a ona by tu doopravdy byla. Proč nejsou obyčejná slova kouzelná?

****

C)

Některá slova nosí smůlu. Ta posmívací zaručeně! Pár jich pustíte z pusy a hned máte smolný den. Jako tenkrát, když Vítek ztratil žákajdu.

„Určitě ji máš zase v peřinách," zabručel, aby mi připomněl, jak jsem si nedávno půjčila jeho pouzdro s pastelkami a našli jsme ho až za týden. A jako naschvál – v mém šuplíku. Tentokrát mě ale nenachytal – ani pod postelí ani za mou skříňkou žákajda neležela. A tak za chvíli nakvašeně odešel hledat jinam. U snídaně jsem to ale nevydržela a uchichtávala se do misky s cornflaky:

„Kyš, kyš, Vítek nemá žákajdu." Tajně jsem doufala, že to zaslechne teta a Vítek to od ní slízne.

„To máš za to, jak jsi mě včera o přestávce šťouchnul do ramene," šeptala jsem si pro sebe. Teta ale právě v kuchyni mazala svačiny do školy a byla do toho tak zabraná, že by mě asi neslyšela, ani kdybych to hlásila amplionem. Zato táta, který právě po kuchyni poskakoval s žehličkou, protože prý měl na košili faldík, to zaslechl hned. A už jsem viděla jeho zakaboněný obličej. Ať si prý hledím svého. Což byla plná miska rozbředlých lupínků. A ne Vítkova žákovská. První posmívací smůla byla tady.

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Trápení na netu. Pečlivě poslouchej a čti.

„To je Honzin. Vrátil se z dovolený," šeptala Adéla. „Byl obětí kyberšikany," zatetelila se, že zná takové složité slovo. „Tak ho jejich vzali na měsíc k moři, aby se vzpamatoval. Prej mu šlo o život," pokračovala Adéla, aby mě ještě víc napínala.

„Kyber – co?"

„Kyberšikany," obrátila oči v sloup, jak můžu být tak hloupá.

„A jo...," ukončila jsem jakoby nic vyptávání, aby nepoznala, že nevím, co to je.

„To je jako že tě někdo trápí po netu. A pak přijde k vám před dům a unese tě," vysvětloval mi odpoledne Kuba, když jsem se vyptávala pod záminkou, že to potřebuju do domácího úkolu.

„Po netu?"

„Jako že třeba vlezeš na facebook a začneš si psát s krásným klukem a strašně se do něj zamiluješ. Jenže ve skutečnosti to není krásnej kluk. To ti jen poslal cizí fotku, aby sis myslela, že je krásnej. A poslala mu svou adresu."

„A kdo to teda je?" nemohla jsem tomu uvěřit.

„To je třeba nějakej slizoun. Když mu vyzradíš, kde bydlíš nebo kde máš školu, hned po tobě pude. Pak tě bude hledat policie a možná tě už nikdy nenajde."

ÚKOL 2

O čem to je? Odpověz na otázky.

Vyber správnou odpověď. **Co prožil Honza?**

AUTONEHODU	KYBERŠIKANU	KRÁDEŽ

NA JAKÉ LIDI SI MÁ JULKA DÁVAT POZOR NA NETU?

PROČ MÁ NĚKDO Z RODIČŮ JULCE KONTROLOVAT SOCIÁLNÍ SÍTĚ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CO JULKA NEMÁ NIKDY NIKOMU NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH PSÁT A POSÍLAT:

Když někdo příliš vyzvídá a nutí děti poslat mu fotky nebo citlivé informace, na koho se můžou obrátit? Kdo jim pomůže?.....

ÚKOL 3 A
Co to jsou vofuky? Čti/ poslouchej ukázku

To, co teta skutečně nesnáší, jsou vofuky. Docela mě to mrzí, protože mně jdou vofuky náramně dobře. Vofuky jsou všechny možné malé problémy, které člověk při troše šikovnosti vymyslí. A pomůžou vám ulít se z některých povinností.

Na vofuky jsem já rozhodně mnohem lepší než Ela. Třeba když mám naskládat nádobí do myčky. Vysvětluju tetě, že nejdřív musím napsat domácí úkol. Nebo předvádím, že mi to s myčkou vůbec nejde. A třískám s talíři a hrnečky, co můžu. Dřív tetu nenapadlo, že jsou to vofuky. Ale jakmile jsem to párkrát zopákla, rychle můj nápad prokoukla. Od té doby říká, že na moje vofuky neskočí. Takže vám radím: Jestli chcete být dobří na vofuky, nikdy nezapomeňte, že musíte vymýšlet nové a nové.

Já mám na ně celý sešitek – Vofukovník. A když mě žádný vofuk nenapadá, běžím se do něj mrknout. Zapisovala jsem si vofuky tak poctivě, že už byl úplně plný. Donedávna jsem ho schovávala naspodu v knihovničce, pod encyklopedií Vesmír a člověk. Jenže potom ho objevila Ela a od té doby začalo peklo.

Pokaždé, když jsem některý ze svých vofuků zkusila použít, okamžitě křičela.

„Nevěřte jí, to je z Vofukovníku!“

A taky že mi nevěřili. A tak se stávalo, že jsem musela loupat česnek i s příšernou záděrkou u nehtu nebo jít do školy, i když mě doopravdy bolelo v krku. Anebo zametat sníh s úplně promočenými botami.

ÚKOL 4 A
O čem to je? Odpověz na otázky.

Vyber správnou odpověď. **Co je zapsáno v Julčině Vofukovníku?**

ÚČESY	VOŇAVKY	VÝMLUVY

JAK SE NA JULČINY VOFUKY TVÁŘILA TETA?

KDY DĚLÁ JULKA NEJČASTĚJI VOFUKY?

1. .....
2. .....
3. .....

A KDY DĚLÁŠ VOFUKY TY?

.....

.....

.....

CO BYSTE JULCE PORADILI MÍSTO DĚLÁNÍ VOFUKŮ:

PODÍVEJ SE DO TEXTU NA ŽLUTĚ OZNAČENÁ SLOVA – JAK BY SE ŘEKLA SPISOVNĚ?.....

ÚKOL 3 B
Hrníčkové čarování? Čti/ poslouchej ukázku:

Abych vysvětlila, jak to bylo s těmi hrnečky. Já je nerozbíjela proto, že se mi nechtělo uklízet nádobí z myčky. Ale proto, že se mi moc stýská po mamince. A tak jsem ji chtěla přičarovat. A rovnou hrnečkovým kouzlem. To na ni v Praze účinkovalo nejvíc ze všech. Hrnečkové kouzlo spočívá v tom, že si vyberete jeden hrneček a křápnete s ním o podlahu. Musí to být pořádný rambajs. Křáp! A maminka hned přiběhla a hubovala mě. Teď by mi hubování od ní vůbec nevadilo. Hlavně že by tady byla. A tak jsem to zkoušela pořád znova. Až u tety v kuchyni skoro žádné hrnečky nezbývaly.

Jenomže místo toho, abych přičarovala maminku, jsem obvykle přivolala tátu. Okamžitě mě poslal nahoru do pokoje:

„A přemýšlej, co vyvádíš," volal za mnou.

Divné bylo, že teta se na mě nezlobila. I když to byly její hrnečky a musela kupovat pořád nové. Myslím, že moje hrnečkové kouzlo prokoukla.

Zkoušela jsem i jiná kouzla na přivolání maminky. Třeba postýlkové. To si lehnete do postýlky a tváříte se, že jste nemocní. A ležíte do doby, než za vámi přijde ten, koho si přejete. To kouzlo jsem odkoukala od maminky. Vždycky tak čarovala, aby přivolala tátu, když byl dlouho v práci. Jenže postýlkové kouzlo tátu zlobilo a maminku stejně nepřičarovalo. Napadá mě, že by bylo všechno mnohem snazší, kdybych vůbec kouzlit nemusela. Kdybych jen zvedla telefon, vytočila číslo: „Mami, přijeď," a ona by tu doopravdy byla. Proč nejsou obyčejná slova kouzelná?

ÚKOL 4 B
O čem to je? Odpověz na otázky.

Vyber správnou odpověď. **V čem spočívá hrnečkové kouzlo?**

NALIJE SE DO NĚJ ČAJ	HRNEK SE ROZBIJE	NĚKDO SE JÍM POLIJE

PROČ JULKA ROZBÍJELA HRNEČKY?

CO DĚLÁŠ, KDYŽ JE TI PO NĚKOM SMUTNO?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

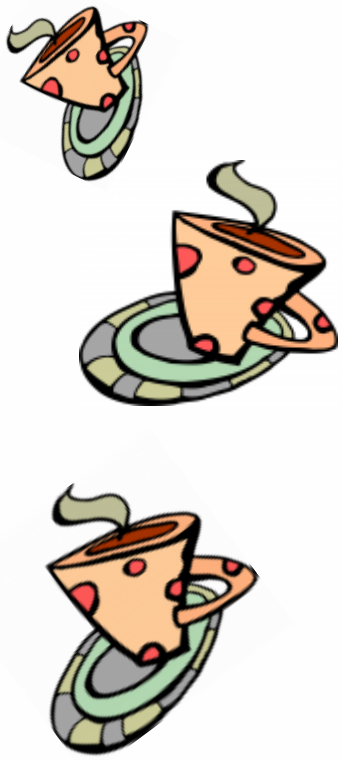

CO BY MOHLA JULKA UDĚLAT MÍSTO HRNEČKOVÉHO ČAROVÁNÍ?

VEZMI SI MODROU PASTELKU A SPOČÍTEJ, KOLIKRÁT JE V UKÁZCE V RŮZNÝCH TVARECH POUŽITO SLOVO MAMINKA.....

ÚKOL 3 C
Písmenková kaše. Čti/ poslouchej ukázku:

Některá slova nosí smůlu. Ta posmívací zaručeně! Pár jich pustíte z pusy a hned máte smolný den. Jako tenkrát, když Vítek ztratil žákajdu.

„Určitě ji máš zase v peřinách," zabručel, aby mi připomněl, jak jsem si nedávno půjčila jeho pouzdro s pastelkami a našli jsme ho až za týden. A jako naschvál – v mém šuplíku. Tentokrát mě ale nenachytal – ani pod postelí ani za mou skříňkou žákajda neležela. A tak za chvíli nakvašeně odešel hledat jinam. U snídaně jsem to ale nevydržela a uchichtávala se do misky s cornflaky:

„Kyš, kyš, Vítek nemá žákajdu." Tajně jsem doufala, že to zaslechne teta a Vítek to od ní slízne.

„To máš za to, jak jsi mě včera o přestávce šťouchnul do ramene," šeptala jsem si pro sebe. Teta ale právě v kuchyni mazala svačiny do školy a byla do toho tak zabraná, že by mě asi neslyšela, ani kdybych to hlásila amplionem. Zato táta, který právě po kuchyni poskakoval s žehličkou, protože prý měl na košili faldík, to zaslechl hned. A už jsem viděla jeho zakaboněný obličej. Ať si prý hledím svého. Což byla plná miska rozbředlých lupínků. A ne Vítkova žákovská. První posmívací smůla byla tady.

ÚKOL 4 C
O čem to je? Odpověz na otázky.

Vyber správnou odpověď. **Kdo se komu posmíval?**

VÍTEK ELE	ELA JULCE	JULKA VÍTKOVI

Vyber správnou odpověď. **Co Vítek ztratil?**

ŽÁKOVSKOU KNÍŽKU	SVAČINU	POUZDRO

PROČ SE JULKA POSMÍVALA VÍTKOVI – JENOM KVŮLI ŽÁKAJDĚ?

CO PROVEDL VÍTEK JULCE?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

JAK SI PŘEDSTAVUJETE POSMÍVACÍ SMŮLU? CO PŮSOBÍ?

JAK SE CÍTÍ TEN, KTERÉMU SE NĚKDO POSMÍVÁ? KDYŽ SE NÁM NĚCO NELÍBÍ, CO JE LEPŠÍ NEŽ POSMĚCH?.....

ÚKOL 5

Jak se ti dnes dařilo? Dnes jsme četli o samých vážných věcech. Ale snad jsme Julce poradili a ona bude pro příště moudřejší. Vyber si za odměnu hrnek s horkou čokoládou – čím větší si vybereš, tím lépe se ti pracovalo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Emil Neplecha

Lindgrenová, A.

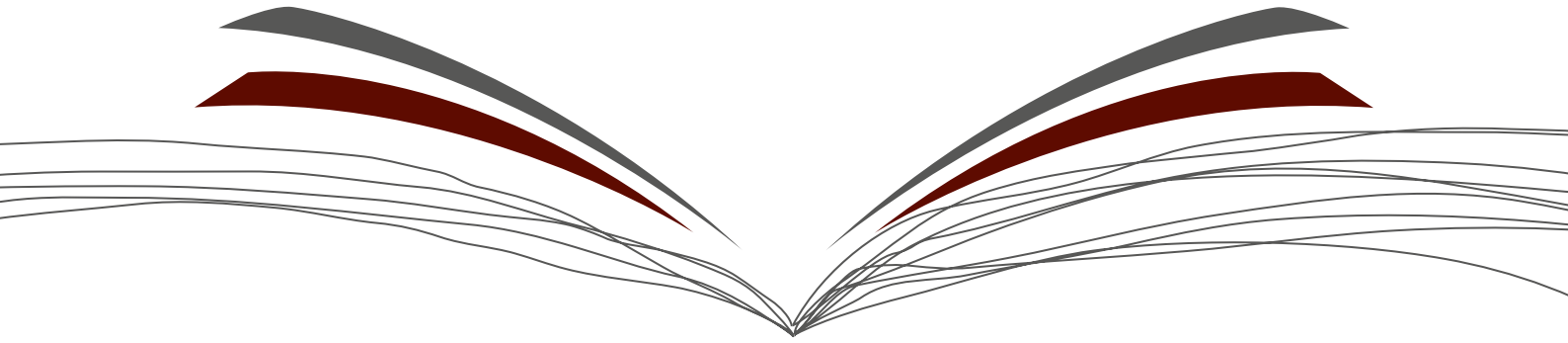

InspiroMAP

Téma hodiny	**Proč je Emil Neplecha?**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – mezilidské vztahy
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně charakterizovat hlavní postavy; dokáže se vžít do postavy a posoudit její jednání, umí podle obrázkové osnovy stručně vyprávět děj.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace, společná diskuse – co je to neplecha, jak se říká tomu, kdo zlobí – synonyma, obohacování slovní zásoby... přechod k hlavnímu hrdinovi. 2. Četba 1. úryvku: Emil – rekapitulace formou úkolů v PL. 3. Četba 2. úryvku: Kdo bydlel na Kočindě – rekapitulace formou úkolů v PL. 4. Poslech 3. úryvku: Emil strčil hlavu do polévkové mísy – práce ve dvojicích – sestavování dějové linky + rekapitulace děje podle obrázkové osnovy 5. Samostatná práce – PL. Vymyslete, jak asi příhoda s polévkovou mísou dopadla – napiš alespoň 3 věty (případně doplň obrázkem).
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, nůžky, lepidlo
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Astrid Lindgrenová: Emil Neplecha. Praha: Albatros, 1975. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy A. Lindgrenové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

EMIL NEPLECHA

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Podněty k úvodní společné diskusi:

Každý někdy v životě provedl nějakou neplechu – co to znamená, že jsme provedli neplechu? Pro takové zlobení a neposlouchání máme v češtině spoustu slov – kdo z vás jich vymyslí nejvíc?

A dnes si budeme číst o chlapci, který byl opravdu nezbedník k pohledání:

Emil Neplecha říkali jednomu malému chlapci, který bydlel v Javorově. Byl divoký a umíněný kluk, ne tak hodný, jako jsi ty, kdepak! Ačkoli podle toho, jak vypadal, by každý hádal, že je to moc hodný chlapeček. Když ovšem právě nekřičel. Měl kulaté modré oči, kulaté tvářičky jako růžičky a světlé kudrny. Všechno na něm bylo takové milounké, řeklo by se učiněný andílek. Ale to by byla mýlka! Bylo mu pět, byl silný jako býček a bydlel v jižním Švédsku na statku Kočindě ve vesnici Javorově. A mluvil jihošvédsky, chudinka; ovšem za to vlastně nemohl, tak totiž v jižním Švédsku mluví všichni. Když chtěl čepici, neřekl jako ty: „Já chci čepici!“ Řekl zpěvavě: „Já chci svou čepičku!“ Ta jeho čepička byla čapka s černým štítkem a modrým dýnkem, a vlastně dost ošklivá. Tatínek mu ji jednou koupil, když jel do města. Emil měl z té čapky radost, a když si měl jít večer lehnout, říkal: „Já chci svou čepičku!“ Mamince nebylo moc vhod, že si Emil bere čapku do postele, chtěla ji uložit na poličku v předsíni, ale kdež! Emil se dal do takového křiku, že ho bylo slyšet po celé vesnici: „Já chci svou čepičku!“

A Emil spal se svou čapkou noc co noc celé tři neděle. Nu, nakonec to taky šlo, i když pak už byla čepice úplně zmačkaná. Hlavně, že Emil prosadil svou, na tom mu totiž vždycky moc záleželo.

TEXT K ÚKOLU V PL

Ale teď zůstaneme u toho, co se dělo, když byl Emil malý a bydlel na statku Kočindě ve vesnici Javorově v jižním Švédsku se svým tatínkem, který se jmenoval Anton Svensson, se svou maminkou Almou Svenssonovou a se svou mladší sestřičkou Idou. Na Kočindě měli ještě čeledína, který se jmenoval Alfréd, a děvečku, která se jmenovala Lina. Před mnoha lety, když byl Emil malý, byli totiž v Javorově a všude jinde na světě ještě čeledínové a děvečky. Čeledínové orali, starali se o koně a voly, sváželi seno a sázeli brambory, a děvečky dojily krávy, myly nádobí, drhly podlahy a zpívaly dětem. Teď tedy víš, kdo bydlel na Kočindě: tatínek Anton, maminka Alma, maličká Ida, Alfréd a Lina. A pak dva koně a pár volů, osm krav, tři prasátka, deset ovcí, patnáct slepic, kohout, kocour a pes. A Emil.

Kočinda byla hezká selská usedlost s červeně natřeným obytným stavením, které stálo na vršku mezi samými jabloněmi a šeříkovými keři. Kolem dokola se rozprostírala pole a louky a zahrady, a taky jezero a veliký, přehluboký les.

TEXT K POSLECHU (PŘEDČÍTÁNÍ)

úterý 22. května
a kdy Emil strčil hlavu do polévkové mísy

Toho dne měli na Kočindě k obědu masovou polévku. Lina polévku nalila do kytičkované polévkové mísy a všichni seděli v kuchyni kolem stolu a jedli, obzvlášť Emil. Měl polévku rád a bylo to také slyšet.
„To musíš takhle mlaskat?“ zeptala se maminka.
„Jinak by se nepoznalo, že jím polévku,“ odpověděl Emil, totiž vlastně to řekl takhle: „Jináč by se nepoznalo, že jím polívku.“ Ale toho my už nebudeme svědky, už přece víme, že Emil nemluvil spisovně.
Všichni se najedli, co se do nich vešlo, a mísa byla prázdná. Jenom na dně zbyla ještě troška, jen jeden hlt. A na ten dostal Emil chuť. Jediný způsob, jak se k polévce dostat, byl strčit do mísy celou hlavu a ten hlt polévky vysrknout. Emil to udělal a všichni slyšeli, jak v míse srká a mlaská. Pak chtěl hlavu zas vytáhnout – ale co se nestalo: hlava nešla ven! Emil byl v pasti. Polekal se, utekl od stolu a zůstal stát uprostřed kuchyně s polévkovou mísou naraženou na hlavě jako soudek. Sahala mu hluboko přes oči a uši. Emil trhal mísou a křičel. I Lina se polekala.
„Naše krásná polévková mísa,“ zaječela, „naše krásná kytičkovaná polévková mísa! V čem teď budeme nosit na stůl polévku?“
Když byl v polévkové míse Emil, nemohla v ní být polévka, to bylo Lině jasné, třebaže jinak jí zrovna moc věcí jasných nebývalo.
Ale maminka myslela spíš na Emila.
„Proboha, jak toho chlapce dostaneme ven? Musíme vzít pohrabáč a mísu rozbít!“
„Máš rozum?“ vykřikl tatínek. „Vždyť stála čtyři koruny, a to je nějakých peněz!“

**** *(Emila zkoušeli z mísy různým způsobem vytáhnout i vytřást, ale nic naplat, mísa se ani nehnula.)*

Mamince bylo jejího Emilka strašně líto. Už by se byla znovu sháněla po pohrabáči, a mísu rozbila, ale tatínek prohlásil:
„Nikdy! Mísa stála čtyři koruny! Bude lepší, když pojedeme do Mariánské k doktorovi. Ten už si bude vědět rady. A doktor bere jenom tři koruny, takže vlastně ještě korunu vyděláme.“

****

Teď najednou měli všichni na Kočindě napilno. Emila museli trochu upravit, umýt ho a obléci mu jeho nejlepší šaty. Učesat ho a umýt mu uši nemohli, ačkoli toho bylo moc zapotřebí. Maminka se sice snažila podstrčit pod polévkovou mísu prst, aby Emilovi vyčistila uši, ale málem to špatně skončilo a byla by se v míse chytila i ona.
„To jsou mi věci," řekla malá Ida a tatínek Anton se doopravdy rozzlobil, ačkoliv jinak byl moc hodný.
„Tak kdo se ještě chce dát chytit do té polévkové mísy!" křičel. Ať se proboha chytí a já vezmu náš největší žebříňák a odvezu k doktorovi do Mariánské celou Kočindu.

****

U pana doktora bylo v čekárně plno lidí, když tam Emil vešel s polévkovou mísou na hlavě. Všichni, kdo tam seděli, ho hned začali velice litovat. Pochopili, že ho potkalo nějaké hrozné neštěstí. Jen jeden zlomyslný stařík se rozchechtal na celé kolo – jako by to bylo náramně legrační, uvíznout v polévkové míse.
„Hohoho!" chechtal se ten stařík, „je ti zima na uši, chlapče?"
„Né-é," odpověděl Emil.
„Tak pročpak máš na sobě tuhle parádu?" chtěl vědět stařík.
„Aby mi nebyla zima na uši," řekl Emil. Věru že taky dovedl vtipkovat, třebaže byl ještě malý.
Ale pak přišla na Emila řada jít k panu doktorovi. A pan doktor se mu nesmál. Řekl jenom:
„Dobrý den, dobrý den. Co tam v té míse děláš?"
Emil lékaře neviděl, ale pozdravit ho přece musel a tak se poklonil, jak hluboce jen uměl, s mísou na hlavě a s čepicí v ruce. A vtom to bouchlo. Bumho! A polévková mísa ležela na zemi vejpůl. Protože tak prudce udeřil Emil hlavou o lékařův psací stůl.

Tip pro motivaci k samostatné práci a četbě: Co myslíte, děti, jak to nakonec s mísou a Emilem dopadlo? Prozradím vám, že to nebylo naposled, co měl Emil mísu na hlavě. Ale jestli se z ní dostal a jak, a co se stalo s pětníkem, kterým ho odměnil tatínek, to zkuste vymyslet samy.

Pracovní list: EMIL NEPLECHA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Když se řekne DĚLAT NEPLECHU, co tím myslíme? Dá se to říct i jinak? Zkus doplnit prázdné bubliny. :

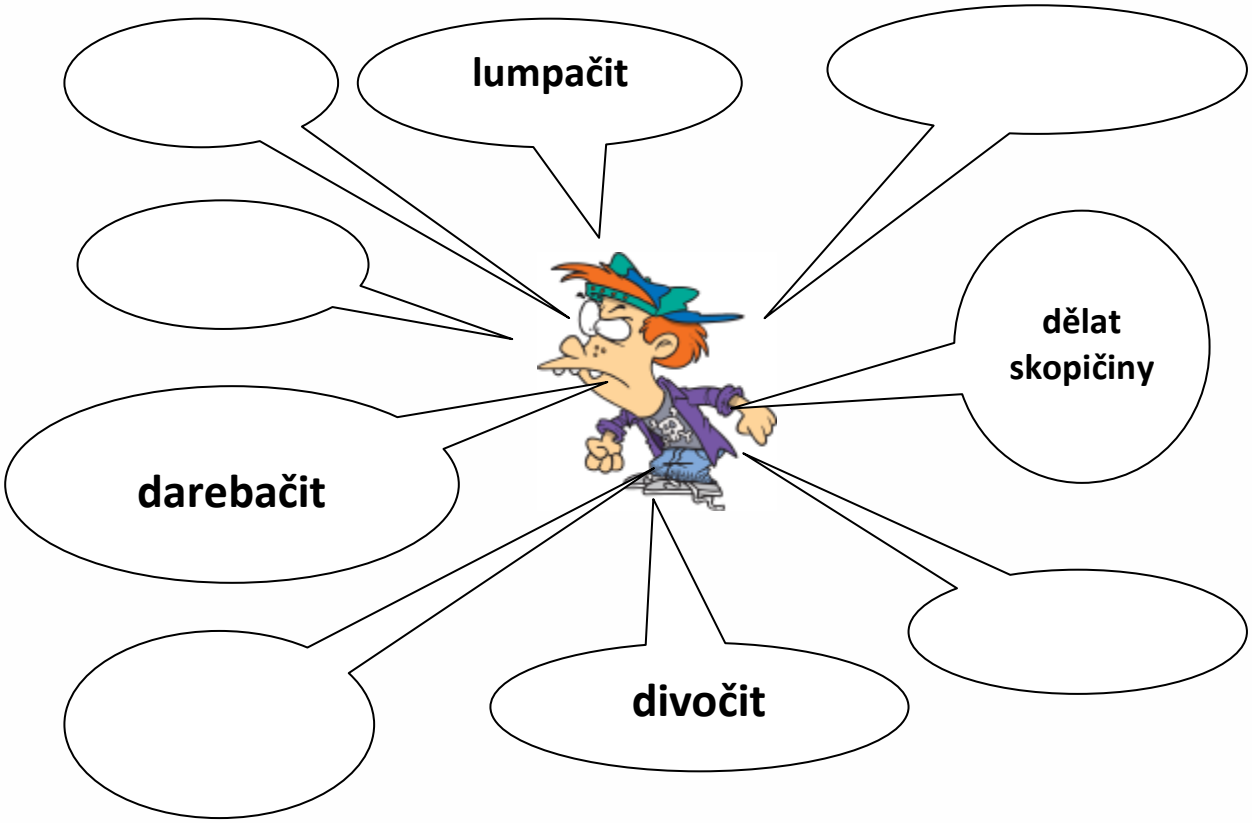

ÚKOL 2

Kdo je Emil Neplecha? Čtěte/poslouchejte:

Emil Neplecha říkali jednomu malému chlapci, který bydlel v Javorově. Byl divoký a umíněný kluk, ne tak hodný, jako jsi ty, kdepak! Ačkoli podle toho, jak vypadal, by každý hádal, že je to moc hodný chlapeček. Když ovšem právě nekřičel. Měl kulaté modré oči, kulaté tvářičky jako růžičky a světlé kudrny. Všechno na něm bylo takové milounké, řeklo by se učiněný andílek. Ale to by byla mýlka! Bylo mu pět, byl silný jako býček a bydlel v jižním Švédsku na statku Kočindě ve vesnici Javorově. A mluvil jihošvédsky, chudinka; ovšem za

to vlastně nemohl, tak totiž v jižním Švédsku mluví všichni. Když chtěl čepici, neřekl jako ty: „Já chci čepici!“ Řekl zpěvavě: „Já chci svou čepičku!“ Ta jeho čepička byla čapka s černým štítkem a modrým dýnkem, a vlastně dost ošklivá. Tatínek mu ji jednou koupil, když jel do města. Emil měl z té čapky radost, a když si měl jít večer lehnout, říkal: „Já chci svou čepičku!“ Mamince nebylo moc vhod, že si Emil bere čapku do postele, chtěla ji uložit na poličku v předsíni, ale kdež! Emil se dal do takového křiku, že ho bylo slyšet po celé vesnici: „Já chci svou čepičku!“

A Emil spal se svou čapkou noc co noc celé tři neděle. Nu, nakonec to taky šlo, i když pak už byla čepice úplně zmačkaná. Hlavně, že Emil prosadil svou, na tom mu totiž vždycky moc záleželo.

ÚKOL 3
Už poznáte Emila? Rozhodněte, jestli je Emilův popis správný.

Je tato věta pravdivá?	Ano	Ne
EMIL SPÁVÁ V ČEPIČCE SE ŠTÍTKEM.	K	R
EMIL MÁ MODRÉ OČI.	O	A
EMIL VYPADÁ JAKO DAREBÁK.	S	Č
EMIL VŽDYCKY PROSADÍ SVOU.	I	T
EMIL MÁ ČERNÉ VLASY.	V	N
EMIL JE HUBENÝ A NEDUŽIVÝ.	P	D
EMIL MÁ RŮŽOVÉ TVÁŘE.	A	L

Okénka správných odpovědí vybarvi zeleně. Jaké slovo ukrývají?

Zapiš odpověď. Emil bydlí na statku.....

ÚKOL 4
Kdo všechno bydlel na Kočindě? Společně přečtěte úryvek.

Ale teď zůstaneme u toho, co se dělo, když byl Emil malý a bydlel na statku Kočindě ve vesnici Javorově v jižním Švédsku se svým tatínkem, který se jmenoval Anton Svensson, se svou maminkou Almou Svenssonovou a se svou mladší sestřičkou Idou. Na Kočindě měli ještě čeledína, který se jmenoval Alfréd, a děvečku, která se jmenovala Lina. Před mnoha lety, když byl Emil malý, byli totiž v Javorově a všude jinde na světě ještě čeledínové a děvečky. Čeledínové orali, starali se o koně a voly, sváželi seno a sázeli brambory, a děvečky dojily krávy, myly nádobí, drhly podlahy a zpívaly dětem. Teď tedy víš, kdo bydlel na Kočindě: tatínek Anton, maminka Alma, maličká Ida, Alfréd a Lina. A pak dva koně a pár volů, osm krav, tři prasátka, deset ovcí, patnáct slepic, kohout, kocour a pes. A Emil.
Kočinda byla hezká selská usedlost s červeně natřeným obytným stavením, které stálo na vršku mezi samými jabloněmi a šeříkovými keři. Kolem dokola se rozprostírala pole a louky a zahrady, a taky jezero a veliký, přehluboký les.

ÚKOL 5
Pečlivě přečti úryvek: Zapiš správná jména k obyvatelům statku.

tatínek
.....

maminka
.....

sestřička
.....

E m i l

čeledín
.....

děvečka
.....

Víš, o co se na statcích starali čeledínové a děvečky? Spoj jejich jména s tím, o co pečovali.

ÚKOL 6

Co se stalo 22. května? Poslouchej úryvek, pak seřaď obrázky podle děje a stručně vypravuj, co se tehdy odehrálo.

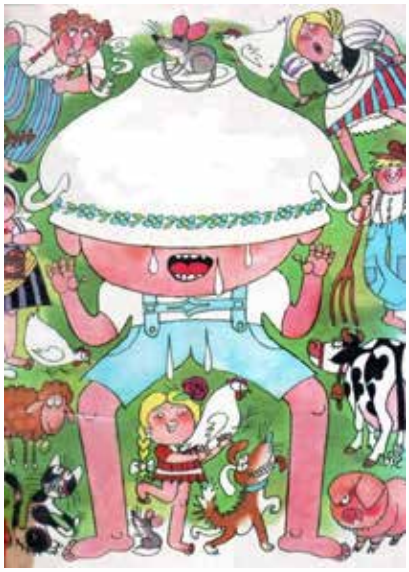

Vymysli, jak celá příhoda s polévkovou mísou asi dopadla. Napiš aspoň 3 věty, případně doplň obrázkem:

.....

.....

.....

ÚKOL 7

Jak se mi dnes dařilo? Emil má rád masovou polévku. Čím se ti hodina víc líbila a lépe se ti pracovalo, tím větší mísu mu dopřej (zakroužkuj).

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Mach a Šebestová ve škole

Macourek, M.

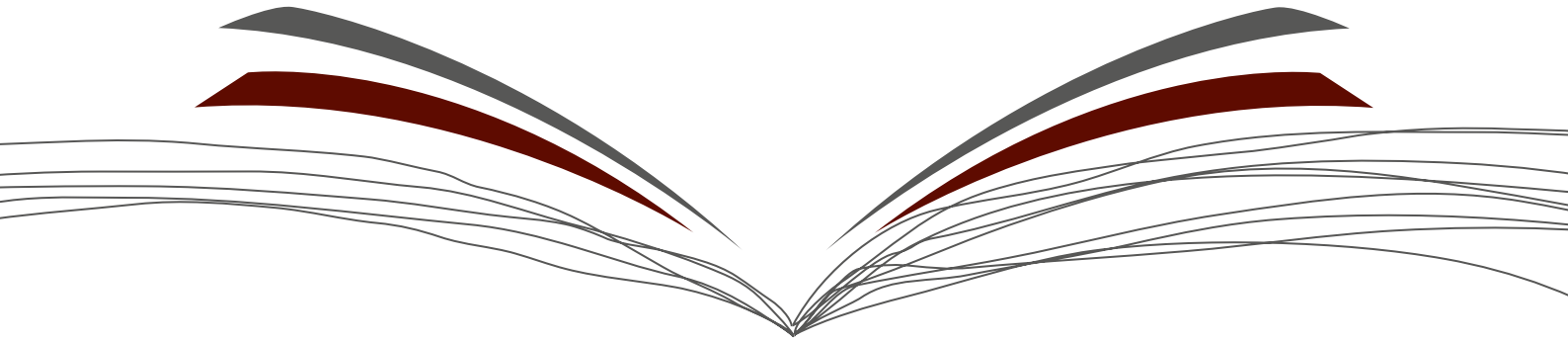

InspiroMAP

Téma hodiny	**Výlet do ZOO**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – prvouka, přírodověda
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně popsat prostředí, ve kterém se odehrává děj, umí hodnotit jednání postav, zná zvířata v ZOO a umí je jednoduše roztřídit
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace prostřednictvím diskuse. 2. Poslech ukázky (se společným shrnutím – co udělaly děti špatně, smí se v ZOO krmit zvířata, čím ano a čím ne, kdo se stará o nemocná zvířata). 3. Samostatná práce s PL – úkoly 1–3. 4. Jak to všechno dopadlo – společná četba 2. dílu ukázky. 5. Skupinová práce (třídění zvířat v ZOO podle místa, kde žijí; potravy; místa původu) a společná tvorba nástěnky na téma zvířata v ZOO. 6. Společné shrnutí a motivace k další četbě.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, encyklopedie o zvířatech, pastelky, pracovní listy, nůžky, lepidlo, velké výkresy, pomůcky k tvorbě nástěnky
Metody a formy práce	Individuální práce, skupinová práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Miloš Macourek: Mach a Šebestová ve škole. Praha: Albatros, 2003. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy M. Macourka, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

MACH A ŠEBESTOVÁ VE ŠKOLE

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Jednou šla paní učitelka s celou třídou do zoologické zahrady, a protože měla dobrou náladu, dovolila Machovi a Šebestové, aby vzali Jonatána s sebou.

Zpočátku to bylo všechno moc pěkné, žáci chodili po cestičkách, prohlíželi si klokany a opice, lední medvědy a lvy a taky legrační tučňáky, kteří vypadají jako ve fraku, chvíli se dívali na slona a chvíli na hrochy, všichni se chovali způsobně, ba dokonce vzorně, jenom Horáček s Pažoutem zlobili, a přestože všude viděli nápisy Nekrmte zvířata!, házeli opicím chleba s husím sádlem, vajíčka natvrdo a palačinky s marmeládou, zkrátka všechno, co jim daly maminky s sebou.

A najednou začal kolem opic ohromný zmatek, lidé v bílých pláštích lítali sem a zase tam, protože jedna opice, která má být bílá, byla zelená jako čerstvě natřená lavička a hlavní ošetřovatel křičel, bodejť by nebyla zelená, když je jí špatně od žaludku, co když nám ještě umře, takové vzácné zvíře, v celé Evropě je jenom jedno, a hned té opici začal s kolegou pumpovat žaludek, vypadalo to, že ta opice každou chvíli omdlí, obracela chudák oči v sloup, no prostě hrůza.

A paní učitelka se na Horáčka a Pažouta strašlivě rozzlobila a řekla, jak můžete být, hoši, takhle zlí a trápit zvířata, nic vám ty chudinky přece neudělaly, copak vám jich není ani trošku líto, vždyť to jsou němé tváře, ani se nemohou bránit, kdyby ta zvířata uměla mluvit, to byste, panečku, viděli, co by vám asi tak řekla!

A Mach mrkl na Šebestovou, hele, to by mohlo bejt zajímavý, a Šebestová vytáhla sluchátko a potichu řekla, my bysme potřebovali, aby ta zvířata uměla umluvit, a ze sluchátka se ozvalo, no tak dobře, jak si přejete, když chcete, aby zvířata mluvila, tak tedy budou mluvit. A najednou se všichni příšerně lekli, protože žirafa povídá, Horáčku, Horáčku, ty seš mi pěknej darebák a Pažout jakbysmet, to bych do vás nikdy neřekla, a Jonatán mávl prackou, milá paní žirafo, o Horáčkovi mi radši ani nemluvte, toho znám jako svý boty, na výletě u rybníka Krajáče ukrad Šebestový jahodovej koláč, co můžete od takovýho lotra chtít, a slon plácal ušima a hlubokým hlasem podotkl na adresu těch výtečníků, já vám teda něco povím, já jsem jenom obyčejnej slon, do školy jsem nikdy nechodil, ale to bych určitě nedělal, kazit někomu schválně žaludek, to jste inteligenti?

A paní učitelka zůstala jako solný sloup, otevřela pusu a jenom koukala, a celá třída koukala, všichni kolem koukali, přiběhl dokonce i ředitel zoologické zahrady a za ním jeho náměstek a ten taky koukal a křičel, jak to, že ta zvířata mluví, to se musí okamžitě objasnit, a to vědecky, a vytáhl plnicí pero a hned si dělal vědecké poznámky, že promluvily celkem tři druhy zvířat, žirafa, pes a slon, tedy vesměs savci, jenomže co si to takhle zapisoval, želva řekla, pane náměstku, můžete si mě do toho seznamu klidně připsat, já mluvím taky, a tučňák řekl, no bodejť, mluvíme přece všichni.

Úvod do děje: Při tom všem zmatku kouzelné sluchátko spolkl krokodýl. Mach s Šebestovou pro něj poslali Jonatána, který se sice bál, ale nakonec pro sluchátko do krokodýlího žaludku přece šel, jenže krokodýl se rozhodl, že Jonatána nepustí ven. Jak to všechno dopadlo? To si společně přečteme/poslechneme:

A Šebestová řekla, tak, Machu, tady to máš, teď už nemáme ani sluchátko, ani Jonatána, to byl taky nápad, člověče, seš praštěnej pavlačí nebo co, ty nevíš, že krokodýl je lstivé a krvelačné zvíře?
Ale krokodýl řekl zvýšeným hlasem, pardon, to je omyl, Šebestová, já nejsem žádné lstivé ani krvelačné zvíře, já chci jenom zabránit dalším nepříjemnostem, abyste věděli, a proto tu pusu jen tak neotevřu. Jó, kdyby tady Horáček s Pažoutem a celá ta vaše slavná 3.B dala čestné slovo, že už nikdy nebudete v zoologické zahradě krmit zvířata, tak vám toho vašeho Jonatána klidně pustím ven.
A paní učitelka řekla, no tak, děti, slyšely jste moudrá slova pana krokodýla, co na to řeknete?
A dětem bylo Jonatána líto, i zelené opice jim bylo líto, a tak se mezi sebou domluvily a daly krokodýlovi své čestné slovo, dokonce i Horáček s Pažoutem, a to bylo co říct, a starý krokodýl otevřel svou velikánskou pusu a pes Jonatán vylezl ven i se sluchátkem a Mach s Šebestovou si tááákhle oddechli.

OBRÁZKY K TVORBĚ
NÁSTĚNKY

Centrální pojem:

3 HLAVNÍ KATEGORIE

ODKUD POCHÁZEJÍ

EVROPA

AFRIKA

ASIE

SEVERNÍ AMERIKA

AUSTRÁLIE

JIŽNÍ AMERIKA

ANTARKTIDA

ČÍM SE ŽIVÍ

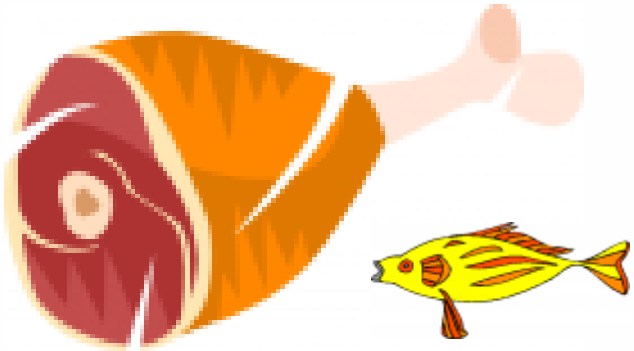

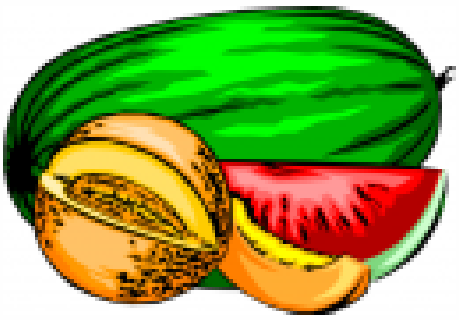

KDE ŽIJÍ

***

Sadu zvířat namnožte tak, aby ji měla k dispozici každá ze 3 skupin.

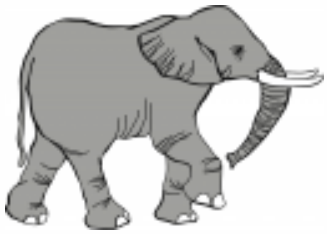
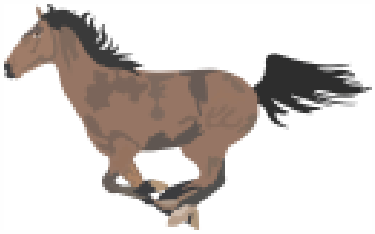

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

MACH A ŠEBESTOVÁ
VE ŠKOLE

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Doplň, co si pamatuješ o Horáčkovi a Pažoutovi:

1. .....

2. .....

3. .....

ÚKOL 2

Pravda nebo lež? Vyber pravdivé odpovědi a vylušti tajenku:

JE TO PRAVDA NEBO NENÍ?	ANO	NE
DĚTI ŠLY S PANÍ UČITELKOU DO ZOOLOGICKÉ ZAHRADY.	N	M
ŠEL S NIMI I PES JONATÁN.	E	G
HORÁČEK DOSTAL RÝMU A ZŮSTAL DOMA.	Z	K
V ZOO SE DĚTEM LÍBILI LEGRAČNÍ TUČŇÁCI.	R	X
PAŽOUT NEBYL U VÝBĚHU OPIC.	Š	M
HORÁČEK S PAŽOUTEM HÁZELI OPICÍM CHLEBA SE SÁDLEM.	T	F
OPICE MUSELA DO NEMOCNICE.	A	E
OŠETŘOVATEL OPICI VYPUMPOVAL ŽALUDEK.	Z	U
NEJLEPŠÍ POTRAVOU PRO OPICE JSOU PALAČINKY.	T	V
KDYŽ ZVÍŘATA ZAČALA MLUVIT, VŠECHNA DĚTI CHVÁLILA.	B	Í
PANÍ UČITELKA SE NA HORÁČKA S PAŽOUTEM ZLOBILA.	Ř	C
MLUVÍCÍ ZVÍŘATA PŘIJELA ZATKNOUT POLICIE.	D	A
ŽELVA JAKO JEDINÁ MLUVIT NEMOHLA.	S	T
MLUVÍCÍ ZVÍŘATA PŘIŠEL PROZKOUMAT ŘEDITEL ZOO.	A	R

TAJENKA:_____

ÚKOL 3

Kdyby zvířata mohla mluvit:Některá zvířata se ti představí, poznáš je a pojmenuješ?

Mám veliké uši, abych se jimi mohl ovívat, a šikovný chobot, kterým si podávám, co potřebuji. Mám také hrubou kůži, aby mi nebylo příliš velké horko. Lidé mě často loví kvůli mým velkým klům.

.....

Mám pruhovanou srst a vypadám docela roztomile. Mnoho lidí mě ale potkat nechce a rozzlobit už vůbec ne. Po takovém setkání si přinesou domů ošklivě páchnoucí skvrny.

.....

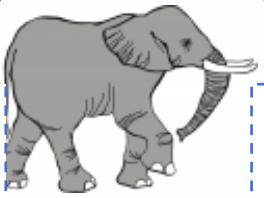

Mám bílou huňatou srst, aby mi nebyla zima a abych nebyl vidět v kraji stálého ledu a sněhu, kde žiji. Jsem dobrý lovec a budím velký respekt svou velikostí, ostrými drápy a zuby.

.....

Mám o něco delší nos, bílo černou krátkou srst a jsem podobný prasátku. Lidé okolo mě mívají šikmé oči, a protože jsem velmi plachý, většinou rychle uteču. Maso mi vůbec nechutná.

.....

Vozím těžké náklady přes daleké pouště, když se napiju, vydržím hodně dlouhou cestu, než dostanu znovu žízeň. Jsem dobrák od kosti, ale když se rozhněvám, umím dobře plivat.

.....

Mám ostré drápy i zobák, kroužím vysoko na obloze a vyhlížím svou kořist. Létám velmi rychle a jsem jedním z největších ptáků. Nenajdeš mě nikde na jižní polokouli.

.....

ÚKOL 4
Jak to všechno dopadlo? Přečti / poslechni si ukázku.

A Šebestová řekla, tak, Machu, tady to máš, teď už nemáme ani sluchátko, ani Jonatána, to byl taky nápad, člověče, seš praštěnej pavlačí nebo co, ty nevíš, že krokodýl je lstivé a krvelačné zvíře?
Ale krokodýl řekl zvýšeným hlasem, pardon, to je omyl, Šebestová, já nejsem žádné lstivé ani krvelačné zvíře, já chci jenom zabránit dalším nepříjemnostem, abyste věděli, a proto tu pusu jen tak neotevřu. Jó, kdyby tady Horáček s Pažoutem a celá ta vaše slavná 3.B dala čestné slovo, že už nikdy nebudete v zoologické zahradě krmit zvířata, tak vám toho vašeho Jonatána klidně pustím ven.
A paní učitelka řekla, no tak, děti, slyšely jste moudrá slova pana krokodýla, co na to řeknete?
A dětem bylo Jonatána líto, i zelené opice jim bylo líto, a tak se mezi sebou domluvily a daly krokodýlovi své čestné slovo, dokonce i Horáček s Pažoutem, a to bylo co říct, a starý krokodýl otevřel svou velikánskou pusu a pes Jonatán vylezl ven i se sluchátkem a Mach s Šebestovou si tááákhle oddechli.

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Čím větší banán nemocné opici Žofce nakreslíš, tím se ti líp pracovalo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Kouzelná třída

Pospíšilová, Z.

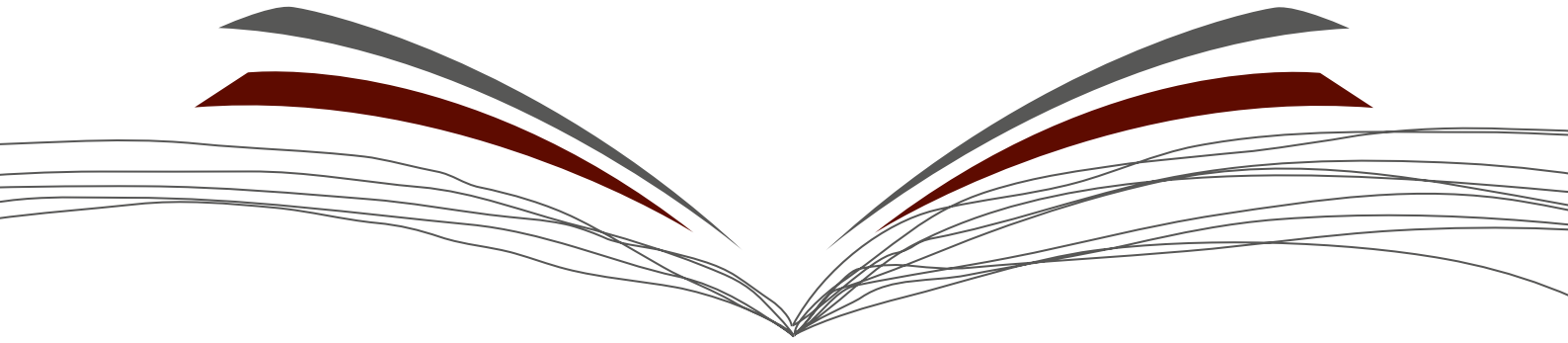

InspiroMAP

Téma hodiny	**Příběh plný záhad**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět, matematika, výtvarná výchova, hudební výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí jednoduše charakterizovat hlavní postavu, rozumí dějové lince.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse. 2. Charakteristika hlavní postavy – samostatná práce v PL. 3. Hon za pokladem – společná četba ukázky a rekapitulace. 4. Práce na stanovištích: setkání s kouzelnými bytostmi (drakem, čertem, čarodějnicí, Hejkalem, vodníkem, bludičkou, bílou paní, trpaslíkem), řešení úkolů + práce s PL. Rozdělení pokladu. 5. Společné shrnutí a vyhodnocení.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, namnožené materiály k práci na stanovištích (dopisy kouzelných bytostí; „mince a kotlík“, špejle; obrys chaloupky, papírové perníčky, lepidlo/špendlíky/magnetky; rybičky a rybníky; bludiště; skleničky od přesnídávek, motouz, papír, lepidlo, krupice), poklad.
Metody a formy práce	Skupinová práce, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Zuzana Pospíšilová: Kouzelná třída. Praha: GRADA, 2010. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy Z. Pospíšilové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Než začalo vyučování, byl ve třídě rámus jako obvykle. Děti křičely, hádaly se. Po zazvonění vešla do třídy nová paní učitelka. Nemusela říct ani půl slova a třída zmlkla. Za chvíli vešel i pan ředitel, aby žákům novou paní učitelku představil. Schválně se trochu opozdil, chtěl vidět, jak si s třídou poradí a sama zjedná pořádek. Byl mile překvapen. „Milí žáci, dovolte, abych vám představil novou paní učitelku. Jmenuje se Jasmína Bílá a bude vás učit místo pana učitele Starého. Buďte na ni hodní a poslouchejte ji," pronesl pan ředitel. Pak ještě popřál paní učitelce, ať se jí dobře učí, a odešel. „Pan učitel mi o vás vyprávěl. Prý jste třída hodných a chytrých dětí," řekla na úvod paní učitelka. René Stojka se Standou Horákem jí chtěli dokázat pravý opak. Standa se chystal vykřiknout neslušné slovo, ale nějak se mu zasekl hlas. Místo toho se rozkašlal. „Běž se napít, Stando," řekla paní učitelka a podívala se na umyvadlo. Voda najednou začala sama od sebe téct.

Maruška s Adélkou na sebe nechápavě hleděly. Ve třídě bylo ticho, že by byl slyšet i špendlík, kdyby někomu upadnul. Klárka do toho ticha špitla Ondrovi, který seděl vedle ní: „Jak to, že zná naše jména?" Slyšel to nejen Ondra, ale i celá třída a paní učitelka také.

„Protože vás všechny znám už od malička, Klárko!" vysvětlila paní učitelka. Pro všechny to ale byla naprosto nevysvětlitelná záhada.

Další hodina probíhala velmi podobně. Kdykoliv chtěli Horák se Stojkou zlobit, nešlo jim to. Nějaká zázračná moc jim to nedovolila. Všichni všechno věděli a paní učitelka je pokaždé jen chválila.

„Dnes se naučíme recitovat báseň," oznámila paní učitelka. „Otevřete si čítanku na straně 42. Ondra nám přečte první sloku." Všichni s napětím čekali, co se bude dít. Ondrovi čtení moc nešlo a občas si ještě pletl písmenka, ale když se paní učitelka svým stříbrným ukazovátkem dotkla stránky v čítance, Ondra byl jako vyměněný. Četl krásně, nahlas a plynule. Stejně tak i Jonáš a Kačka.

Tomášovi to nešlo z hlavy. Zašel za Maruškou a řekl jí a Adélce: „Holky, všimly jste si toho ukazovátka?"

„Taky mě to napadlo," zamyslela se Maruška. „Určitě je nějaké očarované!"

„Musíme vypátrat, co za tím vězí!"

Podněty ke společné diskusi:

- Co myslíte, děti, má paní učitelka kouzelné ukazovátko, nebo nemá?
- Jakou kouzelnou bytostí by paní učitelka mohla být?
- Co by pak děti mohly najít v jejím kabinetě?

UKÁZKA KE SPOLEČNÉ ČETBĚ/PŘEDČÍTÁNÍ

Uvedení do děje: Ať už v tom jsou skutečná kouzla, nebo jen laskavost paní učitelky, s dětmi umí divy. Začaly se chovat mnohem způsobněji, a dokonce jejich třída udělala veliký pokrok. Proto ji pan ředitel odměnil dvoudenním výletem na místo, které si třída vybere. A paní učitelka se s dětmi rozhodla, že pojedou na hrad Strašník.

V den výletu na děti před školou čekal autobus a paní učitelka v krásných šatech. „Nasedat!“ zavelela a jelo se. Když dorazily na místo, děti byly zklamané, protože hrad vypadal docela obyčejně. Když řidič s autobusem odjel, mohla paní učitelka začít čarovat. Všichni teď vypadali jako princové a princezny. Najednou měli všichni o poznání lepší náladu a paní učitelka vyhlásila pátrání po pokladu. Prý je tady někde ukrytý, ale střeží jej pohádkové bytosti. „Nesmíte se ale bát!“ dodala. Děti se rozprchly do všech koutů. Tomáš vzal Marušku za ruku a vydali se spolu do sklepení.

A protože my nemáme paní učitelku, která umí kouzlit, budeme si muset náš pohádkový poklad poctivě zasloužit.

PODKLADY K PRÁCI NA STANOVIŠTÍCH

Seznam stanovišť pro práci dětí:
1. dračí sluj
2. u čerta
3. chaloupka čarodějnice
4. na návštěvě u hejkala
5. u vodníkova rybníčku
6. bludička v bažinách
7. bílá paní
8. trpaslík strážce pokladu

Na každém stanovišti děti čeká dopis, který jim zaslala pohádková postava a ve kterém jim ukládá úkol, za jeho správné splnění mohou obdržet „klíč“ k pokladu.
Skupinky dětí by měly být rovnocenné co do schopností a rychlosti práce.

DRAČÍ SLUJ

Pomůcky:

Na stanovišti je nádoba (pytlík, kotlík), v níž je promíchán velký počet papírových „mincí“ a dopis pro děti.

ODVÁŽNÍ HLEDAČI POKLADŮ,

BYDLÍM V TÉTO SLUJI UŽ TISÍC LET A ZA TU DOBU JSEM NASHROMÁŽDIL BOHATSTVÍ TAK VELKÉ, ŽE JEJ SÁM NEDOKÁŽU V ŠERU SLUJE SPOČÍTAT.
JESTLIŽE MÉ BOHATSTVÍ ROZTŘÍDÍTE NA HROMÁDKY PODLE MINCÍ A SEŘADÍTE OD TÉ S NEJMÉNĚ MINCEMI AŽ PO TU S NEJVĚTŠÍM POČTEM, BUDU VAŠÍM DLUŽNÍKEM A VĚNUJI VÁM KLÍČ K TAJEMNÉ POKLADNICI.

S ÚCTOU

27x

14x

32x

6x

21x

9x

Pomůcky: 1-2 balíčky špejlí, dopis pro děti

ACH, VY DUŠE HŘÍŠNÉ,

TAK DLOUHO UŽ TOPÍM POD KOTLI V PEKLE, ŽE MĚ STRAŠLIVĚ BOLÍ ZÁDA. PROTO NAJDĚTE V KOUTĚ POŘÁDNOU ZÁSOBU DŘEVA A USKLÁDEJTE Z NÍ CO NEJVYŠŠÍ HRANICI, SIC KLÍČ OD POKLADU RADĚJI SPOLKNU, NEŽ ABYCH VÁM JEJ DAL.

DOMEK JEŽIBABY

Pomůcky: obrys domečku ježibaby z balicího papíru umístěný na nástěnce (magnetické tabuli); papírové perníčky v dostatečném množství, špendlíky, lepidlo – podle způsobu umístění domečku). Střechu domečku doporučujeme o velikosti 2x A3., nůžky, fixy, dopis pro děti.

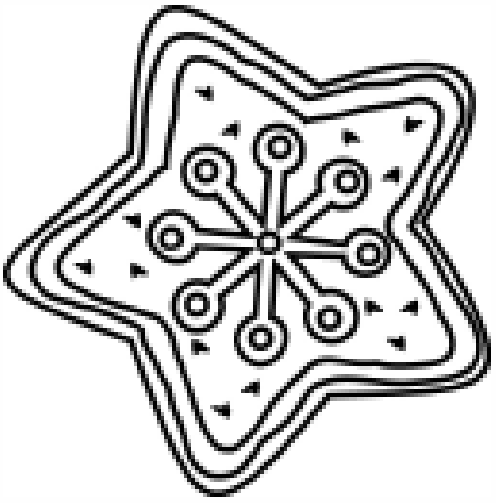

NENASYTOVÉ,

NENÍ TO TAK DÁVNO, CO MI JENÍČEK S MAŘENKOU OLOUPALI CELOU STŘECHU. VAŠE SKUPINA MÁ ZA ÚKOL MI TŘIKRÁT TŘI PERNÍČKY BAREVNĚ OZDOBIT A NA STŘECHU PŘILEPIT, SIC VÁS MÍSTO KLÍČE STIHNE ZLÝ OSUD.

CHACHACHACHÁÁÁÁÁ!

BÍLÁ PANÍ

Pomůcky: dopis pro děti, skleničky od přesnídávky (1 na skupinu; při větších skupinách 1 na 2–3 děti), provázek, čajová svíčka, lepidlo, štětce, sypká krupice v misce, papír, nůžky, izolepa

Stanoviště připravíme tak, aby děti měly prostor k tvoření (ideálně srazit 2 lavice k sobě).

Děti mají za úkol vyrobit lucernu pro bílou paní: skleničku od přesnídávky zbavte papírových obalů, pomažte lepidlem, posypte krupicí, případně dozdobte vystříhanými tvary papíru, apod. Dovnitř umístěte čajovou svíčku, okolo hrdla sklenice zavažte stužku či motouzek. Lucerny pro bílou paní posléze vystavte na bezpečné místo ve třídě.

MILÍ MLADÍ PŘÁTELÉ,

JE MI CTÍ VÁS POZDRAVIT. TAK DLOUHO JIŽ BLOUDÍM VE TMÁCH. KÉŽ BYCH MĚLA LUCERNU, KTERÁ BY MNE PROVÁZELA NOCÍ. UDĚLÁTE-LI MI BÍLE ZDOBENOU KRÁSNOU LUCERNU, VĚRU SE VÁM DOBŘE ODMĚNÍM A SVĚŘÍM VÁM DALŠÍ KLÍČ K POKLADNICI.

BUĎTE S BOHEM!

HEJKAL

Pomůcky: fixy, čistý papír, dopis pro děti.

HULAHULAHOLAHEEEEEEJ,

PÍŠU VÁM JEN KRÁTCE, HUEEEE, PROTOŽE MĚ BOLÍ V KRKU. JESTLIŽE MI KRÁSNĚ NAPÍŠETE ŘÍKADLO, BÁSNIČKU NEBO PÍSNIČKU, NA KTERÝCH BYCH SI MOHL SVŮJ HLAS PROCVIČOVAT, ODMĚNÍM SE VÁM KLÍČEM K POKLADU.

AHUAHUAHOOOOJ!

Básnička pro hejkala

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pomůcky: dvě mísy jako dva rybníky (případně dva rybníky znázorněné na papíře barevným papírem nebo nakreslené), hromada rybiček, vodníkův dopis

HÁTA

ŽOFKA

KAREL

CILKA

ŘEHOŘ

CHRUDOŠ

HEDVIKA

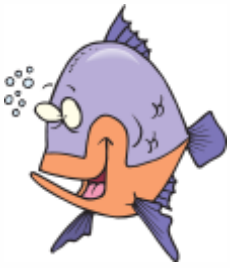

NORBERT

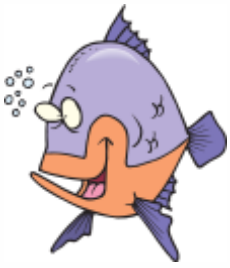

TOMÁŠ

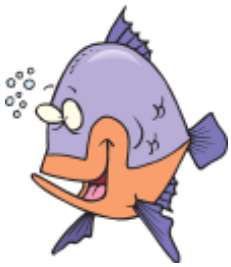

JULIE

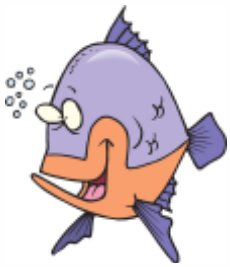

CTIRAD

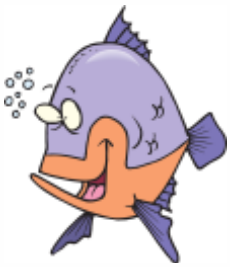

NAĎA

RŮŽENKA

KÁČA

DORA

ŠÁRKA

ŽANETA

JINDŘICH

KORDULKA

HANUŠ

CELESTÝNA

DRAHOMÍRA

JAKOUBEK

DAVID

ČENĚK

ŽIVA

RÉZINKA

TAMARA

KRISTIÁN

ŇUF

ĎASÍK

ŤULPAS

ŠTĚPÁN

BREKEKE VESPOLEK,

TAKOVÉ NEŠTĚSTÍ SE MI STALO, VŠECHNY RYBIČKY VYSKÁKALY Z VODY A TEĎ NETREFÍ DOMŮ. POMOZTE MI JE ROZTŘÍDIT PODLE POČÁTEČNÍCH PÍSMEN JEJICH JMEN. RYBKY SE JMÉNEM ZAČÍNAJÍCÍM NA TVRDOU SOUHLÁSKU PATŘÍ DO RYBNÍKA VPRAVO, RYBIČKY SE JMÉNEM ZAČÍNAJÍCÍM MĚKKOU SOUHLÁSKOU PATŘÍ VLEVO. DÍKY PŘEVELIKEKEKÉÉÉ, KLÍČ JE VÁŠ!

DUCH STRÁŽCE POKLADU

Pomůcky: Dopis pro děti, psací pomůcky, texty hádanek

NEMOTORA SKORO SLEPÝ,
HLÍNA SE MU NA NOS LEPÍ,
PRACUJE I V NEDĚLI,
V ZEMI RAZÍ TUNELY.

KDO JSEM?.....

NEMÁ TO HUBY,
ALE TŘI ZUBY,
U JÍDLA SLOUŽÍ
PO NĚM NETOUŽÍ.

KDO JSEM?.....

PŘIŠLA KMOTRA PO VEČEŘI,
STOUPLA SI U NAŠICH DVEŘÍ.
NEUHNE, KDYŽ PES ZAŠTĚKÁ,
JEN KOHOUTA SE POLEKÁ.

KDO JSEM?.....

ŽÁDNÉ OČI,
ŽÁDNÁ PUSA,
ŽÁDNÝ NOS,
UŠI DVĚ
A Z POD KLOBOUKU SE MU KOUŘÍ..

KDO JSEM?.....

ŠPIČATÝ, PLACATÝ,
LEPÍ SE TI NA PATY,
NA SLUNCI MU NEUTEČEŠ,
HLAVIČKU MU NEUČEŠEŠ.

KDO JSEM?.....

Nápověda 1: Nacházíme po něm na zahradě hromádky hlíny.
Nápověda 2: Omáčku s tím nenabereš.
Nápověda 3: Kohout kokrhá, když svítá.
Nápověda 4: O ty uši se občas maminka spálí.
Nápověda 5: Když sluníčko zapadne, není vidět. (Děti mohou využít max. 2 nápovědy za ztrátu 2 klíčů)

VÍTEJTE, VÍTEJTE,

BYL JSEM USTANOVEN COBY STRÁŽCE POKLADU! VYLUŠTÍTE-LI MÉ HÁDANKY, PAK JSTE HODNI, ABY POKLAD ZŮSTAL VE VAŠICH RUKOU. KDYŽ BUDETE LUŠTIT BEZ NÁPOVĚDY, OBDRŽÍTE 3 KLÍČE. ZA 1. NÁPOVĚDU JEDEN ZTRÁCÍTE, ZA DVĚ NÁPOVĚDY ZTRÁCÍTE DVA KLÍČE.
PŘEJI VÁM MNOHO ŠTĚSTÍ!

Pomůcky: bludiště na A4, psací potřeby

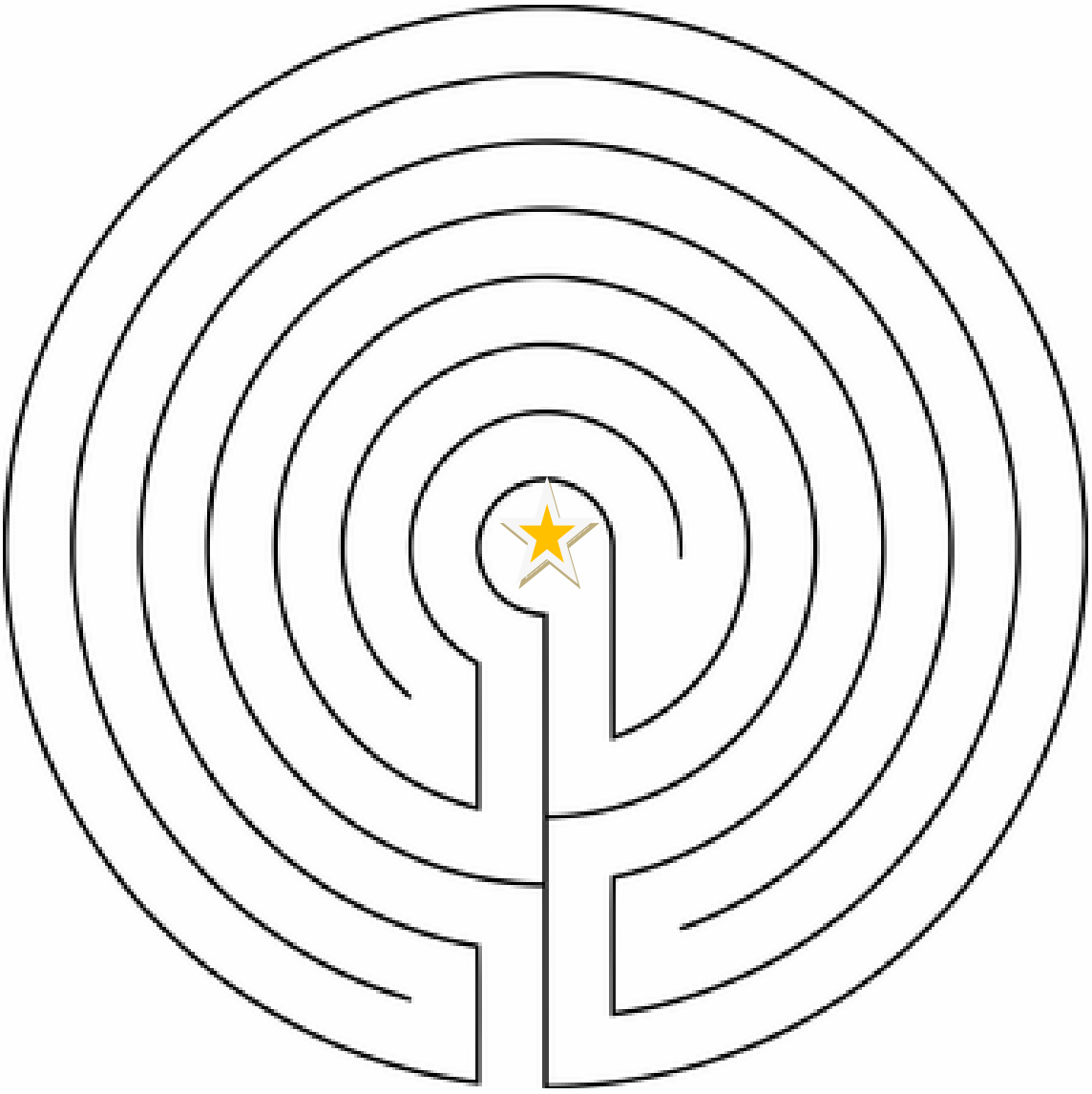

DRAZÍ POCESTNÍ,

CESTOU TMAVÝM SKLEPENÍM MI ZHASLA LAMPIČKA. MOC VÁS PROSÍM, POMOZTE MI NAJÍT CESTU LABYRINTEM K SVĚTÝLKU, KTERÝM ZASE ZAPÁLÍM PLAMEN VE SVÉ LAMPĚ, ABYCH MOHLA SVÍTIT ZBLOUDILÝM POUTNÍKŮM. ZA VAŠI DOBROTU SE VÁM ODMĚNÍM.

Pro každou skupinu za každé stanoviště jeden klíč + 2 navíc u strážce pokladu – celkově 10 klíčů pro každou skupinu.

Skupina s největším počtem klíčů dostává drobnou odměnu navíc.

Pracovní list: KOUZELNÁ TŘÍDA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Přišla nová paní učitelka. Poslechni/přečti si, jak to tenkrát bylo:

Než začalo vyučování, byl ve třídě rámus jako obvykle. Děti křičely, hádaly se. Po zazvonění vešla do třídy nová paní učitelka. Nemusela říct ani půl slova a třída zmlkla. Za chvíli vešel i pan ředitel, aby žákům novou paní učitelku představil. Schválně se trochu opozdil, chtěl vidět, jak si s třídou poradí a sama zjedná pořádek. Byl mile překvapen. „Milí žáci, dovolte, abych vám představil novou paní učitelku. Jmenuje se Jasmína Bílá a bude vás učit místo pana učitele Starého. Buďte na ni hodní a poslouchejte ji," pronesl pan ředitel. Pak ještě popřál paní učitelce, ať se jí dobře učí, a odešel. „Pan učitel mi o vás vyprávěl. Prý jste třída hodných a chytrých dětí," řekla na úvod paní učitelka. René Stojka se Standou Horákem jí chtěli dokázat pravý opak. Standa se chystal vykřiknout neslušné slovo, ale nějak se mu zasekl hlas. Místo toho se rozkašlal. „Běž se napít, Stando," řekla paní učitelka a podívala se na umyvadlo. Voda najednou začala sama od sebe téct.

Maruška s Adélkou na sebe nechápavě hleděly. Ve třídě bylo ticho, že by byl slyšet i špendlík, kdyby někomu upadnul. Klárka do toho ticha špitla Ondrovi, který seděl vedle ní: „Jak to, že zná naše jména?" Slyšel to nejen Ondra, ale i celá třída a paní učitelka také.

„Protože vás všechny znám už od malička, Klárko!" vysvětlila paní učitelka. Pro všechny to ale byla naprosto nevysvětlitelná záhada.

Další hodina probíhala velmi podobně. Kdykoliv chtěli Horák se Stojkou zlobit, nešlo jim to. Nějaká zázračná moc jim to nedovolila. Všichni všechno věděli a paní učitelka je pokaždé jen chválila.

„Dnes se naučíme recitovat báseň," oznámila paní učitelka. „Otevřete si čítanku na straně 42. Ondra nám přečte první sloku." Všichni s napětím čekali, co se bude dít. Ondrovi čtení moc nešlo a občas si ještě pletl písmenka, ale když se paní učitelka svým stříbrným

ukazovátkem dotkla stránky v čítance, Ondra byl jako vyměněný. Četl krásně, nahlas a plynule. Stejně tak i Jonáš a Kačka.

Tomášovi to nešlo z hlavy. Zašel za Maruškou a řekl jí a Adélce: „Holky, všimly jste si toho ukazovátka?“

„Taky mě to napadlo,“ zamyslela se Maruška. „Určitě je nějaké očarované!“

„Musíme vypátrat, co za tím vězí!“

ÚKOL 2

Jaká je paní učitelka? Spoj s obrázkem pravdivé věty:

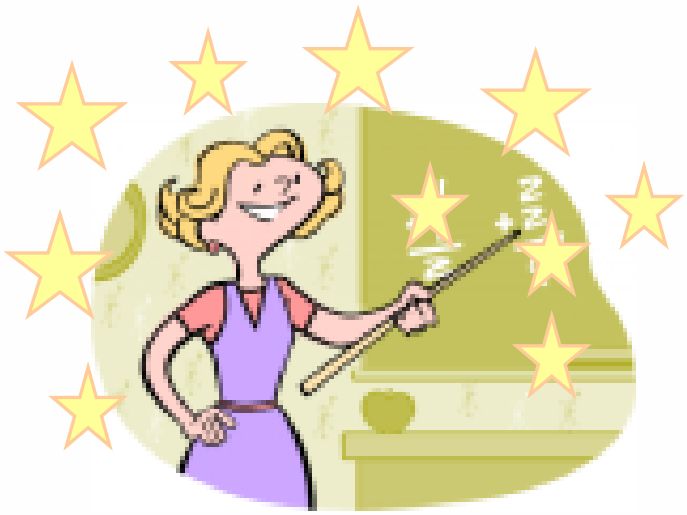

Umí se hodně zlobit.

Umí děti chválit.

Jmenuje se Violka Nachová.

Pije kouzelný nápoj.

Říkají jí Růžena Modrá.

Má očarované ukazovátko.

Nosí jméno Jasmína Bílá.

Dívá se do křišťálové koule.

Umí poznat, když chce někdo lumpačit.

ÚKOL 3
Jak paní učitelka Bílá kouzlí ve třídě? Popiš 3 větami o 3–4 slovech, co paní učitelka ve třídě dělá:

1.....

2.....

3.....

ÚKOL 4
Jak jely děti na výlet: Přečti / poslechni si úryvek.

V den výletu na děti před školou čekal autobus a paní učitelka v krásných šatech. „Nasedat!“ zavelela a jelo se. Když dorazily na místo, děti byly zklamané, protože hrad vypadal docela obyčejně. Když řidič s autobusem odjel, mohla paní učitelka začít čarovat. Všichni teď vypadali jako princové a princezny. Najednou měli všichni o poznání lepší náladu a paní učitelka vyhlásila pátrání po pokladu. Prý je tady někde ukrytý, ale střeží jej pohádkové bytosti. „Nesmíte se ale bát!“ dodala. Děti se rozprchly do všech koutů. Tomáš vzal Marušku za ruku a vydali se spolu do sklepení.

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Čím víc klíčů zaškrtneš, tím lépe se ti pracovalo:

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Myši patří do nebe

Procházková, I.

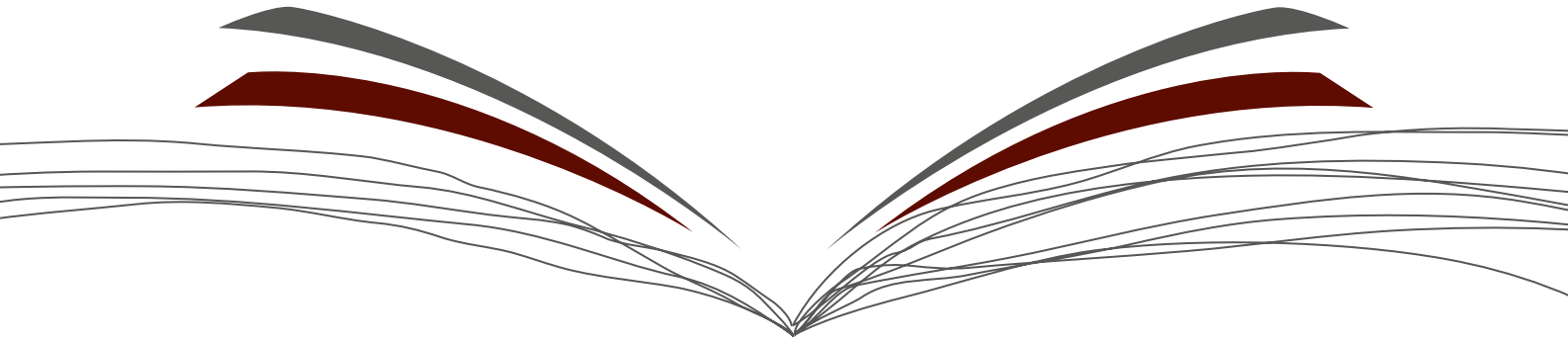

InspiroMAP

Téma hodiny	**Jak se Šupito vedlo v nebi**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – mezilidské vztahy
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně charakterizovat hlavní postavy; dokáže se vžít do postavy a posoudit její jednání, žák rozezná tvrdé a měkké hlásky a umí je správně použít ve slovech, rozlišuje Y/I a umí je správně doplnit do slov; porovnává správně počty předmětů
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – krátká ukázka traileru filmové verze MYŠI PATŘÍ DO NEBE (2021) oficiální trailer - YouTube do 0:42) společná diskuse. 2. Společná četba 1. ukázky (Šupito jde do nebe) – krátké shrnutí. 3. Práce ve dvojicích – Co Šupito potkalo v nebi?(doplňování I/Y; početní úkoly + vybarvování obrázku). 4. Společná četba 2. ukázky (Nové kamarádství) – diskuse o tom, jestli se můžou kamarádit i úplně odlišná zvířátka, děti... co potřebujeme k tomu, abychom se stali kamarády? 5. Charakteristika hlavních postav – společné shrnutí na tabuli. 6. Závěrečné shrnutí.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, nůžky, lepidlo
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Iva Procházková: Myši patří do nebe. Praha: Albatros, 2006. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy I. Procházkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT KE SPOLEČNÉ ČTENÍ

Ohlédla se a uviděla sestřenici Žerebrouky. V lese se povídalo, že umrzla krátce před koncem zimy, když se vypravila do vsi, aby sehnala něco k snědku. Teď stála kousek od Šupito a vypadala živěji než kdy jindy.

„Co tu děláš?“ podivila se Šupito.

„Čekáme se strýčkem na tebe, abychom ti ukázali cestu.“

Strýček Šmajda, taky překvapivě živý a čilý, přešlapoval nedaleko Žerebrouky.

„Chcete mi ukázat cestu? A kam?“ nechápala Šupito.

„Na jedno místo, kde se ti bude moc líbit.“

„ Na jaké místo?“

„Někdo mu říká nebe, někdo zase jinak – na jménu nezáleží,“ odpověděl strýček Šmajda. „Důležitější je, že se tam dostane každá správná myš, když umře. Třeba já nebo tady tvoje sestřenka. A ty jsi byla taky myš jaksepatří, pokud mě neplete paměť!“

„Byla?! Copak jsem umřela?“

...

Sestřenice vzala Šupito za jednu tlapku, strýček za druhou a pomalu s ní začali stoupat vzhůru. Šupito zkoprněla úžasem. Nikdy v životě ji nenapadlo, že by dokázala létat! Uměla hodně věcí – báječně běhat, skákat, vyhrabat chodbu pod zemí, vyšplhat na strom, prokousat se kořenem, který jí překážel, protáhnout se úzkou, sotva viditelnou skulinkou, když jí hrozilo nebezpečí – ale vznést se do vzduchu, to dosud neuměla. Teď letěla mezi strýčkem Šmajdou a sestřenicí Žerebrouky. Byla lehčí než pavučinka a bez sebemenší námahy stoupala výš a výš.

„To je krása!“ vyjekla nadšeně. „Jak to, že jsem to neuměla dřív?“

„Byla jsi moc těžká. Teď jsi nechala všechnu zátěž dole, a tak se můžeš vznést,“ vysvětlil jí strýček.

„Jakou zátěž?“

„Copak sis nevšimla, jak vypadáš?“

Šupito se na sebe podívala a vypískla leknutím. Měla sice všechno, co k myši patří, ale přece byla jiná – celá tak nějak průsvitná.

Podněty ke společné diskusi:

Šupito se přece jen nechtělo zanechat na zemi všechno, co k ní patřilo – rychlé tlapky, teplý kožíšek, ouška a dlouhý ocásek, který jí pomáhal při šplhání, ale když ji strýc se sestřenicí přesvědčili, že v nebi je všechno dočista jiné, nakonec se odhodlala. Co myslíte, děti, jak takové myší nebe vypadá? Jsou tam i jiná zvířátka? A co vůbec strýček Šmajda myslel tím, že je Šupito myš jaksepatří?

BUBLINY K NAMNOŽENÍ PRO PRÁCI VE DVOJICÍCH

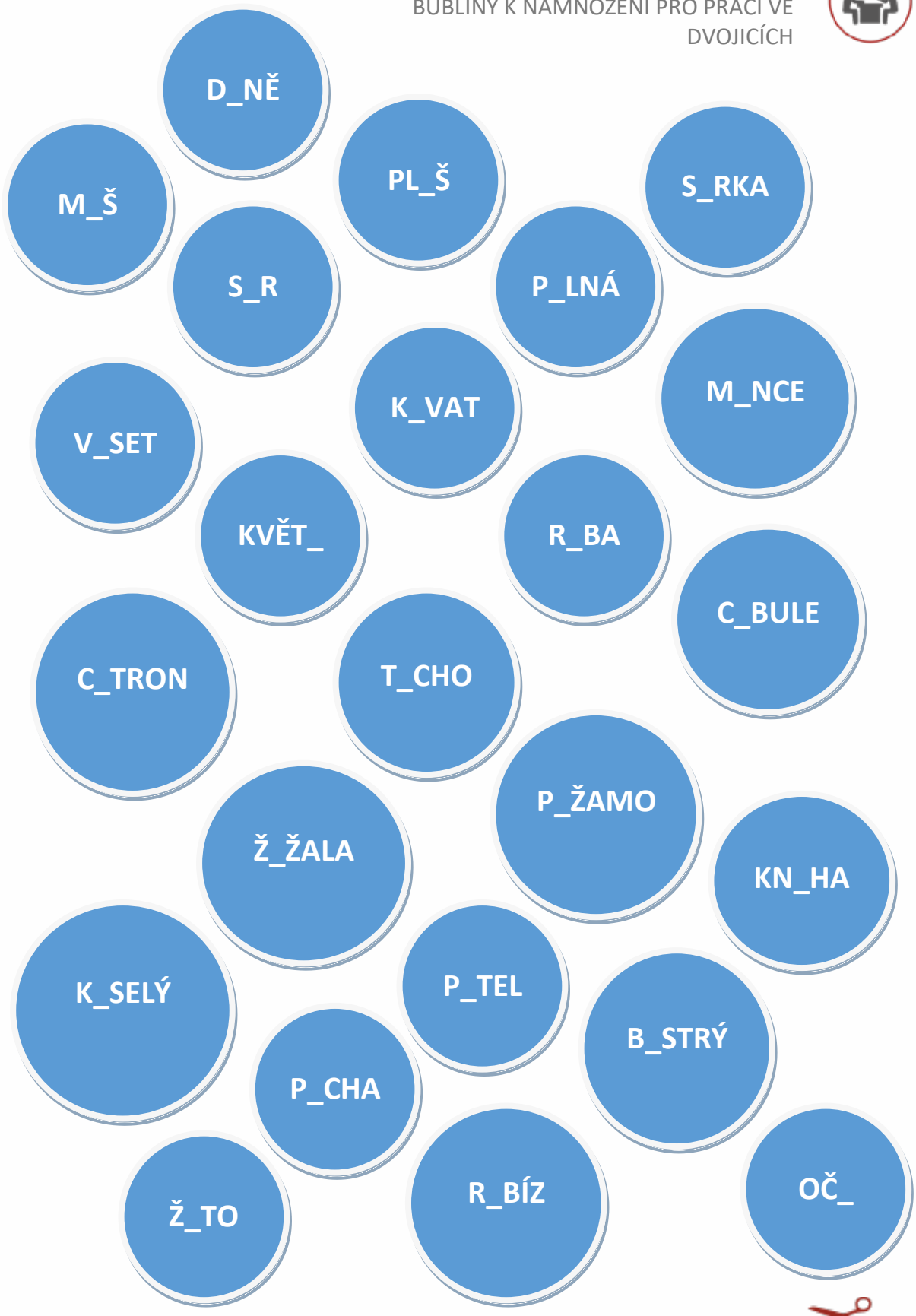

Bylo těžké uvěřit, že Bělobřich není úhlavní nepřítel.

„Proč jsi mě honil – tam v jeskyni?“

„Proč ty jsi utíkala?“

„A proč jsi mě donesl sem?“

„Chci se tě na něco zeptat.“

„Na co?“

Bělobřich na ni hleděl. V očích neměl ani stopu po nepřátelství.

„Chtěl jsem se tě zeptat, jestli bys se mnou nechtěla kamarádit.“

Nic na světě nemohlo Šupito překvapit víc než Bělobřichova otázka.

„Kamarádit s tebou?“ vypískla údivem. „To nemyslíš vážně!“

„Proč ne?“

„To přece nejde!“

„Proč ne?“

„Nebylo by to normální!“

„Proč ne?“

„Proč ne, proč ne, proč ne!“ napodobila Šupito posměšně lišáka. „Neznám jedinou myš, která by kamarádila s lišákem!“

Bělobřichův pohled znejistěl.

„Ty myslíš, že by nám to ostatní nedovolili?“ zeptal se.

Podněty k diskusi:

- Proč se Šupito nechtěla kamarádit s Bělobřichem?
- Mrzelo lišáka myščino odmítnutí?
- Měla by se Šupito s Bělobřichem nakonec skamarádit?
- Co potřebujeme k tomu, abychom spolu kamarádili?
- Kdo je dobrý kamarád?
- Můžou se kamarádit i úplně odlišné děti – tak jako jsou odlišní Šupito a Bělobřich?
- Čím byli Šupito a Bělobřich tak jiní?... na tabuli můžete umístit obrázky myšky a lišáka a děti mohou vyjmenovávat jejich charakteristiky a chodit je zapsat k obrázku.

Pracovní list: MYŠI PATŘÍ DO NEBE

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Co se stalo s Šupito? Přečti/poslechni si ukázku:

Ohlédla se a uviděla sestřenici Žerebrouky. V lese se povídalo, že umrzla krátce před koncem zimy, když se vypravila do vsi, aby sehnala něco k snědku. Teď stála kousek od Šupito a vypadala živěji než kdy jindy.

„Co tu děláš?“ podivila se Šupito.

„Čekáme se strýčkem na tebe, abychom ti ukázali cestu.“

Strýček Šmajda, taky překvapivě živý a čilý, přešlapoval nedaleko Žerebrouky.

„Chcete mi ukázat cestu? A kam?“ nechápala Šupito.

„Na jedno místo, kde se ti bude moc líbit.“

„ Na jaké místo?“

„Někdo mu říká nebe, někdo zase jinak – na jménu nezáleží,“ odpověděl strýček Šmajda. „Důležitější je, že se tam dostane každá správná myš, když umře. Třeba já nebo tady tvoje sestřenka. A ty jsi byla taky myš jaksepatří, pokud mě neplete paměť!“

„Byla?! Copak jsem umřela?“

Sestřenice vzala Šupito za jednu tlapku, strýček za druhou a pomalu s ní začali stoupat vzhůru. Šupito zkoprněla úžasem. Nikdy v životě ji nenapadlo, že by dokázala létat! Uměla hodně věcí – báječně běhat, skákat, vyhrabat chodbu pod zemí, vyšplhat na strom, prokousat se kořenem, který jí překážel, protáhnout se úzkou, sotva viditelnou skulinkou, když jí hrozilo nebezpečí – ale vznést se do vzduchu, to dosud neuměla. Teď letěla mezi strýčkem Šmajdou a sestřenicí Žerebrouky. Byla lehčí než pavučinka a bez sebemenší námahy stoupala výš a výš.

„To je krása!“ vyjekla nadšeně. „Jak to, že jsem to neuměla dřív?“

„Byla jsi moc těžká. Teď jsi nechala všechnu zátěž dole, a tak se můžeš vznést,“ vysvětlil jí strýček.

„Jakou zátěž?“

„Copak sis nevšimla, jak vypadáš?“

Šupito se na sebe podívala a vypískla leknutím. Měla sice všechno, co k myši patří, ale přece byla jiná – celá tak nějak průsvitná.

ÚKOL 2

O kom příběh vypráví? Krátce zapiš:

Jak se jmenuje myška, která právě zemřela?.....

Kdo na ni čekal?.....

Kam společně letěli?.....

ÚKOL 3

Co Šupito potkalo v nebi? Vypočti a vybarvi:

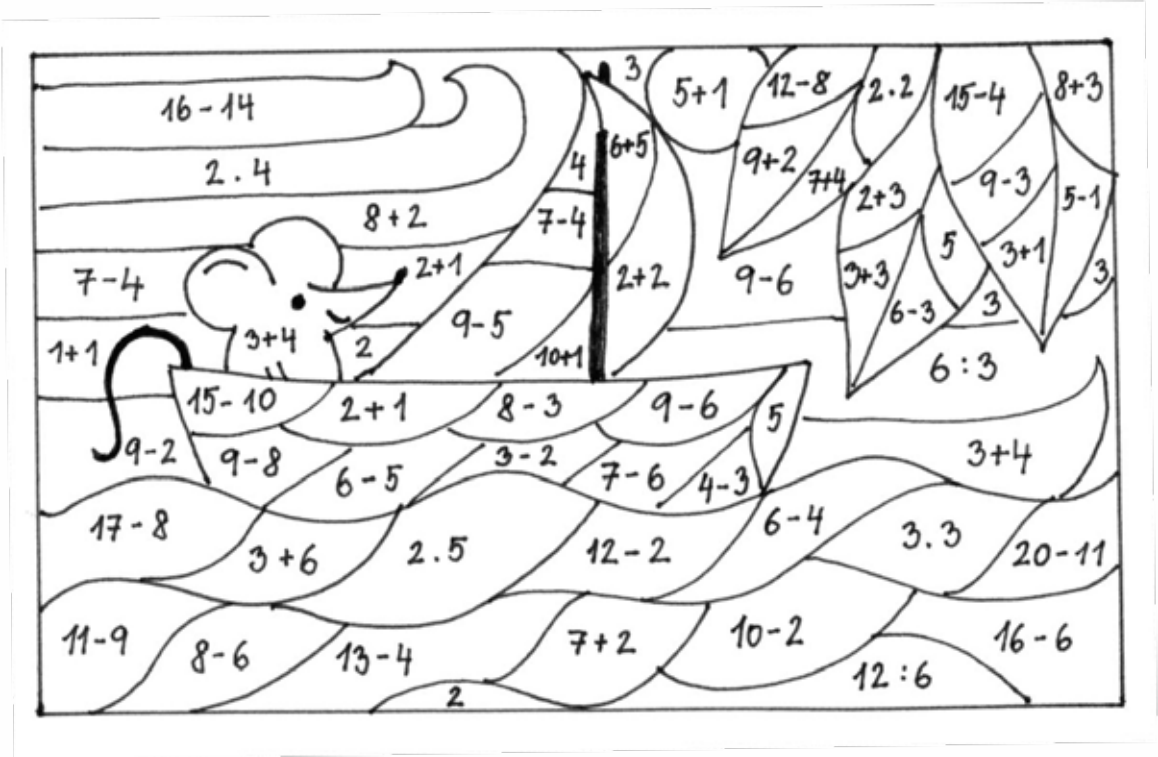

1 **2** **3**

4 **5** **6**

7 **8** **9**

10 **11**

ÚKOL 4

Šupito plula po jezeře Rozloučení a voda jen vířila. Doplň do jezera bublinky.

Jezero Rozloučení je plné podivuhodných bublin. Ve dvojici se spolužákem dopiš do bublinek I/Y, Í/Ý tak, aby byla slova správně napsaná. Potom si bublinky rozdělte na přesné poloviny a každý vlepte svoji polovinu do jezera – bublinky s měkkým I/Í jsou lehké a stoupají k hladině, bublinky s Y/Ý klesají ke dnu.

ÚKOL 5
Najde Šupito nového kamaráda? Přečti / poslechni si ukázku.

Bylo těžké uvěřit, že Bělobřich není úhlavní nepřítel.

„Proč jsi mě honil – tam v jeskyni?“

„Proč ty jsi utíkala?“

„A proč jsi mě donesl sem?“

„Chci se tě na něco zeptat.“

„Na co?“

Bělobřich na ni hleděl. V očích neměl ani stopu po nepřátelství.

„Chtěl jsem se tě zeptat, jestli bys se mnou nechtěla kamarádit.“

Nic na světě nemohlo Šupito překvapit víc než Bělobřichova otázka.

„Kamarádit s tebou?“ vypískla údivem. „To nemyslíš vážně!“

„Proč ne?“

„To přece nejde!“

„Proč ne?“

„Nebylo by to normální!“

„Proč ne?“

„Proč ne, proč ne, proč ne!“ napodobila Šupito posměšně lišáka. „Neznám jedinou myš, která by kamarádila s lišákem!“

Bělobřichův pohled znejistěl.

„Ty myslíš, že by nám to ostatní nedovolili?“ zeptal se.

ÚKOL 6
Kdo je jaký? Zkus přiřadit Šupito a Bělobřichovi vlastnosti.

MALÝ VZRŮST

SÍLA

STATEČNOST

RYCHLOST

DOBROSRDEČNOST

ÚKOL 7
Jak se mi dnes dařilo? Čím větší kus cesty Šupito uběhne, tím se ti dnes pracovalo lépe. Vybarvi kousek, který Šupito uběhla.

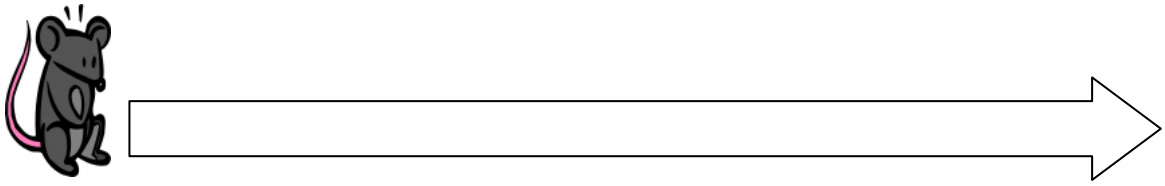

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Uspávanky

Skácel, J.

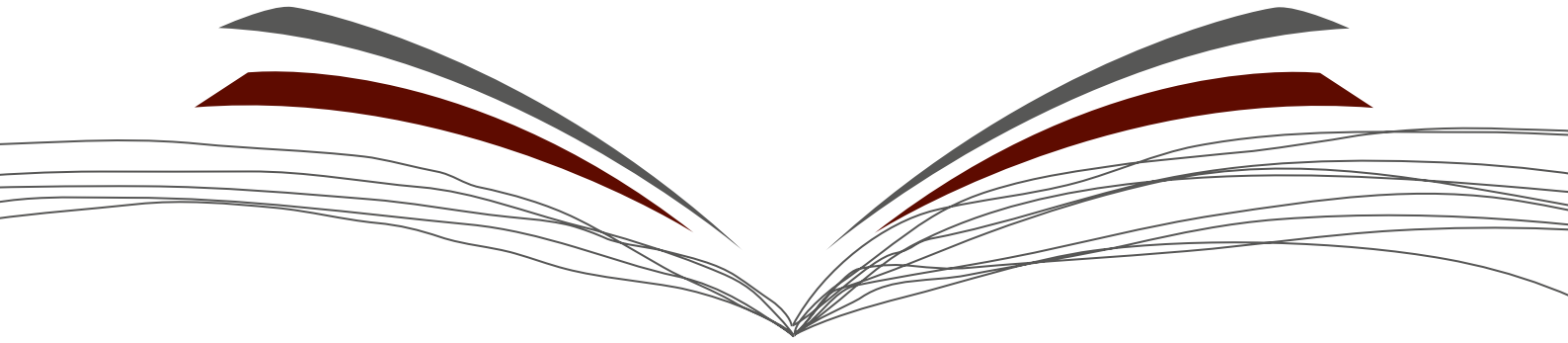

InspiroMAP

Téma hodiny	**Počítání oveček**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Matematika, výtvarná výchova, hudební výchova, dramatická výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, chápe rytmus básnického textu, umí reprodukovat krátký úryvek
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – společná diskuse (Už jste někdy nemohli usnout? Kdy to bylo? Komu se večer nechce do postele? Co děláte, když nemůžete spát? Jan Skácel pro děti, které nemůžou usnout napsal spoustu uspávanek – veršovaných příběhů na dobrou noc... 2. Společná četba Uspávanky s počítáním ovcí. 3. Jednoduchá interpretace básně se zaměřením na obtížnější slovní spojení. 4. Individuální práce s pracovním listem – pravolevá orientace, počítání oveček, označení rýmů. 5. Vyrábění oveček – skupinová výtvarná činnost (každý žák vyrábí svou, někdo ovečku, někdo beránka, jiný jehně). 6. Pohybové ztvárnění textu – děti s ovečkami jdou okolo třídy přes „kámen“ a přes „lávku“ podle četby paní učitelky. Dbáme na odpočítávání správných počtů oveček. 7. Nácvik recitace prvních tří slok básně – společná rytmizovaná recitace.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, vata / vlna / krepový papír černé a bílé barvy, lepidlo, šablony oveček, jehňat, berana, zvonky/rolničky
Metody a formy práce	Skupinová práce, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Jan Skácel: Uspávanky. Brno: MOBA, 2018. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Skácela, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

USPÁVANKA
S POČÍTÁNÍM OVCÍ

A když se ti nechce spát,
budem ovce počítat,
šly přes lávku,
pod ní kámen,
v dlouhé řadě za beranem.

Pasáček na břehu stál,
on ty ovce počítal,
a když nepřišlo k nám spaní,
pomůžem mu v počítání.

První, to byl v řece kámen,
beran druhý,
za beranem
následují ovce hned,
jedna, dvě, tři, čtyři, pět.

Potom šest a sedm, devět,
aby nesežral nás medvěd,
až ty ovce budem pást.
Ještě dvě a jedenáct
oveček přes lávku přešlo.
Pasáček jak rybář veslo
držel v ruce dlouhý bič,
půl dne bylo málem pryč.

A tak radši zavři očka,
pasáček u vrátek počká,
co je u nich klika zlatá,
a až přijde na jehňata,
to už bude hnedle ráno.
Jestli spíš, tak řekni ANO,
jestli nespíš, řekni NE.

A když se ti nechce spát,
budem ovce počítat,

černé ovce a ty bílé
ať nám není dlouhá chvíle.

Už jsme spočítali kámen,
ovce, co šly za beranem
a ještě pořád za ním jdou
a stále nejsou za vodou.

Už i ovečky se ptají,
kdypak usneš, cupitají
přes ten mostek,
přes ten kámen
na druhý břeh za beranem.

Ale že je lávka úzká,
prkna zablácená, kluzká
a pod lávkou voda hrne,
ovečky jdou opatrně,
vždycky dvě a dvě a dvě,
rozvážně a bedlivě.

Pasáček má hrozný hlad,
u maminky byl by rád,
motýl kolem lávky lítá,
on se k smrti upočítá.

A když nemůžeme spát,
pomůžem mu počítat
ovečky a zlaté zvonce,
ať se dopočítá konce.

Jedna, dvě, tři, čtyři, pět,
ale teď už naposled,
pět a šest a taky devět,
aby nesežral nás medvěd,
on by třeba hrozně rád.
Pasáček chce taky spát.

Dopočítáme to ráno
a teď spi a řekni ANO.

Podněty ke společné interpretaci:

- Přečtená básnička je uspávanka. Kdo ví, co je uspávanka?

- Kdo v básni počítá ovečky?
- Kudy musejí ovečky projít, aby se dostaly domů?
- Když řekneme, že na někoho nepřišlo spaní, co tím myslíme?
- Jak držel pasáček v ruce bič, když ho držel jako rybář veslo?
- Jak asi teče voda pod lávkou, když Jan Skácel napsal, že voda hrne? Myslíš, že teče moc, anebo málo?

ZADÁNÍ KE CVIČENÍ PRAVOLEVÉ ORIENTACE

Vlevo dole je v potoce veliký **kámen**, nakresli ho.
Vpravo uprostřed stojí **pasáček** s bičem, počítá a čeká na ovečky. Nakresli ho.
Nad ním je **vpravo nahoře** černý les – nakresli tam **strom.**
Aby se ovečky nezaběhly do lesa, **nahoře uprostřed** hlídá pasáčkův **pes**. Nakresli ho.
Úplně **uprostřed obrázku** vede přes potok **lávka** – nakresli ji.
Vpravo dole čeká **černá ovečka**, aby mohla přejít přes lávku – nakresli ji.
Černá ovečka se těší za **bílým beránkem**, který už přešel a čeká na ni **vlevo uprostřed**. Nakresli ho.
Na noc se ovečky schovají ve velké **ohradě**, která je **vlevo nahoře**. Nakresli tam plot.
A co to vidím, **dole uprostřed** ztratila jedna ovečka **zlatý zvonek**, nakresli ho.

ŠABLONY K VYRÁBĚNÍ OVEČEK

Použijte buď zvětšený přiložený obrázek, nebo se jím volně inspirujte a přeneste jej na výkres o velikosti A3 – děti mají ovečce nakreslit pod krk zvonek a nalepit vlnu (někteří černou, jiní bílou) – použijte jakýkoli dostupný materiál – nastříhaný krčený krepový papír, zbytky vlny, vatu apod. Některým ovečkám ať děti přikreslí rohy jako beránkům, některé udělejte velké, jiné malé jako jehňátka. (Podle počtu dětí ve třídě, potřebujete alespoň 1 beránka, 12-26 oveček bílých nebo černých, a zbytek do počtu dětí ve třídě jehňat, pokud je ve třídě více než 27 dětí. Je-li dětí ve třídě méně než 13, některé děti mohou mít v rukou i ovečky dvě).

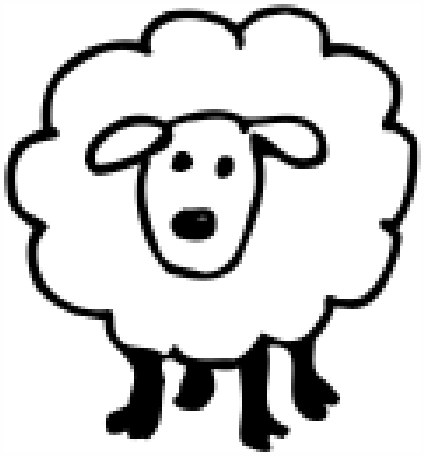

Aktivita vyžaduje ve třídě alespoň trochu volného prostoru – roztáhněte na zem pruh modrého krepového papíru, umístěte přes něj „lávku“ (jakýkoli vhodný a dostatečně stabilní předmět, přes který děti mohou přejít , postačí i další pás papíru vhodné barvy). Na jedné straně lávky je ohrada, na druhé louka. Vyučující jako pasáček stojí u lávky, děti mají každé svou ovečku a přecházejí podle recitace vyučujícího. Máte-li k dispozici zvonky nebo rolničky, mohou cinkáním doplňovat rytmizaci básně. Pozor, lávka je úzká, ovečky musí jít opatrně.

A když se ti nechce spát,
budem ovce počítat,
šly přes lávku,
pod ní kámen,
v dlouhé řadě za beranem.

Pasáček na břehu stál,
on ty ovce počítal,
a když nepřišlo k nám spaní,
pomůžem mu v počítání.

První, to byl v řece kámen,
beran druhý,*...jde žák, který drží beránka*
za beranem
následují ovce hned,
jedna, dvě, tři, čtyři, pět*....první ovečka až pátá*

Potom šest a sedm, devět*,...šestá až devátá*
aby nesežral nás medvěd,
až ty ovce budem pást.
Ještě dvě a jedenáct*...další dvě ovečky*
oveček přes lávku přešlo.
Pasáček jak rybář veslo
držel v ruce dlouhý bič,
půl dne bylo málem pryč.

Následuje volná hra podle pokynů učitele:
Přes lávku do ohrady přešlo 5 oveček,
7 oveček se vrátilo na pastvu,
všechny černé ovečky zabečely (zacinkaly zvonečkem),
všechny jehňata vběhla do ohrady... atd.
Celé stádo nakonec zůstane v ohradě.

Důraz je kladen na prožitek pohybu a správné počítání oveček/dětí.

Pracovní list: USPÁVANKY

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1
Přečti/poslechni si báseň.

USPÁVANKA
S POČÍTÁNÍM OVCÍ

A když se ti nechce spát,
budem ovce počítat,
šly přes lávku,
pod ní kámen,
v dlouhé řadě za beranem.

Pasáček na břehu stál,
on ty ovce počítal,
a když nepřišlo k nám spaní,
pomůžem mu v počítání.

První, to byl v řece kámen,
beran druhý,
za beranem
následují ovce hned,
jedna, dvě, tři, čtyři, pět.

Potom šest a sedm, devět,
aby nesežral nás medvěd,
až ty ovce budem pást.
Ještě dvě a jedenáct
oveček přes lávku přešlo.
Pasáček jak rybář veslo
držel v ruce dlouhý bič,
půl dne bylo málem pryč.

A tak radši zavři očka,
pasáček u vrátek počká,

co je u nich klika zlatá,
a až přijde na jehňata,
to už bude hnedle ráno.
Jestli spíš, tak řekni ANO,
jestli nespíš, řekni NE.

A když se ti nechce spát,
budem ovce počítat,
černé ovce a ty bílé
ať nám není dlouhá chvíle.

Už jsme spočítali kámen,
ovce, co šly za beranem
a ještě pořád za ním jdou
a stále nejsou za vodou.

Už i ovečky se ptají,
kdypak usneš, cupitají
přes ten mostek,
přes ten kámen
na druhý břeh za beranem.

Ale že je lávka úzká,
prkna zablácená, kluzká
a pod lávkou voda hrne,
ovečky jdou opatrně,
vždycky dvě a dvě a dvě,
rozvážně a bedlivě.

Pasáček má hrozný hlad,
u maminky byl by rád,
motýl kolem lávky lítá,
on se k smrti upočítá.

A když nemůžeme spát,
pomůžem mu počítat
ovečky a zlaté zvonce,

ať se dopočítá konce.

Jedna, dvě, tři, čtyři, pět,
ale teď už naposled,
pět a šest a taky devět,
aby nesežral nás medvěd,
on by třeba hrozně rád.
Pasáček chce taky spát.

Dopočítáme to ráno
a teď spi a řekni ANO.

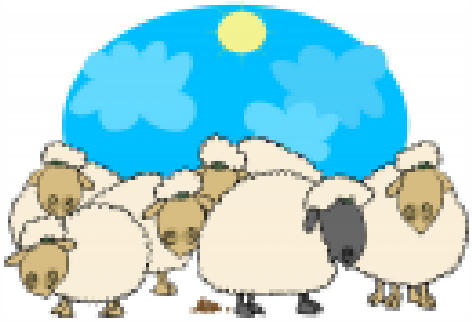

ÚKOL 2
Co si pamatuješ? Vyber správné odpovědi:

Kdy se poslouchá uspávanka?

Před spaním	**Ráno**	**U oběda**

Kdo v básni počítal ovečky?

Vlk	**Pasáček**	**Maminka**

Kudy musely ovečky projít, aby se dostaly domů?

Přes ulici	**Přes lávku**	**Přes potok**

ÚKOL 3
Pamatuješ si, co je to rým? Zkus barevně spojit slova na konci veršů, která se rýmují.

První rým ti napovíme:

Jedna, dvě, tři, čtyři, pět,
ale teď už naposled,
pět a šest a taky devět,
aby nesežral nás medvěd,
on by třeba hrozně rád.
Pasáček chce taky spát.

...zkus druhý označit červeně a třetí modře.

ÚKOL 4
Ovečky na louce: Pomoz pasáčkovi spočítat jeho ovečky

Pasáček vyhnal na pastvu 8 oveček, ale v ohradě jich zůstalo 5krát tolik. Kolik oveček má celkem?

.....

V salaši bylo 24 ovcí. Na jaře se polovině z nich narodilo jehňátko. Kolik jehňat má pasáček na starosti?

.....

Ve stádu je 40 bílých oveček. Černých beránků je o 25 méně. Jak velké stádo je?

.....

.....

ÚKOL 5
Kudy šly ovečky: Nakresli podle diktátu paní učitelky

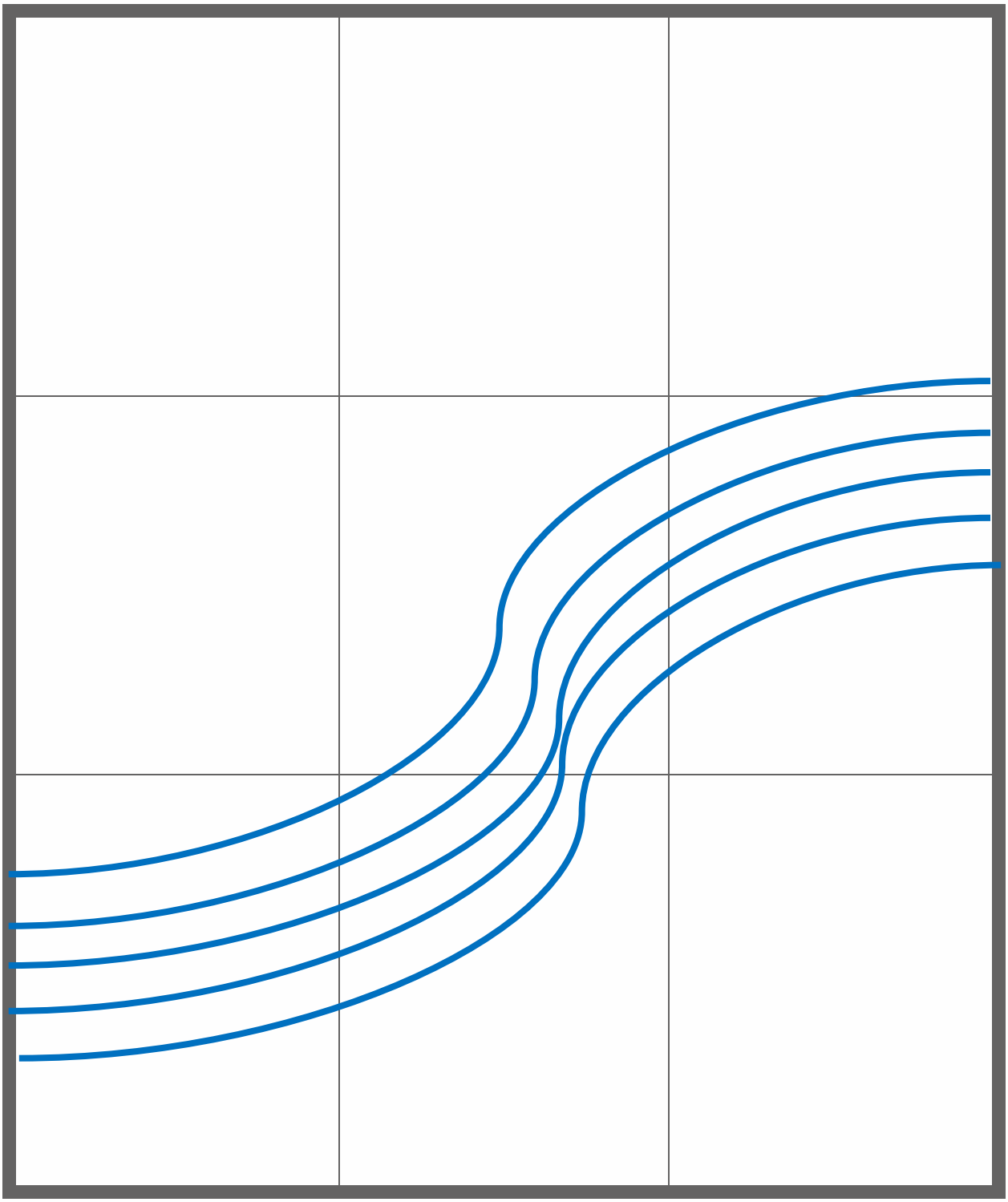

ÚKOL 6

Jak se mi dnes dařilo? Čím větší ovečku zakroužkuješ, tím lépe se ti vedlo.

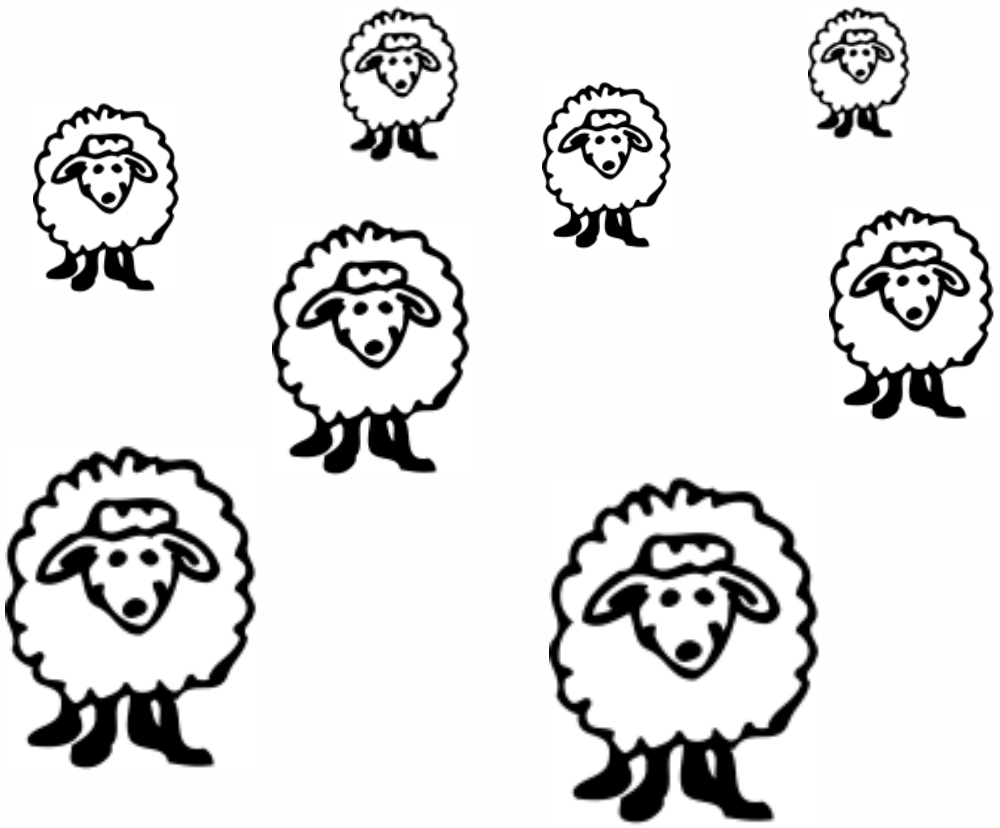

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Ezopovy bajky

Žáček, J.

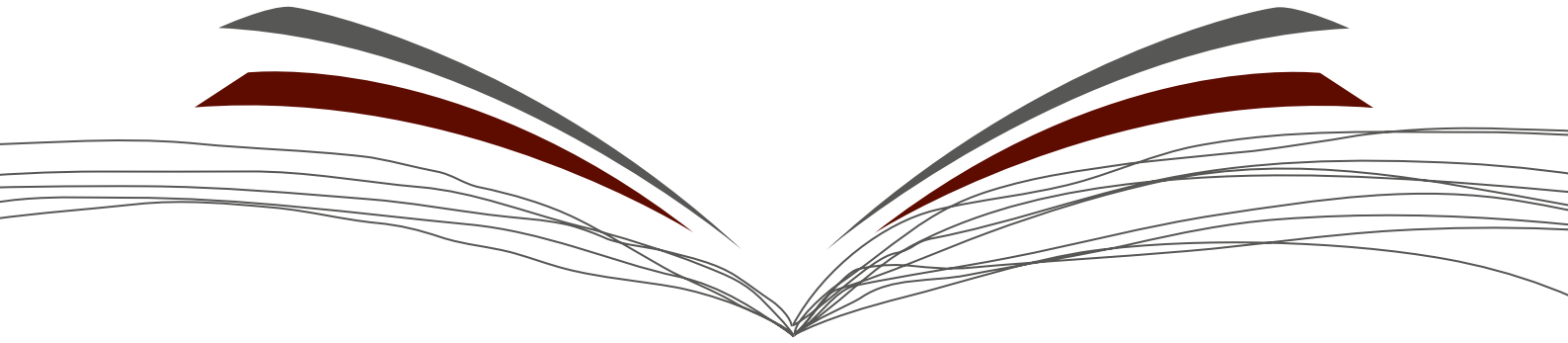

InspiroMAP

Téma hodiny	**Moudrá zvířátka**
ZŠ 1. – 5. ročník	1. – 2. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Člověk a jeho svět – mezilidské vztahy
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí stručně charakterizovat hlavní postavy; dokáže se vžít do postavy a posoudit její jednání, chápe princip alegorie a přirovnání.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse. 2. Rekapitulace – mikrovýklad (bajka, alegorie, přirovnání) a zápis do PL. 3. Práce ve dvojicích – upevňování principu přirovnání pomocí hry pexeso 4. Skupinová práce – děti pracují s jednotlivými texty bajek + stručně charakterizují hlavní postavy, diskutují o nich, připravují si krátkou dramatizaci. 5. Skupiny si vzájemně představí texty, s nimiž pracovaly formou krátké dramatizace, spolužáci hádají vlastnosti jednotlivých postav. 6. Závěrečná rekapitulace poznatků.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, upravená hra pexeso pro dvojice
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, skupinová práce, dramatizace, frontální výuka.
Informační zdroje	Jiří Žáček: Ezopovy bajky. Praha: Slovart, 2015. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Žáčka, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

O vráně, lišce a sýru
aneb Kdo je chytřejší

Všetečná vrána ukořistila ve vsi sýrovou homolku.

„Panečku, to si pochutnám!“ těšila se a zamířila k lesu. Usadila se na dubové větvi, ale vtom se objevila hladová liška. Bystrým čenichem zvětřila voňavý sýr a dostala na něj vekou chuť. Ale jak se ho zmocnit? Lichotkami nic nezkazím, řekla si a spustila:

„Jak jste krásná, kmotro vráno! Jak vám ta černá sluší! Žádný pták se vám nevyrovná elegancí! A prý jste také znamenitá pěvkyně! Nenechte se prosit a zazpívejte mi malou árii, ať se potěším vaším zpěvem!“

Vrána nevěřila svým uším. Ona že je krásná? Jak to, že jí to dosud nikdo neřekl? A proč jí zatajili, že její krákání je líbeznější než klokotání slavíka? Ještě že jí přítelkyně liška otevřela oči!

Popletená vrána otevřela zobák, ale než stačila zazpívat, sýr jí ze zobáku vypadl. Liška pod stromem jen otevřela tlamu - chlamst a bylo po sýru!

„Díky za svačinu, ty stará hlupačko!“ výsměšně řekla mazaná liška a zmizela v lese.

Inu, za hloupost se platí a kdo se nechá obalamutit lichotkami, může dopadnout ještě hůř než napálená vrána.

Podněty ke společné diskusi:
Kdo si nakonec pochutnal na sýru?
Proč se nechala vrána ošidit?
Co myslíte, byla smutná, když jí liška utekla se svačinou?
Víte i vy o člověku, které někdo takto ošidil?
Stalo se to někdy i vám?
Kmotra vrána se nechala ošálit lichotkami, chtěla se předvést a zapomněla, že liška je chytrá, ale není ani její kamarádka, ani pravdomluvná. I my někdy rádi zapomeneme, že leckdo s námi sice pěkně mluví, ale zároveň nás šidí. To dobře věděl i Ezop. Víte kdy a kde žil? Před více než 2600 lety v Řecku. Měl křivá záda a koktal a možná se mu někdo smál, ale byl moudřejší než spousta krásných lidí okolo. A po více než dvou a půl tisících let pořád čteme jeho bajky.
O kom byla bajka, kterou jste poslouchali? (O zvířatech) - Vrána se nechala ošidit, tak jako se nechá ošidit člověk, který si vybere špatné kamarády. A liška ji ošidila podobně, jako se šidí lidé dodnes. Bajky jsou tedy o zvířatech, ale zároveň jsou i o nás, lidech.

TEXTY PRO SKUPINOVOU PRÁCI

O volu a žabákovi
aneb Kdo je největší

K tůni plné žab přiklusal obrovitý vůl, aby se napil.
„Ten je ale veliký!“ užasly žáby. „Je jako hora!“
„Když se pořádně nafouknu, budu ještě větší!“ chvástavě řekl žabák, který volovi záviděl obdiv tolika žabek.
„Zlatý voči!“ posměšně kvákla jedna ropucha.
„Zlatý voči! Zlatý voči!“ přidaly se ostatní žáby a skřehotaly tak zlomyslně, až se žabák rozhněval. Nadechl se a začal se nafukovat.
„Už jsem velký jako vůl?“ zeptal se.
„Kdepák, kdepak, kvaky kvak,“ kuňkaly žáby, „ještě ne, ani zdaleka ne!“
Žabák se nadmul ještě víc.
„A co teď?“
„Zlatý voči!“ kvákaly žáby a v žabákovi se vzbouřila žluč.
„Já vám ukážu, vy treperendy!“ zvolal a začal se nafukovat, co mu síly stačily – PRÁSK! Žabky se lekly a naskákaly do tůně. Teprve když se znovu vynořily, uviděly, že nebohý žabák praskl jako měchuřina. Ať je mu země lehká.

KDO JE JAKÝ?

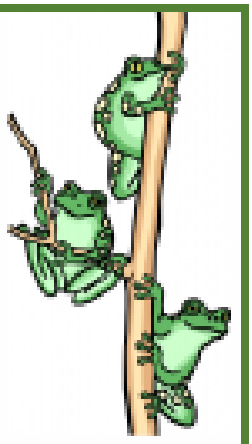

O zajíci a želvě
aneb Kdo je rychlejší

Rychlonohý zajíc byl tuze pyšný na to, že je ze všech zvířat v lese nejrychlejší. A největší radost měl, když se mohl posmívat staré želvě.
„Ty jsi nejpomalejší na celém světě!“ říkal jí. „Kdybychom spolu závodili, já bych proběhl cílem – a ty bys pořád ještě stála na startu!“
„Chceš se vsadit?“ vyzvala ho želva. Už měla toho vytahování dost. „O hlávku zelí, že budu v cíli dřív než ty!“
„Platí!“ ochotně souhlasil zajíc. Všude rozhlásil, že bude závodit se želvou, a těšil se, že jeho triumf uvidí co nejvíc zvířat. Inu, kdo umí, ten umí!
Zajíc vyběhl na trať svým obvyklým tryskem a brzy zmizel želvě z dohledu. Ale takovéhle závodění ho nebavilo. Chtěl želvu zesměšnit, ale jak to má udělat, když tu není?
„Počkám tady, až se sem ta loudalka doplouží, pak jí teprve ukážu!“ řekl si zajíc. „A než se objeví, tak si na chvilku zdřímnu!“
Až když se želva přiblížila k cíli, procitl a vyletěl jako střela. Ale bylo už pozdě – želva prošla cílem o chviličku dřív než ten rychlonohý chlubílek.
Tak si želva vysloužila hlávku zelí a ovace diváků, zato zajíci se všichni vysmáli. Dobře mu tak, vejtahovi!

KDO JE JAKÝ?

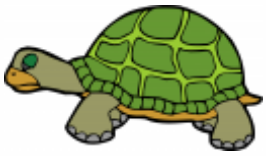

O vlku a jeřábovi
aneb Čemu se říká nevděk

Vlkovi uvízla v krku kost. Skučel, sípal, volal o pomoc, sliboval velikou odměnu tomu, kdo mu pomůže. Ale všichni se báli ostrých vlčích zubů...
Nakonec se nad ním slitoval jeřáb. Strčil svůj štíhlý zobák do rozevřené vlčí tlamy a kost vytáhl. A hned se zeptal:
„Jak to bude s odměnou?“
Jen co se vlkovi ulevilo, okamžitě na slib zapomněl.
„S jakou odměnou?“ obořil se na svého zachránce. „Ušetřil jsem tě, když jsi měl hlavu v mé tlamě! Copak ti nestačí, že jsem ti daroval život?“

KDO JE JAKÝ?

O lvu a myšce
aneb Jak se vyplácí být laskavý

Hejno myší si hrálo poblíž spícího lva. Nejodvážnější myška mu přeběhla přes tlapu, ale právě v tu chvíli se lev probudil a chytil ji.
„Ó, mocný králi zvířat," úpěnlivě prosila myška, „nezabíjej mě, buď královsky velkomyslný a pusť mě na svobodu! Možná ti to jednou oplatím!"
„To určitě," usmál se lev. „Takové stvořeníčko jako ty! Ale pobavila jsi mě, tak si běž!" Myška poděkovala a byla pryč.
Jenže náhoda je neobyčejně vynalézavá. Za pár dní se v poušti objevili lovci, nastražili sítě a lev se do nich zamotal. Hryzal provazy svými tesáky, trhal je svými drápy, ale sítě byly pevné. Když lev pochopil, že se nedokáže osvobodit, začal řvát zoufalstvím a hněvem.
Jeho řev přilákal malou myšku. Dovtípila se, co se stalo, a hned se dala do práce. Hryzala a hryzala, až provazy přehryzala – a lev byl svobodný.
„ Tak vidíš," řekla mu, „ i malá myška může zachránit samotného krále zvířat!"

KDO JE JAKÝ?

O lišce a čápu
aneb Jak ty mně, tak já tobě

O chytrých lidech se říká, že jsou chytří jako liška. Ano, liška je opravdu chytrá, ale někdy přechytračí i sama sebe. Jako ta liška, co si chtěla vystřelit z čápa.
Pozvala toho žabožrouta na oběd a předložila mu řídkou kaši na mělkém talíři. Sama svůj talíř snadno vylízala a pak se náramně bavila pozorováním, jak se její host marně pokouší dlouhým zobákem nabrat z talíře aspoň malé sousto.
Čáp odešel od lišky hladový. Došlo mu, že si z něj udělala dobrý den, ale nerozčiloval se. Jak ty mně, pomyslel si, tak já tobě.
„Liško, dobře jsem se u tebe poměl, “ řekl. „Přijď ke mně zítra na oběd, rád bych ti tvou pohostinnost oplatil.“
„Takové lákavé pozvání nemohu odmítnout,“ pravila liška. Bože, řekla si v duchu, jak je ten čáp přitroublý! A já si z něj zase vystřelím!
Nazítří čáp lišce předložil jáhlovou kaši ve džbánu s úzkým hrdlem. Popřál jí dobrou chuť, strčil do džbánu zobák a pochvaloval si, jaká je to dobrota.
Zato liška se vůbec nenajedla. Její tlama se do džbánu nevešla, a tak tentokrát odešla domů hladová zase ona. Cestou jii napadlo: Nebylo by lepší odpustit si všechny naschvály a chovat se k sobě přátelsky?

KDO JE JAKÝ?

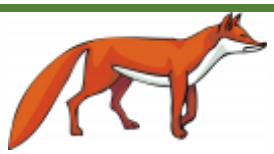

O mravenci a cvrčkovi
aneb Kdo v létě myslí na zimu

Přišla zima, louky a pole zavál sníh a cvrček trpěl hladem. Když už nevěděl, jak dál, vypravil se k mravenci, aby si vyprosil pár soust.
Mravenec měl spíž plnou obilných zrnek, ale nerad rozdával druhým. Cvrčkovi řekl:
„Ty nemáš co jíst? A co jsi dělal v létě?“
„V létě jsem se radoval,“ vzpomínal cvrček. „Za horkých dnů a vlahých nocí jsem tanči a zpíval veselé písně...“
„Kdybys myslel na zásoby na zimu,“ vyčítal mu mravenec, „mohl by ses teď radovat, tančit a zpívat veselé písně!“
Ale nakonec mu pár zrnek přece jenom dal. Kdyby cvrček zemřel hlady, kdopak by ho v létě potěšil veselými písněmi?

KDO JE JAKÝ?

O koni a oslu
aneb Kdo druhému nepomůže, prodělá

Jeden venkovan se vpravil do města. Těžký náklad naložil na osla, zatímco kůň, kterého chtěl na trhu prodat, nic nenesl. Osel byl starý, ztrhaný, a když cítil, že mu zbývají síly, oslovil koně:
„Příteli, pomoz mi! Vezmi půl mého nákladu, zachráníš mi život!“
Ale kůň dotčeně zafrkal:
„Co je mi do tvého nákladu? Dělej svou práci a neobtěžuj!“
Ubohý osel dobře tušil, že se blíží jeho konec. Zanedlouho klopýtl, svalil se a bylo po něm.
Venkovan klel a lomil rukama, ale uměl si poradit. Přeložil náklad z osla na koně a šli dál. Tentokrát pod nákladem klesal kůň. Teprve teď mu došlo, že se nezachoval správně.
„Dobře mi tak,“ řekl si. „Bozi mě trestají, že jsem byl hloupý necita. Kdybych byl nebohému oslu pomohl s nákladem, ušetřil bych si tuhle bídnou otročinu a jemu bych zachránil život!“

KDO JE JAKÝ?

O lvu a oslu
aneb Král zvířat

Osel přišel za lvem a začal se vychloubat:
„Já bych měl být králem zvířat, protože mě se každý bojí!“
„Myslíš?“ usmál se lev, král zvířat. „dokaž mi to!“
Osel ho zavedl na kopec a začal hýkat. Jeho hrůzostrašný hlas vyděsil nejen kachny, zajíce a srnky, ale i lišky, jezevce a vlky. Celý průvod zvířat prchal z lesa pryč.
„Viděl jsi?“ pravil pyšně osel. „Všichni utekli, protože jsem jim nahnal strach!“
„Já se jim nedivím,“ přikývl lev. „Kdybych nevěděl, že to je hýkání osla, tvůj křik by vyděsil i mne. Ale protože to vím, nebojím se tě a zachovám se jako král zvířat.“
Skočil a bez váhání chlubivého osla zardousil.
Osel je osel a lev je lev, ale když se savanou valí stádo rohatých buvolů, i král zvířat jim uctivě ustoupí z cesty.

KDO JE JAKÝ?

O mravenci a mouše
aneb Kdo je vznešenější

Nafoukaná moucha slétla na zem a s opovržením řekla mravenci táhnoucímu dřívko:
„Jsi obyčejný blátošlap, havěť bez ceny. Zatímco já přebývám v královském paláci, ty žiješ ve špinavých dírách. Zatímco já hoduji u knížecího stolu, ty žereš mršiny a odpadky. Zatímco já upíjím víno ze zlatých pohárů, ty chlemtáš vodu z kaluže. Já patřím k družině samotného krále, ty patříš k bídným otrokům. Jak málo je na světě nás vznešených!“
„Ano, mezi námi dvěma je rozdíl, ale jiný, než si myslíš,“ vysvětlil mouše mravenec. „Já žiju z toho, co si vydobudu v potu tváře, ty loupíš v lidských příbytcích. Z mé pracovitosti si lidé berou příklad, tvé příživnictví se jim hnusí. Sotva se objevíš, honí tě s plácačkou jako nepřítele. A ty si troufáš mluvit o vznešenosti?!“

KDO JE JAKÝ?

Štěňátko a osel
aneb Co jeden může, druhý nesmí

Osel zestárl a zdětinštěl. Když viděl, jak se hospodář mazlí se štěnětem, jak je chová na klíně a dává mu nejlepší lahůdky ze svého talíře, začal tomu mláděti závidět.
Já také umím být roztomilý a hravý, řekl si. Budu se chovat jako štěně a pán si se mnou bude hrát a bude mě krmit dobrotami.
A tak začal dělat všecko jako štěně. Pletl se lidem pod nohy, roznášel po domě střevíce, prohánět slepice po dvoře, lezl do psí boudy, až ji celou rozboural, olizoval svému pánovi tváře... Ale když mu vyskočil na klín a div mu nepolámal kosti, došla hospodáři trpělivost, zavolal čeledína a osla nechal zmlátit holí.
Kdepak, co projde malému štěňátku, to si starý osel rozhodně nemůže dovolit.

KDO JE JAKÝ?

	MAZANÁ		**ZRÁDNÝ**
	SILNÝ		**CHYTRÁ**
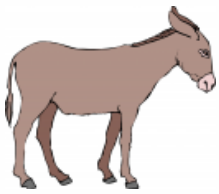	**HLOUPÝ**		**USTRAŠENÝ**
	MOUDRÁ		**VĚRNÝ**
	NEZAPOMÍNÁ		**ZLÝ**

Pracovní list: EZOPOVY BAJKY

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Kdo je chytřejší? Přečti / poslechni si bajku:

O vráně, lišce a sýru

Všetečná vrána ukořistila ve vsi sýrovou homolku.

„Panečku, to si pochutnám!“ těšila se a zamířila k lesu. Usadila se na dubové větvi, ale vtom se objevila hladová liška. Bystrým čenichem zavětřila voňavý sýr a dostala na něj velkou chuť. Ale jak se ho zmocnit? Lichotkami nic nezkazím, řekla si a spustila:

„Jak jste krásná, kmotro vráno! Jak vám ta černá sluší! Žádný pták se vám nevyrovná elegancí! A prý jste také znamenitá pěvkyně! Nenechte se prosit a zazpívejte mi malou árii, ať se potěším vaším zpěvem!“

Vrána nevěřila svým uším. Ona že je krásná? Jak to, že jí to dosud nikdo neřekl? A proč jí zatajili, že její krákání je líbeznější než klokotání slavíka? Ještě že jí přítelkyně liška otevřela oči!

Popletená vrána otevřela zobák, ale než stačila zazpívat, sýr jí ze zobáku vypadl. Liška pod stromem jen otevřela tlamu – chlamst a bylo po sýru!

„Díky za svačinu, ty stará hlupačko!“ výsměšně řekla mazaná liška a zmizela v lese.

Inu, za hloupost se platí a kdo se nechá obalamutit lichotkami, může dopadnout ještě hůř než napálená vrána.

ÚKOL 2
Co je to bajka? Doplň, co si pamatuješ:

BAJKA

....
(JAKÁ JE) (JAKÁ JE)

....
(K ČEMU SLOUŽÍ) (K ČEMU SLOUŽÍ) (K ČEMU SLOUŽÍ)

....
(1 VĚTA O 4 SLOVECH O BAJCE)

.....
(BAJKA 1 SLOVEM)

ÚKOL 3
O kom čteme? Vylosujte si text bajky a přečtěte si jej. Pak společně charakterizujte hlavní hrdiny a zkuste se vžít do jejich jednání. Uměli byste je zahrát?

ÚKOL4

Jak se mi dnes dařilo? Čím větší kus sýra si liška odnese, tím se ti víc dařilo.

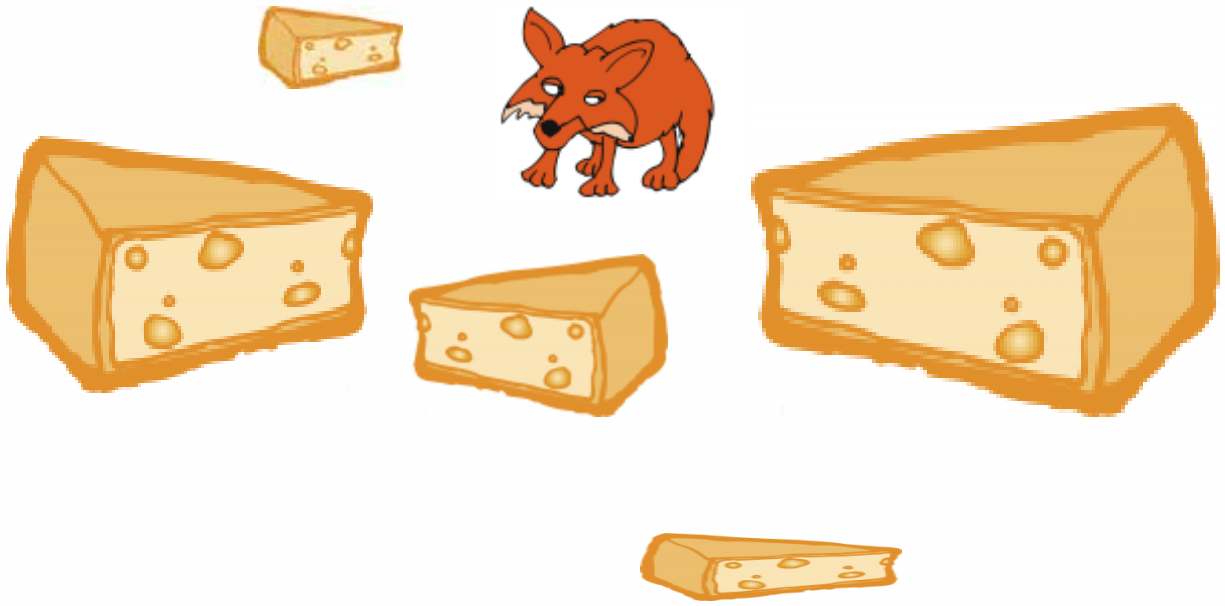

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

InspiroMAP

SEZNAM TEXTŮ PRO 3. ROČNÍK ZŠ:

3. ročník		
Březinová, I.	Teta to plete	Albatros: Praha, 2004
Čapek, K.	Devatero pohádek	Albatros: Praha, 1977
Frynta, E.	Písničky bez muziky	Albatros: Praha, 1988
Hanzlík, J.	Pimpilim pampam	Albatros: Praha, 1981
Hejná, O.	Bubáci z Pampelic	ARTUR: Praha, 1997
Lindgrenová, A.	Pipi Dlouhá punčocha	Albatros: Praha, 1976
Mleziva, J. M.	Vyjmenovaná čtení o přírodě	TRITON: Praha, 2018
Pospíšilová, Z.	Týden mezi indiány	Grada: Praha, 2018
Procházková, I.	Kryštofe, neblbni a slez dolů	Albatros: Praha, 2004
Seifertová, L.	Tajemná Opava	Statutární město Opava: Opava, 2017

Březinová, I. – Teta to plete

Kniha Ivony Březinové přináší čtyři pohádkové příběhy rámované obrazem dětí naslouchajících vyprávění své tetičky, která právě plete dlouhou šálu. Jenže teta neplete pouze šálu, ale také umně proplétá pohádkové motivy tak, že každý z jejich příběhů je utvořen ze dvou klasických pohádek tak, že vzniká cosi docela nového. Podobně jako děti naslouchající tetě se i malí čtenáři budou bavit rozplétáním pohádkových obrazů a novými zajímavými pohledy na dobře známé hrdiny a hrdinky. Kniha vyšla v edici První čtení, je tedy jak velikostí písma, tak rozsahem textu a jeho jednoduchostí vhodná i pro čtenáře, kteří se zatím komplikovanějších textů obávají.

Čapek, K. – Devatero pohádek

Kniha představuje jedny z nejpůvabnějších českých moderních autorských pohádek. Karel Čapek sobě vlastním mistrným jazykem utváří svět víl, kouzelníků a vodníků, v němž se pohybují stejně snadno doktoři jako pošťáci, nebo třeba detektivové. Jeho texty jsou určeny zkušenějším čtenářům, přináší jak množství jazykových hříček, tak posuny klasických pohádkových motivů směrem k civilnějšímu, ale o nic méně kouzelnému vyznění. Bratři Čapkové v Devateru pohádek vytvořili pevnou součást zlatého fondu české dětské literatury, která předchozím generacím i současným dětem připomíná, v čem spočívá literární mistrovství.

Frynta, E. – Písničky bez muziky

Básně ze souboru posmrtně vydaných textů Emanuela Frynty nejsou dětem zcela neznámé. Díky zhudebněnému souboru Petra Skoumala Kdyby prase mělo křídla jich řadu dobře znají, a dokonce některé umějí i zazpívat. Už proto lze předpokládat, že se s těmito texty bude dětem dobře pracovat. Jde o hravé a vtipné verše, ať už jejich humor vychází ze situačních souvislostí, nebo navazuje na Fryntovo jazykové mistrovství. Leckde z nich ucítíme jemný závan bajky (v textech o zvířatech – o tygrovi a hadovi, koních, oslovi, slepici...), jinde najdeme portréty lidských postav, laskavé, přesto s patrným ostřím lehké ironie. Celkově sbírka působí svěžím dojmem vzdáleným jakémukoli patosu nebo přílišné zdobnosti a dlouhodobě baví jak děti, tak dospělé.

Hanzlík, J. – Pimpilim pampam

Sbírka hravých nonsensových básní navazuje na dětskou schopnost fantasticky dotvářet a proměňovat viděné i slyšené. Hanzlíkova poezie navazuje na městské motivy současného moderního světa, odpovídá mentalitě dnešních dětí citlivostí pojenou s ironií, hrou podbarvenou černým humorem, objevnými asociacemi vznikajícími napříč běžně vnímanými kategoriemi. Najdete v ní jak epické texty (leckde navazující na Hanzlíkovu postavu prince Loudálka známou i z jiných prací), tak lyrické verše plné překvapivých nápadů, slovních hříček a vtipných představ. Texty přitom nejsou samoúčelné, ale vždy nesou hlubší významy.

Hejná, O. – Bubáci z Pampelic

Jednoho dne je malému Vítkovi s kamarádkou dlouhá chvíle, a proto si začnou vymýšlet příběhy. Nejdříve utvoří postavu malého Kšandičky a poté postupně celý svět malých strašidýlek. Jejich příhody začínají v Pampelické škole, kde pevnou rukou vládne pan učitel Šumák a která není nepodobná běžným školám. A také v ní se žáčci občas nudí, a odtud je jen kousek k rozmanitým dobrodružstvím, která strašidýlka zažijí, když se vydají do světa přírody. Malí čtenáři se postupně seznámí s Juliánem, Hnipírkem, kozou Andělkou, Matyldou, Ramtatátou a spoustou dalších postav, zjistí, že fazole mohou jezdit na kole, šneci pláčou a že Habadějů je vždycky habaděj. Rozmarné vyprávění je doplněno půvabnými ilustracemi Heleny Zmatlíkové.

Lindgrenová, A. – Pipi Dlouhá punčocha

Příběh o Pipi Dlouhé punčoše je stejně jedinečný jako Pipi samotná. Devítiletá holčička, která s neohrožeností sobě vlastní jezdí na koni, bydlí ve vile Vilekule a plaví se na lodi, aby se setkala se svým tatínkem, černošským králem na vzdáleném

ostrově. Pipi je netradiční nejen svým životem, ale rozhodně i přístupem ke svému okolí. Naprosto jí chybí jakékoli předsudky, chce všechno prozkoumat, ptá se a jedná s dětskou otevřeností a přímostí, aby pronikla k podstatě, a tím někdy svému okolí nastavuje zrcadlo. Knižní příběh o Pipi pověstné silou a nezkrotností, ale vynikající také laskavostí a nadhledem baví dlouhé generace dětí stejně jako jeho filmové adaptace. Text rozsahem i náročností odpovídá dětem, které už mají určité čtenářské zkušenosti.

Mleziva, J. M. – Vyjmenovaná čtení o přírodě

Kniha je koncipovaná jako soubor 24 volně souvisejících kapitol vždy věnovaným určitému tématu ze světa zvířat, rostlin či biologie člověka. Kromě toho, že se v ní malí čtenáři dovědí řadu zajímavých faktů, čtením se také nenápadně učí vyjmenovaným slovům, která stojí jak v názvech kapitol (Mýval, Vydra, Sýkora apod.), tak v celém textu vystupují díky barevnému zvýraznění. Autor jazykové prvky výborně provazuje s přírodními motivy, takže děti získají řadu znalostí, aniž by měly pocit, že se něco vědomě učí. Za pozornost stojí také méně obvyklé ilustrace vzniklé jako malované mozaiky koláží. Knihu doporučujeme zejména k prohloubení mezipředmětových vztahů k prvouce či posléze přírodovědě.

Pospíšilová, Z. – Týden mezi indiány

Kniha Zuzany Pospíšilové přináší jedno ze zpracování typického námětu prázdninových dobrodružství – tentokrát nás autorka zavede na dětský tábor s indiánskou tematikou. Malí čtenáři mohou sledovat sourozence Vojtu s Terezkou, jak se na tábor nejprve připravují a těší, nakolik se sžijí s táborovým řádem, najdou nové kamarády a prožijí týden v přírodě jako malí indiáni. Text je psán většími písmeny, s jednodušší stavbou souvětí, a je proto vhodný i pro děti, které mají s náročnějšími texty potíže.

Procházková, I. – Kryštofe, neblbni a slez dolů!

Příběh klukovského kamarádství začíná ve chvíli, kdy má Kryštof pocit, že se mu celý život rozpadá pod rukama. Ve škole došlo k nedorozumění a zdá se, že rozbité kamarádské vztahy už nikdy nepůjdou spravit. Utíká proto daleko ode všech, na vysokou skálu za městem, kde sedí a přemýšlí o všem, co ho potkalo – od rozpadu rodiny přes nejrůznější klukoviny, které dopadly často neslavně, až po chvíli, kdy jej kamarád obvinil na něco, zač nemůže. Celý příběh je tvořen převážně vzpomínáním a vnitřním zpracováváním křivd, přesto není bolestínský a obsahuje napětí i humorné chvíle. Kryštof svou bitvu nakonec vybojuje a ze skály slézá o něco moudřejší a vyrovnanější, a tím může oslovit i dětské čtenáře vyrovnávající s vlastními bolestmi.

Seifertová, L. – Tajemná Opava

Kniha v sobě netypicky spojuje komiksové prvky, formu leporela, žánr pověsti spolu s umělecko-naučnou prózou. Půvabným i vtipným způsobem seznamuje děti s historií města Opavy – tu slavnou, tu dramatickou a jinde zcela všední. Na šesti dvoustranách doplněných prostorovými prvky najdete zachycený vývoj historických milníků i obyčejných životů lidí od doby lovců mamutů až po současnost. Historická fakta jsou notně proředěna vtipnými glosami tehdejších obyvatel Opavy, takže celkově kniha vyznívá jako soubor oživlých obrazů, do nichž se rádi ponoříte, abyste prozkoumali detaily zachycených míst i událostí.

Teta to plete

Březinová, I.

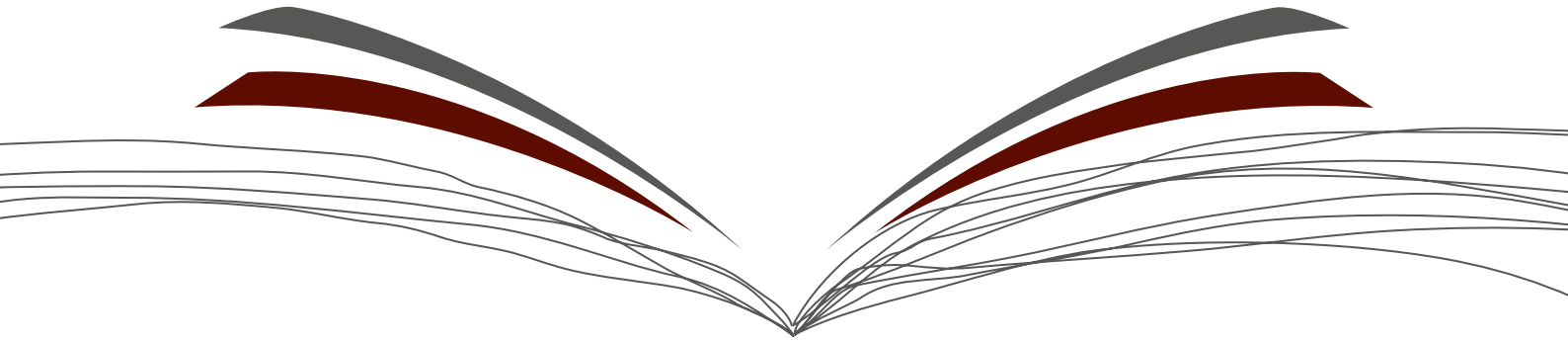

InspiroMAP

Téma hodiny	Pletu, pletu pohádku
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, výtvarná výchova, hudební výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí v textu rozeznat motivy známých pohádek; žák rozumí principu spojování motivů; žák je schopen na základě známých motivů vytvořit vlastní jednoduchý pohádkový příběh; žák rozeznává slova neutrální a citově zabarvená, umí je použít ve vlastním vyprávění
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace – které pohádky se na vzniku daného textu podílely, rozpoznávání motivů, které se nově ocitly v neobvyklém spojení, co dělá pohádku pohádkou (jednoduchá charakteristika žánru) 4. Individuální práce s pracovním listem – slova citově zabarvená a neutrální 5. Skupinová práce – vytvoření vlastního nového pohádkového příběhu na základě propojení motivů 2 známých pohádek; společné vystavení pohádkových příběhů na nástěnku, ocenění jednotlivých tvůrčích týmů 6. Shrnutí a upevnění učiva – společné opakování
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Ivona Březinová: Teta to plete. Praha: Albatros, 2004. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy I. Březinové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Teta ráda plete. Plete svetry, šály, čepice i rukavice. A taky pohádky. Nevěříte?
Tak tady ji máme, tetu Bětu. Bez barevných klubíček vlny neudělá ani ránu. To znamená, že se bez nich nikam nehne. Má je všude s sebou. Nosí je v batohu na zádech nebo ve velké pruhované tašce. I s pletacími dráty. Protože co kdyby se někde dalo chvíli plést? Třeba na zastávce autobusu. Nebo v čekárně u zubaře. Nebo potmě v kině. Proč ne? Teta Běta to klidně zvládne i tam.

„Teto, upleť mi šálu," zaškemrala Šárka.
„Nějakou hodně barevnou, víš."
Teta Běta vylovila z tašky červené klubíčko a s krabatým čelem přemýšlí.
„Hodně barevnou, říkáš?"
„A budeš nám při tom vyprávět, viď?" přidal se Šárčin bráška Vašík.
Teta Běta nabrala pletacími jehlicemi první vlněné oko a svoje oči šibalsky přimhouřila:
„Vyprávět? Tak poslouchejte."

Podněty k diskusi:
Má někdo z vás maminku, tetu nebo třeba babičku, která umí plést? A vypráví vám také pohádky? Jaké pohádky máte nejradši? Už vám někdy někdo vyprávěl pohádku, kterou si sám vymyslel? My si dnes přečteme pohádku, která není úplně vymyšlená, ale je tak trochu popletená:

UKÁZKY KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Pohádka čtvrtá

Na jednom mohutném hradu žili král s královnou, a těm se narodila dceruška. Dali jí jméno Sněhurka. Jenže milovaná maminka jí brzy zemřela. A tatínek se oženil s cizí královnou. Krásnou, ale pyšnou a zlou. Stále jen postávala před kouzelným zrcadlem a ptala se ho:
„Zrcadlo, řekni mi, kdo v zemi naší vaří nejchutnější kaši?"
Zrcadlo pokaždé odpovědělo, že nejlepší kaši v celé zemi vaří ona, a královna byla spokojená. Ale jednou v kuchyni zrcadlo zahlédlo Sněhurku a od té doby nemluvilo o nikom jiném než o ní. To královnu rozzlobilo. Jednoho dne poslala sluhu, aby Sněhurku zavedl do hlubokého lesa a tam ji zabil. Sluhovi bylo dívky líto, a tak ji jen v lese zanechal samotnou a zmizel. Ubohé děvče dlouho bloudilo sem a tam, unavené, nevyspalé a hladové. Ani písnička ho nedokázala povzbudit.

„Měsíček svítí,
já musím jíti
přes hory, přes doly tmavým lesem.
Bojím se noci,
nebudu moci
vyjít ven z lesa,
srdce mi klesá,
co si tu jen počnu bez pomoci?“

Teprve třetího dne došla Sněhurka na mýtinu, uprostřed níž stála malá chaloupka. Zaradovala se. Ale když prošla nizoučkými dveřmi, nikoho uvnitř nenašla. Jen vzadu za chaloupkou se páslo sedm malých koz a o vodu tam žebralo sedm malých záhonků ovsa.
Sněhurka byla sice unavená, ale všech sedm koziček podojila a všech sedm záhonků zalila. Teprve potom si lehla do trávy a tvrdě usnula.
Kvečeru se z lesa vrátilo sedm trpaslíků. Ti žili společně v chaloupce na mýtině a teď se nestačili divit.
„Kdo podojil mou kozičku?“ ptal se první trpaslík nechápavě.
„A kdo zalil můj záhonek ovsa?“ podivil se druhý.
„A kdo to leží tamhle v trávě?“ vykřikl třetí a všech sedm se rozběhlo k spící Sněhurce.
Ta se probudila a udiveně se dívá, kdo to stojí kolem ní.
„Ty jsi ale šikovné děvče,“ začali ji chválit trpaslíci. „Jestli chceš, můžeš tu s námi bydlet.“
Sněhurka vděčně přikývla a každého ze sedmi trpaslíků pohladila po špičaté čepičce. Pak jim pověděla, kdo je a proč ji zlá královna vyhnala z rodného hradu.
„Tak to jsi ty, kdo umí v zemi naší vařit nejchutnější kaši?“ vykřikli trpaslíci nadšeně.
„A viď, že nám každý večer tu kaši uvaříš,“ zaškemral ten nejmladší. „Ovsa a kozího mléka tu máme dost a dost.“
„Ano, kaši!“ začali jásat i ostatní a už dopředu se mlsně olizovali.
Chudák Sněhurka neměla odvahu trpaslíkům přiznat, že neumí uvařit ani čaj, natožpak ovesnou kaši z kozího mléka.
Když druhého dne všichni trpaslíci odešli po své práci, Sněhurka se smutně vydala do lesa, aby jim nasbírala aspoň nějaké maliny, jahody a ostružiny.
Jak tak bloudila lesem, objevila se před ní najednou babička. Byla celá shrbená, na zádech nesla dříví a samotnou ji nohy sotva nesly.
„Neměla bys něco k jídlu, holčičko?“ zeptala se Sněhurky unaveně. „Celý den jsem nejedla a čeká mě ještě dlouhá cesta.“
„Mám jen trochu malin a lesních jahod,“ přiznala Sněhurka. „Jen si je všechny, babičko, vezměte, já si nasbírám jiné. “
„Jsi hodná. Taky ti něco dám,“ pokývala babička hlavou a z nůše vytáhla hrneček.
Vypadal úplně obyčejně, ale babička řekla:
„Když tomu hrnku řekneš: Hrnečku, vař!, navaří ti tolik kaše, kolik budeš chtít.“
„Kaše?“ podivila se Sněhurka. „To by se mi zrovna moc hodilo. Ale vy ten hrneček potřebujete víc než já.“
„Jen ber,“ usmála se babička. „A nezapomeň, až bude kaše tolik, kolik potřebuješ, stačí říct: Hrnečku, dost! a on přestane.“

Překvapená Sněhurka chtěla babičce poděkovat, jenže ta už byla tatam. A tak se vrátila na mýtinu. Protože už se pomalu blížil večer, postavila v chaloupce hrnek na stůl a řekla:
„Hrnečku, vař!“
Hrnek vařil, dokud nenaplnil kaší všech sedm malých mističek a jednu větší pro Sněhurku k tomu. A tak to šlo každý den.

„Vaří, vaří,
jen to bublá,
v hrnečku už
kaše hudlá,
z velikého podnosu
dáváme si do nosu,“

zpívávali vesele trpaslíci. Sněhurka jim totiž nezatajila, co jí tu dobrou kaši pomáhá uvařit.
Jenže zlá královna se dozvěděla, že Sněhurka žije a že v chaloupce na mýtině opravdu vaří báječnou ovesnou kaši.
Přestrojila se za babku, co prodává ovoce, a přinesla Sněhurce košík otrávených hrušek. Pak zase rychle zmizela.
Sněhurka jako každý den postavila hrneček na stůl a přikázala mu, aby vařil. Pak se s chutí zakousla do jedné otrávené hrušky. Sousto jí zaskočilo v krku a ona v mdlobách upadla na zem. A hrneček vařil a vařil.
Kaše už přetekla na podlahu, vyhrnula se oknem ven, brzy zalila celou mýtinu a lesními pěšinkami pospíchala varovat trpaslíky.
Kaše by možná zaplavila celý svět, avšak jeden z jejích pramínků naštěstí dosáhl až k chaloupce kouzelné babičky, které Sněhurka nabídla hrst lesních jahod a malin. Babička vyšla před chaloupku, a co nejsilněji zakřičela:
„Hrnečkuúú, doóóst!“
A hrneček konečně přestal vařit.
Trvalo sedm dní, než se trpaslíci kaší prokousali k mýtině. A když se tam konečně dostali a Sněhurku vyhrabali z kaše, vypadala jako mrtvá.
Všichni začali plakat. Ale jejich trpasličí nářek zaslechl i princ, který se právě taky prokousával lesem zaplaveným kaší k svému zámku. Šel po hlase, našel mýtinu a na mýtině ležící Sněhurku obklopenou trpaslíky. Na první pohled se mu moc líbila. Neodolala a vzal ji prudce do náruče. Sousto otrávené hrušky jí přitom vyskočilo z krku a ona otevřela oči.
Princ si hned Sněhurku odvezl na zámek, kde se záhy slavila slavná svatba. Přijel na ni i Sněhurčin tatínek, ale sám. Zlá královna ve zlosti rozbila kouzelné zrcadlo a zmizela kdovíkam. Na svatební hostině se podávalo sedm druhů kaší a jedna byla lepší než druhá. Však se taky trpaslíci olizovali až ke krajům svých špičatých čepiček. Jen kouzelný hrnek se už nikdy nenašel. Asi ho ty proudy kaše odnesly někam hodně, hodně daleko.

Podněty k interpretaci:

- 1. čtenářský dojem – líbila se vám pohádka?
- Krátká rekapitulace postav, děje (viz PL pro žáky, úkol 2)
- Co se nám na pohádkách vlastně líbí? (směřujeme k prvním charakteristikám žánru – obvykle dobrému konci, přítomnosti pohádkových postav, dobru vítězícímu nad zlem; podle odpovědí doplňujeme dalšími charakteristikami – oddělení dobra a zla, dobro je odměněno a zlo potrestáno, přítomnost pohádkových postav, kouzel a kouzelných předmětů, pohádkové prostředí... apod.)

PODKLADY K PRÁCI S CITOVĚ ZABARVENÝMI SLOVY

LICHOTIVÁ SLOVA

NEUTRÁLNÍ SLOVA

HANLIVÁ SLOVA

TEXTY KE SKUPINOVÉ PRÁCI

Princezna na hrášku

Byl jeden zámek a v něm žil princ. Toužil se oženit s opravdovou princeznou. Rozhodl se, že ji bude hledat kdekoliv. A tak jezdil křížem krážem po celém světě. Hledal, ale pořád marně. Princezen bylo hodně, ale jak měl poznat, která z nich je opravdová? Zanedlouho hledat přestal a vrátil se velmi smutný na svůj zámek. Jednoho večera se přihnala strašlivá bouřka. Po nebi se honily blesky, hřmělo a lilo jako z konve. Zámek pokryla tma. Prince probudilo bouchání na dveře, tak se zvedl a šel otevřít sám. Před bránou stála dívka a tvrdila, že je princezna. Dešťová voda jí stékala z vlasů na šaty, ze šatů na špičky střevíců a patami zase vytékala ven. Její vzhled však nikoho o jejím původu nepřesvědčil. Proto si pro ni stará královna připravila jednu zkoušku. Šla do ložnice, sundala z postele matraci a na samé dno položila hrášek. Pak vzala několik matrací a poskládala je na sebe. Na tu velkou kupu matrací položila ještě dvacet nadýchaných peřin. Do té postele princeznu uložila. Královna netrpělivě čekala, až se dívka ráno vzbudí, aby se jí mohla zeptat, jak se vyspala. Když princeznu spatřila, neváhala a na spánek se jí zeptala. Princezna jen naříkala. Vyprávěla, že celou noc ani oka nezamhouřila. Jak byla postel tvrdá a že ji něco tlačilo. Postěžovala si i na modřiny, které má po těle. Královna tak poznala, že jde o opravdovou princeznu. Přes dvacet žíněnek a peřin ucítila malé zrnko hrášku. To by obyčejná dívka necítila. Královna tedy usoudila, že ona dívka může být jedině princezna. Princ neváhal a vzal si ji za ženu.

O Budulínkovi

Žila jednou jedna babička a dědeček a ti měli svého Budulínka. Každý den chodívali do práce a Budulínek zůstával doma sám. Babička mu pokaždé říkávala: „Buď hodný, Budulínku, hezky si hraj a nikomu neotvírej! Navařila jsem ti hodně hrášku, ten máš přeci ze všeho nejraději. Dala jsem ti ho do pece.“ Budulínek si hrál, jak mu babička nařídila, a když na něj přišel hlad, otevřel pec a s chutí se pustil do hrášku. V tu chvíli přišla liška ryšavá a Budulínka prosila: „Budulínku, dej mi trochu hrášku, povozím tě na ocásku.“ Budulínek lišce dát nechtěl. Ale liška ho tuze prosila: „Budulínku, dej mi trochu hrášku, povozím tě na ocásku! Pojedeme po lavici, pojedeme po světnici.“ Protože se Budulínek najedl dosyta a ještě mu něco zbylo, lišce otevřel, přistrčil jí talíř a povídá: „Tady máš a jez!“ Liška hrášek snědla, Budulínka vzala na ocásek a vozila ho po lavici, vozila ho po světnici, poté s ním vyběhla na silnici, ze silnice do polí, z polí do lesa a tam šup do liščí nory! Když babička s dědečkem přišli domů, Budulínek ve světničce nebyl. Marně ho hledali, ale Budulínka nikde nenašli. Babička plakala a neustále naříkala. Dědeček se na ni nemohl dívat, zval housličky, babičce dal bubínek a šli Budulínka hledat. Došli až do hustého lesa a tam uviděli liščí noru. Zdálo se jim, že tam slyší Budulínka plakat. Dědeček zbystřil, rychle naladil housličky, babička zase bubínek a oba začali hrát a zpívat písničku: „Máme doma housličky a pěkný bubínek, jsou tam tři ližtičky a náš Budulínek.“ Starou lišku to rozzlobilo, a proto mladé lišce řekla: „Jdi a vyřiď jim, ať přestanou hrát, že mě bolí hlava!“ Mladá liška vystrčila ven hlavu, dědeček toho využil, chňapl ji a strčil ji do pytle! S nadšením, že malou lišku chytili, hráli a zpívali dál: „Máme doma housličky a pěkný bubínek, jsou tam dvě ližtičky a náš Budulínek.“ To starou lišku velmi rozhněvalo a poslala ven druhou ližtičku: „Jdi a vyřiď jim, ať přestanou hrát, že mě bolí hlava!“ Druhá ližtička také vytáhla hlavu ven, dědeček neotálel a šup s ní do pytle! A začali hrát potřetí: „Máme doma housličky a pěkný bubínek, je tam jedna ližtička a náš Budulínek.“ To už se liška rozhodla, že se půjde sama podívat, když se ani jedno z nezbedných dětí nevrátilo. Vystrčila hlavu z nory, dědeček ji čapnul a strčil ji do pytle, ten zavázal a Budulínka vytáhl z nory ven. Ten byl uplakaný a slíbil dědečkovi a babičce, že už bude poslušný a nikomu otvírat nebude. Dědeček s babičkou byli tak šťastní, že mají svého Budulínka zpátky, že mu samou radostí odpustili. A jak si poradil dědeček s liškami? Hodil pytel na zem a liškám vyprášil jejich kožichy pořádným proutkem. Poté pytel rozvázal, lišky z něj vyskočily a velkou rychlostí utíkaly pryč.

Pracovní list: TETA TO PLETE

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Jakou pohádku teta vyprávěla? Společně čtěte:

Na jednom mohutném hradu žili král s královnou, a těm se narodila dceruška. Dali jí jméno Sněhurka. Jenže milovaná maminka jí brzy zemřela. A tatínek se oženil s cizí královnou. Krásnou, ale pyšnou a zlou. Stále jen postávala před kouzelným zrcadlem a ptala se ho:
„Zrcadlo, řekni mi, kdo v zemi naší vaří nejchutnější kaši?“
Zrcadlo pokaždé odpovědělo, že nejlepší kaši v celé zemi vaří ona, a královna byla spokojená. Ale jednou v kuchyni zrcadlo zahlédlo Sněhurku a od té doby nemluvilo o nikom jiném než o ní. To královnu rozzlobilo. Jednoho dne poslala sluhu, aby Sněhurku zavedl do hlubokého lesa a tam ji zabil. Sluhovi bylo dívky líto, a tak ji jen v lese zanechal samotnou a zmizel. Ubohé děvče dlouho bloudilo sem a tam, unavené, nevyspalé a hladové. Ani písnička ho nedokázala povzbudit.

„Měsíček svítí,
já musím jíti
přes hory, přes doly tmavým lesem.
Bojím se noci,
nebudu moci
vyjít ven z lesa,
srdce mi klesá,
co si tu jen počnu bez pomoci?“

Teprve třetího dne došla Sněhurka na mýtinu, uprostřed níž stála malá chaloupka. Zaradovala se. Ale když prošla nizoučkými dveřmi, nikoho uvnitř nenašla. Jen vzadu za chaloupkou se páslo sedm malých koz a o vodu tam žebralo sedm malých záhonků ovsa.
Sněhurka byla sice unavená, ale všech sedm koziček podojila a všech sedm záhonků zalila. Teprve potom si lehla do trávy a tvrdě usnula.
Kvečeru se z lesa vrátilo sedm trpaslíků. Ti žili společně v chaloupce na mýtině a teď se nestačili divit.
„Kdo podojil mou kozičku?“ ptal se první trpaslík nechápavě.
„A kdo zalil můj záhonek ovsa?“ podivil se druhý.
„A kdo to leží tamhle v trávě?“ vykřikl třetí a všech sedm se rozběhlo k spící Sněhurce.
Ta se probudila a udiveně se dívá, kdo to stojí kolem ní.
„Ty jsi ale šikovné děvče,“ začali ji chválit trpaslíci. „Jestli chceš, můžeš tu s námi bydlet.“
Sněhurka vděčně přikývla a každého ze sedmi trpaslíků pohladila po špičaté čepičce. Pak jim pověděla, kdo je a proč ji zlá královna vyhnala z rodného hradu.
„Tak to jsi ty, kdo umí v zemi naší vařit nejchutnější kaši?“ vykřikli trpaslíci nadšeně.
„A viď, že nám každý večer tu kaši uvaříš,“ zaškemral ten nejmladší. „Ovsa a kozího mléka tu máme dost a dost.“
„Ano, kaši!“ začali jásat i ostatní a už dopředu se mlsně olizovali.

Chudák Sněhurka neměla odvahu trpaslíkům přiznat, že neumí uvařit ani čaj, natožpak ovesnou kaši z kozího mléka.
Když druhého dne všichni trpaslíci odešli po své práci, Sněhurka se smutně vydala do lesa, aby jim nasbírala aspoň nějaké maliny, jahody a ostružiny.
Jak tak bloudila lesem, objevila se před ní najednou babička. Byla celá shrbená, na zádech nesla dříví a samotnou ji nohy sotva nesly.
„Neměla bys něco k jídlu, holčičko?“ zeptala se Sněhurky unaveně. „Celý den jsem nejedla a čeká mě ještě dlouhá cesta.“
„Mám jen trochu malin a lesních jahod,“ přiznala Sněhurka. „Jen si je všechny, babičko, vezměte, já si nasbírám jiné. “
„Jsi hodná. Taky ti něco dám,“ pokývala babička hlavou a z nůše vytáhla hrneček.
Vypadal úplně obyčejně, ale babička řekla:
„Když tomu hrnku řekneš: Hrnečku, vař!, navaří ti tolik kaše, kolik budeš chtít.“
„Kaše?“ podivila se Sněhurka. „To by se mi zrovna moc hodilo. Ale vy ten hrneček potřebujete víc než já.“
„Jen ber,“ usmála se babička. „A nezapomeň, až bude kaše tolik, kolik potřebuješ, stačí říct: Hrnečku, dost! a on přestane.“
Překvapená Sněhurka chtěla babičce poděkovat, jenže ta už byla tatam. A tak se vrátila na mýtinu. Protože už se pomalu blížil večer, postavila v chaloupce hrnek na stůl a řekla:
„Hrnečku, vař!“
Hrnek vařil, dokud nenaplnil kaší všech sedm malých mističek a jednu větší pro Sněhurku k tomu. A tak to šlo každý den.

„Vaří, vaří,
jen to bublá,
v hrnečku už
kaše hudlá,
z velikého podnosu
dáváme si do nosu,“

zpívávali vesele trpaslíci. Sněhurka jim totiž nezatajila, co jí tu dobrou kaši pomáhá uvařit.
Jenže zlá královna se dozvěděla, že Sněhurka žije a že v chaloupce na mýtině opravdu vaří báječnou ovesnou kaši.
Přestrojila se za babku, co prodává ovoce, a přinesla Sněhurce košík otrávených hrušek. Pak zase rychle zmizela.
Sněhurka jako každý den postavila hrneček na stůl a přikázala mu, aby vařil. Pak se s chutí zakousla do jedné otrávené hrušky. Sousto jí zaskočilo v krku a ona v mdlobách upadla na zem. A hrneček vařil a vařil.
Kaše už přetekla na podlahu, vyhrnula se oknem ven, brzy zalila celou mýtinu a lesními pěšinkami pospíchala varovat trpaslíky.
Kaše by možná zaplavila celý svět, avšak jeden z jejích pramínků naštěstí dosáhl až k chaloupce kouzelné babičky, které Sněhurka nabídla hrst lesních jahod a malin. Babička vyšla před chaloupku, a co nejsilněji zakřičela:
„Hrnečkuúú, doóóst!“

A hrneček konečně přestal vařit.
Trvalo sedm dní, než se trpaslíci kaší prokousali k mýtině. A když se tam konečně dostali a Sněhurku vyhrabali z kaše, vypadala jako mrtvá.
Všichni začali plakat. Ale jejich trpasličí nářek zaslechl i princ, který se právě taky prokousával lesem zaplaveným kaší k svému zámku. Šel po hlase, našel mýtinu a na mýtině ležící Sněhurku obklopenou trpaslíky. Na první pohled se mu moc líbila. Neodolala a vzal ji prudce do náruče. Sousto otrávené hrušky jí přitom vyskočilo z krku a ona otevřela oči.
Princ si hned Sněhurku odvezl na zámek, kde se záhy slavila slavná svatba. Přijel na ni i Sněhurčin tatínek, ale sám. Zlá královna ve zlosti rozbila kouzelné zrcadlo a zmizela kdovíkam. Na svatební hostině se podávalo sedm druhů kaší a jedna byla lepší než druhá. Však se taky trpaslíci olizovali až ke krajům svých špičatých čepiček. Jen kouzelný hrnek se už nikdy nenašel. Asi ho ty proudy kaše odnesly někam hodně, hodně daleko.

ÚKOL 2
Které pohádky teta spletla dohromady? Doplň:

Hlavní postava pohádky se jmenuje.....

Bydlí v chaloupce u.....

Každý večer jim vaří.....

Pomáhá jí v tom kouzelný.....

Dostala jej od.....

Když snědla otrávenou hrušku, kaše.....

Sněhurku nakonec zachrání.....

ÚKOL 3
Nás pohádka nesplete. Vezmi si pastelky, dopiš a barevně označ:

Teta ve svém vyprávění spletla dohromady dvě pohádky, které určitě znáš. Které to jsou?

1.

2.

Žlutou pastelkou v textu pohádky označ alespoň 5 prvků, které patří k 1. pohádce.
Oranžovou pastelkou v textu označ alespoň 5 prvků, které se vážou ke 2. pohádce.

ÚKOL 4

Co se slovy všechno poví. Rozeznej slova citově zabarvená:

Barevně označ a správně přiřaď slova podle toho, zda jsou neutrální, nebo citově zabarvená:

LICHOTIVÁ SLOVA

NEUTRÁLNÍ SLOVA

HANLIVÁ SLOVA

jahůdka

maminka

záhonek

kaše

chatrč

čepička

královna

zrcadlo

babička

trpaslík

stařena

sousto

hrneček

zámek

mistička

babka

herka

ÚKOL 5

Napište pohádku. Ze dvou pohádkových příběhů, které jste dostali ve skupině, sestavte novou pohádku. Doplňte ji obrázkem:

ÚKOL 6

Jak se mi dnes dařilo? Čím větší talíř kaše si vybereš, tím lépe ti to šlo.

Jak se mi dařilo?

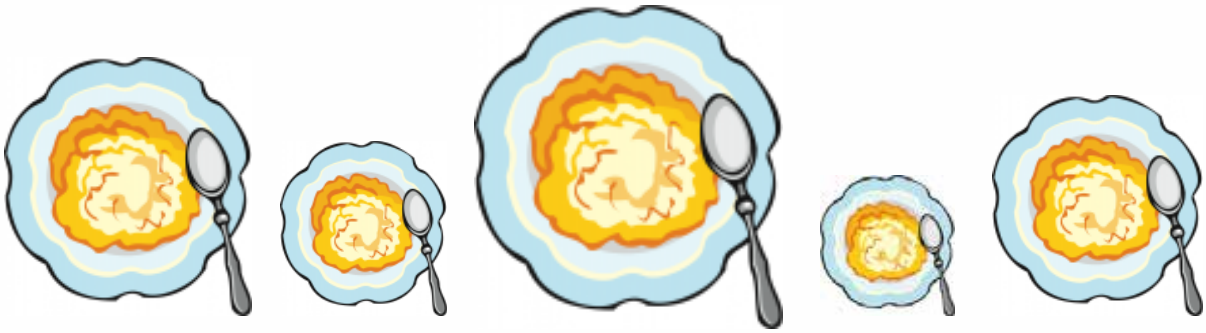

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Devatero pohádek

Čapek, K.

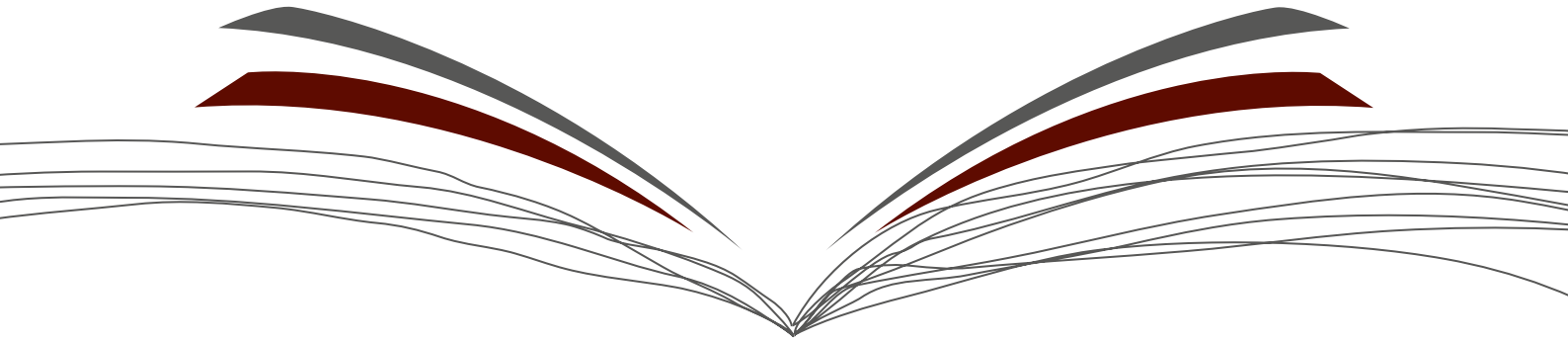

InspiroMAP

Téma hodiny	**Případ s Hejkalem**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák v textu najde slovesa, rozezná synonyma, umí rozdělit slovo na kořen, předponu a příponu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – písnička/klip Pod dubem, za dubem Lotrando a Zubejda Pod dubem - YouTube, četba motivačního úryvku (připomenutí pohádky Lotrando a Zubejda, odtud ke K. Čapkovi a jeho pohádám); souvislost pohádky O princezně solimánské a Případu s Hejkalem, uvedení do děje. 2. Společná četba ukázky (střídavé čtení žáků) – Případ s Hejkalem 3. Společné shrnutí – utvoření osnovy přečteného textu, zápis do pracovního listu, dobrovolníci podle osnovy vyprávějí pohádku (střídání po bodech osnovy) 4. Skupinová práce – slovesa, synonyma, dělení slov; společně hledejte významy slov, která žáci neznají. 5. Krátká kontrola a rekapitulace učitelem. 6. Shrnutí, závěr, motivace k další četbě.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, dataprojektor + PC s připojením k webu / nahrávka písničky Pod dubem, za dubem
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Karel Čapek: Devatero pohádek. Praha: Albatros, 1977. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy K. Čapka, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Tak přijeli na Brendy, a pacholek dovedl mladého pána k smrtelnému loži tátovu. Starý Lotrando ležel ve velikánské jeskyni na balíku nevydělaných hovězin a přikryt byl koňskou dekou.

„No tak, Vincku, ty loudale," ozval se těžce, „ vedeš už mého kluka?"

„Drahý otče," zvolal mladý Lotrando klekaje, „kéž vás bůh dlouhá léta zachovati ráčí k radosti bližních a nevýslovné pýše vašeho potomstva."

„Pomalu, hochu," řekl starý raubíř. „Dnes pojedu do pekla a nemám mnoho času na tvé cukrování. Myslel jsem si, že ti nechám dost velké jmění, abys byl z toho živ bez práce. Ale hrom aby, kluku, jaká teď byla pro naše řemeslo mizerná léta."

„Ach otče," vzdychl mladý Lotrando, „neměl jsem tušení, že strádáte."

„No jo," bručel starý. „Víš, mám pakostnici a už jsem se nemoh pouštět daleko odtud. A nejbližším silnicím se kupci, filutové, nějak vyhýbali. Nejvyšší čas, aby mou práci převzal někdo mladší."

„Drahý otče," řekl mladý pán horlivě, „přísahám vám při všem na světě, že převezmu vaši práci a budu ji plniti čestně, ochotně a ke všem co nejvlídněji."

„Já nevím, jak pochodíš s vlídností," zavrčel starý. „Já jsem to dělal tak, že jsem zapích jen ty, co se chtěli bránit. Ale poklony, synáčku, jsem nedělal nikomu; víš, jaksi se to při mé živnosti nehodí."

„A jaká je, drahý otče, vaše živnost?"

„Loupežnictví," řekl starý Lotrando, a skonal.

Tak zůstal mladý Lotrando sám na světě, zdrcen do té duše jednak smrtí pantátovou, jednak přísahou, kterou se mu zavázal, že bude po něm loupežníkem.

Souvislosti a uvedení do děje:

Lotrando a Zubejda je filmové zpracování, které obsahuje hned dvě pohádky Karla Čapka – Druhou loupežnickou pohádku a pohádku O princezně solimánské. Obě tyto a mnoho dalších pohádek Karla Čapka, a dokonce i jednu, kterou napsal jeho bratr Josef, najdeme v knize Devatero pohádek. A my si z ní dnes přečteme pohádku o tom, jak se Hejkal léčil z chrapotu.
To jednou mocnému kouzelníku Magiášovi zaskočila švestková pecka, a proto poslal pro doktora. Jenže pan doktor si s peckou nevěděl rady, takže si zavolal na pomoc své kolegy lékaře. A než se všichni sešli, aby se poradili, vyprávěli si různé příhody o tom, koho a jak léčili. Teď si jednu z nich přečteme:

Případ s Hejkalem

Tomu už je taky hezkých pár let, co v lese na Krákorce se zdržoval Hejkal. To víte, to je jedno z nejprotivnějších strašidel, co vůbec kdy bývaly. Jde člověk v noci lesem a najednou to za ním zahejká, zařičí, zaúpí, zakvílí, zavyje nebo se tak hrozně zachechtá. To se rozumí, člověk se vyděsí na smrt, taková hrůza na něj padne, a on běží, pádí, utíká, div duši strachem nevytrousí.

To teda dělá Hejkal a tuhle neplechu tropil na Krákorce léta letoucí, že už se lidé báli tam za tmy jít.

A jednou vám ke mně přijde do ordinace takový divný človíček, samá huba, papuli to má od ucha k uchu a krk ovázaný nějakým hadrem, a sípe, chrchlá, chrčí, skřehotá, chrochtá a chraptí, že mu není slova rozumět.

„Tak co vám je?“ povídám.

„Pane doktore,“ sípal ten chlapík, „já jsem, prosím pěkně, ňáko ochraptěl.“

„To vidím,“ jářku, „a kterýpak vy jste?“

Pacient se drobet ošíval a pak vyhrkl: „Já jsem, prosím, ten jistý Hejkal z hory Krákorky.“

„Aha,“ povídám, „tak vy jste ten kujón, ten sakrament jeden, co straší v lese lidi? A holenku, to vám patří, že jste ztratil hlas! Bodejť, já vám budu léčit vaši láry a fáryngitidu neboli hatar krtanu, chci říci katar hrtanu, abyste zase mohl po lese hejkat a nahánět lidem psotník! Ne ne, jen si spánembohem chraptěte a sípejte, aspoň bude od vás pokoj!“

A tu vám ten Hejkal začal s prosíkem: „Proboha vás prosím, pane doktore, vyhojte mě z toho chrapotu, já už budu dělat dobrotu, nebudu lidi strašit –“

„To vám taky radím,“ řekl jsem. „Vy jste se při tom strašení překřikl, a proto jste ztratil hlas, víme? Milá brachu, strašit v lese, to pro vás není; v lese je chladno a vlhko a vy máte drobet choulostivé dýchací cesty. Nevím, nevím; snad by se ten váš katar dal vyhojit, ale to byste musel nadobro nechat strašení a odstěhovat se někam daleko od lesů; jináč vás neuzdraví nikdo.“

Ten Hejkal se zasmušil a drbal se za uchem: „To je těžká věc, milostpane, čím já se budu živit, když nechám strašení? Dyť já nic jiného neumím než hejkat a řvát, totiž dokud jsem při hlase.“

„Ale človíčku,“ povídám mu, „ s takovým vzácným hlasovým orgánem, jako máte vy, bych šel k opeře za zpěváka, za trhovníka nebo za vyvolavače k cirkusu; vždyť s tím nádherným a mohutným hlasem je vás na venkov škoda, nemyslíte? V městě byste se možná uplatnil líp.“

„Taky si to někdy říkám,“ přiznal se Hejkal. „No, já to zkusím se uchytit jinde, jen co zas budu při hlase.“

Tak jsem mu, páni, vymazal chřtán jódem, předepsal mu chlorkali a hypermangan na kloktání a užívat anginol a na krk si dávat obklady. Od té doby toho Hejkala nebylo na Krákorce slyšet; opravdu se odstěhoval a přestal strašit. Až po letech jsem se o něm doslechl znovu, a sice z velkého města Hurdyburdy. Prý se tam ten dotyčný Hejkal chytil politiky a řečnil na schůzích tak silným hlasem a s takovým úspěchem, že se stal poslancem a dobře se mu do nynějška vede.

1. SKUPINA

Najděte v textu všechna slovesa a označte je žlutě. Jsou v textu nějaká slova souznačná? Podtrhněte je.

Ten sultán měl jedinou dceru, Zubejda se jmenovala; a ta princezna Zubejda vám z ničeho nic začala marodit a postonávat a pokašlávala, chřadla a hynula a hubla a bledla, truchlila a vzdychala, že bylo žalno se na ni podívat.

SLOVESO	OSOBA	ČÍSLO	ČAS
MĚL			
JMENOVALA SE			
CHŘADLI			
BYLO			
PODÍVÁM SE			

Jsou nějaká slova, kterým v textu nerozumíte? Vypište je: .....

.....

.....

Určete ve slovech předponu, kořen a příponu a barevně je oddělte.

PRINCEZNA
POSTONÁVAL
ZADÍVALA
TICHOUNCE
NEDOSTATEK
VYKÁCELI

2. SKUPINA

Najděte v textu všechna slovesa a označte je žlutě. Jsou v textu nějaká slova souznačná? Podtrhněte je.

A teď zas přišla řada na Jůru: vylezla za ním, skočila mu do týla a drápala, kousla, škrabala, sekala, jak jen mohla. „Pfff," prskala přitom a syčela, „zasssolím ti, usssmrtím tě, nasssekám ti, rozsssápu tě na kusssy."

SLOVESO	OSOBA	ČÍSLO	ČAS
VYLEZLA JSEM			
USMRTÍM			
PŘIŠLI			
NAŘÍKAL			
STANE SE			

Jsou nějaká slova, kterým v textu nerozumíte? Vypište je: .....

.....

.....

Určete ve slovech předponu, kořen a příponu a barevně je oddělte.

ZASOLÍM
PODRÁPALA
KOČIČKA
ZATOULANÁ
PROTAHOVAT
VYPRSKLY

3. SKUPINA

Najděte v textu všechna slovesa a označte je žlutě. Jsou v textu nějaká slova souznačná? Podtrhněte je.

Pravý Zloděj, Zlodějík i Zlodějíček je v noci černý, v trávě zelený, ve dne průhledný; má být tenký jako drátek a ohebný jako úhoř, aby proklouzl uchem od hrnéčku, klíčovou dírkou, dveřní skulinkou, zední puklinkou; dovede se schovat pod stébélkem, ani nedýchá, ani nedutá, nesmí zakýchat a zakašlat, umí lézt po zdi jako moucha a ruce i nožky má tiché jako kočička...

SLOVESO	OSOBA	ČÍSLO	ČAS
MÁM			
PROKLOUZLY			
DOVEDE			
NEDÝCHAL			
SCHOVÁ SE			

Jsou nějaká slova, kterým v textu nerozumíte? Vypište je: .....

.....

.....

Určete ve slovech předponu, kořen a příponu a barevně je oddělte.

ZLODĚJÍČEK
PRŮHLEDNÝ
ZAKAŠLALI
VÝROČÍ
PŘEPADENÍ
POCHECHTÁVÁ

4. SKUPINA

Najděte v textu všechna slovesa a označte je žlutě. Jsou v textu nějaká slova souznačná? Podtrhněte je.

A jestliže podlaha vrzne a zrnko skřípnem, stébélko šustne a hlásek hlesne, tak tě otesáme a přisekáme sekerou, odlehčíme, ořezáme a okrájíme nožem, ohoblujeme a připilujeme hoblíkem a pilníkem, vytepeme a vyklepeme cepem, palicí a kladívkem, změkčíme, zpružíme a vztužíme, vymočíme, zvláčníme a vysušíme pod zemí, v ohni i ve vzduchu!

SLOVESO	OSOBA	ČÍSLO	ČAS
SKŘÍPNEM			
HLESNE			
OTESÁME			
OKRÁJELA			
VRZLO			

Jsou nějaká slova, kterým v textu nerozumíte? Vypište je: .....

.....

.....

Určete ve slovech předponu, kořen a příponu a barevně je oddělte.

NESKŘÍPLO
STEBÉLKO
ODLEHČÍME
PŘIPILOVAL
ZVLÁČNĚL
KLADÍVEČKO

5. SKUPINA

Najděte v textu všechna slovesa a označte je žlutě. Jsou v textu nějaká slova souznačná? Podtrhněte je.

A proto už není voda němá. Proto zvoní, cinká, ševelí a šeptá, zurčí a bublá, šplouná, šumí, hučí, ropotá, úpí a kvílí, burácí, řve, ječí a hřímá, sténá a vzdychá a směje se, hraje jako na stříbrnou harfu, klokotá jako balalajka, zpívá jako varhany, duje jako lesní roh a hovoří jako člověk v radosti nebo žalu.

SLOVESO	OSOBA	ČÍSLO	ČAS
CINKÁ			
ŠUMĚLY			
ZABURÁCÍ			
KLOKOTAL			
ÚPÍM			

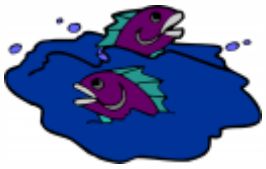

Jsou nějaká slova, kterým v textu nerozumíte? Vypište je: .....

.....

.....

Určete ve slovech předponu, kořen a příponu a barevně je oddělte.

UROZENÝ
POHOVOŘILA
ROZESTAVIL
MALIČKO
PŘEKVAPENÍ
ZAVESLOVAL

Pracovní list: DEVATERO POHÁDEK

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Poznáš pohádku? Čti, poslouchej a urči název filmové pohádky:

Tak přijeli na Brendy, a pacholek dovedl mladého pána k smrtelnému loži tátovu. Starý Lotrando ležel ve velikánské jeskyni na balíku nevydělaných hovězin a přikryt byl koňskou dekou.

„No tak, Vincku, ty loudale," ozval se těžce, „ vedeš už mého kluka?"

„Drahý otče," zvolal mladý Lotrando klekaje, „kéž vás bůh dlouhá léta zachovati ráčí k radosti bližních a nevýslovné pýše vašeho potomstva."

„Pomalu, hochu," řekl starý raubíř. „Dnes pojedu do pekla a nemám mnoho času na tvé cukrování. Myslel jsem si, že ti nechám dost velké jmění, abys byl z toho živ bez práce. Ale hrom aby, kluku, jaká teď byla pro naše řemeslo mizerná léta."

„Ach otče," vzdychl mladý Lotrando, „neměl jsem tušení, že strádáte."

„No jo," bručel starý. „Víš, mám pakostnici a už jsem se nemoh pouštět daleko odtud. A nejbližším silnicím se kupci, filutové, nějak vyhýbali. Nejvyšší čas, aby mou práci převzal někdo mladší."

„Drahý otče," řekl mladý pán horlivě, „přísahám vám při všem na světě, že převezmu vaši práci a budu ji plniti čestně, ochotně a ke všem co nejvlídněji."

„Já nevím, jak pochodíš s vlídností," zavrčel starý. „Já jsem to dělal tak, že jsem zapích jen ty, co se chtěli bránit. Ale poklony, synáčku, jsem nedělal nikomu; víš, jaksi se to při mé živnosti nehodí."

„A jaká je, drahý otče, vaše živnost?"

„Loupežnictví," řekl starý Lotrando, a skonal.

Tak zůstal mladý Lotrando sám na světě, zdrcen do té duše jednak smrtí pantátovou, jednak přísahou, kterou se mu zavázal, že bude po něm loupežníkem.

Filmová pohádka, ve které se objevuje postava Lotranda, se jmenuje:

ÚKOL 2

Jak se Hejkal vyléčil? Společně čtěte:

Případ s Hejkalem

Tomu už je taky hezkých pár let, co v lese na Krákorce se zdržoval Hejkal. To víte, to je jedno z nejprotivnějších strašidel, co vůbec kdy bývaly. Jde člověk v noci lesem a najednou to za ním zahejká, zařičí, zaúpí, zakvílí, zavyje nebo se tak hrozně zachechtá. To se rozumí,

člověk se vyděsí na smrt, taková hrůza na něj padne, a on běží, pádí, utíká, div duši strachem nevytrousí.

To teda dělá Hejkal a tuhle neplechu tropil na Krákorce léta letoucí, že už se lidé báli tam za tmy jít.

A jednou vám ke mně přijde do ordinace takový divný človíček, samá huba, papuli to má od ucha k uchu a krk ovázaný nějakým hadrem, a sípe, chrchlá, chrčí, skřehotá, chrochtá a chraptí, že mu není slova rozumět.

„Tak co vám je?“ povídám.

„Pane doktore,“ sípal ten chlapík, „já jsem, prosím pěkně, ňáko ochraptěl.“

„To vidím,“ jářku, „a kterýpak vy jste?“

Pacient se drobet ošíval a pak vyhrkl: „Já jsem, prosím, ten jistý Hejkal z hory Krákorky.“

„Aha,“ povídám, „tak vy jste ten kujón, ten sakrament jeden, co straší v lese lidi? A holenku, to vám patří, že jste ztratil hlas! Bodejť, já vám budu léčit vaši láry a fáryngitidu neboli hatar krtanu, chci říci katar hrtanu, abyste zase mohl po lese hejkat a nahánět lidem psotník! Ne ne, jen si spánembohem chraptěte a sípejte, aspoň bude od vás pokoj!“

A tu vám ten Hejkal začal s prosíkem: „Proboha vás prosím, pane doktore, vyhojte mě z toho chrapotu, já už budu dělat dobrotu, nebudu lidi strašit –“

„To vám taky radím,“ řekl jsem. „Vy jste se při tom strašení překřikl, a proto jste ztratil hlas, víme? Milá brachu, strašit v lese, to pro vás není; v lese je chladno a vlhko a vy máte drobet choulostivé dýchací cesty. Nevím, nevím; snad by se ten váš katar dal vyhojit, ale to byste musel nadobro nechat strašení a odstěhovat se někam daleko od lesů; jináč vás neuzdraví nikdo.“

Ten Hejkal se zasmušil a drbal se za uchem: „To je těžká věc, milostpane, čím já se budu živit, když nechám strašení? Dyť já nic jiného neumím než hejkat a řvát, totiž dokud jsem při hlase.“

„Ale človíčku,“ povídám mu, „ s takovým vzácným hlasovým orgánem, jako máte vy, bych šel k opeře za zpěváka, za trhovníka nebo za vyvolavače k cirkusu; vždyť s tím nádherným a mohutným hlasem je vás na venkov škoda, nemyslíte? V městě byste se možná uplatnil líp.“

„Taky si to někdy říkám,“ přiznal se Hejkal. „No, já to zkusím se uchytit jinde, jen co zas budu při hlase.“

Tak jsem mu, páni, vymazal chřtán jódem, předepsal mu chlorkali a hypermangan na kloktání a užívat anginol a na krk si dávat obklady. Od té doby toho Hejkala nebylo na Krákorce slyšet; opravdu se odstěhoval a přestal strašit. Až po letech jsem se o něm doslechl znovu, a sice z velkého města Hurdyburdy. Prý se tam ten dotyčný Hejkal chytil politiky a řečnil na schůzích tak silným hlasem a s takovým úspěchem, že se stal poslancem a dobře se mu do nynějška vede.

ÚKOL 3

Jak na osnovu. S pomocí paní učitelky jste vytvořili osnovu Případu s Hejkalem; zapiš si ji:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

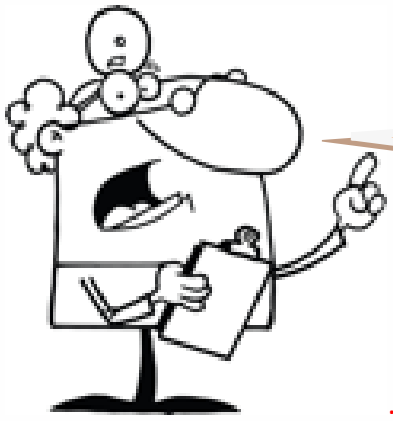

ALE ČLOVÍČKU, S TAKOVÝM VZÁCNÝM HLASOVÝM ORGÁNEM BYCH ŠEL K OPEŘE ZA ZPĚVÁKA...

...ZKUSTE PODLE OSNOVY VYPRÁVĚT PŘÍPAD S HEJKALEM!

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Nakresli, kudy se Hejkal vracel do lesa. Čím kratší a rovnější cestou šel, tím lépe se ti dařilo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Písničky bez muziky

Frynta, E.

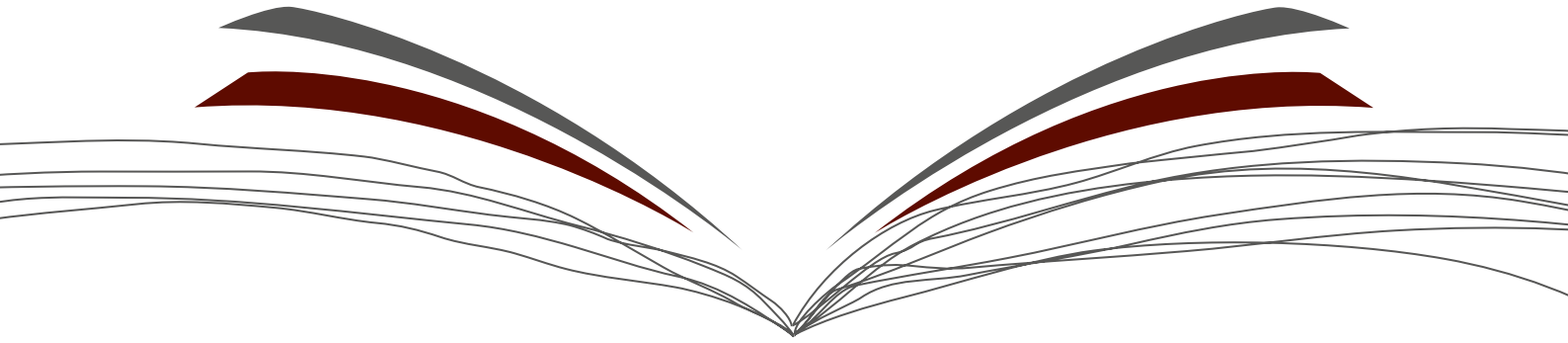

InspiroMAP

Téma hodiny	**Co pohledává ježek v básni?**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák rozumí jazykovým prostředkům použitým v básni; žák dokáže určovat pády podstatných jmen; správně skloňuje vybraná slova; žák umí diskutovat a obhájit svůj názor
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – zvuková nahrávka zhudebněného textu E. Frynty, např. Pod, případně Jeleni (ze souboru Kdyby prase mělo křídla), společná diskuse 2. Společná četba ukázky (Ježek) 3. Společná jednoduchá interpretace s důrazem na vyústění básně. 4. Individuální práce s pracovním listem + společná kontrola (skloňování podstatných jmen) 5. Hrajeme si na porotu – skupinová práce, vyberte z ukázek 3 nejhezčí Fryntovy texty. 6. Společná četba ukázky (Ančičky) – rým, citové zabarvení slov, hra se slovy a verši, společné vyhodnocení (soutěž o nejlepšího básníka) 7. Závěr, reflexe, poslech písničky Pět myšů.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, klobouky/ mísy/ obálky na texty; obrázky medailí; přehrávač; CD Kdyby prase mělo křídla (případně nahrávky z YouTube)
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, práce ve dvojicích, frontální výuka.
Informační zdroje	Emanuel Frynta: Písničky bez muziky. Praha: Albatros, 1988. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy E. Frynty, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Podněty k diskusi:
Komu se líbila písnička, kterou jsme poslouchali? Její text napsal Emanuel Frynta a najdeme jej v knížce Písničky bez muziky. Aby písničkám nebylo smutno, že žádnou muziku nemají, tak jim hudbu přece jen složil Petr Skoumal a my si je můžeme poslechnout i zazpívat. Dnes se ale podíváme na to, jak je básník Emanuel napsal – psal je proto, aby pobavil svého synka Davida...

UKÁZKY KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

JEŽEK

Z ničeho nic nám zmizel ježek –
čert ví, kam on to mohl běžet.
To znamená, že Anežka
a já jsme tedy bez ježka.
Útěk byl zřejmě bleskový.
Já mu jich nandám, ježkovi!
Zmizí, a člověk zameška
kdeco, a čeká na ježka.
No ty jich ale schytáš, ježku!
Mělo by se jít pro Anežku –
ta ovšem o tom ježkovi
už asi taky těžko ví.
Myslím, že počínajíc dneškem
už se s ním neshledáme, s ježkem.

Ta příhoda se očím znalce
může zdát vycucaná z palce.
Ve skutečnosti ale není –
protože vznikla z potěšení
nad tím, že ač má mnoho vad,
člověk se liší od hovad
i tím, že umí skloňovat.

Podněty k interpretaci a práci s PL:

- Líbila se vám básnička o ježkovi?
- Zamyslete se nad první slokou – co nám připomíná? (třeba maminku když hubuje)
- Může básník v básni hubovat? Nevadí to?
- Podívejte se na konce veršů – je báseň rýmovaná? Zkuste některý z rýmů najít a zakroužkuj ho.
- Když se řekne „očím znalce“, co to znamená?
- Co se myslí obratem „vycucaná z palce“?
- Proč na konci druhé sloky Frynta píše, že se člověk liší od hovad i tím, že umí skloňovat?
- Najděte slovo, které se v první sloce opakuje v každém dvojverší. (Dále následuje individuální práce dětí s pracovním listem:
    - barevné označení tvarů slova ježek
    - určení pádů na řádky vpravo
    - určení mluvnických kategorií dalších vybraných podstatných jmen
    - vyhledání slov citově zabarvených – podtržení

UKÁZKY
KE SKUPINOVÉ PRÁCI

Pro každou skupinu připravte mísu/krabici/obálku/klobouk s rozstříhanými texty Fryntových krátkých básní. Každá skupina také obdrží obrázky tří medailí a kancelářské svorky, aby mohla medaile připnout k vítězným textům. Skupina si zahraje na porotu a vybere 3 nejlepší texty. Následně vítězné texty všech skupin spočítáme a vyhodnotíme, jak by se texty umístily na stupních vítězů. Děti se mj. učí diskutovat, argumentovat.

PLŽ

Mluvil jsem tuhle s plžem –
a smál se mi ten plž,
že prý my lidi vržem.
A já mu řekla:
„Kuš!
My totiž máme klouby,
ať žena, nebo muž.
Vy o tom víte houby,
tak běž a nezlob už!“

TYGR

Když tygr jede do Paříže,
nebo i třeba někam blíže,
vždycky si s sebou veze mříže,
protože totiž dobře ví, že
jakmile bude bez mříží,
tak se s ním nikdo nesblíží –
naopak, každý se mu vzdálí.

Ubohý tygr, chudák malý!

ČERVOTOČ

Mluvil jsem tuhle s červotočem,
jenže už nevím přesně o čem
a taky přesně nevím proč
a jestli to byl červotoč.

VRABČÁCI

Vrabčáci byli zvědaví,
co všechno o nich věda ví –
i letěli to vyzvědět
až do Akademie věd.

A od té doby věda ví,
že vrabčáci jsou zvědaví.

TCHOŘI

O tchořích toho víme málo,
dokonce míň, než by se zdálo.
Když o nich hovoříte s kachnou,
tak říká, že prý tchoři páchnou –
a slepice naopak tvrdí,
že tchoři, kam páchnou, tam smrdí.

LEV

Ukrutně zuřil na psa lev,
že v jeho jméně napsal ef –
a vynadal mu při kafi:
„Copak se, tupče, říká lfi?“

MATERIÁL K PRÁCI S
JAZYKOVÝMI PROSTŘEDKY

ANČIČKY

Šlo cestou deset Aniček
a potkal je pan Vaníček.
I dal si palce za kšandy:
„Co je to tady za Andy?
Prachsakra, to je Andulek –
až jsem se na mou pravdu lek!“
A brunátný jak pomeranč
pelášil honem od těch Anč
a ještě doma u branky
pak pořád myslel na Anky,
jak tam ten vítr přes lán dul
a opíral se do Andul.

A tím ten příběh s Annami
je zaplaťpánbůh za námi.

Podněty k interpretaci:

- Je báseň rýmovaná? Kdo najde rým?
- O kom báseň je? Jakou podobu jména Anna v básni najdeme?
- Všimli jste si nějakých neobvyklých slov? Umíte je vysvětlit?
- V básni je dokonce jedna nadávka, najdete ji?
- Jak si můžeme vysvětit poslední dva verše?
- Podívejte se na kartičky s odlišnými podobami jména Anička. Uměli byste utvořit nějaké varianty i ze svého jména? Některé jsou lichotivé, jiné můžou znít až hanlivě. (Pokud ve třídě mezi dětmi nejsou dobré vztahy, mohou vám tato jména jen pošeptat.)

ANNA

ANIČKA

ANDA

ANDULKA

ANČA

ANKA

ANDULA

Vytvořte obdobné prázdné kartičky a výběr jmen, která se ve třídě nevyskytují a mají dostatečné množství zdrobnělin a variant. Nechejte děti ve skupině losovat jméno, utvořit tyto varianty, zapsat je na karty a vytvořit k nim krátkou báseň. Při vyhodnocení děti umístí kartičky na tabuli a k nim báseň, kterou třídě přednesou. (Jako přípravný krok můžete u méně jazykově zdatné třídy zkusit nejprve zkusmo utvářet různé rýmy na dané varianty jmen, případně může celá třída tvořit text společně.) Všechny texty je třeba pozitivně zhodnotit, pokud by některý z nich byl hanlivý, citlivě vysvětlit, jak by se cítil nositel daného jména, kdyby jej četl.

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

K čemu je dobrý ježek v básni? Pozorně čti:

JEŽEK

Z ničeho nic nám zmizel ježek –
čert ví, kam on to mohl běžet.
To znamená, že Anežka
a já jsme tedy bez ježka.
Útěk byl zřejmě bleskový.
Já mu jich nandám, ježkovi!
Zmizí, a člověk zameška
kdeco, a čeká na ježka.
No ty jich ale schytáš, ježku!
Mělo by se jít pro Anežku –
ta ovšem o tom ježkovi
už asi taky těžko ví.
Myslím, že počínajíc dneškem
už se s ním neshledáme, s ježkem.

Ta příhoda se očím znalce
může zdát vycucaná z palce.
Ve skutečnosti ale není –
protože vznikla z potěšení
nad tím, že ač má mnoho vad,
člověk se liší od hovad
i tím, že umí skloňovat.

TADY BÝVAL JEŽEK!!!

ÚKOL 2

Jak je to tedy s ježkem? Vezmi si pastelky a podle pokynů paní učitelky najdi a označ:

JEŽEK

Z ničeho nic nám zmizel ježek – .....

čert ví, kam on to mohl běžet.

To znamená, že Anežka

a já jsme tedy bez ježka. .....

Útěk byl zřejmě bleskový.

Já mu jich nandám, ježkovi! .....

Zmizí, a člověk zameškákdeco, a čeká na ježka. .....

No ty jich ale schytáš, ježku! .....

Mělo by se jít pro Anežku –

ta ovšem o tom ježkovi .....

už asi taky těžko ví.

Myslím, že počínajíc dneškem

už se s ním neshledáme, s ježkem. .....

Ta příhoda se očím znalce

může zdát vycucaná z palce.

Ve skutečnosti ale není –

protože vznikla z potěšení

nad tím, že ač má mnoho vad,

člověk se liší od hovad

i tím, že umí skloňovat.

URČI	PÁD	ČÍSLO	ROD
ANEŽKU			
HOVAD			

ÚKOL 3
Ančičky. Čti/ poslouchej:

ANČIČKY

Šlo cestou deset Aniček
a potkal je pan Vaníček.
I dal si palce za kšandy:
„Co je to tady za Andy?
Prachsakra, to je Andulek –
až jsem se na mou pravdu lek!“
A brunátný jak pomeranč
pelášil honem od těch Anč
a ještě doma u branky
pak pořád myslel na Anky,
jak tam ten vítr přes lán dul
a opíral se do Andul.

A tím ten příběh s Annami
je zaplaťpánbůh za námi.

Podle pokynů paní učitelky vyznač:

- Podtrhni **rýmy**, které poznáš.
- Barevně označ všechny podoby jména **Anna** v básni.
- Zakroužkuj všechna **neobvyklá slova**
- Barevně označ **nadávku.**

ÚKOL 4

Složte básničku. Vyberte si jméno, utvořte jeho varianty a rýmy a vymyslete s kamarády básničku, která je bude všechny obsahovat:

Jméno:.....

Může se mu také říkat:

- ✓ ..... rým:.....
- ✓ ..... rým:.....
- ✓ ..... rým:.....
- ✓ ..... rým:.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Poslouchej písničku Pět myšů a vybarvuj – čím víc myšek vybarvíš, tím lépe se ti vedlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Pimpilin pampam

Hanzlík, J.

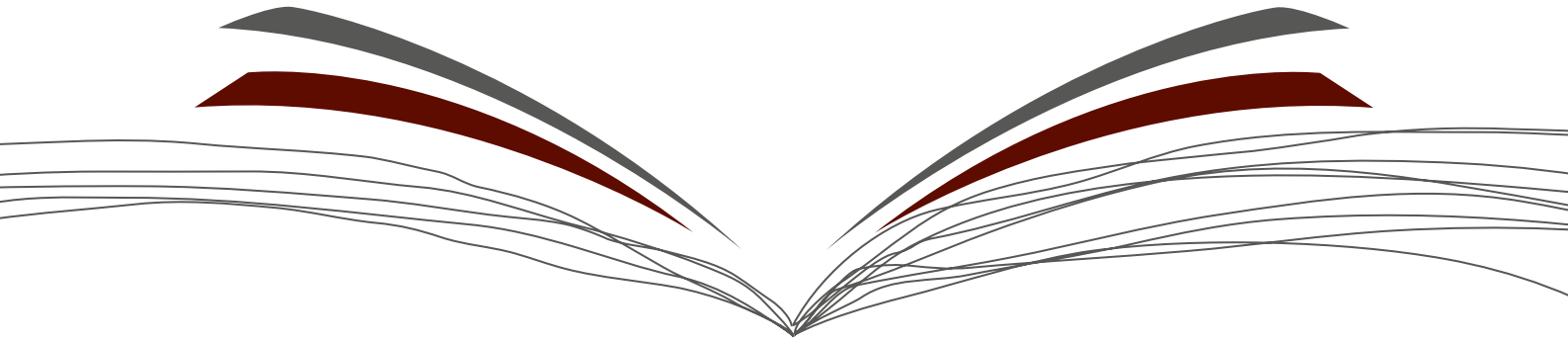

InspiroMAP

Téma hodiny	**Jak to bylo s modrým ptáčkem?**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, výtvarná výchova, dramatická výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák chápe pojmy sloka, verš, refrén, žák umí text při četbě dramatizovat.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – nejlépe v návaznosti na vycházku, případně použijte jakoukoli nahrávku ptačího zpěvu, např. Singing nightingale. The best bird song | Wildlife World - YouTube (Všímáte si, že nám nad hlavami létají ptáci? Jaké poznáte? Co myslíte, co ptáčci celý den dělají? Jeden z nich se dostal až do básničky...) 2. Společná četba básně (střídavé čtení žáků) 3. Krátká společná rekapitulace – co se v básni stalo, jaká byla kočička a jaký modrý ptáček 4. Individuální práce s pracovním listem 5. Kresba + koláž – modrý ptáček (ztvárnění vybraných vlastností), event. kočička. Dětem připravte na výkres obrys ptáčka, kočky. V závěru koláže vystavte a společně oceňte, v čem je která originální, krásná a výstižná. Jednotlivé ptáčky a kočičky mohou děti pojmenovat. 6. Společná četba básně – práce s dynamikou a zvukovými prostředky. Pokus o dramatizaci společné recitace. Shrnutí a závěr.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, výkresy, lepidlo, materiál na koláž (od novin, balicích papírů, letáků, přes pohlednice, zbytky látek, vlnu, přírodniny...); dataprojektor a přehrávač, budete-li chtít k motivaci použít nahrávku ptačího zpěvu a obrázky ptáků promítnout.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Josef Hanzlík: Pimpilim pampam. Praha: Albatros, 1981. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Hanzlíka, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Podněty k diskusi:

Všímáte si, že nám nad hlavami létají ptáci? Poznáte některé z nich? Kdy jste nějakého naposledy slyšeli zpívat? Co asi ptáčci celý den dělají? Představte si, že jeden z nich se dostal i do básně...

Konec modrého ptáčka

Na stromě někdo volal:
Pimpilim pampam!
A k tomu slyšet zdola:
Ach!

To modrý ptáček zpíval:
Pimpilim pampam.
To kočka slastně zívla:
Áách.

Na stromě slívy zrály,
pimpilim pampam,
ptáčkovi zachutnaly,
ach!

Kočka si vlnu předla,
pimpilim pampam,
co ta by nedovedla,
ach?

Tu ptáček jako blázen,
pimpilim pampam,
slétl k té kočce na zem,
ach!

Má sladká přítelkyně,
pimpilim pampam,
nesejdeme se v kině,
ach...?

Kočička hlavu zvedla,
pimpilim pampam:
Co kdybych tě tak snědla,
ach?!

Jak řekla, udělala,
pimpilim pampam –
a pak se dlouho smála,
achichich ach...

Ptáček moh zůstat živý,
pimpilim pampam –
nebýt tak důvěřivý,
moh dodnes jídat slívy,
ach!!

PODNĚTY K INTERPRETACI

Zaměřte se na tyto prvky:

- Co se v básni stalo?
- Čím se liší báseň od příběhu?
- Může mít báseň děj? Pak o ní říkáme, že je epická, nebo lyricko-epická.
- Jaký byl modrý ptáček?
- Jaká byla kočička?
- Které verše se v básni stále opakují?
- Verše opakující se v každé sloce podobně jako v písničce nazýváme refrén.
- Zvuková stránka recitace ve spojení s emocemi.

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Poznáš, kdo ti létá nad hlavou? Zkus přiřadit ptákům jména:

kos černý, drozd zpěvný, vrabec polní, sýkora modřinka, vlaštovka obecná, sýkora parukářka

ÚKOL 2
Co se stalo s modrým ptáčkem? Pozorně čti:

Konec modrého ptáčka

Na stromě někdo volal:
Pimpilim pampam!
A k tomu slyšet zdola:
Ach!

To modrý ptáček zpíval:
Pimpilim pampam.
To kočka slastně zívla:
Ááách.

Na stromě slívy zrály,
pimpilim pampam,
ptáčkovi zachutnaly,
ach!

Kočka si vlnu předla,
pimpilim pampam,
co ta by nedovedla,
ach?

Tu ptáček jako blázen,
pimpilim pampam,
slétl k té kočce na zem,
ach!

Má sladká přítelkyně,
pimpilim pampam,
nesejdeme se v kině,
ach...?

Kočička hlavu zvedla,
pimpilim pampam:
Co kdybych tě tak snědla,
ach?!

Jak řekla, udělala,
pimpilim pampam –
a pak se dlouho smála,
achichich ach...

Ptáček moh zůstat živý,
pimpilim pampam –
nebýt tak důvěřivý,
moh dodnes jídat slívy,
ach!!

ÚKOL 3
Kdo je jaký? Na základě společného shrnutí s paní učitelkou si poznač:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kdy se děti podobají modrému ptáčkovi?.....

.....

Kdo se naopak podobá kočičce? Jaký člověk?.....

.....

Proč se říká: **DŮVĚŘUJ, ALE PROVĚŘUJ!**

ÚKOL 4

Básnička se podobá písničce. Vezmi si pastelky a označ v celém textu:

Zpěv ptáčka modře:

Na stromě někdo volal:
Pimpilim pampam!
A k tomu slyšet zdola:
Ach!

Kočiččin povzdech žlutě:

Na stromě někdo volal:
Pimpilim pampam!
A k tomu slyšet zdola:
Ach!

Verše, které se opakují v každé sloce, nazýváme: **REFRÉN**

Zkus si vedle refrénů (ptáčkova zpěvu a kočiččiných povzdechů) v celé básni udělat smajlíky podle toho, jestli ptáček zpívá vesele nebo smutně, jestli kočička zní vesele, výhružně, spokojeně...

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Čím větší švestku ptáčkovi vybereš, tím lépe ti to šlo.

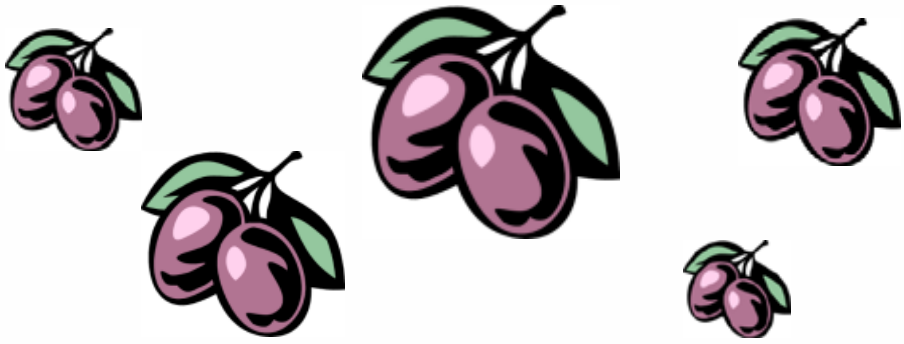

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Bubáci z Pampelic

Hejná, O.

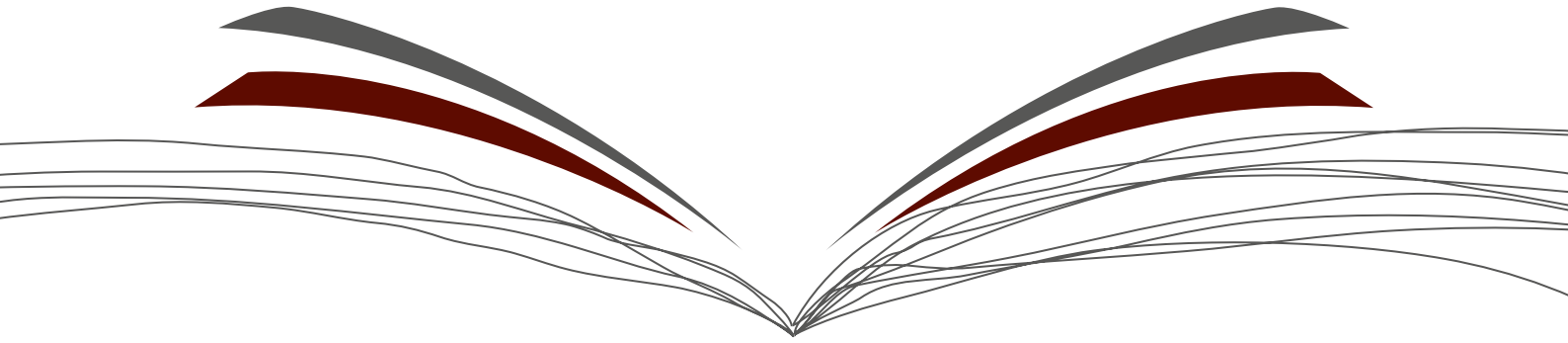

InspiroMAP

Téma hodiny	**Na návštěvě u babičky**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák rozumí jazykovým prostředkům v textu, odlišuje nářeční výrazy
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – společná diskuse + motivační úryvek (už jste si někdy vymysleli příběh nebo neviditelného kamaráda? 2. Individuální řešení hádanky „Kdo bydlí v Pampelicích“ 3. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 4. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj, jak mohla strašidla babičce pomoci. 5. Diskuse ve skupinách – společné označení neobvyklých slov a slovních spojení v textu, hledání správného významu, pojem nářeční slova (vyvození po společné rekapitulaci) 6. Vymysli strašidlům kamaráda – nakresli jej a popiš.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, karty na vypsání neobvyklých slov, fixy se silným hrotem
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Olga Hejná: Bubáci z Pampelic. Praha: ARTUR, 1997. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy O. Hejné, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

BUBÁCI Z PAMPELIC

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Jednou se mně a Vítkovi stalo, že jsme se nudili. Totiž ještě jsme se nenudili, ale zrovna jako bychom se začínali nudit, nebo spíš nás napadlo, že by nám – třeba – mohlo být nudno, a tehdy Vítek řekl:
„Vymysli něco. Ať je nám veselo, ať se máme čím bavit.“
A tak jsem řekla: „Gumový nos.“
„Nic,“ řekl Vítek.
„Skákající kapsa.“
„Nic, taky nic.“
„A co kopec rámusu?“
Zavrtěl hlavou. „Ještě to zkoušej.“
Hrávali jsme si takhle často. Hledali jsme nějaké legrační slovo, až nás k němu napadl celý příběh. Potom jsme si ho vyprávěli, každý směl přidat, co ho napadlo.
Zavřela jsem oči, abych vymyslela něco... něco... Ale řekla jsem jen: „Kšandička.“
„Aha!“ vykřikl Vítek. „To je dobrý!“
Co je na tom dobrého? Ale vtom vidím růžovou bublinku, má ruce a nohy, vlasy podle kastrólu a k mému úžasu to natahuje kšandu. Zapéroval s ní na břiše a odchází.
„Kšandička!“ raduje se Vítek.
„To je on?“ ptám se. „A kam jde?“
Ale Vítek už do mě šťouchá, abych začala vyprávět. Jako by nemohl začít sám.

Podněty k diskusi:
Už jste se někdy nudili? Kdo se ještě nikdy nenudil? Většina z nás občas nějakou tu nudu zažije. Co potom děláte? Troška nudy totiž vůbec není na škodu, protože když se takhle nudíme, náš mozek si odpočine a pak dokáže výborně přemýšlet, a dokonce si i vymýšlet. Třeba vám pak vymyslí nějakého tajného kamaráda, jako byl Kšandička, nebo možná hned celý fantastický příběh. My se dnes do jednoho takového začteme – protože Kšandička určitě nezůstal sám, ale zamířil do vesnice Pampelice...

HÁDANKA „KDO BYDLÍ V PAMPELICÍCH?“

Žáci mají v pracovních listech obrázek s následující logickou hádankou, mohou pracovat ve dvojicích, případně i samostatně:

Vyřešte záhadu, kde které strašidýlko v Pampelicích bydlí. Víme, že každý domeček má jen jednoho obyvatele. Připište k domečkům jména těch, kdo v nich bydlí, a odpovězte na otázku: Ve kterém domečku bydlí Kšandička?

Hnipírko bydlí hned pod lesem, ale nebydlí ani vpravo, ani vlevo.
Tympánek bydlí vpravo a chlubil se, že střecha jeho domečku má barvu jako sluníčko.
Čihula naříkal, že ho z natírání cikcak hrozně bolí ruce a že už mu modrá barva na střeše skoro vybledla.
Střecha Šumákova domečku není károvaná.
Pišta bydlí vlevo.
Kdepak bydlí Kšandička? Kšandička bydlí.....

Řešení:

Pišta	Hnipírko	Tympánek
Šumák	Čihula	KŠANDIČKA

„Chichichi," zasmál se kdosi neviditelný na půdě a pak někdo řekl: „Už se na vás hodnou chvíli dívám... já sem si povídala – kdopak to asi bude – ráda se podívám. A vlezla sem si na půdu."
Strašidýlka vzhlédla a uviděla malinkou babičku. Dívala se na ně půdním okýnkem, pusu od ucha k uchu, jak na ně vyzrála.
„Vy jsste ssi vlezla na půdu? Kvůli nám?" šustil Šelest jako dobře vysušená sláma. „A my sse tady u váss na plotě ssušili."
„Už jsme se usušili, dobrý den, s dovolením," řekl Kšandička. Babička už mezitím zmizela nahoře z okýnka a objevila se dole ve dveřích.
„Já sem si povídala – co jen tady budou dělat – ráda se podívám. A vy ste si tady sušili tohodle," ukázala na Šelesta malinkou vrásčitou rukou.
„Už jsme si ho usušili, dobrý den, s dovolením," pozdravil znovu Kšandička, protože předtím mu babička zmizela.
„Dobrý, dobrý," radovala se babička a vykládala: „Já se rači dycky skovám na půdu, když někdo de. Já nevím, kdo to de, a abych praudu řekla, já se tu bojím, když sem tu tak sama."
„A není vám tady trošku smutno?" tázal se Knot.
„Je! Je," odpověděla rázně, „a eště, víte, ta mě zlobí."
„Kdo?" otočil se Kšandička zvědavě, ale nikoho neviděl.
„Ale... vona!" Babička se rozčílila. „Já nevím, co budu dělat...! Dyť já kvůli tomu stvoření aspoň do tří hodin nespím. Věřili byste to? Věřili byste to?"
Kluci nejistě kývali hlavami a nahlíželi do síně, jestli se tam někdo nekrčí, jestli tam nějaká potměšilka nesvítí očima a nestrouhá jim mrkvičku, ale síň byla tichá a dýchala jen vlhkým chladem.
„Dyť já hloupá vás ani nevedu dál," plácla se babička pěstičkou do dlaně. „A mám dolky. Mně ani samotný nechutnaj, věřili byste to? Poďte dál, poďte, vemte si dolky, sou křupavý, a mám taky kyselo. Nechcete kyselo? Mně samotný ani nechutná. Věřili byste to?"
Ale ani ve světnici nikdo nebyl. Nikdo, kdo by babičku zlobil. Když si bubáci naplnili bříška, zametl Kšandička zásep a Šelest posekal babičce chrastí a nadělal otýpky. Knot přinesl odkudsi čerstvé vejce; sedělo prý přímo v malinách.
„Eště ty mě zlob!" hrozila babička kropenaté slepici a mávala nad ní pěstičkou. „To určitě dělá tadle kropenatá, šak já ji už delší dobu pozoruju..."
„A co tamta?" zeptal se Kšandička. Myslel, že z babičky přece jen vytáhne, kdo ji tak zlobí. „Taky zlobí?"
„Ó jejku!" vyjela. „Bodejť! Věřili byste, že kvůli tomu stvoření aspoň do tří hodin nespím? Věřili byste to?"
„Inu..." vzdychl si Kšandička. Nevěděl, co by řekl.
„To ste řek svatou praudu," vzdychla si babička taky.
„Tak ať vás už nezlobí."
„Tadle kropenatá? To já ji zauřu támdle do bedny..."
„Ale ne, tamta!"
„A ták," vzdychla si nešťastně. „Esli se jí vůbec dočkám... ráda se podívám... Hlauně že bych pak nemusela pro mlíko... až do Pampelic."

„Ona by vám doběhla?“ zeptal se zmateně Knot.
„Načpak, kdepak...“ Babička vrtěla nechápavě hlavou. „Načpak.“
„No právě,“ řekl rychle Knot a raději se s babičkou rozloučil a Šelest s Kšandičkou se taky rozloučili a spěchali, aby už byli v lese. Šli vážně jako tři králové, ale sotva je zakryl první malý habr, zařvali smíchy a hodili sebou do mechu.
„Chachacha! Chachacha! Ježíšku, já smíchy umřu!“ kvičel Kšandička a Knot zabořil malinkou pusu do mechu a bublal tam jak pramínek.
„Co to říkala? O čem to vlasstně povídala?“ šelestil Šelest. „Já jssem jí vůbec nerozuměl, ssamá taková sslova povídala.“
„Chachacha!“ řehtal se Kšandička. „To byla rozprava, to se nevidí!“ A pak zvážněl. „No jo, když ona je pořád sama... odvykla si mluvit. Pojďte, zkusíme si to dát trochu dohromady: zlobí se na nějakou tu... nejspíš holku, která je pryč. Nemůže se jí dočkat. A proto do tří hodin nespí. Až se jí dočká, nebude muset pro mlíko. Je to tak?“
„Zdá sse,“ kývl Šelest.
„Klucipísk, já bych tý mrňavý babičce tak rád pomohl, dala nám tak dobrý vdolky,“ liboval si Knot.
„A já sse u ní na plotě tak krássně ussušil,“ pochvaloval si šustivý chlapec a schválně třepal nohama a rukama, aby slyšel, jak šelestí. Sotva stačil uskočit před starou tatrovkou, která se proti němu znenadání vyvalila z habrového porostu. Když se dobatolila až k lískovým keřům, zafuněla, zhoupla se mimo cestu a zůstala stát. Kluci se beze slova obrátili a šinuli si to k ní. Vzadu, kde má tatrovka kufr, byla malá štěrbina a tou štěrbinou se na ně kdosi zvědavě díval.

(Odpověď na otázku u úkolu 5: z kufru tatrovky strašidla pozorovala koza Andělka)

PODKLADY
KE SKUPINOVÉ PRÁCI

Mezi skupiny žáků rozdělte úryvky textu – žáci ve skupině úryvek znovu přečtou, pastelkami barevně vyznačí neobvyklá slova, která následně přepíší na větší karty (A4 podélně na 2–3 pruhy) a pokusí se odhadnout jejich význam. Při společném shrnutí žáci jednotlivých skupin na střídavě uvádějí slova, která našli v textu a jejich vysvětlení – učitel doplňuje, kontroluje, může na tabuli řadit slova do kategorií (slova nářeční, hovorová, citově zabarvená... apod.)

1. skupina:

„Chichichi,“ zasmál se kdosi neviditelný na půdě a pak někdo řekl: „Už se na vás hodnou chvíli dívám... já sem si povídala – kdopak to asi bude – ráda se podívám. A vlezla sem si na půdu.“
Strašidýlka vzhlédla a uviděla malinkou babičku. Dívala se na ně půdním okýnkem, pusu od ucha k uchu, jak na ně vyzrála.
„Vy jsste ssi vlezla na půdu? Kvůli nám?“ šustil Šelest jako dobře vysušená sláma. „A my sse tady u vass na plotě ssušili.“

„Už jsme se usušili, dobrý den, s dovolením," řekl Kšandička. Babička už mezitím zmizela nahoře z okýnka a objevila se dole ve dveřích.
„Já sem si povídala – co jen tady budou dělat – ráda se podívám. A vy ste si tady sušili tohodle," ukázala na Šelesta malinkou vrásčitou rukou.

2. skupina

„Už jsme si ho usušili, dobrý den, s dovolením," pozdravil znovu Kšandička, protože předtím mu babička zmizela.
„Dobrý, dobrý," radovala se babička a vykládala: „Já se rači dycky skovám na půdu, když někdo de. Já nevím, kdo to de, a abych praudu řekla, já se tu bojím, když sem tu tak sama."
„A není vám tady trošku smutno?" tázal se Knot.
„Je! Je," odpověděla rázně, „a eště, víte, ta mě zlobí."
„Kdo?" otočil se Kšandička zvědavě, ale nikoho neviděl.
„Ale... vona!" Babička se rozčílila. „Já nevím, co budu dělat...! Dyť já kvůli tomu stvoření aspoň do tří hodin nespím. Věřili byste to? Věřili byste to?"

3. skupina

Kluci nejistě kývali hlavami a nahlíželi do síně, jestli se tam někdo nekrčí, jestli tam nějaká potměšilka nesvítí očima a nestrouhá jim mrkvičku, ale síň byla tichá a dýchala jen vlhkým chladem.
„Dyť já hloupá vás ani nevedu dál," plácla se babička pěstičkou do dlaně. „A mám dolky. Mně ani samotný nechutnaj, věřili byste to? Poďte dál, poďte, vemte si dolky, sou křupavý, a mám taky kyselo. Nechcete kyselo? Mně samotný ani nechutná. Věřili byste to?"
Ale ani ve světnici nikdo nebyl. Nikdo, kdo by babičku zlobil. Když si bubáci naplnili bříška, zametl Kšandička zásep a Šelest posekal babičce chrastí a nadělal otýpky. Knot přinesl odkudsi čerstvé vejce; sedělo prý přímo v malinách.

4. skupina

„Eště ty mě zlob!" hrozila babička kropenaté slepici a mávala nad ní pěstičkou. „To určitě dělá tadle kropenatá, šak já ji už delší dobu pozoruju..."
„A co tamta?" zeptal se Kšandička. Myslel, že z babičky přece jen vytáhne, kdo ji tak zlobí.
„Taky zlobí?"
„Ó jejku!" vyjela. „Bodejť! Věřili byste, že kvůli tomu stvoření aspoň do tří hodin nespím? Věřili byste to?"
„Inu..." vzdychl si Kšandička. Nevěděl, co by řekl.
„To ste řek svatou praudu," vzdychla si babička taky.
„Tak ať vás už nezlobí."

„Tadle kropenatá? To já ji zauřu támdle do bedny...“
„Ale ne, tamta!“

5. skupina

„A ták,“ vzdychla si nešťastně. „Esli se jí vůbec dočkám... ráda se podívám... Hlauně že bych pak nemusela pro mlíko... až do Pampelic.“
„Ona by vám doběhla?“ zeptal se zmateně Knot.
„Načpak, kdepak...“ Babička vrtěla nechápavě hlavou. „Načpak.“
„No právě,“ řekl rychle Knot a raději se s babičkou rozloučil a Šelest s Kšandičkou se taky rozloučili a spěchali, aby už byli v lese. Šli vážně jako tři králové, ale sotva je zakryl první malý habr, zařvali smíchy a hodili sebou do mechu.
„Chachacha! Chachacha! Ježíšku, já smíchy umřu!“ kvičel Kšandička a Knot zabořil malinkou pusu do mechu a bublal tam jak pramínek.
„Co to říkala? O čem to vlasstně povídala?“ šelestil Šelest. „Já jssem jí vůbec nerozuměl, ssamá taková sslova povídala.“

6. skupina

„Chachacha!“ řehtal se Kšandička. „To byla rozprava, to se nevidí!“ A pak zvážněl. „No jo, když ona je pořád sama... odvykla si mluvit. Pojďte, zkusíme si to dát trochu dohromady: zlobí se na nějakou tu... nejspíš holku, která je pryč. Nemůže se jí dočkat. A proto do tří hodin nespí. Až se jí dočká, nebude muset pro mlíko. Je to tak?“
„Zdá sse,“ kývl Šelest.
„Klucipísk, já bych tý mrňavý babičce tak rád pomohl, dala nám tak dobrý vdolky,“ liboval si Knot.
„A já sse u ní na plotě tak krássně ussušil,“ pochvaloval si šustivý chlapec a schválně třepal nohama a rukama, aby slyšel, jak šelestí. Sotva stačil uskočit před starou tatrovkou, která se proti němu znenadání vyvalila z habrového porostu. Když se dobatolila až k lískovým keřům, zafuněla, zhoupla se mimo cestu a zůstala stát. Kluci se beze slova obrátili a šinuli si to k ní. Vzadu, kde má tatrovka kufr, byla malá štěrbina a tou štěrbinou se na ně kdosi zvědavě díval.

Pracovní list: BUBÁCI Z PAMPELIC

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Jak Kšandička přišel na svět. Čti/poslouchej:

Jednou se mně a Vítkovi stalo, že jsme se nudili. Totiž ještě jsme se nenudili, ale zrovna jako bychom se začínali nudit, nebo spíš nás napadlo, že by nám – třeba – mohlo být nudno, a tehdy Vítek řekl:
„Vymysli něco. Ať je nám veselo, ať se máme čím bavit.“
A tak jsem řekla: „Gumový nos.“
„Nic,“ řekl Vítek.
„Skákající kapsa.“
„Nic, taky nic.“
„A co kopec rámusu?“
Zavrtěl hlavou. „Ještě to zkoušej.“
Hrávali jsme si takhle často. Hledali jsme nějaké legrační slovo, až nás k němu napadl celý příběh. Potom jsme si ho vyprávěli, každý směl přidat, co ho napadlo.
Zavřela jsem oči, abych vymyslela něco... něco... Ale řekla jsem jen: „Kšandička.“
„Aha!“ vykřikl Vítek. „To je dobrý!“
Co je na tom dobrého? Ale vtom vidím růžovou bublinku, má ruce a nohy, vlasy podle kastrólu a k mému úžasu to natahuje kšandu. Zapéroval s ní na břiše a odchází.
„Kšandička!“ raduje se Vítek.
„To je on?“ ptám se. „A kam jde?“
Ale Vítek už do mě šťouchá, abych začala vyprávět. Jako by nemohl začít sám.

ÚKOL 2

Kdepak bydlí strašidla? Vyřešte s kamarádem ve dvojici:

Kšandička ani zdaleka nebyl sám, spolu s dalšími strašidýlky se usadil ve vesničce Pampelice. Vyřešte záhadu, kde které strašidýlko v Pampelicích bydlí. Víme, že každý domeček má jen jednoho obyvatele. Připište k domečkům jména těch, kdo v nich bydlí, a odpovězte na otázku: **Ve kterém domečku bydlí Kšandička?**

- **Hnipírko** bydlí hned pod lesem, ale nebydlí ani vpravo, ani vlevo.
- **Tympánek** bydlí vpravo a chlubil se, že střecha jeho domečku má barvu jako sluníčko.
- **Čihula** naříkal, že ho z natírání cikcak hrozně bolí ruce a že už mu modrá barva na střeše skoro vybledla.
- Střecha domečku učitele **Šumáka** není károvaná.
- **Pišta** bydlí vlevo.
- Kdepak bydlí **Kšandička**? **Kšandička bydlí.....**

ÚKOL 3

Koho strašidla potkala na cestách? Pozorně čti a poslouchej:

„Chichichi," zasmál se kdosi neviditelný na půdě a pak někdo řekl: „Už se na vás hodnou chvíli dívám... já sem si povídala – kdopak to asi bude – ráda se podívám. A vlezla sem si na půdu."

Strašidýlka vzhlédla a uviděla malinkou babičku. Dívala se na ně půdním okýnkem, pusu od ucha k uchu, jak na ně vyzrála.

„Vy jsste ssi vlezla na půdu? Kvůli nám?" šustil Šelest jako dobře vysušená sláma. „A my sse tady u vásss na plotě ssušili."

„Už jsme se usušili, dobrý den, s dovolením," řekl Kšandička. Babička už mezitím zmizela nahoře z okýnka a objevila se dole ve dveřích.

„Já sem si povídala – co jen tady budou dělat – ráda se podívám. A vy ste si tady sušili tohodle," ukázala na Šelesta malinkou vráscitou rukou.

„Už jsme si ho usušili, dobrý den, s dovolením," pozdravil znovu Kšandička, protože předtím mu babička zmizela.

„Dobrý, dobrý," radovala se babička a vykládala: „Já se rači dycky skovám na půdu, když někdo de. Já nevím, kdo to de, a abych praudu řekla, já se tu bojím, když sem tu tak sama."

„A není vám tady trošku smutno?" tázal se Knot.

„Je! Je," odpověděla rázně, „a ještě, víte, ta mě zlobí."

„Kdo?" otočil se Kšandička zvědavě, ale nikoho neviděl.

„Ale... vona!" Babička se rozčílila. „Já nevím, co budu dělat...! Dyť já kvůli tomu stvoření aspoň do tří hodin nespím. Věřili byste to? Věřili byste to?"

Kluci nejistě kývali hlavami a nahlíželi do síně, jestli se tam někdo nekrčí, jestli tam nějaká potměšilka nesvítí očima a nestrouhá jim mrkvičku, ale síň byla tichá a dýchala jen vlhkým chladem.

„Dyť já hloupá vás ani nevedu dál," plácla se babička pěstičkou do dlaně. „A mám dolky. Mně ani samotný nechutnaj, věřili byste to? Poďte dál, poďte, vemte si dolky, sou křupavý, a mám taky kyselo. Nechcete kyselo? Mně samotný ani nechutná. Věřili byste to?"

Ale ani ve světnici nikdo nebyl. Nikdo, kdo by babičku zlobil. Když si bubáci naplnili bříška, zametl Kšandička zásep a Šelest posekal babičce chrastí a nadělal otýpky. Knot přinesl odkudsi čerstvé vejce; sedělo prý přímo v malinách.

„Eště ty mě zlob!" hrozila babička kropenaté slepici a mávala nad ní pěstičkou. „To určitě dělá tadle kropenatá, šak já ji už delší dobu pozoruju..."

„A co tamta?" zeptal se Kšandička. Myslel, že z babičky přece jen vytáhne, kdo ji tak zlobí. „Taky zlobí?"

„Ó jejku!" vyjela. „Bodejť! Věřili byste, že kvůli tomu stvoření aspoň do tří hodin nespím? Věřili byste to?"

„Inu..." vzdychl si Kšandička. Nevěděl, co by řekl.

„To ste řek svatou praudu," vzdychla si babička taky.

„Tak ať vás už nezlobí."

„Tadle kropenatá? To já ji zauřu támdle do bedny..."

„Ale ne, tamta!“
„A ták,“ vzdychla si nešťastně. „Esli se jí vůbec dočkám... ráda se podívám... Hlauně že bych pak nemusela pro mlíko... až do Pampelic.“
„Ona by vám doběhla?“ zeptal se zmateně Knot.
„Načpak, kdepak...“ Babička vrtěla nechápavě hlavou. „Načpak.“
„No právě,“ řekl rychle Knot a raději se s babičkou rozloučil a Šelest s Kšandičkou se taky rozloučili a spěchali, aby už byli v lese. Šli vážně jako tři králové, ale sotva je zakryl první malý habr, zařvali smíchy a hodili sebou do mechu.
„Chachacha! Chachacha! Ježíšku, já smíchy umřu!“ kvičel Kšandička a Knot zabořil malinkou pusu do mechu a bublal tam jak pramínek.
„Co to říkala? O čem to vlasstně povídala?“ šelestil Šelest. „Já jssem jí vůbec nerozuměl, ssamá taková sslova povídala.“
„Chachacha!“ řehtal se Kšandička. „To byla rozprava, to se nevidí!“ A pak zvážněl. „No jo, když ona je pořád sama... odvykla si mluvit. Pojďte, zkusíme si to dát trochu dohromady: zlobí se na nějakou tu... nejspíš holku, která je pryč. Nemůže se jí dočkat. A proto do tří hodin nespí. Až se jí dočká, nebude muset pro mlíko. Je to tak?“
„Zdá sse,“ kývl Šelest.
„Klucipísk, já bych tý mrňavý babičce tak rád pomohl, dala nám tak dobrý vdolky,“ liboval si Knot.
„A já sse u ní na plotě tak krássně ussušil,“ pochvaloval si šustivý chlapec a schválně třepal nohama a rukama, aby slyšel, jak šelestí. Sotva stačil uskočit před starou tatrovkou, která se proti němu znenadání vyvalila z habrového porostu. Když se dobatolila až k lískovým keřům, zafuněla, zhoupla se mimo cestu a zůstala stát. Kluci se beze slova obrátili a šinuli si to k ní. Vzadu, kde má tatrovka kufr, byla malá štěrbina a tou štěrbinou se na ně kdosi zvědavě díval.

ÚKOL 4

Kdo k babičce přišel na návštěvu? Zapiš podle toho, co si pamatuješ:

Za babičkou přišla tři strašidla, zkus si vzpomenout, jak se jmenovala:

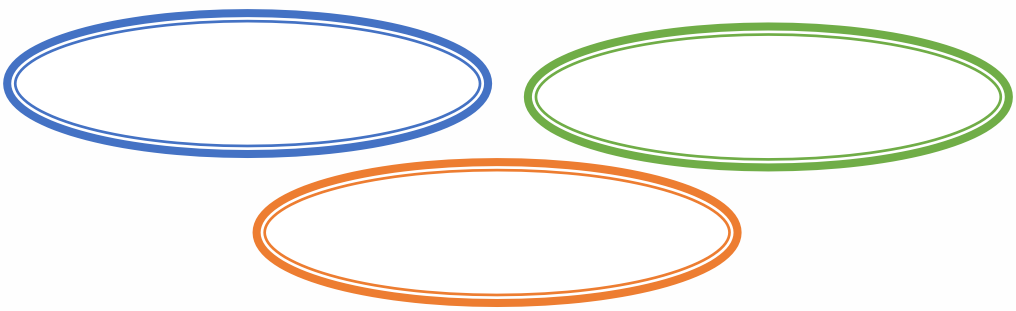

Zkus odhadnout, kdo asi mohl naše strašidla pozorovat z kufru tatrovky.
Uhádneš to?
Odpověď najdeš v knize na straně 50.

ÚKOL 4

Vymysli pampelickým strašidýlkům kamaráda. Nakresli a popiš strašidýlko, které by se jim hodilo do party.

Moje strašidlo se jmenuje.....

Je zvláštní tím, že.....

.....

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Tympánek si hraje na pískovišti, čím větší hromadu písku mu nakreslíš, tím lépe ti to v hodině šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Pipi Dlouhá punčocha

Lindgrenová, A.

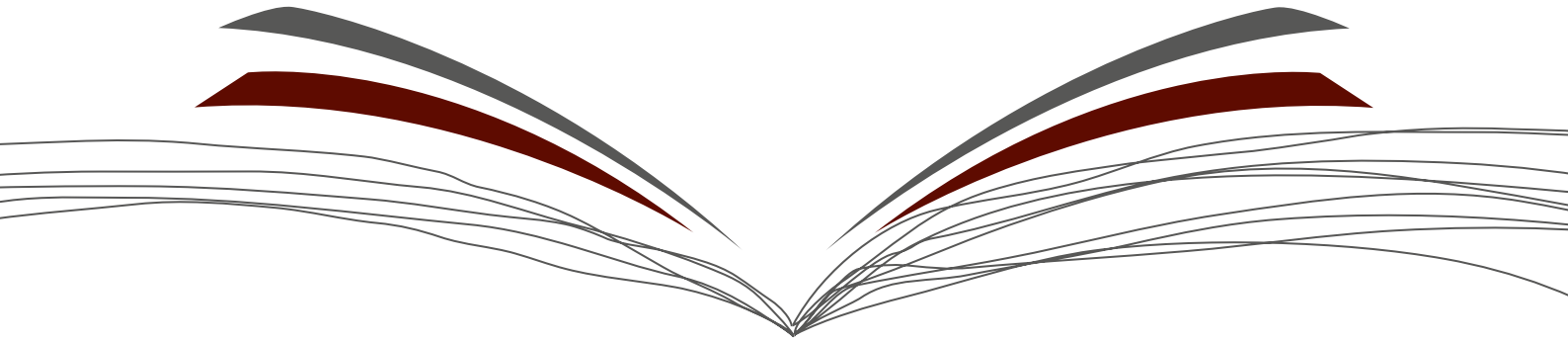

InspiroMAP

Téma hodiny	**Pipi ve škole**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, matematika, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák umí jednoduše charakterizovat hlavní postavu, rozumí jejímu jednání; žák násobí a dělí do 100, žák umí sestavit číselnou řadu, žák umí opravit chybný slovosled ve větě
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Pipi jako postava – práce ve dvojicích, výběr charakteristik 3. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 4. Pipi ve škole – práce na jednotlivých stanovištích (obrázkové čtení, matematické úlohy, sestavování puzzle zvířat, úprava slovosledu atd.) 5. Společné shrnutí a krátký zápis do PL 6. Individuální práce s pracovním listem - vila Vilekula
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Astrid Lindgrenová: Pipi Dlouhá punčocha. Praha: Albatros, 1976. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy A. Lindgrenové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Na okraji malého, docela malinkého města byla stará, zpustlá zahrada, v té zahradě stál starý domek a v tom domku bydlela Pipi Dlouhá punčocha. Bylo jí devět let a bydlela úplně sama. Neměla maminku ani tatínka, ale to byla vlastně výhoda, protože jí nikdo neposílal do postele, zrovna když se jí chtělo být vzhůru, a nikdo ji nenutil jíst ovesnou kaši, když měla chuť na bonbóny.

Kdysi měla Pipi tatínka, kterého měla strašně ráda. Měla samozřejmě i maminku, ale na tu se už ani nepamatovala. Maminka totiž zemřela, když Pipi byla ještě úplně malá, ležela v kolébce a křičela ostošest. Potom, když trochu vyrostla, myslela, že je maminka v nebi a malou skulinkou se na ni dívá, a tak jí někdy zamávala a řekla:

„Jen se o mě neboj! Já se o sebe postarám."

Pipin tatínek byl lodním kapitánem, plavil se po všech světových mořích a Pipi jezdívala s ním. Jednoho dne ho bouře smetla přes palubu. Zmizel v moři a už ho nikdo neviděl. Pipi ale věřila, že se jí jednou vrátí. Nevěřila, že se utopil. Byla si jista, že se zachránil na nějakém černošském ostrově, kde se stal králem a nosí celý den na hlavě zlatou korunu.

„Maminka je anděl a tatínek je černošský král, takové rodiče hned tak někdo nemá," říkávala spokojeně Pipi. „Jednou si tatínek postaví loď a přijede si pro mě. Pak budu princeznou v černošském království. To bude nádhera, tralalá!"

Pipi byla zvláštní dítě. Nejzvláštnější na ní bylo, že měla takovou sílu. Měla tak obrovskou sílu, že na celém světě nebyl strážník, který by měl větší sílu než ona. Když se jí zachtělo, uzvedla i koně. A taky že se jí někdy zachtělo.

Vypadala takhle: Vlasy měla zrzavé jako liška a dva pevně spletené copy jí trčely rovnou do stran. Nos měla jako malilinký brambůrek a celý puntíkatý od samých pih. V širokých ústech se jí bělaly zdravé zuby. Na sobě měla velice zvláštní šaty. Ušila si je totiž sama. Chtěla modré, ale modrá látka jí nestačila, a tak si na několika místech pomohla kousky červené. Na dlouhých, tenkých nohou nosila dlouhé punčochy, a to jednu hnědou a druhu černou, a černé boty, které jí byly tak velké, že by se do nich vešla nadvakrát. Tatínek jí je koupil v Jižní Americe a vybral schválně větší, že do nich časem doroste, a Pipi žádné jiné nechtěla nosit.

Podněty k diskusi:

Určitě už jste někdy byli sami. Představte si, že byste mohli bydlet ve vlastním domku úplně sami, líbilo by se vám to? Co myslíte, stýskalo se Pipi? Chtěli byste takovou kamarádku, jako je Pipi? Anika a Tomík se stali jejími kamarády – a Pipi s nimi dokonce začala chodit do školy. Dnes si o tom přečteme.

MATERIÁL K PRÁCI
VE DVOJICÍCH

Pro shrnutí charakteristiky Pipi můžete použít na tabuli tvořenou myšlenkovou mapu – místo centrálního pojmu (Pipi Dlouhá punčocha) použijte vlastní nebo zvětšený níže uvedený obrázek, a děti mohou paprskovitě kolem něj psát její typické rysy a projevy.

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

„Kdybys věděla, jakou máme hodnou paní učitelku," začal zchytra Tomy jednou odpoledne, když s Anikou nejdřív udělali všechny úkoly a pak přišli do vily Vilekuly.

„Ani si nedovedeš představit, jaká je ve škole legrace," ujišťovala ji Anika. „Já bych se snad zbláznila, kdybych tam nemohla chodit."

Pipi seděla na stoličce a myla si ve škopku nohy. Neřekla ani slovo, jenom zavrtěla prsty u nohou, až voda vystříkla na podlahu.

„A taky máme vánoční prázdniny a velikonoční prázdniny a letní prázdniny," pokračovala Anika.

Pipi se zamyšleně kousla do palce u nohy, ale pořád nic neříkala. Najednou odhodlaně vylila všechnu vodu na podlahu, takže Panu Nilsonovi, který seděl a hrál si se zrcátkem, se úplně promočily kalhoty.

„To je nespravedlnost," prohlásila Pipi přísně a Pana Nilsona, který si zoufal nad promočenými kalhotami, si ani nevšimla. „To je nespravedlnost! Ale já to tak nenechám!"

„A co?" divil se Tomy.

„Za čtyři měsíce budou Vánoce a vy budete mít prázdniny. A já, co budu mít já?“ v Pipině hlase byl smutek. „Žádné vánoční prázdniny, ani trochu vánočních prázdnin,“ naříkala. „S tím se musí něco udělat. Zítra začnu chodit do školy.“

Druhý den přesně v deset hodin vynesla koně z verandy a vzápětí nato všichni lidé v celém městě spěchali k oknům, aby se podívali, komu se to splašil kůň. Ale ve skutečnosti se vůbec nesplašil. To jenom Pipi spěchala do školy. Přiřítila se tryskem na školní dvůr, v plné jízdě seskočila z koně, přivázala ho ke stromu a vrazila do třídy s takovým rámusem, až Tomy, Anika a jejich hodní spolužáci v lavicích leknutím povyskočili.

„Ahoj, ahoj!“ povykovala Pipi a zamávala svým velikým kloboukem. „ Přišla jsem včas k nábosilce?“

Pipi si dřepla do nejbližší lavice, která byla právě volná. Ani se nezeptala, jestli smí. Ale paní učitelka jí její chování nevytkla. Řekla vlídně:

„Vítáme tě do školy, Pipi. Doufám, že se ti tu s námi bude líbit a že se budeš dobře učit.“

„A já zase doufám, že budu mít vánoční prázdniny,“ odpověděla Pipi. „Proto jsem taky přišla. Spravedlnost musí být!“

„Nejdřív mi řekni, jak se jmenuješ, abych tě mohla zapsat,“ řekla paní učitelka.

„Já se jmenuju Pipilota Citrónie Cimprlína Mucholapka Dlouhá punčocha a jsem dcera kapitána Efraima Dlouhého punčochy, dříve vládce moří, nyní krále černochů. Říkají mi Pipi, protože tatínkovi se Pipilota zdálo moc dlouhé.“

„Tak dobře,“ řekla paní učitelka. „To ti také budeme říkat Pipi. A teď si tě trochu vyzkoušíme, abychom viděli, kolik toho umíš. Už jsi velké děvče a jistě ses lecčemu naučila. Tak mi řekni, kolik je sedm a pět.“

Pipi se na paní učitelku překvapeně a rozmrzele zadívala a po chvíli řekla:

„To bys měla vědět sama, já ti to říkat nebudu.“

Všechny děti se na Pipi vyděšeně koukaly. Paní učitelka jí vysvětlila, že takhle se ve škole nemluví a paní učitelce se netyká.

„Prosím o prominutí,“ řekla Pipi lítostivě. „To jsem nevěděla. Už to neudělám.“

„Tak si to hezky pamatuj,“ řekla paní učitelka a dodala: „Sedm a pět je dvanáct.“

„Vida,“ řekla Pipi, „ty to víš. Tak proč ses mě na to ptala? Ne, jsem já ale hloupá husa, teď jsem vám zase tykala. Promiňte mi to, paní učitelko,“ odprošovala Pipi a sama se za trest praštila přes ucho.

Paní učitelka se rozhodla, že bude dělat, jako by se nic nestalo. A pokračovala:

„Kolik, Pipi, myslíš, že je osm a čtyři?“

„Asi tak šedesát sedm,“ hádala Pipi.

„Kdepak,“ řekla paní učitelka. „Osm a čtyři je dvanáct.“

„Tak to zas ne!“ rozdurdila se Pipi. „Před chvílí jsi sama říkala, že sedm a pět je dvanáct. Takovéhle zmatky nestrpím ani ve škole! Ale když se ti tyhle dětinské hlouposti tak hrozně líbí, tak proč si nepočítáš někde stranou a nedáš ostatním pokoj, aby si mohli hrát na babu? Ne, teď jsem ti zase tykala!“ vykřikla zděšeně. „Promineš mi to? Tentokrát to ale bylo opravdu naposled, já už si dám pozor!“

1. STANOVIŠTĚ – NÁBOSILKA

Pipi chtěla paní učitelce udělat radost, tak si zapisovala příklady. Protože jí ale psaní moc nejde, hromadu číslic vynechala. Pomozte jí příklady doplnit:

48 : _ = 8

7 . 9 = __

_2 : 8 = 4

6 . _ = 30

49 : 7 = _

$$8_ : 8 = 10$$

$$6 . 9 = __$$

$$25 . _ = 5$$

$$9 . _ = 27$$

$$42 : 7 = _$$

2. STANOVIŠTĚ – PANÍ UČITELKA ZKOUŠÍ DĚTI Z POČTŮ

Seřaďte od nejmenšího čísla po největší

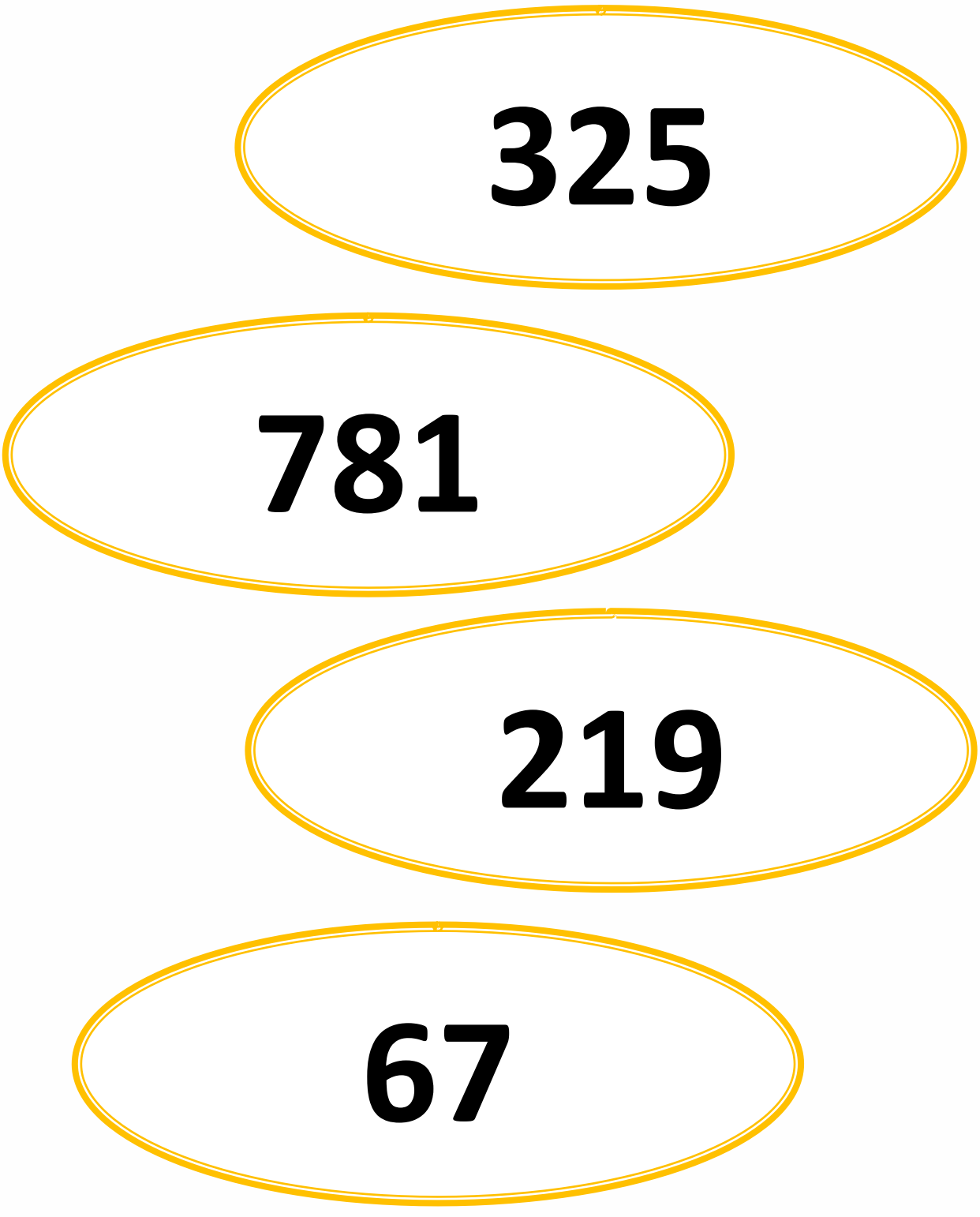

784

369

911

128

407

872

515

662

225

850

3. STANOVIŠTĚ – OBRÁZKOVÉ ČTENÍ

Každé první písmeno pojmenování daného obrázku vepište do okénka a přečtěte si tajný vzkaz, který Pipi dostala o přestávce:

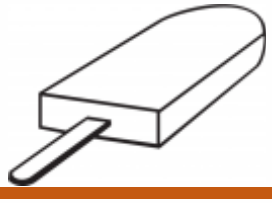	

(připojte k následujícím okénkům)

(připojte k následujícím okénkům)

(připojte k následujícím okénkům)

4. STANOVIŠTĚ – POSKLÁDEJTE PUZZLE

Pipi o přestávce shodila obrázek a ten se rozbil na spoustu kousků. Pomozte jí ho složit.
Použijte jakékoli puzzle přiměřené náročnosti, nejlépe s tematikou zvířat.

5. STANOVIŠTĚ – POPLETENÉ VĚTY

Pipi si chybně zapsala následující souvětí. Uspořádejte je, aby dávala dobrý smysl:

KRESLIT KAŽDÝ MŮŽE, CHCE CO, U TOHO NEKŘIČTE ALE.

.....

NEVYPADAL NIKDO PIPI JAKO SMUTNĚ TAK, MRZELO NĚCO JI KDYŽ.

.....

NA DVŮR VYBĚHLA NATO A SKOKEM NA KONI JEDINÝM BYLA.

.....

PŘEMÝŠLELA PANÍ CHVÍLI USILOVNĚ UČITELKA.

.....

DĚTI JEDLY TRHALY HRUŠKY A, KDYŽ NA ULICI DĚVČE OBJEVILO SE.

.....

DO PŘIJEL MĚSTEČKA CIRKUS DĚTI A ŽADONILY, ABY JÍT TAM MOHLY.

.....

ODPOLEDNE PIPI JEDNOHO DOMA SEDĚLA A CO PŘEMÝŠLELA, DĚLAT.

.....

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

PIPI DLOUHÁ PUNČOCHA

ÚKOL 1

Seznamte se s Pipi. Pozorně čtěte/poslouchejte:

Na okraji malého, docela malinkého města byla stará, zpustlá zahrada, v té zahradě stál starý domek a v tom domku bydlela Pipi Dlouhá punčocha. Bylo jí devět let a bydlela úplně sama. Neměla maminku ani tatínka, ale to byla vlastně výhoda, protože jí nikdo neposílal do postele, zrovna když se jí chtělo být vzhůru, a nikdo ji nenutil jíst ovesnou kaši, když měla chuť na bonbóny.

Kdysi měla Pipi tatínka, kterého měla strašně ráda. Měla samozřejmě i maminku, ale na tu se už ani nepamatovala. Maminka totiž zemřela, když Pipi byla ještě úplně malá, ležela v kolébce a křičela ostošest. Potom, když trochu vyrostla, myslela, že je maminka v nebi a malou skulinkou se na ni dívá, a tak jí někdy zamávala a řekla:

„Jen se o mě neboj! Já se o sebe postarám."

Pipin tatínek byl lodním kapitánem, plavil se po všech světových mořích a Pipi jezdívala s ním. Jednoho dne ho bouře smetla přes palubu. Zmizel v moři a už ho nikdo neviděl. Pipi ale věřila, že se jí jednou vrátí. Nevěřila, že se utopil. Byla si jista, že se zachránil na nějakém černošském ostrově, kde se stal králem a nosí celý den na hlavě zlatou korunu.

„Maminka je anděl a tatínek je černošský král, takové rodiče hned tak někdo nemá," říkávala spokojeně Pipi. „Jednou si tatínek postaví loď a přijede si pro mě. Pak budu princeznou v černošském království. To bude nádhera, tralalá!"

Pipi byla zvláštní dítě. Nejzvláštnější na ní bylo, že měla takovou sílu. Měla tak obrovskou sílu, že na celém světě nebyl strážník, který by měl větší sílu než ona. Když se jí zachtělo, uzvedla i koně. A taky že se jí někdy zachtělo.

Vypadala takhle: Vlasy měla zrzavé jako liška a dva pevně spletené copy jí trčely rovnou do stran. Nos měla jako malilinký brambůrek a celý puntíkatý od samých pih. V širokých ústech se jí bělaly zdravé zuby. Na sobě měla velice zvláštní šaty. Ušila si je totiž sama. Chtěla modré, ale modrá látka jí nestačila, a tak si na několika místech pomohla kousky červené. Na dlouhých, tenkých nohou nosila dlouhé punčochy, a to jednu hnědou a druhu černou, a černé boty, které jí byly tak velké, že by se do nich vešla nadvakrát. Tatínek jí je koupil v Jižní Americe a vybral schválně větší, že do nich časem doroste, a Pipi žádné jiné nechtěla nosit.

ÚKOL 2

Co vím o Kryštofovi? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

Pipi je neobvyklé děvče. Vyber ze zapsaných vlastností a projevů ty, které k ní podle tebe patří, a barevně je označ:

RÁDA SE SMĚJE JE NAFOUKANÁ

POŘÁD SE MRAČÍ BOJÍ SE SAMOTY

NOSÍ MALÉ BOTY JEZDÍ NA KONI

MÁ VELIKOU SÍLU JE SAMOSTATNÁ

NEMÁ RÁDA ZVÍŘATA

PLAVILA SE PO MOŘI

JE UPOVÍDANÁ JE ROZMAZLENÁ NOSÍ BAREVNÉ OBLEČENÍ

JE KAMARÁDSKÁ JE SPRAVEDLIVÁ NEUMÍ POČÍTAT POZNÁ VŠECHNA PÍSMENA

JE ODVÁŽNÁ MÁ BLÁZNIVÉ NÁPADY VŽDYCKY SE CHOVÁ ZPŮSOBNĚ

Napiš jednu vlastnost, kterou je ti Pipi sympatická: .....

ÚKOL 3

Jak šla Pipi do školy. Čti nebo poslouchej:

„Kdybys věděla, jakou máme hodnou paní učitelku," začal zchytra Tomy jednou odpoledne, když s Anikou nejdřív udělali všechny úkoly a pak přišli do vily Vilekuly.

„Ani si nedovedeš představit, jaká je ve škole legrace," ujišťovala ji Anika. „Já bych se snad zbláznila, kdybych tam nemohla chodit."

Pipi seděla na stoličce a myla si ve škopku nohy. Neřekla ani slovo, jenom zavrtěla prsty u nohou, až voda vystříkla na podlahu.

„A taky máme vánoční prázdniny a velikonoční prázdniny a letní prázdniny," pokračovala Anika.

Pipi se zamyšleně kousla do palce u nohy, ale pořád nic neříkala. Najednou odhodlaně vylila všechnu vodu na podlahu, takže Panu Nilsonovi, který seděl a hrál si se zrcátkem, se úplně promočily kalhoty.

„To je nespravedlnost," prohlásila Pipi přísně a Pana Nilsona, který si zoufal nad promočenými kalhotami, si ani nevšimla. „To je nespravedlnost! Ale já to tak nenechám!"

„A co?" divil se Tomy.

„Za čtyři měsíce budou Vánoce a vy budete mít prázdniny. A já, co budu mít já?“ v Pipině hlase byl smutek. „Žádné vánoční prázdniny, ani trochu vánočních prázdnin,“ naříkala. „S tím se musí něco udělat. Zítra začnu chodit do školy.“

Druhý den přesně v deset hodin vynesla koně z verandy a vzápětí nato všichni lidé v celém městě spěchali k oknům, aby se podívali, komu se to splašil kůň. Ale ve skutečnosti se vůbec nesplašil. To jenom Pipi spěchala do školy. Přiřítila se tryskem na školní dvůr, v plné jízdě seskočila z koně, přivázala ho ke stromu a vrazila do třídy s takovým rámusem, až Tomy, Anika a jejich hodní spolužáci v lavicích leknutím povyskočili.

„Ahoj, ahoj!“ povykovala Pipi a zamávala svým velikým kloboukem. „ Přišla jsem včas k nábosilce?“

Pipi si dřepla do nejbližší lavice, která byla právě volná. Ani se nezeptala, jestli smí. Ale paní učitelka jí její chování nevytkla. Řekla vlídně:

„Vítáme tě do školy, Pipi. Doufám, že se ti tu s námi bude líbit a že se budeš dobře učit.“

„A já zase doufám, že budu mít vánoční prázdniny,“ odpověděla Pipi. „Proto jsem taky přišla. Spravedlnost musí být!“

„Nejdřív mi řekni, jak se jmenuješ, abych tě mohla zapsat,“ řekla paní učitelka.

„Já se jmenuju Pipilota Citrónie Cimprlína Mucholapka Dlouhá punčocha a jsem dcera kapitána Efraima Dlouhého punčochy, dříve vládce moří, nyní krále černochů. Říkají mi Pipi, protože tatínkovi se Pipilota zdálo moc dlouhé.“

„Tak dobře,“ řekla paní učitelka. „To ti také budeme říkat Pipi. A teď si tě trochu vyzkoušíme, abychom viděli, kolik toho umíš. Už jsi velké děvče a jistě ses lecčemu naučila. Tak mi řekni, kolik je sedm a pět.“

Pipi se na paní učitelku překvapeně a rozmrzele zadívala a po chvíli řekla:

„To bys měla vědět sama, já ti to říkat nebudu.“

Všechny děti se na Pipi vyděšeně koukaly. Paní učitelka jí vysvětlila, že takhle se ve škole nemluví a paní učitelce se netyká.

„Prosím o prominutí,“ řekla Pipi lítostivě. „To jsem nevěděla. Už to neudělám.“

„Tak si to hezky pamatuj,“ řekla paní učitelka a dodala: „Sedm a pět je dvanáct.“

„Vida,“ řekla Pipi, „ty to víš. Tak proč ses mě na to ptala? Ne, jsem já ale hloupá husa, teď jsem vám zase tykala. Promiňte mi to, paní učitelko,“ odprošovala Pipi a sama se za trest praštila přes ucho.

Paní učitelka se rozhodla, že bude dělat, jako by se nic nestalo. A pokračovala:

„Kolik, Pipi, myslíš, že je osm a čtyři?“

„Asi tak šedesát sedm,“ hádala Pipi.

„Kdepak,“ řekla paní učitelka. „Osm a čtyři je dvanáct.“

„Tak to zas ne!“ rozdurdila se Pipi. „Před chvílí jsi sama říkala, že sedm a pět je dvanáct. Takovéhle zmatky nestrpím ani ve škole! Ale když se ti tyhle dětinské hlouposti tak hrozně líbí, tak proč si nepočítáš někde stranou a nedáš ostatním pokoj, aby si mohli hrát na babu? Ne, teď jsem ti zase tykala!“ vykřikla zděšeně. „Promineš mi to? Tentokrát to ale bylo opravdu naposled, já už si dám pozor!“

ÚKOL 4

O čem jsme četli? Napiš ve 4 větách, jak jela Pipi do školy a co tam dělala:

1.....

2.....

3.....

4.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Čím barevnější vilu Vilekulu nakreslíš, tím lépe to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Vyjmenovaná čtení o přírodě

Mleziva, J. M.

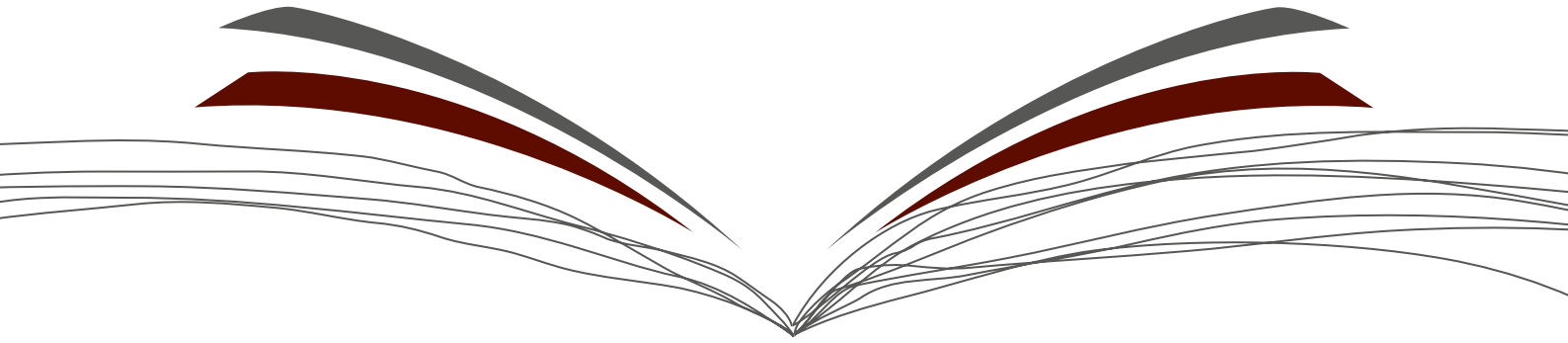

InspiroMAP

Téma hodiny	**Bílé byliny a jiné býlí**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák umí pracovat s umělecko-naučným textem; žák rozeznává vyjmenovaná slova; žák rozezná základní druhy bylin
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku (hádanka, zamyšlení nad textem, společné vyluštění a motivace) 2. Společná četba ukázky Bylina (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – upozornění na vybraný jazykový jev 4. Individuální práce s pracovním listem – procvičování pravopisu i/y 5. Skupinová práce – byliny (poznávání, přiřazení názvu, hledání informací) 6. Princip Vyjmenovaných čtení o přírodě – losování vyjmenovaných slov, sestavení krátkého vyprávění (o 5 větách) s použitím různých tvarů daného vyjmenovaného slova (práce ve dvojicích).
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, atlas bylin, atlas rostlin (vždy 1 do skupiny), případně PC s připojením k webu.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Jan Michal Mleziva: Vyjmenovaná čtení o přírodě. Praha: TRITON, 2018. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. M. Mlezivy, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Všechny věty v následující ukázce mají něco společného. Poznáš, co to je?

Medvídek mýval je šelma, která se na rozdíl od psa nedá ochočit. Na území naší země žije několik druhů sýkorek, ale jen dva z nich jsou známé: sýkora koňadra a sýkora modřinka. Vydra je velice hravá a dá se snadno ochočit. O dobytku člověk běžně nepřemýšlí, ale přesto se můžeme ptát, která zvířata se vlastně mezi dobytek řadí. Od pradávna lidé obdivovali na býkovi jeho sílu. Kdo ještě nikdy neviděl sysla, může si jej na první pohled splést s veverkou. Spousta lidí si plete slepýše s hadem. Myší zuby jsou velice ostré, protože si je stále obrušuje. Dlouhonohou kobylku nejvíce připomíná saranče.

Řešení je v hádance:

V	Ž	I	D	L	E	O	M	Í	T	K	A	Y	P	O	N	O	Ž	K	Y
Z	Á	L	O	Ž	K	A	J	M	A	Z	A	N	E	C	O	U	Š	K	O
R	U	M	M	K	O	Š	Í	K	S	L	U	N	Í	Č	K	O	J	I	H
E	R	O	K	N	A	K	T	O	V	K	A	P	E	Ř	Í	O	Č	A	J
V	E	V	E	R	K	A	S	Ů	L	V	A	U	T	O	B	U	S	Y	A
M	O	Ř	E	N	K	N	I	H	O	V	N	A	Á	Č	E	P	I	C	E
K	O	P	Ř	I	V	A	S	S	U	Š	E	N	K	A	L	B	O	T	A
O	D	O	P	I	S	V	L	O	U	T	K	A	K	O	C	O	U	R	A

Hledej zleva doprava slova: AKTOVKA; SUŠENKA; ŽIDLE; AUTOBUSY; MAZANEC; VEVERKA; KNIHOVNA; SLUNÍČKO; KOCOUR; DOPIS; OMÍTKA; RUM; PONOŽKY; ČEPICE; KOPŘIVA; SŮL; PEŘÍ; OUŠKO; ZÁLOŽKA; LOUTKA; ČAJ; JIH; ROK; BOTA; KOŠÍK; MOŘE

Podněty k diskusi:

- K čemu nám slouží vyjmenovaná slova?
- Je jedno jaké i/y napíšeme? (Uveďte několik příkladů, kde tato samohláska znamená významový rozdíl.)
- Je pro vás těžké se vyjmenovaná slova naučit?
- Dnes si budeme číst o přírodě a zároveň se něco dozvíme i o těchto slovech.

Bylina

Je **bylina** totéž co rostlina? Tak napůl. O rostlinách můžeme mluvit s klidným svědomím teprve tehdy, když k **bylinám** přidáme dřeviny. Všechny rostliny, které vyrůstají ze země všude kolem nás, totiž můžeme rozdělit na **byliny** a dřeviny. Na rozdíl od **bylin** je v dřevinách tvrďoučké dřevo. Ale co se nachází v **bylinách**? Co obsahují **bylinné** stonky? Že by nějaké měkoučké „**býlo**“? Nejspíše budete překvapeni, ale i ve stoncích **bylin** je obsaženo dřevo. Jenže je tak jemňoučké a tak šťavnaťoučké, že je jako dřevo vůbec nevnímáme. Proto jsou **byliny** oproti dřevinám – tedy oproti stromům a keřům – křehoučké. Řada bylin má léčivé účinky. Takovým **bylinám** říkáme **bylinky**. Určitě jste již pili **bylinkový** čaj, ale asi jste se nikdy nesetkali s **bylinkářkou**. Nebo snad ano? Za starých časů, kdy výroba léků v lékárnách byla hodně drahá, bývali **bylinkářky** a **bylináři** se svými **bylinkami** běžnou součástí života. Když někdo ochořel, často posloužily jejich **bylinky** coby medicína, většinou jako čaj, kloktadlo, obklad či koupel. **Bylinkařit** je samozřejmě možné také v dnešní době, jen se musíme v **bylinách** vyznat. Existují jich stovky. Jak se vlastně udržují **byliny** při životě? Stejně jako dřeviny. Z kořínků zapuštěných v zemi přichází do **byliny** voda s živinami, která stoupá stonkem vzhůru až do listů a květů, a tak vyživuje všechny částečky **bylinného** těla. Určité živiny vznikají také v listech působením slunečních paprsků. Kdybychom proto dali **bylinu** do tmy, uhynula by.

Podněty ke krátkému shrnutí:

- Zaměřte pozornost na vybraný jazykový jev.
- Text, který je vyprávěním a zároveň přináší ověřená fakta a informace nazýváme uměleckonaučný text.
- Co jsme se všechno z úryvku dozvěděli?
- Kdo to byl bylinkář/bylinkářka?
- Ví někdo, jaká pomůcka ze sušených bylin sloužila k tomu, aby se je naučili lidé poznávat? (herbář)
- Jaký bylinkový čaj máte rádi? Kdy vám ho maminka vaří?

Každá skupina obdrží jeden pracovní list, měla by mít možnost hledat na webu, případně v některé z encyklopedií bylin nebo rostlin. (1. bazalka, mateřídouška, rozmarýn; 2. petržel, máta, kopr; 3. violka, majoránka, heřmánek; 4. kopřiva, chudobka, pampeliška)

1. SKUPINA

V bylináři se nám poztrácely názvy bylinek, obrázky a popisy, pomozte dát bylinkářce všechno zase do pořádku:

KDYSI JSEM STÁVAL V KAŽDÉM STAVENÍ NA OKNĚ, ALE DNES MĚ PĚSTUJE MÁLOKDO. JSEM VOŇAVÝ A DAŘÍ SE MI TAM, KDE JE TEPLO. MÁM PEVNÝ STONEK A DŘÍV SI MĚ LIDÉ DÁVALI I ZA KLOBOUČEK NEBO DO SVATEBNÍCH VONIČEK. JSEM:

.....

JSEM AROMATICKÁ BYLINKA, KTEROU DNES ZNAJÍ LIDÉ PŘEDEVŠÍM DÍKY ITALSKÉ KUCHYNI. PATŘÍM DO JÍDEL S RAJSKÝMI JABLÍČKY A NA PIZZU, ALE MÁM TAKY ŘADU LÉČIVÝCH ÚČINKŮ. JMENUJI SE:

.....

JSEM SKROMNÁ KRÁSNĚ KVETOUCÍ KYTIČKA, KTERÁ ZDOBÍ KDEJAKOU MEZ. DOKONCE SE O MNĚ MLUVÍ V BÁSNÍCH. JSEM TAK VOŇAVÁ, ŽE MĚ DŘÍVE MAMINKY DÁVALY DĚTEM NA POLŠTÁŘ, ABY SE JIM SLADCE SPALO. JSEM:

.....

Vyhledejte správný název bylinek a přiřaďte popisy. Zkuste si vzpomenout nebo najít nějakou zajímavost o jejich účincích.

2. SKUPINA

V bylináři se nám poztrácely názvy bylinek, obrázky a popisy, pomozte dát bylinkářce všechno zase do pořádku:

JSEM VYSOKÁ BYLINA, KTERÁ MÁ VELKÉ UPLATNĚNÍ V KUCHYNI. VAŘÍ SE ZE MNE OMÁČKA, PŘIDÁVÁM SE DO NAKLÁDANÝCH OKUREK. ALE SPOUSTĚ LIDÍ NECHUTNÁM. TI, CO MĚ MAJÍ RÁDI, ŘÍKAJÍ, ŽE KRÁSNĚ VONÍM. JSEM:

.....

JSEM DALŠÍ VELKÝ POMOCNÍK V KUCHYNI. BEZE MNE BY NEBYLA ANI JEDNA BRAMBORAČKA NEBO JINÁ POLÉVKA. HOSPODYŇKY ZE MNE SPOTŘEBUJÍ ÚPLNĚ VŠECHNO. VONÍM, CHUTNÁM A JEŠTĚ JÍDLO KRÁSNĚ OZDOBÍM. JSEM:

.....

V LÉTĚ SE PŘIDÁVÁM DO LIMONÁD A V ZIMĚ SI ZE MNE VAŘÍ LIDÉ ČAJ. MÁM SVĚŽÍ CHUŤ A VŮNI, CHUTNAJÍ PO MNĚ I KDEJAKÉ BONBONY NEBO ŽVÝKAČKY. JSEM TAKY VÝBORNÁ NA BOLENÍ BŘICHA NEBO JEN TAK NA OSVĚŽENÍ DECHU. JSEM:

Vyhledejte správný název bylinek a přiřaďte popisy. Zkuste si vzpomenout nebo najít nějakou zajímavost o jejich účincích.

3. SKUPINA

V bylináři se nám poztrácely názvy bylinek, obrázky a popisy, pomozte dát bylinkářce všechno zase do pořádku:

JSEM BYLINKA, KTERÁ SE DŘÍV PĚSTOVALA NA ZÁPRAŽÍ PRO ŠTĚSTÍ. DNES PATŘÍM DO KAŽDÉ SPRÁVNÉ BRAMBORAČKY A DO BRAMBOROVÝCH PLACEK. MAMINKY SI MĚ KUPUJÍ V OBCHODECH UŽ SUŠENOU. JSEM:

JSEM VOŇAVÁ BYLINKA, KTERÁ KRÁSNĚ KVETE A MALIČKÝM DĚTEM SE ZE MNE VAŘIL ČAJ NA BOLAVÁ BŘÍŠKA. MOJE KRÁSNĚ ŽLUTÉ STŘEDY SVÍTÍ ZE SÁČKU, I KDYŽ JSEM UŽ SUŠENÁ. JEN POZOR, PŘI SBĚRU SI MĚ SNADNO SPLETETE. JSEM:

.....

MÁLOKDO VÍ, ŽE JSEM JEDLÁ BYLINKA. ZATO SKORO KAŽDÝ VÍ, ŽE KRÁSNĚ VONÍM A JSEM JEDNOU Z PRVNÍCH KYTIČEK, KTERÉ NA JAŘE ROZKVÉTAJÍ. DŘÍV SE ZE MNE DĚLAL CUKR, DNES MĚ NĚKDY CUKRÁŘI POUŽÍVAJÍ NA OZDOBU. JSEM:

.....

Vyhledejte správný název bylinek a přiřaďte popisy. Zkuste si vzpomenout nebo najít nějakou zajímavost o jejich účincích.

4. SKUPINA

V bylináři se nám poztrácely názvy bylinek, obrázky a popisy, pomozte dát bylinkářce všechno zase do pořádku:

DĚTI SI ZE MNE PLETOU NA JAŘE VĚNEČKY, ALE I JÁ JSEM LÉČIVÁ BYLINKA. MÁM HOŘKOU CHUŤ, MOŽNÁ ABYCH VYVÁŽILA TO, ŽE VYPADÁM JAKO SLUNÍČKO. JEDÍ SE ZE MNE I LISTY, NA JAŘE SE PŘIDÁVÁM DO SALÁTŮ. JSEM:

.....

KDO MNE CHCE POSBÍRAT, MUSÍ BÝT ŠIKOVNÝ A ODVÁŽNÝ, PROTOŽE SVÉ LISTY NEDÁM ZADARMO. PĚKNĚ VÁS U TOHO POŠTÍPU. JSEM ALE VELMI ZDRAVÁ, ČISTÍM KREV A LECKDO SI ZE MNE NA JAŘE DĚLÁ ŠPENÁT. JSEM:

.....

MÁM DVĚ JMÉNA, JEDNO OD TOHO, ŽE MÁM HNED NĚKOLIK KRÁS, DRUHÉ SE POJÍ S CHUDOBOU. JSEM JEDNA Z PRVNÍCH KYTIČEK NA JAŘE A KVETU DLOUHO DO PODZIMU. POKUD JSI V ČISTÉ PŘÍRODĚ, MŮŽEŠ MĚ KLIDNĚ OCHUTNAT JSEM:

.....

Vyhledejte správný název bylinek a přiřaďte popisy. Zkuste si vzpomenout nebo najít nějakou zajímavost o jejich účincích.

Od pradávna lidé obdivovali na býkovi jeho sílu. Proto se také obraz býka či alespoň býčí hlavy dostal do znaků mnohých měst a šlechticů. Kdo by nechtěl být silný jako býk! Jenže býci bývají též tvrdošíjní, neposlušní, vzteklí, a tudíž dost nebezpeční. Všimněte si býkovy šíje, jak je ohromná, až z ní jde strach. Právě díky mohutným svalům v šíji dokáže býk nabrat soupeře na rohy a pořádně s ním zacloumat.

Vědci raději říkají všem těmto hlodavým živočichům myšovití, protože pro určení pravé myši mají složitá pravidla. Líbí se vám myšovitá zvířátka? Obzvláště malá myška umí být roztomilá. Pokud tedy zrovna neohlodává stůl či jiný kus nábytku. Divoce žijící myši však mohou být i nebezpečné. Takový vystrašený potkan, zahnaný třeba do kouta, dokáže dokonce skočit na člověka a pokousat ho.

Dříve, když lidé ještě neznali elektřinu a svícení v noci bývalo vzácností, přilétali sýčkové až k oknům a lovili můry. Protože se svítívalo u nemocných, kteří mnohdy umírali, vznikla pověra, že zvuky vydávané sýčkem za oknem věští smrt. Proto se o někom, kdo předvídá nějaké neštěstí a straší tím, říká, že sýčkuje. V Americe žije zvláštní druh sýčka. Nazývá se králičí, protože obývá nory hluboko v zemi jako divoký králík.

Ježci se vůbec často stávají kořistí výrů, protože dupou. Takže výrům, kteří výtečně slyší, padnou rychle do pařátů. Avšak pozor, na hlavě výrovi nenarostla žádná ouška. To, co se tak jeví, jsou pírka tvořící štětičky neboli chvostky, kterými výr umí hýbat. Myslíte, že jsou si výři s liškami vzájemně nebezpeční? No přátelit se lišky s výry nemohou, neboť výrové jsou schopni ulovit i srnče.

Setkat se v přírodě se slepýšem se stává v posledních letech vzácností. Proto jsou slepýši zákonem chránění. Zabíjení slepýšů je tedy trestné. Občas se můžete setkat s tím, že si někdo o slepýších myslí, že jsou slepí. Proč by se jinak jmenovali slepýši! Vždyť slepici nazvali naši předkové slepicí, protože je za šera jakoby slepá. Se slepýši se to má však jinak. Ze svých úkrytů vylézají slepýši teprve za soumraku...

Zobák nemají lysky rozpláclý, nýbrž špičatý, a ani mezi prsty na nohou nenajdete u lysek plovací blány. Vždyť i tvarem těla se lysky od kachen liší. To se už lyskám více podobají slepice. Ty mohou být dokonce také celé černé. Ale tak krásně bílým zobákem se žádná slepice pochlubit nemůže. Lysce navíc kromě zobáku září bělobou i lysinka na čele, které se říká štítek.

Zadání: Do dvojic rozdejte po jednom z krátkých textů. Děti mají barevně označit všechna slova vyjmenovaná a příbuzná. Dalším bodem je krátká rekapitulace toho, co se z textu dozvěděly, předáváme slovo i dvojicím, které mají stejný text + připomenutí, že u spousty zajímavých informací o přírodě jsme si také upevnili pravopis. Pak si zahrajeme na pana Mlezivu, který Vyjmenovaná čtení napsal – děti si do dvojic vylosují jedno vyjmenované slovo a pokusí se napsat 5 smysluplných vět, v nichž bude v každé jednou buď dané slovo, nebo slovo příbuzné.

BYSTRÝ	**SLYŠET**
PLYŠ	**MÝLIT SE**
ZAMYKAT	**NETOPÝR**
TŘPYTIT SE	**SYN**
SYROVÝ	**USYCHAT**
SYČET	**VYSOKÝ**
VYDRA	**POVYK**
ZVYK	**JAZYK**

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

VYJMENOVANÁ ČTENÍ O PŘÍRODĚ

ÚKOL 1

O čem si dnes budeme číst? Vyřešte hádanku:

Všechny věty v následující ukázce mají něco společného. Poznáš, co to je?

Medvídek mýval je šelma, která se na rozdíl od psa nedá ochočit. Na území naší země žije několik druhů sýkorek, ale jen dva z nich jsou známé: sýkora koňadra a sýkora modřinka. Vydra je velice hravá a dá se snadno ochočit. O dobytku člověk běžně nepřemýšlí, ale přesto se můžeme ptát, která zvířata se vlastně mezi dobytek řadí. Od pradávna lidé obdivovali na býkovi jeho sílu. Kdo ještě nikdy neviděl sysla, může si jej na první pohled splést s veverkou. Spousta lidí si plete slepýše s hadem. Myší zuby jsou velice ostré, protože si je stále obrušuje. Dlouhonohou kobylku nejvíce připomíná saranče.

Řešení je v hádance:

V	Ž	I	D	L	E	O	M	Í	T	K	A	Y	P	O	N	O	Ž	K	Y
Z	Á	L	O	Ž	K	A	J	M	A	Z	A	N	E	C	O	U	Š	K	O
R	U	M	M	K	O	Š	Í	K	S	L	U	N	Í	Č	K	O	J	I	H
E	R	O	K	N	A	K	T	O	V	K	A	P	E	Ř	Í	O	Č	A	J
V	E	V	E	R	K	A	S	Ů	L	V	A	U	T	O	B	U	S	V	A
M	O	Ř	E	N	K	N	I	H	O	V	N	A	Á	Č	E	P	I	C	E
K	O	P	Ř	I	V	A	S	S	U	Š	E	N	K	A	L	B	O	T	A
O	D	O	P	I	S	V	L	O	U	T	K	A	K	O	C	O	U	R	A

Hledej zleva doprava slova: AKTOVKA; SUŠENKA; ŽIDLE; AUTOBUSY; MAZANEC; VEVERKA; KNIHOVNA; SLUNÍČKO; KOCOUR; DOPIS; OMÍTKA; RUM; PONOŽKY; ČEPICE; KOPŘIVA; SŮL; PEŘÍ; OUŠKO; ZÁLOŽKA; LOUTKA; ČAJ; JIH; ROK; BOTA; KOŠÍK; MOŘE

Zbylá písmenka tvoří dvouslovný název:

....

ÚKOL 2
Není na světě bylina, aby na něco nebyla. Čti a poslouchej:

Bylina

Je **bylina** totéž co rostlina? Tak napůl. O rostlinách můžeme mluvit s klidným svědomím teprve tehdy, když k **bylinám** přidáme dřeviny. Všechny rostliny, které vyrůstají ze země všude kolem nás, totiž můžeme rozdělit na **byliny** a dřeviny. Na rozdíl od **bylin** je v dřevinách tvrďoučké dřevo. Ale co se nachází v **bylinách**? Co obsahují **bylinné** stonky? Že by nějaké měkoučké „**býlo**“? Nejspíše budete překvapeni, ale i ve stoncích **bylin** je obsaženo dřevo. Jenže je tak jemňoučké a tak šťavnaťoučké, že je jako dřevo vůbec nevnímáme. Proto jsou **byliny** oproti dřevinám – tedy oproti stromům a keřům – křehoučké. Řada bylin má léčivé účinky. Takovým **bylinám** říkáme **bylinky**. Určitě jste již pili **bylinkový** čaj, ale asi jste se nikdy nesetkali s **bylinkářkou**. Nebo snad ano? Za starých časů, kdy výroba léků v lékárnách byla hodně drahá, bývali **bylinkářky** a **bylináři** se svými **bylinkami** běžnou součástí života. Když někdo ochořel, často posloužily jejich **bylinky** coby medicína, většinou jako čaj, kloktadlo, obklad či koupel. **Bylinkařit** je samozřejmě možné také v dnešní době, jen se musíme v **bylinách** vyznat. Existují jich stovky. Jak se vlastně udržují **byliny** při životě? Stejně jako dřeviny. Z kořínků zapuštěných v zemi přichází do **byliny** voda s živinami, která stoupá stonkem vzhůru až do listů a květů, a tak vyživuje všechny částečky **bylinného** těla. Určité živiny vznikají také v listech působením slunečních paprsků. Kdybychom proto dali **bylinu** do tmy, uhynula by.

O jakém textu říkáme, že je uměleckonaučný? Musí být:

1.....

2.....

SLOVA BYLINA, BYLINKA, BYLINKÁŘKA, BYLINKAŘIT PATŘÍ

MEZI VYJMENOVANÁ SLOVA PO

ÚKOL 3
Míla se mýlí, ale mile. Doplň do cvičení správně i/y, případně í/ý.

Ob_vatelé přízemních b_tů b_lili stropy, a proto svůj náb_tek nechali odvézt nákladním vozem. Okolo celého domu se v_řil prach, jak nákladní dům sm_kem zastav_l. I když už bylo s_chravo, v_dali jsme se na procházku okolo mez_, kde si l_ně pl_ne potok. Sl_šeli jsme, jak kolem chlévů bzučí hm_z, až se plaš_li b_ci i kob_ly na pastvě. Už odkvétaly pampel_šky a všude poletovalo jejich chm_ří. Škoda, že jsme se na louku nenachom_tli dř_ve, když b_la ještě v plném květu. Přes cestu nám přeběhla m_ška a hned mi př_šlo na m_sl, zda neutíká do ml_na, aby tam ml_náři snědla trošku zrn_. To bude r_chle s_tá. Ale pozor, aby neuvázla v s_tech, kter_mi ml_nářka osévá namletou mouku. To brz_ zj_stíme, jen počkejte, jestl_ se z ml_nice začne oz_vat p_štění. Jaképak s ní cav_ky, m_šku v_ženou ze dvora a příště už budou zam_kat vrata.

Jenže ona je tak mal_nká, že se skutečně m_lí, když se domn_vají, že ji zamčená vrata zastav_.

Jak se Ti dařilo? Chyby označ žlutě a slova ještě procvič!

ÚKOL 4
Hrajeme si na spisovatele. Napište ve dvojici 5 smysluplných vět, aby v každé bylo vylosované vyjmenované slovo nebo slovo příbuzné.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ÚKOL 4
Jak se mi dnes dařilo? Čím dál dojdeš na procházce, tím lépe to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Týden mezi indiány

Pospíšilová, Z.

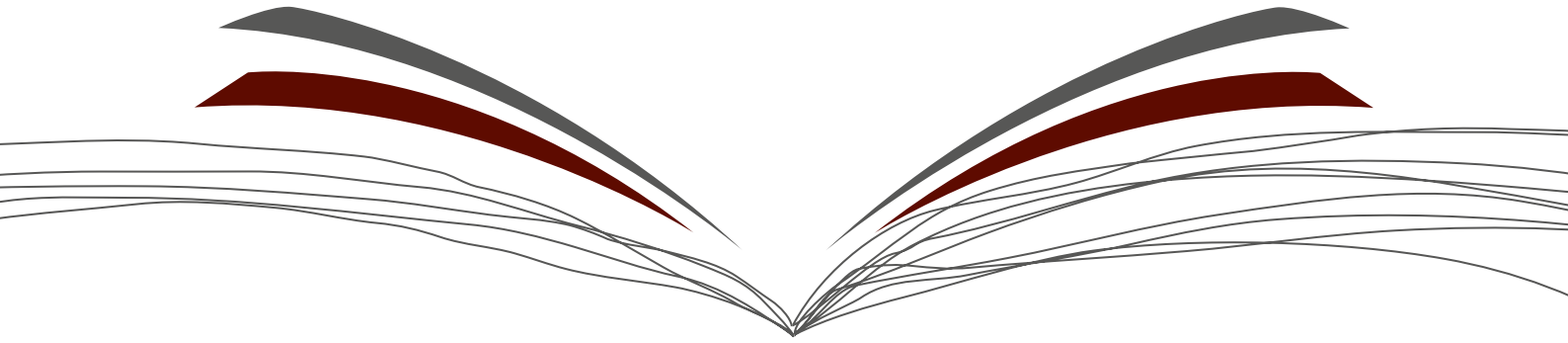

InspiroMAP

Téma hodiny	**Táborová dobrodružství**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, vlastivěda, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák rozumí cizím reáliím, chápe rozdíl mezi hrou a realitou
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – vzpomínání na táborová/prázdninová dobrodružství, příp. četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Individuální práce s pracovním listem – plnění indiánských úkolů 5. Skupinová práce – živly; tvorba totemu 6. Napiš indiánskému oddílu list z táborové kroniky.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, výkresy A0 (případně balicí papír) a A2/A3, barevné křídy, nůžky, lepidlo.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Zuzana Pospíšilová: Týden mezi Indiány. Praha: Grada, 2018. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy Z. Pospíšilové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

„Máma říkala, že si máme hrát na indiány, a my nevíme jak," objasnil co nejstručněji Vojta.

„Na indiány? Opravdu?" divil se tatínek.

„Mamka říkala, že hulákáme jako indiáni. Ale my jsme si na indiány ještě nikdy nehráli, tak to chceme zkusit," uvedla to na pravou míru Terezka.

Tatínek se beze slova zvedl ze židle a šel se podívat do obýváku. Maminka seděla v křesle s obkladem na hlavě. Bylo mu jasné, že teď by si děti na indiány hrát neměly.

Zavřel dveře do obývacího pokoje, aby maminku nerušili. Udělal rozmáchlé gesto pravou rukou. Tím dětem naznačil, že ho mají následovat. Vrátil se ke svému počítači. Posadil se a na klávesnici něco vyťukal. Vojta s Terezkou se mu dívali přes rameno a přitom se usmívali. Věděli, že táta určitě něco vymyslí.

Na monitoru tatínkova počítače se objevilo několik odkazů. Američtí indiáni, indiánské kostýmy, indiánské čelenky, ale hlavě indiánský tábor. Na tento odkaz kliknul myší.

„Nechtěli byste být o prázdninách opravdoví indiáni?" zeptal se opatrně tatínek, když si přečetl, o co jde...

Podněty k diskusi:

Už jste někdy byli na letním táboře? Na jakém? Líbilo se vám tam? Kdo z vás by si na táboře rád zahrál na indiány? Viděl někdo z vás film o indiánech, nebo o nich četl knihu? Jaký (jakou) a jak se vám líbil/a? Co patří ke správnému indiánovi? (viz obrázek v PL žáků, děti doplňují)

UKÁZKY KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Byl tam i indiánský šaman přezdívaný Velká koule. Terezka zpočátku nevěděla, jestli se má smát, nebo se ho bát. Na obličeji nosil strašidelnou masku, ale chodil a mluvil hrozně legračně.

„Dnešní úkol je rozdělit se do skupin. Každá skupina bude obývat jedno týpí. Víte, co je to týpí?" zeptal se pro jistotu náčelník.

Terezka to věděla. Ukázala na týpí, která už stála na louce. Náčelník ji pochválil a usmál se na ni.

„Výborně," řekl, „za to si můžeš vybrat, ve kterém týpí budeš spát. A taky přiber nějaké kamarádky."

Terezka hned mrkla na Barunku. Pak ještě ukázala na nějakou holčičku, která vypadala, že na táboře nikoho nemá. Byla to Adélka. Všechny tři si vzaly své věci a odnesly je

do týpí. Rozhodly se během chvilky. Vybraly si to, které stálo nejblíže náčelníkovi. To aby je mohl v případě potřeby ochránit.

Vojta, Samík, Ondra a Míša mohli být taky spolu. Ti si pro změnu vybrali nejvzdálenější týpí. Jen tak pro jistotu, kdyby se jim naskytla nějaká příležitost pro tajnou výpravu.

Když děti vybalily věci a převlékly se do sportovního oblečení, svolal je Činčila pod totem. Okolo byly rozmístěny mohutné dřevěné špalky. Byla to indiánská sedátka.

„Tohle je posvátný totem," řekl a ukázal na ozdobně vyřezávaný sloup. Ten nás chrání před vším zlým a nesmí se před ním lhát."

„Totem nás chrání v táboře. Když se ale vydáme na nějakou výpravu, potřebujeme amulet, který nás ochrání i mimo tábor," řekl náčelník a pak předal slovo šamanovi.

Velká koule se přišoural s mísou přikrytou kožešinou. Položil ji na svůj špalek, máchal nad ní rukama a přitom mumlal nějaké nesrozumitelné zaklínadlo. Když kožešinu odstranil, objevily se pod ní velké dřevěné korálky různých barev.

„Sedmička je šťastné číslo. Každý z vás si vybere sedm korálků a ty si navlíkne na šňůrku. To bude váš amulet pro štěstí," oznámil jim.

Podněty k interpretaci:

- Kdo vystupuje v úryvku knihy?
- V jakou chvíli děti zastihujeme?
- Co se v textu odehrálo?
- Kdo je to šaman? Co dělá?
- Co je to týpí?
- Co je totem? Proč je pro indiány posvátný?
- Co je to amulet a proč se nosí?

MATERIÁLY
KE SKUPINOVÉ PRÁCI

Pro 4 skupiny připravte 4 nákresy totemů na balicí papír (stačí silným fixem vyznačený obrys sloupu cca 15–20 cm široký, 120 cm vysoký).
Každý skupina dostane 5 výkresů A3, barevné křídy, fotografii svého totemového zvířete a zadání.
Na tabuli předkreslete tvary, kterými mohou totemy ozdobit – ovály, trojúhelníky, čtverce, obdélníky, komolé kužely apod.
Cílem je vytvořit totem (nalepit ozdobné prvky na sloup, vybarvit a pokreslit, nakreslit a vystřihnout hlavu totemového zvířete / totemové zvíře a nalepit ji nahoru na totem. Ke svému totemu zapíší, jaký reprezentuje živel a připraví si o něm krátkou informaci pro své spolužáky.

1. SKUPINA

Vytvořte indiánský totem

Totemové zvíře – medvěd – živel země

MEDVĚD

Medvěd byl pro indiány symbolem rychlosti, síly a odvahy. Lidé, kteří měli jako totemové zvíře medvěda, uctívali zemi, byli praktičtí, cílevědomí, rozumní a stálí ve svých názorech. Byli také velmi samostatní, nepotřebovali žít ve skupině. Všechno si vždycky dobře plánovali a tvrdě pracovali, aby dosáhli svého. Byli poctiví, kamarádští a měli rádi pořádek.

2. SKUPINA

Vytvořte indiánský totem

Totemové zvíře – had – živel voda

HAD

Had a vodní živel byl pro indiány symbolem citů a duševna. Lidé uctívající hady byli spontánní, rozhodní, bystří, odvážní a měli dobrou intuici. Bývali dobrými pozorovateli. Uměli ve všem najít zlatou střední cestu, byli velmi přátelští, ale když se s někým rozkmotřili, uměli být krutí a neodpouštět. Měli množství energie, byli svéhlaví a chtěli v životě něčeho dosáhnout.

3. SKUPINA

Vytvořte indiánský totem

Totemové zvíře – sova – živel oheň

SOVA

Sově vládne ohnivý živel, indiáni jí přisuzovali aktivitu, energičnost, podnikavost a neúnavnost. Lidé zrození pod vlivem sovy byli moudří, chytří a rádi se učili. Neměli rádi nečinnost, raději podnikali něco dobrodružného. Měli velký smysl pro spravedlnost, pomáhali slabším a snažili se každý problém vyřešit raději hned. Často zastávali významné postavení.

4. SKUPINA

Vytvořte indiánský totem

Totemové zvíře – vydra – živel vzduchu

VYDRA

Lidé uctívající vydru měli vztah k vzdušnému živlu, byl pro ně důležitý rozum, bystrost, myšlení. Tito lidé se neradi něčemu přizpůsobovali, pokud cítili příkoří, neváhali se bránit. Rádi pomáhali druhým, byli optimističtí, veselí a vždycky jednali fér. Byli hodně společenští a lidé je měli rádi. Z ničeho si nedělali těžkou hlavu.

Pracovní list: TÝDEN MEZI INDIÁNY

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Vojta s Terezkou si hrají na indiány. Čtěte:

„Máma říkala, že si máme hrát na indiány, a my nevíme jak," objasnil co nejstručněji Vojta.

„Na indiány? Opravdu?" divil se tatínek.

„Mamka říkala, že hulákáme jako indiáni. Ale my jsme si na indiány ještě nikdy nehráli, tak to chceme zkusit," uvedla to na pravou míru Terezka.

Tatínek se beze slova zvedl ze židle a šel se podívat do obýváku. Maminka seděla v křesle s obkladem na hlavě. Bylo mu jasné, že teď by si děti na indiány hrát neměly.

Zavřel dveře do obývacího pokoje, aby maminku nerušili. Udělal rozmáchlé gesto pravou rukou. Tím dětem naznačil, že ho mají následovat. Vrátil se ke svému počítači. Posadil se a na klávesnici něco vyťukal. Vojta s Terezkou se mu dívali přes rameno a přitom se usmívali. Věděli, že táta určitě něco vymyslí.

Na monitoru tatínkova počítače se objevilo několik odkazů. Američtí indiáni, indiánské kostýmy, indiánské čelenky, ale hlavě indiánský tábor. Na tento odkaz kliknul myší.

„Nechtěli byste být o prázdninách opravdoví indiáni?" zeptal se opatrně tatínek, když si přečetl, o co jde...

ÚKOL 2

Co víte o indiánech? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

Indián žije v:

Obléká se do:

Indián bydlí v:

ÚKOL 3
Indiánský tábor. Pozorně čti /poslouchej:

Byl tam i indiánský šaman přezdívaný Velká koule. Terezka zpočátku nevěděla, jestli se má smát, nebo se ho bát. Na obličeji nosil strašidelnou masku, ale chodil a mluvil hrozně legračně.

„Dnešní úkol je rozdělit se do skupin. Každá skupina bude obývat jedno týpí. Víte, co je to týpí?“ zeptal se pro jistotu náčelník.

Terezka to věděla. Ukázala na týpí, která už stála na louce. Náčelník ji pochválil a usmál se na ni.

„Výborně,“ řekl, „za to si můžeš vybrat, ve kterém týpí budeš spát. A taky přiber nějaké kamarádky.“

Terezka hned mrkla na Barunku. Pak ještě ukázala na nějakou holčičku, která vypadala, že na táboře nikoho nemá. Byla to Adélka. Všechny tři si vzaly své věci a odnesly je do týpí. Rozhodly se během chvilky. Vybraly si to, které stálo nejblíže náčelníkovi. To aby je mohl v případě potřeby ochránit.

Vojta, Samík, Ondra a Míša mohli být taky spolu. Ti si pro změnu vybrali nejvzdálenější týpí. Jen tak pro jistotu, kdyby se jim naskytla nějaká příležitost pro tajnou výpravu.

Když děti vybalily věci a převlékly se do sportovního oblečení, svolal je Činčila pod totem. Okolo byly rozmístěny mohutné dřevěné špalky. Byla to indiánská sedátka.

„Tohle je posvátný totem,“ řekl a ukázal na ozdobně vyřezávaný sloup. Ten nás chrání před vším zlým a nesmí se před ním lhát.“

„Totem nás chrání v táboře. Když se ale vydáme na nějakou výpravu, potřebujeme amulet, který nás ochrání i mimo tábor,“ řekl náčelník a pak předal slovo šamanovi.

Velká koule se přišoural s mísou přikrytou kožešinou. Položil ji na svůj špalek, máchal nad ní rukama a přitom mumlal nějaké nesrozumitelné zaklínadlo. Když kožešinu odstranil, objevily se pod ní velké dřevěné korálky různých barev.

„Sedmička je šťastné číslo. Každý z vás si vybere sedm korálků a ty si navlíkne na šňůrku. To bude váš amulet pro štěstí,“ oznámil jim.

ŠAMAN JE.....

TÝPÍ JE.....

TOTEM SLOUŽÍ K.....

V NEJBLIŽŠÍM TÝPÍ SPÍ.....

V TÝPÍ NA KONCI TÁBORA SPÍ.....

.....

ÚKOL 4
Táborová hra. Splň tři těžké zkoušky:

1. ZKOUŠKA

Nakresli si ochranný amulet – má být ze 7 korálků, dobře se rozmysli, které pro něj použiješ. Každý totiž znamená něco jiného. Čím více korálků jedné barvy, tím silnější je účinek:

moudrost

zdraví

bohatství

přátelství

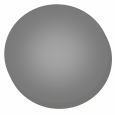 sílu

štěstí

Tvůj ochranný amulet:

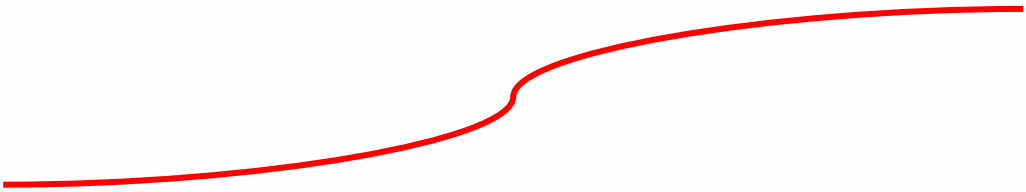

2. ZKOUŠKA

Každý správný indián musí mít čelenku s ptačími pery. Proto jste se vydali na výpravu, abyste našli dost peříček. Ve skupině vás šlo 6, každý potřebuje alespoň 8 pírek. Celkem jste našli 50 peříček. Při cestě zpátky ale Tonda 3 pírka upustil a ztratil, 1 vyklouzlo Markétce, Jindrovi spadly 4 do bláta, takže už se nedají použít. Míša ale za táborem ještě 2 pírka našel. Budete mít dost peříček pro všech 6 dětí ze skupiny? Pokud budete nějaké ještě muset najít, kolik jich bude? **Počítej:**

3. ZKOUŠKA

Během celé tvorby totemů nesmí nikdo ve skupině promluvit, aby nezaplašil totemové zvíře. Vydržíte to? Můžete si psát a ukazovat, ale nikdo nesmí ani hlesnout. V případě nouze můžeš pošeptat paní učitelce, co potřebuješ.

ÚKOL 5
Táborová kronika. Pokus se stručně popsat, jaké úkoly jste dnes plnili.

Dnes je....., neboli den velikých zkoušek

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Howgh!

ÚKOL 6

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc pírek na své čelence vybarvíš, tím lépe ti to šlo.

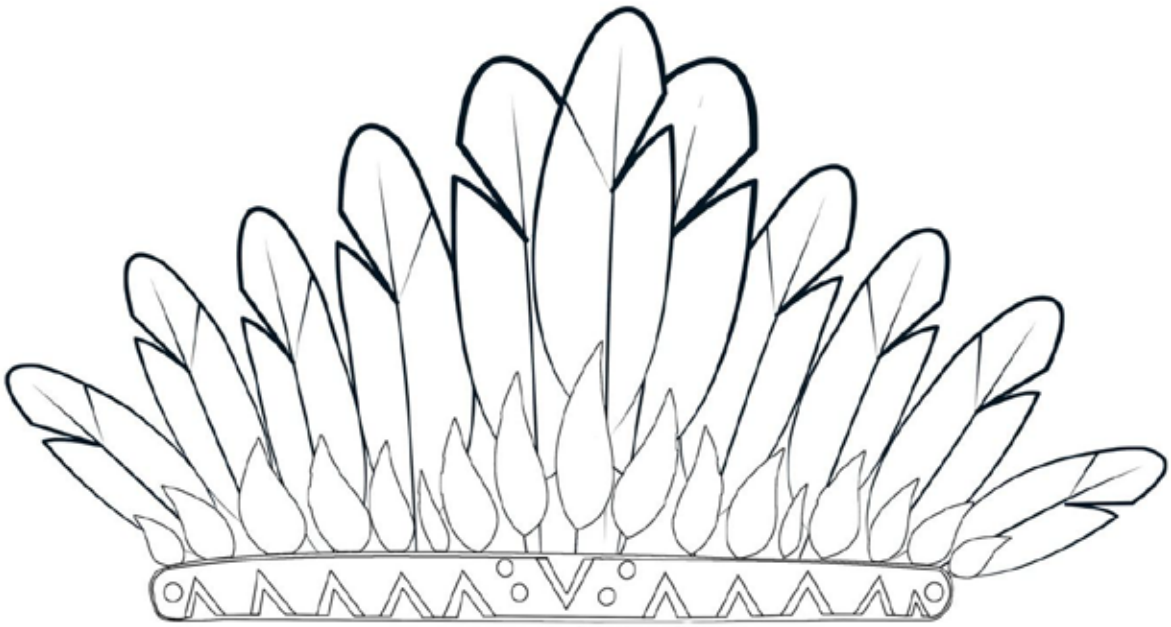

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Kryštofe, neblbni a slez dolů

Procházková, I.

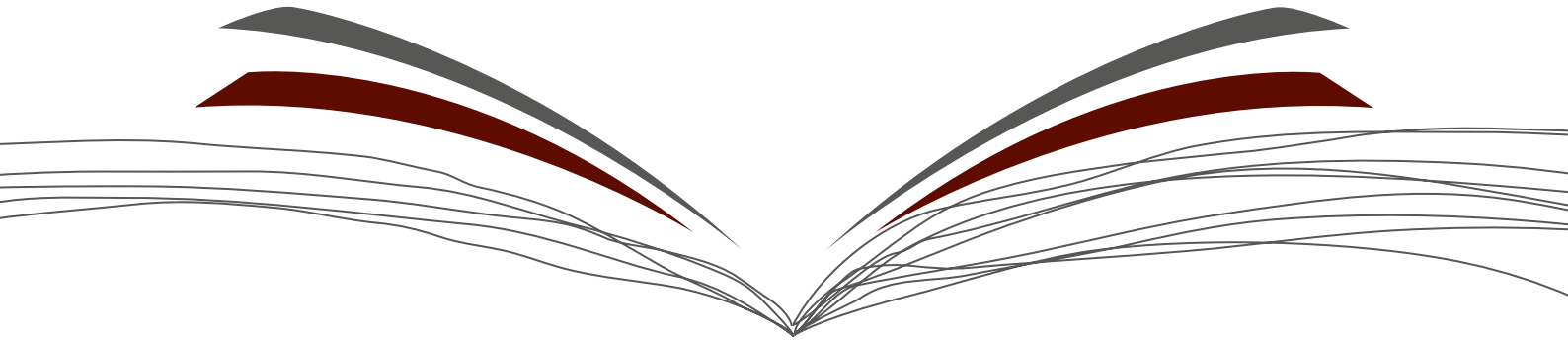

InspiroMAP

Téma hodiny	**Když je mi smutno**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Diskuse ve skupinách – losování pomocí hodu kostkou s otázkami 5. Individuální práce s pracovním listem 6. Společná práce s vybranými jazykovými prostředky (práce s PL, společná rekapitulace významů + shrnutí: Proč takové výrazy autorka použila? Čím text ozvláštňují? Používáte podobné obraty v běžné řeči? Jaké?) 7. Napiš Kryštofovi dopis – individuální práce (motivace zamyšlením: Kryštofovi bylo smutno a zlobil se. Utekl na místo, kam za ním nikdo nemohl. Každý z nás už byl někdy podobně smutný. Když se to stane, často nám pomůže rada někoho blízkého, kamaráda, maminky. Zkuste se zamyslet – mohl Kryštof něco udělat jinak, aby neskončil sám na studené skále? Napište Kryštofovi dopis, ve kterém ho potěšíte a poradíte mu, co by mohl udělat jinak, aby se vyhnul nedorozumění, co si počít, aby se cítil lépe.) Dopisy se souhlasem dětí umístíme na nástěnku.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Iva Procházková: Kryštofe, neblbni a slez dolů! Praha: Albatros, 2004. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy I. Procházkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí vybarvených políček škál na konci pracovního listu.

KRYŠTOFE, NEBLBNI A SLEZ DOLŮ

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Sedím na skále a mrzne mi zadek. Nezralá mandarinka slunce se koulí po obloze pryč ode mě. Brzy se schová za protějším kopcem. Už teď se přes celé údolí vlečou dlouhé stíny a začíná být hrozitánská zima. Skrčím nohy, vstanu a začnu cvičit. Žádný trénink na olympiádu, jen kapku pohybu, abych se zahřál. Dělám dřepy a úklony, trochu poskakuju na místě, taky se štípu do zledovatělého zadku. Skála není jenom studená, je i vlhká. Měl jsem si vzít nepromokavé kalhoty. Ale copak jsem mohl vědět, že mi přeskočí? Že Alešovi přeskočí? Přišlo to tak naráz!
(ukázka z 1. kapitoly knihy)

Podněty k diskusi:
Určitě už jste někdy byli smutní. Nebo se na vás někdo hněval a vy jste nevěděli proč. Co v takové chvíli děláte? Máte nějaké svoje útočiště, kam chodíte, když máte špatnou náladu? Chcete se ze smutku vypovídat, nebo jste raději sami?

„Jednu věc nechápu," řekne máma. Vždycky, když se pohne, pokropí mě sprška jehličí z borovice, o kterou se opírá. „To, že jsi vylezl na skálu, má být trest? Za co? Že jsem ti vynadala?"

Neodpovím. Nesnáším, když dospělí začnou věci rozebírat. Vysvětlovat. Řešit. Nakonec všechno zamotají. Vylezl jsem na skálu, protože jsem chtěl nahoru. Sedím tady, protože nechci dolů. O co jde? Je to přece jasné. Jako to, že je mi příšerná zima.

„Co jsem měla dělat?" pokračuje máma v zamotávání mého případu. „Pochválit tě? Alešova maminka křičela do telefonu, že jsi Alešovi zničil úplně novou bundu. Pro nic za nic. A kalhoty si taky roztrhl."

Pro nic za nic! Znovu si začnu pískat. Pod skálou pomalu projede Ondra. Má nové kolo. Kouká na mě, div mu oči nevypadnou. Sám by nahoru v životě nevylezl. Je sice z hájovny, ale v lese se bojí a v přírodě je jako hluchý na koncertě. Ani potok neumí přeskočit. Hned jak bude velký, přestěhuje se do města a koupí si auto, ve kterém si bude na plné pecky pouštět muziku. Každému to vykládá.

„Co tam děláš, vole?" zavolá na mě a hlas mu přeskočí.

„Koukám, jak si rozbiješ palici!"

Odlepí oči od skály a upře je před sebe. Pozdě. Popelnice, kterou Burian postavil na kraj cesty, už se kácí. Ondra za ní. Burianka v tu ránu otevře okno. Musela stát za záclonou. Ondrův pád ji nezajímá, rozzlobeně obhlíží rozsypané odpadky. Vsadím se, že to není žádná rozkoš válet se v nich - i z ptačí perspektivy vyhlížejí dost nechutně.

„To si posbíráš!" ječí Burianka na Ondru, který se neohrabaně zvedá ze země. Když už otevřela okno, sklouzne pohledem i ke mně. Chce vědět, jestli tu ještě pořád sedím.

...

Ondra už posbíral odpadky a narovnává si řidítka zkřivená od popelnice. Má obě ruce levé, nejde mu to, nadává. Za normálních okolností bych se jeho nešikovnosti zasmál, ale podle všeho nemám rty. Jsem sněhulák. Slunce už se dotklo obzoru. Za chvíli se za ním schová. Pak bude ještě větší zima.

„Nastydneš," řekne máma. „je tu jak v márnici."

„Běž domů," huhlám sotva slyšitelně. S tím sněhulákem to vůbec není legrace - pusa mi tak ztuhla, že sotva mluvím.

„Co říkáš?"

„Že máš jít domů."

„Tak slez."

„Povídal jsem ti, že tady zůstanu."

„Zavolám hasiče."

„Zavolej."

„Musíš mi pořád jenom přidělávat starosti?"

„Pořád," přisvědčím. „Jenom starosti."

„Napíšu tátovi!"

Neřeknu nic. Dobře vím, že mu nenapíše. Nepřátelé si nepíšou.

„Kryštofe...," zkusí to měkkým, domlouvavým tónem. Nenechám ji domluvit.

„Dokud tady budeš stát, tak neslezu," zavolám nahoru.

CO SE DĚLO S KRYŠTOFEM?	O ČEM KRYŠTOF PŘEMÝŠLEL?	KOHO KRYŠTOF VIDĚL, KDYŽ BYL NA SKÁLE?
	JAKÝ JE ONDRA?	
	O ČEM MLUVIL KRYŠTOF S MAMINKOU?	
	JAK SE ASI CÍTILA KRYŠTOFOVA MAMINKA?	

Obrázky slouží ke společnému zopakování individuální práce s pracovními listy - od společného výběru správného vyjádření po jednoduché vysvětlení, co znamená právě toto slovní spojení, proč je v textu užito, zda děti znají nějaké podobné.

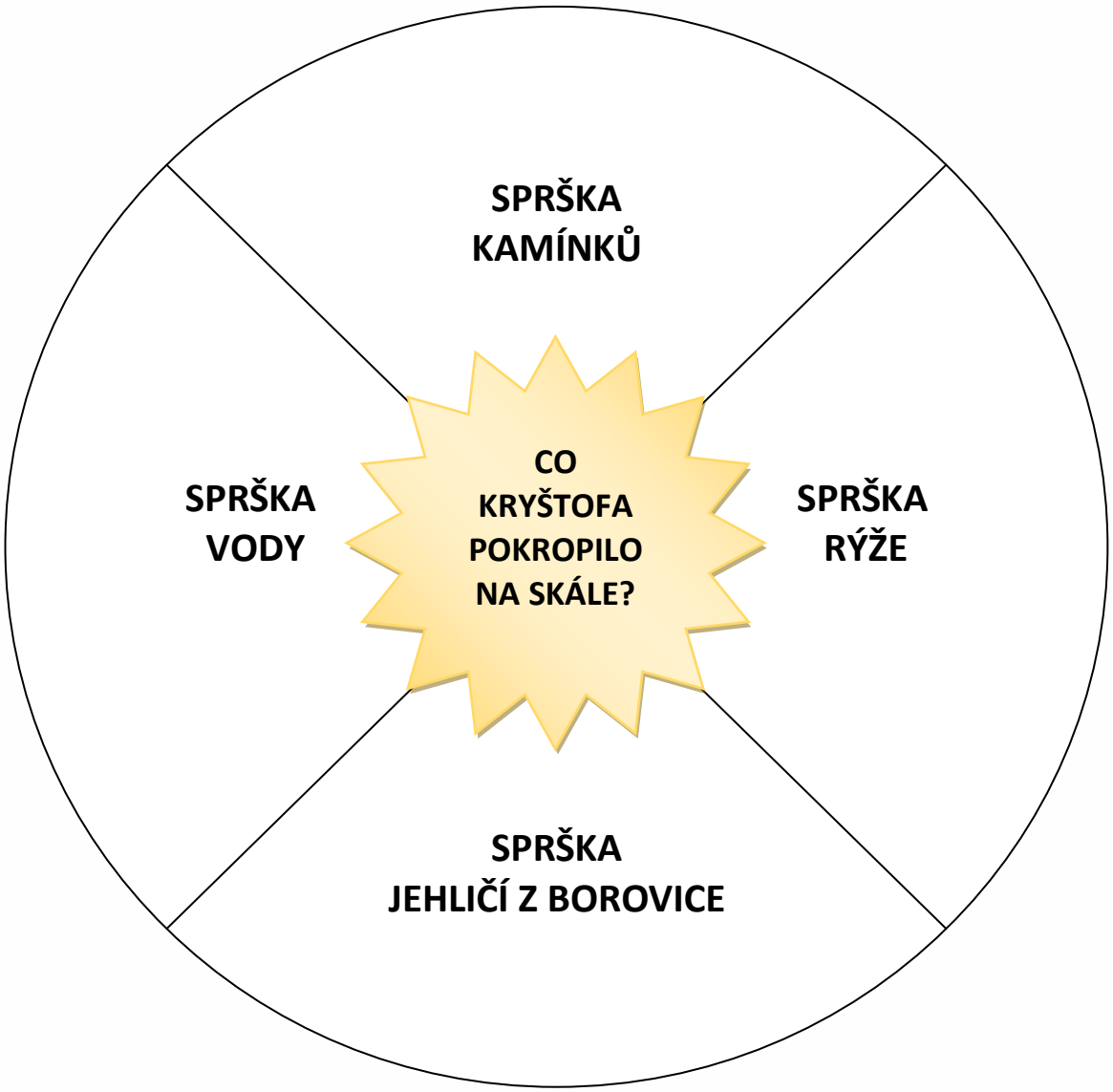

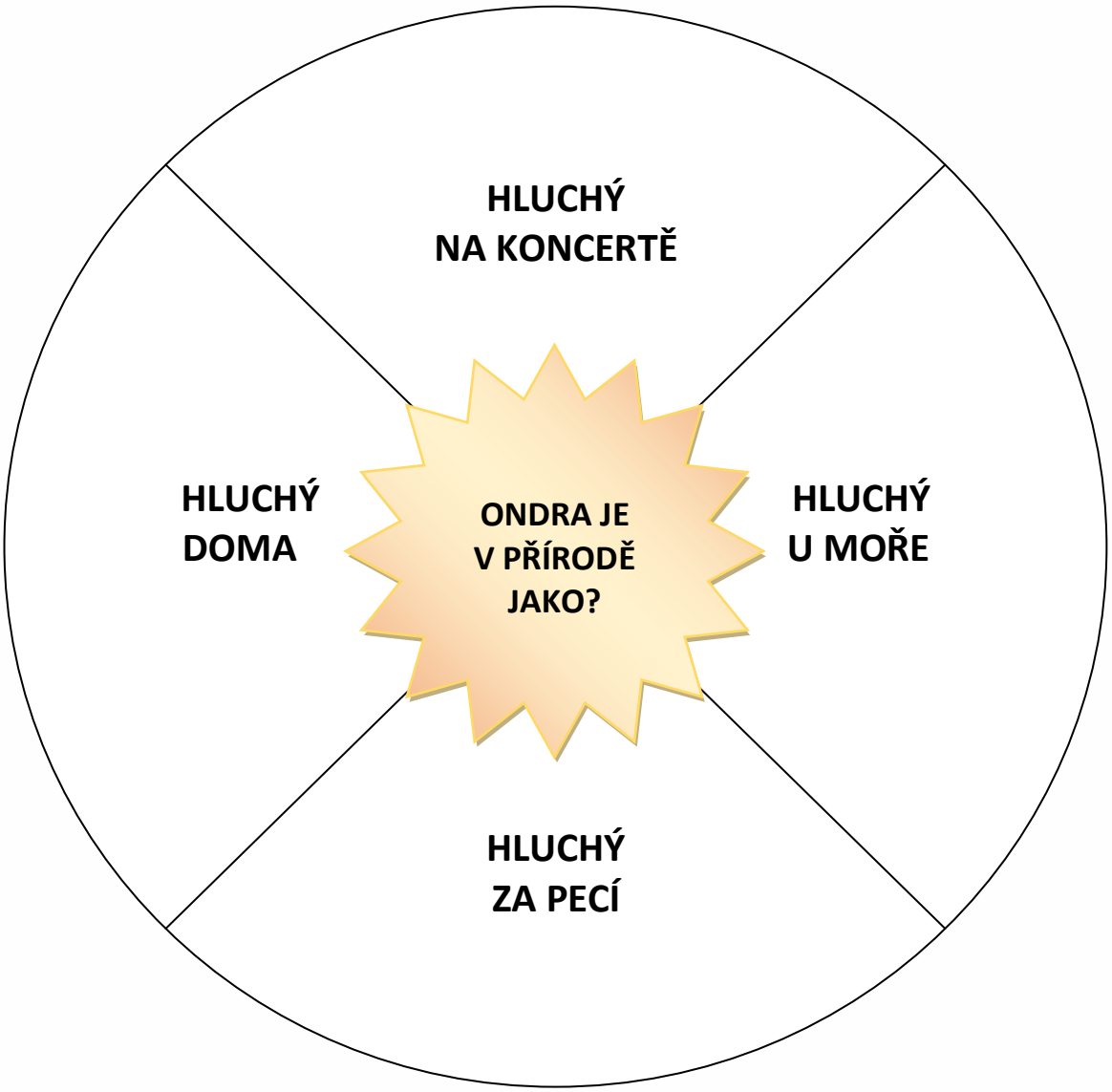
HLUCHÝ
NA KONCERTĚ
HLUCHÝ
DOMA
ONDRA JE
V PŘÍRODĚ
JAKO?
HLUCHÝ
U MOŘE
HLUCHÝ
ZA PECÍ

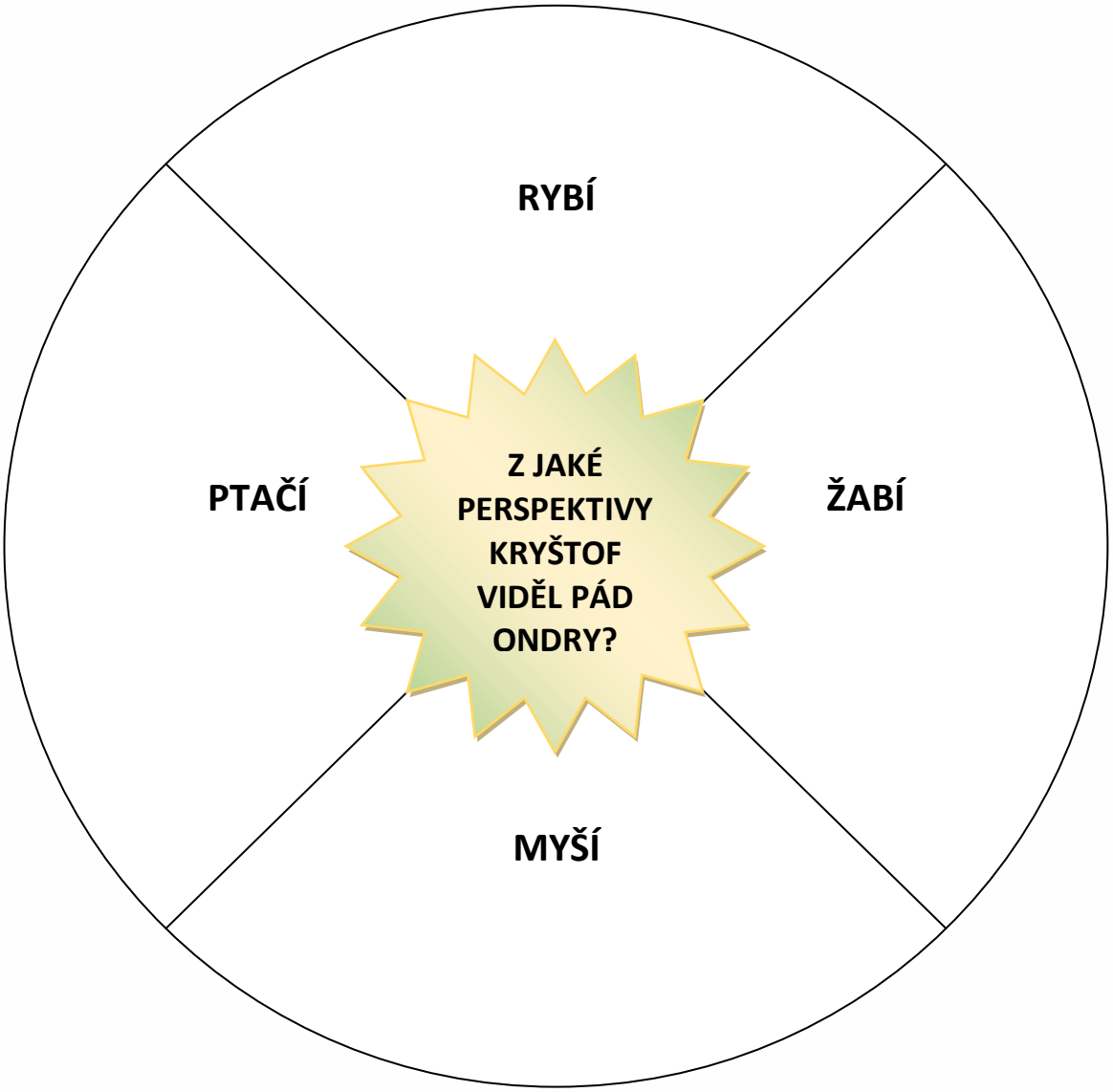
RYBÍ
PTAČÍ
Z JAKÉ PERSPEKTIVY KRYŠTOF VIDĚL PÁD ONDRY?
ŽABÍ
MYŠÍ

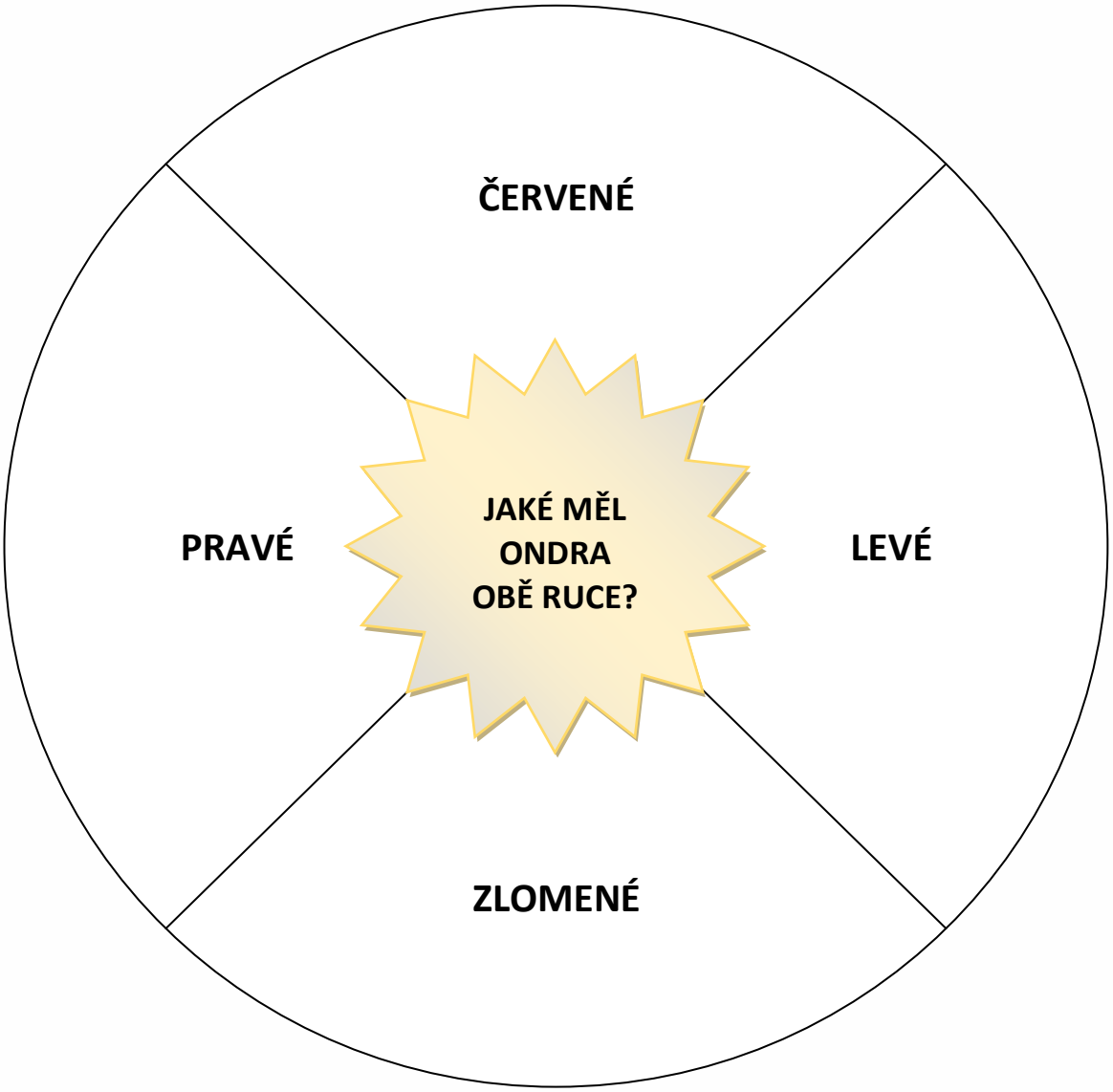
ČERVENÉ
PRAVÉ
JAKÉ MĚL
ONDRA
OBĚ RUCE?
LEVÉ
ZLOMENÉ

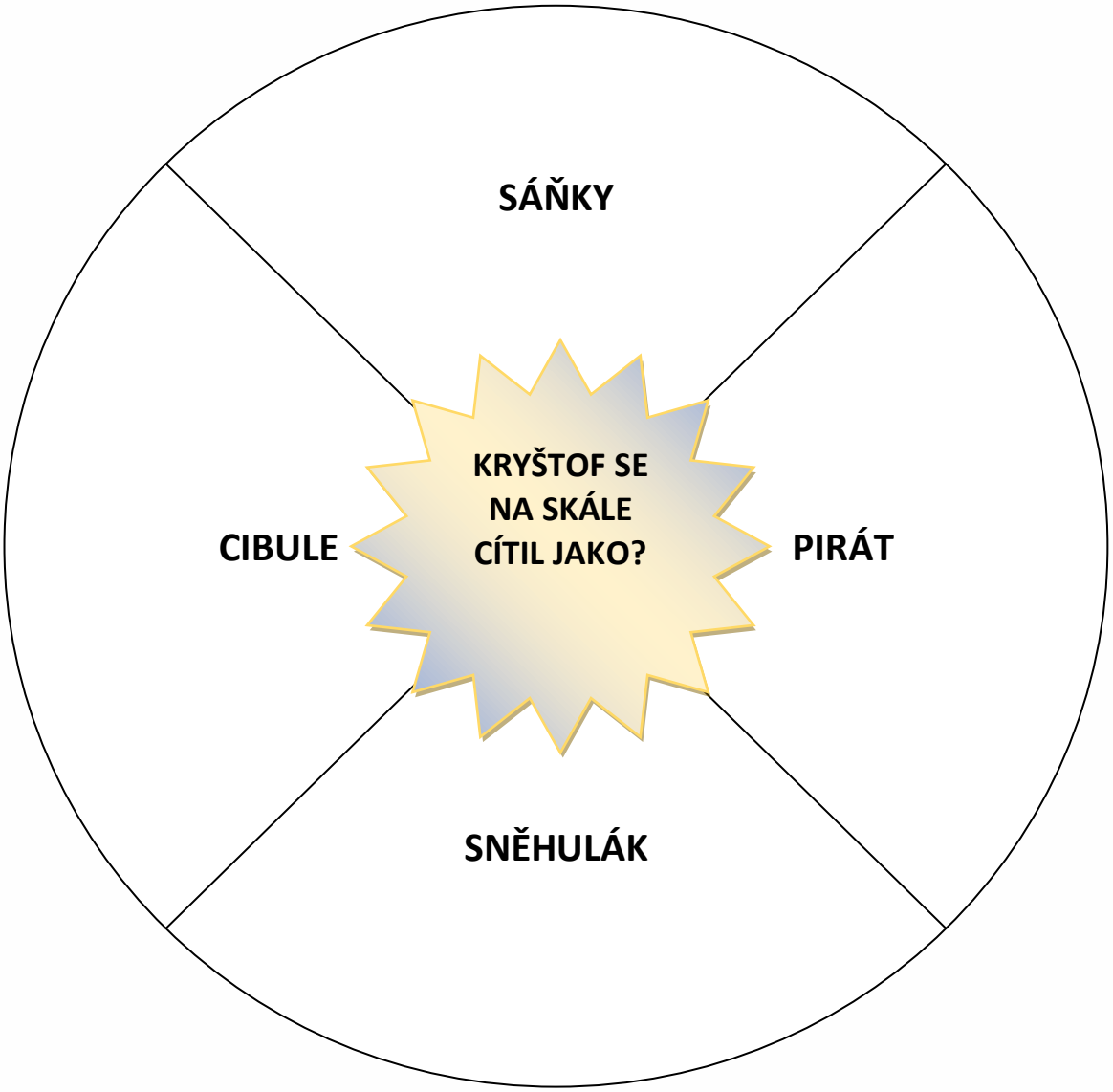
SÁŇKY
KRYŠTOF SE NA SKÁLE CÍTIL JAKO?
CIBULE
PIRÁT
SNĚHULÁK

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

KRYŠTOFE, NEBLBNI
A SLEZ DOLŮ

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Doplň:

Hlavní postava se jmenuje:.....

V ukázce vystupují tyto vedlejší postavy:.....

.....

ÚKOL 2

Co vím o Kryštofovi? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

KRYŠTOF

....

(jaký je) (jaký je)

....

(co dělal) (co dělal) (co dělal)

.....

(napiš o Kryštofovi 1 pravdivou větu o 4 slovech)

.....

(které slovo tě napadne, když si na Kryštofa vzpomeneš)

ÚKOL 3

Slova, slova, slovíčka. Barevně označ políčko se správnou odpovědí, zamysli se nad významem slovního spojení:

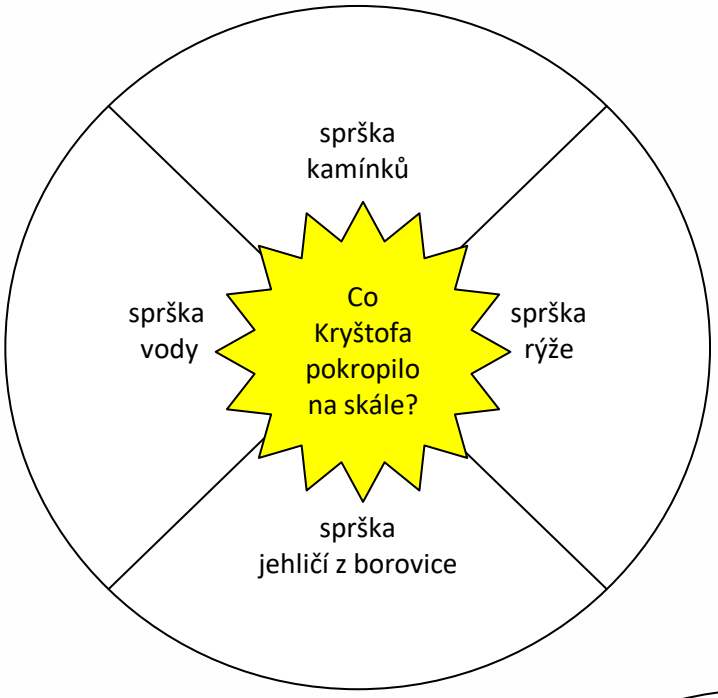

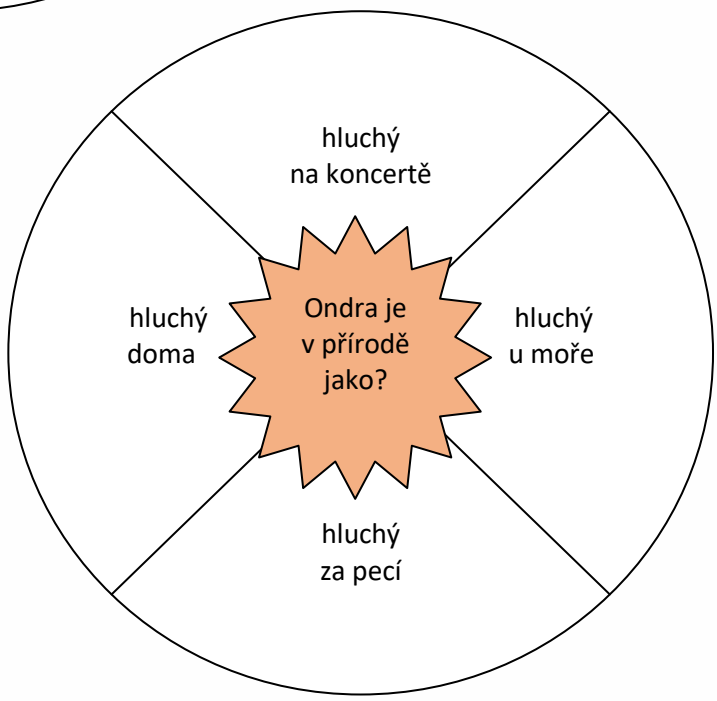

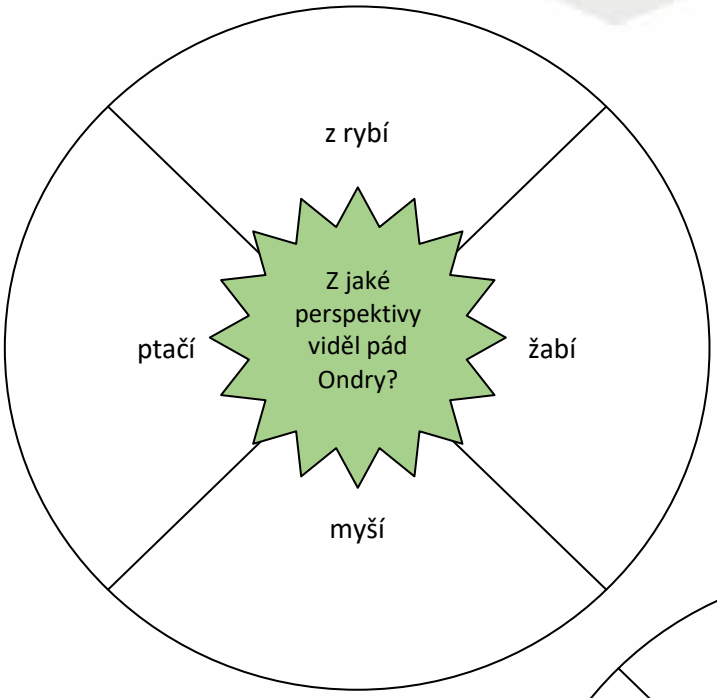
z rybí
Z jaké perspektivy viděl pád Ondry?
ptačí
žabí
myší

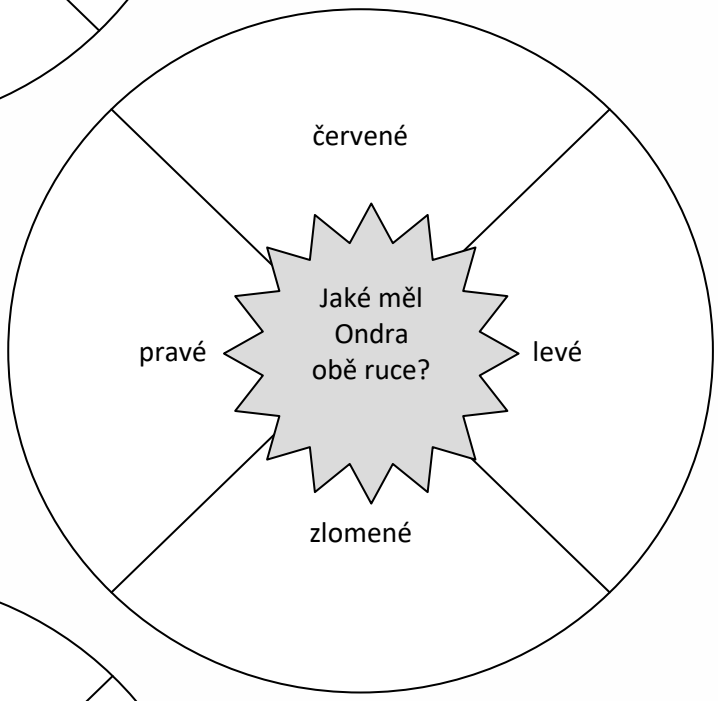
červené
Jaké měl Ondra obě ruce?
pravé
levé
zlomené

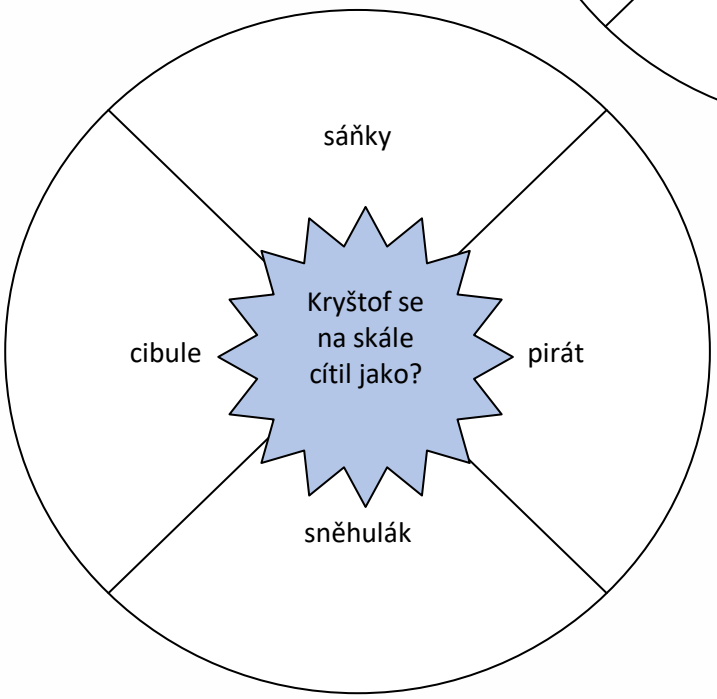
sáňky
Kryštof se na skále cítil jako?
cibule
pirát
sněhulák

ÚKOL 4
Dopis kamarádovi. Napiš Kryštofovi dopis, který ho potěší a poradí mu:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Čím víc políček vybarvíš, tím lépe ti to šlo.

Jak se mi dnes vedlo?

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Tajemná Opava

Seifertová, L.

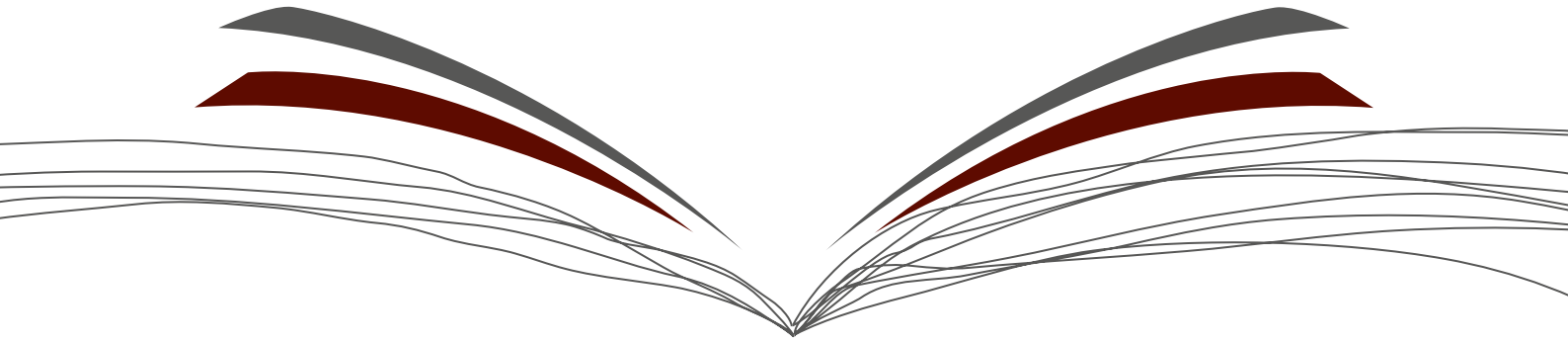

InspiroMAP

Téma hodiny	Jak to tenkrát bylo
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, člověk a náš svět – prvouka
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, orientuje se v propojených ilustracích a textech; žák odlišuje fakta a fiktivní děje; žák chápe ukotvení dějů v historii; orientuje se na mapě.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – společná diskuse ideálně navazující na předcházející vycházku k řece Opavě, případně na promítání jejích snímků 2. Společná četba ukázek (vyžaduje úvod, jak se v daném knižním žánru orientovat, doporučujeme ukázky zároveň promítat dataprojektorem a tak zajistit, že se žáci vizuálně soustředí na totéž místo) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, co se odehrálo 4. Individuální práce s pracovním listem 5. Práce ve dvojicích – označte na vytištěných stranách knihy vše, čím se tato kniha liší od běžných knih (doporučujeme vzít si na ukázku např. některou z knih prvního či druhého čtení) 6. Společná práce – tvoříme obrovskou mapu centra Opavy; případně vlastního města, obce (můžeme vlepovat fotografie či skeny důležitých budov, děti mohou kreslit a vepisovat svou vlastní „historii“) 7. Navazující aktivita – vycházka do centra města Opavy, dohledání důležitých budov, které L. Seifertová v textu zmiňuje, ukázání zajímavostí, upevnění znalostí.
Pomůcky	Pastelky, fotografie, staré pohlednice apod., lepidlo, dataprojektor, kniha Tajemná Opava, knihy prvního, druhého čtení pro srovnání (mohou přinést i žáci), pracovní listy, bal. papír.
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Lucie Seifertová: Tajemná Opava. Opava: Statutární město Opava, 2017. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy L. Seifertové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Podněty k úvodní diskusi:
Už jste někdy byli na procházce u řeky Opavy? Víte, kudy Opavou protéká? Znáte v Opavě ještě nějakou jinou řeku nebo potok? V dávných dobách byly řeky významnými místy – co myslíte, proč tomu tak bylo? Dnes se zaměříme právě na jedno místo řeky Opavy, u kterého se později začalo rozrůstat naše město. Ví někdo, kdy to přibližně bylo? Představte si, že okolí našeho města si oblíbili už lovci mamutů, kteří žili před 18 000 lety, a ti nám tady zanechali spoustu kamenných a kostěných nástrojů, které můžeme vidět na našem muzeu. My se ale podíváme do nedávnější minulosti.

Kostěný terčík, který se našel v Kravařích, je starý přibližně 3 800 let a je na něm symbol sluníčka. Slunce tehdy znázorňovalo nejvyšší božstva.

Ukázka:
Podél řeky Opavy od nepaměti vede obchodní stezka. Nedaleko místa, kde se dá proud přebrodit, tam, kde je dnes Horní náměstí, začne růst koncem 12. století město. Pojmenují ho podle řeky – Opava.

A právě o městě Opava nakreslila a napsala Lucie Seifertová úžasné leporelo, se kterým dnes budeme pracovat. Ví někdo, jak se pozná leporelo? A toto leporelo je ještě zvláštnější – když jej otevřete, vystoupí ze stran prostorové domy a zámky; a kromě velkých ilustrací obsahuje také spoustu výjevů z běžného života tehdejších lidí. Podívejme se spolu hned na první stranu, na to, jak vzniklo jméno Opava:

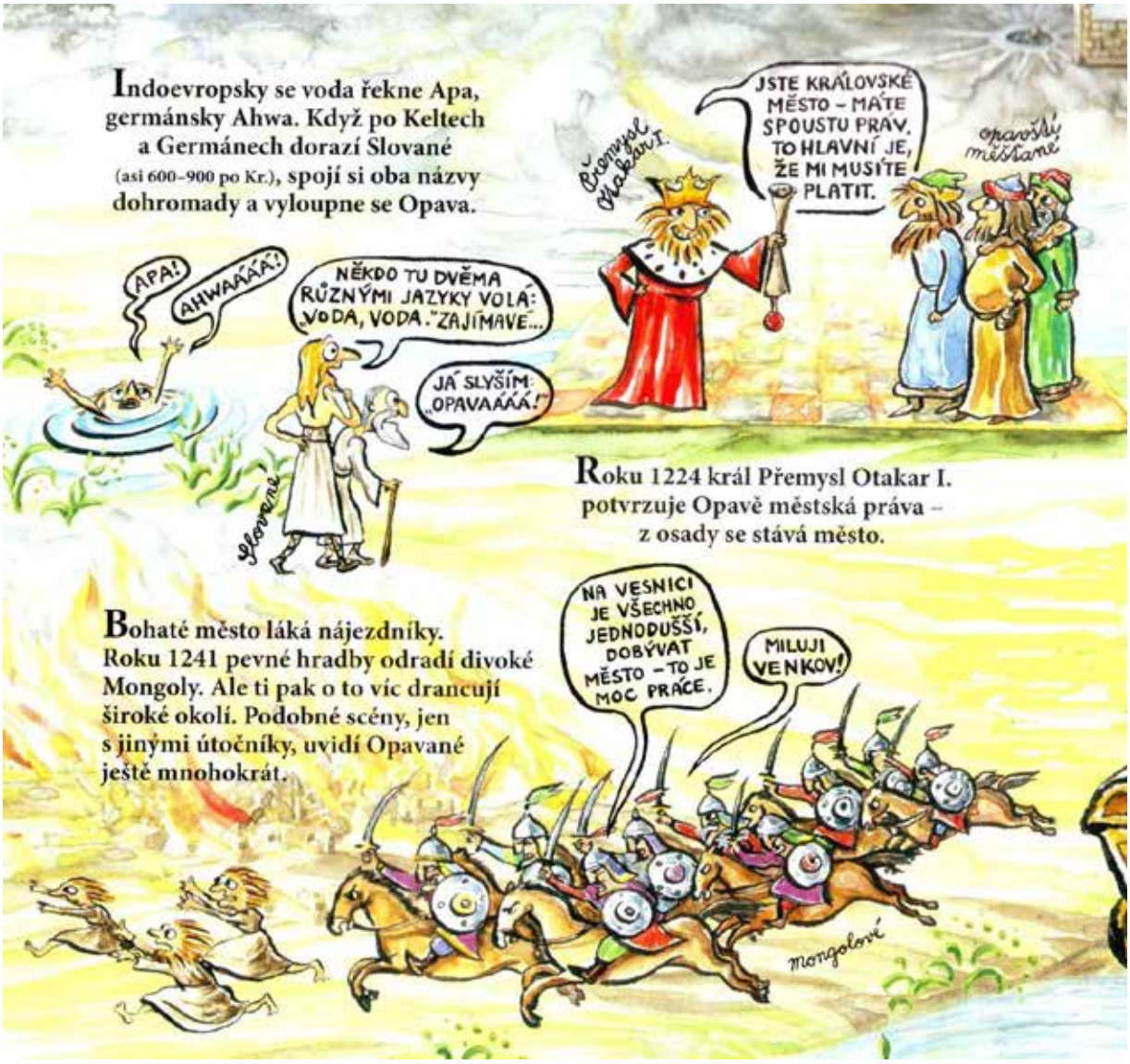

Podněty k interpretaci:

- zaměřte se se žáky na formu ilustrací zaplňujících celou plochu (máte-li k dispozici leporelo Lucie Seifertové, doporučuji zmínit kombinaci ústřední ilustrace s prostorovým efektem s drobnějšími ilustracemi (viz ukázka výše), prostupující text ve formě komentářů, využití komiksových prvků – jak výtvarné zkratky, tak bublin obsahujících přímou řeč.

Doporučujeme zvětšit na šířku celého formátu A4, nebo ještě lépe promítnout dataprojektorem.

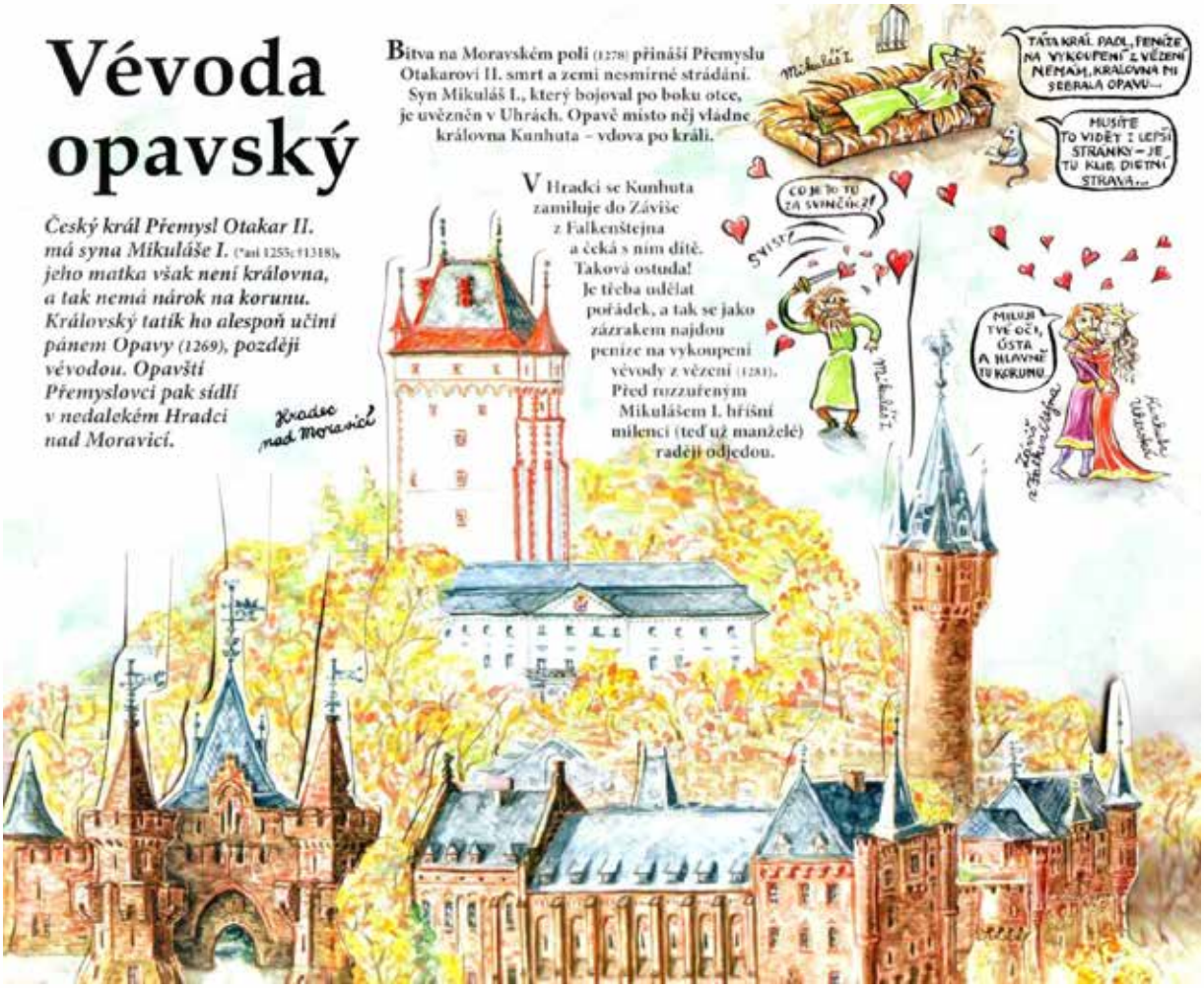

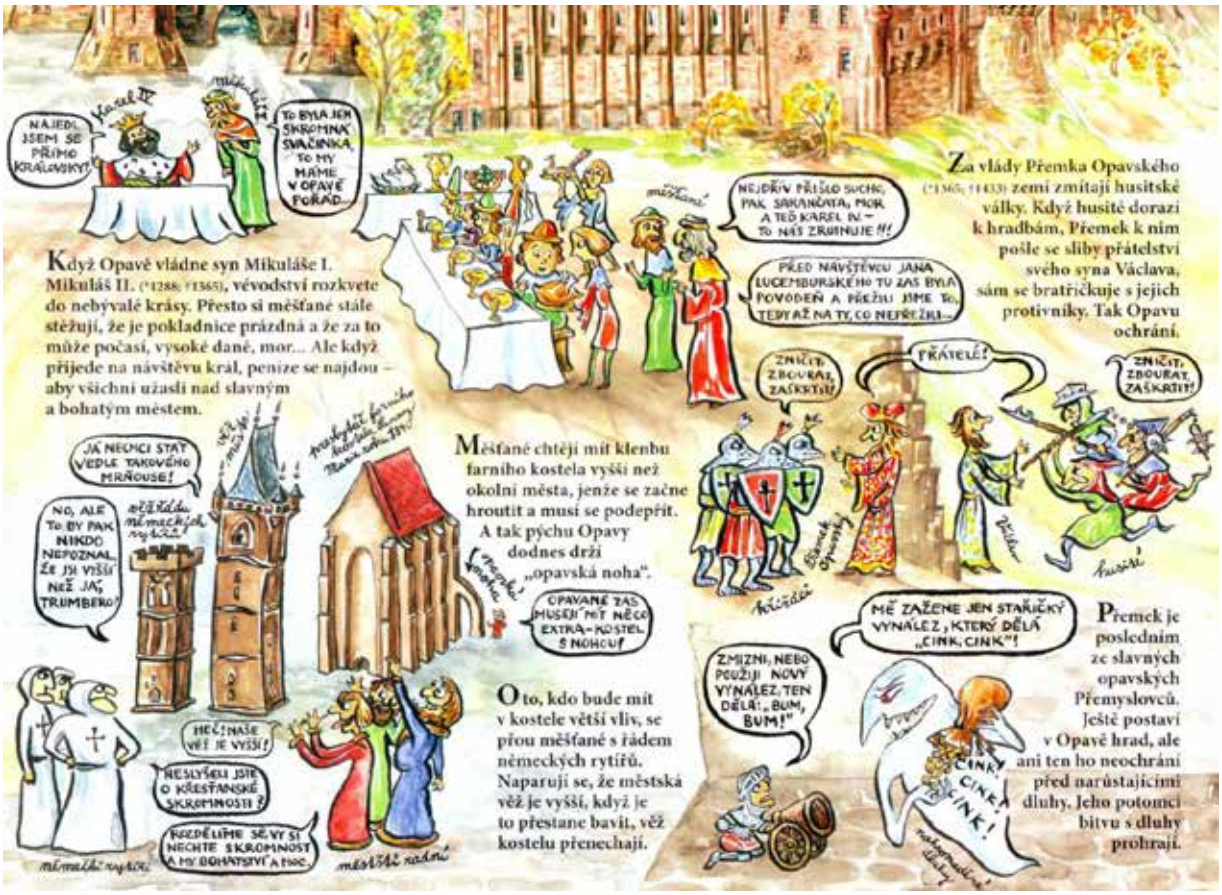

Když opavští Přemyslovci posléze v kostele sv. Ducha zakládají rodinnou hrobku, doufají v klidný odpočinek. Toho se možná dočkají až ve druhé polovině 17. století, v době baroka, kdy budovy zdobí různé kudrlinky a baculaté věžičky. Než se tak stane, městem zmítají nemilosrdné boje o víru.

Tehdy vůči sobě stáli katoličtí kněží a převaha obyvatel, která se hlásila k protestantismu.

(Doporučujeme stručně vysvětlit pojmy, připomenout žákům:

- kde je kostel sv. Ducha,
- o jakém období mluvíme, když hovoříme o 17. století,
- co je to baroko,
- jaký byl dobový rozdíl mezi katolicismem a protestantstvím.)

Při společné interpretaci je vhodné upozornit na vztahy jednotlivých postav, vztáhnout dění zachycené na drobnějších ilustracích k lokalitě centrálního vyobrazení (Hradec nad Moravicí)

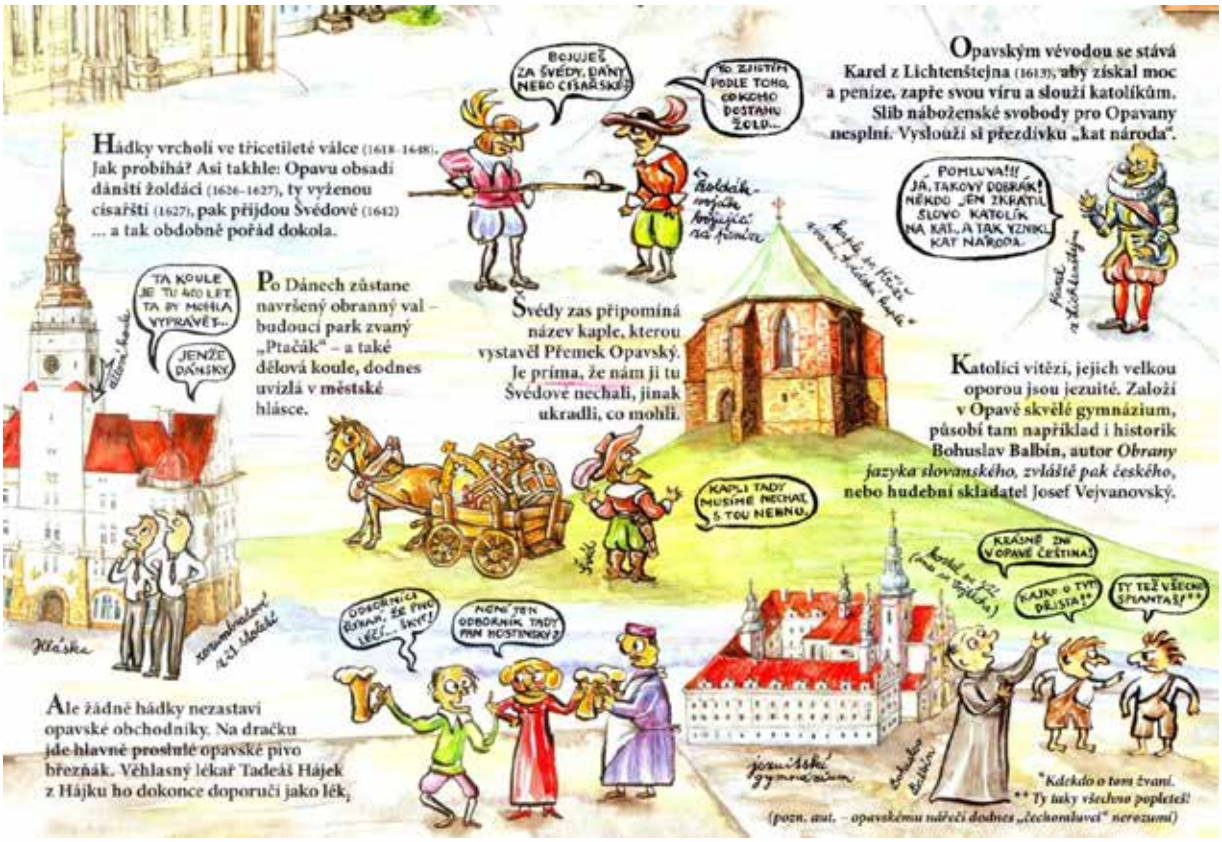

Opět navažte krátkou rekapitulací.

PODKLADY KE SPOLEČNÉ PRÁCI

Znak Opavy:

Můžete případně upozornit na heraldické prvky – slezskou orlici se zlatou „zbrojí", tedy pařáty a zobákem; červenou, bílou a zlatou barvu a jejich symboliku; tři krokve v levé části, krokev symbolizovala pevnost charakteru, nezlomnost.

Historická mapa Opavy:

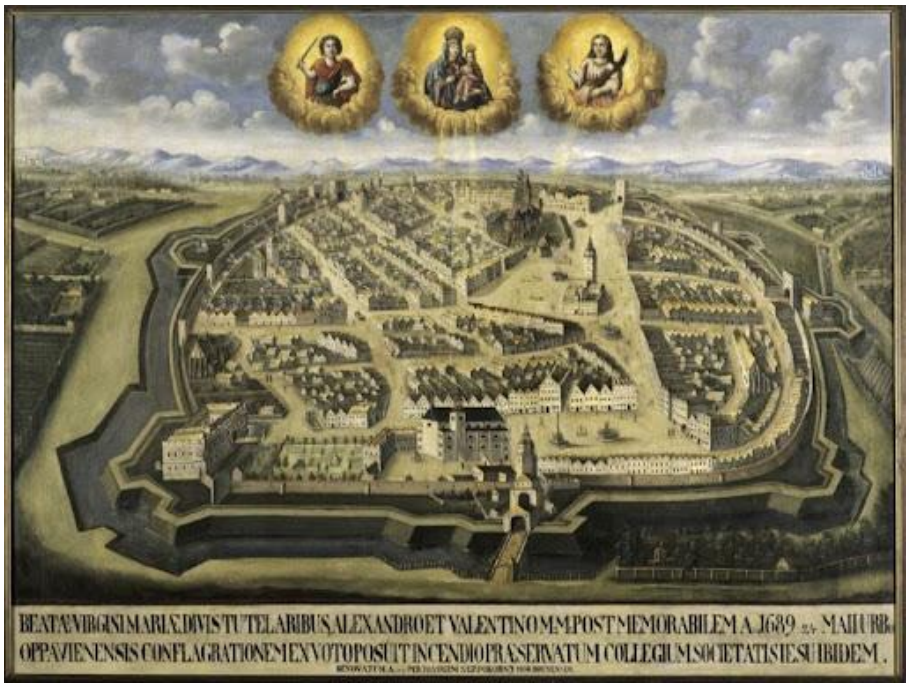

Mapa současného centra města (využijte jako podklad pro nákres, na který budete dále umisťovat obrázky dětí, texty a fotografie, nebo ji lze jen zvětšit a další materiály umístit okolo a stužkou či bavlnkou je vztáhnout k dané lokalitě).

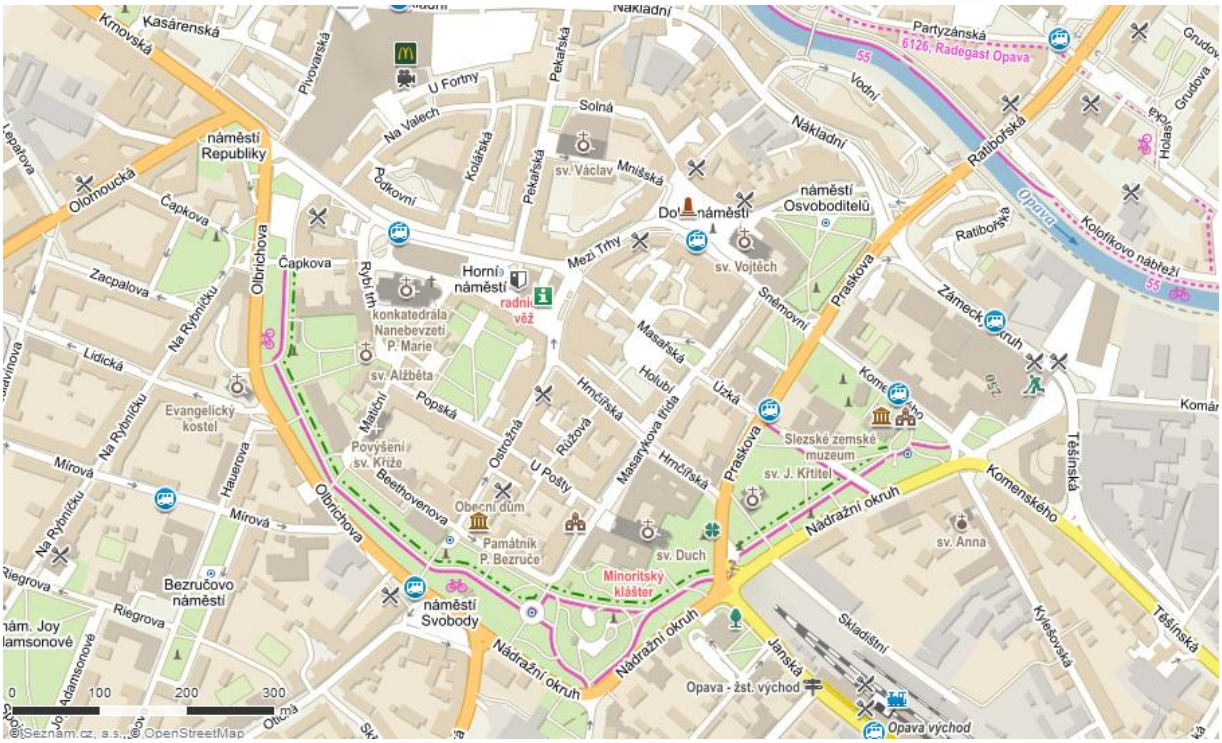

Pořiďte s dětmi obrázky či fotografie (případně je společně najděte na webu) následujících lokalit:

- konkatedrála Nanebevzetí Panny Marie
- Hláska
- kostel sv. Hedviky
- kostel sv. Ducha
- Slezská univerzita (kromě hlavní lze i více historických budov)
- Sobkův palác
- Blücherův palác
- kaple sv. Kříže (Švédská kaple)
- kostel sv. Jana Křtitele
- jezuitské gymnázium (zemský archív)
- kostel sv. Vojtěcha
- Slezské muzeum
- budova České spořitelny (vedle hotelu Koruna)
- Slezská univerzita
- kostel sv. Václava (vedle Domu umění)
- historická budova obchodního domu Breda
- altánek na Ptačím vrchu
- Městský dům kultury Petra Bezruče
- Slezské divadlo
- tzv. Červený kostel
- Obecní dům
- jakákoli další zajímavá místa, ideální je, když se na jejich soupisu podílí sami žáci

Můžete připomenout aktuální využití historických budov, významné rodáky a osobnosti s Opavou spojené, zajímavosti apod.

Pracovní list: TAJEMNÁ OPAVA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

O čem Lucie Seifertová napsala a nakreslila knihu? Doplň:

Kniha je věnovaná městu....., hlavně jeho vzniku a historii.

Město vzniklo na břehu řeky.....

Stalo se to přibližně okolo roku.....

Na tomto místě ale lidé bydleli už dříve. Podle vykopávek víme, že tady žili už lovci

..... Zůstaly tady po nich úlomky různých předmětů, například

kostěný terčík se symbolem.....

ÚKOL 2

Proč se Opava jmenuje Opava? Pozorně čti a dívej se:

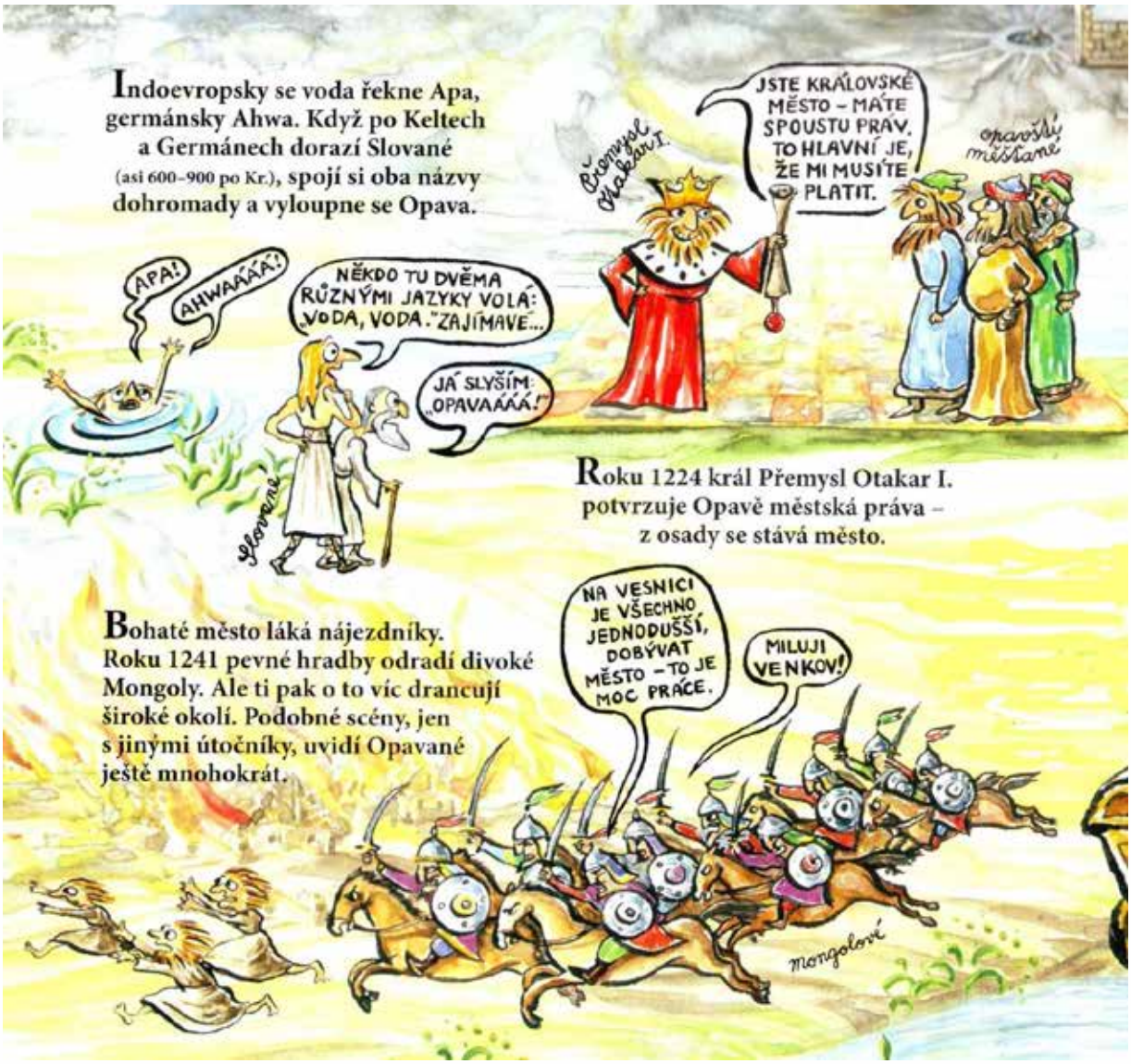

Opava byla založena roku: _____

Městská práva jí udělil král **PŘEMYSL OTAKAR I.**

Vévoda opavský

Český král Přemysl Otakar II. má syna Mikuláše I. (*asi 1255; †1318), *jeho matka však není královna, a tak nemá nárok na korunu. Královský tatík ho alespoň učiní pánem Opavy* (1269), *později vévodou. Opavští Přemyslovci pak sídlí v nedalekém Hradci nad Moravicí.*

Hradec nad Moravicí

Bitva na Moravském poli (1278) přináší Přemyslu Otakarovi II. smrt a zemi nesmírné strádání. Syn Mikuláš I., který bojoval po boku otce, je uvězněn v Uhrách. Opavě místo něj vládne královna Kunhuta – vdova po králi.

TÁTA KRÁL PADL, PENÍZE NA VYKOUPENÍ Z VĚZENÍ NEMÁM, KRÁLOVNA MI SEBRALA OPAVU...

MUSÍTE TO VIDĚT I LEPŠÍ STRÁNKY – JE TU KLID, DIETNÍ STRAVA...

V Hradci se Kunhuta zamiluje do Záviše z Falkenštejna a čeká s ním dítě. Taková ostuda! Je třeba udělat pořádek, a tak se jako zázrakem najdou peníze na vykoupení vévody z vězení (1281). Před rozzuřeným Mikulášem I. hříšní milenci (teď už manželé) raději odjedou.

CO JE TO TU ZA SVINČÍK?!

SVIST!

MILUJI TVÉ OČI, ÚSTA A HLAVNĚ TU KORUNU

Za vlády Přemka Opavského (*1365; †1433) zemi zmítají husitské války. Když husité dorazí k hradbám, Přemek k nim pošle se sliby přátelství svého syna Václava, sám se bratříčkuje s jejich protivníky. Tak Opavu ochrání.

NAJEDL JSEM SE PŘÍMO KRÁLOVSKY!

TO BYLA JEN SKROMNÁ SVAČINKA, TO MY MÁME V OPAVĚ POŘÁD...

NEJDŘÍV PŘIŠLO SUCHO, PAK SARANČATA, MOR A TEĎ KAREL IV. – TO NÁS ZRUINUJE !!!

PŘED NÁVŠTĚVOU JANA LUCEMBURSKÉHO TU ZAS BYLA POVODEŇ A PŘEŽILI JSME TO, TEPRVE NA TY, CO NEPŘEŽIJ...

ZNIČÍ, ZBOURAJÍ, ZAŠKRTÍ!

PŘÁTELÉ!

ZNIČÍ, ZBOURAJÍ, ZAŠKRTÍ!

Když Opavě vládne syn Mikuláše I. Mikuláš II. (*1288; †1365), vévodství rozkvete do nebývalé krásy. Přesto si měšťané stále stěžují, že je pokladnice prázdná a že za to může počasí, vysoké daně, mor... Ale když přijede na návštěvu král, peníze se najdou – aby všichni užasli nad slavným a bohatým městem.

JÁ NECHCI STÁT VEDLE TAKOVÉHO MRŇOUSE!

NO, ALE TO BY PAK NIKDO NEPOZNAL, ŽE JSI VYŠŠÍ NEŽ JÁ, TRUMBERO!

Měšťané chtějí mít klenbu farního kostela vyšší než okolní města, jenže se začne hroutit a musí se podepřít. A tak pýchu Opavy dodnes drží „opavská noha".

OPAVANÉ ZAS MUSEJÍ MÍT NĚCO EXTRA – KOSTEL S NOHOU!

MEČ! NAŠE VĚŽ JE VYŠŠÍ!

NESLYŠELI JSTE O KŘESŤANSKÉ SKROMNOSTI?

ROZDĚLÍME SE, VY SI NECHTE SKROMNOST A MY BOHATSTVÍ A MOC.

Oto, kdo bude mít v kostele větší vliv, se přou měšťané s řádem německých rytířů. Naparují se, že městská věž je vyšší, když je to přestane bavit, věž kostelu přenechají.

ZMIZNI, NEBO POUŽIJI NOVÝ VYNÁLEZ, TEN DĚLÁ: „BUM, BUM!"

MĚ ZAŽENE JEN STAŘIČKÝ VYNÁLEZ, KTERÝ DĚLÁ „CINK, CINK"!

CINK! CINK! CINK!

Přemek je posledním ze slavných opavských Přemyslovců. Ještě postaví v Opavě hrad, ale ani ten ho neochrání před narůstajícími dluhy. Jeho potomci bitvu s dluhy prohrají.

ÚKOL 3

Co se tehdy vlastně stalo? Zahraj si na historika, zjisti a barevně označ na obrázku:

ŽLUTĚ: Jak se jmenoval syn Přemysla Otakara II.?
ČERVENĚ: Která královna vládla Opavě a bydlela na Hradci?
MODŘE: Co je zvláštností opavského farního kostela?
ZELENĚ: Koho poslal Přemek Opavský za husity, kteří chtěli napadnout Opavu?
FIALOVĚ: Stál někdy v Opavě hrad?

ÚKOL 4

Čím je kniha Tajemná Opava zvláštní? Zamyslete se ve dvojici:

Podívejte se na knihu Lucie Seifertové Tajemná Opava, prolistujte si ji, dobře si prohlédněte ukázku na předchozí straně a srovnejte ji s knihou, kterou vám půjčila paní učitelka. Zkuste napsat alespoň 5 rozdílů u každé z nich:

Tajemná Opava	.....
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....
4.....	4.....
5.....	5.....

Která z obou knih se ti víc líbila?.....

Líbil by se ti život ve středověké Opavě?.....

Kdyby to záleželo jen na tobě, kým bys byl/byla?.....

ÚKOL 4

Jak se ti dnes dařilo? Staří Evropané rádi lovili ryby, čím větší rybu chytíš (označíš), tím lépe se ti dnes vedlo.

Jak se mi dařila práce:

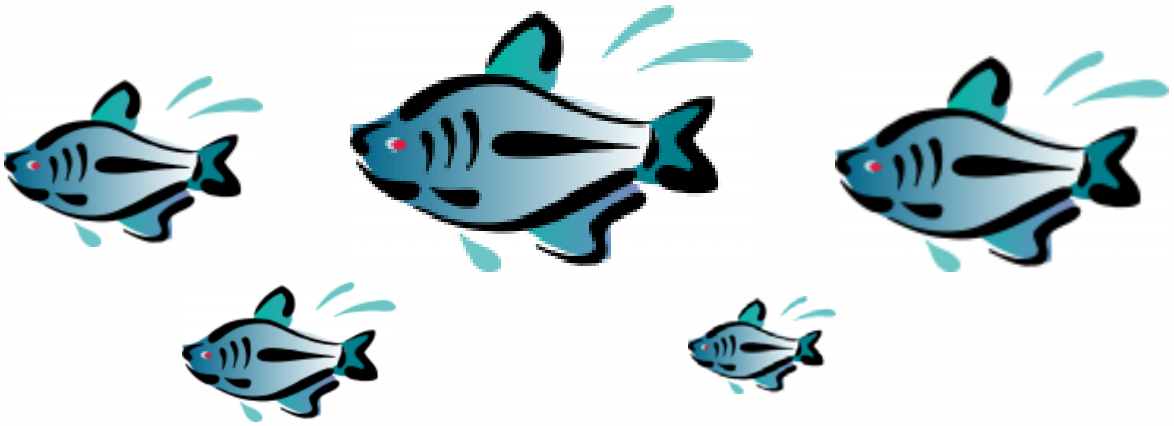

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

InspiroMAP

SEZNAM TEXTŮ PRO 4. ROČNÍK ZŠ:

4. ročník		
Brooks, B.	Příběhy pro kluky, kteří se nebojí být výjimeční	Ella&Max: Praha, 2018
Černý, J.; Zátka, P.; Adla, Z.; Kalousek, J.	Obrázky z českých dějin a pověstí	Albatros: Praha, 2011
Fischerová, D.	Pohoršovna	Mladá fronta: Praha, 2014
Jirous, I. M.	Magor dětem	INVERZE: Praha, 1991
Rowlingová, J. K.	Harry Potter	Albatros: Praha, 2000
Stýblová, V.	Princ a Skřivánek	Albatros: Praha, 1984
Šrut, P.	Příšerky a příšeři	Paseka: Praha, 2005
Toman, M.	Neskutečná dobrodružství Florentina Flowerse, poctivého piráta ve službách madam L.	Baobab: Praha, 2019
Troiano, R.	20 výjimečných dívek, které změnily svět	REBO International CZ: Praha, 2018
Williams, D.	Babička drsňačka	Argo: Praha, 2012

Brooks, B. – Příběhy pro kluky, kteří se nebojí být výjimeční

Ben Brooks shromáždil úctyhodných 100 příběhů o odvaze, vytrvalosti a nezdolnosti chlapců, kteří se rozhodli vystoupit z řady a něco dokázat. Všechny příběhy jsou koncipovány jako krátký medailon, který dá hochům nahlédnout do dětských a chlapeckých let dané osobnosti, ukáže, kde čerpali inspiraci, i jaké úsilí museli vyvinout, aby nakonec došli úspěchu. Mezi osobnostmi najdeme takové, před nimiž se sklání celý svět (jako Konfucia, Siddhárthu Gautamu a Mahátmu Gándhího), ale i muže a chlapce nenápadné a zcela současné, jakými jsou Christian McPhilamy, Ryan Hreljac a další). Čtenář mezi nimi najde politiky, umělce, sportovce, aktivisty, lékaře... Kniha je otevřená i tématům hledání vlastní identity, stejnopohlavních vztahů či rasových problémů.

Černý, J., Zátka, P., Adla, Z., Kalousek, J. – Obrázky z českých dějin a pověstí

Dlouhá desetiletí populární kniha seznamující malé čtenáře s nejznámějšími českými pověstmi, historickými okamžiky i významnými osobnostmi. Půvab Kalouskových ilustrací oživuje a odlehčuje mnohdy obtížnou historickou látku, která je doplněna drobnými průhledy do dobového života, humornými glosami a vtipnými scénami. Pásma obrázků jsou doplněny krátkým textem, rozsáhlejší texty pak tvoří předěl mezi

jednotlivými tématy či údobími. Děti se tak mají možnost zábavnou a přitom kultivovanou formou seznámit s našimi dějinami doslova od praotce Čecha až po vznik ČSR.

Fischerová, D. – Pohoršovna

Vtipné vyprávění Daniely Fischerové je založeno na ne zcela novém principu převracení známých motivů a zavede čtenáře do pohoršovny, tedy polepšovny naruby. Autorka líčí životné a současné typy dětí v podobě pohoršovaných strašidel, jejich projevy jsou velmi blízké čtenářům na prahu dospívání (ať už citlivostí a vnímavostí, nebo uzavřeností do sebe, případně předstíranou otvrdlostí), příběhy mají švih a spád. Autorka se nebojí čtenáře lehce šokovat občas drsnějším výrazem, který Zlobertě, Vraždožravě, Ťápotě a dalším dodávají na věrohodnosti, kniha je plná humorných scén i výroků, kterými postavy glosují dění. Text je uměřený rozsahem a větším fontem písma odpovídá i čtenářům, kteří ještě nejsou v umění číst zcela zběhlí.

Jirous, I. M. – Magor dětem

Sbírka Jirousových půvabných prozaických i básnických textů dedikovaných dcerám Františce a Martě byla původně vydaná samizdatově. Texty jsou velmi poetické, emotivní, ale naprosto nepatetické, směřované k fiktivnímu dialogu mezi otcem a dětmi. Mohou velmi dobře čtenářům přiblížit dobu reálného socialismu, kdy mnozí otcové byli v kontaktu se svými dětmi jen formou dopisů tajně vynášených z vězení. Jakkoli jsou texty motivicky orientované spíše na mladší děti, obrazností a fantazií směřují už ke čtenářům zkušenějším, kteří jsou schopni navázat na Jirousovu poetickou hru.

Rowlingová, J. K. – Harry Potter

Celosvětově známý bestseller o mladém čarodějnickém chlapci nechybí už po několik desetiletí v četbě skoro žádného dítěte, o jeho oblibu se přičiňuje také kongeniální filmové zpracování. Text je uzpůsoben četbě deseti až dvanáctiletých dětí, ukazuje ještě dětský způsob myšlení hlavních hrdinů, a zároveň poznenáhlu čtenáře vtahuje do fantastického světa čar, kouzel a jeho zákonitostí. Je jen málo dětí, které by si nepřály na chvíli vlastnit hůlku, neviditelný plášť nebo létající koště a na nástupišti 9 a 3/4 nastoupit do bradavického expresu. První díl známé ságy přináší jeho útěšnější a bezpečnější obraz, než v následujících dílech s rozmachem zla potemní.

Stýblová, V. – Princ a Skřivánek

Rozsáhlejší, a přesto velmi křehký příběh o hlubokém přátelství dvou chlapců, které jim doslova zachraňuje život. Spojeni zájmem o hudbu i osamělostí, vyrovnávající se s nedostatkem adekvátního zájmu dospělých v sobě najdou oporu a místo, kde mohou být sami sebou. Malý Kristián se po smrti maminky nedokáže sžít s otcovou novou rodinou a u Nikoly Skřivánka nachází nesoudící pochopení. Nikola sice oba rodiče má, ale stále na cestách, takže je ponechaný sám sobě. Příběh graduje Nikolovou nehodou na výletě a následným těžkým onemocněním, kdy si oba chlapci uvědomí sílu přátelství i potřebu zázemí. Jakkoli je text Stýblové některými reáliemi poplatný době, autorka vynikajícím způsobem našla rovnováhu mezi schopností dětí rychle dospět a přizpůsobit se těžkým podmínkám a zároveň dětskou citlivostí, spontánností a čistým nezatíženým pohledem na svět.

Šrut, P. – Příšerky a příšeři

Humorná sbírka tentokrát věnovaná všemu, co spadá do kategorie „příšeřina“ – od rozbitého hrnku s čajem, mucholapky za krkem, až po úzkosti, strachy a návštěvy strašidláckých strašidel. Šrut dokáže skvěle vystihnout to, co je dětského v dospělém a dospělého v dítěti, je vtipný, lehce sarkastický a přitom stále laskavý. Jeho verše jsou hravé, plné překvapivých momentů. Ilustrace Galiny Miklínové jen umocňují celkový dojem. Pokud malí čtenáři obdivují Šrutovy Lichožrouty, setkají se s nimi i v této sbírce.

Toman, M. – Neskutečná dobrodružství Florentina Flowerse, poctivého piráta ve službách madam L.

Netypické vyprávění zakřiknutého a nesmělého piráta z nezbytí Florentina Flowerse, původně plavčíka na lodi Better Experience nás uvítá ve chvíli, kdy na loď vtrhnou piráti a mají poněkud netypický požadavek. Hledají totiž někoho, kdo umí dobře číst a psát. A to je právě Florentinova příležitost, jak přežít. Teprve posléze s překvapením zjistí, že jeho úkol je více než obří. Vstoupí totiž do služeb tajemné madam L. a má za úkol při plavbách znovu napsat všechny knihy, které na lodi zničila bouře. Jak se s tímto úkolem vyrovná, to nám autor líčí formou téměř deníkových záznamů doprovázených řadou odkazů, vysvětlivek a vtipných komentářů.

Troiano, R. – 20 výjimečných dívek, které změnily svět

Dvacet příběhů o dívkách, které se odvážily uskutečnit své sny, které se nevzdaly a staly se zcela mimořádnými ženami. Autorka čtenářky provede od roku 1647 až do současnosti a nabídne jim portréty umělkyň, objevitelek, vědkyň, sportovkyň i

politických aktivistek. Všechny medailonky jsou psány tak, aby zachytily okamžiky, které byly pro život dívek a žen rozhodující, aby ukázaly myšlenkové a názorové zrání, přináší méně faktografie, cílí spíše na čtenářský prožitek. Jsou doprovázeny ilustracemi zachycujícími vždy dívku v dětském věku a následně dospělou ženu. Rosalba Troiano příběhy doplnila kratičkými shrnujícími citáty a radami, kterými se mohou dívky i chlapci inspirovat.

Williams, D. – Babička drsňačka

Které dítě by neznalo situaci, kdy musí navštívit prarodiče nebo jiné příbuzné, které považuje za vysoce nudné. Stejně je na tom i malý Ben. Jenže jeho babička skrývá nejedno překvapení. A tak Ben jednoho dne s údivem zjistí, že má za babičku známou a celosvětově hledanou lupičku. A přestože stará dáma jezdí na invalidním skútru a má všechny rysy správné babičky, její ambice se nijak neumenšily. Proto s Benem naplánují krádež korunovačních klenotů... Vtipné vyprávění, v němž nám Ben ukazuje celé dění ze svého úhlu pohledu, může zaujmout nejednoho dětského čtenáře.

Příběhy pro kluky, kteří se nebojí být výjimeční

Brooks, B.

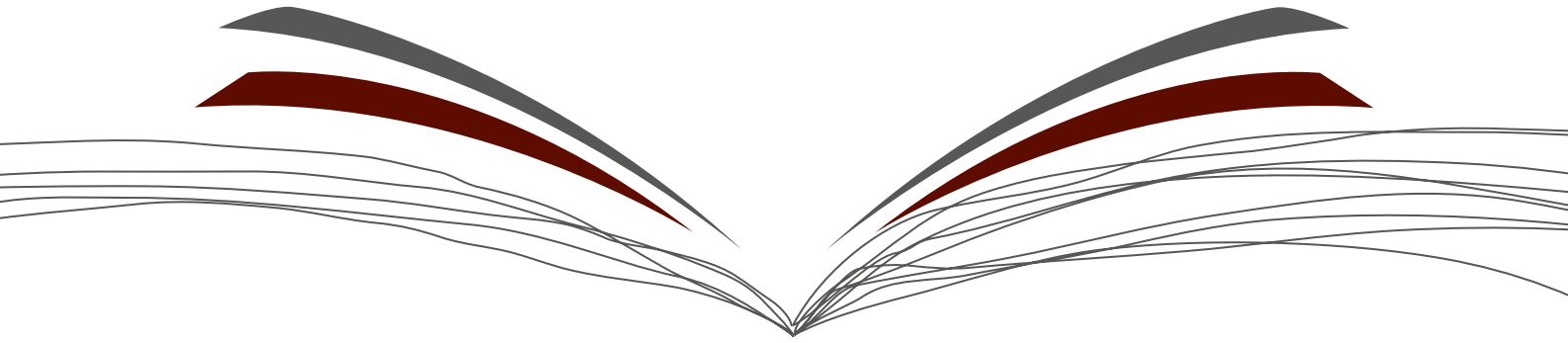

InspiroMAP

Téma hodiny	**Kdo se nebál vystoupit z řady**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy; žák si uvědomuje přínos originality a odvahy;
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse, rozdělení do skupin. 2. Práce ve skupinách – četba ukázek, interpretace podle zadané osnovy. 3. Diskuse ve skupinách – co nás inspiruje, co se nám nelíbí. 4. Představení významné osobnosti – hledání společných rysů. 5. Individuální práce s pracovním listem – krátký zápis. 6. Tvorba společného seznamu mimořádných a originálních chlapců a mužů. 7. Individuální práce – napiš krátký medailon chlapce nebo muže, kterého si vážíš (může jít o rodinného příslušníka, kamaráda, předka, sportovce, umělce, kohokoli) – doplnění k seznamu výjimečných mužů.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, encyklopedie významných osobností, výkresy A54/A5, obrázky mužů, kteří žáky něčím zaujali (za DÚ najít a přinést), výhodou je připojení k webu a dataprojektor pro možné promítání snímků významných mužů)
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka
Informační zdroje	Ben Brooks: Příběhy pro kluky, kteří se nebojí být výjimeční. Praha: Ella&Max, 2018. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy B. Brookse, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Podněty k diskusi:

- Líbí se vám náš svět? Nebo je na něm něco, co byste chtěli změnit a zlepšit?
- Co myslíte, musí člověk udělat něco velikého a mimořádného, aby zlepšil svět nebo něčí život?
- Potřebuje k tomu být slavný, nebo mít hodně peněz?
- Musí počkat do dospělosti, nebo může začít hned?

Všichni určitě znáte řadu lidí, jejichž jména zná celý svět (nechejte žáky uvést pár jmen), ale my se dnes zaměříme na to, jak vůbec začínali. A mnohé z nich zná jen málo lidí, přesto udělali něco výjimečného, jako například:

CHRISTIAN MCPHILAMY (*2007)

Existuje mnoho důvodů, proč děti přicházejí o vlasy. Může k tomu dojít, když podstupují léčbu při rakovině nebo po popáleninách nebo si vlasy bez přestání vytrhávají samy. Skutečnost, že nemají vlasy, může vést k tomu, že je ostatní šikanují, což jim může podlomit sebevědomí.
Christianovi bylo šest let, když v televizi uviděl reklamní spot zaměřený na tuto problematiku. Uvědomil si, že chce nějak pomoct, a rozhodl se, že nejlepším způsobem, jak to udělat, je nechat si narůst vlasy a pak je darovat na výroby paruky pro dítě, které by je potřebovalo víc než on.
Christian se dva roky nedal ostříhat. Jeho vlasy byly stále delší a stala se z nich výrazná blonďatá hříva dosahující až k pasu.
Spolužáci, trenéři nebo přátelé jeho rodičů mu někdy říkali, ať si je ostříhá, dokonce mu nabízeli i peníze, aby to udělal. Říkali mu, že vypadá jako holka. Christianovi to bylo jedno a nehodlal přestat. Každému, kdo ho kritizoval nebo si z něj dělal legraci, vysvětlil důvod svého počínání.
Po zjištění, že se snaží pomoct nemocným dětem, mnoho lidí pocítilo rozpaky a omluvilo se.
Po dvou letech od zhlédnutí reklamy se cítil být připraven. Christianova rodina se u něj sešla a vlasy mu úplně oholila. Získal celkem čtyři ohony o délce asi 30 cm. Vlasy poslali do charity pro děti, které o ně kvůli nemoci přišly, a díky Christianovi tak bylo několik malých chlapců a dívek spokojenější.

1. SKUPINA

CHRISTOPHER PAOLINI

(* 1983)

Vše začalo, když ho jeho matka přivedla do knihovny. Christopher předtím nečetl rád. Nechtěl se to naučit a nemyslel si, že by čtení někdy mohl považovat za užitečné. Ale při tomto výletě našel knížku, která ho dovedla do jiného světa, a on od té chvíle už nikdy nechtěl zpátky.

Po přečtení jednoho příběhu začal Christopher všude vidět létající draky. Viděl je ve sprše, na zahradě, dokonce i když zavřel oči.

Věděl, že to musí něco znamenat.

Znamenalo to, že musí psát.

S využitím zkušeností, které získal při stanování v horách, stavění úkrytů, vyrábění mečů, stopování zvířat a střílení z luku, začal Christopher pracovat na epické fantasy novele zasazené do světa, který pocházel přímo z jeho představivosti. Bylo mu patnáct. O rok později knihu dokončil.

Kniha se jmenovala *Eragon*. Vyprávěla o chlapci z farmy, který najde dračí vejce a po příchodu zlého krále, který ho hledá, je nucen uprchnout ze svého domova.

Christopher knihu vydal nejprve s pomocí rodičů. Dokonce sám nakreslil obálku.

Propagoval ji tak, že chodil celý rok po různých školách ve středověkém kostýmu a předčítal různé části svého příběhu.

Časem se o něm doslechl šéfredaktor velkého nakladatelství, knihu si přečetl a následně vyšla v několika zemích světa. Ihned se stala bestsellerem.

V roce 2011 byl zapsán do Guinnessovy knihy světových rekordů jako „nejmladší autor nejprodávanější řady knih".

ČÍM VÁS ZAUJAL MLADÝ CHRISTOPHER?

.....

.....

.....

.....

.....

JAKÝ BYL JAKO MALÝ?.....

.....

V KOLIKATI LETECH ZAČAL PSÁT?.....

CO NAPSAL?.....

CO MU POMOHLO K ÚSPĚCHU?.....

.....

DĚLEJ SI HLAVU S TÍM, CO MŮŽEŠ ZMĚNIT, A TEN ZBYTEK NECH, AŤ SE VYŘEŠÍ SÁM, CO TY NA TO? (BRISINGR)

2. SKUPINA

BOYAN SLAT

(* 1994)

O prázdninách v Řecku se šestnáctiletý Boyan ponořil do třpytivého moře a těšil se na plavání mezi hejny exotických ryb. Byl však šokován. Nezahlédl žádnou rybu – vše, co ve skutečnosti viděl, byly plastové sáčky. Chtěl vědět, proč tomu tak je.

Když se vrátil domů, začal problém zkoumat a byl překvapen tím, co zjistil.

Každý rok končí v oceánech naší planety stále více a více plastového odpadu. Plast je jedovatý pro živočichy, jako jsou želvy, tuleni a ptáci, a často ho mohou polykat i ryby, které pak jíme. Všechen vyhozený plast se hromadí v obrovských plochách, kterým se zvířata nedokážou vyhnout. Jedna z největších, Velká tichomořská odpadková skvrna, je dvakrát větší než Spojené státy americké.

Boyan to chtěl změnit.

Začal pracovat a vynalezl nový typ čističe oceánů, který by plaval na hladině a zachytával plasty z protékající vody.

Někteří vědci pochybovali, že by Boyanův vynález mohl fungovat, ale po celoročním experimentování jim dokázal, že ano. Lidé tím byli tak nadšení, že jeho organizace Ocean Cleanup získala přes třicet milionů dolarů na zahájení své práce.

Do deseti let Ocean Cleanup zredukuje tichomořskou odpadkovou skvrnu na poloviční velikost. V roce 2014 se Boyan stal nejmladším člověkem, který kdy dostal titul „Šampion planety".

Doufejme, že ještě během svého života bude opět moct skočit do stejného řeckého moře, ve kterém všechno začalo, a uvidí tisíce nádherných ryb míhajících se ve vodě průzračné jako křišťál.

ČÍM VÁS ZAUJAL MLADÝ BOYAN?

.....

.....

.....

.....

.....

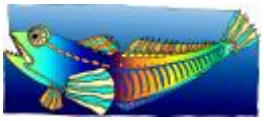

JAKÝ BYL JAKO MALÝ?.....

.....

KOLIK MU BYLO LET, KDYŽ ZAČAL?.....

CO UDĚLAL?.....

CO MU POMOHLO K ÚSPĚCHU?.....

.....

TY HROMADY ODPADKŮ SAMY OD SEBE NEZMIZÍ.

3. SKUPINA

DANIEL RADCLIFFE

(* 1989)

Ve škole Daniel nikdy neměl dojem, že by v něčem vynikal. Měl poruchu učení označovanou jako dyspraxie, kvůli níž pro něj byly dokonce i takové maličkosti jako psaní nebo zavazování tkaniček daleko obtížnější než pro ostatní. Příliš si nevěřil.

I přesto však Daniel vždy věděl, že chce hrát. Stačilo však málo, a svou osudovou roli Harryho Pottera, čarodějnického chlapce, kterého si všude na světě zamilovaly miliony čtenářů, by si býval nezahrál. Rodiče ho totiž nechtěli pustit na konkurz na tuto roli, báli se prý jeho zklamání. Když mu bylo jedenáct let, chtěl se už myšlenky na hraní zcela vzdát. Nakonec se ale konkurzu přece jenom zúčastnil.

Jakmile vstoupil do místnosti, všichni, kteří na filmu pracovali, se okamžitě shodli: právě tenhle chlapec musí hrát Harryho Pottera. A příštích deset let to dělal. Nastoupil do školy čar a kouzel v Bradavicích, hrál famfrpál, létal na hipogryfu, zápasil s obrovským hadem a nakonec přemohl Lorda Voldemorta.

Tak jako vyrůstal Harry, dospíval i Daniel. On i jeho postava procházeli stejnými obtížemi, neboť je každý poznal, ať se pohybovali kdekoli. Vkládala se do nich velká očekávání, a dokonce byli ve škole šikanováni.

Daniel je rád, že se na filmech o Harry Potterovi podílel, ne proto, že je díky nim slavný nebo bohatý, ale protože to znamenalo, že nedovolil, aby mu dyspraxie zabránila dělat něco, po čem toužil.

Nyní má příležitost udělat něco dobrého pro ostatní. Snaží se pomoct a podporuje britskou charitu Get Connected, nyní známou jako The Mix, která je službou pro mladé lidi, kteří potřebují poradit. Místo toho, aby mu fanoušci kupovali vánoční dárky, požádal je, aby posílali peníze do nemocnice pro nemocné děti. A v USA spolupracuje na projektu Trevor Project, což je telefonní linka, na kterou mohou volat mladí lidé s odlišnou sexuální orientací, když se cítí smutní, osamělí nebo nejistí.

„Někdo si myslí, že jsem gay," prohlásil, „což mi připadá úžasné."

ČÍM VÁS ZAUJAL MLADÝ DANIEL?

.....

.....

.....

.....

.....

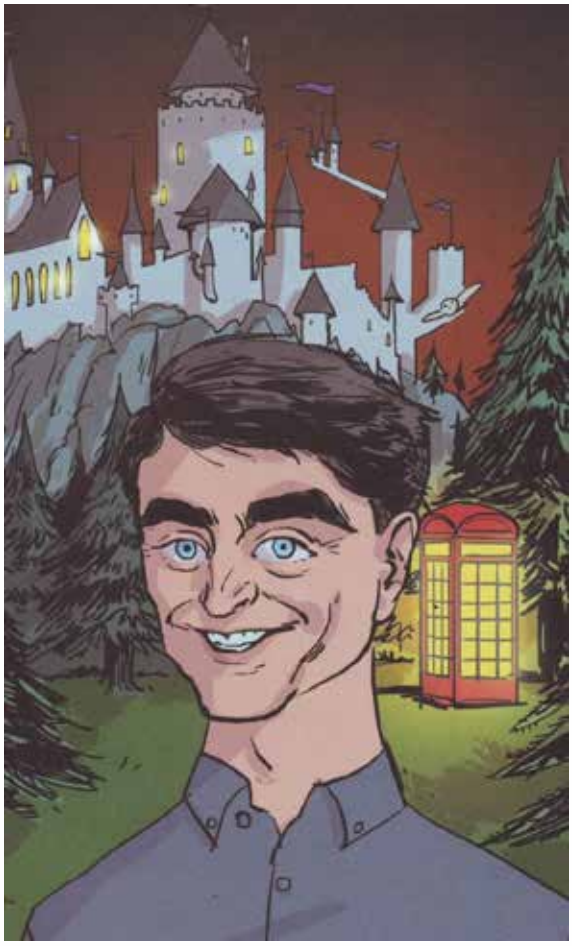

JAKÝ BYL JAKO MALÝ?.....

.....

KOLIK MU BYLO LET, KDYŽ ZAČAL?.....

CO KROMĚ FILMŮ UDĚLAL?.....

.....

CO MU POMOHLO K ÚSPĚCHU?.....

.....

JSEM JEDINÉ DÍTĚ NA SVĚTĚ, KTERÉ NETOUŽÍ PO OSMÉM DÍLE HARRYHO POTTERA.

4. SKUPINA

LIONEL MESSI

(* 1987)

Lionelovi Messimu bylo jedenáct let, když mu byl diagnostikován nedostatek růstového hormonu. Tento stav znamenal, že jeho tělo nerostlo tak rychle, jak by mělo. K léčbě potřeboval drahé léky, ale jeho otec pracoval v továrně a maminka byla uklízečkou, takže si to nemohli dovolit.

Dokonce už v tomto věku se Messi projevil jako úžasně talentovaný fotbalista a jeden tým v jeho rodné Argentině s ním chtěl podepsat smlouvu. Tým však nemohl zaplatit za jeho léky, a tak Messi musel nabídku odmítnout.

Pak se Messi účastnil konkurzu do týmu Barcelony, kde trenéra natolik nadchl, že souhlasil se zaplacením jeho léčby. Trenér tak moc spěchal, aby s ním smlouvu uzavřel, že ji napsal na nejbližší kus papíru: ubrousek z restaurace, kde právě večeřeli.

Messi velmi rychle prokázal, že je jedním z největších fotbalistů historie.

V roce 2012 překonal rekord největšího počtu vstřelených gólů za rok. Předchozí rekord byl 85 gólů a vydržel čtyřicet let. Messi dal v roce 2012 celkem 91 gólů.

Když mu nabídli, aby přešel do anglické Premier League, odmítl. Když mu slibovali více peněz, než kdy kterýkoli fotbalista dostal, za přestup do ruského týmu, Messi rovněž řekl ne. Zachovával nadále loajalitu Barceloně, která mu pomohla, když byl dítě a když to nejvíce potřeboval.

A protože sám ví, jaký je to pocit, když člověk potřebuje pomoc, vede nyní kampaně za práva dětí, provozuje vlastní charitu a dává peníze nemocnicím, aby si mohly dovolit pečovat o mladé lidi, kteří to potřebují.

ČÍM VÁS ZAUJAL MLADÝ LIONEL?

.....

.....

.....

.....

.....

JAKÝ BYL JAKO MALÝ?.....

.....

V KOLIKATI LETECH ZAČAL HRÁT?.....

CO KROMĚ FOTBALU UDĚLAL?.....

.....

CO MU POMOHLO K ÚSPĚCHU?.....

.....

DEJTE SOUPEŘŮM VÍC NEŽ JEDEN DŮVOD, ABY SI DÍVALI NA VAŠE NOHY.

5. SKUPINA

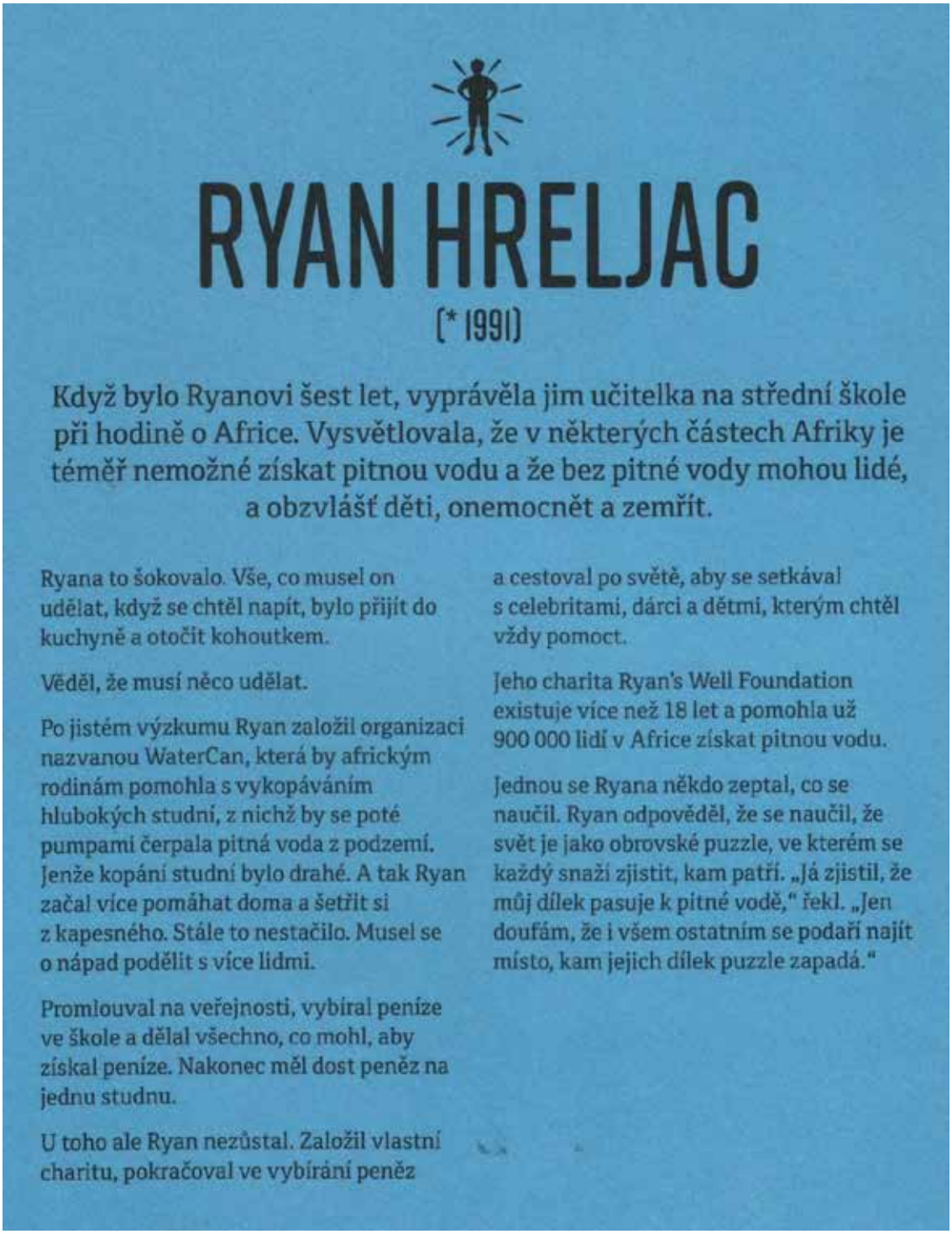

RYAN HRELJAC

(* 1991)

Když bylo Ryanovi šest let, vyprávěla jim učitelka na střední škole při hodině o Africe. Vysvětlovala, že v některých částech Afriky je téměř nemožné získat pitnou vodu a že bez pitné vody mohou lidé, a obzvlášť děti, onemocnět a zemřít.

Ryana to šokovalo. Vše, co musel on udělat, když se chtěl napít, bylo přijít do kuchyně a otočit kohoutkem.

Věděl, že musí něco udělat.

Po jistém výzkumu Ryan založil organizaci nazvanou WaterCan, která by africkým rodinám pomohla s vykopáváním hlubokých studní, z nichž by se poté pumpami čerpala pitná voda z podzemí. Jenže kopání studní bylo drahé. A tak Ryan začal více pomáhat doma a šetřit si z kapesného. Stále to nestačilo. Musel se o nápad podělit s více lidmi.

Promlouval na veřejnosti, vybíral peníze ve škole a dělal všechno, co mohl, aby získal peníze. Nakonec měl dost peněz na jednu studnu.

U toho ale Ryan nezůstal. Založil vlastní charitu, pokračoval ve vybírání peněz a cestoval po světě, aby se setkával s celebritami, dárci a dětmi, kterým chtěl vždy pomoct.

Jeho charita Ryan's Well Foundation existuje více než 18 let a pomohla už 900 000 lidí v Africe získat pitnou vodu.

Jednou se Ryana někdo zeptal, co se naučil. Ryan odpověděl, že se naučil, že svět je jako obrovské puzzle, ve kterém se každý snaží zjistit, kam patří. „Já zjistil, že můj dílek pasuje k pitné vodě," řekl. „Jen doufám, že i všem ostatním se podaří najít místo, kam jejich dílek puzzle zapadá."

ČÍM VÁS ZAUJAL MLADÝ RYAN?

.....

.....

.....

.....

.....

JAKÝ BYL JAKO MALÝ?.....

.....

V KOLIKATI LETECH ZAČAL?.....

CO POTŘEBNÉHO DĚLAL?.....

.....

CO MU POMOHLO K ÚSPĚCHU?.....

.....

DOUFÁM, ŽE I VŠEM OSTATNÍM SE PODAŘÍ NAJÍT MÍSTO, KAM JEJICH DÍLEK PUZZLE ZAPADÁ.

6. SKUPINA

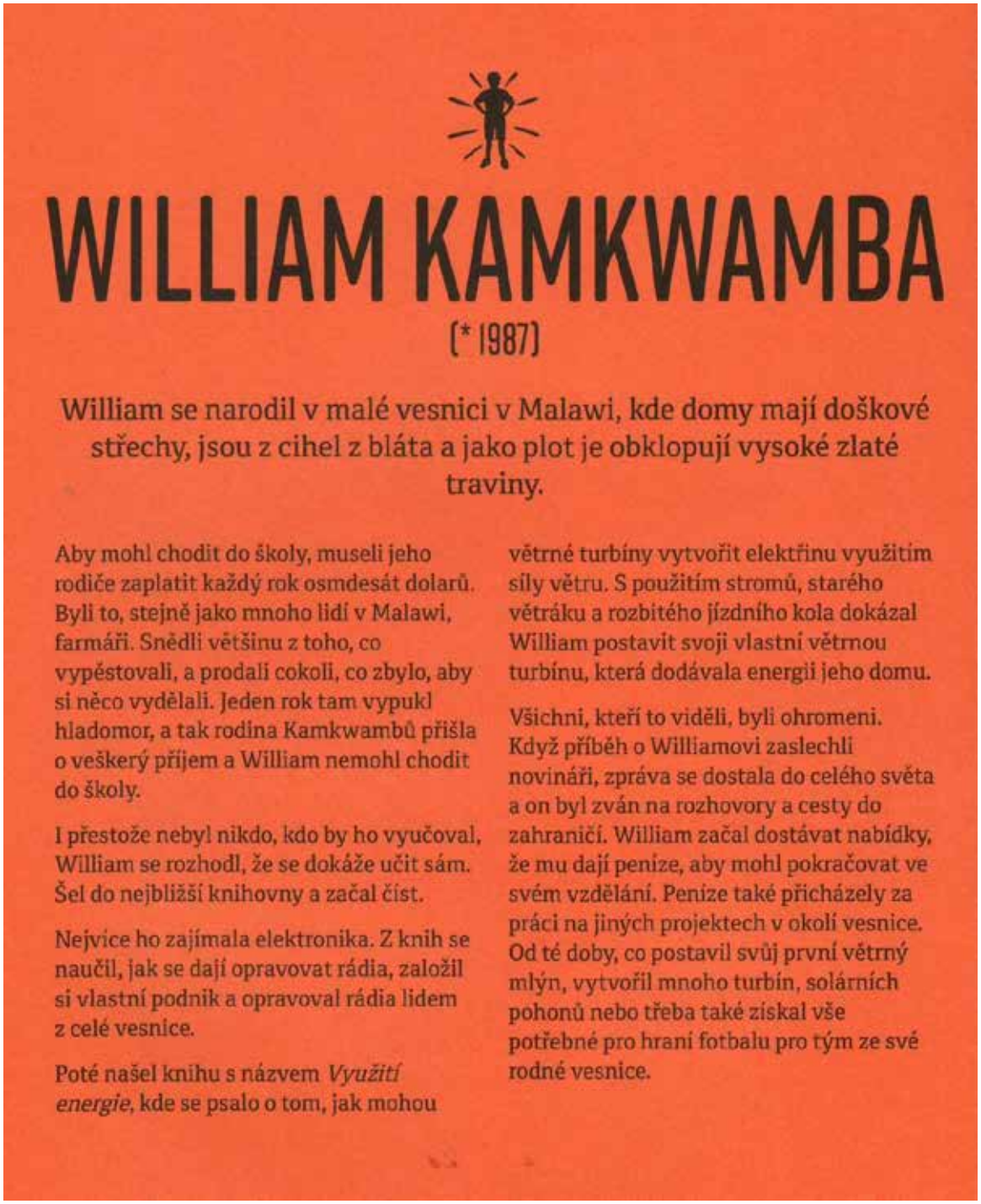

WILLIAM KAMKWAMBA

(* 1987)

William se narodil v malé vesnici v Malawi, kde domy mají doškové střechy, jsou z cihel z bláta a jako plot je obklopují vysoké zlaté traviny.

Aby mohl chodit do školy, museli jeho rodiče zaplatit každý rok osmdesát dolarů. Byli to, stejně jako mnoho lidí v Malawi, farmáři. Snědli většinu z toho, co vypěstovali, a prodali cokoli, co zbylo, aby si něco vydělali. Jeden rok tam vypukl hladomor, a tak rodina Kamkwambů přišla o veškerý příjem a William nemohl chodit do školy.

I přestože nebyl nikdo, kdo by ho vyučoval, William se rozhodl, že se dokáže učit sám. Šel do nejbližší knihovny a začal číst.

Nejvíce ho zajímala elektronika. Z knih se naučil, jak se dají opravovat rádia, založil si vlastní podnik a opravoval rádia lidem z celé vesnice.

Poté našel knihu s názvem *Využití energie*, kde se psalo o tom, jak mohou větrné turbíny vytvořit elektřinu využitím síly větru. S použitím stromů, starého větráku a rozbitého jízdního kola dokázal William postavit svoji vlastní větrnou turbínu, která dodávala energii jeho domu.

Všichni, kteří to viděli, byli ohromeni. Když příběh o Williamovi zaslechli novináři, zpráva se dostala do celého světa a on byl zván na rozhovory a cesty do zahraničí. William začal dostávat nabídky, že mu dají peníze, aby mohl pokračovat ve svém vzdělání. Peníze také přicházely za práci na jiných projektech v okolí vesnice. Od té doby, co postavil svůj první větrný mlýn, vytvořil mnoho turbín, solárních pohonů nebo třeba také získal vše potřebné pro hraní fotbalu pro tým ze své rodné vesnice.

ČÍM VÁS ZAUJAL MLADÝ WILLIAM?

.....

.....

.....

.....

.....

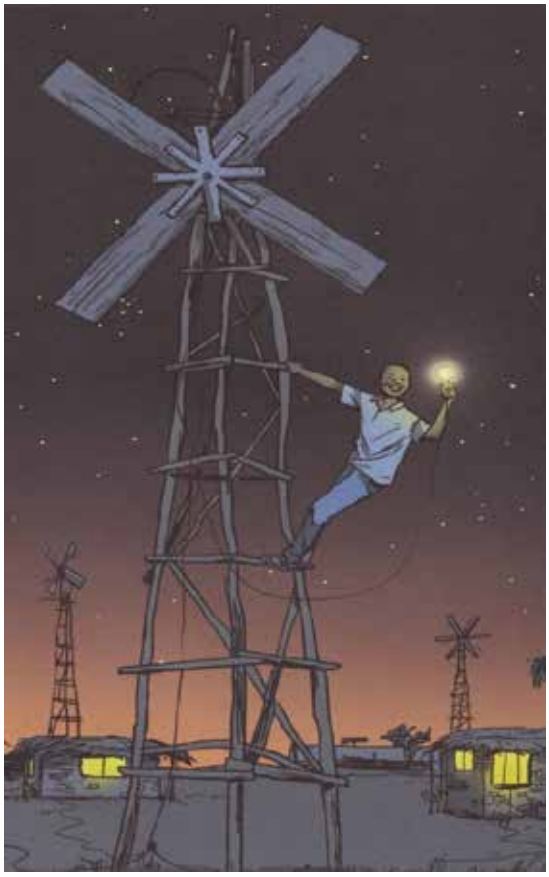

JAKÝ BYL JAKO MALÝ?.....

.....

V KOLIKATI LETECH ZAČAL?.....

CO POTŘEBNÉHO DĚLAL?.....

.....

CO MU POMOHLO K ÚSPĚCHU?.....

.....

VĚŘ SÁM SOBĚ A DOUFEJ. COKOLI SE STANE, NEVZDÁVEJ SE.

Zaměřte se především na:

- způsob, jakým jednotlivé skupiny představily své osobnosti,
- co je na ní zaujalo a proč – hledejte shodné rysy,
- co mají tito muži společného (vytrvalost, odhodlání...)
- co jim pomohlo k úspěchu
- čím nás můžou inspirovat (nejenom chlapce, ale i děvčata)
- láká nás podobný způsob pomoci druhým? apod.

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

PŘÍBĚHY PRO KLUKY, KTEŘÍ SE NEBOJÍ BÝT VÝJIMEČNÍ

ÚKOL 1

Malé nebo velké hrdinství? Čti a poslouchej:

CHRISTIAN MCPHILAMY (*2007)

Existuje mnoho důvodů, proč děti přicházejí o vlasy. Může k tomu dojít, když podstupují léčbu při rakovině nebo po popáleninách nebo si vlasy bez přestání vytrhávají samy. Skutečnost, že nemají vlasy, může vést k tomu, že je ostatní šikanují, což jim může podlomit sebevědomí.

Christianovi bylo šest let, když v televizi uviděl reklamní spot zaměřený na tuto problematiku. Uvědomil si, že chce nějak pomoct, a rozhodl se, že nejlepším způsobem, jak to udělat, je nechat si narůst vlasy a pak je darovat na výroby paruky pro dítě, které by je potřebovalo víc než on.

Christian se dva roky nedal ostříhat. Jeho vlasy byly stále delší a stala se z nich výrazná blonďatá hříva dosahující až k pasu.

Spolužáci, trenéři nebo přátelé jeho rodičů mu někdy říkali, ať si je ostříhá, dokonce mu nabízeli i peníze, aby to udělal. Říkali mu, že vypadá jako holka. Christianovi to bylo jedno a nehodlal přestat. Každému, kdo ho kritizoval nebo si z něj dělal legraci, vysvětlil důvod svého počínání.

Po zjištění, že se snaží pomoct nemocným dětem, mnoho lidí pocítilo rozpaky a omluvilo se.

Po dvou letech od zhlédnutí reklamy se cítil být připraven. Christianova rodina se u něj sešla a vlasy mu úplně oholila. Získal celkem čtyři ohony o délce asi 30 cm. Vlasy poslali do charity pro děti, které o ně kvůli nemoci přišly, a díky Christianovi tak bylo několik malých chlapců a dívek spokojenější.

Hlavní postava se jmenuje:.....

Co významného udělal:.....

Komu tím pomohl:.....

ÚKOL 2

Jak napsat krátký medailon? Zkus napsat medailonek spolužáka:

.....
(jméno)

....
(jaký je) (jaký je)

....
(co dokázal) (co dokázal) (co dokázal)

.....
(napiš o spolužákovi 1 pravdivou větu aspoň o 5 slovech)

.....
(které slovo tě napadne, když si na něj vzpomeneš)

Příhoda, kterou jste spolu prožili, nebo nějaká zajímavost o něm:

.....

.....

.....

ÚKOL 3

Kdo je pro nás důležitý a významný? Napiš seznam alespoň 3 důležitých a mimořádných mužů.

ÚKOL 4

Napiš krátký medailonek chlapce nebo muže, kterého si vážíš:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Vyber na škále smajlíků, jak ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Obrázky z českých dějin a pověstí

Černý, J.
Zátka, P.
Adla, Z.
Kalousek, J.

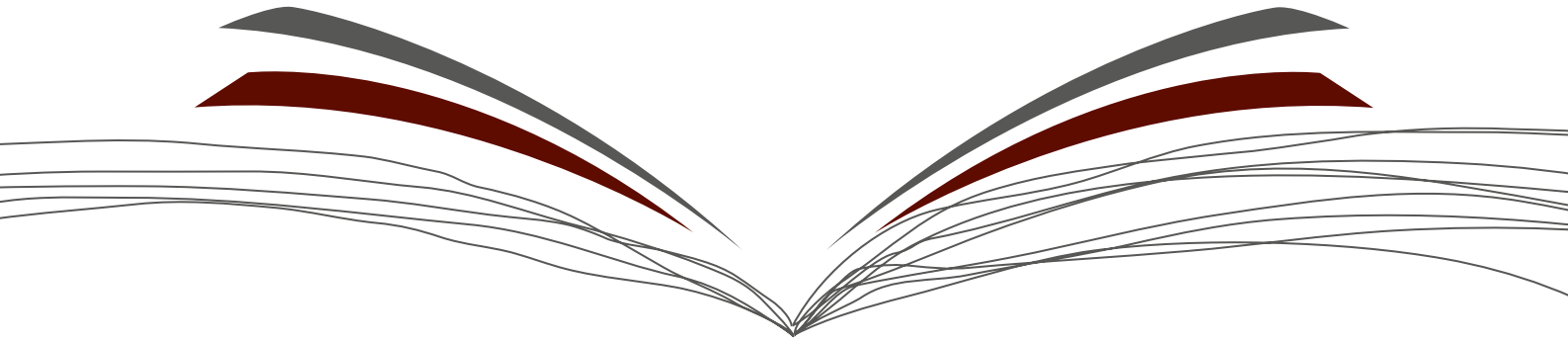

InspiroMAP

Téma hodiny	Kde se vzala Praha?
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, vlastivěda, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, orientuje se v žánru obrázkového seriálu; žák rozumí pojmu pověst, chápe její význam; žák umí vyprávět děj podle obrázkové osnovy
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – řešení křížovky ve dvojicích, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků), nejlépe s promítnutými obrázky s textem, aby se zajistila pozornost směřovaná ke shodným částem 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Společná interpretace směřující k žánrovým charakteristikám (pověst) 5. Individuální práce s pracovním listem 6. Společná práce s formou obrázkového seriálu (práce s PL, společná rekapitulace charakteristických rysů + shrnutí: Proč autoři použili tuto formu? Čím ozvláštňuje svůj obsah? Znáte jiné obrázkové seriály? Jaké?) 7. Vyprávění podle obrázkové osnovy – skupinová práce 8. Shrnutí, připomenutí nejdůležitějších poznatků, motivace k další četbě
Pomůcky	Pracovní listy, psací potřeby, dataprojektor, texty a obrázky ke skupinové práci
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	J. Černý, P. Zátka, Z. Adla, J. Kalousek: Obrázky z českých dějin a pověstí. Praha: Albatros, 2011. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Černého, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

OBRÁZKY Z ČESKÝCH DĚJIN A POVĚSTÍ

KŘÍŽOVKA K ÚVODNÍ MOTIVACI

Ve třídě na viditelná místa umístěte červené kartičky s čísly a legendou – žáci spolupracují ve dvojicích a luští křížovku:

1						P	O	H	Á	D	K	A	
2		I	L	U	S	T	R	A	C	E			
3			K	N	I	H	A						
4						K	O	M	I	K	S		
5		S	P	I	S	O	V	A	T	E	L		
6					B	Á	S	E	Ň				
7	K	N	I	H	O	V	N	I	C	E			
8								Č	T	E	N	Á	Ř
9							B	E	S	E	D	A	
10						Č	E	CH	Y				

1

VYPRÁVĚNÍ PRO DĚTI, VE KTERÉM VYSTUPUJÍ PRINCEZNY, DRACI, ČARODĚJNICE, DOBRÉ VÍLY. VÍTĚZÍ V NĚM DOBRO.

2

OBRÁZEK V KNIZE, KTERÝ SE VĚTŠINOU VZTAHUJE K DĚJI.

3

VĚTŠINOU PAPÍROVÝ PŘEDMĚT, ZE KTERÉHO SI ČTEME. MÁ RŮZNÝ OBSAH, POČET STRAN, PŘEBAL...

4

PÁSMO OBRÁZKŮ DOPLNĚNÉ BUBLINAMI, VE KTERÝCH JE PŘÍMÁ ŘEČ POSTAV. VYCHÁZÍ V ČASOPISECH I KNIŽNĚ.

5

TEN, KDO PÍŠE KNIHY – NAPŘ. BOŽENA NĚMCOVÁ, KAREL ČAPEK, J. K. ROWLINGOVÁ...

6

VERŠOVANÝ TEXT, KTERÝ SE ČASTO RÝMUJE. NĚKDY SE HO VE ŠKOLE UČÍME ZPAMĚTI.

7

PANÍ, KTERÁ PRACUJE V KNIHOVNĚ A PŮJČUJE NÁM KNIHY.

8

TEN, KDO UMÍ ČÍST A RÁD ČTE. ČASTO CHODÍ TAKÉ DO KNIHOVNY.

9

AKCE, NA KTERÉ SE MŮŽEME SETKAT SE SPISOVATELI, KNIHOVNÍKY A PTÁT SE JICH NA JEJICH PRÁCI.

10

TŘETÍ Z ČESKÝCH ZEMÍ, NA JEJICHŽ ÚZEMÍ SE ODEHRÁVAJÍ NAŠE NÁRODNÍ POVĚSTI (MORAVA, SLEZSKO A .....)

Podněty k diskusi:

- Kdo byl praotec Čech? Už jste o něm někdy slyšeli?
- Co podle pověstí udělal?
- Ví někdo, jak se jmenuje místo, kam přišel i se svými lidmi?
- Jak se jmenuje hora na obrázku? Pozná ji někdo?

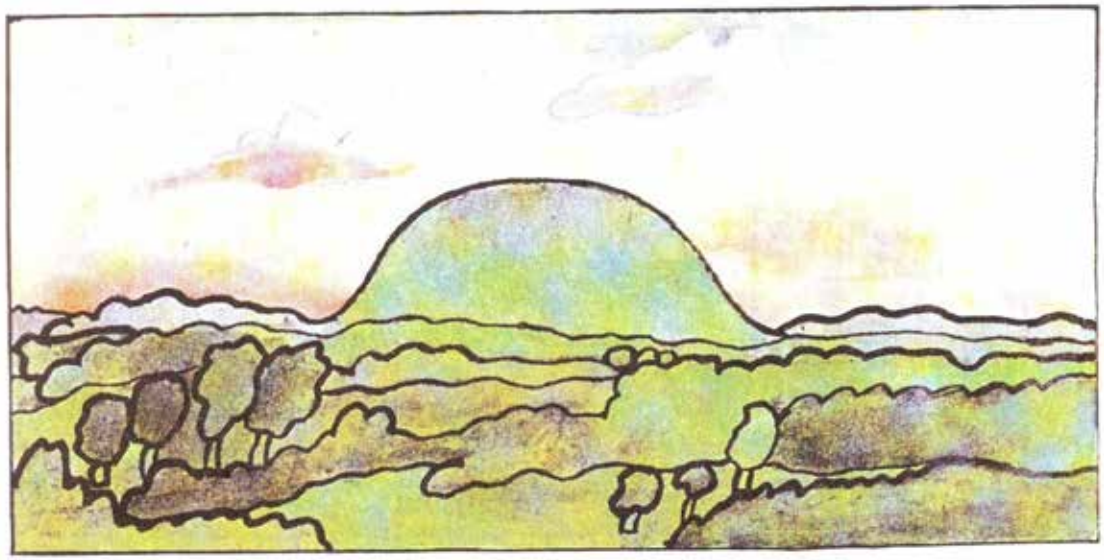

O KROKOVI A JEHO DCERÁCH

Vojvoda Krok zaujal místo praotce Čecha. Sídlil na hradě Budči, jenž byl střediskem moud
rosti, ale také věštění a čarodějnictví.

Krok měl tři slicné a moudré dcery, Kazi, Tetu a Libuši. Zaznamenával pro ně, co mu bohové
vyjevili o budoucnosti. Často se s nimi také radil, zvlášť s Libuší.

Z poselství bohů Krok vyrozuměl, že Budči hrozí záhuba. Proto neměškal, a vyslal posly k Vlta
vě, aby našli místo pro nový hrad. Poslové záhy stanuli pod skálou strmící nad řekou.

„To je místo vyvolené," zvolali všichni jako jeden muž. Vojvoda Krok jejich volbu schválil. Na
skále dal vystavět Vyšehrad.

Po Krokově smrti zvolila rada starších za kněžnu moudrou a krásnou Libuši. Kněžna zvala často na Vyšehrad své sestry. Jednou je vyrušil ruch a křik.

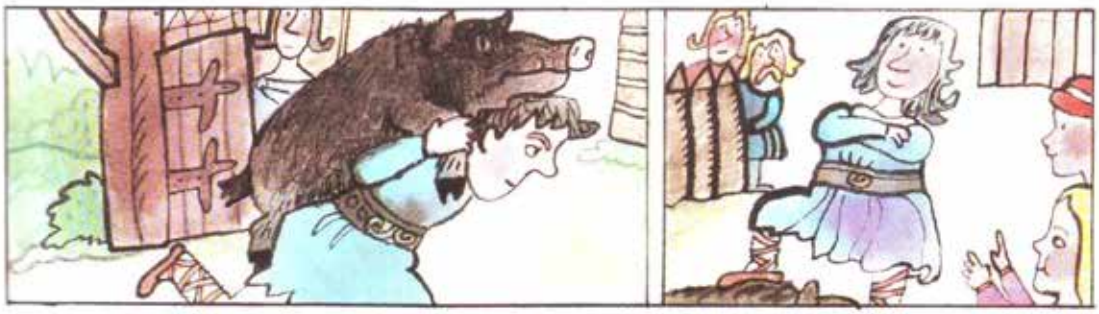

Sestry vyšly na nádvoří, kam právě statečný lovec Bivoj přinášel těžké břemeno. Lapil kance, který pustošil rolníkům pole. Bivoj jím mrštil o zem a zabil ho.

Kněžna Libuše pak Bivoje odměnila. Potom se všichni odebrali do hodovních síní, aby oslavili jeho hrdinský čin.

Než hodokvas skončil, Bivoj a sličná Kazi se do sebe zamilovali. Brzy nato opustil Bivoj svou vesnici a na hradě Kazíně se konala slavná a veselá svatba.

PODNĚTY KE SPOLEČNÉ INTERPRETACI

Zaměřte se na:

- místní a časové určení (Budeč je skutečné historické hradiště u Prahy, časové určení je fiktivní, protože praotec Čech není historicky doložená postava);
- hlavní postavy a jejich mimořádné vlastnosti (Libušina mimořádná moudrost, Bivojova neobvyklá síla);
- vylíčení zvyků a způsobu života v dávných dobách (život na hradištích, víra v pohanské bohy; věštění apod.);
- spojení reality (dobové zvyklosti, místo) s fantastickými a smyšlenými prvky (postavy, nadpřirozené schopnosti);
- na závěr byl měla zaznít otázka, proč i v dnešní době čteme pověsti, čím pro nás můžou být zajímavé.

Tipy k následné práci s formou:

- jedná se o obrázkový seriál, který má na rozdíl od komiksu text mimo pásy obrázků a je jen výjimečně doplněný bublinou s přímou řečí;
- podobně jako u komiksu jsou obrázky zjednodušené;
- postavy vypadají stále stejně, aby se daly dobře rozpoznat;
- obrázky zachycují hlavní část děje a to, co jednotlivé postavy dělají, co cítí;
- obrázky jsou umístěny v pásech; „čtou se“ zleva doprava;
- některé obrázky obsahují detail (např. Bivoj představující si krásnou Kazi).

MATERIÁL KE SKUPINOVÉ PRÁCI

Navržený postup:

1. skupinky žáků obdrží krátký napsaný text pověsti v obálce, společně si jej přečtou;
2. text vloží zpět do obálky a napíšou si jednoduchou osnovu podle toho, co si zapamatovali;
3. učitel jim osnovu krátce zkontroluje, případně doplní a předá další obálku s rozstříhanými pásy obrázků;
4. žáci obrázky roztřídí a sestaví podle osnovy;
5. následně třídě krátce představí pověst, které se věnovali.

1. SKUPINA

O PRAOTCI ČECHOVI

V bájné pravlasti Slovanů, kdesi na jihovýchodě Evropy, žili se svými rody i bratři Čech a Lech. Ale nežili tam klidným životem. O své živobytí museli bojovat nejen s přírodou, ale také s nepřáteli, kteří mařili jejich dílo. A protože útoky nepřátel neustávaly, rozhodli se bratři, že pro svůj lid vyhledají novou vlast. Svolali své rody, shromáždili jejich stáda a vydali se na cestu. Po mnohých útrapách došli až pod horu Říp. Rozložili se na jejím úpatí, aby si odpočinuli. Za svítání vystoupil Čech na vrchol hory, přehlédl krajinu a řekl: „To je ta země zaslíbená, zvěře a ptáků plná, medem oplývající." Lidu se země líbila. Rozhodl, aby nesla Čechovo jméno. Muži káceli pralesy, obdělávali půdu, stavěli vesnice. Ženy opatrovaly děti, chystaly potravu, tkaly látky a z nich šily šaty. Rody vzrůstaly, přibývalo vsí a hradů sroubených z klád. Vojvoda Lech se po čase s bratrem rozloučil a táhl se svým lidem k východu. Přišel čas, kdy praotec Čech zemřel. V slavnostním rouchu ho posadili na hranici. V podvečer obětovali bohům a za velkého nářku hranici zapálili. Vladykové vyslali posly k Lechovi, aby jim vládl. Lech však poradil, aby si za českého knížete zvolili moudrého Kroka.

Napište krátkou osnovu děje podle toho, jak si ho pamatujete:

Co se v pověsti přihodilo:
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

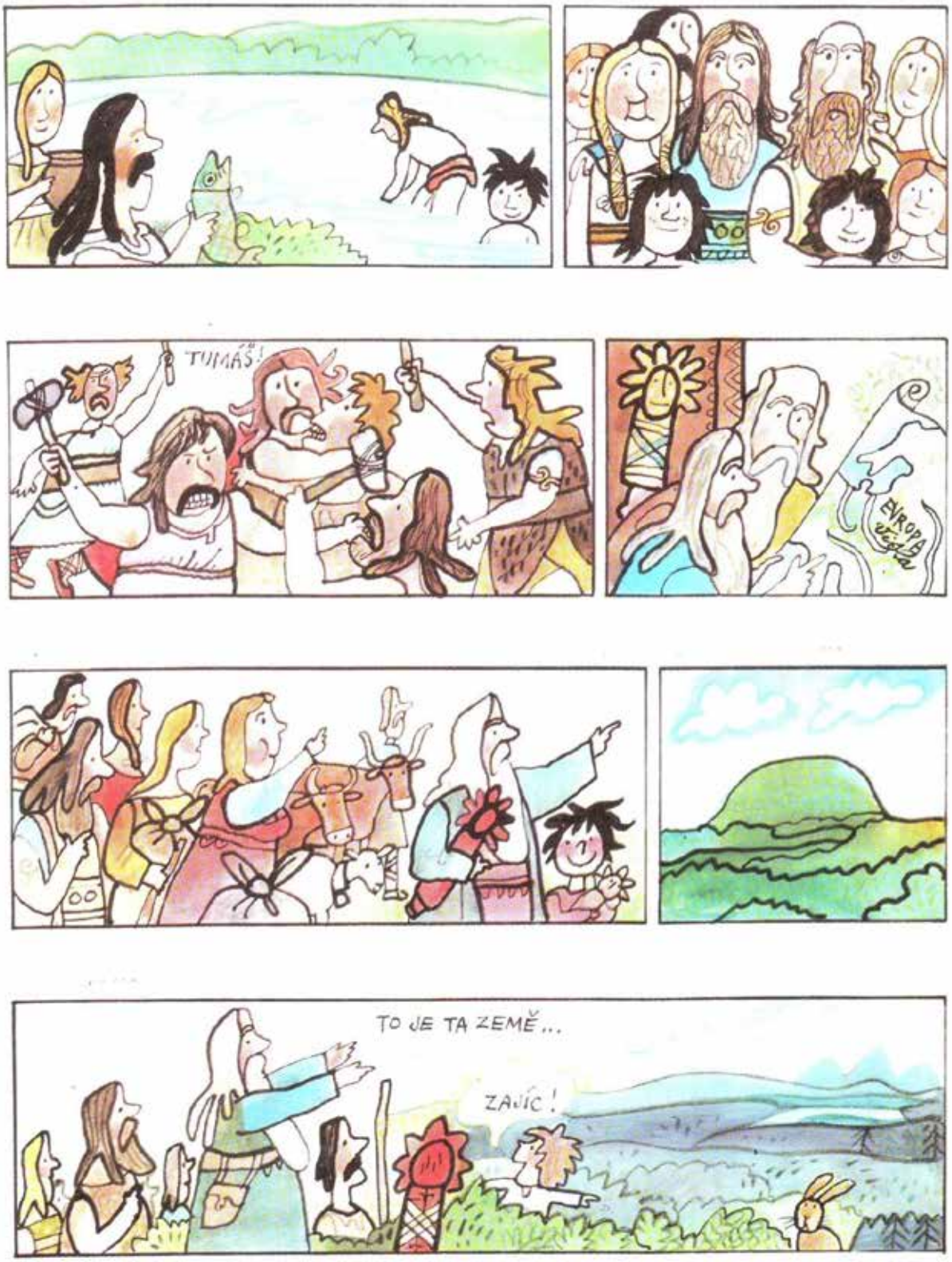
TOMÁŠ!
EVROPA
TO JE TA ZEMĚ...
ZAJÍC!

TAK
AHOJ
ZVOLTE
SI
KROKA!

2. SKUPINA

O LIBUŠI A PŘEMYSLOVI

K povinnostem kněžny Libuše patřilo také soudit spory. Ty byly někdy velmi prudké, jako ten o půdu mezi vladyky Chrudošem a Šťáhlavem. Když Libuše vynesla rozsudek, Chrudoš, který spor prohrál, se rozlítil. „Hanba mužům, kterým vládne žena!“ křičel. Zarmoucená Libuše poslala pro sestry, aby se s nimi poradila. Nakonec rozhodla, aby si mužové zvolili knížete, kterého si ona pak vezme za muže. Na Vyšehradě se sjeli vladykové a žádali Libuši o radu, koho zvolit. Kněžna jim poradila, aby následovali jejího koně, že je ke knížeti dovede. Tři dny putovali vladykové, až bělouš stanul u vsi Stadice. Budoucí kníže Přemysl tam oral pole. Vladykové mu odevzdali knížecí šat a s ním i vládu nad českou zemí. Přemysl se rozloučil se svým rodem a následoval Libušiny posly. Vladykové ho doprovodili na Vyšehrad. Po slavném uvítání a ještě slavnější svatbě ujal se Přemysl po boku kněžny Libuše vlády. Libuše byla obdařena zvláštní věšteckou mocí. Jednou se s knížetem a družinou zastavila nad strmým břehem Vltavy, pohlédla na lesy za řekou a věštila. Knížecí družina se odebrala do míst, která Libuše svou věštbou označila. V hlubokém lese našli muže, jak tesá práh domu. Na Libušino přání tam vystavěli hrad a nazvali ho Prahou.

Napište krátkou osnovu děje podle toho, jak si ho pamatujete:

Co se v pověsti přihodilo:
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

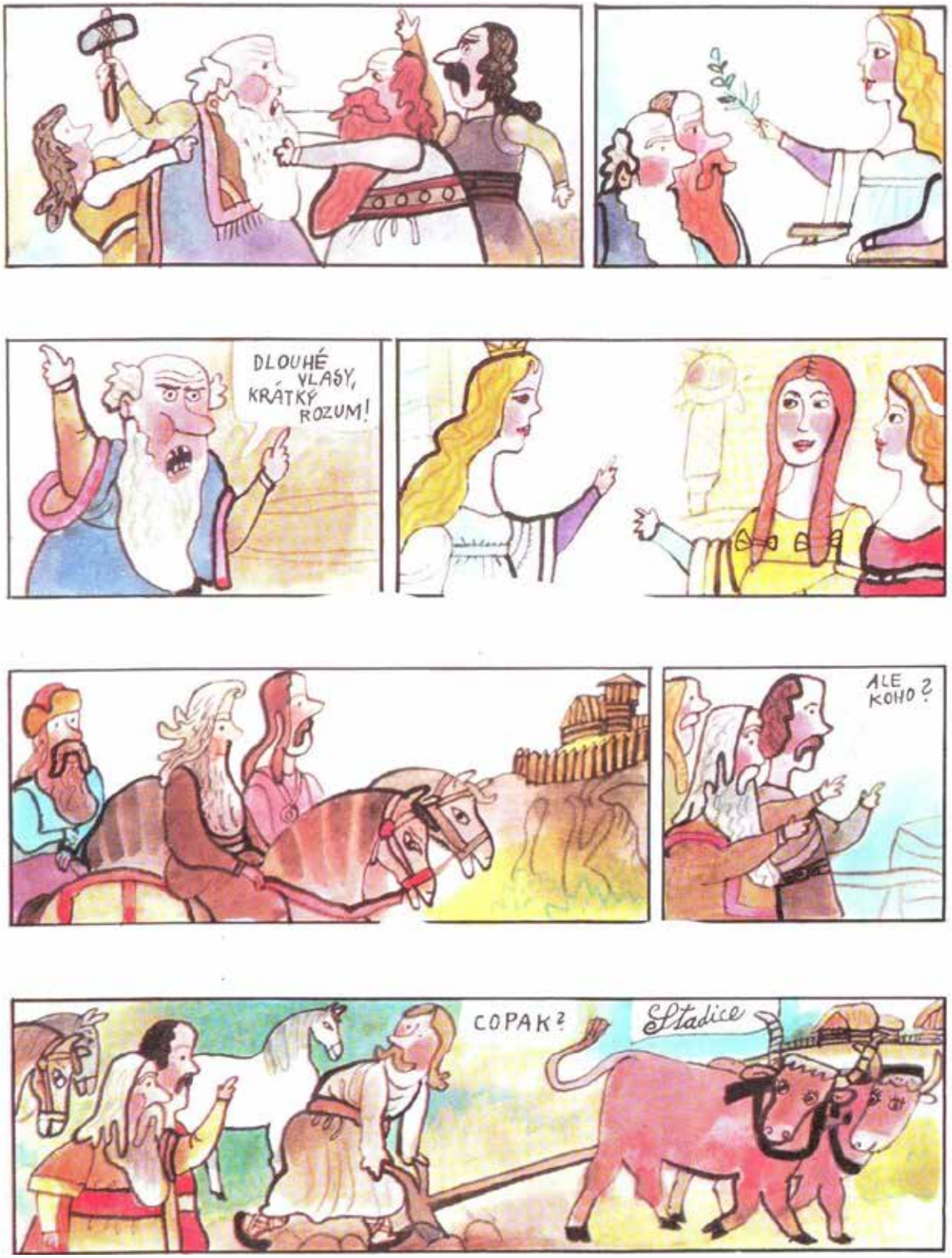
DLOUHÉ VLASY, KRÁTKÝ ROZUM!
ALE KOHO?
COPAK?
Stadice

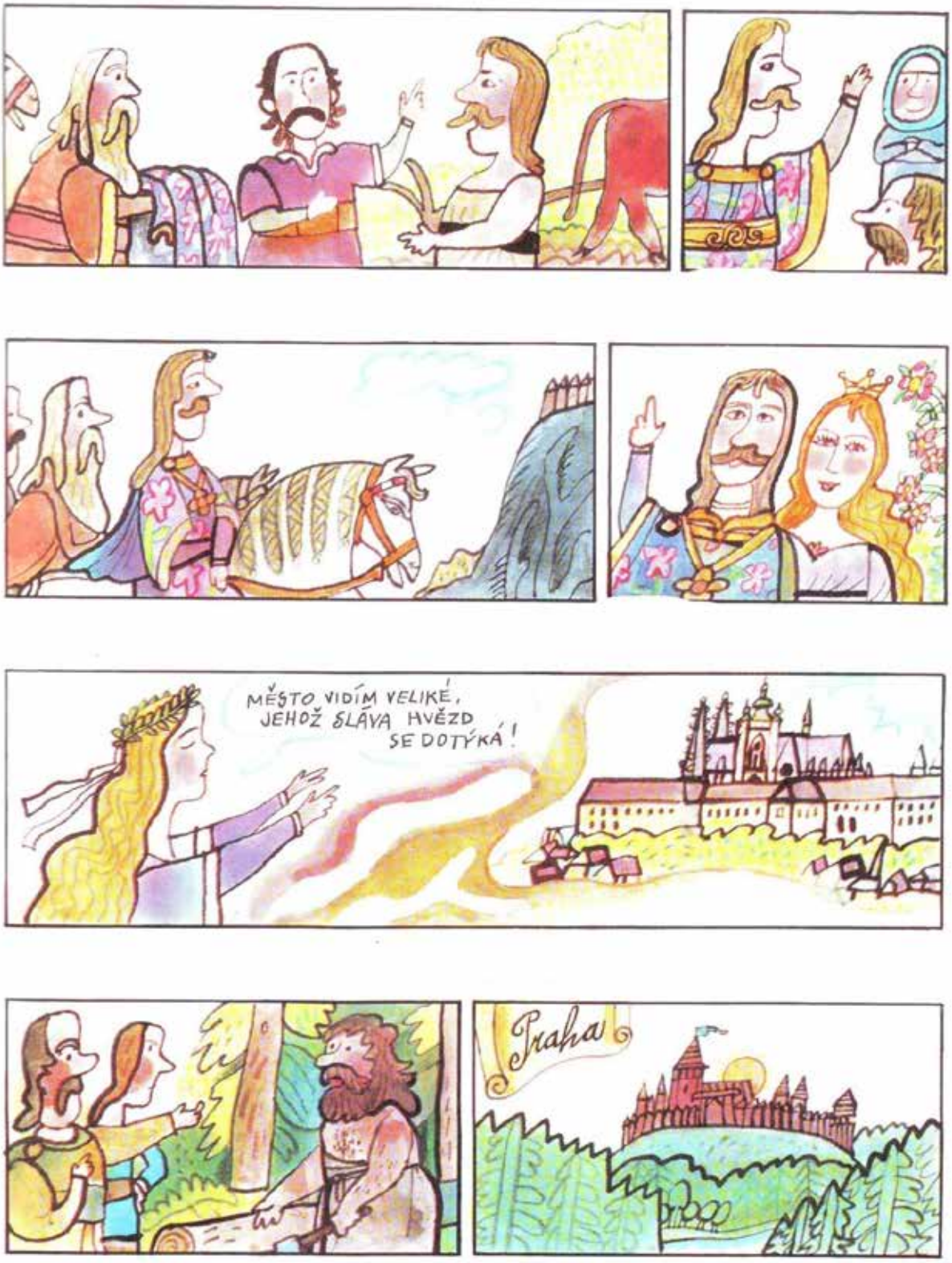
MĚSTO VIDÍM VELIKÉ,
JEHOŽ SLÁVA HVĚZD
SE DOTÝKÁ!
Praha

3. SKUPINA

O CTIRADOVI A ŠÁRCE

Když Libuše zemřela, ztratily dívky z její družiny dřívější vážnost. Začaly proto nenávidět všechny muže a nakonec jim vypověděly boj. Ale muži se jim jen vysmívali. Dívky vedené bojechtivou Vlastou se opevnily na hradě Děvíně. Odtud podnikaly proti mužům výpady. Bojovaly silou i lstí a mnoho mužů pobily. Vlasta krutě nenáviděla mladého vladyku Ctirada. Nastrojila mu past. Jednou našel Ctirad v lese spoutanou dívku. Ustrnul se nad ní a osvobodil ji. Jmenovala se Šárka. Vladykova znavená družina mezitím usnula. Šárka podala Ctiradovi roh a prosila ho, aby zatroubil. Ctirad, okouzlený její krásou a dojat jejím utrpením, poslechl. Vtom jako na povel vyrazily z houští Vlastiny šiky. Pobily spící bojovníky a Ctirada odvlekly na Děvín. Tam vladyku ještě toho dne umučily. Taková ukrutnost knížete Přemysla rozlítila. Svolal početné vojsko a Děvín oblehl. Byl rozhodnut Vlastu a její družky porazit a pomstít Ctiradovu smrt. Vlasta se vyřítila v čele dívek proti obléhatelům. Její kůň byl však příliš rychlý. Rázem se ocitla sama uprostřed mužů. Brzy bylo po boji. Vlasta padla a její dívky se vzdaly. Muži opět vládli a ženy se vrátily pokorně do svých domovů.

Napište krátkou osnovu děje podle toho, jak si ho pamatujete:

Co se v pověsti přihodilo:
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

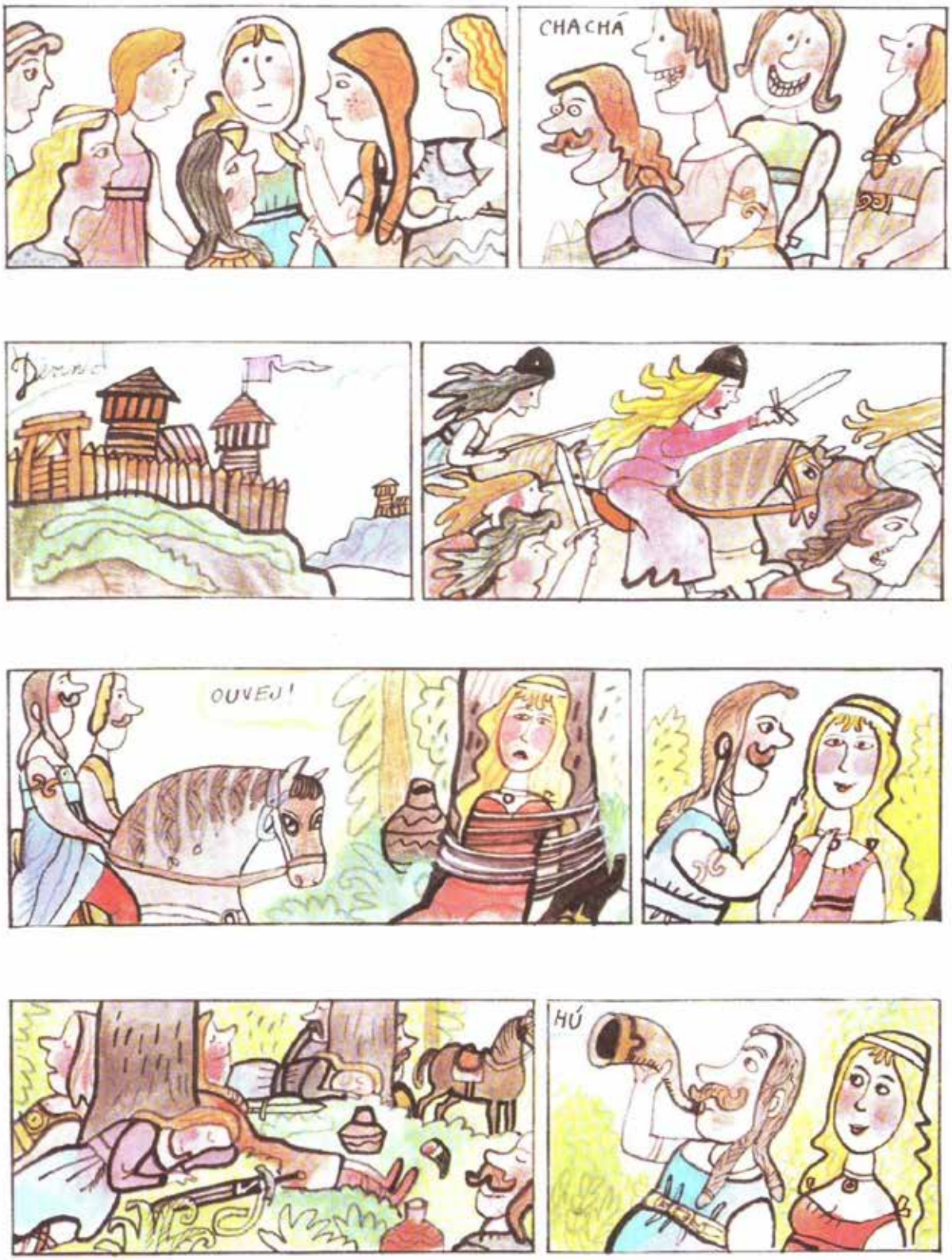
CHACHÁ
OUVEJ!
HÚ

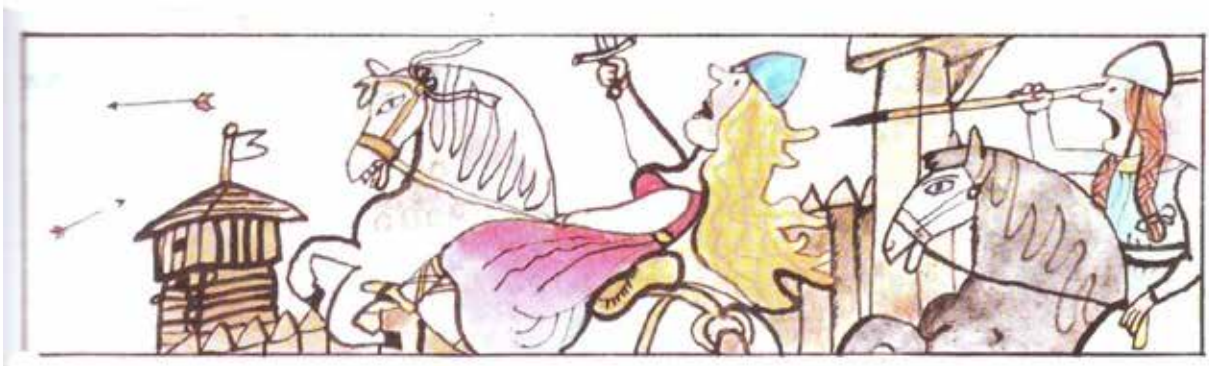

4. SKUPINA

O KŘESOMYSLOVI A HORYMÍROVI

Za vlády knížete Křesomysla se v Čechách dobývalo ze země zlato a stříbro. Mnoho lidí podlehlo vábení lesklého kovu. Rolníci opouštěli vesnice a pole. Hospodářství hynulo. Neumětelský vladyka Horymír žádal knížete, aby poručil horníkům vrátit se na svá pole. Ale u knížete nepochodil. Jen popudil horníky, kteří mu vypálili vesnici a zničili úrodu. Horymír přísahal pomstu. Shromáždil muže svého rodu a za hluboké noci s nimi přepadl hornickou osadu Březové hory. V osadě nezůstal kámen na kameni. Doly byly zavaleny, osada shořela, na zemi zůstalo mnoho zabitých. Horníci si stěžovali u knížete. Chtěli Horymírovu hlavu. Kníže Křesomysl, který sám zlato miloval nade vše, uvěznil Horymíra na Vyšehradě. Vladyka byl postaven před soud a po dlouhém rokování odsouzen na smrt. Horymír před vykonáním rozsudku vyslovil poslední přání. Chtěl se projet na svém koni Šemíkovi. Křesomysl jeho prosbě vyhověl, ale dal zavřít všechny brány. Horymír vešel do stáje, pohladil Šemíka a hovořil k němu. Pak ho vyvedl a objel nádvoří. Náhle Šemíka pobídl a ten se mocným skokem přenesl přes hlavy diváků za hradby. Skočil ze skály rovnou do Vltavy, plaval s vladykou k druhému břehu a cválal k Neumětelům. Horymír byl zachráněn. I kníže mu odpustil. Statečný Šemík však svůj skok nepřežil.

Napište krátkou osnovu děje podle toho, jak si ho pamatujete:

Co se v pověsti přihodilo:
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

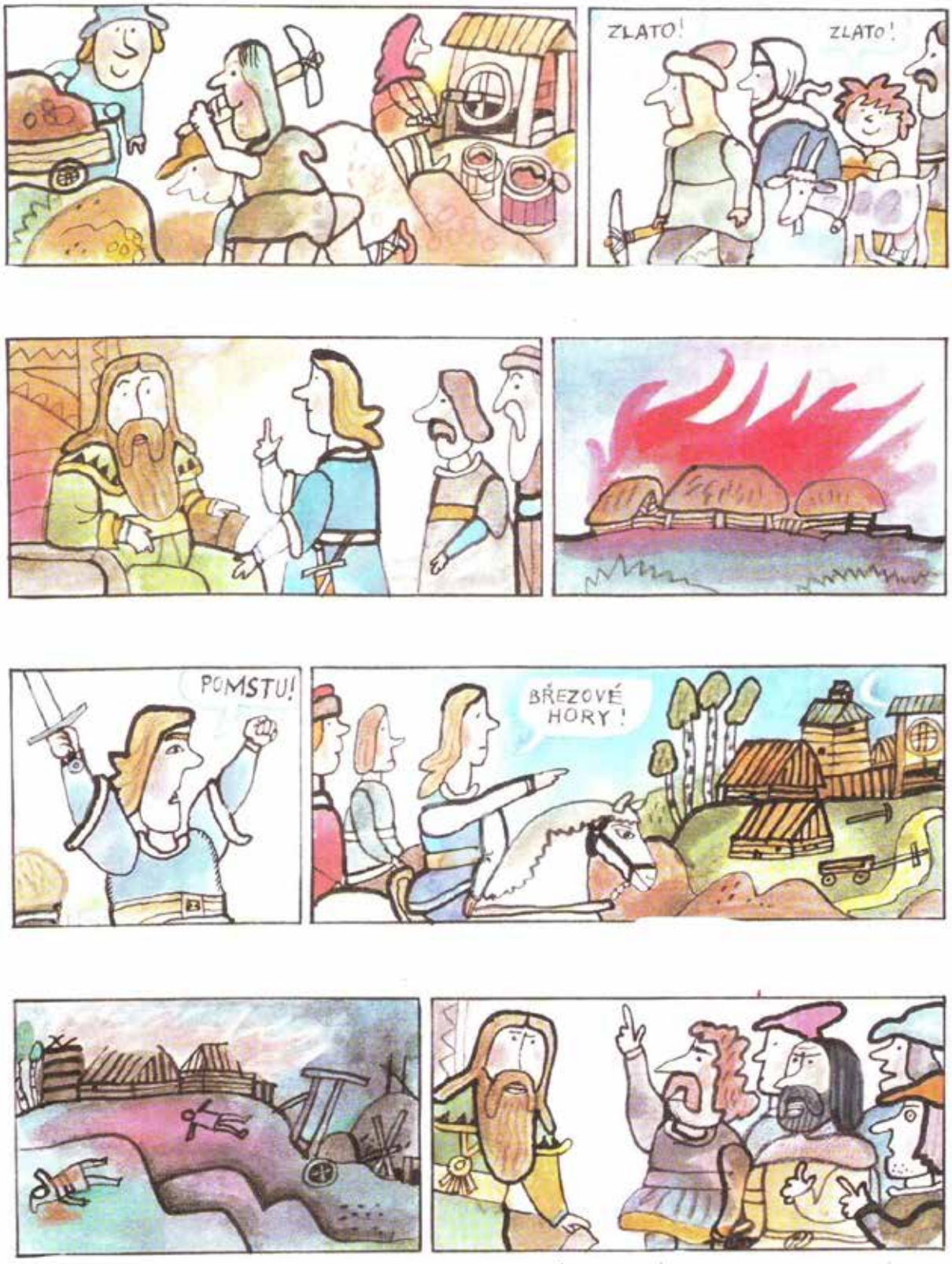
ZLATO!
ZLATO!
POMSTU!
BŘEZOVÉ HORY!

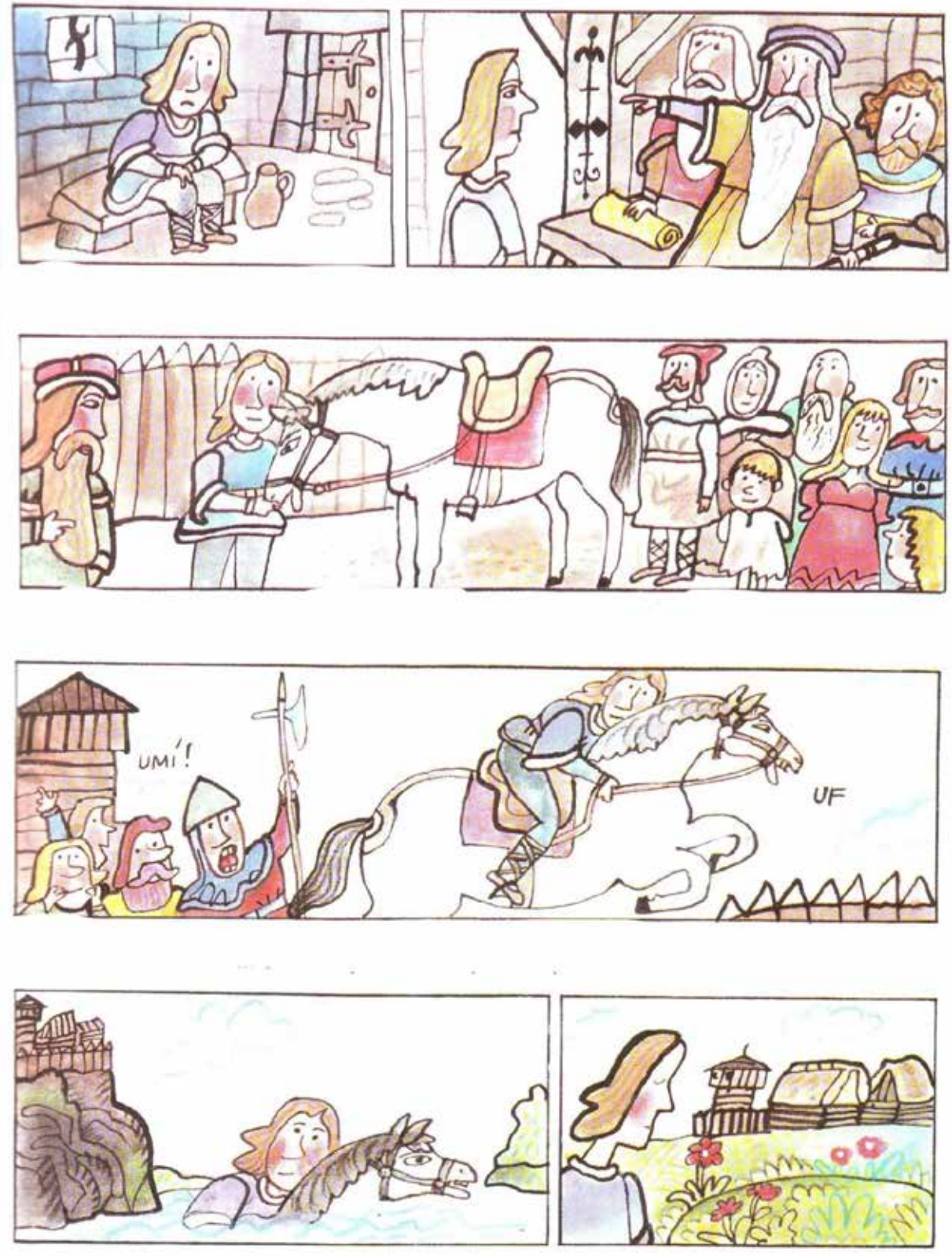
UMÍ!
UF

5. SKUPINA

O LUCKÉ VÁLCE

Kníže Křesomysl zemřel. Vladykové za jeho nástupce zvolili Neklana. Byl to vládce mírný a bázlivý. Snažil se vycházet v dobrém i s Vlastislavem, pyšným vladykou Lučanů. Lučané však přepadali Neklanovy vesnice a blížili se ku Praze. U Levého Hradce se podařilo divoké Lučany porazit, protože Čechům pomohli Lemuzové, Litoměřicové a Děčané. Vlastislav se však nevzdal myšlenky pokořit Čechy. Neklan se s ním snažil dohodnout, ale marně. Vlastislav zatím verboval vojáky proti Čechům. Neklan se třásl strachy. Nevzmužil se, ani když mu vladykové oznámili, že jeho lid je připraven se bít. Šiky bojovníků netrpělivě vyhlížely svého knížete, odhodlány k boji. Neklan povolal chrabrého Čestmíra. Čestmir neváhal, vzal knížecí plášť i kuklu. Vsedl na Neklanova koně a v čele družiny vyrazil k vojsku. Vojáci netušili, že je nevede kníže. Když přijeli k Tursku, Čestmír zaslechl, že se Lučané blíží. Promluvil k bojovníkům. Nepřátelé se mezitím přiblížili. Vypukla bitva, ve které Čestmír zabil Vlastislava. Po chvíli klesl pod Čestmírem kůň. Jezdec však bojoval dál. Raněn odrážel další nepřátele z posledních sil. Nakonec i on padl. Čestmírovo hrdinství Čechy povzbudilo a Lučany porazil. Mrtvého vojevůdce odnesli ke stromu. Teprve když mu sňali přílbu, poznali, že s knížecím štítem bojoval Čestmír.

Napište krátkou osnovu děje podle toho, jak si ho pamatujete:

Co se v pověsti přihodilo:
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

TAK MÍR,
ALE DOCPRAVDY, ANO?
JÁ TĚM ČECHŮM UKÁŽU, ZAČ JE V LUCKU PERNÍK!
JE TO ČESTNÁ SLUŽBA
VOJSKO ČEKÁ, KNÍŽE

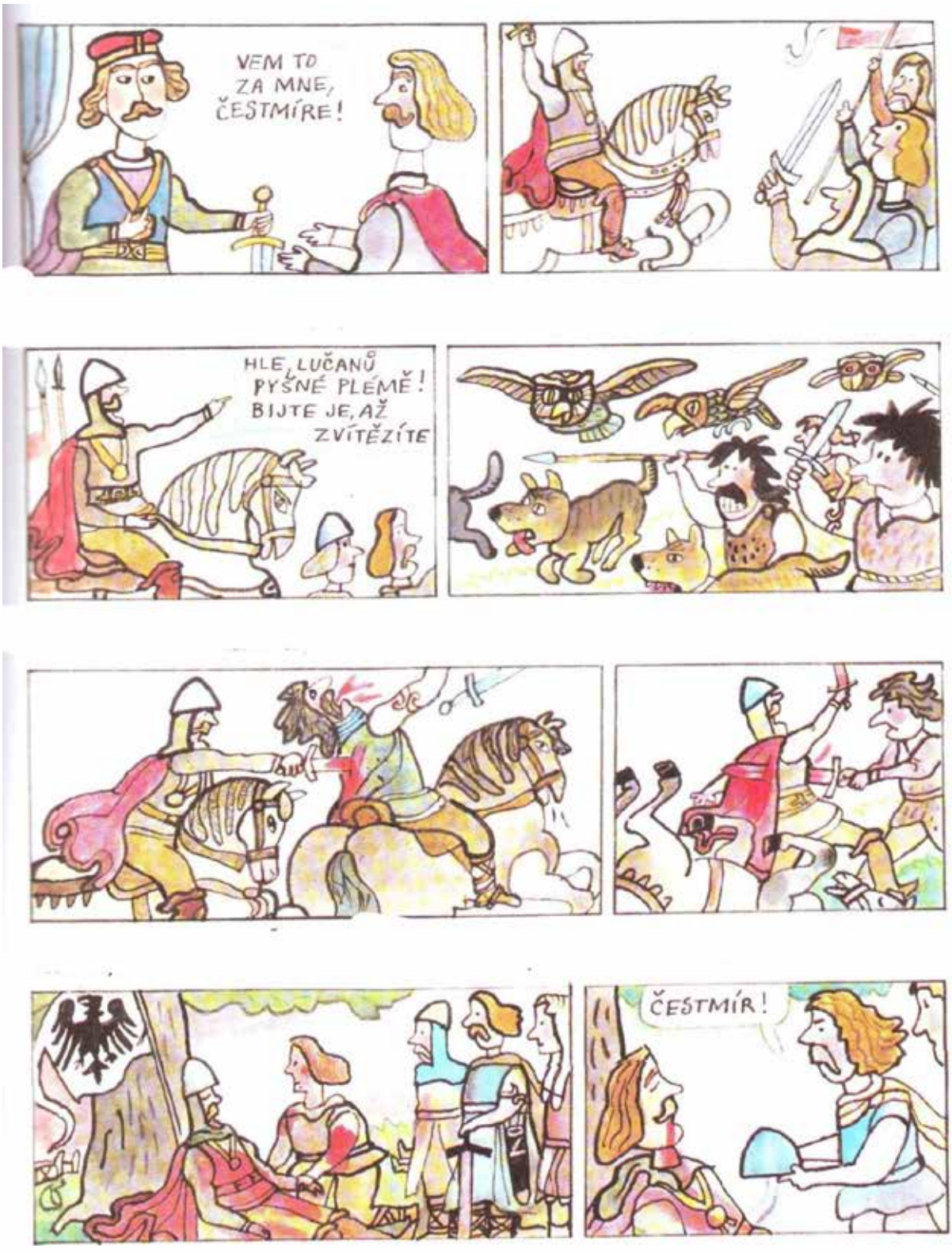
VEM TO ZA MNE, ČESTMÍRE!
HLE, LUČANŮ PYŠNÉ PLÉMĚ! BIJTE JE, AŽ ZVÍTĚZÍTE
ČESTMÍR!

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

OBRÁZKY Z ČESKÝCH DĚJIN A POVĚSTÍ

ÚKOL 1

Kdo je podle pověstí jednou z prvních postav našich dějin? Najděte ve dvojici ve třídě všechny nápovědy a vyluštěte křížovku:

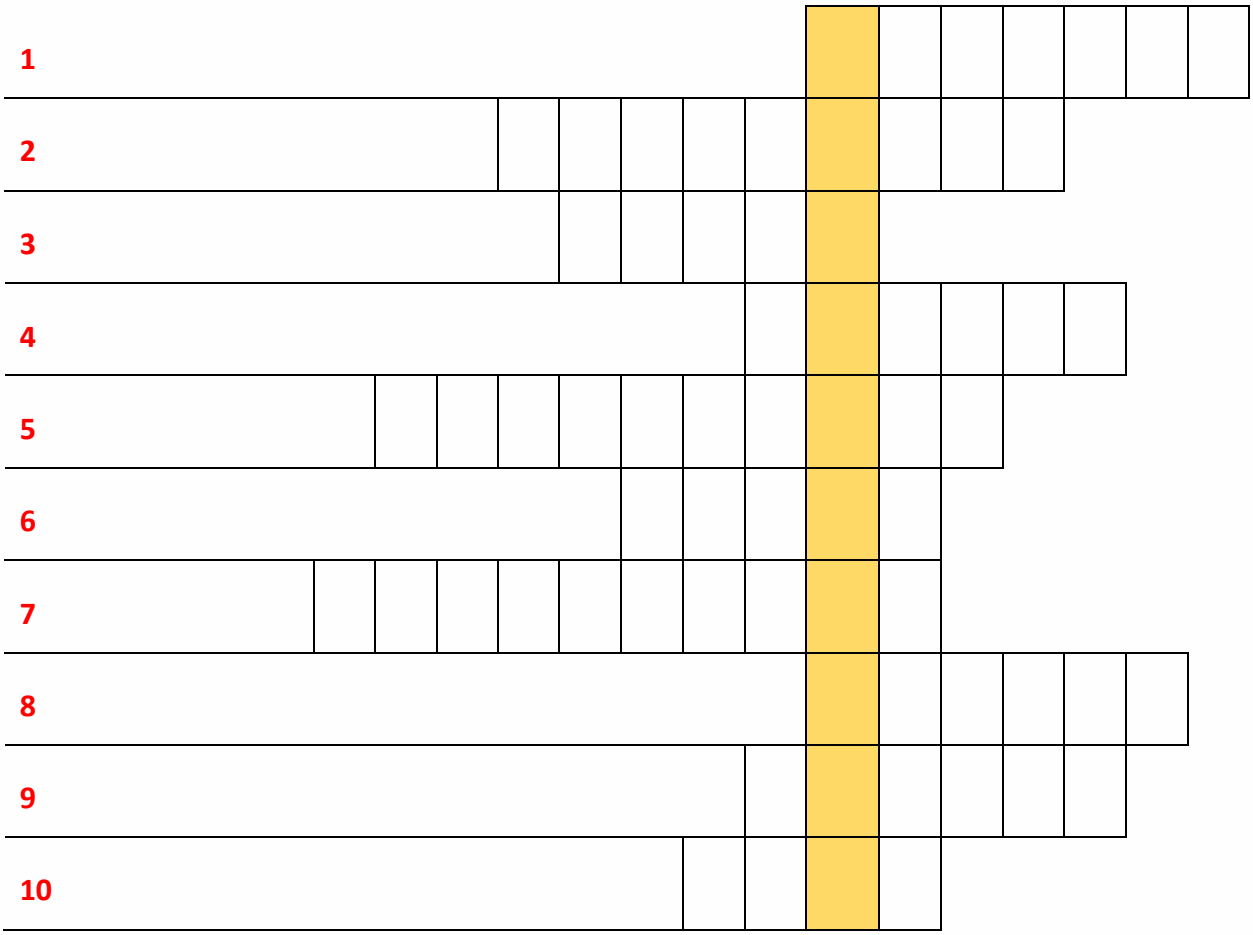

JEDNOU Z PRVNÍCH POSTAV NAŠICH POVĚSTÍ JE: _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

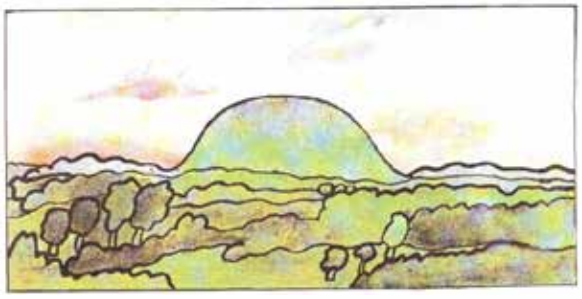

HORA ŘÍP

ÚKOL 2
Kdo byl Krok a jeho dcery? Pozorně čti a dívej se:

O KROKOVI A JEHO DCERÁCH

Vojvoda Krok zaujal místo praotce Čecha. Sídlil na hradě Budči, jenž byl střediskem moudrosti, ale také věštění a čarodějnictví.

Krok měl tři slíčné a moudré dcery, Kazi, Tetu a Libuši. Zaznamenával pro ně, co mu bohové vyjevili o budoucnosti. Často se s nimi také radil, zvlášť s Libuší.

Z poselství bohů Krok vyrozuměl, že Budči hrozí záhuba. Proto neměškal, a vyslal posly k Vltavě, aby našli místo pro nový hrad. Poslové záhy stanuli pod skálou strmící nad řekou.

„To je místo vyvolené," zvolali všichni jako jeden muž. Vojvoda Krok jejich volbu schválil. Na skále dal vystavět Vyšehrad.

Po Krokově smrti zvolila rada starších za kněžnu moudrou a krásnou Libuši. Kněžna zvala často na Vyšehrad své sestry. Jednou je vyrušil ruch a křik.

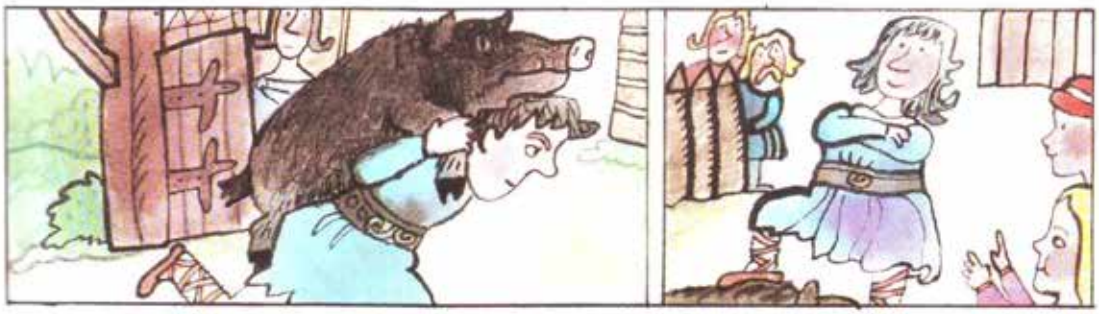

Sestry vyšly na nádvoří, kam právě statečný lovec Bivoj přinášel těžké břemeno. Lapil kance, který pustošil rolníkům pole. Bivoj jím mrštil o zem a zabil ho.

Kněžna Libuše pak Bivoje odměnila. Potom se všichni odebrali do hodovních síní, aby oslavili jeho hrdinský čin.

Než hodokvas skončil, Bivoj a sličná Kazi se do sebe zamilovali. Brzy nato opustil Bivoj svou vesnici a na hradě Kazíně se konala slavná a veselá svatba.

ÚKOL 3
Co je to pověst. Zapiš podle toho, co si pamatuješ:

POVĚST O KROKOVI A JEHO DCERÁCH

....
(kdy se odehrává) (kde se odehrává)

....
(kdo v ní vystupuje) (kdo v ní vystupuje) (kdo v ní vystupuje)

.....
(napiš o 1 větu o tom, jak pověst dopadla)

.....
(které slovo tě napadne, když si vzpomeneš na Bivoje)

ÚKOL 4

Jak se ti dnes dařilo? Vypravěči a básníci bývali dříve zdobeni vavřínovým věncem. I my jsme si dnes vyprávěli pověsti. Vyber si věnec podle toho, jak se ti vedlo - čím větší věnec, tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Pohoršovna

Fischerová, D.

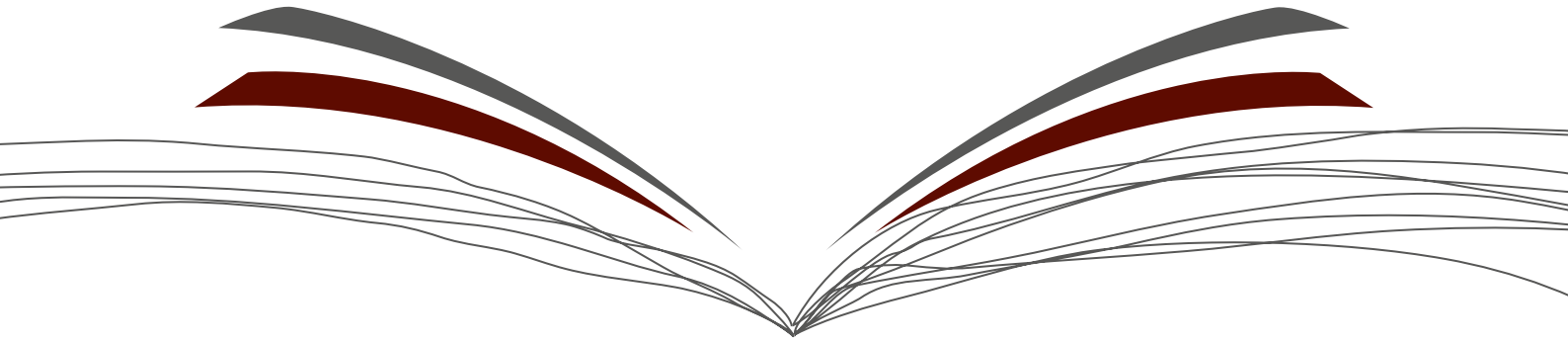

InspiroMAP

Téma hodiny	**Mluví s vámi ježibaba, držte pusinky!**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání postav a získat od něj odstup; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu, rozumí nadsázce; žák správně časuje slovesa v přítomném, minulém a budoucím čase a skloňuje podstatná jména podle vzorů
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – vstupní etuda učitele, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká interpretace – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Individuální práce v PL na „pohoršovacích úkolech“ (skloňování, časování...) se společnou kontrolou 5. Práce ve skupinách – vymyslete pohoršovanému žákovi co nejtěžší úkoly. 6. Společná četba úryvku (Bludiččin příběh o pitomém Krutohlavovi) 7. Krátká interpretace a společné shrnutí 8. Napiš a vyprávěj krátký příběh, aby strašidlům v pohoršovně lépe ubíhaly smutné večery (Může být zadáno jako DÚ)
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, pomůcky ke vstupní etudě (převlek, ukazovátko, černá kniha apod.)
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Daniela Fischerová: Pohoršovna. Praha: Mladá fronta, 2014. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy D. Fischerové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

POHORŠOVNA

TIPY KE VSTUPNÍ ETUDĚ

Zkuste zaujmout pozornost žáků a motivovat je vlastní krátkou etudou. Téma hodiny by mělo být překvapením. Vstupte do třídy v převleku Zloberty, mějte velké ukazovátko, černou knihu, buďte upravení přísně a „čarodějnicky“ (strohá úprava, temné barvy, bez ozdob, přísný make-up apod.). Vstupte rázně a oznamte, že teď jsou žáci v pohoršovně a pokud se nebudou vzorně pohoršovat, bude zle! Na tabuli můžete napsat téma hodiny. Pak z role vystupte a uveďte vše na pravou míru a přejděte k první ukázce. (Zvažte vhodnost úvodu vzhledem k případným integrovaným žákům, nedoporučujeme jej u dětí s PAS či mentálním postižením.)

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Bylo to fuj. Bylo to přímo fujtajxl fuj! Místnost vypadala jako stará školní třída. Nevětralo se tu nejmíň sto let a vzduch smrděl jako tchoří ponožky. A ke všemu bylo léto! PRÁZDNINY!

„Vstát!“ vřískla ta ohavná osoba a praštila do stolu ukazovátkem. Lezly z něj třísky a bylo hodně dlouhé. Klidně by jím mohla vypíchnout oko i tomu klukovi v zadní řadě. Četl si. Byl tak začtený, že ji vůbec neslyšel a nevstal. Oko mu sice nevypíchla, ale švihla ho po hlavě. „Vstát, řekla jsem! Všichni vstát!“

Čtyři děti mezi deseti a třinácti lety vstaly. Osoba vyjekla:

„Sednout! Jsem Zloberta Škudibertová a tohle je můj manžel Tvrd Škudibert,“ píchla ukazovátkem divného mužíka. Krčil nos jako tlustý králík, kterého moc svědí uši a nemůže se podrbat. Na hlavě měl sepraný zelený kulich. „A vy jste banda neřádů a zmetků, kteří nám dělají ostudu.“

„Tak poslyšte, prašivky!“ pokračovala. „Zkažená lidská mláďata jdou do polepšovny, ale tohle je pohoršovna. PO-HOR-ŠOV-NA, jasné? A vy odsud nevyjdete, dokud se nepohoršíte, i kdybyste tu měli zůstat nadosmrti, a protože jste nesmrtelní, bude to docela dlouho, co?“ Zasmála se, až zadrnčely špinavé tabulky v oknech. Asi si myslela, že se jí povedl vtip.

„Škudiberte, vyvolávej je!“

Její muž se trochu lekl, ale poslušně vytáhl papír a začal číst: „Ťápota, druh Škůdci, čeleď Bludičky.“

U zdi seděla divná rozcuchaná holka s listím v mechově zelených vlasech. Líně kývla a z vlasů jí vypadl žalud. Chytila ho a snědla.

„Jejím úkolem je donutit poutníky bloudit. Působí-li v lese, má je vést do propastí a do bažin. Působí-li ve městě, má je zpitomět natolik, aby zůstali celou noc zamčeni na záchodě v metru nebo aby usnuli v tramvaji a probudili se až na konečné, odkud žádná další nepojede zpět. Ťápota se však chová zcela opačně. Ukazuje poutníkům správnou cestu k cíli...“

„Sssprávnou!“ zasyčela Zloberta.

„... a ztracené děti vodí k jejich domovům. v lese dokonce maluje na strom značky! pro lidi je neviditelná a mluví jako džípíeska...“

Muž pokračoval: „Vraždožrava a Mstižer Krutohlavovi!“

Ihned vyskočila asi dvanáctiletá dvojčata. Obě byla zrzavá a absolutně zděšená.

„Vás sem poslal váš otec, král Krutohlav. Chce z vás vychovat hrůzovládce, ale Vraždožrava je k jeho velkému zklamání, cituji: *soucitná fňukna*, a Mstižer *strašpytel se sklonem k dobročinnosti*. Král Krutohlav žádá vaši převýchovu.“

Zloberta pomstychtivě řekla: „A poslední z vás úchylů je jistý Sudíček. Sudíček vztyk!“

Ten kluk už si zase četl, ale teď odložil knížku a klidně vstal.

„Tak to jsi ty, co jsi hanbou celé čeledi Zlých sudiček? Jako by nestačilo, že se místo holky narodil kluk! Sudičky byly odjakživa ženské! Kdybys nebyl nesmrtelný spratek, hodili by tě do městské kanalizace! Ty máš věštit novorozeňatům bídu! Vši, štěnice, neštovice, černý moř! A ty jim věštíš samou spokojenost! Fuj, fuj, hanba, hanba, fuj! A ještě ke všemu čteš knížky! Přiznej se, nebo bude zle!“

„Málem bych zapomněl,“ zamumlal Škudibert a třel si bouli, „ještě je tu tohle Ježibejby. Matka Ježibaba ho sem dala, protože je odporně hezoučké a ještě odporněji hodňoučké. Nechce ho zpátky, dokud nebude pořádně zlobit a nebude umět pár sprostých slov.“

„To je všechno,“ frkla Zloberta. „Mlčte a styďte se za svou trapnou dobrotu. Čím víc se budete stydět, tím dřív se pohoršíte a můžete se vrátit ke svým úkolům.“

Podněty k diskusi:

Kde se příběh odehrává? Jak to tam vypadá? Kdo v příběhu vystupuje? Jaká je Zloberta, jak se chová? Kdo jsou její žáci? Jak se jim asi v pohoršovně povede?

POHORŠOVACÍ ÚKOLY

VY OSTUDY VŠECH ŠKODIČŮ,
HANBA VÁM. ABYSTE NEBYLI TAK HODNÍ, PŘIPRAVILA JSEM VÁM PÁR ÚKOLŮ – JEN SI PĚKNĚ PROCVIČUJTE SLOVA, KTERÁ BUDETE POTŘEBOVAT, A URČETE U PODSTATNÝCH JMEN PÁDY, ČÍSLA, RODY A VZORY!!!

U ZAPOMÍNACÍ LAVIČKY.....
ZA BLUDNÝM KONTEJNEREM.....
O OHNIVÝCH KRUZÍCH.....
OD PEKELNÉ PROPASTI.....
PŘI UHELNÝCH SAZÍCH.....
S HOŘKÝMI SLZAMI.....

VIDÍM VÁS, VY SE NEUČÍTE – ALE FOFREM PRACOVAT:
UTVOŘTE SPRÁVNÉ TVARY:

ZLOBIT (2. OS., MN. Č., ROD Ž., MIN.ČAS).....
STRAŠIT (3. OS., J. Č., ROD S., BUD. ČAS).....
VĚŠTIT (1. OS., J. Č., ROD M., PŘÍT. ČAS).....
TÝRAT (3. OS., MN. Č., ROD Ž., MIN. ČAS).....
ŘVÁT (2. OS., J. Č., ROD S., MIN. ČAS).....
LHÁT (1. OS., MN. Č., ROD M., PŘÍT. ČAS).....
NIČIT (3. OS., J. Č., ROD S., BUD. ČAS).....

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

BLUDIČČIN PŘÍBĚH O PITOMÉM KRUTOHLAVOVI

(Poznámka na okraj: Takhle si to vyprávění zapsal do paměti Sudíček, a Sudíčkova paměť je díky samému čtení strašně spisovná. Ťápota neříkala „opruzený opruz“, protože to by nikdo na světě neřekl, ale „vopruzenej vopruz“, „pošahanej vejraz“ a tak dál. Tady uvádíme zápis Sudíčkovy paměti.)

Flákala jsem se městem, ale byl to opruzený opruz, protože jsem se děsně nudila. Nikdo jako naschvál nezabloudil, i cizinci svištěli jako namydlené dráty, a to je pro bludičku otrava. A padla noc a nikde ani noha, jenom hustá tma.

Už jsem to chtěla zalomit, když z baru vypadl král Krutohlav. Korunu měl dobře našišato. Venku se blejskalo královské fáro. Snad ten trouba nechce řídit? zhrozila jsem se. Jasně, že chtěl, i když měl tak dvě promile v krvi. To já teda poznám, protože přesně tak se lidi tváří, když šlápnou na bludný kořen. Dostanou ten pošahaný výraz a zakopávají si nohou o nohu.

A dost! vykřikla jsem v duchu a možná i nahlas, ale král mě nevnímal. Doškobrtal ke zlatému autu, ze zlaté kapsy vyndal zlaté klíčky... a lup! Praštila jsem ho přes ruku. Hlava mu nevzala, co se stalo. Řekl Jau!, a pustil klíčky do kanálu. Žbluňk!

Na rohu stál taxík a moc hezký šofér Jarda si tam hodil chrupku, hlavu si opřel o volant a spal. Jarda je náhodou moc prima, a kdybych nebyla bludička, ale obyčejná holka... No nic.

Krutohlav padl do taxíku jako pytel uhlí do sklepa. Jarda se vzbudil a král zařval: „Do Libně!“ Jestli to nevíte, Libeň je městská čtvrť. Krutohlav má v Libni sestru, starou Škrkavku Krutohlavovou, a chtěl u ní přespat, když teda neměl klíčky od auta. Jenže Jarda, jak byl

rozespalý, místo „Do Libně!“ slyšel „Polib mě!“ Vůbec neměl chuť dávat tomu ožralovi pusu, ale bál se neposlechnout krále. Tak se nahnul a ďobl mu takovou malinkou hubičku někam na ucho. Já kdybych nebyla bludička, ale obyčejná holka... No nic.

Král se lekl, až mu z hlavy sjela koruna. „Co sis to dovolil, ty paťatá housenko, ty upatlaný červe? Já jsem král a dám tě rozčtvrtit!“

Jarda zbledl a já toho měla dost. Pořádně jsem Krutohlava plácla, až se hlavou napřed vykutálel ven. Já jsem neviditelná jenom pro lidi, a Krutohlav je Škůdce. Jenže byl tak zpitomělý pitím, že by mě neviděl, ani kdybych ho kousla do nosu. Špitla jsem Jardovi: „Jeď!“ On vůbec netušil, kdo to řekl, asi věřil, že ho to napadlo samo, ale dupl na plyn a byl pryč.

Já si stoupla za krále a šeptala jsem: „Jdi za roh, pak zahni doleva... je tam kandelábr, hezky do něj vraž!“ (Tohle Ťápota řekla jako džípíeska, mumlavě a huhlavě.) Dovedla jsem ho k bludnému kontejneru. Abyste věděli, v lese mám bludné kameny a bludné kořeny a ve městech bludné kontejnery a zapomínací lavičky. Kdo se toho kontejneru dotkne, ten se k němu musí třikrát vrátit, a kdo si sedne na lavičku, rázem zapomene, kam chtěl jít. Krutohlav se málem zbláznil – ať šel, kam šel, zas byl zpátky u kontejneru. Už do něj vzteky bušil hlavou. K ránu jsem se nad ním slitovala, vzala ho k zapomínací lavičce, on se natáhl a spal.

V osm ho vzbudili policajti a chtěli vidět jeho občanku. Mysleli si, že je bezdomovec, protože korunu ztratil a neměl ani páru, jak se jmenuje. No jo, zapomínací lavička dělá divy. Policajti ho vzali na služebnu. Tam se Krutohlav konečně rozpomněl, že je král. Křičel: „Já vás dám rozčtvrtit!“ Teda... on chtěl říct „rozčtvrtit“, ale tak se mu motal jazyk, že křičel něco jako: „Rvzčrt! Vzčžrz!“ Policajti si ťukali na čelo a krále to rozběsnilo k nepříčetnosti.

Pak pro něj přijela Škrkavka a prý mu rovnou na služebně naplácala zadek, protože ona jediná se Krutohlava nebojí. Starala se o něj, když byl malý, a je taky Škůdce, čili král ji nemůže dát rozčtvrtit. Jo, a Jarda odevzdal zlatou korunu na policii. Ani ho nenapadlo vyloupnout si aspoň rubín jako rozinku. Už jsem říkala, že Jarda je super? Aha, říkala. Já kdybych nebyla bludička, ale obyčejná holka... No nic.

Pracovní list: POHOŘŠOVNA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

První velké fuj! Čti a poslouchej:

Bylo to fuj. Bylo to přímo fujtajxl fuj! Místnost vypadala jako stará školní třída. Nevětralo se tu nejmíň sto let a vzduch smrděl jako tchoří ponožky. A ke všemu bylo léto! PRÁZDNINY!

„Vstát!“ vřískla ta ohavná osoba a praštila do stolu ukazovátkem. Lezly z něj třísky a bylo hodně dlouhé. Klidně by jím mohla vypíchnout oko i tomu klukovi v zadní řadě. Četl si. Byl tak začtený, že ji vůbec neslyšel a nevstal. Oko mu sice nevypíchla, ale švihla ho po hlavě. „Vstát, řekla jsem! Všichni vstát!“

Čtyři děti mezi deseti a třinácti lety vstaly. Osoba vyjekla:

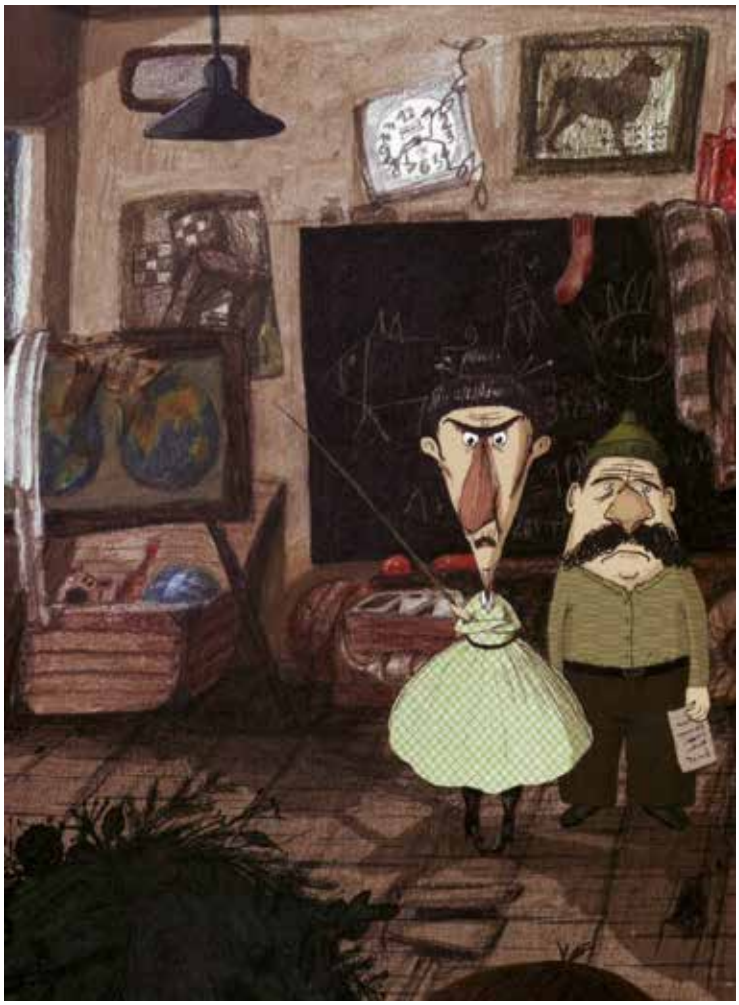

„Sednout! Jsem Zloberta Škudibertová a tohle je můj manžel Tvrd Škudibert,“ píchla ukazovátkem divného mužíka. Krčil nos jako tlustý králík, kterého moc svědí uši a nemůže se podrbat. Na hlavě měl sepraný zelený kulich. „A vy jste banda neřádů a zmetků, kteří nám dělají ostudu.“

„Tak poslyšte, prašivky!“ pokračovala. „Zkažená lidská mláďata jdou do polepšovny, ale tohle je pohoršovna. PO-HOR-ŠOV-NA, jasné? A vy odsud nevyjdete, dokud se nepohoršíte, i kdybyste tu měli zůstat nadosmrti, a protože jste nesmrtelní, bude to docela dlouho, co?“ Zasmála se, až zadrnčely špinavé tabulky v oknech. Asi si myslela, že se jí povedl vtip.

„Škudiberte, vyvolávej je!“

Její muž se trochu lekl, ale poslušně vytáhl papír a začal číst: „Ťápota, druh Škůdci, čeleď Bludičky.“

U zdi seděla divná rozcuchaná holka s listím v mechově zelených vlasech. Líně kývla a z vlasů jí vypadl žalud. Chytila ho a snědla.

„Jejím úkolem je donutit poutníky bloudit. Působí-li v lese, má je vést do propastí a do bažin. Působí-li ve městě, má je zpitomět natolik, aby zůstali celou noc zamčeni na záchodě v metru nebo aby usnuli v tramvaji a probudili se až na konečné, odkud žádná další nepojede zpět. Ťápota se však chová zcela opačně. Ukazuje poutníkům správnou cestu k cíli...“

„Sssprávnou!“ zasyčela Zloberta.

„... a ztracené děti vodí k jejich domovům. v lese dokonce maluje na strom značky! pro lidi je neviditelná a mluví jako džípíeska...“

Muž pokračoval: „Vraždožrava a Mstižer Krutohlavovi!“

Ihned vyskočila asi dvanáctiletá dvojčata. Obě byla zrzavá a absolutně zděšená.

„Vás sem poslal váš otec, král Krutohlav. Chce z vás vychovat hrůzovládce, ale Vraždožrava je k jeho velkému zklamání, cituji: *soucitná fňukna*, a Mstižer *strašpytel se sklonem k dobročinnosti*. Král Krutohlav žádá vaši převýchovu.“

Zloberta pomstychtivě řekla: „A poslední z vás úchylů je jistý Sudíček. Sudíček vztyk!“

Ten kluk už si zase četl, ale teď odložil knížku a klidně vstal.

„Tak to jsi ty, co jsi hanbou celé čeledi Zlých sudiček? Jako by nestačilo, že se místo holky narodil kluk! Sudičky byly odjakživa ženské! Kdybys nebyl nesmrtelný spratek, hodili by tě do městské kanalizace! Ty máš věštit novorozeňatům bídu! Vši, štěnice, neštovice, černý moř! A ty jim věštíš samou spokojenost! Fuj, fuj, hanba, hanba, fuj! A ještě ke všemu čteš knížky! Přiznej se, nebo bude zle!“

„Málem bych zapomněl,“ zamumlal Škudibert a třel si bouli, „ještě je tu tohle Ježibejby. Matka Ježibaba ho sem dala, protože je odporně hezoučké a ještě odporněji hodňoučké. Nechce ho zpátky, dokud nebude pořádně zlobit a nebude umět pár sprostých slov.“

„To je všechno,“ frkla Zloberta. „Mlčte a styďte se za svou trapnou dobrotu. Čím víc se budete stydět, tím dřív se pohoršíte a můžete se vrátit ke svým úkolům.“

ÚKOL 2

Jak to tedy je? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

POHORŠOVNA JE.....

VYPADÁ TO TAM TAKTO:.....

.....

UČÍ V NÍ:.....

ZAPSANÍ POHORŠOVANÍ ŽÁCI

.....

.....

.....
.....

.....

ÚKOL 3

Krutopřísné úkoly. Pomoz strašidýlkům zvládnout pohoršovací úkoly:

VY OSTUDY VŠECH ŠKODIČŮ,
HANBA VÁM. ABYSTE NEBYLI TAK HODNÍ, PŘIPRAVILA JSEM VÁM PÁR ÚKOLŮ – JEN SI PĚKNĚ PROCVIČUJTE SLOVA, KTERÁ BUDETE POTŘEBOVAT, A URČETE U PODSTATNÝCH JMEN PÁDY, ČÍSLA, RODY A VZORY!!!

U ZAPOMÍNACÍ LAVIČKY.....

ZA BLUDNÝM KONTEJNEREM.....

O OHNIVÝCH KRUZÍCH.....

OD PEKELNÉ PROPASTI.....

PŘI UHELNÝCH SAZÍCH.....

S HOŘKÝMI SLZAMI.....

A Zloberta hned tak spokojená není – hned vám na lavici přistál další úkol:

VIDÍM VÁS, VY SE NEUČÍTE – ALE FOFREM PRACOVAT:
UTVOŘTE SPRÁVNÉ TVARY:

ZLOBIT (2. OS., MN. Č., ROD Ž., MIN.ČAS).....

STRAŠIT (3. OS., J. Č., ROD S., BUD. ČAS).....

VĚŠTIT (1. OS., J. Č., ROD M., PŘÍT. ČAS).....

TÝRAT (3. OS., MN. Č., ROD Ž., MIN. ČAS).....

ŘVÁT (2. OS., J. Č., ROD S., MIN. ČAS).....

LHÁT (1. OS., MN. Č., ROD M., PŘÍT. ČAS).....

NIČIT (3. OS., J. Č., ROD S., BUD. ČAS).....

ÚKOL 4
Nejtěžší úkol ze všech. Vymyslete pro každého žáka ten nejtěžší pohoršovací úkol:

ÚKOL PRO ŤÁPOTU:

ÚKOL PRO SUDÍČKA:

ÚKOL PRO VRAŽDOŽRAVU:

ÚKOL PRO MSTIŽERA:

ÚKOL PRO JEŽIBEJBY:

ÚKOL 5

Vyprávění zahání nudu. Zloberta strašidlům sebrala všechny knihy, proto si příběhy vypráví sama. Čti a poslouchej.

BLUDIČČIN PŘÍBĚH O PITOMÉM KRUTOHLAVOVI

(Poznámka na okraj: Takhle si to vyprávění zapsal do paměti Sudíček, a Sudíčkova paměť je díky samému čtení strašně spisovná. Ťápota neříkala „opruzený opruz“, protože to by nikdo na světě neřekl, ale „vopruzenej vopruz“, „pošahanej vejraz“ a tak dál. Tady uvádíme zápis Sudíčkovy paměti.)

Flákala jsem se městem, ale byl to opruzený opruz, protože jsem se děsně nudila. Nikdo jako naschvál nezabloudil, i cizinci svištěli jako namydlené dráty, a to je pro bludičku otrava. A padla noc a nikde ani noha, jenom hustá tma.

Už jsem to chtěla zalomit, když z baru vypadl král Krutohlav. Korunu měl dobře našišato. Venku se blejskalo královské fáro. Snad ten trouba nechce řídit? zhrozila jsem se. Jasně, že chtěl, i když měl tak dvě promile v krvi. To já teda poznám, protože přesně tak se

lidi tváří, když šlápnou na bludný kořen. Dostanou ten pošahaný výraz a zakopávají si nohou o nohu.

A dost! vykřikla jsem v duchu a možná i nahlas, ale král mě nevnímal. Doškobrtal ke zlatému autu, ze zlaté kapsy vyndal zlaté klíčky... a lup! Praštila jsem ho přes ruku. Hlava mu nevzala, co se stalo. Řekl Jau!, a pustil klíčky do kanálu. Žbluňk!

Na rohu stál taxík a moc hezký šofér Jarda si tam hodil chrupku, hlavu si opřel o volant a spal. Jarda je náhodou moc prima, a kdybych nebyla bludička, ale obyčejná holka... No nic.

Krutohlav padl do taxíku jako pytel uhlí do sklepa. Jarda se vzbudil a král zařval: „Do Libně!“ Jestli to nevíte, Libeň je městská čtvrť. Krutohlav má v Libni sestru, starou Škrkavku Krutohlavovou, a chtěl u ní přespat, když teda neměl klíčky od auta. Jenže Jarda, jak byl rozespalý, místo „Do Libně!“ slyšel „Polib mě!“ Vůbec neměl chuť dávat tomu ožralovi pusu, ale bál se neposlechnout krále. Tak se nahnul a ďobl mu takovou malinkou hubičku někam na ucho. Já kdybych nebyla bludička, ale obyčejná holka... No nic.

Král se lekl, až mu z hlavy sjela koruna. „Co sis to dovolil, ty paťatá housenko, ty upatlaný červe? Já jsem král a dám tě rozčtvrtit!“

Jarda zbledl a já toho měla dost. Pořádně jsem Krutohlava plácla, až se hlavou napřed vykutálel ven. Já jsem neviditelná jenom pro lidi, a Krutohlav je Škůdce. Jenže byl tak zpitomělý pitím, že by mě neviděl, ani kdybych ho kousla do nosu. Špitla jsem Jardovi: „Jeď!“ On vůbec netušil, kdo to řekl, asi věřil, že ho to napadlo samo, ale dupl na plyn a byl pryč.

Já si stoupla za krále a šeptala jsem: „Jdi za roh, pak zahni doleva... je tam kandelábr, hezky do něj vraž!“ (Tohle Ťápota řekla jako džípíeska, mumlavě a huhlavě.) Dovedla jsem ho k bludnému kontejneru. Abyste věděli, v lese mám bludné kameny a bludné kořeny a ve městech bludné kontejnery a zapomínací lavičky. Kdo se toho kontejneru dotkne, ten se k němu musí třikrát vrátit, a kdo si sedne na lavičku, rázem zapomene, kam chtěl jít. Krutohlav se málem zbláznil – ať šel, kam šel, zas byl zpátky u kontejneru. Už do něj vzteky bušil hlavou. K ránu jsem se nad ním slitovala, vzala ho k zapomínací lavičce, on se natáhl a spal.

V osm ho vzbudili policajti a chtěli vidět jeho občanku. Mysleli si, že je bezdomovec, protože korunu ztratil a neměl ani páru, jak se jmenuje. No jo, zapomínací lavička dělá divy. Policajti ho vzali na služebnu. Tam se Krutohlav konečně rozpomněl, že je král. Křičel: „Já vás dám rozčtvrtit!“ Teda... on chtěl říct „rozčtvrtit“, ale tak se mu motal jazyk, že křičel něco

jako: „Rvzčrt! Vzčžrz!“ Policajti si ťukali na čelo a krále to rozběsnilo k nepříčetnosti.

Pak pro něj přijela Škrkavka a prý mu rovnou na služebně naplácala zadek, protože ona jediná se Krutohlava nebojí. Starala se o něj, když byl malý, a je taky Škůdce, čili král ji nemůže dát rozčtvrtit. Jo, a Jarda odevzdal zlatou korunu na policii. Ani ho nenapadlo vyloupnout si aspoň rubín jako rozinku. Už jsem říkala, že Jarda je super? Aha, říkala. Já kdybych nebyla bludička, ale obyčejná holka... No nic.

ÚKOL 6

Zažeň strašidlům nudu v dlouhém večeru. Vymysli krátký příběh (alespoň 5 vět), který bys jim mohl večer vyprávět:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Zaškrtni správný výraz:

Dnes mi to šlo:

Strašlivácky	Krutopřísně	Nádherňajz

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Magor dětem

Jirous, I. M.

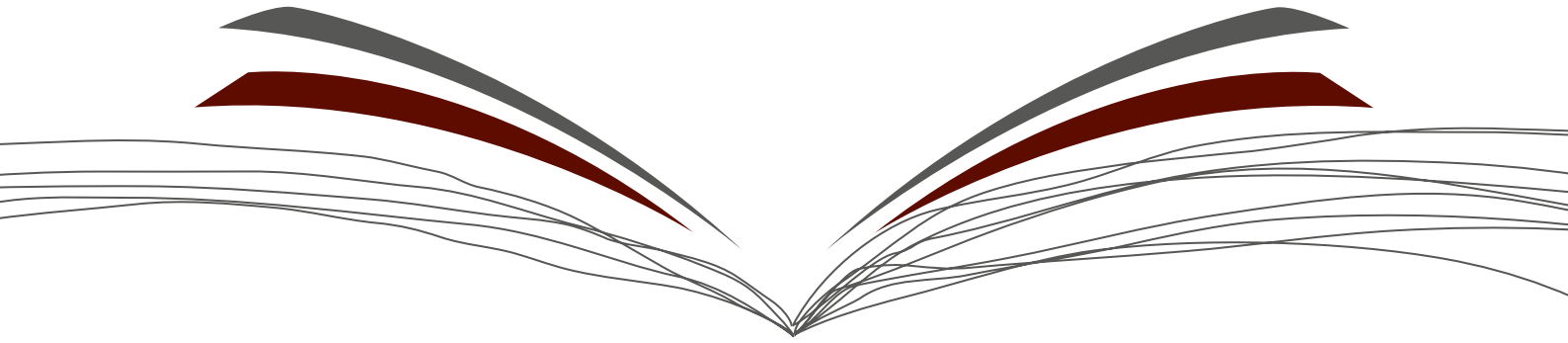

InspiroMAP

Téma hodiny	**Táta píše holčičkám**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, člověk a jeho svět – vlastivěda, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák umí jednoduše interpretovat báseň, dokáže vstoupit do dialogu s básnickým textem, žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu, žák zná základní informace o autorovi a době, ve které tvořil
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Frontální výuka – Ivan Martin Jirous a jeho doba – vztaženo k tomu, proč a jak daná básnická sbírka vznikla 3. Individuální práce s pracovním listem 4. Poslech ukázky (dramatizovaná četba vyučujícího) 5. Krátká interpretace – zaměření na dialogickou podobu básně, jazykové prostředky, celkové vyústění 6. Práce ve dvojicích – hra s básnickým textem 7. Skupinová práce – velkoplošná ilustrace k básni (téma: Rej kuchyňských strašidel, použijte kombinovanou techniku, pastel, tuš (rozfoukávání), koláž...) 8. Společné shrnutí, zhodnocení výtvarných prací a závěr.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, máte-li k dispozici dataprojektor a PC, můžete připojit promítání fotografií I. M. Jirouse a jeho doby, balicí papír, lepidlo, pastely, tuš, brčka
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Ivan Martin Jirous: Magor dětem. Praha: INVERZE, 1991. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy I. M. Jirouse, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

MAGOR DĚTEM

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Za některých nocí je všechno opačně. Myškám narostou křidýlka, vznesou se do povětří jako vrabci a celou noc poskakujou kolem komína a cvrlikají. Ptáčci se schovají do myších děr a zobou zrní, co tam myšky schovaly. Vajíčka zalezou zpátky do slepiček a Láďa se potom diví, jak slepičky málo snášejí. Měsíc svítí jako sluníčko, ale není to vidět, protože ovečky běhají po nebi a celej ho zakrejvají. Šneci opustí svoje domečky, sednou si na ně a mávají na sebe tykadlama. V takové noci vyleze všechna voda ze studně a když si máma včas večír nenapumpuje vodu, musí čekat až do rána... v takové noci se může stát leccos.

Podněty k diskusi:

- Přečtená ukázka je vyprávěním táty jeho malým dcerkám – jak by se vám takové vyprávění líbilo. Vyprávěl vám někdo na dobrou noc, když jste byli malí?
- Když se zamyslíte nad textem, označte kousek, který se vám líbil nejvíc.
- Vypadá to, jako by táta přímo seděl u postýlek a povídal dětem, ale Ivan Martin Jirous vůbec nebyl u svých dcerek, když byly malé, protože byl ve vězení. A my si dnes budeme povídat o tom, co se stalo, a přečteme si ještě nějaké další ukázky z knížky Magor dětem.
- Co myslíte, proč zrovna Magor? (jedná se o autorovu přezdívku)

PODKLADY K AUTOROVU MEDAILONU

- Žil v letech 1944 - 2011.
- Byl básníkem, ale také novinářem.
- Přední osobnost českého undergroundu (vysvětlit pojem můžete jak s překladem anglicismu a paralelou s podzemím, tak doplněním jednoduché definice, že undergroundoví umělci chtěli vytvořit jinou, odlišnou kulturu od té, která v době socialismu byla státně řízená, kontrolovaná a „na míru“ vytvářela představu šťastného a svobodného života. Underground chtěl psát a tvořit svobodně. Proto jeho členové často končili ve vězeních – Jirous v něm pobýval 5x a strávil tam mnoho let. Také dobu, kdy byly malé jeho dcery Františka a Marta. Proto jim z vězení psal aspoň básničky a vzkazy. Ty ale nemohl posílat běžnou poštou, proto jen některé z nich občas někdo tajně vynesl a kniha Magor dětem vyšla později v samizdatu, to znamená, že ji doma lidé opisovali na psacích strojích a sešívali ručně. Kdyby tehdy policie u někoho při domovní prohlídce samizdat našla, byl by odsouzen k vězení.

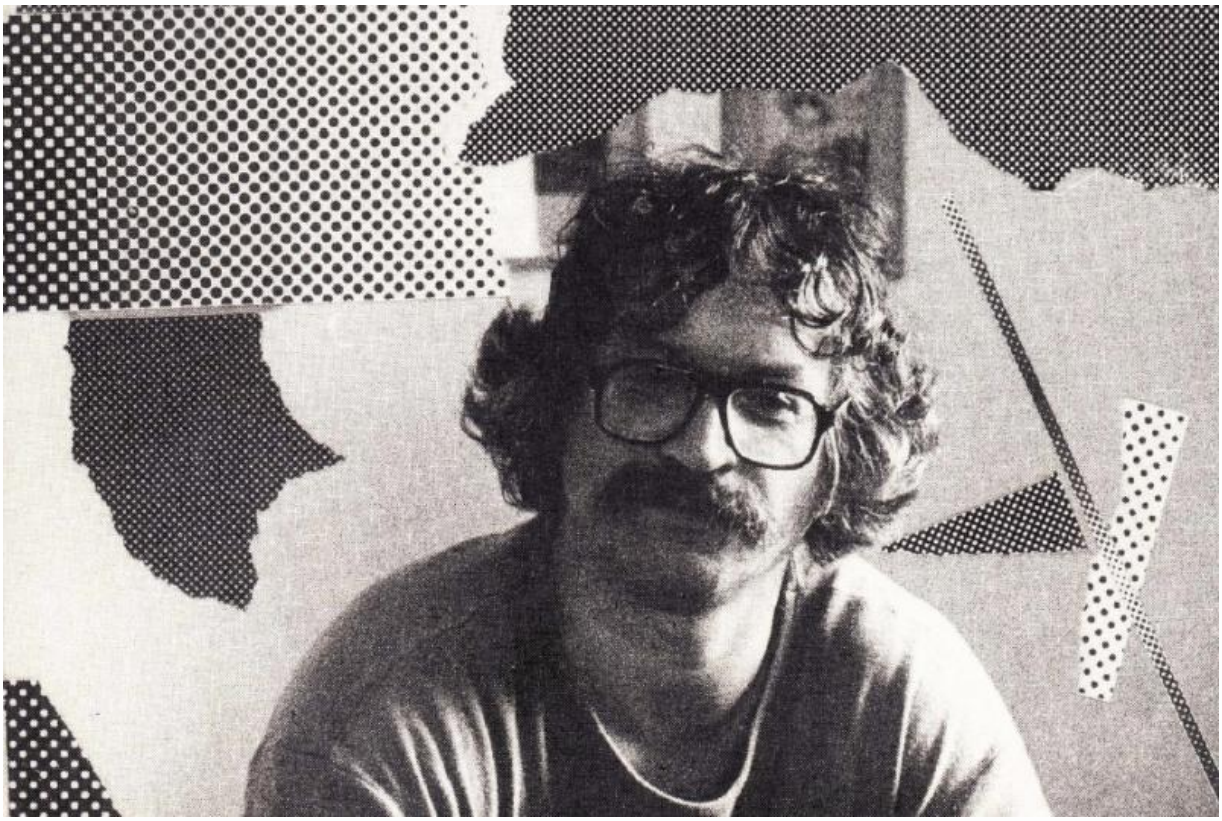

UKÁZKA
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Ptala se Františky Marta:
„Máme zavřený vrata?
Nepolezou sem strašidla?
Venku je tma jak povidla.“

„Vrata jsou samý železo,
tudy k nám strašidla nevlezou.
Viděli by je kohouti
co sedí v jívě na proutí
a jak by na ně kokrhali,
strašidla by se hrozně bály.“

„A tak mi řekni, a honem –
nemůžou spadnout komínem?“
„Tak z toho neměj vůbec strach,

spálily by se na tlapkách.“
„Ale Františko, pověz mi –
neschovali se do slámy?“
„Jsou holý jako žížaly,
vosiny by je píchaly.“

„A nechce vylízt ze studny
ňáký strašidlo záludný?“
„V studni je zima a mokrý zdi,
tam žádný strašidlo nehnízdí.
Neboj se, Marto, neměj strach,
můžeme zlobit v postýlkách.“

Začaly zlobit holčičky,
začly se hejbat pánvičky,
začly se otřásat pokličky.

Chytla se Marta Františky:
„Podívej se tam do jíšky!“
Z pánve, jak kdyby doutnalo,
žluté se oko koukalo.

Z bandasky ruka vylezla,
hubenej pařát, ruka zlá.

Odklopilo se poleno,
odkrylo bílé koleno
a do pekáče do jídla
plesknula něčí chodidla.

Na zdi jak visí lopata
koulí se hlava plešatá;
vtom průvan vyfouk zpod dveří
chomáč slepených kadeří.

Po vodě v kýblu ucho pluje,
poslouchá, boltec vystrkuje.

V uhláku pohnulo se uhlí,
ozvalo se tam: huhly huhly,
já jsem strašidlo kuchyňský,
koukám se, jestli holky spí.

Pařáty modrý od šmolky
natáhnuly se nad holky.
Holčičky ani nedutaly,
zavřely očička a hned spaly.

Strašidlo řeklo: „Máte štěstí!“
a zmizelo jak kapka v dešti.

Podněty k interpretaci:

- Zaměřte se v první řadě na atmosféru básně – co se v ní děje, co asi cítily holčičky?
- Už jste se někdy v noci báli?
- Máte rádi strašidelné příběhy a básničky?
- Přišla holčičky opravdu strašit strašidla, nebo se vyděsily samy – je vždycky nutné všechno v básničkách „rozluštit“? Nebo se můžeme jen nechat bavit, vtáhnout do představ?
- Básnička nám připomíná opravdové vyprávění táty holčičkám – co jí dodává na opravdovosti? (uvolněný jazyk, nespisovná slova) Podobně i v dialozích obou děvčátek.
- Vysvětlete neznámá slova.
- Mají podle vás Františka s Martou dobrou představivost?

PODKLADY K PRÁCI
VE DVOJICÍCH

Namnožte pro každou dvojici následující materiál a rozstříhaná slova jim předejte. Žáci hledají rýmy, dotvářejí další (a v jiných tvarech či pádech), případně celé verše.

STRAŠIDLO	LEPIDLO
MOTOVIDLO	ZVONEC
STRUHADLE	KONEC

PEŘÍ	BĚLIDLO
DVEŘÍ	CHVÍLI
STYDÍ	MOTÝLY
VIDÍ	ZRCADLE
ZPÍVÁNÍ	KOUPÁNÍ
MOUKA	KOUKÁ
KLUBÍČKA	POKLIČKA
PTÁCI	ZTRÁCÍ
HLÍDAJÍ	POTAJÍ
POZPÁTKU	DO PÁTKU

OVEČKY	PALEČKY
ŠUM	DŮM
SMĚJE	HŘEJE
KOMÁŘI	NEVAŘÍ
POMYSLÍ	NESMYSLY
SÝKORKU	U DVORKU
ZOBÁČKY	OBLÁČKY
VOSY	ŠOSY
ŤULULUM	KOŤATŮM
VAJÍČKA	MALIČKÁ

Alternativní úkol – sestavte z veršů básničku:

Dětem dejte do dvojic rozstříhaný text a nechejte je sestavit sloku básně:

Zadání: básnička je psaná sdruženým rýmem (připomeňte jeho princip)

Jsou kohouti barvy malin,

kohouti bledý akvamarín,

zlataví jako včelí med,

i žlutí jako sirný květ,

zelení, modří, a to se ví,

taky kohouti růžoví.

Až na dvoře začne svítat,

Františka je bude chytat.

Pracovní list: MAGOR DĚTEM

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Tátovo povídání před spaním. Společně čtěte:

Za některých nocí je všechno opačně. Myškám narostou křidýlka, vznesou se do povětří jako vrabci a celou noc poskakujou kolem komína a cvrlikají. Ptáčci se schovají do myších děr a zobou zrní, co tam myšky schovaly. Vajíčka zalezou zpátky do slepiček a Láďa se potom diví, jak slepičky málo snášejí. Měsíc svítí jako sluníčko, ale není to vidět, protože ovečky běhají po nebi a celej ho zakrejvají. Šneci opustí svoje domečky, sednou si na ně a mávají na sebe tykadlama. V takové noci vyleze všechna voda ze studně a když si máma včas večír nenapumpuje vodu, musí čekat až do rána... v takové noci se může stát leccos.

ÚKOL 2

Kdo byl Ivan Martin Jirous? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

IVAN MARTIN JIROUS

- BYL.....
- MĚL DCERY.....
- PSAL JIM Z .....
- ŘÍKALO SE MU.....

ÚKOL 3

Ptala se Františky Marta. Pozorně poslouchej:

Ptala se Františky Marta:
„Máme zavřený vrata?
Nepolezou sem strašidla?
Venku je tma jak povidla.“

„Vrata jsou samý železo,
tudy k nám strašidla nevlezou.
Viděli by je kohouti
co sedí v jívě na proutí
a jak by na ně kokrhali,
strašidla by se hrozně bály.“

„A tak mi řekni, a honem –
nemůžou spadnout komínem?“
„Tak z toho neměj vůbec strach,

spálily by se na tlapkách.“
„Ale Františko, pověz mi –
neschovali se do slámy?“
„Jsou holý jako žížaly,
vosiny by je píchaly.“

„A nechce vylízt ze studny
ňáký strašidlo záludný?“
„V studni je zima a mokrý zdi,
tam žádný strašidlo nehnízdí.
Neboj se, Marto, neměj strach,
můžeme zlobit v postýlkách.“

Začaly zlobit holčičky,
začly se hejbat pánvičky,
začly se otřásat pokličky.

Chytla se Marta Františky:
„Podívej se tam do jíšky!“
Z pánve, jak kdyby doutnalo,
žluté se oko koukalo.

Z bandasky ruka vylezla,
hubenej pařát, ruka zlá.

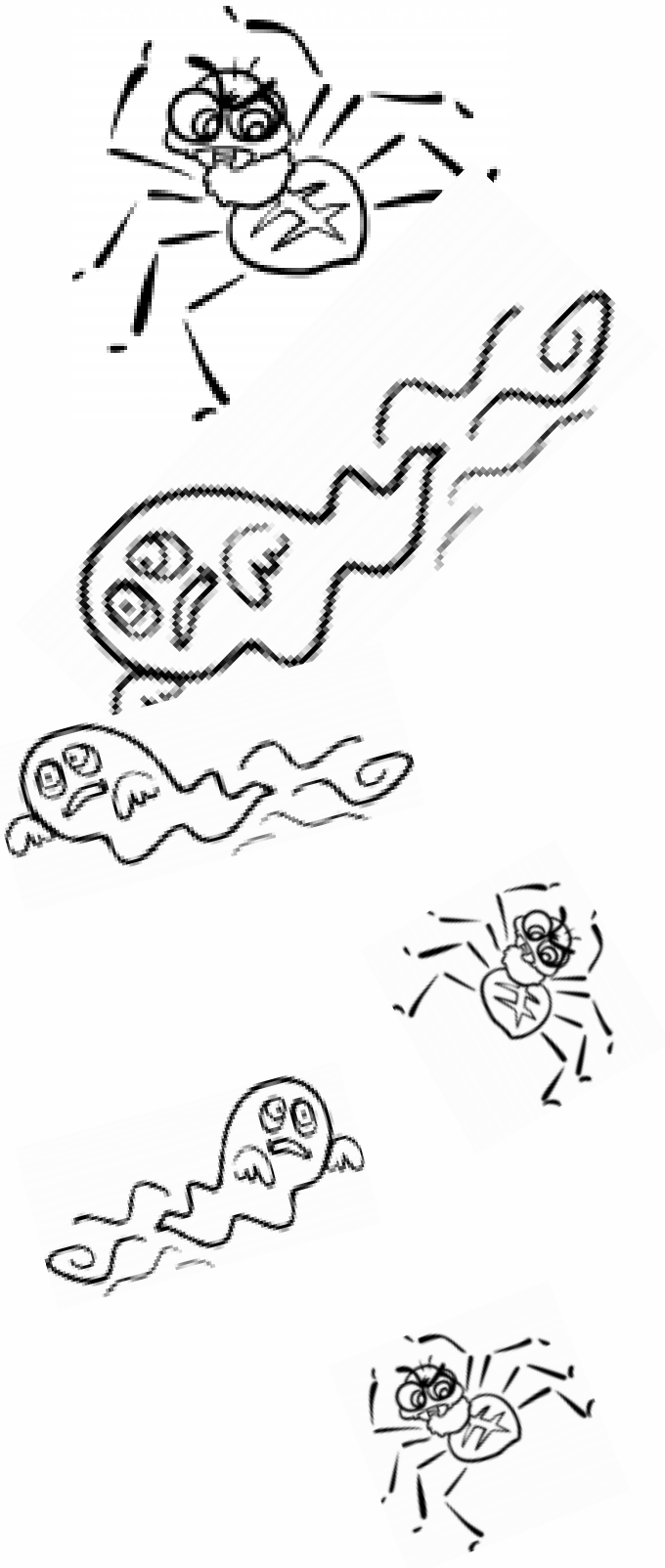

Odklopilo se poleno,
odkrylo bílé koleno
a do pekáče do jídla
plesknula něčí chodidla.

Na zdi jak visí lopata
koulí se hlava plešatá;
vtom průvan vyfouk zpod dveří
chomáč slepených kadeří.

Po vodě v kýblu ucho pluje,
poslouchá, boltec vystrkuje.

V uhláku pohnulo se uhlí,
ozvalo se tam: huhly huhly,
já jsem strašidlo kuchyňský,
koukám se, jestli holky spí.

Paťáty modrý od šmolky
natáhnuly se nad holky.
Holčičky ani nedutaly,
zavřely očička a hned spaly.

Strašidlo řeklo: „Máte štěstí!“
a zmizelo jak kapka v dešti.

Označte v textu, co říká Františka.
Označte, co říká Marta.
Podtrhněte alespoň dva rýmy.

Nerozumím slovům (zapiš si význam):

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 4
Napiš si nejpovedenější rýmy, které jste se spolužákem ve dvojici vytvořili:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Čím pestřeji vybarvíš Františčinu kohoutovi peří, tím lépe ti to šlo.

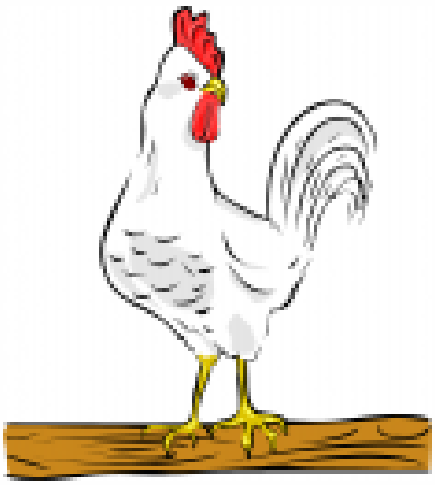

Nejvíce mě bavilo:.....

.....

Nejtěžší bylo:.....

.....

Harry Potter

Rowlingová, J. K.

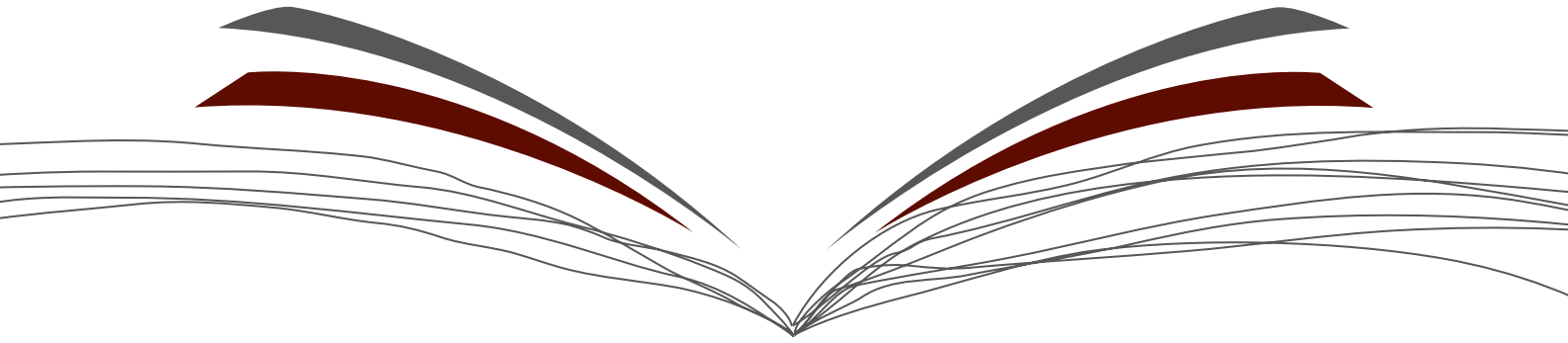

InspiroMAP

Téma hodiny	**Škola čar a kouzel**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český, matematika
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání postav a získat od něj odstup; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu; žák umí popsat prostředí, v němž se děj odehrává; žák si uvědomuje rozdíl mezi textem knihy a filmovým zpracováním
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – ukázka z filmu Harry Potter a kámen mudrců (počátek, Harryho odvezou k Dursleyovým), společná diskuse 2. Společná četba první ukázky (střídavé čtení žáků, četba vyučujícím) 3. Krátká společná interpretace – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Společná četba druhé ukázky (střídavé čtení žáků) 5. Popis prostředí, v němž se děj odehrává – společná interpretace 6. Diskuse ve skupinách – rozřazení podle bradavických kolejí, charakteristika, plnění úkolů 7. Individuální práce s pracovním listem 8. Shrnutí a závěr
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, dataprojektor, PC, ukázka z filmu Harry Potter a kámen mudrců
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Joanne K. Rowlingová: Harry Potter. Praha: Albatros, 2000. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. K. Rowlingové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Uvedení do děje: Navažte na ukázku z filmu krátkým vylíčením Harryho života u Dursleyových a příhodou s dopisy.

„Musíme jim ujet... prostě jim musíme ujet," mumlal si strýc Vernon pro sebe pokaždé, když měnil směr.

„Nebylo by lepší, kdybychom se prostě vrátili domů, drahoušku?" navrhla nesměle teta Petunie o několik hodin později, ale strýc Vernon jako by ji neslyšel. Nikdo z nich nevěděl, co doopravdy hledá. Zavezl je doprostřed hustého lesa, tam vystoupil, chvíli se rozhlížel kolem, zavrtěl hlavou, vrátil se do auta a jeli zase dál. Totéž se opakovalo uprostřed zoraného pole, v polovině visutého mostu a v nejvyšším poschodí mnohapatrového parkoviště.

„Tatínek se zbláznil, viď?" zeptal se Dudley sklesle tety Petunie navečer. Strýc Vernon zastavil na nábřeží, všecky je zamkl v autě a zmizel.

Začalo pršet. Po střeše vozu bubnovaly veliké kapky. Dudley se rozfňukal.

„Je pondělí," řekl matce. „Dnes večer dávají Velkého Humberta. Já chci někam, kde bude *televize*."

Pondělí! To Harrymu něco připomnělo. Pokud *bylo* pondělí – a díky televizi se na Dudleyho obvykle dalo spolehnout, že ví, co je za den – pak zítra, v úterý, měl on sám mít jedenácté narozeniny. Harryho narozeniny samozřejmě nikdy nebyly žádná sláva – loni mu Dursleyovi darovali ramínko na šaty a staré ponožky po strýci Vernonovi. Ale přesto, jedenáct vám není každý den.

To už byl strýc Vernon zpátky a usmíval se. Navíc si nesl i jakýsi dlouhý, úzký balík a neodpověděl, když se ho teta Petunie zeptala, co to koupil.

„Našel jsem vynikající místečko!" řekl. „Pojďte! Všichni ven!"

Vystoupili a zjistili, že venku je velice chladno. Strýc Vernon ukazoval na něco, co daleko v moři vypadalo jako obrovský útes. Nahoře na něm byla přilepená ta nejubožejší chatrč, jakou si dokážete představit.

BUM! Někdo znovu zabouchal na dveře. Dudley sebou trhl a probudil se.

„Kde je to dělo?" zeptal se hloupě.

Za jejich zády se ozvala hlasitá rána a do místnosti kluzem dorazil strýc Vernon. V rukou držel pušku – teď už věděli, co bylo v tom dlouhém, úzkém balíku, který si vezl s sebou.

„Kdo je tam?" rozkřikl se. „Varuji vás – mám zbraň!"

Chvíli bylo ticho. A pak – KŘŘACH!

Někdo praštil do dveří takovou silou, že vyletěly z pantů a s ohlušujícím rachotem dopadly na podlahu.

Na prahu teď stál jakýsi obr. Tvář mu skoro úplně zakrývala dlouhá, ježatá hříva a divoké, štětinaté vousy, pod vším tím porostem se však daly rozeznat jeho oči, lesklé jako dva švábi. Obr se s námahou vsoukal do chatrče; musel se přitom shrbit, takže se hlavou právě dotýkal stropu. Shýbl se, zdvihl dveře a bez nesnází je zasadil zpátky do rámu. Řev bouře zvenčí bylo naráz slyšet o něco méně. Obr se otočil a podíval se na všechny v místnosti.

„Co kdybyste mně udělali šálek čaje, co říkáte? Neměl jsem zrovinka snadnou cestu."

„A tu ho máme, Harryho!" řekl obr.

Harry vzhlédl do té divé, strašidelné tváře a zjistil, že švábí očka se na něj usmívají.

„Když jsem tě viděl naposled, byls eště škvrně," prohlásil obr. „Teďka dost připomínáš svýho tátu, ale voči máš po mámě."

Strýc Vernon ze sebe vydal podivný skřehot.

„Žádám, abyste okamžitě odešel, pane!" vykvikl. „To je přece vloupání!"

„Zavři zobák, Dursley, ty nádivo jeden," odsekl obr. Natáhl se přes okraj pohovky, vytrhl strýci Vernonovi z rukou pušku, udělal na hlavni uzel, jako by byla z gumy, a mrštil jí do kouta.

Harry nakonec, poněvadž mu zřejmě nikdo nemínil nic vysvětlit, řekl: „Promiňte, ale ještě pořád doopravdy nevím, kdo jste."

„Říkej mně Hagrid," vybídl ho obr, „jako všechny. Jak už jsem povídal, dělám v Bradavicích klíčníka – ale vo těch určitě víš všecko."

„Hmm – to ne," přiznal Harry.

Hagrid vypadal ohromeně.

„Odpusťte," dodal Harry spěšně.

„Ty říkáš vodpusťte?" vyštěkl Hagrid a upřeně pohlédl na Dursleyovy, kteří couvali zpátky do tmy. „To voni by tebe měli prosit za vodpuštění! Věděl sem, žes nedostal ty dopisy, ale vopravdu mně nenapadlo, že bys nevěděl vůbec nic vo Bradavicích, pro všecko na světě! Tos nikdy neuvažoval vo tom, kde se to tvoji rodiče všechno naučili?"

„Co všecko?" zeptal se Harry.

„CO VŠECKO?" zaburácel Hagrid. „Tak počkat!"

V tu chvíli stál na nohou, a ve svém rozhořčení jako by zaplňoval celou chatrč. Dursleyovi se ustrašeně krčili u stěny.

„Chcete mně říct," zahřměl na ně Hagrid, „že tendle chlapec – tendleten chlapec! – neví ani ň – že vůbec NIC neví?"

„Tys mu vůbec nic neřek? Nikdy jsi mu neřek, co bylo v tom dopise, co pro něj nechal Brumbál? Já jsem byl u toho! Viděl jsem, jak ho tam Brumbál nechal, Dursley! A vy jste to před ním celou tu dobu tajili?"

„Co přede mnou tajili?" zeptal se Harry dychtivě.

„PŘESTAŇTE! ZAKAZUJI VÁM TO!" zaječel strýc Vernon zachvácený hrůzou.

Teta Petunie zděšeně vyjekla.

„Děte se vycpat, voba dva," řekl Hagrid. „Harry, ty jseš totiž – čaroděj."

Podněty k interpretaci:

- Které postavy v ukázce vystupují, která z nich je vám nejsympatičtější, která naopak sympatická není a proč.
- Podle kterých částí textu poznáme, jaký je Harry a čím se liší od Dudleyho?
- Čím je zvláštní Hagrid? Čím jej autorka v textu charakterizovala (mj. upozorněte na nespisovnost)?
- Kde se děj odehrává?
- Víte, jak bude příběh pokračovat? (dá se předpokládat, že téměř všichni žáci znají filmovou verzi)

UKÁZKA
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Harry si nikdy neuměl ani představit, tak podivnou a nádhernou místnost. Velkou síň ozařovaly tisíce svící, jež se vznášely ve vzduchu nad čtyřmi dlouhými stoly, u kterých seděli všichni ostatní studenti. Stoly byly plné blyštivých zlatých talířů a číší. V čele byl další dlouhý stůl, za kterým seděli učitelé, a tam teď profesorka McGonagallová odvedla žáky prvního ročníku, takže zůstali stát v řadě tváří v tvář ostatním studentům, a učitele měli za sebou. Stovky tváří, které na ně zíraly, v mrkavé záři svící vypadaly jako bledé lucerny. Duchové, roztroušení mezi studenty, vyzařovali nejasné stříbrné světlo. Harry vzhlédl vzhůru, především proto, aby unikl všem těm očím, které se na ně upíraly, a uviděl sametově černý strop posetý hvězdami. Slyšel Hermionu, jak mumlá: „Je začarovaný, aby vypadal jako skutečné nebe. Četla jsem o tom v Dějinách bradavické školy."

Bylo k neuvěření, že tam nějaký strop vůbec je a nad Velkou síní že se prostě neklene obloha.

Potom se Harry zase spěšně podíval dolů, když profesorka McGonagallová před žáky prvního ročníku mlčky postavila čtyřnohou stoličku. Na její desku položila špičatý kouzelnický klobouk, celý odřený a záplatovaný a tak špinavý, že by ho teta Petunie rozhodně v domě nestrpěla.

Možná jim teď uloží, aby z něj zkusili vytáhnout králíka, pomyslel si Harry rozrušeně, nebo to tak aspoň vypadalo – a když si všiml, že všichni se teď na klobouk upřeně dívají, zahleděl se na něj také. Na několik vteřin zavládlo ve Velké síni naprosté ticho. Pak sebou klobouk několikrát škubl. Vedle krempy se otevřela trhlina podobná ústům – a klobouk začal zpívat:

Zdá se vám, že jsem ošklivý –
myslete si, co chcete,
chytřejší klobouk než jsem já
na světě nenajdete.

Nechte si svoje buřinky
i své klobouky z plsti –
jsem moudrý klobouk z Bradavic,
jenž vám nic neodpustí.
Každému vidím do duše,
vím, z jakého je těsta –
nasaď si mě a řeknu ti,
kam povede tvá cesta.
Možná tě čeká Nebelvír,
kde mají chrabré srdce;
odvaha klid a rytířskost
jdou u nich ruku v ruce.
Nebo tě čeká Mrzimor:
máš jejich mravní sílu,
jsou čestní a vždy ochotní
přiložit ruku k dílu;
či moudrý starý Havraspár,
pokud máš bystrou hlavu,
tam důvtipní a chápaví
vždy najdou čest a slávu.
Nebo to bude Zmijozel,
kde nastane tvá chvíle –
ti ničeho se neštítí,
by svého došli cíle.
Nasaď si mě a neboj se
(jen vlastní strach tě leká)!
Já, moudrý klobouk z Bradavic,
ti řeknu, co tě čeká!

Krátká interpretace s důrazem na popis prostředí:

- Kde se děj odehrává?
- Jak vypadá Velká síň? Jak ji autorka popsala?
- Co je na ní odlišného oproti například naší školní jídelně?
- Co se ve Velké síni odehrálo?
- Jaké jsou podle Moudrého klobouku charakteristiky všech 4 kolejí?
- Proč je Zmijozel charakterizován tak negativně? Musí být všichni zmijozelové zlí? (cílem je ukázat odlišnost mezi ambicemi a způsobem jejich naplnění)

PODKLADY
K ROZŘAZENÍ KE SKUPINOVÉ

Pro skupinovou práci žáky rozřadíme podle 4 bradavických kolejí. Buď si děti mohou vybrat samy, kam chtějí patřit, nebo je můžeme rozdělit jako zastánce jednotlivých kolejí, pokud víte, že by některá zůstala neobsazena, protože žákům není sympatická. Můžete použít i jednoduchý kvíz, např:

Zapište si svou odpověď, vždy si můžete vybrat jen jednu variantu:

1. Vyber si živel:
    a. vzduch
    b. země
    c. voda
    d. oheň
2. Vyber si sladkost:
    a. tvarohový koláč
    b. koblížky
    c. tiramisu
    d. jahodový koláč
3. Vyber si film:
    a. sci-fi
    b. romantický film
    c. fantasy film
    d. akční film
4. Vyber si zvíře:
    a. sova
    b. želva
    c. ještěrka
    d. kočka
5. Jak bys v kouzelnickém světě cestoval:
    a. letaxová síť (pomocí krbu)
    b. kouzelnický autobus
    c. přemisťování
    d. koště
6. Kterou knihu by sis vybral:
    a. staré runy
    b. kouzelné rostliny
    c. zaklínadla
    d. famfrpálové taktiky
7. který magický nástroj bys nejvíc používal
    a. zaklínadla
    b. kotlík
    c. začarované předměty
    d. hůlka
8. které předměty by byly tvé oblíbené
    a. zaklínadla a astrologie
    b. péče o kouzelné tvory a bylinky
    c. lektvary a přeměňování
    d. létání a soubojnický klub

Žáci spočítají, kolikrát volili a., b., c., d. – největší počet voleb určuje kolej:

a. Havraspár
b. Mrzimor
c. Zmijozel
d. Nebelvír

Při stejném počtu odpovědí pro dvě a více kolejí volte tak, aby byly skupiny vyrovnané.

MATERIÁL KE SKUPINOVÉ PRÁCI

HAVRASPÁR

HAVRASPÁŘI JSOU:

HAVRASPÁRŠTÍ SE NEDOSTANOU DO SVÉ KOLEJE JINAK, NEŽ ŽE ODPOVÍ NA ZAPEKLITOU HÁDANKU. POMOZTE JIM OTEVŘÍT DVEŘE K JEJICH LOŽNICÍM:

- Mluvím bez úst a slyším bez uší. Nemám tělo, ale ožívám hlasem. Kdo jsem?
- Rádi mne máte, života by beze mne nebylo. Ale kdo se na mne dívá, vždycky se mračí. Kdo jsem?
- Patří ti to, ale tvoji přátelé to používají víc než ty. Co to je?
- Mám města, ale ne domy. Mám hory, ale ne stromy. Mám řeky, ale ne ryby. Kdo jsem?
- Můžeš mne uchopit levou rukou, pravou to ale nikdy nedokážeš. Kdo jsem?
- Na bojovém poli jsem druhý zprava i zleva. Do boje vyrážím tak, jak je třeba. Dva kroky vpřed a jeden vždy v bok. Tráva pode mnou se střídá každý skok. Kdo jsem?

MRZIMOR

MRZIMOŘI JSOU:

MRZIMORŠTÍ DRUHÝM RÁDI POMÁHAJÍ, PROTO JE MEZI NIMI ŘADA VÝBORNÝCH BYLINKÁŘŮ A LÉČITELŮ. TAKY RÁDI MLSAJÍ, A PROTO OBČAS ZASKOČÍ DO KUCHYNĚ NĚCO UKUCHTIT. KOUZELNICKÉ RECEPTY JSOU ALE TROŠKU ZVLÁŠTNÍ. POMOZTE JIM SPOČÍTAT, KOLIK ČEHO BUDOU POTŘEBOVAT.

- Do sladkých sirupových košíčků budete potřebovat 25 plných lžic mouky, pak do nich přidejte o 5 lžic méně cukru a přesně o 23 lžic méně vanilkového cukru než mouky. Kápněte tam rum, a to o půlku méně než vanilkového cukru. Přilijte k tomu krapet mléka, asi tak třikrát tolik, co rumu. Najděte vajíčka a lup, dejte jich tam pětkrát méně, než je počet lžic mouky. Dobře zamíchejte, přidejte špetku prášku do pečiva a rozdělte do košíčků. Pečte tolik minut, kolik lžic cukru přišlo do těsta. V troubě ať máte pořádně horko, starý skřítek nám poradil, že aspoň 45°C – ovšem násobeno dvěma a ještě k tomu 35° navíc!!! Nezapomeňte ještě horké košíčky polít sirupem, budete ho potřebovat aspoň tolik, co mouky a cukru dohromady.
    - Kolik lžic cukru přidáte do těsta?
    - Kolik lžic vanilkového cukru?
    - Kolik lžic rumu do těsta přijde?
    - Kolik mléka musíte přidat?
    - Kolik vajíček dáte do těsta?
    - Kolik minut budete košíčky péct?
    - Na kolik stupňů musí být rozpálená trouba?
    - Jaké množství sirupu budete potřebovat?

ZMIJOZEL

ZMIJOZELOVÉ JSOU:

ZMIJOZELOVÉ MAJÍ RÁDI LEKTVARY A ZÁHADY. JEDNU TAKOVOU JIM PŘICHYSTAL JEJICH VYUČUJÍCÍ, KDYŽ VYMYSLEL DNES SLAVNOU HÁDANKU. POKUSTE SE JI ROZLUŠTIT:

Od této chvíle tě čeká jen nebezpečí, dvě z nás ti pomohou – ta menší či ta větší.
Jen jedna ze všech ti umožní pokračovat, druhá tě vrátí zpátky a musíš začít znova.
Jen víno z kopřiv dvě z nás lahví mají v sobě, ze tří-li upiješ, octneš se v černém hrobě.
Vyber si, nechceš-li na věky zůstat tady, a abys uspěl spíš, dáme ti čtyři rady:
Za prvé, i když se jed přiznat barvu bojí, nalevo od vína vždy aspoň jeden stojí.
Za druhé, liší se láhve na konci řady, na cestě dopředu však od nich nechtěj rady.
Za třetí, všecky sic odlišnou míru mají, obr ni trpaslík jed ale neskrývají.
Za čtvrté, ta druhá zprava i zleva tají obě dvě stejnou chuť, byť odlišné se zdají.

NEBELVÍR

NEBELVÍŘI JSOU:

Nebelvíři milují létání na koštěti a famfrpál, což je druh kouzelnického sportu, který se hraje na hřišti, kde má každé družstvo 3 branky, do kterých může dostávat góly. Pomozte jim spočítat skóre posledních 4 zápasů.

- Při prvním z nich dal Nebelvír do zmijozelských branek celkem 18 gólů, ovšem zmijozel se nenechal zahanbit a hrál docela vyrovnaně. Do největší nebelvírské brány dal 6 gólů, do levé o 4 méně a do pravé 3krát více než do té levé, ovšem ta poslední střela byla trochu nefér, a proto ji rozhodčí neuznal, takže si ji nakonec museli odečíst.
- Při druhém zápase hrál Nebelvír s Havraspárem a byla to pěkná mela. Havraspárští skórovali ještě lépe, než Nebelvír při prvním zápase, a to o celých 7 gólů. Nebelvír se urputně bránil, celkem mířil na hlavní bránu 24krát, ale z toho proměnil jen polovinu všech střel. Nakonec padla ještě jedna branka, ale ta už toho moc nezlepšila.
- Třetí zápas sehrál Zmijozel s Mrzimorem. Zmijozelští byli očekávaně ve vedení a všichni tři střelci dali po 8 gólech. Tomu mrzimorští nemohli odolat, podařilo se jim umístit do největší brány 5 gólů, do levé jen 3 a do pravé dvakrát víc než do té levé.
- Poslední zápas sehrál tentokrát připravený Mrzimor s Havraspárem. Havraspárští v první polovině zápasu bojovali jako lvi, dali celkem 11 gólů, zatímco Mrzimor o 5 méně. Ale v druhé polovině se karta obrátila. Poté, co havraspárský chytač mále spadl, Mrzimor začal útočit a do branek poslal 4krát více míčů než v první polovině. Zato Havraspár se zaleknul a jejich odpovědí bylo jen pět gólů do levé branky, dva do pravé a do největší pouhý jeden.
- **Celkové skóre ze všech zápasů je tedy toto:**

KOLEJ	HAVRASPÁR	MRZIMOR	ZMIJOZEL	NEBELVÍR
BODY				

Nápověda pro úkoly:

Havraspárské hádanky: ozvěna, slunce, jméno, mapa, jezdec (šachová figura)
U poslední hádanky můžete napovědět, že řešení je v jedné z hádanek při cestě za kamenem mudrců, a že tentokrát hádanku vyřešil Ron.

Zmijozelský úkol: řešením je nejmenší lahvička. Druhá zprava a zleva má stejnou chuť (kopřivové víno), vlevo od kopřivového vína je vždycky jed (levá krajní a zelená). Pravá krajní nepomůže vpřed. Nejmenší není jedovatá, a protože potřebujeme umístit ještě jeden jed někde nalevo od vína, musí jím být prostřední zlatá lahvička. Nejmenší modrá je tedy potřebný lektvar.

Pracovní list: HARRY POTTER

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Útěk před dopisy. Čti a poslouchej:

„Musíme jim ujet... prostě jim musíme ujet," mumlal si strýc Vernon pro sebe pokaždé, když měnil směr.

„Nebylo by lepší, kdybychom se prostě vrátili domů, drahoušku?" navrhla nesměle teta Petunie o několik hodin později, ale strýc Vernon jako by ji neslyšel. Nikdo z nich nevěděl, co doopravdy hledá. Zavezl je doprostřed hustého lesa, tam vystoupil, chvíli se rozhlížel kolem, zavrtěl hlavou, vrátil se do auta a jeli zase dál. Totéž se opakovalo uprostřed zoraného pole, v polovině visutého mostu a v nejvyšším poschodí mnohapatrového parkoviště.

„Tatínek se zbláznil, viď?" zeptal se Dudley sklesle tety Petunie navečer. Strýc Vernon zastavil na nábřeží, všecky je zamkl v autě a zmizel.

Začalo pršet. Po střeše vozu bubnovaly veliké kapky. Dudley se rozfňukal.

„Je pondělí," řekl matce. „Dnes večer dávají Velkého Humberta. Já chci někam, kde bude *televize*."

Pondělí! To Harrymu něco připomnělo. Pokud *bylo* pondělí – a díky televizi se na Dudleyho obvykle dalo spolehnout, že ví, co je za den – pak zítra, v úterý, měl on sám mít jedenácté narozeniny. Harryho narozeniny samozřejmě nikdy nebyly žádná sláva – loni mu Dursleyovi darovali ramínko na šaty a staré ponožky po strýci Vernonovi. Ale přesto, jedenáct vám není každý den.

To už byl strýc Vernon zpátky a usmíval se. Navíc si nesl i jakýsi dlouhý, úzký balík a neodpověděl, když se ho teta Petunie zeptala, co to koupil.

„Našel jsem vynikající místečko!" řekl. „Pojďte! Všichni ven!"

Vystoupili a zjistili, že venku je velice chladno. Strýc Vernon ukazoval na něco, co daleko v moři vypadalo jako obrovský útes. Nahoře na něm byla přilepená ta nejubožejší chatrč, jakou si dokážete představit.

BUM! Někdo znovu zabouchal na dveře. Dudley sebou trhl a probudil se.

„Kde je to dělo?" zeptal se hloupě.

Za jejich zády se ozvala hlasitá rána a do místnosti kluzem dorazil strýc Vernon. V rukou držel pušku – teď už věděli, co bylo v tom dlouhém, úzkém balíku, který si vezl s sebou.

„Kdo je tam?" rozkřikl se. „Varuji vás – mám zbraň!"

Chvíli bylo ticho. A pak – KŘŘACH!

Někdo praštil do dveří takovou silou, že vyletěly z pantů a s ohlušujícím rachotem dopadly na podlahu.

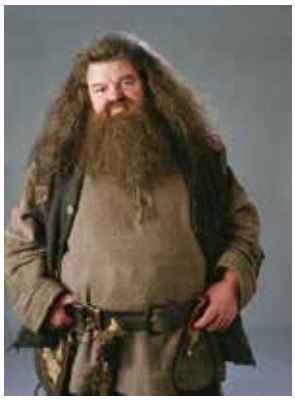

Na prahu teď stál jakýsi obr. Tvář mu skoro úplně zakrývala dlouhá, ježatá hříva a divoké, štětinaté vousy, pod vším tím porostem se však daly rozeznat jeho oči, lesklé jako dva švábi. Obr se s námahou vsoukal do chatrče; musel se přitom shrbit, takže se hlavou právě dotýkal stropu. Shýbl se, zdvihl dveře a bez nesnází je zasadil zpátky do rámu. Řev bouře zvenčí bylo naráz slyšet o něco méně. Obr se otočil a podíval se na všechny v místnosti.

„Co kdybyste mně udělali šálek čaje, co říkáte? Neměl jsem zrovinka snadnou cestu."

„A tu ho máme, Harryho!" řekl obr.

Harry vzhlédl do té divé, strašidelné tváře a zjistil, že švábí očka se na něj usmívají.

„Když jsem tě viděl naposled, byls eště škvrně," prohlásil obr. „Teďka dost připomínáš svýho tátu, ale voči máš po mámě."

Strýc Vernon ze sebe vydal podivný skřehot.

„Žádám, abyste okamžitě odešel, pane!" vykvikl. „To je přece vloupání!"

„Zavři zobák, Dursley, ty nádivo jeden," odsekl obr. Natáhl se přes okraj pohovky, vytrhl strýci Vernonovi z rukou pušku, udělal na hlavni uzel, jako by byla z gumy, a mrštil jí do kouta.

Harry nakonec, poněvadž mu zřejmě nikdo nemínil nic vysvětlit, řekl: „Promiňte, ale ještě pořád doopravdy nevím, kdo jste."

„Říkej mně Hagrid," vybídl ho obr, „jako všechny. Jak už jsem povídal, dělám v Bradavicích klíčníka – ale vo těch určitě víš všecko."

„Hmm – to ne," přiznal Harry.

Hagrid vypadal ohromeně.

„Odpusťte," dodal Harry spěšně.

„Ty říkáš vodpusťte?" vyštěkl Hagrid a upřeně pohlédl na Dursleyovy, kteří couvali zpátky do tmy. „To voni by tebe měli prosit za vodpuštění! Věděl sem, žes nedostal ty dopisy, ale vopravdu mně nenapadlo, že bys nevěděl vůbec nic vo Bradavicích, pro všecko na světě! Tos nikdy neuvažoval vo tom, kde se to tvoji rodiče všechno naučili?"

„Co všecko?" zeptal se Harry.

„CO VŠECKO?" zaburácel Hagrid. „Tak počkat!"

V tu chvíli stál na nohou, a ve svém rozhořčení jako by zaplňoval celou chatrč. Dursleyovi se ustrašeně krčili u stěny.

„Chcete mně říct," zahřměl na ně Hagrid, „že tendle chlapec – tendleten chlapec! – neví ani ň – že vůbec NIC neví?"

„Tys mu vůbec nic neřek? Nikdy jsi mu neřek, co bylo v tom dopise, co pro něj nechal Brumbál? Já jsem byl u toho! Viděl jsem, jak ho tam Brumbál nechal, Dursley! A vy jste to před ním celou tu dobu tajili?"

„Co přede mnou tajili?" zeptal se Harry dychtivě.

„PŘESTAŇTE! ZAKAZUJI VÁM TO!" zaječel strýc Vernon zachvácený hrůzou.

Teta Petunie zděšeně vyjekla.

„Děte se vycpat, voba dva," řekl Hagrid. „Harry, ty jseš totiž – čaroděj."

ÚKOL 2

Co vím o Harrym? Urči nejvýraznější vlastnosti postav:

ÚKOL 3
Co zpíval moudrý klobouk. Čti a poslouchej

Harry si nikdy neuměl ani představit, tak podivnou a nádhernou místnost. Velkou síň ozařovaly tisíce svící, jež se vznášely ve vzduchu nad čtyřmi dlouhými stoly, u kterých seděli všichni ostatní studenti. Stoly byly plné blyštivých zlatých talířů a číší. V čele byl další dlouhý stůl, za kterým seděli učitelé, a tam teď profesorka McGonagallová odvedla žáky prvního ročníku, takže zůstali stát v řadě tváří v tvář ostatním studentům, a učitele měli za sebou. Stovky tváří, které na ně zíraly, v mrkavé záři svící vypadaly jako bledé lucerny. Duchové, roztroušení mezi studenty, vyzařovali nejasné stříbrné světlo. Harry vzhlédl vzhůru, především proto, aby unikl všem těm očím, které se na ně upíraly, a uviděl sametově černý strop posetý hvězdami. Slyšel Hermionu, jak mumlá: „Je začarovaný, aby vypadal jako skutečné nebe. Četla jsem o tom v Dějinách bradavické školy."

Bylo k neuvěření, že tam nějaký strop vůbec je a nad Velkou síní že se prostě neklene obloha.

Potom se Harry zase spěšně podíval dolů, když profesorka McGonagallová před žáky prvního ročníku mlčky postavila čtyřnohou stoličku. Na její desku položila špičatý kouzelnický klobouk, celý odřený a záplatovaný a tak špinavý, že by ho teta Petunie rozhodně v domě nestrpěla.

Možná jim teď uloží, aby z něj zkusili vytáhnout králíka, pomyslel si Harry rozrušeně, nebo to tak aspoň vypadalo – a když si všiml, že všichni se teď na klobouk upřeně dívají, zahleděl se na něj také. Na několik vteřin zavládlo ve Velké síni naprosté ticho. Pak sebou klobouk několikrát škubl. Vedle krempy se otevřela trhlina podobná ústům – a klobouk začal zpívat:

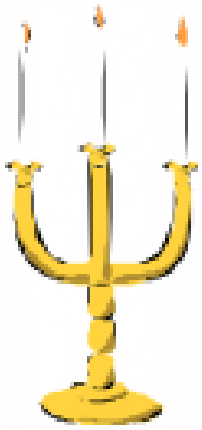

Zdá se vám, že jsem ošklivý –
myslete si, co chcete,
chytřejší klobouk než jsem já
na světě nenajdete.
Nechte si svoje buřinky
i své klobouky z plsti –
jsem moudrý klobouk z Bradavic,
jenž vám nic neodpustí.
Každému vidím do duše,
vím, z jakého je těsta –
nasaď si mě a řeknu ti,
kam povede tvá cesta.
Možná tě čeká Nebelvír,
kde mají chrabré srdce;
odvaha klid a rytířskost
jdou u nich ruku v ruce.
Nebo tě čeká Mrzimor:
máš jejich mravní sílu,
jsou čestní a vždy ochotní

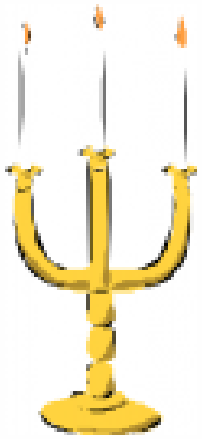

přiložit ruku k dílu;
či moudrý starý Havraspár,
pokud máš bystrou hlavu,
tam důvtipní a chápaví
vždy najdou čest a slávu.
Nebo to bude Zmijozel,
kde nastane tvá chvíle –
ti ničeho se neštítí,
by svého došli cíle.
Nasaď si mě a neboj se
(jen vlastní strach tě leká)!
Já, moudrý klobouk z Bradavic,
ti řeknu, co tě čeká!

ÚKOL 4

Do jaké koleje v Bradavicích patříš? Odpověz na otázky kvízu:

Zapiš si odpovědi:

Otázka	Odpověď	Otázka	Odpověď
1.		**5.**	
2.		**6.**	
3.		**7.**	
4.		**8.**	

Patříš do:

ÚKOL 5

Popiš společenskou místnost své koleje. Přišel ti dopis do Bradavic a moudrý klobouk tě zařadil do koleje. Popiš, jak si představuješ vaši společenskou místnost:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc čarodějnic zakroužkuješ, tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Princ a Skřivánek

Stýblová, V.

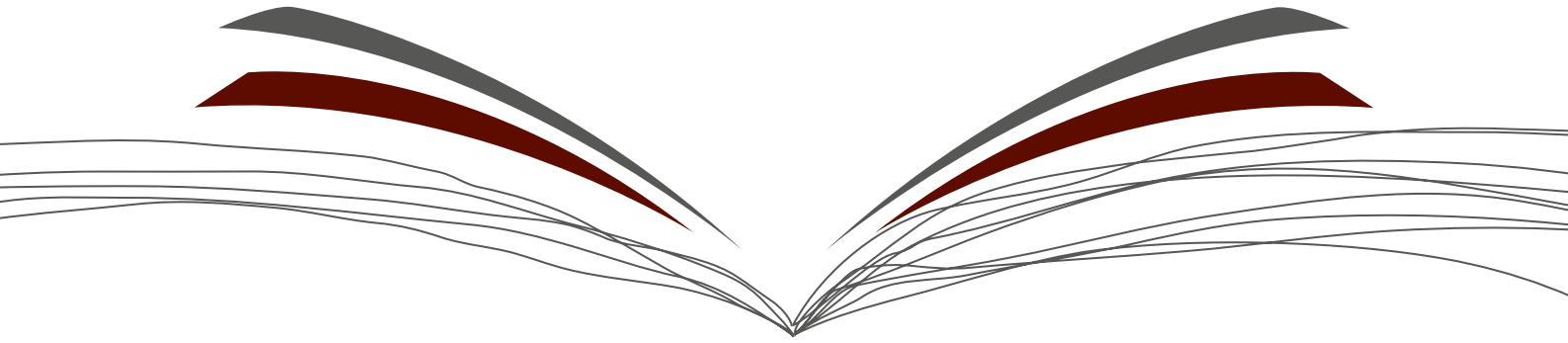

InspiroMAP

Téma hodiny	**Kamarádi na život a na smrt**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí na základě nepřímých charakteristik interpretovat vedlejší literární postavu; žák rozumí motivům jednání přiměřené literární postavy; žák umí přiměřeně řešit praktické situace, které se vyskytnou v textu (příprava na výpravu, nehoda spolužáka); žák umí improvizovat a utvořit alternativní závěr vyprávění.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – společná úvodní diskuse, četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem. Krátké shrnutí – které postavy v ukázce vystupují, co jsme se o nich z textu dozvěděli. 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků, naslouchání četbě pedagoga). 3. Krátká rekapitulace, jaké měli chlapci pro své jednání motivy, jak poznáme, že se Nikolovi nedaří dobře? Charakteristika Nikoly na základě úryvků textu – společná práce. 4. Práce ve skupinkách – v diskusi zvažte jak byste dané situace řešili (losování otázky kostkou), zkuste navázat na děj a dokončit kapitolu. Jednotlivé závěry přečteme a rozvíjíme společnou diskusi, jak by asi kniha dále pokračovala. 5. Individuální práce s pracovním listem – co si vezmu na výpravu. 6. Společné shrnutí – čím si vzájemně můžeme pomoci, co pomáhalo Nikolovi a co Kristiánovi; navázání na téma vztahů mezi kamarády a spolužáky.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, kostky a kartičky s otázkami
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Valja Stýblová: Princ a Skřivánek. Praha: Albatros, 1984. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy V. Stýblové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Úvodní diskuse + uvedení do děje knihy:

Už se vám někdy stalo, že jste si s někým blízkým nerozuměli? Třeba jste i oba chtěli, aby tomu druhému bylo dobře, ale přesto to nějak nešlo? Občas si nerozumíme se sestrou nebo s bratrem, jindy s maminkou nebo tatínkem, někdy s kamarády. A často se vzájemně nechápeme tehdy, když nás něco trápí. Každý z nás se totiž se smutkem vyrovnává nějak jinak – někdo chce být sám, jiný na něj chce zapomenout ve společnosti kamarádů. Někdo si umí říct o pomoc, ale jsou i děti a dospělí, kteří to neumějí. My si dnes budeme číst právě o takovém nedorozumění. Kristiánovi zemřela maminka a jeho tatínek si zakrátko vzal tetu Hedviku, která je rozvedená a má syna Radka. Všichni se snaží, aby spolu utvořili novou rodinu, ale přesto se Kristián trápí steskem po mamince i životem v úplně jiném prostředí. S maminkou bydleli ve starém domě, teď bydlí na sídlišti, maminka byla umělecky založená, teta Hedvika je praktická žena, Kristián je tichý chlapec, který rád čte a hrál na klavír, Radek je trochu divoký fotbalista. Není divu, že si nerozumějí. Proto je Kristián raději sám, než si uvědomí, že jednoho ze svých spolužáků už potkával v hudební škole.

Kristián šel domů s Radkem. Radek měl od maminky přikázáno, aby chodili ze školy spolu. Vykládal, že půjde v neděli se svým vlastním tatínkem na fotbal a ptal se, jestli nechce jít Kristián s nimi. Kristiána fotbal moc nebaví. Radek nečeká na odpověď a povídá zas o něčem jiném. Pokřikuje na každého kluka, který jde kolem, se všemi se zná.

Před nimi se loudá nejmenší kluk ze třídy, Nikolka. Děti se taky smály, když paní učitelka četla jeho jméno: Nikola Skřivánek. A to ještě nevěděly, že umí hezky zpívat, smály by se o to víc. Skřivánek a pěkně zpívá!

...

Malý Nikola jde ze školy sám. Radek mu z legrace nastaví nohu. Kluk zakopne, ale zůstane stát a zamračeně se na Radka dívá. Pak ho uhodí do ramene.

Kristián nechce, aby se začali prát.

„Dej mu pokoj," řekne Radkovi. A Nikolkovi: „Nechodil jsi se mnou do hudební školy?"

„Chodil," rychle kývne chlapec. „Já tam chodím pořád."

„Ale dřív jsi nosil brejle!"

„Protože jsem šilhal. Teď už je nepotřebuju."

„A dlouhý vlasy."

„Jo. To chtěla maminka."

„Chodí s tebou pořád na hodiny?"

Kristián se ptá jen tak ledabyle, jako by mu na tom nezáleželo, ale tenoučký, přiškrcený hlas ho prozrazuje.

„Se mnou teď chodí jedna paní," řekne Nikolka. „Maminka s tatínkem jsou v cizině. Přijedou až na Vánoce."

Oba chlapci se prohlížejí.

„Ty už se neučíš hrát na piano?" zeptá se Nikolka.

Kristián sklopí oči. Zavrtí hlavou.

„Umřela mu maminka," odpovídá za něj Radek. „Od té doby už se nechce učit hrát."

...

„Máš doma piáno?" zeptá se Kristián.

„Mám."

Kristián myslí na to, že tatínek chtěl přivézt ze starého bytu taky piano. Ale Kristián prohlásil, že už hrát nebude. Možná že přece jen začneš, povídal tatínek, a bylo to spíš jako by chlapce o to prosil, ale on řekl: ne, nebudu už hrát.

„Moje babička umí hrát na klavír. Moje piano zůstalo v tom bytě, co má teď po nás. Když chce, může si hrát."

Nikolka mlčí. Myslí si, že to má Kristián lepší, když mu může babička předehrávat. Chtěl by mu to říct, ale neví jak. Potom si uvědomí, že to Kristián Princ vůbec nemá lepší než on. Nikolkova maminka se vrátí, ale jeho umřela.

Podněty k diskusi:

Tak začalo jedno velké kamarádství. Nikola i Kristián mají svá tajemství a své trápení, ale oba jsou si jisti, že by jim ten druhý neublížil, protože sám moc dobře ví, jaké to je, když je člověku smutno. Nikolovi rodiče totiž odjeli na dlouhou pracovní cestu a nechali jej na starost cizí paní. Ta se ale stará o všechno jiné, jen ne o Nikolku. Veselo často není ani Radkovi, ale Radek svůj smutek raději vyběhá a zamluví mezi ostatními dětmi, zatímco Nikola ani Kristián to neumí.

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Úvod do děje:

Pan učitel pořádá vytrvalostní pochod, na který se přihlásil Radek, Nikola i Kristián.

Děti se připravovaly na vytrvalostní pochod a moc se na něj těšily. I Nikolku paní Holečková hladce pustila. V sobotu ráno se Kristián s Radkem rychle oblékli. Radek běžel napřed, měl sraz s Láďou Pekárkem. Začali spolu kamarádit, protože se oba dali zapsat do fotbalového družstva. Kristián slíbil, že se staví pro Nikolku. Byl už nejvyšší čas, ale Nikolka nebyl ještě hotový. Hledal právě, co by si vzal na sebe.

„Bundu máme mít, nepromokavou bundu," honil ho Kristián. Bál se, že přijdou pozdě. „A pořádný boty, pan učitel nám to nakázal!"

„No jo, ale kde já ji mám?" rozmýšlel se Nikolka a šel krámovat ke skříni...

...

Konečně našli něco, co se podobalo nepromokavé bundě. Byla to vlastně prastará větrovka, hodně lehká. Na boty už čas nebyl. Nikolka si obul střevíce, které nosil do školy. No, moc se na túru nehodily, ale běhal v nich každý den, tlačit ho nebudou.

„Já byl jinak připravenej," hájil se. „Mám v balíčku salám a chleba. A peníze na cestu taky mám."

No dobrá! Pak už utíkali k metru, kde se měli všichni sejít. Opravdu tam byli poslední.

...

Šli dost dlouho a pak se dali jinou cestou, která vedla do skal. To už bylo po červené značce. Nejdřív to byla široká pěšina. Vedla kousek lesem, ale brzo se dostala mezi útesy. Byly čím dál strmější. Nakonec se cesta změnila na úzkou stezičku. Točila se mezi kameny. Byla sice dobře viditelná a schůdná, ale už se muselo dávat pozor, kam člověk položí nohu. Chvílemi byl ze strany docela pěkný sráz.

Chlapce to bavilo. Připadali si málem jako horolezci, i když to do zlézání skal mělo hodně daleko. Radek s Pekárkem byli pořád první. Když se na chvíli značka ztratila, honem ji hledali, a když ji objevili, křičeli: tady je! A čekali, že je pan učitel pochválí. Ale panu učiteli to šlo spíš na nervy. Neměl rád, když se někdo stále musel prosazovat.

Přece jen na tom záleželo, jaké si kdo vzal boty. Radek a Kristián měli pohorky, na to teta Hedvika dohlédla. Většina hochů si obula pevné šněrovací boty. Sem tam měl někdo kecky, ale lehké střevíce jako Nikolka neměl nikdo. Navíc měl maličko odchlíplou špičku a na kamenech to bylo znát čím dál tím víc. Když si toho Nikolka všiml, už tam měl takovou štěrbinu, že bylo vidět ponožku. Smál se tomu, ale Kristián se k němu nepřipojil.

„Počkej, utrhne se ti podrážka a budeš muset jít bos," řekl mu velice starostlivě. Ale Nikolka se tomu smál dál.

„Budu muset doskákat k vlaku po jedný noze," chechtal se tak, až Kristiána nakazil. Pan učitel si toho všiml.

„Prokristapána, co sis to vzal za boty? To nemáš doma nic lepšího?"

Nikolka se styděl, ale nějak se nemohl přestat smát.

„On moc spěchal," hlásil za něj Kristián. „Hledal bundu a pak už neměl čas."

Pan učitel ho nehuboval. Měl tyhle dva kluky rád.

„Počkej, zuj si tu botu, zkusím ti ji svázat, nebo se ti za chvíli rozsype."

Pak se dostali dolů do údolí a pochodovali širokou cestou. Někteří chlapci začali být unaveni. Zajímali se, kde se udělá zastávka, aby se mohli naobědvat. Pan učitel se zasmál:

„Prosím vás, vždyť jsme ušli všeho všudy pět kilometrů. To bychom měli pak moc daleko k autobusu. Nechtělo by se vám, kdybychom se jednou zastavili."

Chlapci se divili. Mysleli si, že to bylo mnohem víc kilometrů, ale pan učitel jim vysvětlil, že to po skalách nejde tak rychle. Slíbil jim, že se naobědvají u jezírka. Na cestě je velmi malebné jezírko přímo uprostřed lesa. Ani tráva tam neroste, jen mech a kapradí. Všichni začali být zvědaví a těšili se. Někteří hlásili, že se vykoupají. Ale pan učitel vrtěl hlavou:

„Kdepak! Tam je hrozně studená voda. Stéká ze skal, ani byste v ní zimou nevydrželi."

Ostatně i venku už bylo chladno, léto dávno skončilo. Chvílemi zafoukal velmi chladný vítr. Pocítili to zejména nahoře ve skalách.

Byl rád, když konečně dorazili k jezírku. Čekali na povel a pak se rozsadili na břehu, přestože tam byl dost velký chládek. Každý si vytáhl balíček. Někdo měl dokonce jídlo v plechové krabici. Jen Nikolka, ten nepořádník, měl chleba jen tak, v síťovce, a kousek uheráku v ušmudlaném papíru. Vytáhl ho a snažil se salám oloupat, ale byl tak tvrdý a suchý, že to nešlo.

Pak měli ještě chvíli odpočinek. Radek s Pekárkem už neměli chuť tu sedět. Běželi na druhý konec jezírka a začali lézt po stromě, který se nakláněl nad vodou. Radek se tam za chvíli procházel jako provazochodec. Což o to, obratný byl.

„Kdo si sem chce vylézt?“ vykřikoval. „Račte si posloužit! Jedna vysoká kladina. Prosím, pánové, kdo z vás není srab?“

Kristián byl na jeho chlubení zvyklý, takže mu to ani nepřišlo, ale Nikolka dostal vztek. Nikolka, který byl nejmenší ze všech a navíc měl botu s rozbitou špičkou, narychlo převázanou špagátem.

„To dokážu taky,“ ozval se nahlas. Všichni chlapci se po něm ohlédli, ale nevěřili mu.

„Dokážeš vylízt nejvejš na stoličku,“ posmíval se mu Radek a začal skákat po kmeni po jedné noze.

Tohle už bylo na Nikolku moc. Vyšplhal na kmen. Radek mu s pošklebováním uvolnil cestu. Nikolka se proběhl tam a zpátky. Trochu se kymácel, ale dokázal to docela dobře.

„Tohle nic není, ale zkus to pozpátku jako já. Těžký je to hlavně pozpátku, tohle dovede každý malý dítě.“

Prosím, třeba pozpátku! Nikolka se postavil na kraj kmene. Opatrně kladl nohy za sebou. Vida, dovede to taky, ani se neohlédne! Chlapci si začali dodávat odvahu, že to zkusí taky. Jenomže už sotva bude čas. Pan učitel právě vstal a přiložil ke rtům píšťalku. Chtěl je všechny svolat.

A to byl kámen úrazu. Sotva se ozval ostrý hvizd, Nikolka sebou trhl a ohlédl se. Snad si myslel, že se na něj pan učitel zlobí.

Ať to bylo jak chtělo, Nikolka se lekl, tratil rovnováhu a už letěl rovnou do jezírka. Plesklo to, voda vystříkla a děti na břehu strnuly...

Podněty k interpretaci:

- Zaměřte se na jednotlivé chlapce – Kristiána, Radka a Nikolku. Žáci mohou hledat rozdíly a shodné rysy mezi postavami.
- Co z chování chlapců bylo dětem sympatické a co ne?
- Proč se Radek vychloubal? Proč chtěl být za všech okolností první?
- Proč Kristián brblal ráno popoháněl Nikolku?
- Proč se Nikolka tak málo stará o to, jestli je dost oblečený nebo má co jíst?
- Detailně se zaměřte na postavu Nikoly – viz následné materiály.

Zaměřte se na postavu Nikolky. Následující úryvky rozdělte dětem do skupin, po jejich přečtení má skupina určit nějaký osobnostní rys malého Nikoly.

A)

„Ale víš, kam můžeme jet? Na letiště! To je prima dívat se, jak spouštějí schůdky a lidi lezou ven. Jsou tam všelijaký cizinci, Indové nebo černoši. Někdy na sobě mají barevný hábity...“

„Tys tam byl už někdy sám?“

Nikolka vykulí směšně oči. Nechápe, proč se tak diví.

„Co bych nebyl? Autobus jede až tam. A na něj se dostaneme z metra.“

„Paní Holečková ti to dovolí?“

„Neptá se mě, kde jsem byl. Když přijde, tak už jsem doma.“

„Naši by se možná zlobili...„ váhá Kristián.

„A budou se ptát, jestli jsi byl na letišti?“

„No to ne.“

„Tak jim to nemusíš povídat.“

„Třeba se zeptají, kde jsem byl.“

„Tak řekneš, že jsi byl venku, to je přeci to samý.“

„No, není to úplně to samý.“

„Úplně ne,“ připustí Nikolka, „ale skoro. Přeci jim to může bejt jedno, jestli jsi před domem na sídlišti nebo někde jinde.“

B)

Nikolka otevře ledničku. Jsou tam kousky sýra, jedno vajíčko, plecháček se zbytkem polévky. Jiné uvařené jídlo tam není.

„Co sis chtěl vzít k obědu ty?“ ptá se Kristián

„Hrníček od medu,“ chechtá se Nikolka. „A co k večeři? Hrníček od peří.“

„Tobě je jedno, co máš k obědu?“

„Jo.“

Kristián si ohřívá svůj řízek a Nikolka se jde převléknout. Vrátí se hned. Má na sobě stejný svetr, co nosí každý den do školy.

„Máš nějaký talíře?“

„Proč talíře?“

Kristián radši mlčí. Nikolkovi to dojde. Už bez dalšího ptaní vezme z kredence dva talíře a dá je na kuchyňský stůl.

„V kelímku je salát, udělej z něj dvě hromádky.“

Kristián řízek už na pekáči rozkrojí.

„Tady se mi kousek připálil,“ řekne a chce černý okraj vyhodit. Nikolka připálený kousek drapne a strčí si ho do pusy. Svou půlku řízku zhltne, než se Kristián stačí ohlédnout.

„Chceš kousek chleba?“ zeptá se Kristiána. „ Můžeme ten pekáč chlebem vyblízat, lepší se pak meje.“

C)

A Nikolka? Vždyť on byl až doteďka taky úplně sám. Paní Holečková si s ním vlastně skoro nikdy nepovídá. Nikolka by to nikomu neprozradil, ale i on někdy večer pláče. Myslí na to, kde asi je maminka s tatínkem, a bojí se, aby se jim něco nestalo. Přestavuje si poušť a písečnou bouři, o které slyšel povídat v Meteoru. Někdy usne a zdá se mu, jak jeho rodiče jdou nedohlednou žlutou plání a vánice na ně sfoukává stále víc a víc písku, až je skoro není vidět.

Jednou ze sna tak křičel, že vzbudil paní Holečkovou. Styděl se za to, ale o svém snu jí neřekl. Jindy se mu zdálo, že spadlo letadlo. Zřítilo se nad mořem. Nejdřív se naklonilo na bok a pak klesalo obloukem dolů. Z jednoho motoru se valil kouř. Nikolka se tak vyděsil...

D)

„Ty nemáš svý peníze, Nikolko?“

Chlapec se zamračí. „Mám,“ řekne trochu nedůtklivě. „Co bych neměl? Holečková mi dá, když si řeknu. Ale pokaždý: Nač to chceš? Každou chvíli tvrdí, že hrozně utrácím, ale není to pravda.“

„Proč ti nedali vaši?“

„Dali to jí. Maminka řekla, že si můžu koupit, co chci.“

„Tak vidíš!“

„Jenomže Holečková pořád hubuje, že nemá, že nemá. Už si píšu do sešitu, kolik mi dala a za co jsem to utratil.“

„Ty to píšeš do sešitu? Proč?“

„Třeba by řekla našim, že mi dala víc.“

„To že by řekla?“

„Já nevím,“ váhavě odpověděl Nikolka. „Jednou našla Holečková ten sešit a hrozně na mě křičela. Že to je její starost, co mi dá, a jestli ji chci hlídat, že mě rovnou šoupne do internátu. Jenomže já si to stejně píšu dál. Schoval jsem si sešit dovnitř do piana, tam ho nenajde. Až naši přijedou tak jim ho ukážu. Skoro nic neutratím, protože ani nic nepotřebuju.“

E)

Pan učitel ho nehuboval, vzal střevíc a špičku přivázal. Ani nekoukal na to, že je ta bota špinavá! Nikolka se zastyděl, že si je aspoň pořádně nevyčistil. Panu učiteli to nevadilo. Nikolka mu byl za to tak vděčný, že by mu v tu chvíli dal nevímco. Jenomže co by mu tak on mohl dát? Ale přece jen! Nosil stále v kapse maličkou mušli. Moc krásnou. Uvnitř perleťovou a svrchu šedobílou, do modra pruhovanou. Nejhezčí ze všech, co doma má. Vytáhl ji a podal panu učiteli.

„Vemte si ji, já mám doma ještě jiný mušle!“

Kristián se lekl. Zdálo se mu to moc opovážlivé, nabídnout panu učiteli hloupou mušli. Jistě by jich mohl mít, co by chtěl. A ještě k tomu to vypadalo, jako když to je za spravení boty.

Ale pan učitel si ji vzal. „To je hezká mušlička“ řekl, „tu si schovám. Odkud ji máš?“

Nikolka mu začal vykládat, že jsou rodiče v cizině a že mu ji přivezli od moře. Pana učitele to velice zajímalo. Vyptával se, kde že jsou a kdy se vrátí. Pak se ho zeptal, kdo se o Nikolku stará.

OTÁZKY K DISKUSI

Každá skupina dostane kostku a kartičky s otázkami. Jednotliví diskutující si hodem určují otázku.

1)
Co měl podle tebe udělat Kristián, když slyšel, že Radek provokuje Nikolku?

2)
Co byste dělali, kdybyste viděli kamaráda v nebezpečné situaci – třeba balancovat tam, kde hrozí pád?

3)
Nikola byl malý, slabý a věčně hladový. Neměl na túru dobré vybavení. Jak mu asi po tolika kilometrech bylo?

4)
Byl/a jsi už někdy na túře, která byla nad tvé síly? Jak ti bylo? Co bys příště udělal/a lépe.

5)
Kdyby před tebou kamarád spadl do jezera, co bys dělal/a? Jak bys mu pomohl/a?

6)
Umíš dobře plavat, nebo se teprve na plavecký výcvik chystáš? Baví tě plavání?

Pracovní list: PRINC A SKŘIVÁNEK

ÚKOL 1

Jak se Kristián seznámil s Nikolou. Čti a poslouchej:

Kristián šel domů s Radkem. Radek měl od maminky přikázáno, aby chodili ze školy spolu. Vykládal, že půjde v neděli se svým vlastním tatínkem na fotbal a ptal se, jestli nechce jít Kristián s nimi. Kristiána fotbal moc nebaví. Radek nečeká na odpověď a povídá zas o něčem jiném. Pokřikuje na každého kluka, který jde kolem, se všemi se zná.

Před nimi se loudá nejmenší kluk ze třídy, Nikolka. Děti se taky smály, když paní učitelka četla jeho jméno: Nikola Skřivánek. A to ještě nevěděly, že umí hezky zpívat, smály by se o to víc. Skřivánek a pěkně zpívá!

Malý Nikola jde ze školy sám. Radek mu z legrace nastaví nohu. Kluk zakopne, ale zůstane stát a zamračeně se na Radka dívá. Pak ho uhodí do ramene.

Kristián nechce, aby se začali prát.

„Dej mu pokoj," řekne Radkovi. A Nikolkovi: „Nechodil jsi se mnou do hudební školy?"

„Chodil," rychle kývne chlapec. „Já tam chodím pořád."

„Ale dřív jsi nosil brejle!"

„Protože jsem šilhal. Teď už je nepotřebuju."

„A dlouhý vlasy."

„Jo. To chtěla maminka."

„Chodí s tebou pořád na hodiny?"

Kristián se ptá jen tak ledabyle, jako by mu na tom nezáleželo, ale tenoučký, přiškrcený hlas ho prozrazuje.

„Se mnou teď chodí jedna paní," řekne Nikolka. „Maminka s tatínkem jsou v cizině. Přijedou až na Vánoce."

Oba chlapci se prohlížejí.

„Ty už se neučíš hrát na piano?" zeptá se Nikolka.

Kristián sklopí oči. Zavrtí hlavou.

„Umřela mu maminka," odpovídá za něj Radek. „Od té doby už se nechce učit hrát."

„Máš doma piáno?" zeptá se Kristián.

„Mám."

Kristián myslí na to, že tatínek chtěl přivézt ze starého bytu taky piano. Ale Kristián prohlásil, že už hrát nebude. Možná že přece jen začneš, povídal tatínek, a bylo to spíš jako by chlapce o to prosil, ale on řekl: ne, nebudu už hrát.

„Moje babička umí hrát na klavír. Moje piano zůstalo v tom bytě, co má teď po nás. Když chce, může si hrát."

Nikolka mlčí. Myslí si, že to má Kristián lepší, když mu může babička předehrávat. Chtěl by mu to říct, ale neví jak. Potom si uvědomí, že to Kristián Princ vůbec nemá lepší než on. Nikolkova maminka se vrátí, ale jeho umřela.

ÚKOL 2

Kdo v příběhu vystupuje? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

O kom úryvek pojednává:

Hlavní postava:	Vedlejší postavy:
.....	....

Pokus se stručně charakterizovat všechny tři chlapce:

KRISTIÁN:

Rád:.....

Nerad:.....

Vypadá:.....

Nejdůležitější vlastnosti:.....

Radek:

Rád:.....

Nerad:.....

Vypadá:.....

Nejdůležitější vlastnosti:.....

Nikolka:

Rád:.....

Nerad:.....

Vypadá:.....

Nejdůležitější vlastnosti:.....

ÚKOL 3
Vytrvalostní pochod. Čti a poslouchej, co se tam přihodilo:

Děti se připravovaly na vytrvalostní pochod a moc se na něj těšily. I Nikolku paní Holečková hladce pustila. V sobotu ráno se Kristián s Radkem rychle oblékli. Radek běžel napřed, měl sraz s Láďou Pekárkem. Začali spolu kamarádit, protože se oba dali zapsat do fotbalového družstva. Kristián slíbil, že se staví pro Nikolku. Byl už nejvyšší čas, ale Nikolka nebyl ještě hotový. Hledal právě, co by si vzal na sebe.

„Bundu máme mít, nepromokavou bundu," honil ho Kristián. Bál se, že přijdou pozdě. „A pořádný boty, pan učitel nám to nakázal!"

„No jo, ale kde já ji mám?" rozmýšlel se Nikolka a šel krámovat ke skříni...

Konečně našli něco, co se podobalo nepromokavé bundě. Byla to vlastně prastará větrovka, hodně lehká. Na boty už čas nebyl. Nikolka si obul střevíce, které nosil do školy. No, moc se na túru nehodily, ale běhal v nich každý den, tlačit ho nebudou.

„Já byl jinak připravenej," hájil se. „Mám v balíčku salám a chleba. A peníze na cestu taky mám."

No dobrá! Pak už utíkali k metru, kde se měli všichni sejít. Opravdu tam byli poslední.

Šli dost dlouho a pak se dali jinou cestou, která vedla do skal. To už bylo po červené značce. Nejdřív to byla široká pěšina. Vedla kousek lesem, ale brzo se dostala mezi útesy. Byly čím dál strmější. Nakonec se cesta změnila na úzkou stezičku. Točila se mezi kameny. Byla sice dobře viditelná a schůdná, ale už se muselo dávat pozor, kam člověk položí nohu. Chvílemi byl ze strany docela pěkný sráz.

Chlapce to bavilo. Připadali si málem jako horolezci, i když to do zlézání skal mělo hodně daleko. Radek s Pekárkem byli pořád první. Když se na chvíli značka ztratila, honem ji hledali, a když ji objevili, křičeli: tady je! A čekali, že je pan učitel pochválí. Ale panu učiteli to šlo spíš na nervy. Neměl rád, když se někdo stále musel prosazovat.

Přece jen na tom záleželo, jaké si kdo vzal boty. Radek a Kristián měli pohorky, na to teta Hedvika dohlédla. Většina hochů si obula pevné šněrovací boty. Sem tam měl někdo kecky, ale lehké střevíce jako Nikolka neměl nikdo. Navíc měl maličko odchlíplou špičku a na kamenech to bylo znát čím dál tím víc. Když si toho Nikolka všiml, už tam měl takovou štěrbinu, že bylo vidět ponožku. Smál se tomu, ale Kristián se k němu nepřipojil.

„Počkej, utrhne se ti podrážka a budeš muset jít bos," řekl mu velice starostlivě. Ale Nikolka se tomu smál dál.

„Budu muset doskákat k vlaku po jedný noze," chechtal se tak, až Kristiána nakazil. Pan učitel si toho všiml.

„Prokristapána, co sis to vzal za boty? To nemáš doma nic lepšího?"

Nikolka se styděl, ale nějak se nemohl přestat smát.

„On moc spěchal," hlásil za něj Kristián. „Hledal bundu a pak už neměl čas."

Pan učitel ho nehuboval. Měl tyhle dva kluky rád.

„Počkej, zuj si tu botu, zkusím ti ji svázat, nebo se ti za chvíli rozsype."

Pak se dostali dolů do údolí a pochodovali širokou cestou. Někteří chlapci začali být unaveni. Zajímali se, kde se udělá zastávka, aby se mohli naobědvat. Pan učitel se zasmál:

„Prosím vás, vždyť jsme ušli všeho všudy pět kilometrů. To bychom měli pak moc daleko k autobusu. Nechtělo by se vám, kdybychom se jednou zastavili."

Chlapci se divili. Mysleli si, že to bylo mnohem víc kilometrů, ale pan učitel jim vysvětlil, že to po skalách nejde tak rychle. Slíbil jim, že se naobědvají u jezírka. Na cestě je velmi malebné jezírko přímo uprostřed lesa. Ani tráva tam neroste, jen mech a kapradí. Všichni začali být zvědaví a těšili se. Někteří hlásili, že se vykoupají. Ale pan učitel vrtěl hlavou:

„Kdepak! Tam je hrozně studená voda. Stéká ze skal, ani byste v ní zimou nevydrželi."

Ostatně i venku už bylo chladno, léto dávno skončilo. Chvílemi zafoukal velmi chladný vítr. Pocítili to zejména nahoře ve skalách.

Byl rád, když konečně dorazili k jezírku. Čekali na povel a pak se rozsadili na břehu, přestože tam byl dost velký chládek. Každý si vytáhl balíček. Někdo měl dokonce jídlo v plechové krabici. Jen Nikolka, ten nepořádník, měl chleba jen tak, v síťovce, a kousek uheráku v ušmudlaném papíru. Vytáhl ho a snažil se salám oloupat, ale byl tak tvrdý a suchý, že to nešlo.

Pak měli ještě chvíli odpočinek. Radek s Pekárkem už neměli chuť tu sedět. Běželi na druhý konec jezírka a začali lézt po stromě, který se nakláněl nad vodou. Radek se tam za chvíli procházel jako provazochodec. Což o to, obratný byl.

„Kdo si sem chce vylézt?" vykřikoval. „Račte si posloužit! Jedna vysoká kladina. Prosím, pánové, kdo z vás není srab?"

Kristián byl na jeho chlubení zvyklý, takže mu to ani nepřišlo, ale Nikolka dostal vztek. Nikolka, který byl nejmenší ze všech a navíc měl botu s rozbitou špičkou, narychlo převázanou špagátem.

„To dokážu taky," ozval se nahlas. Všichni chlapci se po něm ohlédli, ale nevěřili mu.

„Dokážeš vylízt nejvejš na stoličku," posmíval se mu Radek a začal skákat po kmeni po jedné noze.

Tohle už bylo na Nikolku moc. Vyšplhal na kmen. Radek mu s pošklebováním uvolnil cestu. Nikolka se proběhl tam a zpátky. Trochu se kymácel, ale dokázal to docela dobře.

„Tohle nic není, ale zkus to pozpátku jako já. Těžký je to hlavně pozpátku, tohle dovede každý malý dítě."

Prosím, třeba pozpátku! Nikolka se postavil na kraj kmene. Opatrně kladl nohy za sebou. Vida, dovede to taky, ani se neohlédne! Chlapci si začali dodávat odvahu, že to zkusí taky. Jenomže už sotva bude čas. Pan učitel právě vstal a přiložil ke rtům píšťalku. Chtěl je všechny svolat.

A to byl kámen úrazu. Sotva se ozval ostrý hvizd, Nikolka sebou trhl a ohlédl se. Snad si myslel, že se na něj pan učitel zlobí.

Ať to bylo jak chtělo, Nikolka se lekl, tratil rovnováhu a už letěl rovnou do jezírka. Plesklo to, voda vystříkla a děti na břehu strnuly...

ÚKOL 4

Jaký je Nikolka? Přemýšlej a na základě výsledků skupinové práce si zapiš, k čemu jste došli:

Poslouchej všechny skupiny a do bublin zaznamenej Nikolovy nejdůležitější vlastnosti a rysy, které jste v daných textech vypozorovali.

A)

B)

C)

D)

E)

ÚKOL 5

Co s sebou na výpravu? Buď prozíravější než Nikolka a naplánuj, co si s sebou vezmeš na celodenní vytrvalostní pochod.

OBLÉKNU A OBUJI SI:

DO BATOHU SI ZABALÍM:

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Čím větší hory zdoláš, tím lépe ti to šlo. Nakresli se na vrcholek hory, kterou jsi zdolal/a.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Příšerky a příšeři

Šrut, P.

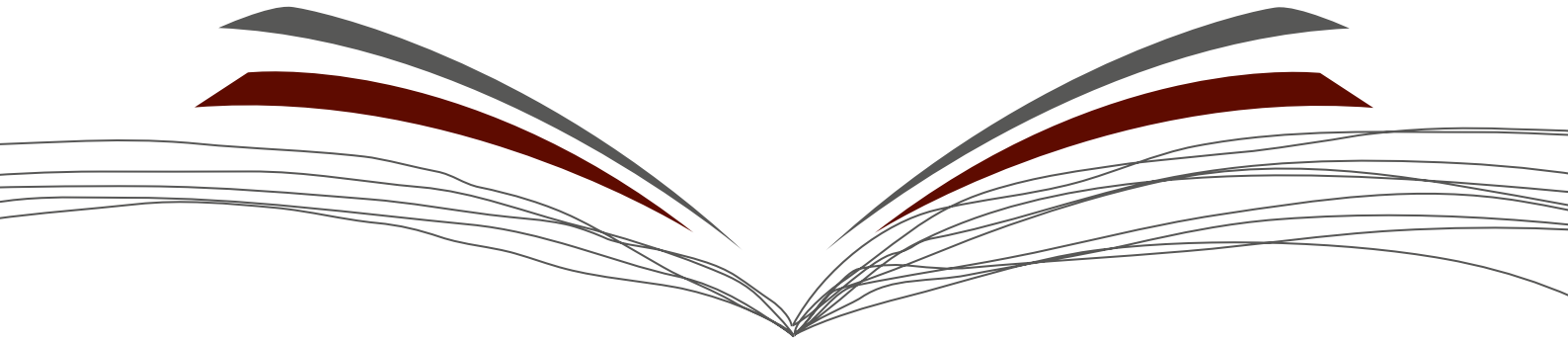

InspiroMAP

Téma hodiny	**Příšeřiny**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, výtvarná výchova, matematika
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu, rozumí slovnímu a situačnímu humoru. Žák samostatně řeší slovní úlohy.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba básně použité k motivaci, zamyšlení nad textem, společná diskuse: co jsou vlastně příšeřiny 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) spolu s krátkou interpretací formou diskuse a s následným vypracováním úkolu ve dvojicích (práce s PL) 3. Společná kontrola a návrat k textům 4. Text Hrabě Drákula a Nováková z 3.C – tvorba obrázkového seriálu (opakování zásad žánru, interpretace postav a děje, individuální tvorba)
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, výkresy
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Pavel Šrut: Příšerky a příšeři. Praha: Paseka, 2005. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy P. Šruta, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Příšerky a příšeři
ve dne bydlí pod keři,
ale když se zešeří,
tak se vkradou do dveří,
pak zalezou pod peřiny
a dělají příšeřiny
strašpytlíkům, kteří
na ně hloupě věří.

Bohužel jsou někteří,
kteří na ně nevěří!

Podněty k diskusi:

- Už se vám někdy stala nějaká příšeřina? (Je vhodné začít svou vlastní „příšernou historkou“, aby se rozpustily ledy a diskuse se rozproudila.)
- Co všechno se dá považovat za příšeřinu?
- Co myslíte, proč se Pavel Šrut na jedné straně laskavě usmívá strašpytlíkům, ale na druhé straně lituje, že jsou někteří, kteří na příšeřiny nevěří.
- Jak jste na tom vy? Věříte na příšeřiny? A máte rádi strašidelné historky?
- Máte doma taky nějaké příšeráky?
- A jinde?

UKÁZKY KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Jednotlivé texty nejdříve společně přečtěte a následně interpretujte s důrazem na „příšerácké“ zjevné motivy a skryté motivy nevyřčené.

Pracovní list obsahuje k jednotlivým básním ještě doplnění praktického úkolu.

Doporučujeme texty s úkoly střídat, nechat vždy časový prostor pro doznění jednotlivého textu.

Sám doma

U nás večer straší.
Když tu nejsou naši,
špacíruje po domě
mlaskal, chroustal, pažral, stejskal...
a tak podobně.

Nic cenného neukradnou,
jenom sbaští, na co padnou:
salám, sýry, vajíčka.
Mlaskal, chroustal, pažral, stejskal...
a je prázdná lednička.

Pak je klid a v domě ticho.
Jen mě trochu bolí břicho.

(Labyrint cesta strašidel k ledničce)

U dědy

U dědy mě zase děsí
prašouni a flaškouni!
Schovají se za závěsy,
nekoušou – jen okouní.

Plazí se tu po pokoji,
do pavučin chodí spát.
Smetáku se ale bojí...

Ach jo, tak jdu zametat.

(Zameť prašouny a flaškouny jedním tahem)

Lichožrout

Lichožrout mé ségry Božky
je labužník na ponožky.

Přišel k nám už předloni
a nic mu tak nevoní
jak ponožky její.

Vážně!

Nic jiného nejí.

Jenom jednou – za totáče –
spořádal i punčocháče
od tetičky z Francie.
(Chudinka, už nežije.)

Ach, to bylo pláče
pro ty punčocháče!

Prohledala každý kout
a ten prevít Lichožrout
v koši prádla seděl zticha
a počítal:
Sudá, lichá...

Totiž:

Lichožrout mé ségry Božky –
(tlusté břicho, žádné nožky)
z párů dělá licháče.

Pět ponožek ke sváče,
nejmíň sedm k večeři,
pak vyklouzne ze dveří
a hurá zas k sousedům!

V noci projde celý dům,
vynechá jen pana Krohu.

A proč právě pana Krohu?

Vám to klidně říci mohu:
on má jenom jednu nohu.

(Slovní úloha)

Inspirace básní Mucholapka + obrázkovým doprovodem

Mucholapka

Děda koupil mucholapku.
Má lepkavou dlouhou tlapku
a tou všechno lapá.
Popadne i chlapa!

Říkali mu, že je hravá –
a ona je masožravá!
Zrovna včera, v sobotu,
spustila se ze stropu,
na mě jako divé zvíře,
i když jsem jí v dobré víře
chytal mouchy k obědu.

Co já to mám za dědu?!

Krátce interpretujte báseň i pás ilustrativních obrázků:

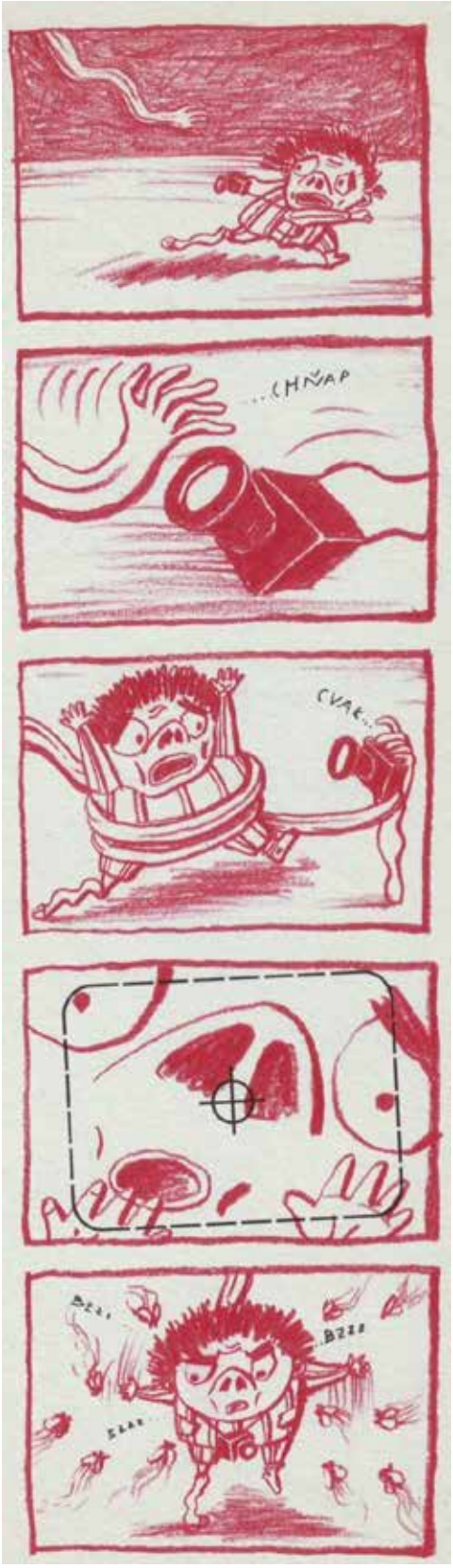

(Rekapitulace rysů obrázkového seriálu:

- jednoduchost obrázků
- každý kreslíř může téma pojmout jinak
- nejprve se tvoří osnova
- obrázky na sebe musí navazovat
- každý zachycuje jednu fázi děje
- jsou povolená citoslovce naznačující zvuk
- některé z obrázků mohou být detailem (ZOOM)
- postavy musí vypadat stále stejně
- barevná jednoduchost)

Hrabě Drákula
a Nováková z 3.C

Hloupé holky netopýry
mají často za upíry
a hraběte Drákulu
za hodného bambulu.

Ale to se strašně pletou!
Tamhleten stín za roletou,
to je jistě Drákula!

Jak to žádá tradice –
navoněný levandulí
už se chystá za Vendulí
Novákovou z 3.C

Nakroutí si zplihlé kníry,
vyděsí dva netopýry
a pak nechá za vraty
hrad i celé Karpaty.

Letí v plášti mezi mraky,
cení zuby – upířáky
a ve svitu měsíce
navoněný levandulí
skočí oknem za Vendulí
Novákovou z 3.C

Jenže neví Drákula,
jak chytrá je Vendula!

Ta, než vleze pod deku,
schroupá kilo česneku
a pak jenom zavolá:
„Zmizte, pane Drákula!“

Ví, co platí na upíry:
jen česnek a prošlé sýry!
Tahle vůně (pardon smrad)
zažene je do Karpat.

Proto jezte česnek denně,
ať Drákula zaručeně
ze své hradní světnice
navoněný levandulí
nevrátí se za Vendulí
Novákovou z 3.C

Napište s dětmi krátkou osnovu o 5 bodech a následně ilustrujte.

Pracovní list: PŘÍŠERKY A PŘÍŠEŘI

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1
O kom si budeme číst? Poslouchej/čti:

Příšerky a příšeři
ve dne bydlí pod keři,
ale když se zešeří,
tak se vkradou do dveří,
pak zalezou pod peřiny
a dělají příšeřiny
strašpytlíkům, kteří
na ně hloupě věří.

Bohužel jsou někteří,
kteří na ně nevěří!

ÚKOL 2
Co je nepříšernější příšeřina? Napiš nebo nakresli, co je pro tebe naprostá příšeřina:

ÚKOL 3

Pidibásně. Pavel Šrut označil své básničky za pidibásně. Čti, poslouchej a řeš úkoly:

Sám doma

U nás večer straší.
Když tu nejsou naši,
špacíruje po domě
mlaskal, chroustal, pažral, stejskal...
a tak podobně.

Nic cenného neukradnou,
jenom sbaští, na co padnou:
salám, sýry, vajíčka.
Mlaskal, chroustal, pažral, stejskal...
a je prázdná lednička.

Pak je klid a v domě ticho.
Jen mě trochu bolí břicho.

Pomoz najít příšerákům ledničku:

U dědy

U dědy mě zase děsí
prašouni a flaškouni!
Schovají se za závěsy,
nekoušou – jen okouní.

Plazí se tu po pokoji,
do pavučin chodí spát.
Smetáku se ale bojí...

Ach jo, tak jdu zametat.

Pozametej prašouny jedním tahem tak, aby se nikde nepřekřížil.

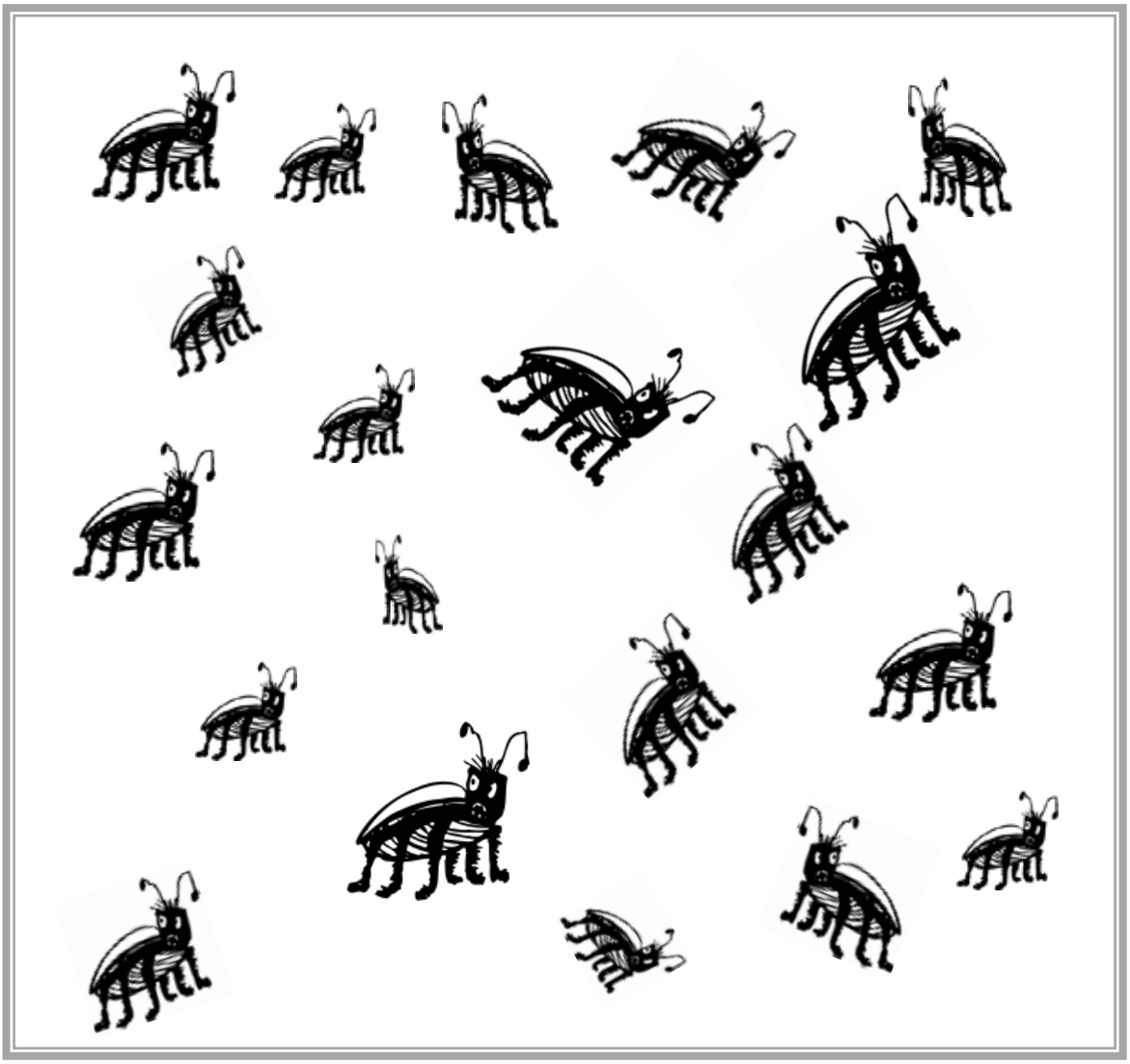

Lichožrout

Lichožrout mé ségry Božky
je labužník na ponožky.

Přišel k nám už předloni
a nic mu tak nevoní
jak ponožky její.

Vážně!

Nic jiného nejí.

Jenom jednou – za totáče –
spořádal i punčocháče
od tetičky z Francie.
(Chudinka, už nežije.)

Ach, to bylo pláče
pro ty punčocháče!

Prohledala každý kout
a ten prevít Lichožrout
v koši prádla seděl zticha
a počítal:
Sudá, lichá...

Totiž:

Lichožrout mé ségry Božky –
(tlusté břicho, žádné nožky)
z párů dělá licháče.

Pět ponožek ke sváče,
nejmíň sedm k večeři,
pak vyklouzne ze dveří
a hurá zas k sousedům!

V noci projde celý dům,
vynechá jen pana Krohu.

A proč právě pana Krohu?

Vám to klidně říci mohu:
on má jenom jednu nohu.

Kolik toho lichožrout spořádal?

U Nováků pět ponožek ke svačině a tři k večeři...	U Dvořáku sedm fusek hnedle v zádveří...	U Vojtíšků v šupleti, je v pokoji u dětí, dobře dvakrát tolik jako měl pan Žolík...
U pana Žolíka ostuda veliká, schramstnul jich tu pět, ponožek jak květ...	U pana Krohy nula, snad se v něm lítost hnula...	U Ševčíků za ticha, třikrát pět fusek polyká...
U Pilných plných dvacet tři, děti k pořádným nepatří...	U Zimů z koše na prádlo, jich zmizelo sedm a žebradlo	U Jindříšků ještě pět, to že nechtěl zahálet...

Celkem jich lichožrout slupnul

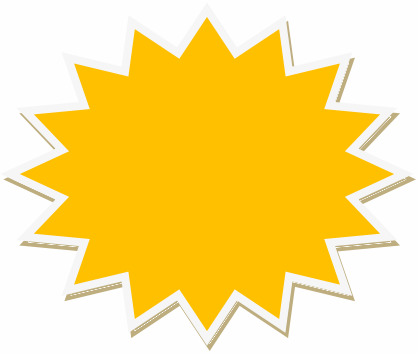

ÚKOL 5

Jak to bylo s mucholapkou. Čti a prohlédni si obrázky:

Mucholapka

Děda koupil mucholapku.
Má lepkavou dlouhou tlapku
a tou všechno lapá.
Popadne i chlapa!

Říkali mu, že je hravá –
a ona je masožravá!
Zrovna včera, v sobotu,
spustila se ze stropu,
na mě jako divé zvíře,
i když jsem jí v dobré víře
chytal mouchy k obědu.

Co já to mám za dědu?!

Zkus podle obrázků báseň převyprávět.

ÚKOL 6

Případ s Drákulou. Přečti si báseň a pokus se nakreslit obrázkový seriál.

Hrabě Drákula
a Nováková z 3.C

Hloupé holky netopýry
mají často za upíry
a hraběte Drákulu
za hodného bambulu.

Ale to se strašně pletou!
Tamhleten stín za roletou,
to je jistě Drákula!

Jak to žádá tradice –
navoněný levandulí
už se chystá za Vendulí
Novákovou z 3.C

Nakroutí si zplihlé kníry,
vyděsí dva netopýry
a pak nechá za vraty
hrad i celé Karpaty.

Letí v plášti mezi mraky,
cení zuby – upíříky
a ve svitu měsíce
navoněný levandulí
skočí oknem za Vendulí
Novákovou z 3.C

Jenže neví Drákula,
jak chytrá je Vendula!

Ta, než vleze pod deku,
schroupá kilo česneku
a pak jenom zavolá:
„Zmizte, pane Drákula!“

Ví, co platí na upíry:
jen česnek a prošlé sýry!
Tahle vůně (pardon smrad)
zažene je do Karpat.

Proto jezte česnek denně,
ať Drákula zaručeně
ze své hradní světnice
navoněný levandulí
nevrátí se za Vendulí
Novákovou z 3.C

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Čím více přísleráků zaplácneš (zaškrtáš), tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Neskutečná dobrodružství Florentina Flowerse, poctivého piráta ve službách madam L.

Toman, M.

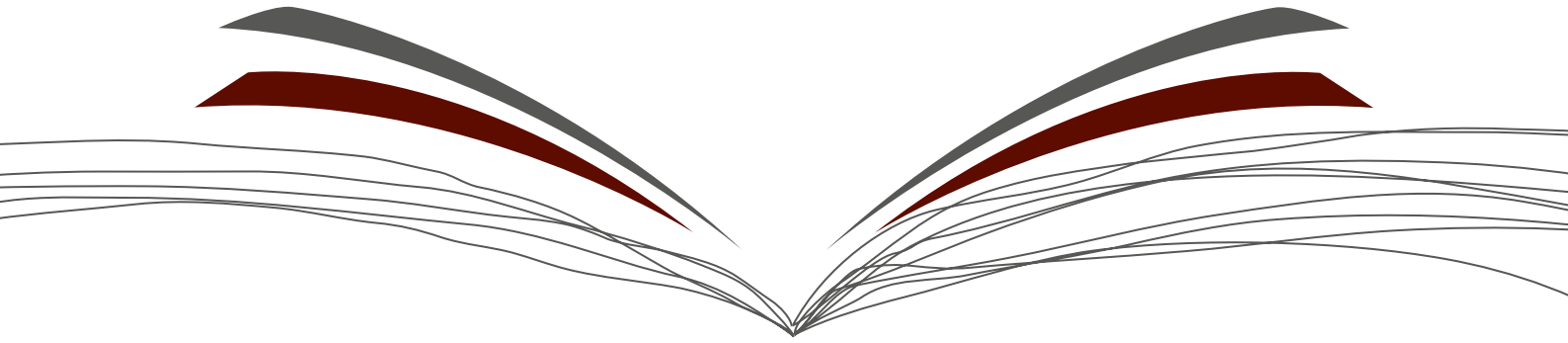

InspiroMAP

Téma hodiny	**Kdo je tajemná madam L.?**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy; žák rozumí jazykovým prostředkům použitým v textu; žák umí vydedukovat význam z indicií v textu; žák umí jednoduchou technikou tisknout písmena
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj, vysvětlení cizích pojmů a názvů 4. Individuální práce s pracovním listem – vyzkoušení si práce Florentina Flowerse 5. Společné shrnutí a vyhodnocení nejzdařilejšího „přepisu“ a ilustrace 6. Výroba jednoduchých tiskátek – příprava na „tisk knihy“, společná volba textu k natištění 7. Skupinová práce – hrajeme si na tvůrce knih
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, výkresy (balicí papír), brambory, nožíky, poduška s barvou, tuš, špejle, pera (redis pera, brky apod.), štětce, vodové barvy, namnožený text k opisu (citát, krátký úryvek apod.), ukázky typů písma.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	M. Toman: Neskutečná dobrodružství Florentina Flowerse, poctivého piráta ve službách madam L. Praha: Baobab, 2019. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy M. Tomana, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

NESKUTEČNÁ DOBRODRUŽSTVÍ FLORENTINA FLOWERSE, POCTIVÉHO PIRÁTA VE SLUŽBÁCH MADAM L.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Mami! Tati! Proč jsem vás jenom neposlechl? pomyslel jsem si, ne poprvé a ne naposledy. Tentokrát to ale mělo zvláštní důvod.

Přede mnou bylo kulaté ústí, které se tak trochu podobalo hrdlu kalamáře, jenže uvnitř byla tma temnější než ty nejčernější saze.

To ústí patřilo bambitce, jíž na mě mířil výsměšně se tvářící, divoce postrojený pirát.

Moji milovaní rodičové! Kdybych se choval tak, jak jste mi radili, nikdy bych se tady neocitl, letělo mi hlavou. Já, Florentin Flowers, plavčík na lodi Better Experience. Studoval bych práva, přesně jak jste chtěli, a nejostřejší předmět v mé blízkosti by byl perořízek.

Svatý Ivo, patrone právníků! vyslal jsem prosbu k nebesům. Tady jsem, já, v podstatě hodný synek dozajista poctivých rodičů z Norfolku, který se měl stát notářem, a ne obětí pirátů. Slušný hoch, jehož strhla touha po dobrodružství a jiné nepředloženosti. – Jak jsem jich nyní litoval!

„Umíš číst?“ vybafl na mě pirát, a aby mě povzbudil k odpovědi, strčil mi pistoli přímo pod nos. Náušnice, která kdysi zřejmě patřila nějaké dámě, se mu výhrůžně zahoupala na uchu.

„Já? Ano, pane!“ vyhrkl jsem, protože jsem ucítil příležitost změnit svou žalostnou situaci.

„Hm,“ ušklíbl se pirát ironicky. Dloubl mě pistolí do žeber a přiměl postavit se do hloučku po pravé straně. Vlevo zůstali negramotní lodníci, kteří neměli dost fištrónu, aby něco předstírali.

Nic víc jsem si nestačil pomyslet, následoval další dloubanec pistolí, a už jsem se škrábal na můstek.

„Dobrý den, pane. Jsem Florentin Flowers a rád vás poznávám,“ zadrmolil jsem, co mě naučili rodiče.

Pirát ve vyšívaném, omašličkovaném a oprýmkovaném kabátci na mně spočinul ledovým pohledem. Jeho doprovod, sestávající z méně vyšňořených dobrodruhů se mohl potrhat smíchy.

„Pořád na nás budou něco zkoušet,“ pokrčil nakonec rameny a pokynul šavlí. K lodnímu zábradlí, kde stál pirát a držel rozvinutý pruh plátna potištěný písmeny.

„No tak se předveď,“ řekl, ale já jsem v jeho hlase zachytil stopu zájmu.

Podněty k diskusi:

- Už jste někdy neposlechli rodiče a pak se vám to vymstilo?
- Kdo z vás nerad přiznává, že měli rodiče pravdu? Asi každý, ale někdy to tak opravdu je.
- Proč asi piráti zjišťovali, kdo umí ze zajatců číst? Zachrání to Florentinovi život?
- Co znamená jméno Florentin Flowers? (flora, flower – obojí znamená květinu.

Pověstný, obávaný, děsivý kapitán Bloody B. Poznal jsem ho podle upřeného pohledu, který na mě upíral, zatímco ostatní piráti se svým druhům chlubili kořistí – zvláštní pozornost poutaly uloupené kabáty, klobouky a šátky –, a také podle toho, že jako jediný nebyl oděn s přehnanou elegancí, která mě u těch námořních lupičů poněkud překvapila.

„Tak ty jsi ten písař, mládenče?“

Už jenom prázdný kruh, který zůstával kolem Bloodyho B., svědčil o úctě, již mu ostatní piráti prokazovali.

Dobrotivé nebe. Svatý Ivo. Rodiče. Přitakal jsem, protože právě to mi zachránilo krk. O tom, že jsem byl především plavčíkem, jsem se radši nezmínil.

„Tady máme jejich lodní deník,“ doplnil jeden z pirátů úslužně a vybalil z ukradeného kabátu nevzhledný svazek potažený vepřovicí plnou skvrn.

Bloody B. v knize pátravě zalistoval. „Hm, pěkný rukopis. Proč tam nejsou obrázky?“

„Ehm, pane, pane kapitáne, pan kapitán Bold, chci říct bývalý pan kapitán, je po mně nechtěl.“

„Ne? Škoda.“

Svatý Ivo, pomoz mi, modlil jsem se v duchu, protože jsem vůbec nechápal, kam naše podivná konverzace spěje. Nevím, jestli mi patron právníků a notářů pomohl, nebo jestli mě povzbudily jemné rysy Bloodyho B. a jeho zvláštní zájem o písemnictví, ale odhodlal jsem se: „ Jestli si to přejete, obrázky tam doplním.“

„Do téhle kroniky ne. Jinam,“ zazněla záhadná odpověď.

„A ty jsi písmolijec?“ obrátil se na mého druha, jediného námořníka z lodi Better Experience, který se zachránil spolu se mnou – ale k jakým koncům!

„Tak jest!“ vypnul se chlapík vedle mě. Prohlížel jsem si jeho drsnou tvář, vyklenutý hrudník a mohutné ruce, jako stvořené k tahání za lana, a nikoli k práci s písmeny. Zdálo se mi, že Bloody B. se na písmolijce také zadíval se zvláštní pozorností.

„Výborně. Pojďte za mnou.“ Otočil se a pružným krokem vyrazil ke kapitánskému můstku, nevystoupal ale na něj a vešel do dveří pod ním. Ocitli jsme se v komnatě, která musela sousedit s jeho ubikací. Kupodivu, nebyl v ní velký stůl, takže jako důstojnická jídelna nesloužila. I když bůhví, jak tyhle věci berou piráti. Podél stěn se táhly police a uprostřed stálo několik pohodlných křesílek a mosazná lampa, uloupená zřejmě ze zádi nějaké bohaté lodi a připevněná na podstavec, v němž jsem poznal velrybářskou harpunu, opatřenou dole křížem z jakýchsi dlouhých kostí.

„Tak tady to je. Lépe řečeno, tady to bylo,“ pronesl Bloody B.

Podívali jsme se s písmolijcem na sebe.

„A tohle z toho zůstalo,“ pronesl Bloody B. zachmuřeně. V rohu se zvedal jakýsi salátový kopeček. Teprve když jsem se k němu naklonil, poznal jsem, co to je – lépe řečeno co to bylo. U nohou nám ležely pozůstatky knih, docela zničených vodou.

„Co od nás vlastně chcete, komodore?“ zeptal se písmolijec a já v jeho hlase zaslechl potlačovanou úzkost. „Tyhle bichle už nikdo dohromady nedá.“

„To vím," odtušil Bloody B. „Potřebuju nové. Ty," ukázal na mě, „je napíšeš. A ty," pokynul k mému druhovi, „ je vytiskneš. Dostanete všechno, co budete potřebovat. A jestli se vám to nepovede," jeho tvář zaplanula divokým ohněm, „tak vás čeká ten nejhorší trest. Já už totiž nemůžu čekat! Co je to za život – život bez knih! – *Nelhali jste, doufám, ohledně své profese, abyste si zachránili své bídné životy?!"*

„A jaké knihy, prosím pěkně, máme vlastně napsat?" odvážil jsem se.

„Všechny," opáčil zběžně, ani se přitom nezastavil. „Bibli a tak," dodal a byl pryč.

Vstal jsem, abych si utřídil myšlenky. Mimoděk jsem se ocitl v koutě nad hromadou zmačených stránek. Sloupl jsem z ní list a zvedl si ho před oči. *Důvěřuj své paměti,* stálo tam, *stejně jako paměti druhých. Žádný čtenář není sám, jako neexistuje jediná kniha.* Hm...

A tak začal Florentin pátrat v paměti a znovu psát všechny knihy, které kdy četl. Byla to tvrdá práce, ale za pomoci písmolijce Jamese Knihy postupně utvářel novou knihovnu a zažil mnohá dobrodružství...

Podněty k interpretaci:

- Které postavy v textu vystupují? Jaký je Florentin a čím měl původně být?
- Co můžeme říci o písmolijci Knihovi? A co o komodorovi Bloodymu B.?
- Co znamená název lodi Better Experience?
- Kdo může být tajemná madam L.?
- Kde se odehrává děj? Znáte nějaký jiný příběh o pirátech? Jak to na jejich lodích vypadá?

TIPY KE SKUPINOVÉ PRÁCI

- Cílem je, aby si děti vyzkoušeli práci přepisovatelů knih, písmáků a tiskařů.
- Společně vyberte vhodný text – může se jednat o oblíbený citát, bude-li se vztahovat ke knihám a k literatuře, o to lépe.
- Společně vyřežte bramborová tiskátka – abecedu.
- Připravte si pomůcky pro jednotlivá stanoviště (na každém stanovišti budou náležité psací potřeby, papíry (výkresy A3, A4, případně balicí papír), kreslicí potřeby a text k opisování. Vhodné jsou také ukázky příslušných typů písma.
- Žáci by si měli vyzkoušet na jednotlivých stanovištích postupně všechny způsoby tvoření písma (ohraničte časový interval střídání).
    - 1. stanoviště – tuš a dřívko (špejle)
    - 2. stanoviště – husí či jiný brk, tuš
    - 3. stanoviště – kulatý štětec a tuš
    - 4. stanoviště – redis pero a tuš
    - 5. stanoviště – bramborová tiskátka a poduška s barvou
- Pokud by některé z dětí bylo hotovo dříve, může svůj výtvor ilustrovat.
- Na závěr uspořádáme velkou přehlídku všech výtvorů.

Pracovní list:

NESKUTEČNÁ DOBRODRUŽSTVÍ FLORENTINA FLOWERSE, POCTIVÉHO PIRÁTA VE SLUŽBÁCH MADAM L.

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Pozorně čti a poslouchej:

Mami! Tati! Proč jsem vás jenom neposlechl? pomyslel jsem si, ne poprvé a ne naposledy. Tentokrát to ale mělo zvláštní důvod.

Přede mnou bylo kulaté ústí, které se tak trochu podobalo hrdlu kalamáře, jenže uvnitř byla tma temnější než ty nejčernější saze.

To ústí patřilo bambitce, jíž na mě mířil výsměšně se tvářící, divoce postrojený pirát.

Moji milovaní rodičové! Kdybych se choval tak, jak jste mi radili, nikdy bych se tady neocitl, letělo mi hlavou. Já, Florentin Flowers, plavčík na lodi Better Experience. Studoval bych práva, přesně jak jste chtěli, a nejostřejší předmět v mé blízkosti by byl perořízek.

Svatý Ivo, patrone právníků! vyslal jsem prosbu k nebesům. Tady jsem, já, v podstatě hodný synek dozajista poctivých rodičů z Norfolku, který se měl stát notářem, a ne obětí pirátů. Slušný hoch, jehož strhla touha po dobrodružství a jiné nepředloženosti. – Jak jsem jich nyní litoval!

„Umíš číst?“ vybafl na mě pirát, a aby mě povzbudil k odpovědi, strčil mi pistoli přímo pod nos. Náušnice, která kdysi zřejmě patřila nějaké dámě, se mu výhrůžně zahoupala na uchu.

„Já? Ano, pane!“ vyhrkl jsem, protože jsem ucítil příležitost změnit svou žalostnou situaci.

„Hm,“ ušklíbl se pirát ironicky. Dloubl mě pistolí do žeber a přiměl postavit se do hloučku po pravé straně. Vlevo zůstali negramotní lodníci, kteří neměli dost fištrónu, aby něco předstírali.

Nic víc jsem si nestačil pomyslet, následoval další dloubanec pistolí, a už jsem se škrábal na můstek.

„Dobrý den, pane. Jsem Florentin Flowers a rád vás poznávám,“ zadrmolil jsem, co mě naučili rodiče.

Pirát ve vyšívaném, omašličkovaném a oprýmkovaném kabátci na mně spočinul ledovým pohledem. Jeho doprovod, sestávající z méně vyšňořených dobrodruhů se mohl potrhat smíchy.

„Pořád na nás budou něco zkoušet,“ pokrčil nakonec rameny a pokynul šavlí. K lodnímu zábradlí, kde stál pirát a držel rozvinutý pruh plátna potištěný písmeny.

„No tak se předveď,“ řekl, ale já jsem v jeho hlase zachytil stopu zájmu.

Hlavní postava se jmenuje:.....

Jméno Florentin Flowers znamená:.....

.....

ÚKOL 2

Jaký je Florentin? Charakterizuj jej několika slovy:

Pověstný, obávaný, děsivý kapitán Bloody B. Poznal jsem ho podle upřeného pohledu, který na mě upíral, zatímco ostatní piráti se svým druhům chlubili kořistí – zvláštní pozornost poutaly uloupené kabáty, klobouky a šátky –, a také podle toho, že jako jediný nebyl oděn s přehnanou elegancí, která mě u těch námořních lupičů poněkud překvapila.

„Tak ty jsi ten písař, mládenče?“

Už jenom prázdný kruh, který zůstával kolem Bloodyho B., svědčil o úctě, již mu ostatní piráti prokazovali.

Dobrotivé nebe. Svatý Ivo. Rodiče. Přitakal jsem, protože právě to mi zachránilo krk. O tom, že jsem byl především plavčíkem, jsem se radši nezmínil.

„Tady máme jejich lodní deník,“ doplnil jeden z pirátů úslužně a vybalil z ukradeného kabátu nevzhledný svazek potažený vepřovicí plnou skvrn.

Bloody B. v knize pátravě zalistoval. „Hm, pěkný rukopis. Proč tam nejsou obrázky?“

„Ehm, pane, pane kapitáne, pan kapitán Bold, chci říct bývalý pan kapitán, je po mně nechtěl.“

„Ne? Škoda.“

Svatý Ivo, pomoz mi, modlil jsem se v duchu, protože jsem vůbec nechápal, kam naše podivná konverzace spěje. Nevím, jestli mi patron právníků a notářů pomohl, nebo jestli mě povzbudily jemné rysy Bloodyho B. a jeho zvláštní zájem o písemnictví, ale odhodlal jsem se: „ Jestli si to přejete, obrázky tam doplním.“

„Do téhle kroniky ne. Jinam,“ zazněla záhadná odpověď.

„A ty jsi písmolijec?“ obrátil se na mého druha, jediného námořníka z lodi Better Experience, který se zachránil spolu se mnou – ale k jakým koncům!

„Tak jest!“ vypnul se chlapík vedle mě. Prohlížel jsem si jeho drsnou tvář, vyklenutý hrudník a mohutné ruce, jako stvořené k tahání za lana, a nikoli k práci s písmeny. Zdálo se mi, že Bloody B. se na písmolijce také zadíval se zvláštní pozorností.

„Výborně. Pojďte za mnou.“ Otočil se a pružným krokem vyrazil ke kapitánskému můstku, nevystoupal ale na něj a vešel do dveří pod ním. Ocitli jsme se v komnatě, která musela sousedit s jeho ubikací. Kupodivu, nebyl v ní velký stůl, takže jako důstojnická jídelna nesloužila. I když bůhví, jak tyhle věci berou piráti. Podél stěn se táhly police a uprostřed stálo několik pohodlných křesílek a mosazná lampa, uloupená zřejmě ze zádi nějaké bohaté lodi a připevněná na podstavec, v němž jsem poznal velrybářskou harpunu, opatřenou dole křížem z jakýchsi dlouhých kostí.

„Tak tady to je. Lépe řečeno, tady to bylo,“ pronesl Bloody B.

Podívali jsme se s písmolijcem na sebe.

„A tohle z toho zůstalo,“ pronesl Bloody B. zachmuřeně. V rohu se zvedal jakýsi salátový kopeček. Teprve když jsem se k němu naklonil, poznal jsem, co to je – lépe řečeno co to bylo. U nohou nám ležely pozůstatky knih, docela zničených vodou.

„Co od nás vlastně chcete, komodore?“ zeptal se písmolijec a já v jeho hlase zaslechl potlačovanou úzkost. „Tyhle bichle už nikdo dohromady nedá.“

„To vím," odtušil Bloody B. „Potřebuju nové. Ty," ukázal na mě, „je napíšeš. A ty," pokynul k mému druhovi, „ je vytiskneš. Dostanete všechno, co budete potřebovat. A jestli se vám to nepovede," jeho tvář zaplanula divokým ohněm, „tak vás čeká ten nejhorší trest. Já už totiž nemůžu čekat! Co je to za život – život bez knih! – *Nelhali jste, doufám, ohledně své profese, abyste si zachránili své bídné životy?!"*

„A jaké knihy, prosím pěkně, máme vlastně napsat?" odvážil jsem se.

„Všechny," opáčil zběžně, ani se přitom nezastavil. „Bibli a tak," dodal a byl pryč.

Vstal jsem, abych si utřídil myšlenky. Mimoděk jsem se ocitl v koutě nad hromadou zmačených stránek. Sloupl jsem z ní list a zvedl si ho před oči. *Důvěřuj své paměti,* stálo tam, *stejně jako paměti druhých. Žádný čtenář není sám, jako neexistuje jediná kniha.* Hm...

ÚKOL 3

Jaký je Florentin? Charakterizuj jej několika slovy:

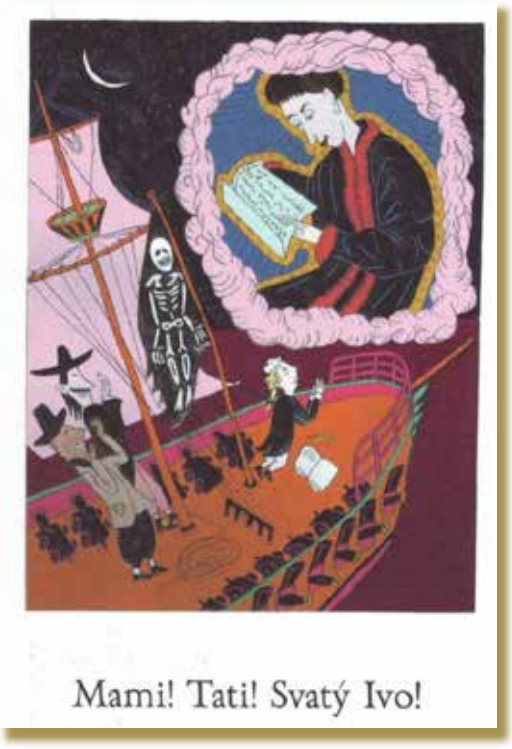

Florentin Flowers je:

1.....

2.....

3.....

Umí:

1.....

2.....

3.....

Další postavy:

....

ÚKOL 4

Jak bylo Florentinovi? Pokus se co nejvěrněji sepsat zpaměti kousek textu knihy, kterou máš rozečtenou, nebo kousek z učebnice či časopisu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ani Florentin si nemohl vždycky na všechno vzpomenout a často nebyl se svou prací úplně spokojený. Zvlášť když sepisoval příběh o Adamovi a Evě. Ale zastával názor:

Když nevíš,
jak dál,
běž k lidem.

A zeptej
se jich.

Bleskl jsem po Knihovi překvapeným pohledem. Vida, co si zapamatoval. Ta naše spolupráce mi už nepřipadala tak beznadějná. »Jo, Evka, to musela bejt ženská,« zasnil se Kniha. »Znal jsem takovou jednu křepeličku...«

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Čím lépe ti to šlo, tím větší knihu vybarvi.

20 výjimečných dívek, které změnily svět

Troiano, R.

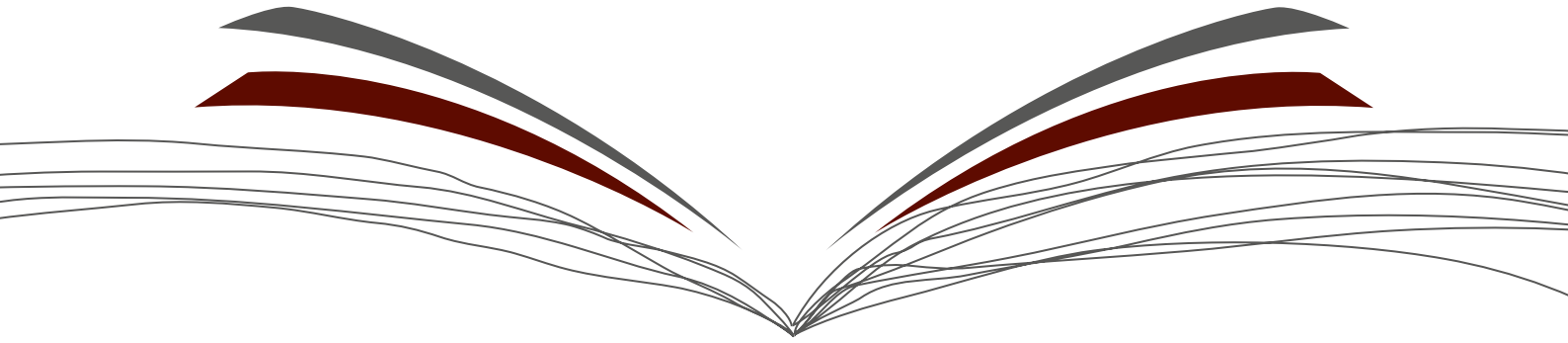

InspiroMAP

Téma hodiny	**Dívky mění svět**
ZŠ 1. – 5. ročník	4. – 5. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, přírodověda
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy; žák si uvědomuje rovné šance hochů a děvčat; žák umí charakterizovat hlavní postavu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – společná diskuse na téma významných žen, můžeme navrhnout několik příkladů, ale důležitější je, aby žáci uváděli, které ženy považují za mimořádné 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Práce ve dvojicích – charakteristika hlavní postavy 5. Diskuse ve skupinách – losování pomocí hodu kostkou s otázkami 6. Individuální práce – Čím jednou změním svět? Tvorba vlastního fiktivního medailonu. Vytvořené medailony je třeba hodnotit jen pozitivně (max. otevřenými otázkami prověřovat, proč si žák vybral právě zvolenou činnost), dotvoříme z nich myšlenkovou mapu výjimečných osobností (reálných + budoucích)
Pomůcky	Pracovní listy, výkresy A4, pastelky, psací potřeby, stužky, špendlíky (magnetky), encyklopedie významných osobností.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Rosalba Troiano: 20 výjimečných dívek, které změnily svět. Praha: REBO International CZ, 2018. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy R. Troiano, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Podněty k motivační diskusi:
Když se zamyslíme nad celými dějinami lidstva, určitě si vzpomenete na spoustu významných lidí, velmi často to budou spíše muži. Ne proto, že by měly ženy méně schopností, ale spíše protože v minulosti byla žena považovaná více za hospodyni, pečovatelku o domácnost, vychovatelku dětí a pomocnici muže, než za samostatnou osobnost, která může měnit svět a vynikat stejně, jako to dělali muži. A přesto se v minulosti objevila řada žen, které byly vynikajícími umělkyněmi, vědkyněmi, vládkyněmi, sportovkyněmi... a dnes ve většině zemí světa může najít žena stejné uplatnění jako muž. Ale stále to není zcela samozřejmé. A proto je důležité si připomenout, jak převratné věci dívky a ženy dokážou. Zkuste zapátrat v paměti – které významné nebo mimořádné ženy znáte? Trošku vám napovím a vy mě doplníte:

(zaměřujeme se na jednotlivé kategorie, např.:

- významné panovnice (Kleopatra, Marie Terezie, Alžběta II., sv. Ludmila...)
- vědkyně a objevitelky (Marie Curie-Sklodowska, Valentina Těreškova, Joy Adamsonová)
- umělkyně (spisovatelka J. K. Rowlingová, zpěvačka Madonna, herečka Marilyn Monroe...)
- političky a aktivistky (Margaret Thatcherová, Milada Horáková, Angela Merkelová...)
- sportovkyně (Věra Čáslavská, Serena Williamsová, Ester Ledecká...)

(Můžete udělat základ myšlenkové mapy významných žen. Ústřední pojem:

MIMOŘÁDNÉ ŽENY

Dále vedeme jednotlivé kategorie (panovnice, vědkyně a objevitelky, sportovkyně, umělkyně, aktivistky a političky, učitelky...). Jestliže děti uvedou ženu do kategorií nezařaditelnou, připojte ji přímo k ústřednímu pojmu. Můžete použít následný obrazový materiál:

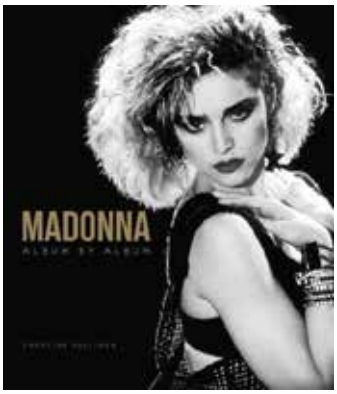

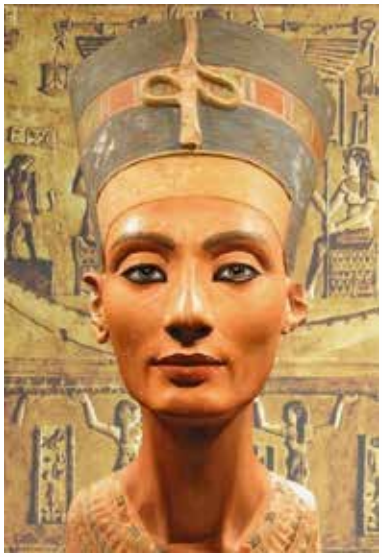

Většina těchto žen se v dětství a dospívání nepovažovala za mimořádné, ale postupně se takovými staly. Naučily se poslouchat samy sebe a nechaly se vést svou vášní ukrytou v srdci. A pak tvrdě pracovaly na dosažení cílů, které si stanovily.

Jane Goodall
Primatoložka
Londýn, Spojené království 1934

Mimořádná dívka, která se v dospělosti věnovala ochraně zvířat

Můj první plyšák byl legrační šimpanz jménem Jubilee. Můj otec mi ho dal, když mi byl sotva rok. Všichni říkali, že to není moc hezká hračka pro dívku, a nechápali, že pro mě to byl pokad: Chtěla jsem ho mít stále u sebe! Moc se mi líbila všechna zvířata a měla jsem nádherného živého pejska, který se jmenoval Rusty. Druhou mou největší vášní byly knihy, zvláště dobrodružství doktora Dolittla, veterináře, který uměl mluvit řečí zvířat. Já jsem taky mluvila se svými plyšáky a pořádala jsem pro ně veselé čajové dýchánky v zahradě.

Jednoho dne jsem si na stánku koupila první díl Tarzana, pána opic. Sotva jsem se vrátila domů, vylezla jsem na strom a začala číst. Byl to nádherný příběh. Mojí nejoblíbenější postavou nebyl Tarzan, ale Kala, opice, která ho vychovávala. Nejvíc mě zaujala Jane Porter, dcera vědce, který expedici do džungle pořádal. Působila jako úplně obyčejná dívka a já jsem si říkala: „Ta Jane nemá nic, co bych nemohla mít taky. Dokonce máme i stejné jméno!“ Už tam nahoře na stromě jsem začala snít o africké džungli, divoké a plné zvěře, a když jsem slezla zpátky na zem, rozhodla jsem se, že jakmile trochu vyrostu, tak se vypravím zkoumat přírodu právě tam. O pár let později ale došlo k tomu, že moje rodina neměla dost peněz, aby mě poslala na univerzitu. Našla jsem si práci sekretářky a začala jsem si spořit peníze na cestu do Afriky. Bylo mi dvacet tři let, když jsem se konečně vypravila do Keni, do Mombasy. Jedna jediná úžasná noc plná tichých zvuků nejrůznějších druhů zvířat, která se pohybovala kolem mého stanu, mi stačila, abych se tam cítila jako doma.

„Dívky by se nikdy neměly držet zpátky, mají rozum, ale i srdce.
A toho je ve vědě opravdu potřeba.“

Můj první pobyt byl krátký, ale sotva jsem se vrátila do Londýna, vrhla jsem se znovu do studia. Pracovala jsem tak tvrdě, až si mě všiml antropolog Louis Leakey, který mě o tři roky později znovu poslal do Afriky, přesněji do Gombe, malé přírodní rezervace na břehu jezera Tanganyika. Mým úkolem bylo studovat chování šimpanzů, kteří tam žili.

Odjela jsem vybavená malým kempinkovým stanem, opotřebovaným plechovým nádobím, potlučeným dalekohledem a absolutním nadšením. Hned první den jsem dostala hroznou horečku, ale když jsem se dala dohromady, začala jsem plnit svůj úkol a neúnavně zkoumat tamní lesnaté hory. Žilo tam pár šimpanzů a často jsem je zahlédla, ale velice se báli lidí a nedovolili mi přiblížit se k nim.

Jednoho dne jsem si všimla samce s šedivými chlupy na bradě. Stejně jako kdysi svým plyšákům, i jemu jsem hned dala jméno: David Vousáč. Potkala jsem ho ještě mockrát: i když si mě se zájmem prohlížel, nikdy mi nedovolil, abych ho následovala.

Jednoho dne se zastavil, jako by na mě čekal. Tak jsem udělala krok směrem k němu. Měla jsem v ruce ořech a zvedla jsem ho směrem k němu. Vousáč nechal ořech spadnout, ale mé ruky se jemně dotkl, jako by mi říkal, že si mého gesta váží, i když ten dar nepřijal. Byl to tak neuvěřitelný zážitek, že mi do očí vhrkly slzy radosti: věděla jsem, že jakmile získám

jeho důvěru, budu se moct přiblížit i k ostatním šimpanzům. A skutečně. Zanedlouho jsem měla příležitost žít v úzkém kontaktu s celou kolonií primátů. Stále jsem si dělala poznámky a překvapily mě jejich mimořádné schopnosti: šimpanzi používali kameny k rozbití skořápek vlašských ořechů, věděli, jak vyrábět nástroje, aby se mohli prokopat do mraveniště, snadno dostat larvy z dutin stromů a získat med z úlů. Opice byly schopné vyjádřit lásku a solidaritu, ale i hněv a zlost. Když jsem viděla, jak mezi sebou bojují, uvědomila jsem si, že mohou být stejně kruté jako my.

Ačkoli jsem byla ještě studentka, moje objevy znamenaly revoluci nejen v teorii primátů, jak ji věda do té doby formulovala, ale také v nauce o lidském druhu. Když jsem viděla všechny ty rysy, které měli opice a lidé společné, začala jsem Davida, Mika, Olly a Fifi považovat za své skutečné přátele, přestože můj dětský zvyk dávat opicím lidská jména vyvolával mezi akademiky údiv, neboť oni sami používali k jejich identifikaci pouhá sériová čísla.

Postupně jsem ze svého tábořiště vybudovala pevné obydlí a začala jsem hostit studenty, kteří pokračovali v mém výzkumu. Profesor Leakey mě podporoval a propagoval můj výzkum mezi vědci a možnými sponzory, až jsem roku 1977 založila Institut Jane Goodall, který se dodnes zabývá studiem a záchranou šimpanzů.

Bohužel se o ně stále bojím: stávají se oběťmi mnoha nemocí a pásmo lesa, ve kterém žijí, se vinou člověka stále zmenšuje. Denně čelím téměř nemožným výzvám, abych zabránila škodám, a mám pro vás všechny, děvčata a chlapci, důležitou zprávu: všechna zvířata mají osobnost, mozek a pocity. Jsou to naši bratři a sestry.

Pokud budeme respektovat svět a přírodu kolem nás, budeme respektovat také sami sebe.
Chceš být jako Jane?
Miluj a respektuj všechna zvířata.

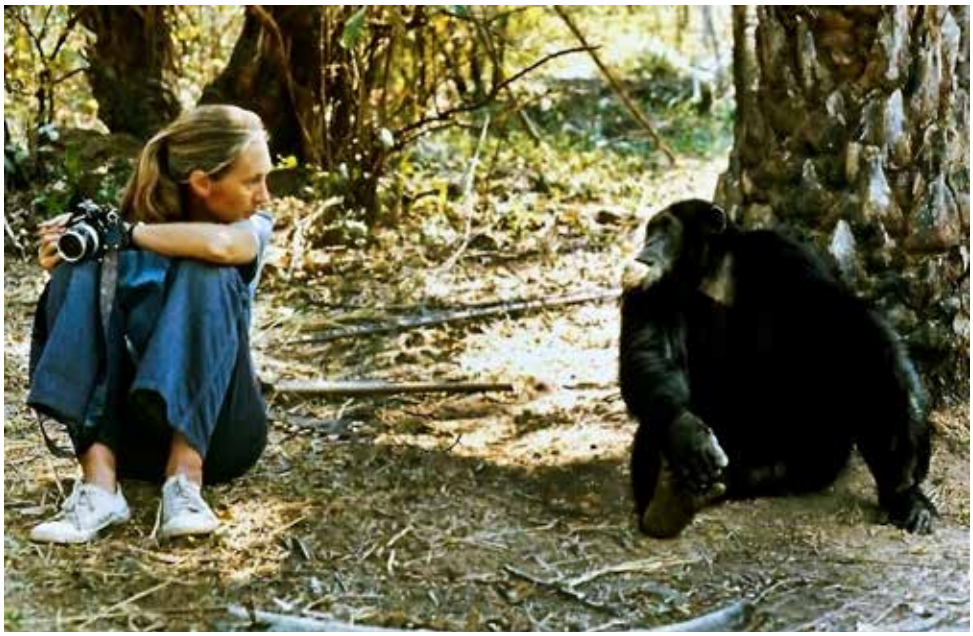

KDY JANE ZAČALA CHTÍT DO AFRIKY?	CO VŠECHNO SI VZALA NA CESTU?	NA CO JANE V AFRICE PŘIŠLA?
	JAK SE SPŘÁTELILA S DAVIDEM VOUSÁČEM?	
	LÍBILO BY SE TI V DŽUNGLI? NEBO BYS RADĚJI CESTOVAL/A JINAM?	
	PEČUJEŠ O NĚJAKÁ ZVÍŘATA? O KTERÁ A JAK?	

Téma: Čím jednou změním svět?

Forma: osobní medailonek – žáci se mohou inspirovat u textu o Jane Goodallové, pod svým jménem uvedou obor nebo povolání, ve kterém by se chtěli prosadit, rok a místo svého narození; dále volným vyprávěním popsat, kdy se pro toto povolání rozhodli, co je inspirovalo, a dále vyprávět, jako by už byli staří, o tom, co dokázali, jak žili, čím změnili svět. Rozsah textu je minimálně 6 smysluplných vět.

Shrnutí a zhodnocení: děti mohou dobrovolně svůj medailonek buď přečíst, nebo jen stručně shrnout, jednotlivé medailonky umístíme podle oborů činnosti do už vypracované myšlenkové mapy výjimečných osobností. Při hodnocení je třeba se vyhnout jakémukoli vzájemnému posměchu nebo znevažování, ale naopak podporovat motivaci k dalšímu rozvoji. Závěrem by mělo opětovně zaznít, že každá činnost je potřebná a ceněná a že dívky i chlapci mají stejné předpoklady i stejné možnosti uplatnění.

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Pozorně čti a poslouchej:

Jane Goodall
Primatoložka
Londýn, Spojené království 1934
Mimořádná dívka, která se v dospělosti věnovala ochraně zvířat

Můj první plyšák byl legrační šimpanz jménem Jubilee. Můj otec mi ho dal, když mi byl sotva rok. Všichni říkali, že to není moc hezká hračka pro dívku, a nechápali, že pro mě to byl pokad: Chtěla jsem ho mít stále u sebe! Moc se mi líbila všechna zvířata a měla jsem nádherného živého pejska, který se jmenoval Rusty. Druhou mou největší vášní byly knihy, zvláště dobrodružství doktora Dolittla, veterináře, který uměl mluvit řečí zvířat. Já jsem taky mluvila se svými plyšáky a pořádala jsem pro ně veselé čajové dýchánky v zahradě.

Jednoho dne jsem si na stánku koupila první díl Tarzana, pána opic. Sotva jsem se vrátila domů, vylezla jsem na strom a začala číst. Byl to nádherný příběh. Mojí nejoblíbenější postavou nebyl Tarzan, ale Kala, opice, která ho vychovávala. Nejvíc mě zaujala Jane Porter, dcera vědce, který expedici do džungle pořádal. Působila jako úplně obyčejná dívka a já jsem si říkala: „Ta Jane nemá nic, co bych nemohla mít taky. Dokonce máme i stejné jméno!“ Už tam nahoře na stromě jsem začala snít o africké džungli, divoké a plné zvěře, a když jsem slezla zpátky na zem, rozhodla jsem se, že jakmile trochu vyrostu, tak se vypravím zkoumat přírodu právě tam. O pár let později ale došlo k tomu, že moje rodina neměla dost peněz, aby mě poslala na univerzitu. Našla jsem si práci sekretářky a začala jsem si spořit peníze na cestu do Afriky. Bylo mi dvacet tři let, když jsem se konečně vypravila do Keni, do Mombasy. Jedna jediná úžasná noc plná tichých zvuků nejrůznějších druhů zvířat, která se pohybovala kolem mého stanu, mi stačila, abych se tam cítila jako doma.

„Dívky by se nikdy neměly držet zpátky, mají rozum, ale i srdce. A toho je ve vědě opravdu potřeba.“

Můj první pobyt byl krátký, ale sotva jsem se vrátila do Londýna, vrhla jsem se znovu do studia. Pracovala jsem tak tvrdě, až si mě všiml antropolog Louis Leakey, který mě o tři roky později znovu poslal do Afriky, přesněji do Gombe, malé přírodní rezervace na břehu jezera Tanganyika. Mým úkolem bylo studovat chování šimpanzů, kteří tam žili.

Odjela jsem vybavená malým kempinkovým stanem, opotřebovaným plechovým nádobím, potlučeným dalekohledem a absolutním nadšením. Hned první den jsem dostala hroznou horečku, ale když jsem se dala dohromady, začala jsem plnit svůj úkol a neúnavně zkoumat tamní lesnaté hory. Žilo tam pár šimpanzů a často jsem je zahlédla, ale velice se báli lidí a nedovolili mi přiblížit se k nim.

Jednoho dne jsem si všimla samce s šedivými chlupy na bradě. Stejně jako kdysi svým plyšákům, i jemu jsem hned dala jméno: David Vousáč. Potkala jsem ho ještě mockrát: i když si mě se zájmem prohlížel, nikdy mi nedovolil, abych ho následovala.

Jednoho dne se zastavil, jako by na mě čekal. Tak jsem udělala krok směrem k němu. Měla jsem v ruce ořech a zvedla jsem ho směrem k němu. Vousáč nechal ořech spadnout, ale mé ruky se jemně dotkl, jako by mi říkal, že si mého gesta váží, i když ten dar nepřijal. Byl to tak neuvěřitelný zážitek, že mi do očí vhrkly slzy radosti: věděla jsem, že jakmile získám jeho důvěru, budu se moct přiblížit i k ostatním šimpanzům. A skutečně. Zanedlouho jsem měla příležitost žít v úzkém kontaktu s celou kolonií primátů. Stále jsem si dělala poznámky a překvapily mě jejich mimořádné schopnosti: šimpanzi používali kameny k rozbití skořápek vlašských ořechů, věděli, jak vyrábět nástroje, aby se mohli prokopat do mraveniště, snadno dostat larvy z dutin stromů a získat med z úlů. Opice byly schopné vyjádřit lásku a solidaritu, ale i hněv a zlost. Když jsem viděla, jak mezi sebou bojují, uvědomila jsem si, že mohou být stejně kruté jako my.

Ačkoli jsem byla ještě studentka, moje objevy znamenaly revoluci nejen v teorii primátů, jak ji věda do té doby formulovala, ale také v nauce o lidském druhu. Když jsem viděla všechny ty rysy, které měli opice a lidé společné, začala jsem Davida, Mika, Olly a Fifi považovat za své skutečné přátele, přestože můj dětský zvyk dávat opicím lidská jména vyvolával mezi akademiky údiv, neboť oni sami používali k jejich identifikaci pouhá sériová čísla.

Postupně jsem ze svého tábořiště vybudovala pevné obydlí a začala jsem hostit studenty, kteří pokračovali v mém výzkumu. Profesor Leakey mě podporoval a propagoval můj výzkum mezi vědci a možnými sponzory, až jsem roku 1977 založila Institut Jane Goodall, který se dodnes zabývá studiem a záchranou šimpanzů.

Bohužel se o ně stále bojím: stávají se oběťmi mnoha nemocí a pásmo lesa, ve kterém žijí, se vinou člověka stále zmenšuje. Denně čelím téměř nemožným výzvám, abych zabránila škodám, a mám pro vás všechny, děvčata a chlapci, důležitou zprávu: všechna zvířata mají osobnost, mozek a pocity. Jsou to naši bratři a sestry.

Pokud budeme respektovat svět a přírodu kolem nás, budeme respektovat také sami sebe.
Chceš být jako Jane?
Miluj a respektuj všechna zvířata.

ÚKOL 2

Kdo je Jane Goodall? Na základě autorčina vyprávění, fotografie a obrázku charakterizujte ve dvojici Jane:

Popiš, jak Jane vypadá:

.....

.....

.....

.....

Popiš, jak Jane jedná, myslí, jaká asi je:.....

.....

.....

.....

ÚKOL 3

Čím jednou změním svět? Představ si, že už jsi ve věku babičky/dědečka. Napiš svůj krátký medailonek, aspoň 6 vět o tom, čím jsi v životě byl/a a co jsi dokázal/a:

.....

jméno a příjmení

.....

povolání

.....

rok a místo narození

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Šimpanzi , o které se starala Jane, ti nechali banány. Čím lépe se ti dnes vedlo, tím větší hromádku si zasloužíš:

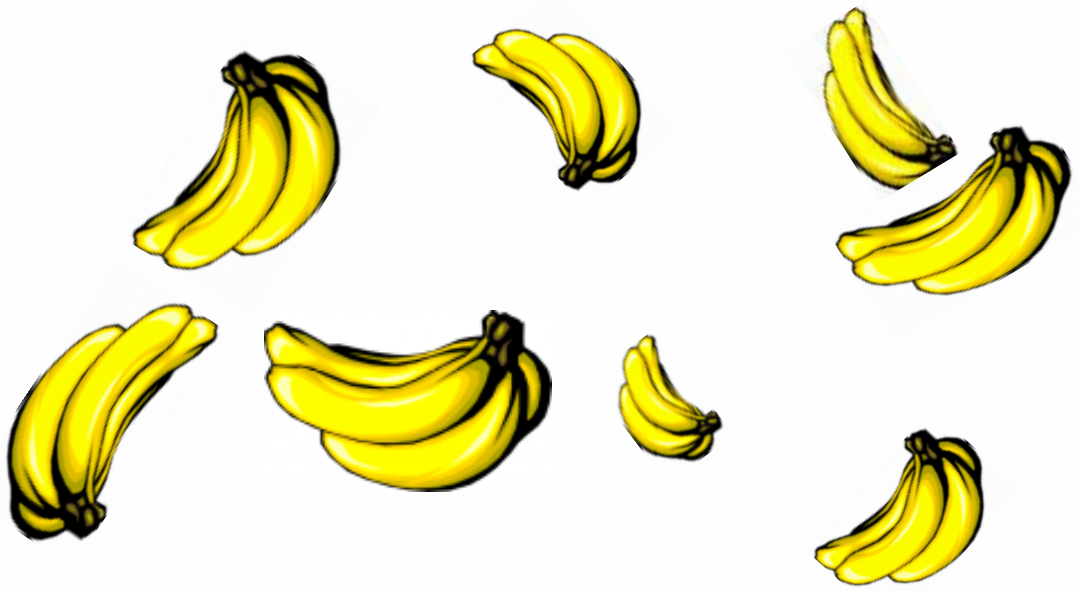

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Babička drsňačka

Williams, D.

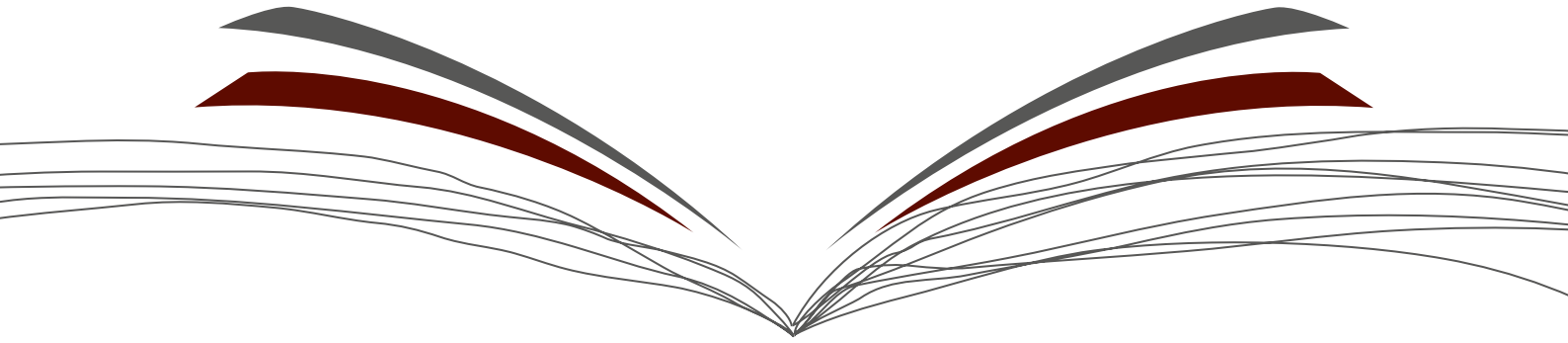

InspiroMAP

Téma hodiny	**Babiččino tajemství**
ZŠ 1. – 5. ročník	4. – 5. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova;
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí charakterizovat hlavní postavy příběhu; žák umí napsat krátkou zprávu do novin; žák správně určuje druhy číslovek a zájmen
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Diskuse ve skupinách – charakteristika babičky drsňačky 3. Společná četba ukázek s průběžnými shrnutími 4. Krátká společná interpretace – postava Bena, kde a kdy se odehrává děj příběhu; zápletka 5. Individuální práce s pracovním listem 6. Práce ve dvojicích – sepsání krátké zprávy do novin o mezinárodně hledané lupičce. Krátké připomenutí zásad psaní novinové zprávy.
Pomůcky	Výkresy, pastelky, pracovní listy, nůžky.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	David Williams: Babička drsňačka. Praha: Argo, 2012. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy D. Williamse, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

BABIČKA DRSŇAČKA

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

„Ale s babičkou je děsná nuda," stěžoval si Ben. Byl studený listopadový páteční večer a on se jako obvykle otráveně válel na zadním sedadle rodinného auta. Zase už jeli k babičce, kde měl jako každý týden přespat do rána, a jemu se tam příšerně nechtělo. „Se všema starýma je nuda."

„Takhle o babičce nemluv," napomenul ho nepřesvědčivě táta. Tlustým pupkem se přitom opíral o volant malého hnědého rodinného autíčka.

„Já to tam nesnáším," Protestoval Ben. „Telka jí nefunguje, pořád chce jenom hrát scrabble a smrdí kapustou!"

„No, musím uznat, že v tomhle má pravdu, babička vážně smrdí kapustou," souhlasila máma, která si ještě na poslední chvíli malovala rty konturkou.

„Pěkně děkuju za pomoc, ženo," zavrčel táta. „Moje matka je nanejvýš slabě cítit vařenou zeleninou."

...

Auto zahnulo za roh do Grey Close, kde se krčil babiččin přízemní domek. Stála tady celá řádka takových posmutnělých domečků, v nichž většinou bydleli staří lidé.

Auto zastavilo a Ben pomalu otočil hlavu k domku. Z okna obýváku vyhlížela babička. Čekala a čekala. Vždycky čekala u okna, když měl Ben přijet. *Jak dlouho tam už stojí?* pomyslel si Ben. *Od minulého týdne?*

Ben byl její jediné vnouče, pokud věděl, takže nikdo jiný k ní na návštěvu nechodil.

Babička zamávala a usmála se na něho. Neochotně jí to oplatil, ale protože byl hrozně naštvaný, úsměv se mu moc nepovedl.

...

Než Ben stačil zazvonit, babička už mu otevřela.

Ven se vyvalil oblak kapustového zápachu. Bylo to jako velká smradlavá facka.

Babička vypadala úplně jako z učebnice.

„Maminka a tatínek nepůjdou dál?" zeptala se trochu zklamaně. Tohle byla jedna z věcí, které na ní Ben nemohl vystát: vždycky s ním mluvila jako s miminem.

Vrum-vrum-vruuuuuuuuuuuum.

Ben a babička se dívali, jak hnědé autíčko odjíždí a poskakuje přes zpomalovací pruhy. Máma s tátou nechodili k babičce o nic raději než Ben. Jen se jim hodilo, že ho mají v pátek večer kam odložit...

Podněty k diskusi:

Určitě jste už někdy byli na návštěvě, kam se vám nechtělo? Jak jste se cítili, přemlouvali jste rodiče, abyste tam nemuseli? Na druhou stranu si představte, že jste celé dny sami doma, nikdo za vámi nepřijde, žádní kamarádi, rodiče, sourozenci... jak se asi takový opuštěný člověk cítí? Bylo by vám smutno?

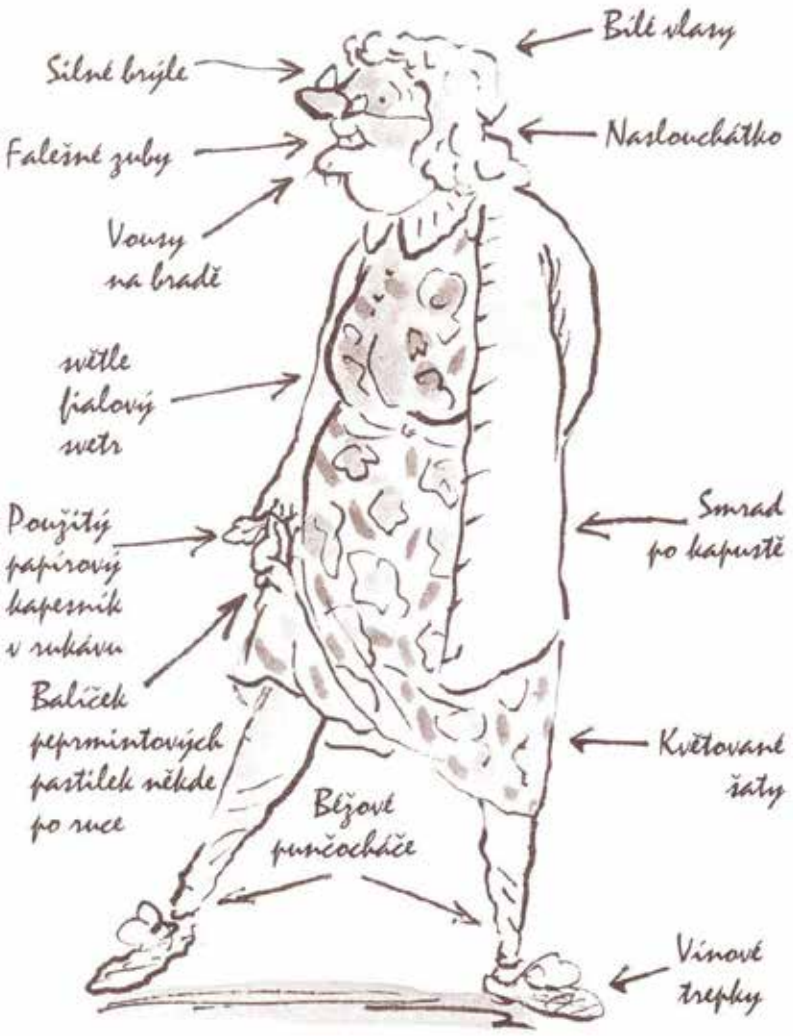

Co Ben na své babičce nesnáší, nesnášeli byste to taky?

1. Babičce pískalo naslouchátko.
2. Vždycky plivla na použitý papírový kapesník, který měla v rukávu, a otřela jím Benovi obličej.
3. Měla od roku 1992 rozbitou televizi, na které ležela vrstva prachu tak tlustá, že vypadala jako kožich.
4. Dům měla plný knih a pořád se snažila přinutit Bena, aby četl.
5. Trvala na tom, aby člověk nosil celý rok tlustý zimní kabát, i když bylo horko.
6. Strašně smrděla kapustou.
7. Když řekla „Uděláme si výlet“, myslela tím, že půjdou házet plesnivé kůrky chleba kachnám v místním rybníčku.

8. Pořád prděla a tvářila se, že o tom neví.
9. Ty prdy smrděly shnilou kapustou, brrr.
10. Chodilo se u ní spát tak brzo, že skoro nestálo za to vstávat.
11. Pletla Benovi k Vánocům svetry s obrázky štěňat a koťat a rodiče ho pak nutili je celé svátky nosit.

Benova představa o babiččině typickém týdnu:

Pondělí: Uvařit kapustovou polívku. Hrát scrabble sama se sebou. Číst knížku.

Úterý: Upéct kapustový nákyp. Číst další knížku. Prdět.

Středa: Uvařit „čokoládové překvapení“. Překvapení je v tom, že to vůbec není čokoláda. Je to stoprocentně z kapusty.

Čtvrtek: Celý den cucat mátovou pastilku. (Dokázala s jednou vydržet celou věčnost.)

Pátek: Cucat pořád tu stejnou mátovou pastilku. Návštěva mého úžasného vnuka.

Sobota: Můj úžasný vnuk odjede. Konečně si zase sednu. Vyřízená jako vždycky!

Neděle: Jíst pečenou kapustu s dušenou kapustou, k tomu vařenou kapustu jako přílohu. Prdět celý den.

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Uveďte žáky do děje:
Ben se u babičky nudil, a proto telefonicky přemlouval rodiče, aby ho odtud odvezli. Ovšem babička ho slyšela a ráno u snídaně byla smutná a uplakaná. Maminka usoudila, že si z toho Ben nemá nic dělat, protože babička bude zřejmě trochu mimo, ale Ben začal mít hodně nepříjemný pocit, že babičce ublížil. Proto jel příští týden opět k babičce. Tam trošku šmejdil, aby našel něco na zub... a našel plechovou krabici plnou diamantů a vzácných šperků. Tohle babiččino tajemství ho najednou popíchlo, aby začal pátrat, jak to s babičkou vlastně je. Přemýšlel, kde bábinka ty šperky vzala? A proč bydlí v otlučeném domku, když má v plechovce takové jmění. Rozhodl se, že babičku navštíví, ale babička do telefonu řekla, že nemá čas. Vždyť nikam nechodila! Záhada byla čím dál záhadnější...

Smrákalo se. Byl konec listopadu, takže se taky rychle ochlazovalo a stmívalo. Ben drkotal zuby v křoví a čekal, jestli se babička objeví. *Kam může jít?* myslel si. *Nikdy přece nikam nechodí.*

Viděl, jak se uvnitř v domku pohybuje její stín. Pak se v okně objevil obličej a Ben se rychle schoval. Křoví zašustilo. Pššššt! pomyslel si Ben. Viděla ho stará paní?

Po chvilce se pomalu otevřely hlavní dveře a ven vyšla postava celá v černém. Černý svetr, černé legíny, černé rukavice, černé ponožky, nejspíš i černé kalhotky a podprsenka. Tvář zakrývala černá kukla, ale podle nahrbených zad Ben poznal, že to je babička. Vypadala jako vystřižená z obálky některé té knížky, co tak ráda četla. Nasedla na svůj invalidní skútr a nastartovala.

Kam proboha jede?

A co bylo důležitější – proč je oblečená jako nindža?

Ben opřel kolo o křoví a chystal se stopovat vlastní babičku.

Což by ho bylo ještě nedávno ani ve snu nenapadlo.

Babička se sunula na skútru podél zdi, jako když pavouk utíká z koupelny a snaží se nebýt vidět. Ben se za ní plížil tak potichu, jak dokázal. Nebylo to nic těžkého, invalidní skútr jezdí nejvyšší rychlostí necelých sedm kilometrů za hodinu. Když se babička šinula přes silnici, najednou se otočila, jako by něco zaslechla a Ben skočil za strom.

Čekal a tajil dech. Nic.

Po chvilce vykoukl za stromem a uviděl, že bábinka dojela na konec ulice. Pokračoval v pronásledování.

Brzo se ocitli poblíž hlavní ulice. Byla téměř liduprázdná. Nastal podvečer; obchody už zavřely a hospody a restaurace ještě neotevřely. Bábinka se vyhýbala osvětleným místům a občas se schovala do dveří. Zřejmě se blížila k cíli.

Když Ben uviděl, kde zaparkovala, zatajil dech.

Před klenotnictvím.

Ve výloze se třpytily náhrdelníky, prsteny a hodinky. Ben nevěřil vlastním očím: babička vytáhla z košíku skútru plechovku kapustové polévky. Nápadně se rozhlédla a pak se rozpřáhla, aby plechovku prohodila výlohou klenotnictví.

„Neeeeee!“ vyjekl Ben.

Babička upustila plechovku na zem a polévka se rozlila po chodníku.

„Bene?“ sykla stará paní.„Co tady děláš?“

Ben třeštil oči na babičku, jak stojí u výlohy klenotnictví, celá v černém.

„Bene?“opakovala naléhavě. „Co tě to napadlo mě sledovat?“

„Já jsem... já...“ Ben byl tak šokovaný, že ze sebe nedokázal vypravit souvislou větu.

„No, nevím, co tady děláš, “ pokračovala bábinka, „ale takhle tu za chvilku máme policajty. Musíme odsud zmizet. Dělej, nasedni.“

„Ale já nemůžu –“

„Bene! Máme na to asi třicet vteřin, pak se rozběhne támhleta průmyslová kamera.“ Ukázala na bezpečnostní kameru našroubovanou na zdi činžáku vedle obchodu.

Ben za ni rychle nasedl na invalidní skútr. „Ty víš, kdy se spouštějí kamery?“ zeptal se.

„Byl bys překvapený, co já všechno vím,“ odsekla. „Drž se, šlápnu na to.“

...

„Černá kočka?“ opakoval Ben. Konečně byli zpátky u babičky doma a seděli spolu v obýváku. Uvařila čaj a přinesla čokoládové sušenky.

„Jo, tak mi říkali," kývla. „Byla jsem nejhledanější lupička klenotů na světě."

Benovi div nepraskla hlava, kolik v ní měl otázek. Proč? Kde? Kdo? Co? Kdy? Vůbec nevěděl, nač se zeptat.

„Nikdo jiný to neví, jen ty, Bene," pokračovala babička. „Dokonce ani tvůj dědeček se to do své smrti nedozvěděl. Umíš udržet tajemství? Musíš přísahat, že to neřekneš živé duši."

„Ale –"

Babička ho probodla bojovným pohledem. Přimhouřila oči a připomínala hada, který se chystá zaútočit.

„Musíš přísahat," opakovala stará paní tak velitelsky, že to Ben ještě nezažil.

Ben nakonec přísahal... s podmínkou, že mu babička bude všechno vyprávět. A ona začala vzpomínat. Bylo jí asi tolik, co Benovi, když ukradla svůj první diamantový prsten...

PODKLADY URČOVÁNÍ ZÁJMEN A ČÍSLOVEK

Babička s Benem se nakonec rozhodnou ukrást korunovační klenoty – jako správní lupiči ale potřebují rozumět tajným zprávám plným odkazů a informací. Pomoz Benovi určit zájmena a číslovky, které babička ve své zprávě použila.

Urči a barevně označ číslovky základní, druhové, řadové a násobné.
Červeně podtrhni všechna použitá zájmena.

Milý Beníku,
už na tebe opravdu nemůžu čekat, do druhé hodiny musím být tam, kde se sejdu s ty víš kým. Poslyš, přijď za námi. Z naší ulice odbočíš na třetí křižovatce vlevo, pětkrát přejdeš přes přechod a pak budeš dobře počítat. Po pravé straně budou patery dveře a ty zaťukáš na ty čtvrté. Někdo ti přijde otevřít, ale ty se s ním vůbec nebav. Předá ti dva klíče, jeden velký od spodní branky, druhý obyčejný, ke vstupním dveřím. Projdeš tím domem, vyjdeš na dvůr a budeš pokračovat alejí až dozadu do zahrady. Tam přeskočíš plot a už pošupajdíš ulicí až k brance, která bude přímo před tebou. A tam to je. S nikým se zbytečně nevybavuj, určitě cestou potkáš několik tajných policajtů. Přijď co nejdříve!

b.

Zadání úkolu 5: Noční výprava. Vypočítejte ve dvojici příklady a spojte jednotlivé části domina, abyste vytvořili cestu, kterou musí bábinka s Benem překonat.

START	Ve třídě je 9 chlapců, kteří tvoří jednu třetinu z celkového počtu žáků, kolik žáků je ve třídě celkem?
27	Vypočti 144 : 12
12	Vypočti 123 . 45
5535	Strana čtverce je 24 cm, vypočti jeho obvod
96	V košíku je 24 kusů ovoce, jednu třetinu tvoří jablka, jednu polovinu švestky a zbytek jsou hrušky. Kolik je v košíku hrušek?
4	Vypočti 28 – 4 . 6 - 4

0	Obvod čtverce měří 100 cm. Vypočti jeho stranu.

25	Honza má 12 kartiček s hokejisty, Petr má dvakrát víc než Honza, ale o čtyři méně než Pavel. Kolik kartiček má Pavel?

28	Obdélník má obvod 2 metry a jeho delší strana měří 70 cm. Kolik měří jeho kratší strana?

30	Které číslo bude na místo teček? 1,3,7,15,31,…

63	CÍL

Pracovní list: BABIČKA DRSŇAČKA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Benovo trápení. Čti/poslouchej:

„Ale s babičkou je děsná nuda," stěžoval si Ben. Byl studený listopadový páteční večer a on se jako obvykle otráveně válel na zadním sedadle rodinného auta. Zase už jeli k babičce, kde měl jako každý týden přespat do rána, a jemu se tam příšerně nechtělo. „Se všema starýma je nuda."

„Takhle o babičce nemluv," napomenul ho nepřesvědčivě táta. Tlustým pupkem se přitom opíral o volant malého hnědého rodinného autíčka.

„Já to tam nesnáším," Protestoval Ben. „Telka jí nefunguje, pořád chce jenom hrát scrabble a smrdí kapustou!"

„No, musím uznat, že v tomhle má pravdu, babička vážně smrdí kapustou," souhlasila máma, která si ještě na poslední chvíli malovala rty konturkou.

„Pěkně děkuju za pomoc, ženo," zavrčel táta. „Moje matka je nanejvýš slabě cítit vařenou zeleninou."

...

Auto zahnulo za roh do Grey Close, kde se krčil babiččin přízemní domek. Stála tady celá řádka takových posmutnělých domečků, v nichž většinou bydleli staří lidé.

Auto zastavilo a Ben pomalu otočil hlavu k domku. Z okna obýváku vyhlížela babička. Čekala a čekala. Vždycky čekala u okna, když měl Ben přijet. *Jak dlouho tam už stojí?* pomyslel si Ben. *Od minulého týdne?*

Ben byl její jediné vnouče, pokud věděl, takže nikdo jiný k ní na návštěvu nechodil.

Babička zamávala a usmála se na něho. Neochotně jí to oplatil, ale protože byl hrozně naštvaný, úsměv se mu moc nepovedl.

...

Než Ben stačil zazvonit, babička už mu otevřela.

Ven se vyvalil oblak kapustového zápachu. Bylo to jako velká smradlavá facka.

Babička vypadala úplně jako z učebnice.

„Maminka a tatínek nepůjdou dál?" zeptala se trochu zklamaně. Tohle byla jedna z věcí, které na ní Ben nemohl vystát: vždycky s ním mluvila jako s miminem.

Vrum-vrum-vruuuuuuuuuuuum.

Ben a babička se dívali, jak hnědé autíčko odjíždí a poskakuje přes zpomalovací pruhy. Máma s tátou nechodili k babičce o nic raději než Ben. Jen se jim hodilo, že ho mají v pátek večer kam odložit...

Už jste někdy někam jeli na návštěvu, kam se vám hrozně nechtělo?...

ÚKOL 2
Ben má babičku... ale jaká vlastně je? Zamyslete se ve skupině:

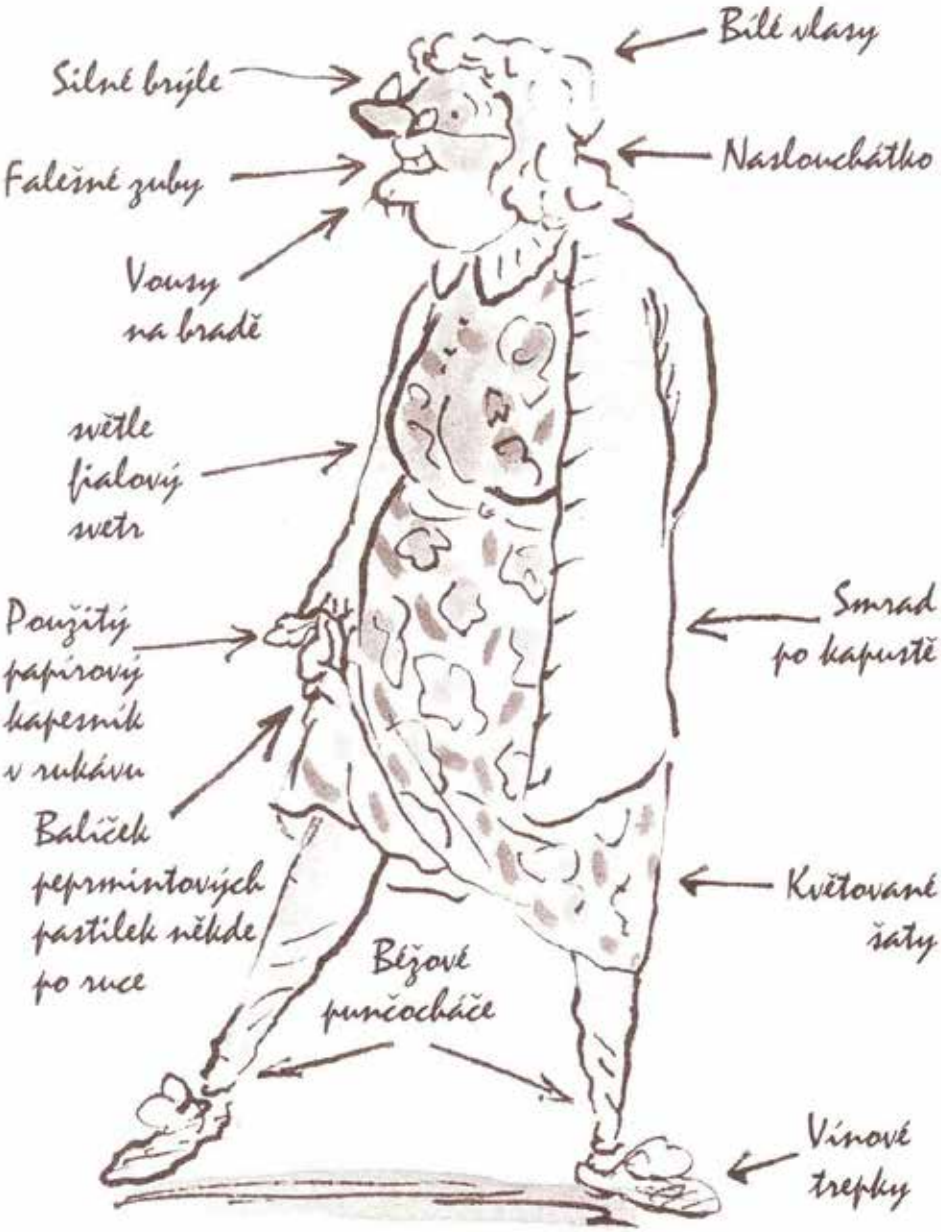

Co Ben na své babičce nesnáší, nesnášeli byste to taky?

1. Babičce pískalo naslouchátko.
2. Vždycky plivla na použitý papírový kapesník, který měla v rukávu, a otřela jím Benovi obličej.

3. Měla od roku 1992 rozbitou televizi, na které ležela vrstva prachu tak tlustá, že vypadala jako kožich.
4. Dům měla plný knih a pořád se snažila přinutit Bena, aby četl.
5. Trvala na tom, aby člověk nosil celý rok tlustý zimní kabát, i když bylo horko.
6. Strašně smrděla kapustou.
7. Když řekla „Uděláme si výlet“, myslela tím, že půjdou házet plesnivé kůrky chleba kachnám v místním rybníčku.
8. Pořád prděla a tvářila se, že o tom neví.
9. Ty prdy smrděly shnilou kapustou, brrr.
10. Chodilo se u ní spát tak brzo, že skoro nestálo za to vstávat.
11. Pletla Benovi k Vánocům svetry s obrázky štěňat a koťat a rodiče ho pak nutili je celé svátky nosit.

Benova představa o babiččině typickém týdnu:

Pondělí: Uvařit kapustovou polívku. Hrát scrabble sama se sebou. Číst knížku.

Úterý: Upéct kapustový nákyp. Číst další knížku. Prdět.

Středa: Uvařit „čokoládové překvapení“. Překvapení je v tom, že to vůbec není čokoláda. Je to stoprocentně z kapusty.

Čtvrtek: Celý den cucat mátovou pastilku. (Dokázala s jednou vydržet celou věčnost.)

Pátek: Cucat pořád tu stejnou mátovou pastilku. Návštěva mého úžasného vnuka.

Sobota: Můj úžasný vnuk odjede. Konečně si zase sednu. Vyřízená jako vždycky!

Neděle: Jíst pečenou kapustu s dušenou kapustou, k tomu vařenou kapustu jako přílohu. Prdět celý den.

Jaká je tedy Benova babička???

.....

.....

.....

.....

.

ÚKOL 3

Jak se Ben hodně divil. Společně čtěte:

Smrákalo se. Byl konec listopadu, takže se taky rychle ochlazovalo a stmívalo. Ben drkotal zuby v křoví a čekal, jestli se babička objeví. *Kam může jít?* myslel si. *Nikdy přece nikam nechodí.*

Viděl, jak se uvnitř v domku pohybuje její stín. Pak se v okně objevil obličej a Ben se rychle schoval. Křoví zašustilo. Pššššt! pomyslel si Ben. Viděla ho stará paní?

Po chvilce se pomalu otevřely hlavní dveře a ven vyšla postava celá v černém. Černý svetr, černé legíny, černé rukavice, černé ponožky, nejspíš i černé kalhotky a podprsenka. Tvář zakrývala černá kukla, ale podle nahrbených zad Ben poznal, že to je babička. Vypadala jako vystřižená z obálky některé té knížky, co tak ráda četla. Nasedla na svůj invalidní skútr a nastartovala.

Kam proboha jede?

A co bylo důležitější – proč je oblečená jako nindža?

Ben opřel kolo o křoví a chystal se stopovat vlastní babičku.

Což by ho bylo ještě nedávno ani ve snu nenapadlo.

Babička se sunula na skútru podél zdi, jako když pavouk utíká z koupelny a snaží se nebýt vidět. Ben se za ní plížil tak potichu, jak dokázal. Nebylo to nic těžkého, invalidní skútr jezdí nejvyšší rychlostí necelých sedm kilometrů za hodinu. Když se babička šinula přes silnici, najednou se otočila, jako by něco zaslechla a Ben skočil za strom.

Čekal a tajil dech. Nic.

Po chvilce vykoukl za stromem a uviděl, že bábinka dojela na konec ulice. Pokračoval v pronásledování.

Brzo se ocitli poblíž hlavní ulice. Byla téměř liduprázdná. Nastal podvečer; obchody už zavřely a hospody a restaurace ještě neotevřely. Bábinka se vyhýbala osvětleným místům a občas se schovala do dveří. Zřejmě se blížila k cíli.

Když Ben uviděl, kde zaparkovala, zatajil dech.

Před klenotnictvím.

Ve výloze se třpytily náhrdelníky, prsteny a hodinky. Ben nevěřil vlastním očím: babička vytáhla z košíku skútru plechovku kapustové polévky. Nápadně se rozhlédla a pak se rozpřáhla, aby plechovku prohodila výlohou klenotnictví.

„Neeeeee!“ vyjekl Ben.

Babička upustila plechovku na zem a polévka se rozlila po chodníku.

„Bene?“ sykla stará paní.„Co tady děláš?“

Ben třeštil oči na babičku, jak stojí u výlohy klenotnictví, celá v černém.

„Bene?“opakovala naléhavě. „Co tě to napadlo mě sledovat?“

„Já jsem... já...“ Ben byl tak šokovaný, že ze sebe nedokázal vypravit souvislou větu.

„No, nevím, co tady děláš, “ pokračovala bábinka, „ale takhle tu za chvilku máme policajty. Musíme odsud zmizet. Dělej, nasedni.“

„Ale já nemůžu –“

„Bene! Máme na to asi třicet vteřin, pak se rozběhne támhleta průmyslová kamera.“ Ukázala na bezpečnostní kameru našroubovanou na zdi činžáku vedle obchodu.

Ben za ni rychle nasedl na invalidní skútr. „Ty víš, kdy se spouštějí kamery?“ zeptal se.

„Byl bys překvapený, co já všechno vím," odsekla. „Drž se, šlápnu na to."

...

„Černá kočka?" opakoval Ben. Konečně byli zpátky u babičky doma a seděli spolu v obýváku. Uvařila čaj a přinesla čokoládové sušenky.

„Jo, tak mi říkali," kývla. „Byla jsem nejhledanější lupička klenotů na světě."

Benovi div nepraskla hlava, kolik v ní měl otázek. Proč? Kde? Kdo? Co? Kdy? Vůbec nevěděl, nač se zeptat.

„Nikdo jiný to neví, jen ty, Bene," pokračovala babička. „Dokonce ani tvůj dědeček se to do své smrti nedozvěděl. Umíš udržet tajemství? Musíš přísahat, že to neřekneš živé duši."

„Ale –"

Babička ho probodla bojovným pohledem. Přimhouřila oči a připomínala hada, který se chystá zaútočit.

„Musíš přísahat," opakovala stará paní tak velitelsky, že to Ben ještě nezažil.

Ben nakonec přísahal... s podmínkou, že mu babička bude všechno vyprávět. A ona začala vzpomínat. Bylo jí asi tolik, co Benovi, když ukradla svůj první diamantový prsten...

ÚKOL 4

Tajné plány. Správně urči:

Babička s Benem se nakonec rozhodnou ukrást korunovační klenoty – jako správní lupiči ale potřebují rozumět tajným zprávám plným odkazů a informací. Pomoz Benovi určit zájmena a číslovky, které babička ve své zprávě použila.

Urči a barevně označ číslovky základní, druhové, řadové a násobné.
Červeně podtrhni všechna použitá zájmena.

Milý Beníku,
už na tebe opravdu nemůžu čekat, do druhé hodiny musím být tam, kde se sejdu s ty víš kým. Poslyš, přijď za námi. Z naší ulice odbočíš na třetí křižovatce vlevo, pětkrát přejdeš přes přechod a pak budeš dobře počítat. Po pravé straně budou patery dveře a ty zaťukáš na ty čtvrté. Někdo ti přijde otevřít, ale ty se s ním vůbec nebav. Předá ti dva klíče, jeden velký od spodní branky, druhý obyčejný, ke vstupním dveřím. Projdeš tím domem, vyjdeš na dvůr a budeš pokračovat alejí až dozadu do zahrady. Tam přeskočíš plot a už pošupajdíš ulicí až k brance, která bude přímo před tebou. A tam to je. S nikým se zbytečně nevybavuj, určitě cestou potkáš několik tajných policajtů. Přijď co nejdříve!
b.

ÚKOL 5

Noční výprava. Vypočítejte ve dvojici příklady a spojte jednotlivé části domina, abyste vytvořili cestu, kterou musí bábinka s Benem překonat:

Domino k vystříhání najdete na konci pracovního listu

ÚKOL 6

Zpráva pro tisk. Ben potřebuje svést policii, která je bábince v patách, ze stopy. Rozhodne se proto uveřejnit v novinách krátkou lživou zprávu o tom, kdo je tajným lupičem a co zrovna dělá. Pomozte mu ji napsat.

Na stopě tajemnému lupiči!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 7

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc políček vybarvíš, tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Domino k 5. úkolu

Vystřihej kousky domina, vypočti příklady a správně je slož:

START	Ve třídě je 9 chlapců, kteří tvoří jednu třetinu z celkového počtu žáků, kolik žáků je ve třídě celkem?

5535	Strana čtverce je 24 cm, vypočti jeho obvod

12	Vypočti 123 . 45

4	Vypočti 28 – 4 . 6 - 4

28	Obdélník má obvod 2 metry a jeho delší strana měří 70 cm. Kolik měří jeho kratší strana?
0	Obvod čtverce měří 100 cm. Vypočti jeho stranu.
63	CÍL
25	Honza má 12 kartiček s hokejisty, Petr má dvakrát víc než Honza, ale o čtyři méně než Pavel. Kolik kartiček má Pavel?
30	Které číslo bude na místo teček? 1,3,7,15,31,…
27	Vypočti 144 : 12
96	V košíku je 24 kusů ovoce, jednu třetinu tvoří jablka, jednu polovinu švestky a zbytek jsou hrušky. Kolik je v košíku hrušek?

InspiroMAP

SEZNAM TEXTŮ PRO 5. ROČNÍK ZŠ:

5. ročník		
Ayresová, Ch.	Životy slavných umělců	Slovart: Praha, 2008
Blažková, K.	Tymián z Oxary	Argo: Praha, 2019
Černý, J.; Fixl, J.; Jůzlová, J.	Světoví Češi	Mladá fronta: Praha, 2015
Denton, T. – Griffiths, A.	Ztřeštěný dům na stromě (13 pater)	Petrkov: Praha, 2017
Hanáčková, P.	Ohrožená zvířata	Albatros: Praha, 2019
Novotná, A.	Divadlo nás baví	Práh: Praha, 2008
Preussler, O.	Čarodějův učeň	Arcadia: Praha, 1996
Procházková, I.	Únos domů	Albatros: Praha, 1998
Sovák, J.	Expedice Věnceslava Brábka	Slovart: Praha, 2019
Werich, J.	Fimfárum	Československý spisovatel: Praha, 1960

Ayresová, Ch. – Životy slavných umělců

Reprezentativní publikace věnovaná slavným malířům posledních 7 století. Děti se v ní mohou seznámit s tvorbou a životem 20 proslulých umělců, publikace je doplněna řadou vyobrazení, časovými osami, bibliografickými údaji, odkazy na web. Malí čtenáři tak mají možnost se setkat s vážně míněnou uměleckonaučnou publikací vypracovanou s velkou péčí. Text zároveň obsahuje podněty k vlastní tvorbě a činnosti, takže se může stát velmi dobrou motivací pro děti s výtvarným talentem.

Blažková, K. – Tymián z Oxary

Fantastický příběh dívky Justýny, která je z denní nudy vytržena do světa bojujícího o vlastní záchranu má ambice strhnout čtenáře, aby se ponořili do míst, kde platí zcela jiné zákonitosti, kde je možné vše, dokonce i najít kamarády. Podmořskou říši, kterou navštíví, zachvátilo zlo a místní chlapec Tymián nevidí jinou možnost, než požádat lidskou dívku, aby mu Oxaru pomohla zachránit. Text je určen zkušenějším čtenářům, je doplněn působivými grafikami a potěší nejednoho mladého začínajícího obdivovatele žánru fantasy.

Černý, J., Fixl, J., Jůzlová, J. – Světoví Češi

Kniha přináší necelou třicítku medailonů slavných českých osobností – od Prokopa Diviše až po Zikmunda a Hanzelku. Medailonky osobností jsou faktografičtější než v

textech Bena Brookse či Rosalby Troiano, s nimiž se děti mohly seznámit ve 4. ročníku, autoři se věnují i dopadům dobového dění na životy osobností. Nedlouhé medailonky jsou vždy doplněny 2–3 pásy ilustrativních obrázků s rozsáhlejšími popisy, takže text vytváří určitý hybrid mezi textovou knihou a obrázkovým seriálem. Fixlovy ilustrace dodávají publikaci určitou jemnost a zpřístupňují někde více informačně naplněné texty.

Denton, T., Griffiths, A. – Ztřeštěný dům na stromě (13 pater)

Kniha, která přináší smršť nápadů a vtipů, je utvořena jako kamarádské povídání dvojice autora a ilustrátora, které vzniklo čistě z potěšení ze zábavy, vynálezů, vychytávek a legrácek. Text je hojně protkáván ilustracemi, které mají charakter nákresů a vysvětlujících obrázků, protože tak báječný nápad, jako je dům na stromě, vyžaduje, aby se s ním podělili i s ostatními. Ztřeštěných domů vznikla celá série a všechny díly jsou báječné, čtivé a zábavné. Věříme, že zaujmou nejen chlapce.

Hanáčková, P. – Ohrožená zvířata

Útlá publikace věnovaná ohroženým místům a druhům na planetě je vypracována s ohledem na dětské emoce, zvířata i přírodu představuje jako blízké a utvářející bezpečné podmínky pro náš vlastní život. Texty ústí do konkrétních kroků, jak můžeme přírodě pomoci, nevyznívají pesimisticky nebo beznadějně. Kniha je doplněna velmi půvabnými ilustracemi Linh Dao a je přístupná i mladším nebo méně zkušeným čtenářům.

Novotná, A. – Divadlo nás baví

Kniha malé čtenáře seznamuje s prostředím divadla, jeho neznámými zákoutími a profesemi, které často divák v jevišti jen předpokládá, ale rozhodně nevidí. Přináší celkem 30 činoherních kusů zpracovaných do podoby jednoduchého převyprávění děje, upozornění na všechny zajímavosti, každá z her je spojena také s autorským medailonem daného dramatika. Po jejím pročtení se děti budou v divadle cítit podstatně více doma, než jen z letmých návštěv v rámci školních představení. Kniha je doplněná skvělými ilustracemi, které mnohdy tíživá témata her mírně zjemňují.

Preussler, O. – Čarodějův učeň

Temnější a náročnější příběh o touze po poznání a po výjimečnosti, o ochotě uposlechnout vábení, a o stále hlubším uváznutí v místě naplněném úzkostí a bázní. Tento příběh nedává jednoznačné odpovědi, nenajdeme v něm jednoduché

moralismy, přesto vyznívá jako určité varování před lehkomyslnými či neuváženými volbami. Věrohodně vylíčená doba, kdy světem chodili mládenci na zkušenou, postupně gradující tíživost motivů, to vše vytváří velmi přesvědčivé dílo. S kouzly a temnými silami se zde tentokrát setkáváme bez odlehčujícího vlivu humoru, ironie či zjednodušení. A mladý Krabat bude potřebovat velkou sílu lásky a čisté duše k tomu, aby se vyvázal ze svazků, do nichž vstoupil. Kniha je určena spíše hloubavějšíma zkušenějším čtenářům.

Procházková, I. – Únos domů

Příběh mladého Libora Ješína začíná velmi dramaticky, jeho vlastním únosem. Tato přelomová zkušenost mu odkrývá realitu vztahů, které prožívá a které by prožívat chtěl. Zjistí, že domov, který po smrti rodičů sdílí s tetou a strýcem, není láskyplným zázemím, ale pouze rozumným uspořádáním, a že místo, které si sami k životu vybereme, může být lepším domovem než to, do něhož nás zavedly příbuzenské svazky. Chlapec nedopatřením získá identitu jiného hocha, který se utopil, a tím také získá novou svobodu. Ocitne se v poněkud netradiční rodině Panenkových, která sice nemá dobré hmotné zázemí, ale o to je naplněnější vzájemným pochopením a přijetím.

Sovák, J. – Expedice Věnceslava Brábka

Text simulující skutečné deníkové záznamy a dopisy z výpravy do dávné minulosti láká čtenáře nejen svou věrohodností, ale také napínavým dějem, možností nakouknout za oponu velkých cest a objevů přelomu devatenáctého a dvacátého století. Kdo z chlapců nikdy nečetl a neviděl příběh o stroji času – a zde se nabízí jedna z jeho variant. Svižné vyprávění psané s nadhledem a odlehčené humorem je příjemným vybočením z množství současné dobrodružné literatury. Publikace je doplněna velkými fotografiemi, náčrty i ručně psanými záznamy mladého badatele, který odcestoval zkoumat období svrchní křídy.

Werich, J. – Fimfárum

Geniální Werichovy pohádky dlouhá desetiletí baví děti i dospělé, obojí v nich totiž objeví kus moudrosti a zároveň chytré legrace. Texty jsou sice pro současného malého čtenáře jazykově náročnější, ale živost pohádkového vyprávění hojně protkávaného ironickými glosami soudobého života překlene i jistou náročnost použitého slovníku. Pohádkové příběhy sice připomínají ty, které známe z klasických pohádek, přesto však otevírají zcela nové pohledy na pohádkové motivy. Vnímání textu může být usnadněno také poměrně známými filmovými i audio nahrávkami.

Životy slavných umělců

Ayresová, Ch.

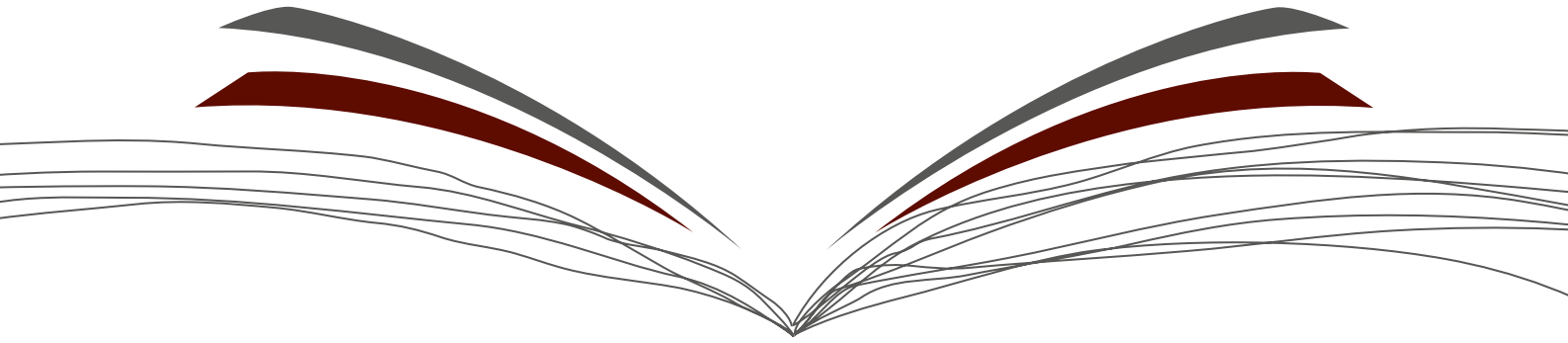

InspiroMAP

Téma hodiny	**Na prahu ateliérů slavných umělců**
ZŠ 1. – 5. ročník	4. – 5. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, člověk a jeho svět, výtvarná výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, žák umí rekapitulovat základní životopisná fakta, žák si rozvíjí cit pro individuální umělecké vyjádření, učí se kritickému přístupu, žák umí stručně popsat umělecké výtvarné dílo
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – úvodní slovo, křížovka, diskuse 2. Práce ve skupinách (každá skupina má zadaného svého umělce), hledání životopisných zajímavostí, pokus o interpretaci některých děl a zhodnocení stylu tvorby 3. Prezentace jednotlivých skupin 4. Individuální zápis do PL 5. Tvorba časové osy – na tabuli, děti vpisují dataci 6. Učíme se od mistrů – výtvarná část, žáci zkouší napodobit styl umělce, o němž referovali, můžete jim práci zpestřit poslechem renesanční hudby 7. Individuální práce s pracovním listem – shrnutí rysů uměleckonaučné literatury, práce s informacemi 8. Společné ocenění vzniklých díle, jejich výstava.
Pomůcky	Pracovní listy pro žáky i pro skupiny, encyklopedie věnovaná malířství od 13. století do současnosti, PC s připojením k internetu, dataprojektor, hudební nahrávka renesanční hudby, výkresy tuše, vodové barvy, pastely, lepidlo.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Ch. Ayresová: Životy slavných umělců. Praha: Slovart, 2008. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy Ch. Ayresové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Podněty k diskusi:

Už jsme si četli o mimořádných mužích i ženách, o vědcích, cestovatelích, sportovcích a aktivistech, ale zatím jsme velkým obloukem obcházeli další obrovský kus lidské činnosti – a to je umění. Potřeba zachytit krásu okolo sebe, případně ji vytvořit. Chodí někdo z vás do ZUŠ na výtvarný obor? Nebo má někdo někoho z rodičů, prarodičů, blízkých lidí výtvarníkem? Kdo ještě nikdy nebyl ve výtvarném ateliéru? Zkuste se navzájem podělit se svými zážitky (bývají tam veliká okna, spousta nedokončených soch, kreseb, maleb apod., zvláštně to tam voní oleji, fermežemi, rozpouštědly, bývá tam dost nepořádek, ale zároveň úplně nepopsatelná atmosféra. A my dnes půjdeme nakouknout pod pokličku některým velikánům výtvarného umění posledních 7. století. Všichni mají něco společného – vyluštěte křížovku a určitě na to přijdete.

1							**M**	**O**	**Z**	**A**	**I**	**K**	**A**
2					**O**	**B**	**R**	**A**	**Z**				
3							**D**	**L**	**Á**	**T**	**O**		
4				**Z**	**Á**	**T**	**I**	**Š**	**Í**				
5							**D**	**Ř**	**E**	**V**	**O**	**Ř**	**E**	**Z**
6								**S**	**T**	**O**	**J**	**A**	**N**	
7						**P**	**O**	**R**	**T**	**R**	**É**	**T**		
8				**V**	**Ý**	**S**	**T**	**A**	**V**	**A**				
9	**S**	**O**	**CH**	**A**	**Ř**	**S**	**T**	**V**	**Í**					

TAJENKA

1. Výtvarné dílo poskládané na podložku z mnoha kamínků, kousků dlaždic nebo sklíček
2. Výsledek malířské práce, obvykle zarámovaný
3. Potřeb pro řezbáře a sochaře, bývá velmi ostré
4. Druh obrazu zaměřený na několik předmětů ztvárněných blízko sebe, např. na stole několik knih, váza s květinami a káva

5. výtvarná technika, kdy se do dřevěné desky vyřeže obraz, na ten se nanese barva a tiskne
6. Pomůcka pro malíře, aby plátno, na kterém maluje, neleželo na stole nebo na zemi
7. Druh obrazu zaměřený výhradně na namalování tváře a max. ramen.
8. Obrazy dočasně umístěné v jedné galerii, kam si je mohou lidé přijít prohlédnout. Někdy se na ní obrazy neobchodují, jindy je možno obraz zakoupit.
9. Druh výtvarného umění, kdy se díla tvoří prostorově z různých materiálů, od dřeva, hlíny, kovu, až po ušlechtilý mramor.

PODKLADY PRO SKUPINOVOU PRÁCI

ZADÁNÍ:

Každá skupina obdrží pracovní list pro skupinu, kde bude kratičký medailonek malíře spolu s několika fakty o něm a jeho vlastním vyobrazením

Žáci mají za úkol:

- ověřit si, jak se správně malířovo jméno vyslovuje
- doplnit životopisné údaje malíře
- doplnit zajímavosti ze života
- pokusit se stručně popsat jeho tvorbu na základě děl, která má skupina k dispozici
- připravit se na stručnou prezentaci o životě a díle daného autora před třídou

K práci můžete použít nejrůznější typy dějin umění nebo autorských monografií, velmi dobře poslouží Dějiny umění od J. Pijoana , případně Gombrichův Příběh umění. Děti by k dispozici měly mít i knihu Ch. Ayresové Životy slavných umělců.

LEONARDO DA VINCI

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

MICHELANGELO

MICHELANGELO

Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni, známý dnes jako Michelangelo, (1475–1564) byl sochař, malíř, architekt, válečný poradce a básník. Byl to geniální umělec, jemuž se již za jeho života přezdívalo „božský".

Dřevořez z knihy Giorgia Vasariho Životy *nejvýznačnějších malířů, sochařů a architektů*

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

EL GRECO

EL GRECO

Domenikos Theotokópulos (1541–1614) byl již za svého života znám jako El Greco (Řek). Většinu svého tvůrčího života strávil ve Španělsku, kde maloval převážně obrazy s náboženskou tematikou. Jeho výtvarný styl vychází z italského malířství, ale ve Španělsku byl pokládán za ojedinělý.

Vlastní podobizna, 1584–1604

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

REMBRANDT

REMBRANDT

Rembrandt van Rijn (1606–1669) si získal jméno jako největší holandský malíř portrétů. Celý život také maloval a tiskl vlastní podobizny v různých oděvech a postojích.

Vlastní podobizna, 1658

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

FRANCISCO DE GOYA

Francisco de Goya

Francisco José de Goya y Lucientes (1746–1828) je největší španělský malíř své generace. Proslavilo jej jak jeho pozdější dílo plné tvůrčí obrazotvornosti, tak portréty mocných a proslulých. Díky jeho mistrovské práci se štětcem totiž vše, co namaloval, doslova ožilo.

Vlastní portrét v ateliéru, 1790–95

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

EUGÈNE DELACROIX

EUGÈNE DELACROIX

Ferdinand Victor Eugène Delacroix (1798–1863) maloval vášnivě barvité a dramatické obrazy, jež byly v rozporu s tehdy uznávaným novoklasickým stylem. Byl označován za vůdce romantismu. I přes chatrné zdraví houževnatě pracoval a namaloval množství obrazů a kreseb.

Vlastní podobizna, 1837

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

CLAUDE MONET

CLAUDE MONET

Claude Oscar Monet (1840–1926) je nejvýznamnější impresionistický malíř. Celý svůj život maloval pod širým nebem neboli v plenéru. Soustředil se na proměny krajiny, jež způsobuje světlo. Pro jejich zdůraznění tvořil série obrazů téhož místa v různých denních a ročních dobách.

Vlastní podobizna, kolem 1917

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

VINCENT VAN GOGH

VINCENT VAN GOGH

Vincent Willem van Gogh (1853–1890) prodal za svého života pouze jediný obraz. Dnes jsou jeho výrazné malby krajin, lidí a místností tvořené typickými širokými, silnými tahy štětce vysoce ceněné.

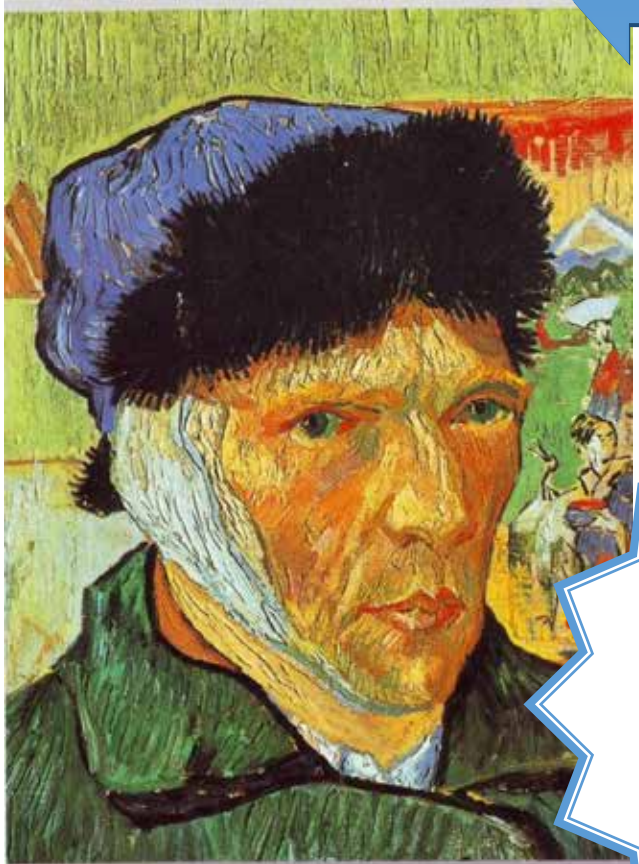

Vlastní podobizna s ovázaným uchem, 1889

.....

(výslovnost jména)

ŽIVOT:

ZAJÍMAVOSTI:

LEONARDO DA VINCI

MICHELANGELO

EL GRECO

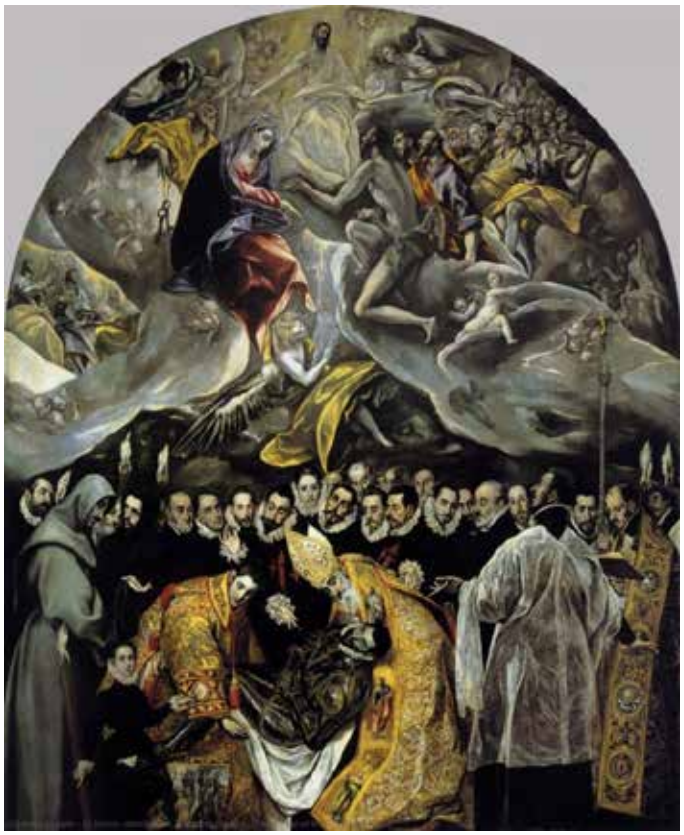

REMBRANDT

FRANCISCO DE GOYA

EUGÈNE DELACROIX

CLAUDE MONET

VINCENT VAN GOGH

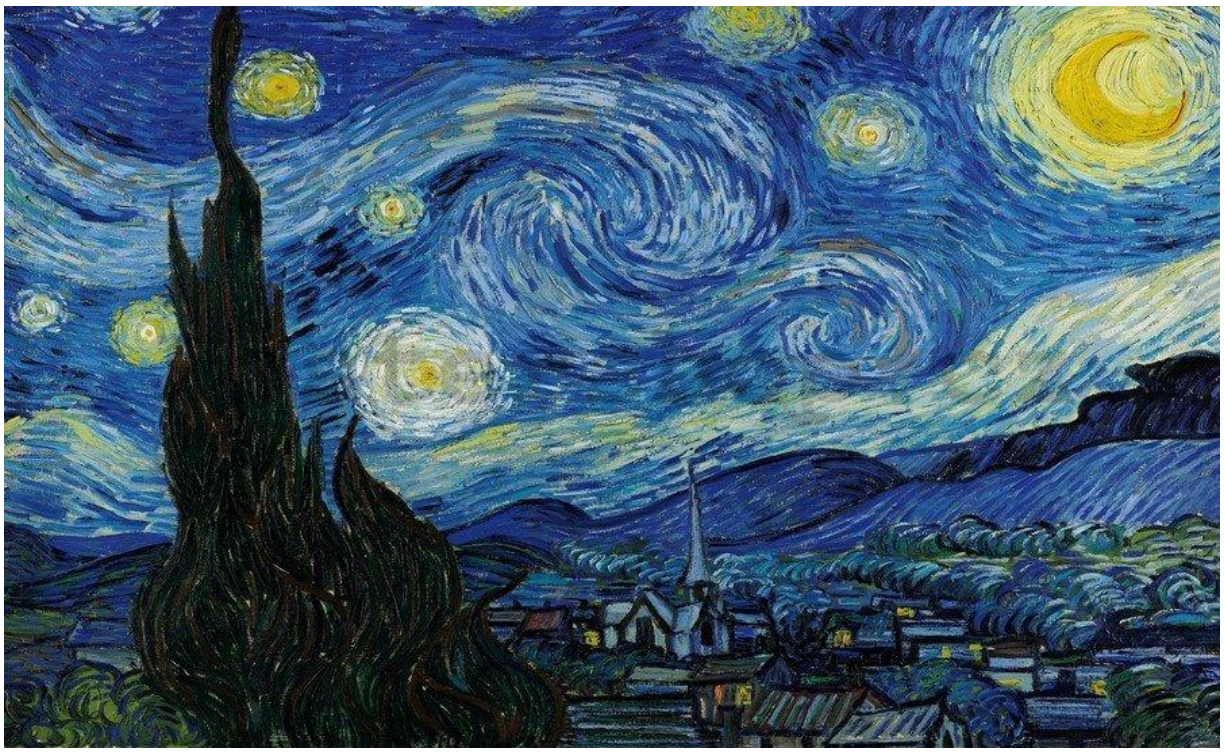

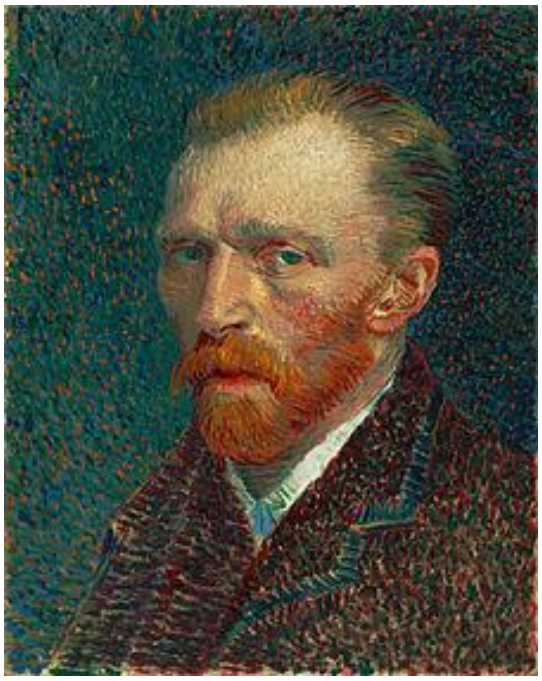

Pozornost směřujte k:

- vnitřní žánrové různorodosti (od životopisné literatury až po encyklopedie apod.)
- zachovaná musí být umělecká hodnota (tedy estetická kvalita textu, ilustrací i celé knihy) a zároveň informace musí být validní, přiměřeně sdělované a ověřitelné
- autorský záměr simulovat náš zájem, fantazii
- v literatuře pro mládež není přesná hranice mezi fiction a non-fiction

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Společný prvek osobností dnešního tématu. Vylušti:

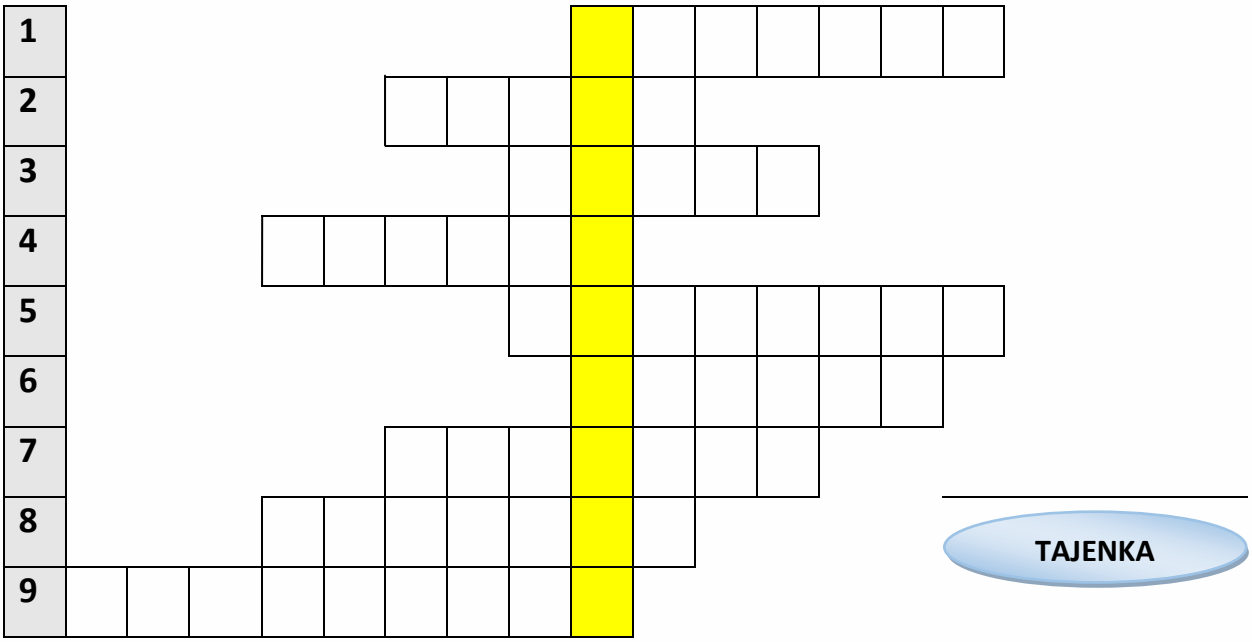

1. Výtvarné dílo poskládané na podložku z mnoha kamínků, kousků dlaždic nebo sklíček
2. Výsledek malířské práce, obvykle zarámovaný
3. Potřeb pro řezbáře a sochaře, bývá velmi ostré
4. Druh obrazu zaměřený na několik předmětů ztvárněných blízko sebe, např. na stole několik knih, váza s květinami a káva
5. výtvarná technika, kdy se do dřevěné desky vyřeže obraz, na ten se nanese barva a tiskne
6. Pomůcka pro malíře, aby plátno, na kterém maluje, neleželo na stole nebo na zemi
7. Druh obrazu zaměřený výhradně na namalování tváře a max. ramen.
8. Obrazy dočasně umístěné v jedné galerii, kam si je mohou lidé přijít prohlédnout. Někdy se na ní obrazy neobchodují, jindy je možno obraz zakoupit.
9. Druh výtvarného umění, kdy se díla tvoří prostorově z různých materiálů, od dřeva, hlíny, kovu, až po ušlechtilý mramor.

ÚKOL 2
Životy umělců. Pracuj podle zadání a doplň:

ZVOLENÝ UMĚLEC:

.....

ŽIVOTOPISNÁ FAKTA:

NAROZEN ..... ZEMŘEL.....

STUDOVAL.....

BYDLEL.....

NEJSLAVNĚJŠÍ DÍLA.....

.....

.....

OTÁZKY:

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ZAJÍMAVOSTI:

ÚKOL 3

Uměleckonaučná literatura. Vzpomeň si, co o ní víš:

patří do ní:	hlavní rysy:
• encyklopedie • obr. slovníky • životopisná l. • l. s historickou tem. • l. s přírodní tem. • non-fiction • ..... •	.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Čím barevněji vybarvíš obrázek, tím lépe to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Tymián z Oxary

Blažková, K.

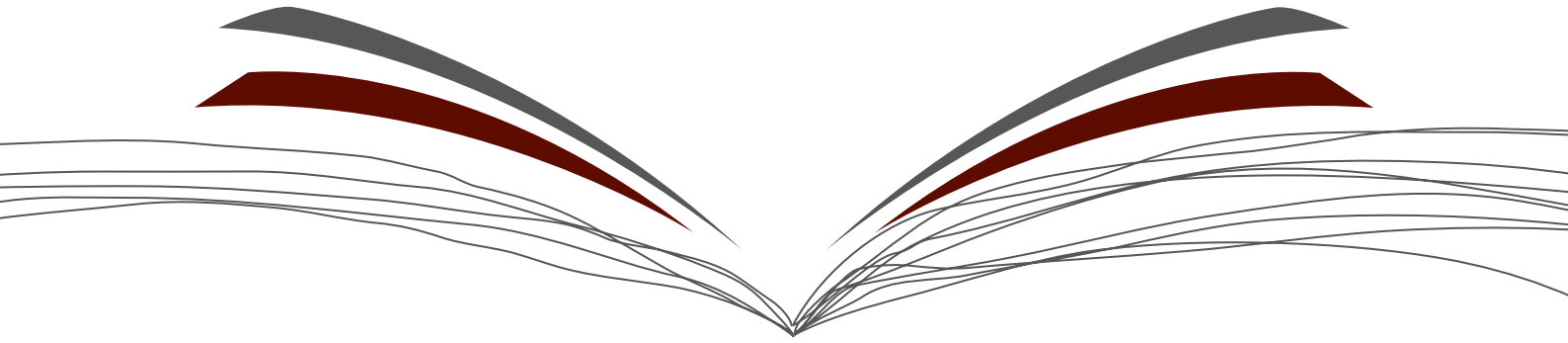

InspiroMAP

Téma hodiny	**Co se skrývá za knihami?**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák umí rozehrát obraznost textu, rozumí pojmu fantasy
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Diskuse ve skupinách – losování pomocí hodu kostkou s otázkami 5. Individuální práce s pracovním listem 6. Společná práce s vybranými jazykovými prostředky (obraznost spojená s krajinou, s místem; mluva dospívajících včetně občasného vulgarismu apod.) 7. Dotvoř text – dopište za Justýnu kousek textu
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	K. Blažková: Tymián z Oxary. Praha: Argo, 2019. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy K. Blažkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

TYMIÁN Z OXARY

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Justýna, to je teda jméno! To vám řeknu. Ale nevymyslela jsem si ho já. To je vám snad jasné. Má ho na svědomí moje mamka. Ona je docela praštěná. Já vím, že by se to o mámách říkat nemělo, ale je to tak. Mám ji strašně moc ráda. Možná i proto, že je praštěná tak nějak... roztomile?

Já jsem prý docela nudná. Alespoň to tvrdí kamarádi ze třídy. Tedy chtěla bych, aby byli moji kamarádi. Ale nejsou. Proč? Protože si s nimi nemám většinou o čem povídat. Holky se chtějí bavit hlavně o módě a o klucích. Módě nerozumím a na klucích nevidím nic zajímavého.

Kluci se zase chtějí bavit o počítačových hrách. A ty nehraji. Kromě Subnautiky, protože se v ní pohybujete v podmořském světě, a já moře zbožňuju.

Třebaže jsem tam ve skutečnosti ještě nikdy nebyla...

Mamka mi pořád slibuje prázdniny u moře, ale zatím na ně nedošlo. Jenže Subnautiku naši kluci zas tak moc nežerou. Jedině snad Matouš. Ale stydím se s ním o tom bavit, protože by se nám pak všichni pošklebovali, že se milujeme. Což fakt neeeeeeee. Chápejte!

Takže jsem kapku outsider.

Outsider Džas.

Tak mi říkají.

Líbí se mi, když vynechají to první slovo.

Což většinou dělají, takže je mám docela ráda. Oni mě teda asi nijak v lásce nemají, protože mě nebaví to, co baví je. Ale to už jsem vám říkala.

Víte, co mě nejvíc fascinuje? Nebudete se mi smát?

Knížky!

Mám to stopro po mámě. Nevím, jestli to mám i po tátovi, protože v mém rodném listě je v příslušné kolonce (kde má být vyplněné tátovo jméno) taková nesympatická věta: Otec neznámý.

Když mamku otravuju a vyptávám se na tátu, začne se všelijak kroutit a mnout si nos a protáčet oči a já vím docela určitě, že si na mě něco vymýšlí. Poznám to, protože lhaní jí moc nejde...

Já s tím problém nemám. Vymýšlet si umím.

Možná bych mohla být spisovatelkou. Jako mamka.

Mamka totiž pár knížek napsala. Vydali jí je v jednom nakladatelství, které ale už zkrachovalo.

Myslím, že jsou její knihy docela dobré...

A sakra! Teď lžu!

Podněty k diskusi:

- Už jste se někdy cítili mezi ostatními divně kvůli jiným zájmům, jinému rodinnému zázemí, divnému jménu apod.? Takové pocity jsou normální a každý je občas má.
- Justýna z knihy je umí dobře popsat.
- Na samém počátku ji zastihneme doma během volné soboty, kdy se nudí, ale to se brzy změní...

Uvedení do děje:

Justýna se v sobotu znechuceně nudí a snaží se vyburcovat mámu k nějaké odpovědi. Jenže jí najednou začne odpovídat někdo jiný. Po chvíli zjistí, že její nový kamarád vypadá jako obyčejný kluk, ale je z planety Oxara (resp. z knihy o ní) a snaží se zachránit svůj svět, který se řítí do války a následné záhuby. Je totiž nutné, aby někdo situaci pochopil a nedokončenou knihu o Oxaře dopsal. Justýna naváže s chlapcem Tymiánem pevné přátelství a rozhodne se navštívit jeho svět, aby ho zachránila. Ale porozumět všem vnitřním vztahům a intrikám není vůbec snadné.

Uviděla jsem Zámek.

Seděl jako žába na leknínu uprostřed megaobří škeble. Měl snad milion různých věžiček a věží zdobených perlami. Zámek se třpytil jako drahokam. Jeho modrofialový

diamant. Jeho lesk a třpyt se odrážel do okolí a vytvářel zrcadlový dojem. Jako by tam bylo těch zámků víc, ale zároveň jste věděli, že tam je vážně jenom jeden.

Před zámeckou bránou stála zahalená vysoká postava. Zastoupila nám cestu.

„Stát," zaduněla hromovým hlasem.

„Heslo je Justýna," řekl nevzrušeně Medúzák.

Jen on věděl, co a jak. Tymián byl teď taky mimo. Sice ne tak jako já, ale kapku ano. Medúzák mu nestačil nic vysvětlit.

Ten zahalený týpek odstoupil od brány a nechal nás projít. Vešli jsme do chodby. Na stěnách visely prapodivné obrazy připomínající matematické vzorce. Podlahu tvořila ledová plocha, v níž byly zmrzlé rybí šupiny různých velikostí. Nebezpečně se blýskala. Bála jsem se, že mi to bude podkluzovat...

A měla jsem pravdu!

Klouzalo to jako blázen.

Po prvním váhavém krůčku jsem okamžitě upadla. Zato Tymián s Medúzákem si vykračovali, jakoby nic.

Oba dva mě čapli a z obou stran podepřeli tak, že mě v podstatě poponášeli těsně nad podlahou až na úplný konec chodby. Tam se za dveřmi z peří (asi vodních ptáků) nacházel královský sál.

Všude se to blýskalo a vlnilo jako obrazy na vodní hladině. Uprostřed stál trůn. Tvořily ho hlavy dvou dravých mořských ryb, které měly v tlamě předmět podobný velikánské amfóře. Na trůnu seděla princezna.

Karya.

Poznala jsem ji okamžitě. Na čele měla růžovou perlu.

Její dlouhé modrozlaté vlasy se převalovaly jako mořské vlny a z vršku hlavy dopadaly s tichým šuměním na zem. Na konečcích se bělaly mořskou pěnou.

„Tak to je ta lidská holčička," ozvala se Karya, když si mě podrobně prohlédla.

Jaká holčička? V duchu jsem se teda pohoršila, to vám řeknu. Bude mi třináct!

„Přivedl jsem je, jak sis přála, Karyo," řekl pokorně Medúzák a poklekl. Vypadal legračně. Jeho červené srdíčko se znovu rozvibrovalo. Chudák. Dalo se v něm číst jako v otevřené knize. Srdce prozradilo, kdy je rozrušený nebo zahanbený.

Pan Louskáček si asi vzal příklad z E. T. Mimozemšťana, když Medúzáka vymýšlel, blesklo mi hlavou. A nedošlo mu, že to nemusí být vždycky příjemné...

„Tymiáne, měla bych ti objasnit, proč jsem jednomu ze svých poddaných přikázala vzít ti náramek," obrátila se Karya na mého druhého kamaráda.

Ten se na ni vesele usmál, ale nepoklekl. Zůstal stát.

„Jako jediné dítě lidského druhu, které zde žije, jsi pouze ty mohl navázat kontakt s lidským světem a přivést k nám člověka schopného dopsat náš příběh. Víš dobře, že po smrti pana Louskáčka zde vládne chaos. Moji sourozenci se mě snaží vystrnadit z trůnu.

Kromě toho naši zemi každou chvíli napadají Hrozotvorové ze vzdálené Brénie a Žravé sasanky z blízké Dálie. A to nemluvím o tom, že se někdo neustále touží zmocnit Královské škeble, ve které se začíná tvořit nová předurčující perla. Vy dva víte, že jakmile perla dosáhne

velikosti dvou lidských srdcí, začíná přeměna. Je to velmi zdlouhavý proces, kterým započíná éra nového vládce naší říše.“

Podněty k interpretaci:

- Justýna se rozhlíží po vodním světě zcela novým pohledem. Takovou říši ještě nikdy neviděla – čeho si všimla? A čeho jste si všimli vy?
- V ukázce vystupují 4 postavy – Justýna, Tymián, Medúzák a Karya. Jak byste je charakterizovali?
- Kdo vám je sympatičtější a kdo méně?

OTÁZKY KE SKUPINOVÉ DISKUSI

Losování ke skupinové diskusi může probíhat běžnou hrací kostkou případně jiným losovacím systémem. Seznam otázek pro skupiny:

•	**KDYBY SES OCITL/A V PODMOŘSKÉM SVĚTĚ, CO BY TĚ ZAJÍMALO A CO BYS CHTĚL/A VIDĚT?**
• •	**VADILO BY TI ZAPLÉST SE DO CIZÍCH PROBLÉMŮ A INTRIK, NEBO BYS POMOHL/A RÁDA?**
• • •	**CHTĚL/A BYS BÝT MEDÚZÁKEM S VIDITELNÝM SRDCEM? PROČ ANO NEBO PROČ NE?**
• • • •	**KDYBY SE U TEBE V POKOJI OBJEVIL CIZÍ KLUK S TÍM, ŽE JE ZÁSTUPCE JINÉHO SVĚTA, VĚŘIL/A BYS MU?**
• • • • •	**JE TI SYMPATICKÁ KARYA? JAK NA TEBE PŮSOBÍ?**
• • • • • •	**CHTĚL/A BY SES KAMARÁDIT S TYMIÁNEM? A S JUSTÝNOU? PROČ ANO NEBO PROČ NE?**

ILUSTRACE K INTERPRETACI PROSTŘEDÍ A
NÁSLEDNÉ FANTAZIJNÍ HŘE

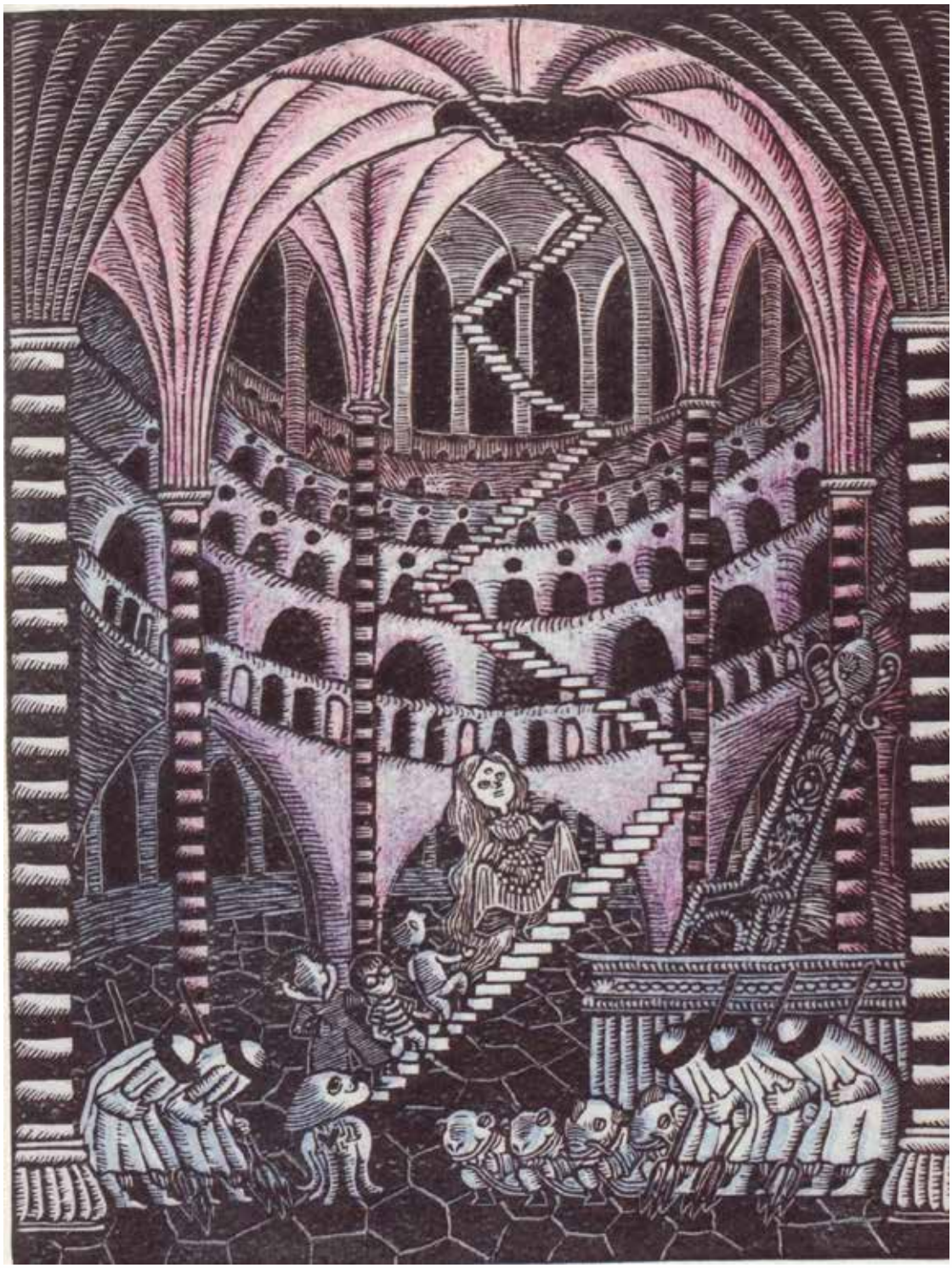

Podněty k interpretaci:

- Všimněte si popisu paláce, koresponduje vám s ilustrací?
- Co ve vás vyvolává barevnost ilustrace? Líbí se vám?
- Připomíná vám obrázek opravdu podmořské hlubiny?
- Zkuste nakreslit svůj vlastní podmořský palác...
- Zaměřte se na obraty: seděl jako žába na leknínu uprostřed megaobří škeble; měl milion různých věžiček a věží ozdobených perlami, zámek se třpytil jako drahokam, jako modrofialový diamant...
- Zkuste charakterizovat Justýnu podle její vnitřní řeči (tedy myšlenek).
- Mluví jinak než Tymián? Proč asi?

Pracovní list: TYMIÁN Z OXARY

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Seznamte se s Justýnou. Pozorně čtěte:

Justýna, to je teda jméno! To vám řeknu. Ale nevymyslela jsem si ho já. To je vám snad jasné. Má ho na svědomí moje mamka. Ona je docela praštěná. Já vím, že by se to o mámách říkat nemělo, ale je to tak. Mám ji strašně moc ráda. Možná i proto, že je praštěná tak nějak... roztomile?

Já jsem prý docela nudná. Alespoň to tvrdí kamarádi ze třídy. Tedy chtěla bych, aby byli moji kamarádi. Ale nejsou. Proč? Protože si s nimi nemám většinou o čem povídat. Holky se chtějí bavit hlavně o módě a o klucích. Módě nerozumím a na klucích nevidím nic zajímavého.

Kluci se zase chtějí bavit o počítačových hrách. A ty nehraji. Kromě Subnautiky, protože se v ní pohybujete v podmořském světě, a já moře zbožňuju.

Třebaže jsem tam ve skutečnosti ještě nikdy nebyla...

Mamka mi pořád slibuje prázdniny u moře, ale zatím na ně nedošlo. Jenže Subnautiku naši kluci zas tak moc nežerou. Jedině snad Matouš. Ale stydím se s ním o tom bavit, protože by se nám pak všichni pošklebovali, že se milujeme. Což fakt neeeeeeee. Chápejte!

Takže jsem kapku outsider.

Outsider Džas.

Tak mi říkají.

Líbí se mi, když vynechají to první slovo.

Což většinou dělají, takže je mám docela ráda. Oni mě teda asi nijak v lásce nemají, protože mě nebaví to, co baví je. Ale to už jsem vám říkala.

Víte, co mě nejvíc fascinuje? Nebudete se mi smát?

Knížky!

Mám to stopro po mámě. Nevím, jestli to mám i po tátovi, protože v mém rodném listě je v příslušné kolonce (kde má být vyplněné tátovo jméno) taková nesympatická věta: Otec neznámý.

Když mamku otravuju a vyptávám se na tátu, začne se všelijak kroutit a mnout si nos a protáčet oči a já vím docela určitě, že si na mě něco vymýšlí. Poznám to, protože lhaní jí moc nejde...

Já s tím problém nemám. Vymýšlet si umím.

Možná bych mohla být spisovatelkou. Jako mamka.

Mamka totiž pár knížek napsala. Vydali jí je v jednom nakladatelství, které ale už zkrachovalo.

Myslím, že jsou její knihy docela dobré...

A sakra! Teď lžu!

Hlavní postava se jmenuje:.....

Její maminka je:.....

Co dělá Džas v sobotu:.....

ÚKOL 2

Vítejte v podmořské říši. Čti a poslouchej:

Uviděla jsem Zámek.

Seděl jako žába na leknínu uprostřed megaobří škeble. Měl snad milion různých věžiček a věží zdobených perlami. Zámek se třpytil jako drahokam. Jeho modrofialový diamant. Jeho lesk a třpyt se odrážel do okolí a vytvářel zrcadlový dojem. Jako by tam bylo těch zámků víc, ale zároveň jste věděli, že tam je vážně jenom jeden.

Před zámeckou bránou stála zahalená vysoká postava. Zastoupila nám cestu.

„Stát," zaduněla hromovým hlasem.

„Heslo je Justýna," řekl nevzrušeně Medúzák.

Jen on věděl, co a jak. Tymián byl teď taky mimo. Sice ne tak jako já, ale kapku ano. Medúzák mu nestačil nic vysvětlit.

Ten zahalený týpek odstoupil od brány a nechal nás projít. Vešli jsme do chodby. Na stěnách visely prapodivné obrazy připomínající matematické vzorce. Podlahu tvořila ledová

plocha, v níž byly zmrzlé rybí šupiny různých velikostí. Nebezpečně se blýskala. Bála jsem se, že mi to bude podkluzovat...

A měla jsem pravdu!

Klouzalo to jako blázen.

Po prvním váhavém krůčku jsem okamžitě upadla. Zato Tymián s Medúzákem si vykračovali, jakoby nic.

Oba dva mě čapli a z obou stran podepřeli tak, že mě v podstatě poponášeli těsně nad podlahou až na úplný konec chodby. Tam se za dveřmi z peří (asi vodních ptáků) nacházel královský sál.

Všude se to blýskalo a vlnilo jako obrazy na vodní hladině. Uprostřed stál trůn. Tvořily ho hlavy dvou dravých mořských ryb, které měly v tlamě předmět podobný velikánské amfóře. Na trůnu seděla princezna.

Karya.

Poznala jsem ji okamžitě. Na čele měla růžovou perlu.

Její dlouhé modrozlaté vlasy se převalovaly jako mořské vlny a z vršku hlavy dopadaly s tichým šuměním na zem. Na konečcích se bělaly mořskou pěnou.

„Tak to je ta lidská holčička," ozvala se Karya, když si mě podrobně prohlédla.

Jaká holčička? V duchu jsem se teda pohoršila, to vám řeknu. Bude mi třináct!

„Přivedl jsem je, jak sis přála, Karyo," řekl pokorně Medúzák a poklekl. Vypadal legračně. Jeho červené srdíčko se znovu rozvibrovalo. Chudák. Dalo se v něm číst jako v otevřené knize. Srdce prozradilo, kdy je rozrušený nebo zahanbený.

Pan Louskáček si asi vzal příklad z E. T. Mimozemšťana, když Medúzáka vymýšlel, blesklo mi hlavou. A nedošlo mu, že to nemusí být vždycky příjemné...

„Tymiáne, měla bych ti objasnit, proč jsem jednomu ze svých poddaných přikázala vzít ti náramek," obrátila se Karya na mého druhého kamaráda.

Ten se na ni vesele usmál, ale nepoklekl. Zůstal stát.

„Jako jediné dítě lidského druhu, které zde žije, jsi pouze ty mohl navázat kontakt s lidským světem a přivést k nám člověka schopného dopsat náš příběh. Víš dobře, že po smrti pana Louskáčka zde vládne chaos. Moji sourozenci se mě snaží vystrnadit z trůnu.

Kromě toho naši zemi každou chvíli napadají Hrozotvorové ze vzdálené Brénie a Žravé sasanky z blízké Dálie. A to nemluvím o tom, že se někdo neustále touží zmocnit Královské škeble, ve které se začíná tvořit nová předurčující perla. Vy dva víte, že jakmile perla dosáhne velikosti dvou lidských srdcí, začíná přeměna. Je to velmi zdlouhavý proces, kterým započíná éra nového vládce naší říše."

ÚKOL 3
Jak se vám líbí Karya a ostatní? Losujte otázky a společně prodiskutujte

•	**KDYBY SES OCITL/A V PODMOŘSKÉM SVĚTĚ, CO BY TĚ ZAJÍMALO A CO BYS CHTĚL/A VIDĚT?**
• •	**VADILO BY TI ZAPLÉST SE DO CIZÍCH PROBLÉMŮ A INTRIK, NEBO BYS POMOHL/A RÁDA?**
• • •	**CHTĚL/A BYS BÝT MEDÚZÁKEM S VIDITELNÝM SRDCEM? PROČ ANO NEBO PROČ NE?**
• • • •	**KDYBY SE U TEBE V POKOJI OBJEVIL CIZÍ KLUK S TÍM, ŽE JE ZÁSTUPCE JINÉHO SVĚTA, VĚŘIL/A BYS MU?**
• • • • •	**JE TI SYMPATICKÁ KARYA? JAK NA TEBE PŮSOBÍ?**
• • • • • •	**CHTĚL/A BY SES KAMARÁDIT S TYMIÁNEM? A S JUSTÝNOU? PROČ ANO NEBO PROČ NE?**

Co tě na jednotlivých postavách nejvíc zaujalo?

Tymián

Medúzák

Karya

Džas

ÚKOL 4
Podmořský zámek zblízka. Prohlédni si obrázek a zkus interpretovat:

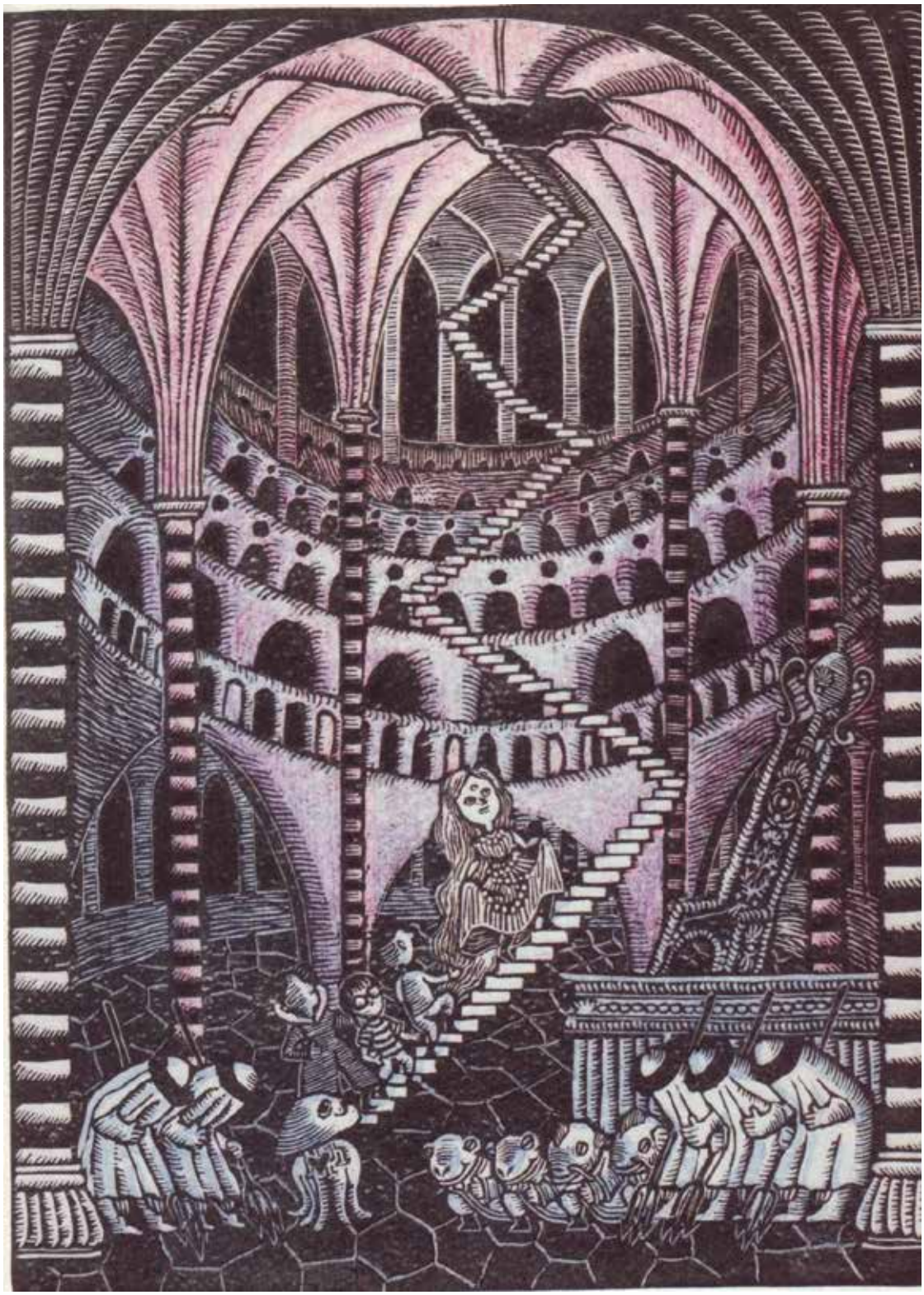

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Čím větší medúza, tím lepší úspěch:

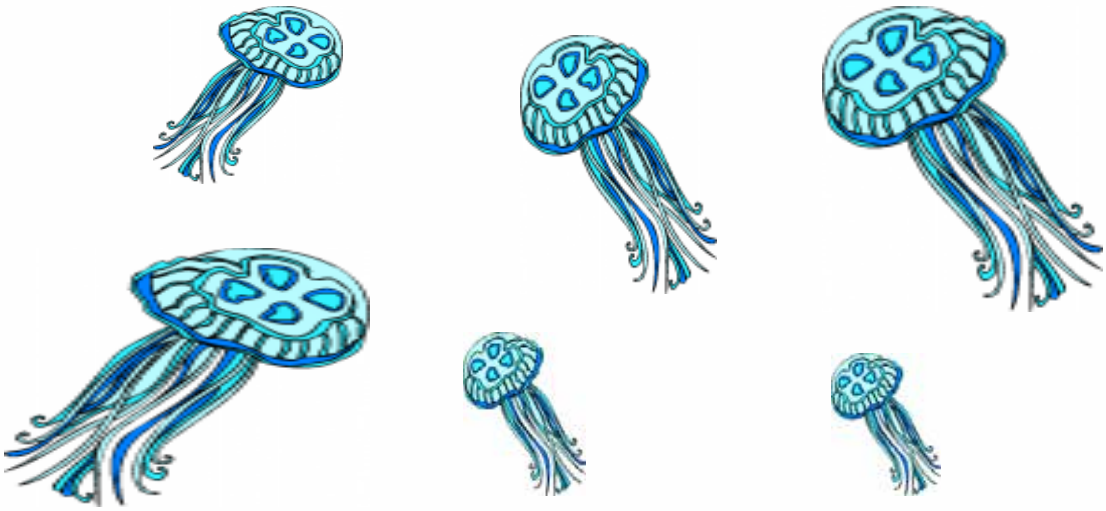

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Světoví Češi

Černý, J.
Fixl, J.
Jůzlová, J.

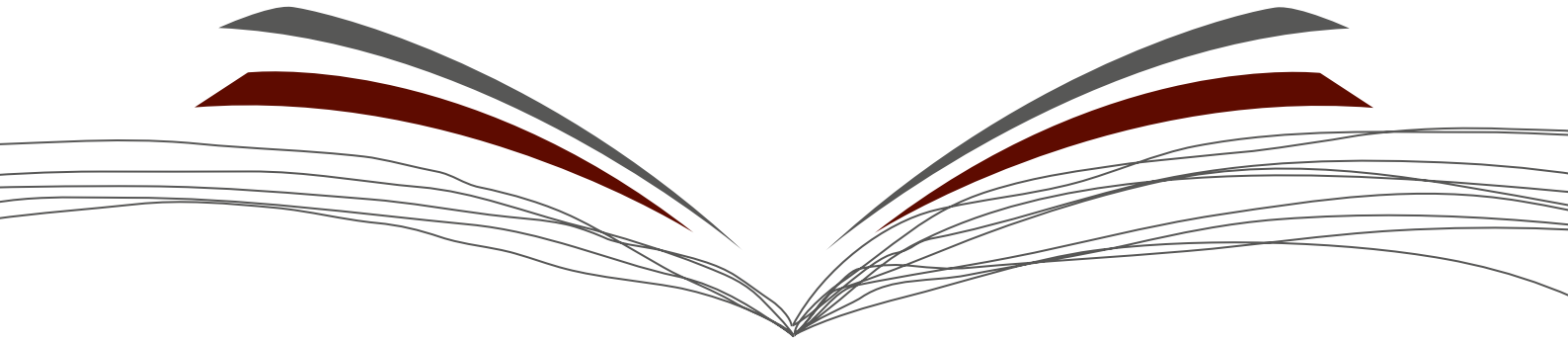

InspiroMAP

Téma hodiny	**Světoví Češi ve světě**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, chápe přínos uměleckonaučné literatury, umí samostatně či s malou dopomocí dohledávat informace, informace třídí a jednoduše interpretuje
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – kvíz – jaké znáš české vynálezy a osobnosti, společná diskuse 2. Společná četba části ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které osobnosti v ukázkách vystupují, kde se odehrává děj 4. Práce ve skupinách – zjišťování dalších informací, dohledávání zajímavostí..., zakreslování do mapy, tvorba podkladu pro prezentaci spolužákům. 5. Individuální práce s pracovním listem (pravopis národností, lokalit – velká písmena) 6. Společná kontrola 7. Napiš cestovateli dopis.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, kniha Polárníci na kře ledové, Na sever od Zambezi, jakákoli publikace Hanzelky a Zikmunda, globus, případně vytištěná mapa světa, lepicí lístečky, špendlíky (praporky)
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	J. Černý, J. Fixl, J. Jůzlová: Světoví Češi. Praha: Mladá fronta, 2015. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Černého, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

Kdo vynalezl:

1. silonky
    a. Čech
    b. Američan
    c. Francouz
2. knihtisk
    a. Němec
    b. Ital
    c. Číňan
3. měkké kontaktní čočky
    a. Rus
    b. Nor
    c. Čech
4. záchytnou stanici pro alkoholiky
    a. Dán
    b. Rus
    c. Čech
5. penicilin
    a. Francouz
    b. Angličan
    c. Slovák
6. lodní šroub
    a. Ital
    b. Španěl
    c. Čech
7. krevní skupiny
    a. Švýcar
    b. Čech
    c. Rakušan
8. nanovlákna
    a. Američan
    b. Japonec
    c. Čech
9. semtex
    a. Čech
    b. Ukrajinec
    c. Ir

Podněty k diskusi:

- Přestože má český národ nevelké území a komplikovanou historii, přispěl mnohým k tomu, aby se lidem žilo lépe.
- Znáte nějaké další významné vynálezy?
- Jaké znáte české sportovce, umělce, vědce

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

MUŽ NA ZAMBEZI
Emil Holub
(1847–1902)

Afriku sice Evropané začali prozkoumávat již v 15. století, avšak kromě úzkého pruhu pobřeží toho z ní moc neznali. Africké řeky byly těžko splavné, jejich břehy bažinaté. Přístupu od severu bránila Sahara, největší poušť na světě, vnitrozemí Afriky pokrývaly neprostupné pralesy. Až v 19. století se našli odvážlivci, kteří se do nitra světadílu vydali. Jedním z nich byl i Čech Emil Holub.

Narodil se ve východočeských Holicích v rodině lékaře. V dětství přečetl cestopis o Africe Davida Livingstona, a ten předurčil jeho život. Na přání otce vystudoval medicínu a hned po ukončení studia roku 1972 se rozhodl, podporován vlastencem a mecenášem českých cestovatelů Vojtou Náprstkem, vydat do jižní Afriky.

První Holubův pobyt v Africe trval víc než sedm let. Pracoval tam jako lékař a za vydělané peníze podnikl tři výpravy na území Transvaalu a Kapska, prozkoumal tok řeky Zambezi a Viktoriiny vodopády, které jako první popsal. Prováděl nejrůznější měření, kreslil, sbíral přírodniny a studoval život afrických kmenů. Nashromážděné exponáty pravidelně posílal do Čech Náprstkovi. Psal také různé články do českých novin a časopisů.

Do Evropy se vrátil v roce 1979 s řadou sbírkových předmětů a čas věnoval přednáškám ve všech částech monarchie. Při nich se ve Vídni seznámil s osmnáctiletou Růženou Hofovou, se kterou se v listopadu 1883 oženil. Vzápětí znovu vyrazil do Afriky a jeho cílem bylo projít celým světadílem od jihu až do Káhiry. Na prestižní expedici mu přispěl i sám císař. Spolu s ním do Afriky odplulo šest mužů, bývalých vojáků, a také jeho novomanželka, která se například naučila domorodý jazyk, preparovala zabitá zvířata či zašívala členům výpravy oděvy. Holub předpokládal, že výprava bude probíhat podobně jako ty minulé, kdy cestoval většinou sám. Jenže tato expedice byla daleko větší, vezla spoustu materiálu, za který

bylo třeba platit clo, musel shánět povozy, žádat souhlas náčelníka k vstupu na jejich území a k postavení tábora... Jen cesta z Kapského Města k vodopádům mu trvala rok a půl a byla plná útrap. Když pak chtěli projít územím bojovných Mašukulumbů, povolení nedostali; domorodci Holuba považovali za bílého kouzelníka a snažili se celou výpravu pozabíjet a okrást. Po mnoha strastech se Emil Holub musel vrátit.

Do Čech přijel na konci září 1887 a i přes prožité nesnáze přivezl mnoho přírodovědného a národopisného materiálu a poznatků, oceňovaných vědci doma i v zahraničí. Třetí výpravu již ze zdravotních důvodů neuskutečnil.

David Livingstone

Holubovo životní směřování ovlivnila kniha skotského cestovatele Davida Livingstona, kterou přečetl asi ve 13 letech. Livingstone (1813–1873) vystudoval na glasgowské univerzitě řečtinu, náboženství a lékařství. Do Afriky se vydal roku 1841 jako misionář (šiřitel křesťanství), avšak současně se věnoval i poznávání neprozkoumaných končin černého kontinentu a snažil se bojovat proti otrokářství. Jako první běloch překonal poušť Kalahari (1849) i přešel napříč africkým kontinentem z dnešní Angoly do Mosambiku, prozkoumal řeku Zambezi a objevil Viktoriiny vodopády (1855, pojmenoval je po britské královně). Od roku 1866 prozkoumal oblast jezer Velké příkopové propadliny (Malawi, Tanganjika, Mweru) a hledal prameny Nilu. Po čtyři roky byl tehdy nezvěstný – pátráním po něm byl pověřen americký novinář Henry Morton Stanley, který jej našel 10. 11. 1871 u jezera Tanganjika. O dva roky později Livingstone při hledání pramenů Nilu zemřel. Jeho jméno nesou například vodopády na řece Kongo.

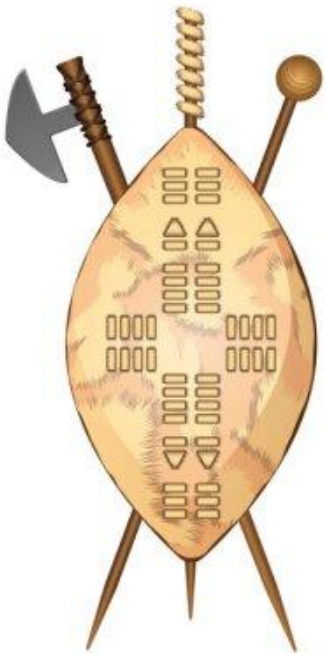

❖ V Africe začal na doporučení tamního rakouského konzula pracovat jako lékař v evropských rodinách. Dne 26. srpna 1872 pak odešel vykonávat lékařskou praxi mezi hledače diamantů v oblasti měst Kimberley a Dutoitspan.

❖ Bojovní Mašukulumbové podali Holubovi otrávené mléko. Nádoba však byla prasklá, a jak mléko přelévali do jiné, trochu ho vyteklo. Když se zničehonic objevil pes a mléka se napil, začal se svíjet v křečích.

❖ Protože se jim nepodařilo zbavit se Holuba jedem, rozhodli se bílé muže zneškodnit silou. Dne 2. srpna 1886 Holubův tábor přepadli, jednoho muže při tom zabili a zničili podstatnou část sbírek a zásob.

TROSEČNÍK NA KŘE LEDOVÉ
František Běhounek
(1898–1973)

Jsou vědci od mládí směřující do ticha studoven, kde tráví značnou část svého života obloženi knihami. Ale jsou i vědci, které povaha či zkoumané materiály či jevy lákají do míst, jež drtivá většina lidí zná jen z četby nebo televize. Mezi ty druhé patřil český fyzik František Běhounek.

Pocházel z chudých poměrů, jeho otec byl bagristou v holešovickém přístavu a přes zimu si přivydělával ledařením. Po maturitě a studiu matematiky, fyziky a chemie na přírodovědné fakultě Karlovy univerzity získal Běhounek stipendium na Institut du Radium v Paříži. Zde měl příležitost spolupracovat s věhlasnou radiložkou Marií Curie-Skłodowskou. Na její doporučení se roku 1926 mohl účastnit výpravy slavných polárníků Roalda Amundsena a Umberta Nobileho vzducholodí Norge do Arktidy a uskutečnit tam svůj výzkum atmosférické elektřiny a radioaktivity ve specifických podmínkách polárních oblastí. Prováděl měření na Špicberkách, na výpravu k pólu však nakonec letěly jen jeho přístroje. Pro své vědecké výsledky byl o dva roky později přizván i k Nobileho výpravě vzducholodí Italia. Na této výpravě jako první Čech přeletěl přes severní pól. Při návratu vzducholoď zatížená námrazou ztroskotala na ledové kře asi 100 km severně od norského ostrova Severovýchodní země. Po nárazu na zem vypadlo devět lidí a Nobileho fenka, odlehčená vzducholoď s pěti lidmi se vznesla a zmizela neznámo kam. Trosečníci naštěstí kromě části zásob zachránili i vysílačku, kterou se po řadě dní podařilo přivolat pomoc. Do pátrání se zapojilo Norsko, Švédsko a Finsko převážně leteckými silami a Sovětský svaz slíbil vyslat záchranné skupiny na ledoborcích s průzkumnými letadly. Velkou iniciativu projevil i Amundsen, jenž však během záchranné mise zahynul.

František Běhounek byl mezi přeživšími, kteří byli zachráněni po 7 týdnech. Po ledovém dobrodružství se věnoval vědě, stal se docentem radioaktivity a atmosférické elektřiny. V letech 1935–1945 byl ředitelem Státního radiologického ústavu, který předtím zakládal, poté vedl fyzikální oddělení Radioléčebného ústavu v Praze a následovaly další přední funkce ve vědeckých ústavech zabývajících se radiologií či jadernou fyzikou.

Běhounek – spisovatel

František Běhounek je autorem více než 65 knih nejrůznějšího zařazení. Jeho dílo odborné či populárně-vědecké nejspíš nepřekvapí. Ale vedle toho napsal také velké množství poutavých dobrodružství, která mu vysloužila přezdívku „český Verne“. Sám ostatně prohlašoval Julese Vernea za svůj vzor. Ve svém prvním románu Trosečníci na kře ledové (1928) vylíčil své vlastní dobrodružství po ztroskotání vzducholodi Italia. I jeho další romány a povídky se často věnovaly polárníkům, cestovatelům, například Mořeplavci a objevitelé (1941), Kletba zlata (1942), Tajemství polárního moře (1942),

Fregata pluje kolem světa (1942), Kniha robinsonů (1944), Na sever od Zambezi (1946, o Emilu Holubovi), Komando plukovníka Brenta (1948), Případ profesora Hrona (1947, později vydáno jako Dům zelených přízraků), Swanwonova výprava (1949,2001), Robinsoni vesmíru (1958)...

❖ Stan ztroskotaných byl poprvé spatřen 20. června. O tři dny později na místě ztroskotání přistál švédský letec Lundberg, který měl v letadle jen jedno volné místo.

❖ Trosečníci věděli, že přistání je pro piloty rizikové, proto byli vděční, když jim letci shazovali alespoň zásoby jídla a teplé oblečení.

❖ Vysvobodit trosečníky se vydal sovětský ledoborec Krasin. Po obeplutí Špicberků se podmínky začaly zhoršovat, dva metry silný led ledoborec zastavil a poškodil ho. Rusové na místě provedli opravu a 12. července ráno zbývající trosečníky zachránili.

S TATROU KOLEM SVĚTA
Jiří Hanzelka (1920–2003)
Miroslav Zikmund (1919)

Není mnoho cestovatelů, kteří se proslavili v celém národě, jejich knihy vycházely ve velkých nákladech, vystupovali často v rozhlase a televizi a pak najednou zmizeli z rozhlasových vln, televizních obrazovek, jejich knihy se přepisovaly na stroji a oni sami jen těžko sháněli zaměstnání. U nás takový osud potkal dvojici Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund. Dvojici, která se stala symbolem českého cestovatelství.

Seznámili se v roce 1938 při studiu Vysoké školy obchodní, avšak jejich mladické cestovatelské plány i studium samotné pozastavilo vypuknutí druhé světové války. Školu tedy dokončili až roku 1946 a oba pak začali pracovat v kopřivnické Tatře. Podařilo se jim přesvědčit vedení Tatry, že plánovaná cesta po pěti kontinentech bude pro podnik výbornou reklamou.

Dne 22. dubna 1947 vyjeli s nejnovějším modelem T87 z Prahy přes Evropu do marocké Casablanky. Odtud projeli severní Afrikou do Egypta a pokračovali napříč Afrikou od severu k jihu. Pak se přepravili přes Atlantský oceán, procestovali Jižní a Střední Ameriku a směřovali do USA. Během cesty se ale změnila politická situace – v Československu proběhl komunistický převrat a začala korejská válka –, a proto museli cestu ukončit.

Doma je v listopadu 1950 vítaly davy obdivovatelů a Hanzelka se Zikmundem se stali miláčky národa. Již během cesty podávali pravidelné zprávy do Československa. Napsali asi 700 rozhlasových a 300 novinových reportáží, natočili tři celovečerní cestovatelské filmy (Afrika I, Afrika II, Z Argentiny do Mexika) a řadu kratších dokumentů. Po návratu začali psát cestopisy, v této době vyšly např. Afrika snů a skutečnosti (1952) či Za lovci lebek (1958).

V dubnu 1959 se vydali na druhou cestu, tentokrát ve čtyřech lidech s dvěma auty; spolu s nimi jeli ještě lékař a automechanik. Trvala 5 let, najeli během ní asi 76 000 kilometrů a procestovali Asii a Oceánii. I z této cesty vzniklo množství reportáží a filmového materiálu.

Rok 1968 znamenal pro slavné cestovatele výrazný zlom. Jejich kritika srpnové okupace vojsky Varšavské smlouvy jim znemožnila jakékoli další veřejné působení včetně publikování. Oba byli dlouho bez zaměstnání a později se potýkali se zdravotními problémy. Nového ocenění se dočkali až po roce 1989. Miroslav Zikmund se v 90. letech ještě vypravil do Austrálie a na Nový Zéland.

Zvláštní zprávy

Při své druhé cestě v letech 1959–1964, kdy cestovali po Asii a Oceánii, byli Hanzelka se Zikmundem pověřeni psát i takové „zvláštní zprávy“, popisující hospodářský a sociální stav některých států, které byly určené pro ČSAV. Zvláštní zpráva č. 1 se týkala Indonésie č. 2 Západního Irainu (západní část ostrova Nová Guinea), č. 3 Japonska. Nejslavnější z nich se stala zpráva č. 4 o neutěšeném stavu hospodářství v tehdejším Sovětském svazu, kterou autoři neposlali jen ČSAV, ale také nejvyššímu stranickému vedení (a to pak vedené sovětskému, kde vzbudila značnou nelibost). Vzhledem k jejímu obsahu byla prohlášena za přísně tajnou a uveřejněna byla až v roce 1990.

Pro představu ukázka z textu: „Proto nás v SSSR hluboce znepokojil velice rozšířený jev plýtvání materiálními i lidskými silami, nehospodárnost, jež je sice po léta terčem formální kritiky, ale jež na místě skutečného svého projevení téměř nikoho vnitřně nevzrušuje. Reaguje se na ni spíš jako na něco samozřejmého, nebo se na ni nereaguje vůbec. Zarážející jsou i četné anachronismy ve stylu a metodice práce, v ekonomických vztazích a myšlení.“

❖ Plány na cestu měli připravené. Vše předali vedení závodu a požádali o zapůjčení vozu. Zpočátku nedůvěřivé vedení se jim podařilo přesvědčit.

❖ Po projetí Núbijské pouště jejich cesta vedla východní Afrikou. Na nejvyšší africké hoře Kilimandžáro vztyčili 28. 1. 1948 československou vlajku a dojeli do Kapského Města na samém jihu Afriky.

❖ Při druhé cestě projeli Asii od nejjižnějšího cípu po Severní ledový oceán. Během ní psali reportáže, točili filmy, připravovali knihy a psali také „zvláštní zprávy".

Mapy doporučujeme čerpat přímo z knih Běhounka, Hanzelky a Zikmunda.

Děti mají ve 3 skupinách zjišťovat:

1. Jakou cestu jednotliví cestovatelé absolvovali (kudy se pohybovali, jak daleko)
2. Na jaké obtíže narazili
3. Jakými prostředky cestovali
4. Které národnosti, kmeny a významné osobnosti potkali

MATERIÁL K PRÁCI S
JAZYKOVÝMI PROSTŘEDKY

slované	**Slované**
příslušníci kmene Zulu	**příslušníci kmene zulu**
afričané	**Afričané**
Švédové	**švédové**
slezané	**Slezané**
obyvatelé Sahary	**obyvatelé sahary**
Nový Zéland	**Nový zéland**
Spojené státy Americké	**Spojené státy americké**
spojené státy Americké	**spojené Státy Americké**
Ukrajinci	**ukrajinci**
Nová Guinea	**Nová guinea**
židé	**Židé**
Slovenská republika	**Slovenská Republika**

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Jsou Češi slavní? Hádej, kdo co vynalezl:

VYNÁLEZ	A	B	C
SILONKY	ČECH	AMERIČAN	FRANCOUZ
KNIHTISK	NĚMEC	ITAL	ČÍŇAN
MĚKKÉ KONTAKTNÍ ČOČKY	RUS	NOR	ČECH
ZÁCHYTKA PRO ALKOHOLIKY	DÁN	RUS	ČECH
PENICILIN	FRANCOUZ	ANGLIČAN	SLOVÁK
LODNÍ ŠROUB	ITAL	ŠPANĚL	ČECH
KREVNÍ SKUPINY	ŠVÝCAR	ČECH	RAKUŠAN
NANOVLÁKNA	AMERIČAN	JAPONEC	ČECH
SEMTEX	ČECH	UKRAJINEC	IR

MEZI DALŠÍ ČESKÉ VYNÁLEZY PATŘÍ:

ÚKOL 2
Slavní čeští cestovatelé. Čti a dívej se.

MUŽ NA ZAMBEZI
Emil Holub
(1847–1902)

Afriku sice Evropané začali prozkoumávat již v 15. století, avšak kromě úzkého pruhu pobřeží toho z ní moc neznali. Africké řeky byly těžko splavné, jejich břehy bažinaté. Přístupu od severu bránila Sahara, největší poušť na světě, vnitrozemí Afriky pokrývaly neprostupné pralesy. Až v 19. století se našli odvážlivci, kteří se do nitra světadílu vydali. Jedním z nich byl i Čech Emil Holub.

Narodil se ve východočeských Holicích v rodině lékaře. V dětství přečetl cestopis o Africe Davida Livingstona, a ten předurčil jeho život. Na přání otce vystudoval medicínu a hned po ukončení studia roku 1972 se rozhodl, podporován vlastencem a mecenášem českých cestovatelů Vojtou Náprstkem, vydat do jižní Afriky.

První Holubův pobyt v Africe trval víc než sedm let. Pracoval tam jako lékař a za vydělané peníze podnikl tři výpravy na území Transvaalu a Kapska, prozkoumal tok řeky Zambezi a Viktoriiny vodopády, které jako první popsal. Prováděl nejrůznější měření, kreslil, sbíral přírodniny a studoval život afrických kmenů. Nashromážděné exponáty pravidelně posílal do Čech Náprstkovi. Psal také různé články do českých novin a časopisů.

Do Evropy se vrátil v roce 1979 s řadou sbírkových předmětů a čas věnoval přednáškám ve všech částech monarchie. Při nich se ve Vídni seznámil s osmnáctiletou Růženou Hofovou, se kterou se v listopadu 1883 oženil. Vzápětí znovu vyrazil do Afriky a jeho cílem bylo projít celým světadílem od jihu až do Káhiry. Na prestižní expedici mu přispěl i sám císař. Spolu s ním do Afriky odplulo šest mužů, bývalých vojáků, a také jeho novomanželka, která se například naučila domorodý jazyk, preparovala zabitá zvířata či zašívala členům výpravy oděvy. Holub předpokládal, že výprava bude probíhat podobně jako ty minulé, kdy cestoval většinou sám. Jenže tato expedice byla daleko větší, vezla spoustu materiálu, za který bylo třeba platit clo, musel shánět povozy, žádat souhlas náčelníka k vstupu na jejich území a k postavení tábora... Jen cesta z Kapského Města k vodopádům mu trvala rok a půl a byla plná útrap. Když pak chtěli projít územím bojovných Mašukulumbů, povolení nedostali; domorodci Holuba považovali za bílého kouzelníka a snažili se celou výpravu pozabíjet a okrást. Po mnoha strastech se Emil Holub musel vrátit.

Do Čech přijel na konci září 1887 a i přes prožité nesnáze přivezl mnoho přírodovědného a národopisného materiálu a poznatků, oceňovaných vědci doma i v zahraničí. Třetí výpravu již ze zdravotních důvodů neuskutečnil.

David Livingstone

Holubovo životní směřování ovlivnila kniha skotského cestovatele Davida Livingstona, kterou přečetl asi ve 13 letech. Livingstone (1813–1873) vystudoval na glasgowské univerzitě řečtinu, náboženství a lékařství. Do Afriky se vydal roku 1841 jako misionář (šiřitel křesťanství), avšak současně se věnoval i poznávání neprozkoumaných končin černého kontinentu a snažil se bojovat proti otrokářství. Jako první běloch překonal poušť Kalahari (1849) i přešel napříč africkým kontinentem z dnešní Angoly do Mosambiku, prozkoumal řeku Zambezi a objevil Viktoriiny vodopády (1855, pojmenoval je po britské královně). Od roku 1866 prozkoumal oblast jezer Velké příkopové propadliny (Malawi, Tanganjika, Mweru) a hledal prameny Nilu. Po čtyři roky byl tehdy nezvěstný – pátráním po něm byl pověřen americký novinář Henry Morton Stanley, který jej našel 10. 11. 1871 u jezera Tanganjika. O dva roky později Livingstone při hledání pramenů Nilu zemřel. Jeho jméno nesou například vodopády na řece Kongo.

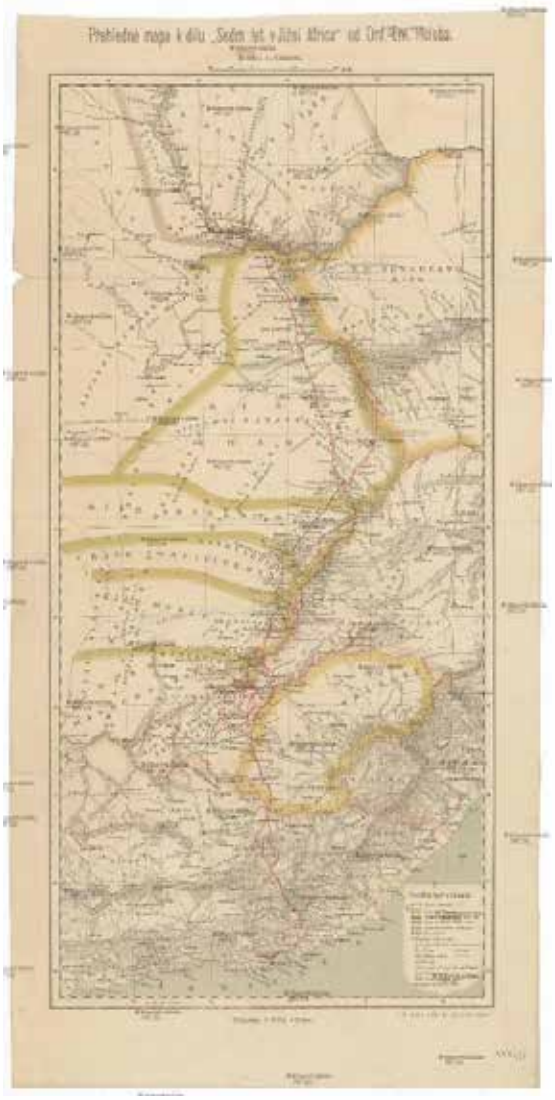

❖ V Africe začal na doporučení tamního rakouského konzula pracovat jako lékař v evropských rodinách. Dne 26. srpna 1872 pak odešel vykonávat lékařskou praxi mezi hledače diamantů v oblasti měst Kimberley a Dutoitspan.

❖ Bojovní Mašukulumbové podali Holubovi otrávené mléko. Nádoba však byla prasklá, a jak mléko přelévali do jiné, trochu ho vyteklo. Když se zničehonic objevil pes a mléka se napil, začal se svíjet v křečích.

❖ Protože se jim nepodařilo zbavit se Holuba jedem, rozhodli se bílé muže zneškodnit silou. Dne 2. srpna 1886 Holubův tábor přepadli, jednoho muže při tom zabili a zničili podstatnou část sbírek a zásob.

TROSEČNÍK NA KŘE LEDOVÉ
František Běhounek
(1898–1973)

Jsou vědci od mládí směřující do ticha studoven, kde tráví značnou část svého života obloženi knihami. Ale jsou i vědci, které povaha či zkoumané materiály či jevy lákají do míst, jež drtivá většina lidí zná jen z četby nebo televize. Mezi ty druhé patřil český fyzik František Běhounek.

Pocházel z chudých poměrů, jeho otec byl bagristou v holešovickém přístavu a přes zimu si přivydělával ledařením. Po maturitě a studiu matematiky, fyziky a chemie na přírodovědné fakultě Karlovy univerzity získal Běhounek stipendium na Institut du Radium v Paříži. Zde měl příležitost spolupracovat s věhlasnou radiložkou Marií Curie-Skłodowskou. Na její doporučení se roku 1926 mohl účastnit výpravy slavných polárníků Roalda Amundsena a Umberta Nobileho vzducholodí Norge do Arktidy a uskutečnit tam svůj výzkum atmosférické elektřiny a radioaktivity ve specifických podmínkách polárních oblastí. Prováděl měření na Špicberkách, na výpravu k pólu však nakonec letěly jen jeho přístroje. Pro své vědecké výsledky byl o dva roky později přizván i k Nobileho výpravě vzducholodí Italia. Na této výpravě jako první Čech přeletěl přes severní pól. Při návratu vzducholoď zatížená námrazou ztroskotala na ledové kře asi 100 km severně od norského ostrova Severovýchodní země. Po nárazu na zem vypadlo devět lidí a Nobileho fenka, odlehčená vzducholoď s pěti lidmi se vznesla a zmizela neznámo kam. Trosečníci naštěstí kromě části zásob zachránili i vysílačku, kterou se po řadě dní podařilo přivolat pomoc. Do pátrání se zapojilo Norsko, Švédsko a Finsko převážně leteckými silami a Sovětský svaz slíbil vyslat záchranné skupiny na ledoborcích s průzkumnými letadly. Velkou iniciativu projevil i Amundsen, jenž však během záchranné mise zahynul.

František Běhounek byl mezi přeživšími, kteří byli zachráněni po 7 týdnech. Po ledovém dobrodružství se věnoval vědě, stal se docentem radioaktivity a atmosférické elektřiny. V letech 1935–1945 byl ředitelem Státního radiologického ústavu, který předtím zakládal, poté vedl fyzikální oddělení Radioléčebného ústavu v Praze a následovaly další přední funkce ve vědeckých ústavech zabývajících se radiologií či jadernou fyzikou.

Běhounek – spisovatel

František Běhounek je autorem více než 65 knih nejrůznějšího zařazení. Jeho dílo odborné či populárně-vědecké nejspíš nepřekvapí. Ale vedle toho napsal také velké množství poutavých dobrodružství, která mu vysloužila přezdívku „český Verne“. Sám ostatně prohlašoval Julese Vernea za svůj vzor. Ve svém prvním románu Trosečníci na kře ledové (1928) vylíčil své vlastní dobrodružství po ztroskotání vzducholodi Italia. I jeho další romány a povídky se často věnovaly polárníkům, cestovatelům, například Mořeplavci a objevitelé (1941), Kletba zlata (1942), Tajemství polárního moře (1942),

Fregata pluje kolem světa (1942), Kniha robinsonů (1944), Na sever od Zambezi (1946, o Emilu Holubovi), Komando plukovníka Brenta (1948), Případ profesora Hrona (1947, později vydáno jako Dům zelených přízraků), Swansonova výprava (1949,2001), Robinsoni vesmíru (1958)...

❖ Stan ztroskotaných byl poprvé spatřen 20. června. O tři dny později na místě ztroskotání přistál švédský letec Lundberg, který měl v letadle jen jedno volné místo.

❖ Trosečníci věděli, že přistání je pro piloty rizikové, proto byli vděční, když jim letci shazovali alespoň zásoby jídla a teplé oblečení.

❖ Vysvobodit trosečníky se vydal sovětský ledoborec Krasin. Po obeplutí Špicberků se podmínky začaly zhoršovat, dva metry silný led ledoborec zastavil a poškodil ho. Rusové na místě provedli opravu a 12. července ráno zbývající trosečníky zachránili.

S TATROU KOLEM SVĚTA
Jiří Hanzelka (1920–2003)
Miroslav Zikmund (1919)

Není mnoho cestovatelů, kteří se proslavili v celém národě, jejich knihy vycházely ve velkých nákladech, vystupovali často v rozhlase a televizi a pak najednou zmizeli z rozhlasových vln, televizních obrazovek, jejich knihy se přepisovaly na stroji a oni sami jen těžko sháněli zaměstnání. U nás takový osud potkal dvojici Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund. Dvojici, která se stala symbolem českého cestovatelství.

Seznámili se v roce 1938 při studiu Vysoké školy obchodní, avšak jejich mladické cestovatelské plány i studium samotné pozastavilo vypuknutí druhé světové války. Školu tedy dokončili až roku 1946 a oba pak začali pracovat v kopřivnické Tatře. Podařilo se jim přesvědčit vedení Tatry, že plánovaná cesta po pěti kontinentech bude pro podnik výbornou reklamou.

Dne 22. dubna 1947 vyjeli s nejnovějším modelem T87 z Prahy přes Evropu do marocké Casablanky. Odtud projeli severní Afrikou do Egypta a pokračovali napříč Afrikou od severu k jihu. Pak se přepravili přes Atlantský oceán, procestovali Jižní a Střední Ameriku a směřovali do USA. Během cesty se ale změnila politická situace – v Československu proběhl komunistický převrat a začala korejská válka –, a proto museli cestu ukončit.

Doma je v listopadu 1950 vítaly davy obdivovatelů a Hanzelka se Zikmundem se stali miláčky národa. Již během cesty podávali pravidelné zprávy do Československa. Napsali asi 700 rozhlasových a 300 novinových reportáží, natočili tři celovečerní cestovatelské filmy (Afrika I, Afrika II, Z Argentiny do Mexika) a řadu kratších dokumentů. Po návratu začali psát cestopisy, v této době vyšly např. Afrika snů a skutečnosti (1952) či Za lovci lebek (1958).

V dubnu 1959 se vydali na druhou cestu, tentokrát ve čtyřech lidech s dvěma auty; spolu s nimi jeli ještě lékař a automechanik. Trvala 5 let, najeli během ní asi 76 000 kilometrů a procestovali Asii a Oceánii. I z této cesty vzniklo množství reportáží a filmového materiálu.

Rok 1968 znamenal pro slavné cestovatele výrazný zlom. Jejich kritika srpnové okupace vojsky Varšavské smlouvy jim znemožnila jakékoli další veřejné působení včetně publikování. Oba byli dlouho bez zaměstnání a později se potýkali se zdravotními problémy. Nového ocenění se dočkali až po roce 1989. Miroslav Zikmund se v 90. letech ještě vypravil do Austrálie a na Nový Zéland.

Zvláštní zprávy

Při své druhé cestě v letech 1959–1964, kdy cestovali po Asii a Oceánii, byli Hanzelka se Zikmundem pověřeni psát i takové „zvláštní zprávy“, popisující hospodářský a sociální stav některých států, které byly určené pro ČSAV. Zvláštní zpráva č. 1 se týkala Indonésie č. 2 Západního Irainu (západní část ostrova Nová Guinea), č. 3 Japonska. Nejslavnější z nich se stala zpráva č. 4 o neutěšeném stavu hospodářství v tehdejším Sovětském svazu, kterou autoři neposlali jen ČSAV, ale také nejvyššímu stranickému vedení (a to pak vedené sovětskému, kde vzbudila značnou nelibost). Vzhledem k jejímu obsahu byla prohlášena za přísně tajnou a uveřejněna byla až v roce 1990.

Pro představu ukázka z textu: „Proto nás v SSSR hluboce znepokojil velice rozšířený jev plýtvání materiálními i lidskými silami, nehospodárnost, jež je sice po léta terčem formální kritiky, ale jež na místě skutečného svého projevení téměř nikoho vnitřně nevzrušuje. Reaguje se na ni spíš jako na něco samozřejmého, nebo se na ni nereaguje vůbec. Zarážející jsou i četné anachronismy ve stylu a metodice práce, v ekonomických vztazích a myšlení.“

❖ Plány na cestu měli připravené. Vše předali vedení závodu a požádali o zapůjčení vozu. Zpočátku nedůvěřivé vedení se jim podařilo přesvědčit.

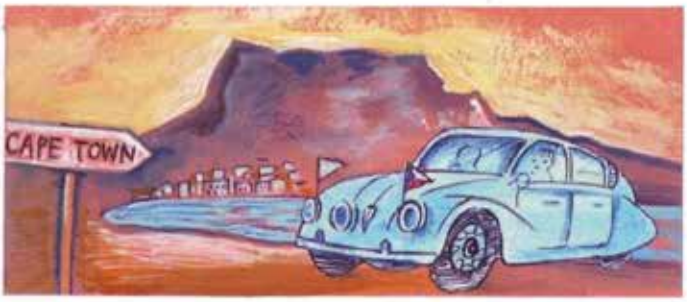

❖ Po projetí Núbijské pouště jejich cesta vedla východní Afrikou. Na nejvyšší africké hoře Kilimandžáro vztyčili 28. 1. 1948 československou vlajku a dojeli do Kapského Města na samém jihu Afriky.

❖ Při druhé cestě projeli Asii od nejjižnějšího cípu po Severní ledový oceán. Během ní psali reportáže, točili filmy, připravovali knihy a psali také „zvláštní zprávy“.

ÚKOL 3
Slova, slova, slovíčka. Zamysli se a vyber správnou variantu

slované	**Slované**
příslušníci kmene Zulu	**příslušníci kmene zulu**
afričané	**Afričané**
Švédové	**švédové**
slezané	**Slezané**
obyvatelé Sahary	**obyvatelé sahary**
Nový Zéland	**Nový zéland**
Spojené státy Americké	**Spojené státy americké**
spojené státy Americké	**spojené Státy Americké**
Ukrajinci	**ukrajinci**
Nová Guinea	**Nová guinea**
židé	**Židé**
Slovenská republika	**Slovenská Republika**

ÚKOL 4
Dopis slavnému cestovateli dopis. Můžeš se ho zeptat na vše, co tě zajímá.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 5
Jak se mi dnes dařilo? Čím víc políček vybarvíš, tím lépe to šlo.

Jak jsem byl/a úspěšný/á?

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Ztřeštěný dům na stromě (13 pater)

Denton, T.
Griffiths, A.

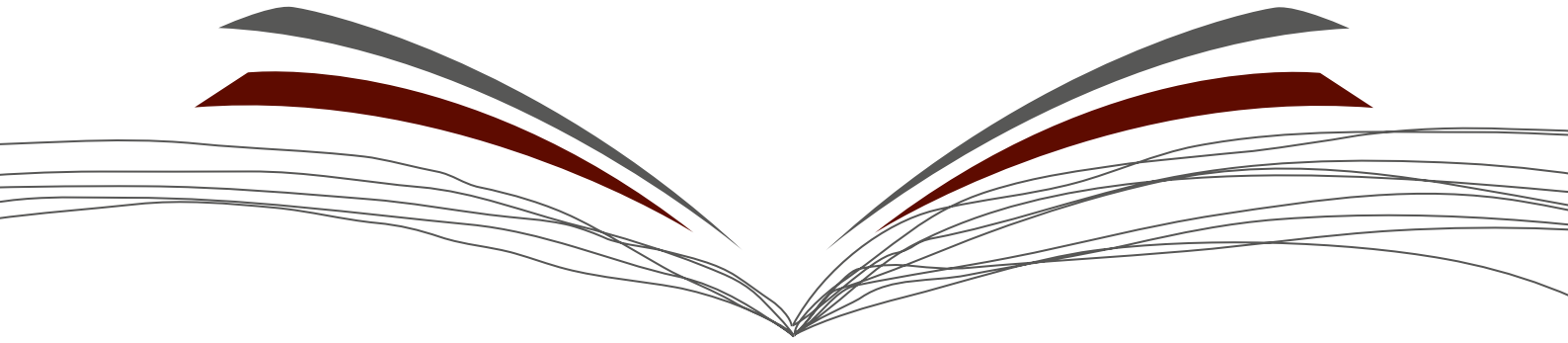

InspiroMAP

Téma hodiny	**Terry a Andy vás zvou na strom**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, člověk a jeho svět
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu; žák je schopen rozvíjet autorovu fantazijní hru; žák umí utvořit antonyma
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj, co se stalo? 4. Individuální práce s pracovním listem 5. Diskuse ve skupinách – uvolnění kreativity, jaký by byl váš dům na stromě? 6. Společná práce s výtvarnou podobou publikace 7. Nakresli si plán vlastního domu na stromě
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, tuš, pera, výkresy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	T. Denton, A. Griffiths: Ztřeštěný dům na stromě (13 pater). Praha: Petrkov, 2017. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy T. Dentona a A. GRiffithse, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Texty a tipy pro učitele:

ZTŘEŠTĚNÝ DŮM NA STROMĚ (13 PATER)

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Ahoj, já jsem Andy. Tohle je můj kámoš Terry. Bydlíme na stromě. Když říkám „bydlíme“, myslím tím, že tam máme dům. Ale ne nějakou kůlničku na dříví – luxusní *třináctipatrový* barák!

Tak na co čekáte? Pojďte dál!

Je tady bowlingová dráha, průhledný bazén, nádrž plná lidožravých žraloků, liány místo houpaček, herna, tajná podzemní laboratoř, fontána na limonádu, pařák na zeleninu, a metač maršmelounů, který vás všude sleduje a automaticky vám střílí bonbony rovnou do pusy, když máte hlad

Kromě toho, že na stromě bydlíme, taky tu společně píšeme knížky. Teda, já píšu a Terry kreslí obrázky. Jak vidíte, děláme to už nějaký ten pátek.

Podněty k diskusi:

- V pracovním listě je text doplněn ilustracemi Terryho Dentona, nezapomeňte je do interpretace zahrnout, protože i v knize tvoří organickou součást vyprávění.
- Chtěli byste svůj vlastní fantastický dům? Kde by byl umístěný?
- Jak se vám líbí nápad Andyho a Terryho mít na stromě 13patrový dům?
- Jak na vás působí jejich vyprávění? Připomíná vám spíš klasickou knihu, nebo vyprávění mezi kamarády na hřišti či ve škole?
- Jací asi Andy a Terry budou, když se podíváte na to, co se jim líbí, čím se obklopili, co rádi dělají?
- Představme si skutečného Andyho a Terryho, jsou vám sympatičtí?

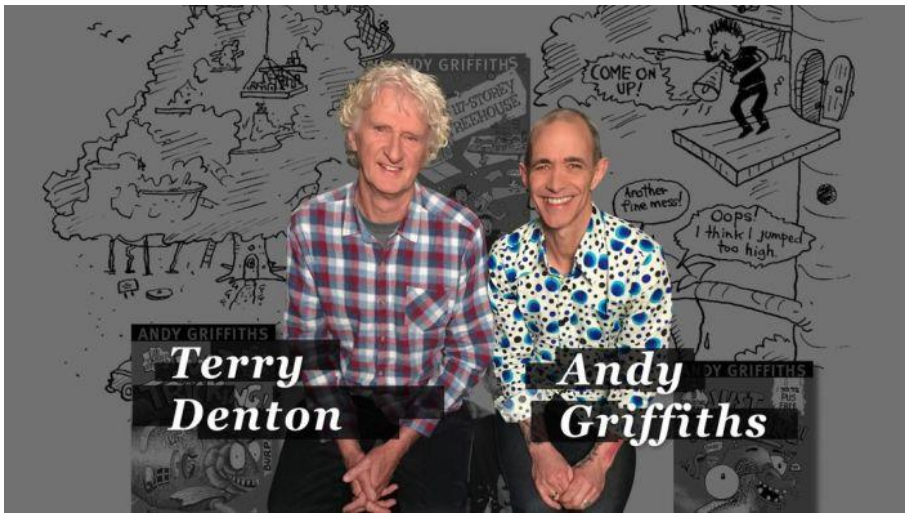

Létající kočka

Možná se taky divíte, jako většina našich čtenářů, kam chodíme na všechny ty nápady. No, někdy si je vymýšlíme. Ale někdy jsou to věci, které se fakticky staly. Zrovna v *téhle* knížce.

Všechno začalo jednou ráno, když jsem vstal a sjel dolů dát si něco k snídani.

Terry už byl v kuchyni a maloval kočku. A když říkám „maloval“, nemyslím tím, že dělal *obrázek* kočky. Maloval *opravdickou* kočku! Na svítivě žlutou barvu!

„Možná je to blbá otázka, Terry,“ řekl jsem, „ale proč maluješ tu kočku na žluto?“

„Protože z ní chci mít kanárka,“ odpověděl.

Začal jsem Terrymu vysvětlovat, že nemůže udělat z kočky kanára tím, že ji natře na žluto, ale on řekl: „To teda můžu – koukej!“ a nesl ještě nezaschlou kočku na konec visuté observatoře.

„Ne!“ zařval jsem, když Terry podržel kočku ve vzduchu... a pak ji pustil.

Nemusel jsem panikařit. Kočka totiž nespadla. Na zádech jí najednou naskočila dvě křidélka, kočka párkrát zapípala a ulítla.

„Vidíš?“ vítězoslavně se na mě otočil Terry. „Já to říkal!“

Pohřešovaná kočka

Sledovali jsme kočku... totiž kanárka... vlastně asi bych měl říct *kanočku*, dokud nám nezmizela z dohledu. Pak zazvonil zvonek.

Byla to naše sousedka Jill. Bydlí na druhém konci lesa a má v domě plno zvířat. Dva psy, kozu, tři koně, čtyři zlaté rybičky, jednu krávu, šest králíků, dvě morčata, velblouda, osla a kočku.

„A jéje,“ řekl Terry. „Asi se shání po kočce.“

„Nechceš mi snad říct, že ta kočka, cos z ní udělal kanárka, byla *Žmoulinka*!“

„Nechci,“ odpověděl Terry. „Ale byla.“

A my jsme byli v průšvihu. Jill tu kočku milovala. Milovala všechna svoje zvířata, ale pro Žmoulinku měla obzvlášť slabost.

„To snad ne!“ zděsil jsem se. „Jill bude vyvádět, až se dozví, cos provedl.“

„Možná bychom jí to neměli říkat!“

„Bezva nápad!“ řekl jsem. „Budeme dělat, že nejsme doma.“

Snažili jsme se ležet bez hnutí, ale zkuste se schovávat na stromě.

„Neschovávejte se,“ zavolala Jill. „Stejně vás slyším. A taky vás vidím. Žmoulinka zmizela, tak se chci zeptat, jestli jste ji někde neviděli.“

„Ne,“ řekl jsem rychle, „tady není.“

Jestli si teď třeba myslíte, že jsem lhář, tak bych jenom rád podotkl, že první část mojí věty („Ne“) sice technicky vzato *byla* lež, ale ta druhá („tady není.“) byla rozhodně pravda, která – na tom se určitě shodneme – tu lež prakticky vyruší.

„Aha,“ řekla Jill zklamaně. „No nic, udělala jsem letáček, že se hledá kočka. Můžu ho vyvěsit na váš strom?“

„Jasně!“ souhlasil jsem. „To je to nejmenší, co můžeme udělat.“ (Což byla taky na sto procent pravda.)

Jakmile Jill odešla, obrátil jsem se k Terrymu:

„Tu kočku musíme najít!“

„Myslíš toho kanárka,“ namítl Terry.

„To je jedno!“ řekl jsem. „Prostě ji musíme najít.

Ani jsme nestačili začít s hledáním, a zazvonil videotelefon. (Jo, ten taky máme – a navíc 3D!)

„To bude Žmoulinka,“ řekl Terry.

„Co blbneš, kočky neumí telefonovat,“ řekl jsem.

„Třeba jo,“ odpověděl Terry. „Říkals, že z nich nemůžou být kanárci, a byl jsi úplně vedle!“

Podněty ke společné interpretaci:

- Porovnejte postavu Andyho Terryho a Jill, zkuste mezi nimi najít odlišnosti.
- Co se ti na jednání postav líbí, a co naopak ne?
- Jaká zápletka stála na počátku dalšího vývoje obou kapitol?
- Kde se děj odehrává, je toto prostředí důležité pro to, co se stalo?
- Jill napsala leták o tom, že se hledá Žmoulinka. Už jste někdy takto zvířátko hledali? Viděli jste podobný leták někdy na ulici? Co by měl obsahovat, aby nám opravdu pomohl zvíře najít?

MATERIÁLY K PRÁCI V PL ŽÁKA

1) Antonyma

TAK POSLYŠTE, VY DVA JSTE TI NEJMILEJŠÍ, NEJCHYTŘEJŠÍ A NEJLEPŠÍ KAMARÁDI VŮBEC. JSTE SPOLEHLIVÍ, POZORNÍ A VŠÍMAVÍ K TOMU, CO JE PRO DRUHÉ LIDI DŮLEŽITÉ. URČITĚ VÁM OPĚT SVĚŘÍM ŽMOULINKU.
JESTLI SE NENAJDE, TAK PRO VÁS PŘIPRAVÍM TU NEJSLADŠÍ ODMĚNU. BUDE SE VÁM NÁRAMNĚ LÍBIT A URČITĚ NA NI NEZAPOMENETE DO KONCE SVÝCH SKVĚLÝCH ŽIVOTŮ. MÁM VÁS RÁDA! JILL

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

ZTŘEŠTĚNÝ DŮM NA STROMĚ (13 PATER)

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Čti a dívej se:

Ahoj, já jsem Andy.

Tohle je můj kámoš Terry.

Bydlíme na stromě. Když říkám „bydlíme“, myslím tím, že tam máme dům. Ale ne nějakou kůlničku na dříví – luxusní *třináctipatrový* barák!

Tak na co čekáte? Pojďte dál!

Je tady bowlingová dráha, průhledný bazén, nádrž plná lidožravých žraloků, liány místo houpaček, herna, tajná podzemní laboratoř, fontána na limonádu, pařák na zeleninu, a metač maršmelounů, který vás všude sleduje a automaticky vám střílí bonbony rovnou do pusy, když máte hlad.

Kromě toho, že na stromě bydlíme, taky tu společně píšeme knížky. Teda, já píšu a Terry kreslí obrázky. Jak vidíte, děláme to už nějaký ten pátek.

ÚKOL 2

Co Andy s Terrym prováděli? Čti a poslouchej:

Létající kočka

Možná se taky divíte, jako většina našich čtenářů, kam chodíme na všechny ty nápady. No, někdy si je vymýšlíme. Ale někdy jsou to věci, které se fakticky staly. Zrovna v *téhle* knížce.

Všechno začalo jednou ráno, když jsem vstal a sjel dolů dát si něco k snídani.

Terry už byl v kuchyni a maloval kočku. A když říkám „maloval“, nemyslím tím, že dělal *obrázek* kočky. Maloval *opravdickou* kočku! Na svítivě žlutou barvu!

„Možná je to blbá otázka, Terry,“ řekl jsem, „ale proč maluješ tu kočku na žluto?“

„Protože z ní chci mít kanárka,“ odpověděl.

Začal jsem Terrymu vysvětlovat, že nemůže udělat z kočky kanára tím, že ji natře na žluto, ale on řekl: „To teda můžu – koukej!“ a nesl ještě nezaschlou kočku na konec visuté observatoře.

„Ne!“ zařval jsem, když Terry podržel kočku ve vzduchu... a pak ji pustil.

Nemusel jsem panikařit. Kočka totiž nespadla. Na zádech jí najednou naskočila dvě křidélka, kočka párkrát zapípala a ulítla.

„Vidíš?“ vítězoslavně se na mě otočil Terry. „Já to říkal!“

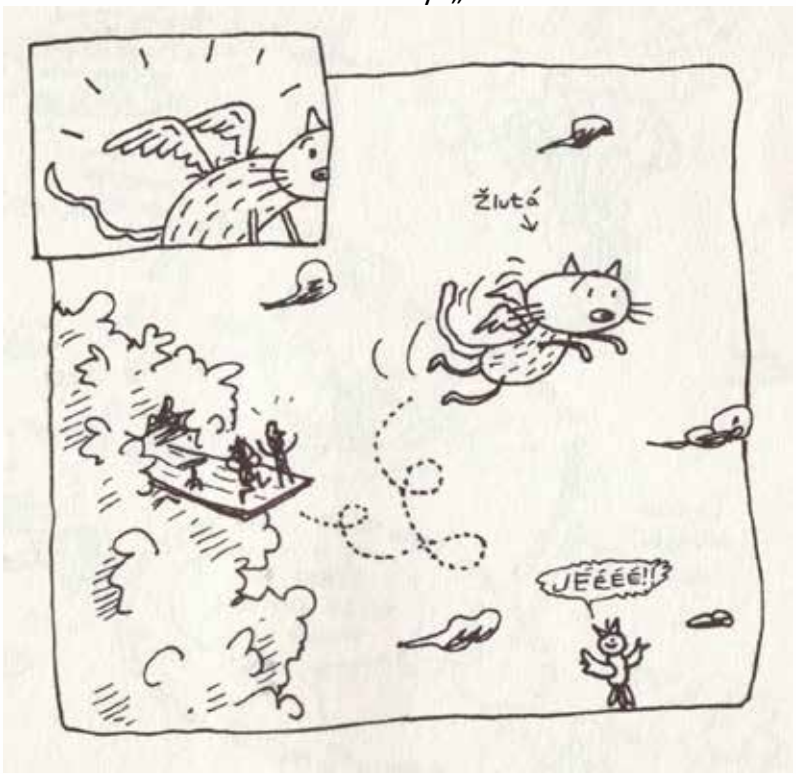

Pohřešovaná kočka

Sledovali jsme kočku... totiž kanárka... vlastně asi bych měl říct *kanočku*, dokud nám nezmizela z dohledu. Pak zazvonil zvonek.

Byla to naše sousedka Jill. Bydlí na druhém konci lesa a má v domě plno zvířat. Dva psy, kozu, tři koně, čtyři zlaté rybičky, jednu krávu, šest králíků, dvě morčata, velblouda, osla a kočku.

„A jéje," řekl Terry. „Asi se shání po kočce."

„Nechceš mi snad říct, že ta kočka, cos z ní udělal kanárka, byla *Žmoulinka*!"

„Nechci," odpověděl Terry. „Ale byla."

A my jsme byli v průšvihu. Jill tu kočku milovala. Milovala všechna svoje zvířata, ale pro Žmoulinku měla obzvlášť slabost.

„To snad ne!" zděsil jsem se. „Jill bude vyvádět, až se dozví, cos provedl."

„Možná bychom jí to neměli říkat!"

„Bezva nápad!" řekl jsem. „Budeme dělat, že nejsme doma."

Snažili jsme se ležet bez hnutí, ale zkuste se schovávat na stromě.

„Neschovávejte se," zavolala Jill. „Stejně vás slyším. A taky vás vidím. Žmoulinka zmizela, tak se chci zeptat, jestli jste ji někde neviděli."

„Ne," řekl jsem rychle, „tady není."

Jestli si teď třeba myslíte, že jsem lhář, tak bych jenom rád podotkl, že první část mojí věty („Ne") sice technicky vzato *byla* lež, ale ta druhá („tady není.") byla rozhodně pravda, která – na tom se určitě shodneme – tu lež prakticky vyruší.

„Aha," řekla Jill zklamaně. „No nic, udělala jsem letáček, že se hledá kočka. Můžu ho vyvěsit na váš strom?"

„Jasně!" souhlasil jsem. „To je to nejmenší, co můžeme udělat." (Což byla taky na sto procent pravda.)

Jakmile Jill odešla, obrátil jsem se k Terrymu:

„Tu kočku musíme najít!"

„Myslíš toho kanárka," namítl Terry.

„To je jedno!" řekl jsem. „Prostě ji musíme najít.

Ani jsme nestačili začít s hledáním, a zazvonil videotelefon. (Jo, ten taky máme – a navíc 3D!)

„To bude Žmoulinka," řekl Terry.

„Co blbneš, kočky neumí telefonovat," řekl jsem.

„Třeba jo," odpověděl Terry. „Říkals, že z nich nemůžou být kanárci, a byl jsi úplně vedle!"

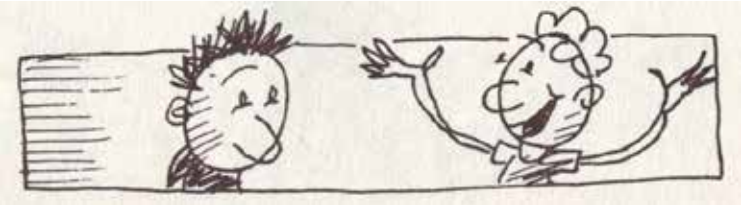

ÚKOL 3

Terry, Andy a Jill: Zamysli se nad tím, co jste zjistili v textu a zkus je krátce charakterizovat:

TERRY:

JILL:

ANDY:

ÚKOL 4

Jill se hněvá. K barevně označeným slovům utvoř antonyma:

Jill se na Andyho a Terryho opravdu hodně zlobila. Napsala jim vzkaz s tím, že chce zůstat slušná, a proto je třeba, aby si všechna barevně označená slova vysvětlili v opačném významu. Dokážeš to?

TAK POSLYŠTE, VY DVA JSTE TI NEJMILEJŠÍ, NEJCHYTŘEJŠÍ A NEJLEPŠÍ KAMARÁDI VŮBEC. JSTE SPOLEHLIVÍ, POZORNÍ A VŠÍMAVÍ K TOMU, CO JE PRO DRUHÉ LIDI DŮLEŽITÉ. URČITĚ VÁM OPĚT SVĚŘÍM ŽMOULINKU.
JESTLI SE NENAJDE, TAK PRO VÁS PŘIPRAVÍM TU NEJSLADŠÍ ODMĚNU. BUDE SE VÁM NÁRAMNĚ LÍBIT A URČITĚ NA NI NEZAPOMENETE DO KONCE SVÝCH SKVĚLÝCH ŽIVOTŮ. MÁM VÁS RÁDA! JILL

ÚKOL 5
Andy a Terry se rádi baví. Pobav se s nimi:

Kde létala kanočka?

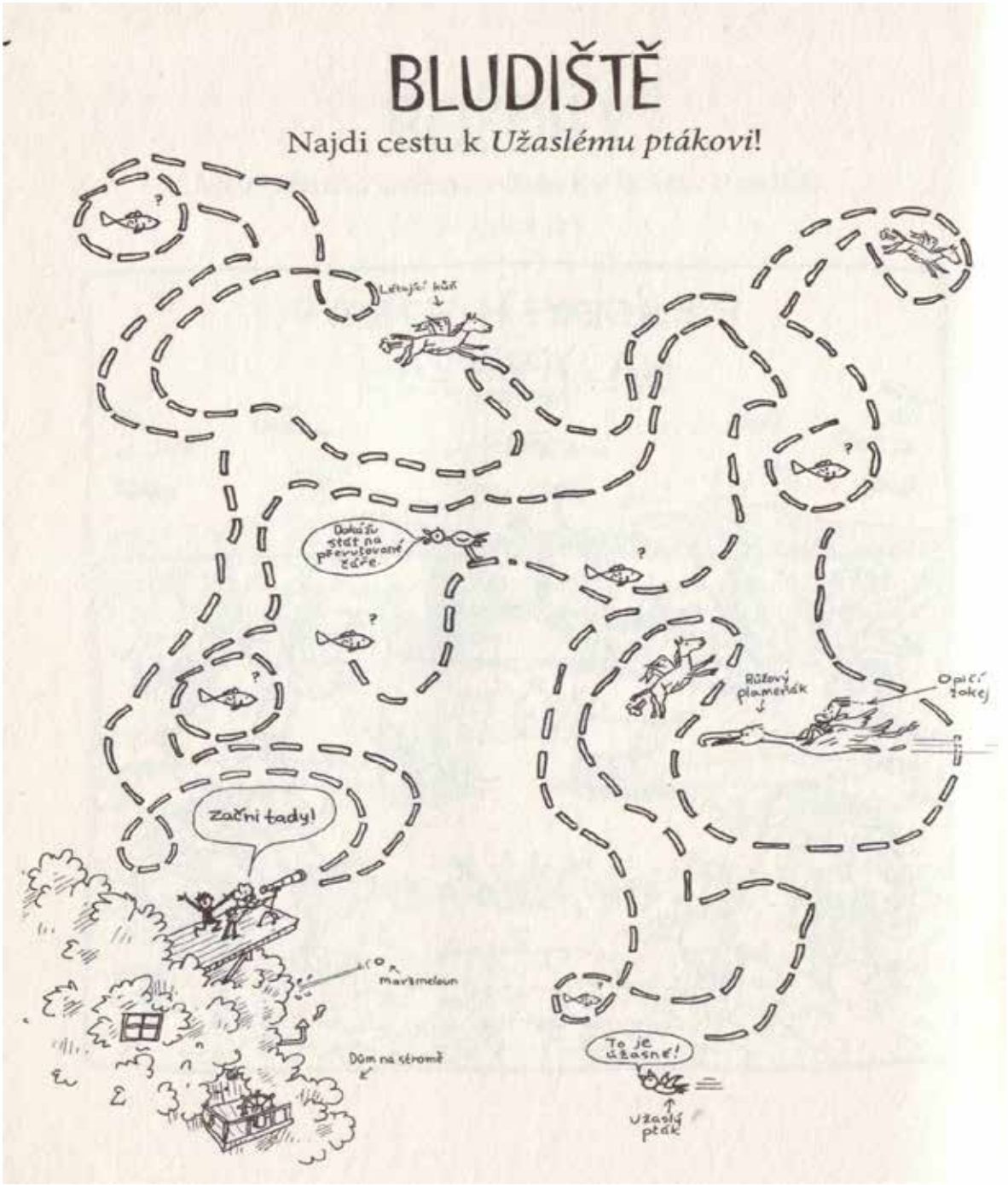

K tomu, aby člověk takovou kanočku viděl, musí mít dobrý postřeh – potrénuj si ho na obrázcích a najdi a barevně označ 6 rozdílů:

ÚKOL 6

Líbil by se ti takový neobvyklý dům. Jaký by byl?

Kde bude stát:

Určitě v něm bude:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Budu tam bydlet s:

.....

.....

.....

.....

Na výkres načrtni plán svého vysněného domu!

ÚKOL 7

Jak se mi dnes dařilo? Čím vyšší dům si vybereš, tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Ohrožená zvířata

Hanáčková, P.

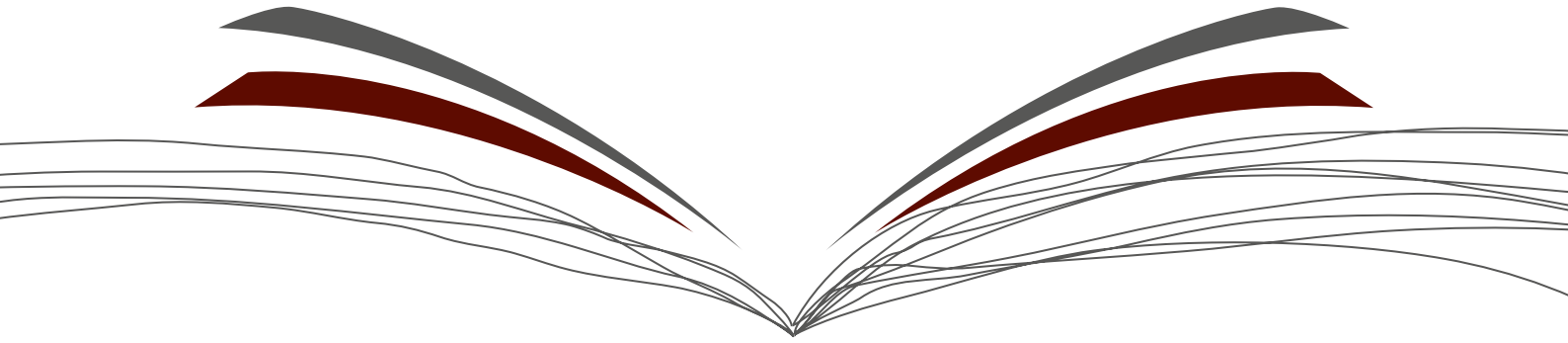

InspiroMAP

Téma hodiny	**Příroda volá SOS**
ZŠ 1. – 5. ročník	4. – 5. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, přírodověda, vlastivěda
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí samostatně vyhledávat a logicky interpretovat informace; zná pojem uměleckonaučná literatura; žák přiměřeně chápe problematiku ochrany životního prostředí
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – úvodní zamyšlení nad současným stavem přírody, můžeme promítnout fotografie aktuálního stavu 2. Rozčlenění do skupin – zadání skupinových úkolů 3. Prezentace výsledků práce jednotlivých skupin 4. Společné shrnutí a diskuse 5. Upozornění na zajímavé a přínosné informační zdroje 6. Tvorba myšlenkové mapy na téma ohrožených zvířat
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, vytištěný obrazový materiál, publikace P. Hanáčkové Ohrožená zvířata, publikace věnované fauně včetně tématu ohrožení, PC s připojením k webu, dataprojektor
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	P. Hanáčková: Ohrožená zvířata. Praha: Albatros, 2019. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy P. Hanáčkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

OBRAZOVÝ MATERIÁL
K ÚVODNÍ MOTIVACI

Mohli jsme se podívat na pár snímků současného světa, který čím dál více zaplavujeme škodlivinami, odpady, a čím dál tím víc zmenšujeme životní prostor řady biologických druhů. Tím stále více ubývá původních rostlin a živočichů.
Dnes se tedy zaměříme na zvířata, která se působením člověka ocitla v nebezpečí, případně nemá dobrou péči.

Žáci mají v reakci na fotografie shrnout, co znamená lidský faktor a v jakých oblastech se negavitně projevuje.

MATERIÁL KE SKUPINOVÉ PRÁCI

Zadání: žáky rozdělte do skupin, každá skupina dostane zadáno jedno z původně přirozených prostředí. Cílem dětí je zjistit, jakými problémy v současnosti toto prostředí trpí, jaká zvířata jsou v tomto prostředí ohrožena. Závěr byste měli věnovat možnostem pomoci. Děti by měly mít k dispozici připojení k internetu, notebook a tematicky orientované encyklopedie. Informace žáci hledají několikastupňově, nejprve o dané oblasti, o její fauně a floře, následně o konkrétních ohrožených druzích. V závěru by měly ostatním skupinám společně prezentovat, k čemu došly.

1. skupina

POLÁRNÍ OBLASTI

POSLEDNÍ SKUTEČNÁ DIVOČINA

Oba póly naší planety jsou pokryty sněhem a ledem. Panují tu opravdu drsné podmínky - nikde jinde na Zemi nejsou rozdíly v sezónních změnách tak velké jako právě tady. Tamní živočichové si už na místní mrazivý svět zvykli. Lední medvědi, polární lišky, narvalové, tučňáci, mroži... Během tisíců let je evoluce k životu na sněhu a ledu dobře vybavila. Jenže kvůli změnám klimatu se podoba pólů, jak je dnes známe, rychle mění. A takovým rychlým změnám se zvířata přizpůsobit neumí.

Ohrožené druhy zvířat

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Čím můžeme pomoci?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2. skupina

PRALESY

ŽIVOTADÁRNÉ LESY

Ne nadarmo se pralesům přezdívá „zelené plíce naší planety". Ačkoliv pralesy na Zemi zabírají poměrně malou plochu, svým významem jsou pro ni nedostižné. Vytvářejí totiž kyslík, bez kterého bychom na Zemi nemohli žít. Přesto už bylo zničeno či vykáceno obrovské množství deštných pralesů a bohužel se tak neustále děje. Nejenže se tak ničí domovy živočichů a rostlin, ale může to mít vliv i na naše počasí a teplotu, které jinak pralesy udržují v rovnováze.

Ohrožené druhy zvířat

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Čím můžeme pomoci?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

3. skupina

POUŠTĚ

ROZSÁHLÉ PÍSEČNÉ OBLASTI

Tato drsná, nehostinná krajina se může zdát téměř neobyvatelná. Ale pozor, opak je pravdou! Pouště po celém světě tepají životem. Místní podmínky však zvládnou jen ti největší fištróni, kteří jsou vybaveni těmi nejlepšími zbraněmi. Nic ale není věčné, naše planeta se mění a ušetřeny nejsou ani místní rostliny a zvířata. Zmenšující se zásoby vody, stoupající teplota a ničení unikátních podmínek k životu situaci jen a jen zhoršuje. Jaké problémy pouště sužují?

Ohrožené druhy zvířat

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Čím můžeme pomoci?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

4. skupina

OCEÁNY

NEKONEČNĚ ROZLEHLÉ VODY

Pod mořskou hladinou se ukrývají nevídané světy. Právě v oceánech se život zrodil – není tedy divu, že místní vody oplývají rozmanitým životem. Oceány jsou i pro vnitrozemce velice důležité: poskytují nám kyslík, ovlivňují světové počasí a dělí se o své poklady – ať už se jedná o jídlo, medicínu, nebo suroviny. Také po nich na lodích přepravujeme křížem krážem zboží. Chováme se k nim ale tak štědře jako ony k nám?

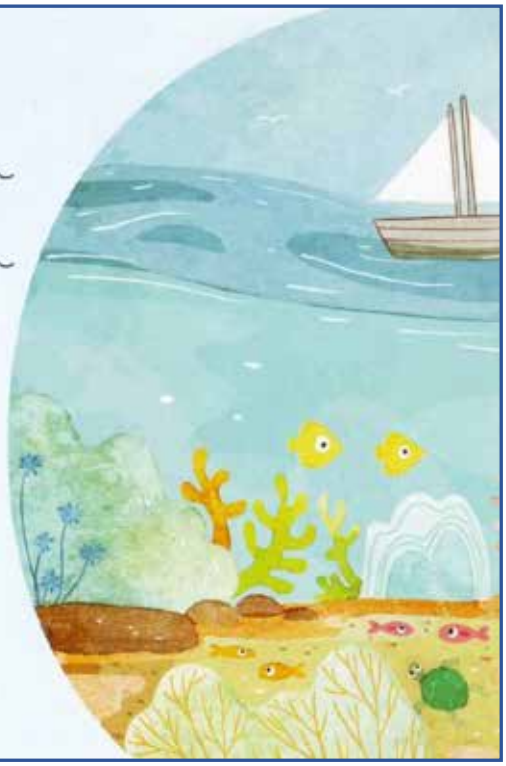

Ohrožené druhy zvířat

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Čím můžeme pomoci?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Centrální pojem:

OHROŽENÁ ZVÍŘATA

Nižší pojmy:

NIŽŠÍ OHROŽENÍ

ZRANITELNÝ DRUH

OHROŽENÝ DRUH

KRITICKY OHROŽENÝ DRUH

DRUH V PŘÍRODĚ VYMŘEL

Spolu s dětmi utvářejte na tabuli, na nástěnku myšlenkovou mapu – nejprve na základě informací, které děti našly při skupinové práci, následně mohou dohledat a vytisknout obrázky, dohledat další informace v odborném tisku atd. Mapu mohou doplňovat několik dnů i týdnů, o to lépe se jim téma ochrany přírody zapíše do paměti. Směřujte k tomu, aby děti přistupovaly k tématu samostatně, aby usilovaly o vyhledávání zdrojů informací. (Připomeňte zásady práce s informacemi, prověřování zdroje, ověřování informace, její způsob zápisu atd.)

Pracovní list: OHROŽENÁ ZVÍŘATA

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Pozor! Nebezpečí! Prohlédni si obrázky a přemýšlej. Označ na nich, co by nás mělo znepokojovat:

VYSVĚTLETE POJEM „LIDSKÝ FAKTOR“.....

.....

.....

.....

.....

CO MÁ ČLOVĚK NA SVĚDOMÍ?

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 2

Od pólů až po dna moří? Doplň nejohroženější živočichy:

NEJOHROŽENĚJŠÍ JSOU.....

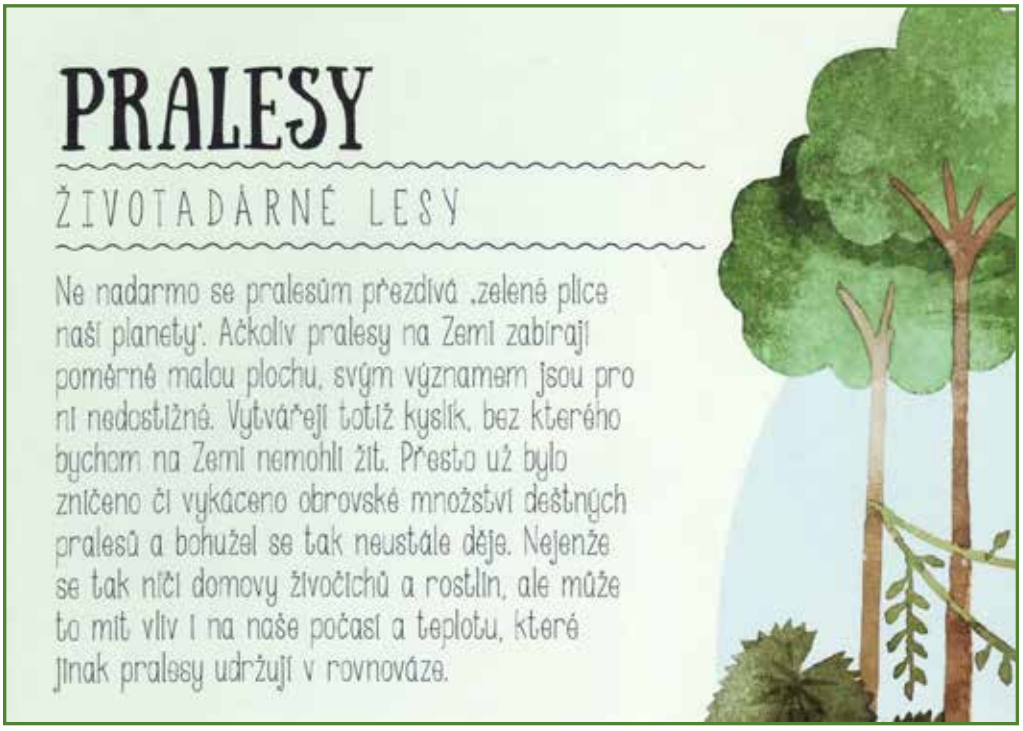

NEJOHROŽENĚJŠÍ JSOU.....

POUŠTĚ

ROZSÁHLÉ PÍSEČNÉ OBLASTI

Tato drsná, nehostinná krajina se může zdát téměř neobyvatelná. Ale pozor, opak je pravdou! Pouště po celém světě tepají životem. Místní podmínky však zvládnou jen ti největší fištroni, kteří jsou vybaveni těmi nejlepšími zbraněmi. Nic ale není věčné, naše planeta se mění a ušetřeny nejsou ani místní rostliny a zvířata. Zmenšující se zásoby vody, stoupající teplota a ničení unikátních podmínek k životu situaci jen a jen zhoršuje. Jaké problémy pouště sužují?

NEJOHROŽENĚJŠÍ JSOU.....

OCEÁNY

NEKONEČNĚ ROZLEHLÉ VODY

Pod mořskou hladinou se ukrývají nevídané světy. Právě v oceánech se život zrodil - není tedy divu, že místní vody oplývají rozmanitým životem. Oceány jsou i pro vnitrozemce velice důležité: poskytují nám kyslík, ovlivňují světové počasí a dělí se o své poklady - ať už se jedná o jídlo, medicínu, nebo suroviny. Také po nich na lodích přepravujeme kříž krážem zboží. Chováme se k nim ale tak štědře jako ony k nám?

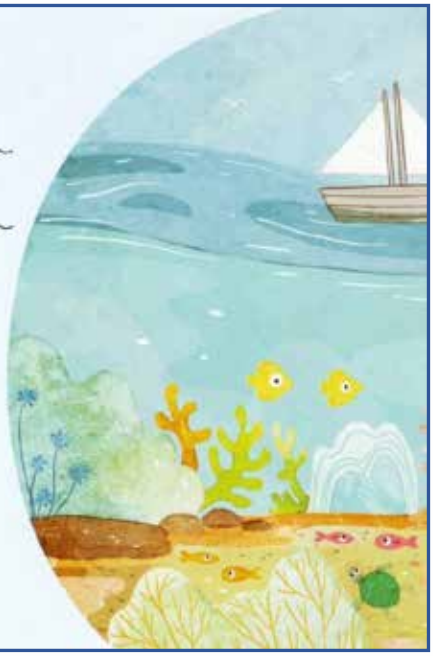

NEJOHROŽENĚJŠÍ JSOU.....

ÚKOL 3
Co můžeme udělat i my? Krátce si poznamenej:

Zajímavé knihy o přírodě:

.....

.....

.....

.....

.....

ZVÍŘATA V OHROŽENÍ

V PŘÍRODĚ VYMŘEL
KRITICKY OHROŽENÝ DRUH
OHROŽENÝ DRUH
ZRANITELNÝ DRUH
NIŽŠÍ OHROŽENI

CO MŮŽEME DĚLAT PRO OCHRANU PŘÍRODY MY SAMI?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc želv zakroužkuješ, tím lépe to šlo.

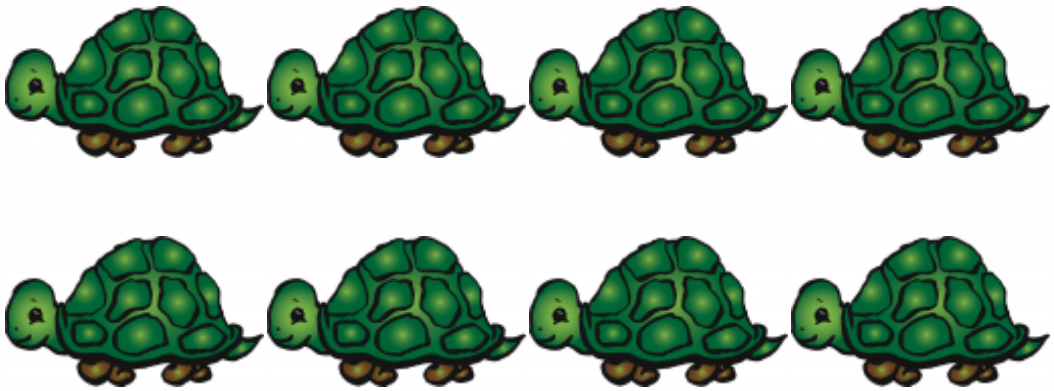

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Divadlo nás baví

Novotná, A.

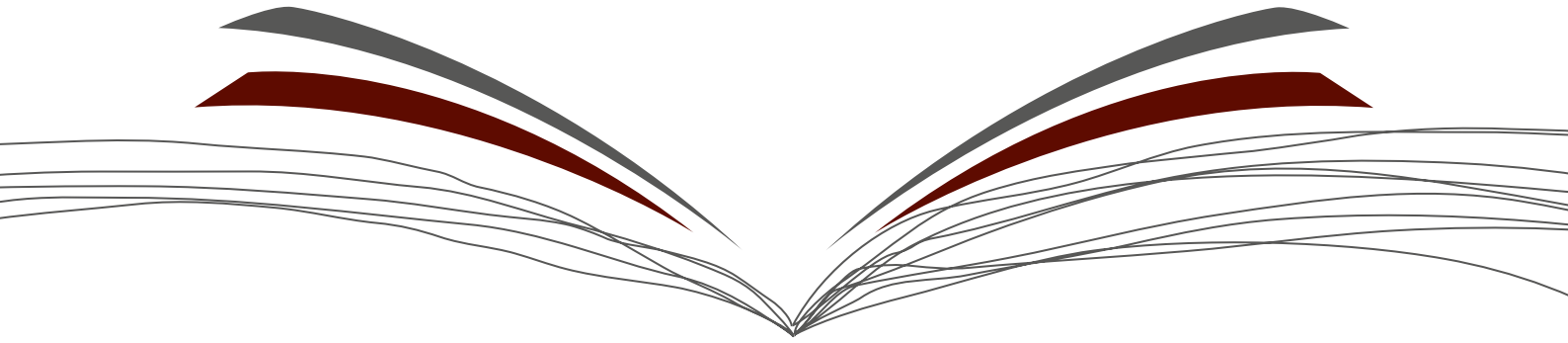

InspiroMAP

Téma hodiny	**Představuje se pan Moliére**
ZŠ 1. – 5. ročník	4. – 5. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání postav, je schopen vnímat souvislost mezi jevištním provedením a literární předlohou hry; žák zná základní pojmy spojené s divadlem.
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – jdeme do divadla (buď navazujeme na návštěvu, nebo využijeme promítaných snímků), společná diskuse, hlavní pojmy 2. Společná četba dějství (střídavé čtení žáků) 3. Krátká společná interpretace – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj, co se v jednotlivých dějstvích stalo, motivace postav k jednání, jejich charakter 4. Sledování části záznamu divadelního představení Lakomec Viktor Preiss tv tip - YouTube, jeho divácké zhodnocení 5. Individuální práce s pracovním listem, krátký zápis 6. Rozdělení rolí (včetně inspicienta v každé skupině) – pokus o rozepsání dialogu a uměleckou četbu zvoleného dějství či jeho úseku.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, dataprojektor, PC, ukázka z některého filmových či divadelních nastudování Lakomce.
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	A. Novotná: Divadlo nás baví. Praha: Práh, 2008. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy A. Novotné, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Podněty k diskusi:

- Buď můžete využít nedávnou návštěvu divadla, pokud jste s dětmi byli na představení, nebo můžete využít fotografií divadelního interiéru s jeho popisem, případně záznam ukázky z inscenace (nicméně v tomto případě bych záznam nechala až do další části hodiny).
- Pozornost zaměřte na specifika divadla jako budovy, zdobnost interiérů, zvláštní zařízení (jeviště, propadla, maskérny...), na mimořádnost události, jakou je návštěva divadla apod. (cílem je děti vnitřně naladit na to, že návštěva divadla je něco, co sami sobě dopřáváme „za odměnu“, není to školní povinnost, nebo dokonce trest). Diskutujte s dětmi, jak vnímají divadlo oni sami, proč chodí do divadla, jestli to pro ně znamená výjimečnou událost apod.
- Navažte např. popisem jeviště a hlediště:

(Stavovské divadlo), na projekci snímku ukažte jeviště, rampu (forbínu), hlediště, Galerii, lóže, opona, pravý portál, levý portál, rekvizity, kulisy, orchestřiště apod.)

Seznámení s knihou Anny Novotné Divadlo nás baví (upozorněte na využití i v praktické rovině kromě uměleckého dojmu, kniha obsahuje jednoduché převyprávění celkem 30 činoher, je doplněná autorskými medailony, zajímavostmi a dalšími dodatky, takže může velmi dobře posloužit i těm, kdo návštěvu divadla spíše odkládají – zjednoduší jim studium české a světové literatury, kde se činohry a jiné divadelní kusy zmiňují. Dnes se budeme zabývat jednou z her, které do své knihy zahrnula, jde o komedii, která si bere na mušku lakotu a hamonění. A protože lakota se nevyhýbá ani těm, kteří mají víc než ostatní, tato hra byla dlouho zakázána, aby se jí necítili bohatí měšťané a šlechtici napadáni).

Nejprve se seznámíme s postavami: Harpagon (starý lakomec), Kleant (jeho syn), Eliška (jeho dcera), Valér, Mariana (Valérova sestra), Anselm (jejich otec), Frosina (dohazovačka), kmotr Jakub (Harpagonův kuchař a kočí), Čipera (Kleantův sluha a další)

Pokuste se každé dějství jednoduše uvést (např. vylíčením toho, jak dobově lidé žili, pokud se děj odehrává v domě pana Harpagona, aby žáci věděli, jak se asi tehdy bydlelo).

LAKOMEC

První dějství
V Paříži roku 1670 v domě pana Harpagona

Valér přijme u pana Harpagona místo sluhy jen proto, aby mohl být nablízku jeho dceři Elišce. I Eliščin bratr Kleant se zamiloval – do chudé Mariany, která se stará o nemocnou matku. Kleant by jí rád pomohl, ale to by znamenalo překonat neuvěřitelnou otcovu lakotu. Přísahá před sestrou, že raději uteče z domu, jestli bude otec stát v cestě jeho lásce.

Eliška a Kleant se odhodlávají povědět otci o svých láskách, když je otec předběhne. Zeptá se jich, co si myslí o Marianě, neboť má v úmyslu se s ní oženit, dostane-li slušné věno. Kleant je blízko mdlobám. Pro něj Harpagon vybral bohatou vdovu a Elišku míní provdat za padesátiletého, ale movitého pana Anselma, a to ještě tentýž večer.

(Nechejte jednoduše shrnout žáky – důraz na interpretaci výrazných zájmů nebo tužeb.)

Druhé dějství
V Harpagonově domě

Harpagon už organizuje vše potřebné kolem svého i Eliščina sňatku. Pořádá slavnostní večeři, kam pozval pana Anselma i Marianu a kde by měla být uzavřena svatební smlouva. Harpagon je zvědav, jestli už dohazovačka Frosina zjistila, jaké má vlastně Mariana věno. Frosina je liška mazaná a namluví Harpagonovi dost slušnou částku ročního důchodu. Přesvědčí ho, že to je ta částka, kterou na Marianě ušetří, protože Mariana je dívka vedená k náramné

střídmosti, protiví se jí jakýkoli přepych, drahé šperky, prostě jakékoli fintění a navíc má odpor k jakýmkoli karetním hrám. Harpagon se nenechá obelstít, chce, jak říká, něco inkasovat, ale také mu dělá starost Marianino mládí. Frosina jej ujistí, že Mariana je blázen do starců, kterým je aspoň šedesát a jsou brýlatí. Harpagon je spokojený, že má jeho nastávající takový vybraný vkus.

(Shrnutí a interpretace s důrazem na postavu Frosiny a všeobecné intriky.)

Třetí dějství
V Harpagonově domě

Jsme uprostřed příprav na slavnostní večeři, Harpagon udílí pokyny, které se vesměs týkají šetření. Aby se nanalévalo víc vína, než se musí, aby si lokajové moc neošoupali oblečení. Eliška má přivítat jeho nastávající a jít s ní na trh, po Kleantovi chce, aby byl na Marianu roztomilý a přívětivý.

Kleant je, aniž by Harpagon tušil, víc než upřímný: „Abych vám řekl pravdu, tatínku, že by mě to těšilo, že se má stát mou macechou, to tedy ne. To bych vám lhal. Ale že ji uvítám přívětivě a že k ní budu roztomilý, na to se můžete spolehnout. V tom vás poslechnu na puntík."

A samotná večeře? Kuchař Jakub předloží takový návrh, že jde Harpagonovi hlava kolem. Přítomný Valér stojí na straně Harpagona a zdůrazňuje, že není možné, aby se hosté přecpávali, neboť: „Člověk má jíst, aby žil, a ne žít, aby jedl."

Harpagon vřele souhlasí.

Do Harpagonova domu přichází Frosina s nevěstou. Mariana je nervózní a vzpomíná na mladíka, který ji tak okouzlil, ale jehož jméno ani nezná. Jak je zděšena, když pozná Harpagona, svého ženicha! Nejraději by chtěla utéci, ale představování nekončí, ještě je tady Eliška a Kleant.

Aniž by Harpagon cokoliv tušil či poznal, Kleant přede všemi vyzná Marianě lásku, ale zní to, jako by byl znechucen tím, že se má Mariana stát jeho macechou. I Mariana odpoví stejně.

(Krátké shrnutí – upozornění žáků, že právě v tomto dějství dochází k prvnímu rozkrytí skutečných vzájemných vztahů, z tváří padají první pomyslné masky.)

Čtvrté dějství
Na zahradě Harpagonova domu

Když Harpagon vidí, jak úslužně a vřele se Kleant k Marianě chová, začne syna podezřívat a nalíčí past, do které se důvěřivý Kleant chytne jako nic. Vypoví otci o své lásce a touze vzít si Marianu za ženu.

Harpagon: „To jsem rád, že jsem tomu přišel na kloub! To jsem chtěl vědět! – A víš ty co, milý synu? Já ti to povím: Pustíš laskavě tuhle lásku z hlavy! Zanecháš všech dalších úkladů o dívku, o kterou já se ucházím pro sebe. A vezmeš si co nejdřív bez reptání tu, kterou já ti určím."

Kleant: „Tak vy na mne tak? Dobře, tatínku! Když už to došlo tak daleko, prohlašuju slavně, že mě ani nenapadne, abych se lásky k Marianě vzdal."

Mezitím Kleantův sluha Čipera objevil na zahradě zakopané Harpagonovy peníze. Hned o tom informuje Kleanta.

Harpagon propadne záchvatu zoufalství a zuřivosti, když zjistí, že mu zmizela jeho kasička, jeho penízky, že mu je někdo vyfoukl.

(Dějství, ve kterém se pro Harpagona přihodí pravá katastrofa, děj graduje.)

Páté dějství
V Harpagonově domě

V Harpagonově domě je pozdvižení, krádež tu už vyšetřuje policejní komisař.

Komisař: „Koho z krádeže podezíráte?"

Harpagon: „Kdekoho. A žádám vás, abyste zatkl celé město i s okolím."

První, koho vyslechnou, je kuchař Jakub. Ten ve zlosti všechno podezření svalí na správce Valéra.

Harpagon spustí na Valéra: „Přistup! Pojď sem a přiznej se k nejčernějšímu zločinu, k nejpřišernějšímu úkladu, jaký kdy byl spáchán!"

Valér se mylně domnívá, že je vyslýchán z úplně jiných důvodů. Přizná se k svému činu – k lásce, k tomu, že miluje Harpagonovu dceru Elišku a že se včera spolu zasnoubili.

Harpagon je bez sebe, chce po komisaři, aby Valéra zatkl jako lupiče a svůdce.

Valér: „Ta jména mi nepatří. Až se dovíte, kdo jsem... Vezměte laskavě na vědomí, že nemám ve zvyku ani zapotřebí, abych se zdobil cizím peřím, a že vám celá Neapol dosvědčí, z jakého jsem rodu!... A jestliže znáte Neapol, víte taky, kdo to byl hrabě Tomáš d´Albruci."

Nikdo ale Valérovi nechce uvěřit, že je synem hraběte, protože je známo, že hrabě i s ženou a dětmi zahynul před více než šestnácti lety na moři. Ve skutečnosti ale Valéra (kterému bylo tehdy sedm let) a jeho sluhu zachránila španělská loď. Kapitán oné lodi si Valéra oblíbil a vychoval ho jako vlastního. Teprve nedávno se Valér dozvěděl, že ani jeho otec neutonul a žije kdesi tady v tomto městě. Důkaz, který může o svém původu podat, je rubínový pečetní prsten, který patřil jeho otci, náramek z achátů, který mu matka dala na zápěstí, a služebník Pedro, který se s Valérem zachránil.

Nato promluví Mariana rozechvělým hlasem: „Ach Bože! Líp než kdo jiný vám dosvědčím já, že nás ani trochu neklamete. Z toho, co jste nám tu řekl, je mi jasné, že jste můj bratr... Nebesa při tomto ztroskotání nedala zahynout ani nám. Ale nepodařilo se nám dovědět se cokoli o našem otci."

V tu chvíli vystoupí z přítomných hrabě Tomáš d´Albruci, který se v tomto městě usadil pod jménem Anselm, a obejme Valéra i Marianu – své ztracené děti.

Ovšem Harpagon není nikterak dojat. Stále trvá na svém, že Valér mu musí vrátit to, co ukradl. Kleant ho uklidní. Ví, kde jeho ztracené peníze jsou, a dá mu je, když požehná jeho sňatku s Marianou.

Všechno dopadlo, jak nejlépe mohlo. Hrabě nechá vystrojit oběma svým dětem svatbu a Harpagon při tom nepřijde ani o korunu.

(Závěrečné rozuzlení, zmiňte vstup dalších postav, zejména Anselma atd.)

PODNĚTY KE SPOLEČNÉ INTERPRETACI

Pozornost věnujte zejména:

- jednotlivým lidským typům, které Moliére zachytil; zaměřte se na postavy a pokuste se z každé vybrat alespoň 1 charakteristický rys,
- znovu jednoduše zrekapitulujte děj (případně tak mohou učinit žáci), s rozdělením do dějství,
- vyzdvihněte ústřední motivy (peníze, láska, mládí, stáří, vypočítavost, zištnost, ztráta blízkého člověka a jeho nenadálé objevení se...),
- navažte vhodně vybranou částí divadelního zpracování Lakomce (doporučuji a v struktuře hodiny uvádím link na představení s Viktorem Preissem v hlavní roli z roku 2003, která bude současným dětem bližší, než původní inscenace s F. Filipovským) .

Pracovní list: DIVADLO NÁS BAVÍ

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Divadlo zblízka. Zavzpomínej na svou poslední návštěvu divadla, prohlédni si obrázek a připoj popisky:

(Stavovské divadlo v Praze)

Najdi a udělej barevnou šipku do obrázku. Kde je:

A. jeviště
B. rampa neboli forbína
C. hlediště
D. galerie
E. lóže
F. opona
G. pravý portál
H. levý portál
I. kde ležívají rekvizity
J. kulisy
K. orchestřiště

K divadlu patří ještě další důležité prostory, jako jsou zkušebny, šatny, maskérny, propadla, zákulisí, foyer, šatna pro hosty, bufet apod.
V divadle nepracují jen režiséři, herci, zpěváci, baletky a obecně umělecké profese, ale také kulisáci, osvětlovači, zvukaři, biletářky, šatnářky nebo třeba uklízečky.

ÚKOL 2
Sňatky pro peníze nebo z lásky? Čti a poslouchej:

LAKOMEC

První dějství
V Paříži roku 1670 v domě pana Harpagona

Valér přijme u pana Harpagona místo sluhy jen proto, aby mohl být nablízku jeho dceři Elišce. I Eliščin bratr Kleant se zamiloval – do chudé Mariany, která se stará o nemocnou matku. Kleant by jí rád pomohl, ale to by znamenalo překonat neuvěřitelnou otcovu lakotu. Přísahá před sestrou, že raději uteče z domu, jestli bude otec stát v cestě jeho lásce.

Eliška a Kleant se odhodlávají povědět otci o svých láskách, když je otec předběhne. Zeptá se jich, co si myslí o Marianě, neboť má v úmyslu se s ní oženit, dostane-li slušné věno. Kleant je blízko mdlobám. Pro něj Harpagon vybral bohatou vdovu a Elišku míní provdat za padesátiletého, ale movitého pana Anselma, a to ještě tentýž večer.

Druhé dějství
V Harpagonově domě

Harpagon už organizuje vše potřebné kolem svého i Eliščina sňatku. Pořádá slavnostní večeři, kam pozval pana Anselma i Marianu a kde by měla být uzavřena svatební smlouva. Harpagon je zvědav, jestli už dohazovačka Frosina zjistila, jaké má vlastně Mariana věno. Frosina je liška mazaná a namluví Harpagonovi dost slušnou částku ročního důchodu. Přesvědčí ho, že to je ta částka, kterou na Marianě ušetří, protože Mariana je dívka vedená k náramné střídmosti, protiví se jí jakýkoli přepych, drahé šperky, prostě jakékoli fintění a navíc má odpor k jakýmkoli karetním hrám. Harpagon se nenechá obelstít, chce, jak říká, něco inkasovat, ale také mu dělá starost Marianino mládí. Frosina jej ujistí, že Mariana je blázen do starců, kterým je aspoň šedesát a jsou brýlatí. Harpagon je spokojený, že má jeho nastávající takový vybraný vkus.

Třetí dějství
V Harpagonově domě

Jsme uprostřed příprav na slavnostní večeři, Harpagon udílí pokyny, které se vesměs týkají šetření. Aby se nanalévalo víc vína, než se musí, aby si lokajové moc neošoupali oblečení. Eliška má přivítat jeho nastávající a jít s ní na trh, po Kleantovi chce, aby byl na Marianu roztomilý a přívětivý.

Kleant je, aniž by Harpagon tušil, víc než upřímný: „Abych vám řekl pravdu, tatínku, že by mě to těšilo, že se má stát mou macechou, to tedy ne. To bych vám lhal. Ale že ji uvítám přívětivě a že k ní budu roztomilý, na to se můžete spolehnout. V tom vás poslechnu na puntík."

A samotná večeře? Kuchař Jakub předloží takový návrh, že jde Harpagonovi hlava kolem. Přítomný Valér stojí na straně Harpagona a zdůrazňuje, že není možné, aby se hosté přecpávali, neboť: „Člověk má jíst, aby žil, a ne žít, aby jedl."

Harpagon vřele souhlasí.

Do Harpagonova domu přichází Frosina s nevěstou. Mariana je nervózní a vzpomíná na mladíka, který ji tak okouzlil, ale jehož jméno ani nezná. Jak je zděšena, když pozná Harpagona, svého ženicha! Nejraději by chtěla utéci, ale představování nekončí, ještě je tady Eliška a Kleant.

Aniž by Harpagon cokoliv tušil či poznal, Kleant přede všemi vyzná Marianě lásku, ale zní to, jako by byl znechucen tím, že se má Mariana stát jeho macechou. I Mariana odpoví stejně.

Čtvrté dějství
Na zahradě Harpagonova domu

Když Harpagon vidí, jak úslužně a vřele se Kleant k Marianě chová, začne syna podezřívat a nalíčí past, do které se důvěřivý Kleant chytne jako nic. Vypoví otci o své lásce a touze vzít si Marianu za ženu.

Harpagon: „To jsem rád, že jsem tomu přišel na kloub! To jsem chtěl vědět! – A víš ty co, milý synu? Já ti to povím: Pustíš laskavě tuhle lásku z hlavy! Zanecháš všech dalších úkladů o dívku, o kterou já se ucházím pro sebe. A vezmeš si co nejdřív bez reptání tu, kterou já ti určím."

Kleant: „Tak vy na mne tak? Dobře, tatínku! Když už to došlo tak daleko, prohlašuju slavně, že mě ani nenapadne, abych se lásky k Marianě vzdal."

Mezitím Kleantův sluha Čipera objevil na zahradě zakopané Harpagonovy peníze. Hned o tom informuje Kleanta.

Harpagon propadne záchvatu zoufalství a zuřivosti, když zjistí, že mu zmizela jeho kasička, jeho penízky, že mu je někdo vyfoukl.

Páté dějství
V Harpagonově domě

V Harpagonově domě je pozdvižení, krádež tu už vyšetřuje policejní komisař.

Komisař: „Koho z krádeže podezíráte?"

Harpagon: „Kdekoho. A žádám vás, abyste zatkl celé město i s okolím."

První, koho vyslechnou, je kuchař Jakub. Ten ve zlosti všechno podezření svalí na správce Valéra.

Harpagon spustí na Valéra: „Přistup! Pojď sem a přiznej se k nejčernějšímu zločinu, k nejpříšernějšímu úkladu, jaký kdy byl spáchán!“

Valér se mylně domnívá, že je vyslýchán z úplně jiných důvodů. Přizná se k svému činu – k lásce, k tomu, že miluje Harpagonovu dceru Elišku a že se včera spolu zasnoubili.

Harpagon je bez sebe, chce po komisaři, aby Valéra zatkl jako lupiče a svůdce.

Valér: „Ta jména mi nepatří. Až se dovíte, kdo jsem... Vezměte laskavě na vědomí, že nemám ve zvyku ani zapotřebí, abych se zdobil cizím peřím, a že vám celá Neapol dosvědčí, z jakého jsem rodu!... A jestliže znáte Neapol, víte taky, kdo to byl hrabě Tomáš d´Albruci.“

Nikdo ale Valérovi nechce uvěřit, že je synem hraběte, protože je známo, že hrabě i s ženou a dětmi zahynul před více než šestnácti lety na moři. Ve skutečnosti ale Valéra (kterému bylo tehdy sedm let) a jeho sluhu zachránila španělská loď. Kapitán oné lodi si Valéra oblíbil a vychoval ho jako vlastního. Teprve nedávno se Valér dozvěděl, že ani jeho otec neutonul a žije kdesi tady v tomto městě. Důkaz, který může o svém původu podat, je rubínový pečetní prsten, který patřil jeho otci, náramek z achátů, který mu matka dala na zápěstí, a služebník Pedro, který se s Valérem zachránil.

Nato promluví Mariana rozechvělým hlasem: „Ach Bože! Líp než kdo jiný vám dosvědčím já, že nás ani trochu neklamete. Z toho, co jste nám tu řekl, je mi jasné, že jste můj bratr... Nebesa při tomto ztroskotání nedala zahynout ani nám. Ale nepodařilo se nám dovědět se cokoli o našem otci.“

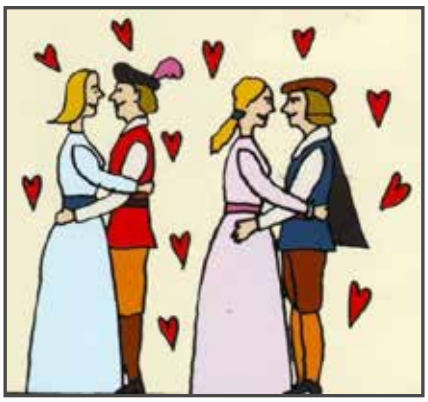

V tu chvíli vystoupí z přítomných hrabě Tomáš d´Albruci, který se v tomto městě usadil pod jménem Anselm, a obejme Valéra i Marianu – své ztracené děti.

Ovšem Harpagon není nikterak dojat. Stále trvá na svém, že Valér mu musí vrátit to, co ukradl. Kleant ho uklidní. Ví, kde jeho ztracené peníze jsou, a dá mu je, když požehná jeho sňatku s Marianou.

ÚKOL 3

Společná interpretace. Na základě společného rozboru si jednoduše poznamenej:

Srovnej hlavní postavy, označ jejich nejvýznačnější rysy:

Harpagon.....

Kleant.....

Eliška.....

Valér.....

Mariana.....

Anselm.....

Frosina.....

kmotr Jakub.....

Čipera.....

Hra se odehrává přibližně v době.....

Jejím autorem je **Moliére**. Vyhledej v encyklopedii či na webu základní životopisná fakta a vepiš je do rámečku:

Lakomec je **satira.** Pokus se vysvětlit tento pojem:

SATIRA JE.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 4

Dramatizovaná četba. Pokuste se vžít do určené postavy, uvažujte nad jejími motivy, proč co dělá a nad její povahou.

Koho budeš při dramatizované četbě představovat, jakou budeš mít roli?

.....

Barevně si označ své repliky, případně připište dialogy, text si alespoň 3x nahlas přečti.
Mnoho úspěchů při dramatizaci!

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc mincí nashromáždíš, tím lépe ti to šlo.

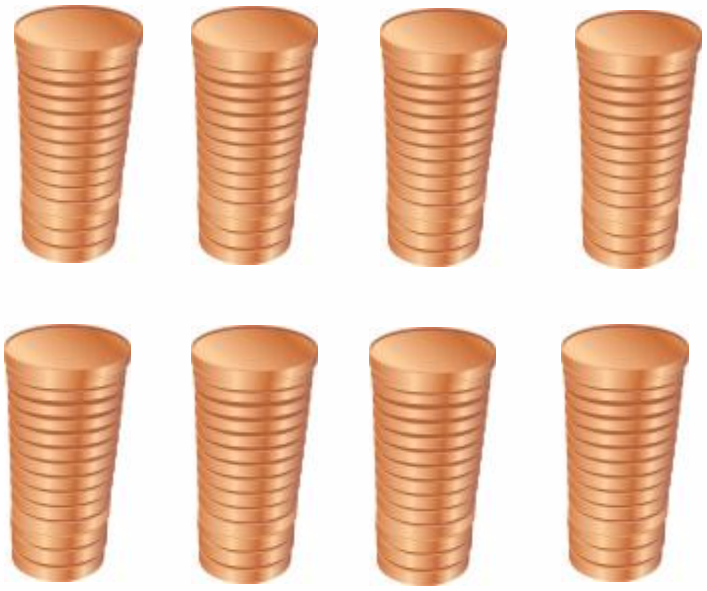

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Čarodějův učeň

Preussler, O.

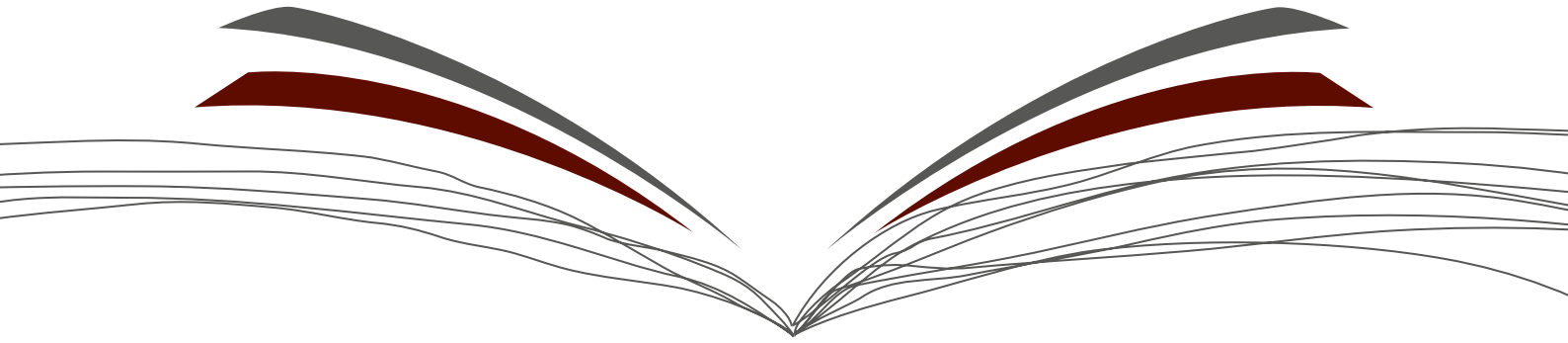

InspiroMAP

Téma hodiny	**Jak Krabat přišel do mlýna**
ZŠ 1. – 5. ročník	4. – 5. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, matematika, člověk a jeho svět
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – úryvek animovaného filmu Krabat - YouTube od 0:48 po 6:16, společná diskuse 2. Společná četba ukázky (střídavé čtení žáků) – Krabat vstupuje do služby k mlynáři 3. Krátká rekapitulace učitelem – které postavy v ukázce vystupují, kde se odehrává děj 4. Diskuse ve skupinách – krátký zápis PL 5. Společná četba ukázky (střídavé čtení žáků) – Velikonoce, Krabat se stává učedníkem 6. Individuální práce s PL - plnění úkolů souvisejících s „učednictvím“ 7. Co byste poradili Krabatovi, jak se zorientovat v přírodě?
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, dataprojektor, PC s připojením k webu / filmové zpracování (Čarodějův učeň, 1977)
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Ottfried Preussler: Čarodějův učeň. Praha: Arcadia, 1996. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy O. Preusslera, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Tu noc strávil na slámě v kovárně v Hoznicích; a tam měl poprvé Krabat zvláštní sen. Jedenáct havranů sedělo na tyči a dívalo se na něho. Všiml si, že jedno místo, na levém konci, je volné. Potom uslyšel hlas. Zněl chraplavě, přicházel jakoby shůry a z velké dálky, a volal ho jménem. Neodvažoval se odpovědět. „Krabate!“ zaznělo podruhé – a potřetí: „Krabate!“ a potom „Přijď do Černého Chlumce do mlýna, nebude to ke tvé škodě!“ Nato se zdvihli havrani z tyče a zakrákorali: „Poslechni hlas svého Mistra, poslechni jej!“

A Krabat se probudil. „Co všechno se člověku nezdá!“ pomyslel si, převrátil se na bok a zase usnul. Druhého dne táhl s přáteli dál, a když si vzpomněl na havrany, jen se v duchu zasmál.

Ale sen se opakoval i druhé noci. Opět jej hlas volal jménem a opět krákorali havrani: „Poslechni jej!“ To už bylo na pováženou. Krabat se ráno zeptal sedláka, u něhož spali, nezná-li ves, která by se jmenovala Černý Chlumec nebo tak nějak.

Sedlák si vzpomněl, že už to jméno slyšel. „Černý Chlumec...“ povídá, „ale ano – ve Vojeřickém lese, u silnice do Lípy: tam je vesnice, která e tak jmenuje.“

I další noc se Krabatovi zdál sen o havranech a o hlasu, který přicházel odněkud shůry; všechno se odehrálo přesně tak jako poprvé a podruhé. A tak se rozhodl, že hlas poslechne. Za ranního rozbřesku, ještě když jeho druhové spali, se vyplížil ze stodoly. U dvířek ze dvora potkal děvečku, šla ke studni. „Pozdravuj ode mne ty dva,“ požádal ji, „a řekni jim, že jsem musel pryč.“

Vesnice po vesnici se Krabat vyptával, kudy dál. Vítr mu vháněl sněhové vločky do tváře a musel se každých pár kroků zastavovat, aby si otřel oči. Ve Vojeřickém lese zabloudil a trvalo mu dvě hodiny, než našel silnici do Lípy. Tak se stalo, že dosáhl cíle až k večeru.

Marně však Krabat vyhlížel mlýn. Po silnici kráčel starý muž s otýpkou chrastí: toho se zeptal.

„Ve vesnici žádný mlýn nemáme,“ dostalo se mu odpovědi.

„A v okolí?“

„Jestli myslíš tamten...“ ukázal staroch palcem přes rameno. „Na Blatech, u Černé Vody, tam je jeden. Ale...“ zarazil se, jako by už řekl příliš.

Krabat bloudil lesem jako slepý v mlze, až narazil na mýtinu. Právě se chystal vyjít zpoza stromů, když tu se náhle mraky protrhly a objevil se měsíc. Vše se utápělo ve studeném světle.

Krabat spatřil mlýn.

Stál před ním, skrčený ve sněhu, temný a výhružný, jako mocné, zlé zvíře, číhající na kořist.

„Nikdo mě nenutí, abych tam šel,“ pomyslel si Krabat. Potom si ale vynadal do zbabělců, sebral odvahu a vyšel z lesního stínu. Srdnatě se vydal ke mlýnu, našel dveře a zaklepal.

Zaklepal jednou, zaklepal dvakrát: uvnitř se nic nehnulo. Pes nezaštěkal, nezavrzaly schody, nezarachotily klíče v zámku. – nic. Krabat zabušil potřetí, až ho zabrněly klouby.

A opět nic – jen ticho. Zkusil tedy zmáčknout kliku: dveře šly otevřít, nebyly zamčené, a tak vešel dovnitř.

Přivítalo ho hrobové ticho a hluboká tma. Avšak vzadu, na konci chodby, uviděl slabé světélko. Pouhý záblesk záblesku.

„Kde je světlo, budou i lidé," řekl si.

S nataženou rukou hmatal před sebou. Světlo sílilo, vycházelo ze skuliny ve dveřích, které uzavíraly chodbu na opačné straně. Popadla ho zvědavost, po špičkách se přiblížil ke štěrbině a nehlédl dovnitř.

Spatřil světnici, osvětlenou jen plamínkem rudé svíčky, přilepené na lidské lebce. Lebka stála na stole, který zaujímal celý střed místnosti. Za ním seděl mohutný muž v černém, s bledým obličejem, jakoby pomalovaným vápnem; černá páska mu zakrývala levé oko. Před ním ležela objemná, v kůži vázaná kniha, připoutaná řetězem: v ní si muž četl.

Teď zvedl hlavu a zadíval se upřeně před sebe, jako kdyby za škvírou ve dveřích uviděl Krabata. Jeho pohled pronikal hochovi až do morku kostí. Oko jej začalo pálit, zaslzelo, obraz místnosti se rozplynul.

Krabat si protřel oči – a vtom mu kdosi položil ruku na rameno, tak ledovou, že mu chlad pronikl přes kabát a košili k tělu. Současně uslyšel, jak někdo říká chraplavým hlasem lužickosrbsky:

„Tak jsi tady!"

Celý se schoulil – ten hlas znal. Když se otočil, stál proti muži – proti muži s černou páskou přes oko.

Kde se tam najednou vzal?

Muž držel v ruce svíčku. Beze slova si Krabata prohlížel, potom vysunul bradu a řekl:

„Já jsem tu Mistr. Můžeš u mne být učněm, potřebuji jednoho. Chceš přece?"

„Chci," slyšel se Krabat. Hlas mu zněl cize, jako by mu vůbec nepatřil.

„A co tě mám učit? Mlít mouku – nebo také všechno ostatní?" chtěl vědět Mistr.

„I všechno ostatní," odpověděl Krabat.

A mlynář k němu napřáhl levou ruku.

„Plácněme si!"

V okamžiku, kdy se jejich ruce dotkly, ozval se v domě dutý lomoz a dunění. Zdálo se, jako by zvuky vycházely až z nitra země. Podlaha se chvěla, zdi se otřásaly, trámy a prkna praštěly.

Krabat vykřikl, chtěl utéci: pryč, jen pryč odtud! – ale Mistr mu zastoupil cestu.

„Mlýn!" zvolal a pozvedl ruce vzhůru. „Už zase mele!"

Podněty k diskusi:

- Jaké postavy v úryvku vystupují, zkuste je stručně charakterizovat: jak se vám jeví Krabat, jaký je tajemný Mistr?
- Proč se Krabat vydal do mlýna? Myslíte si, že se bál, nebo nebál?
- Lákal by někoho takový opuštěný mlýn, nebo byste se raději drželi dál?

Mezitím vyšel měsíc a svítil jim na cestu. Šli po silnici až k další odbočce, u níž stál ve stínu borovic necelé dva metry vysoký dřevěný kříž ošlehaný větrem a deštěm, bez nápisu či ozdoby.

„Bäumelova smrt," poznamenal Tonda. „Před mnoha lety tu přišel o život jeden muž, jmenoval se Bäumel: prý při kácení stromů – ale přesně to už nikdo neví."

„A my?" zeptal se Krabat. „Proč jsme tu my?"

„Protože to chce Mistr," řekl Tonda. „Musíme – jako všichni ostatní – strávit Velkou noc pod širým nebem, vždy po dvou a na místě, kde přišel někdo násilně o život."

„A co teď?" ptal se Krabat dál.

„Zapálíme oheň," řekl Tonda. „Potom musíme zůstat pod křížem vzhůru, než se rozední – a za rozbřesku uděláme jeden druhému na čelo znamení."

Nezdálo se, že by byl Tonda právě posedlý touhou se s Krabatem bavit. Opřen zády o kříž seděl vzpřímeně, bez hnutí, s pohledem upřeným do dálky, za vesnici, na pláň osvětlenou měsícem. Od té chvíle už nepromluvil. Když ho Krabat tiše zavolal jménem, neodpověděl: mrtvý by nemlčel zarytěji, nezíral upřeněji.

Postupem času zaplavila chlapce z Tondova chování úzkost. Vzpomněl si, že slyšel, jak někteří lidé dokáží „vyjít ze sebe", totiž vyklouznou ze svého těla jako motýl z kukly a nechají za sebou prázdnou slupku, zatímco jejich pravé já jde svou cestou, neviditelné, po tajných stezkách a za tajným cílem. Vyšel snad Tonda ze sebe? Je možné, že tu sedí u ohně a přitom je ve skutečnosti jinde?

Tonda vsunul do žhavého popela větev.

„Měl jsem rád jednu dívku," řekl náhle. „Jmenovala se Voršula. Teď leží už půl roku na hřbitově v Žičíně: nepřinesl jsem jí štěstí. – Měl bys vědět, že nikdo u nás ve mlýně nepřinese žádné dívce štěstí. Nevím, v čem to vězí a nechci ti ani nahánět strach. Ale budeš-li mít někdy rád nějaké děvče, Krabate, nedej to na sobě znát. Postarej se, aby se to Mistr nedověděl – a také Lyško ne, ten mu všechno donáší.

Při ranním rozbřesku zvony oněměly a zpěv ve vesnici ustal. Tonda odřízl nožem z kříže dvě třísky, ty vložil do ohně a nechal na jednom konci ohořet.

„Co je to znamení muří nohy," pronesl, „to asi víš."

„Ne," řekl Krabat.

„Tak podívej..."

Špičkou prstu maloval do písku obrazec: hvězdu s pěti cípy, vytvořenou ze stejného počtu čar, z nichž se každá protíná dvě další, takže ji nelze nakreslit jedním tahem.

„To je to znamení," řekl Tonda. „Pokus se je nakreslit po mně!"

Potřetí se Krabatovi podařilo nakreslit pentagram do písku bezchybně.

„Dobře," řekl Tonda, přičemž mu vtiskl do rukou jedno z dřívek. „Klekni si nad oheň a nakresli mi přes žhavé oharky znamení na čelo. Budu ti předříkávat..."

Krabat udělal, k čemu ho stárek vyzval. Zatímco si oba navzájem kreslili znamení na čelo, opakoval po něm pomalu:

„Znamenám tě, bratře,
uhlem z dřevěného kříže,
znamenám tě
cejchem Tajného
Bratrstva.“

Potom si vyměnili zleva velikonoční polibek, nahrnuli na ohniště písek, rozházeli zbylé větve a vydali se na zpáteční cestu.

Mistr připevnil do otevřených domovních dveří volské jho, přibil je hřeby ve výši ramen na veřeje. Jak chlapci přicházeli, museli pod ním hajdy každý podejít, se slovy: „Skláním se pod jhem Tajného Bratrstva.“

Na chodbě domu je čekal Mistr. Každému uštědřil políček na pravou líci, přičemž zavolal: „Pamatuj, že ty jsi žák!“

Potom jej udeřil na levou líci a připojil: „Pamatuj, že já jsem Mistr!

A chasník se musel třikrát hluboce před mlynářem poklonit a slavnostně mu slíbit: „Budu tě, Mistře, ve všem poslouchat, teď a provždy.“

Podněty k interpretaci:

- Krabatovi se dostane jedno z prvních varování, všimli jste si kde?
- Děj se odehrává na zvláštním místě, kde se nachází?
- Úplná poslušnost bývala mezi učedníkem a Mistrem obvyklá, líbilo by se vám takto poslouchat cizího člověka?
- Zkuste srovnat Tondu a Krabata – jsou povahově stejní, nebo odlišní? A v čem se to projevuje?
- Jak autor postupně naznačoval, že učednictví je v tomto případě cosi temného a možná i špatného? Najdete v textech pasáže, kde se to děje?

OTÁZKY
KE SKUPINOVÉ DISKUSI

Při diskusi si žáci předávají slovo (ten, kdo odpovídá, volí dalšího, komu položí otázku), vystřídat se musí všichni žáci ve skupině – otázky jsou v misce (obálce, klobouku, pytlíku), po zodpovězení se vrací zpět, takže si stejnou otázku může vytáhnout i více žáků. Pokud si žák vytáhne otázku, kterou už měl, ponechá ji venku a losuje ještě jednou.) Skupiny by měly být o 5-8 členech; každá skupina dostane svou sadu otázek.

Otázky k diskusi:

PROČ KRABAT VSTOUPIL DO UČENÍ K MISTROVI, CO JEJ NA TOM LÁKALO?

PROČ BYLA VE MLÝNĚ TĚŽKÁ PRÁCE?

BYLI JSTE NĚKDY NA VÝLETĚ VE VĚTRNÉM NEBO VODNÍM MLÝNĚ? JAKÉ TO TAM BYLO?

ČÍM NÁM AUTOR NAZNAČIL, ŽE MISTR NENÍ OBYČEJNÝ MLYNÁŘ?

PŘEKVAPIL TĚ NĚKTERÝ Z POŽADAVKŮ MISTRA? KTERÝ?

JAK BY SES CÍTIL, KDYBYS MĚL STRÁVIT CELOU NOC NA TAK ZVLÁŠTNÍM MÍSTĚ?

KDYBY SE TI JAKO KRABATOVI ZDÁL STÁLE STEJNÝ SEN, PŘEMÝŠLEL/A BYS NAD TÍM?

MĚL BY PODLE TEBE BRÁT KRABAT TONDOVO VAROVÁNÍ VÁŽNĚ?

ZADÁNÍ ÚKOLŮ V PL ŽÁKŮ

Mistr přikázal havranům, aby mu nanosili vodu z pramene za hřbitovní zdí hned vedle kostela. Za večera vyletělo všech 12 havranů včetně Krabata.
Když letěli poprvé, zvon právě vyzváněl klekání, havrani se polekali a polovina z nich otevřela zobák, takže jejich voda vytekla.
Při druhé cestě byli havrani úspěšnější, nedoletěl jen jeden z nich, který cestou zabloudil.
Při třetí cestě byla hluboká noc, všichni spali, a proto se všichni havrani vrátili i s vodou.
I při **čtvrté cestě** byli úspěšní, vodu přineslo o 5 havranů více než při prvním letu.

Při **páté cestě** k prameni dorazila jen 1/3 havranů, Na obloze začal kroužit sokol a všechny odháněl.
Při poslední cestě už začínalo svítat a kostelník začal zvonit na ranní mši. Havrani se polekali a k prameni se odvážily jen 3/4 z nich.

Spočítej, kolik havranů celkem Mistrovi vodu přineslo.

Krabat plánoval útěk ze mlýna – aby se vrátil domů, musel by ujít 96 km. Každý den ujde maximálně 8 km, ale protože je po těžké službě ve mlýně vyčerpaný, potřebuje více odpočívat. Každý 3. den proto ujde jen polovinu maximální vzdálenosti, kterou je schopen za den ujít. Kolik dnů bude potřebovat na cestu, aby se vrátil domů?

Poraďte Krabatovi, jak v přírodě rozeznat sever bez kompasu a bez GPS.

Pracovní list: ČARODĚJŮV UČEŇ

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Krabat vyhledá mlynáře. Čti a poslouchej:

Tu noc strávil na slámě v kovárně v Hoznicích; a tam měl poprvé Krabat zvláštní sen.

Jedenáct havranů sedělo na tyči a dívalo se na něho. Všiml si, že jedno místo, na levém konci, je volné. Potom uslyšel hlas. Zněl chraplavě, přicházel jakoby shůry a z velké dálky, a volal ho jménem. Neodvažoval se odpovědět. „Krabate!“ zaznělo podruhé – a potřetí: „Krabate!“ a potom „Přijď do Černého Chlumce do mlýna, nebude to ke tvé škodě!“ Nato se zdvihli havrani z tyče a zakrákorali: „Poslechni hlas svého Mistra, poslechni jej!“

A Krabat se probudil. „Co všechno se člověku nezdá!“ pomyslel si, převrátil se na bok a zase usnul. Druhého dne táhl s přáteli dál, a když si vzpomněl na havrany, jen se v duchu zasmál.

Ale sen se opakoval i druhé noci. Opět jej hlas volal jménem a opět krákorali havrani: „Poslechni jej!“ To už bylo na pováženou. Krabat se ráno zeptal sedláka, u něhož spali, nezná-li ves, která by se jmenovala Černý Chlumec nebo tak nějak.

Sedlák si vzpomněl, že už to jméno slyšel. „Černý Chlumec...“ povídá, „ale ano – ve Vojeřickém lese, u silnice do Lípy: tam je vesnice, která e tak jmenuje.“

I další noc se Krabatovi zdál sen o havranech a o hlasu, který přicházel odněkud shůry; všechno se odehrálo přesně tak jako poprvé a podruhé. A tak se rozhodl, že hlas poslechne. Za ranního rozbřesku, ještě když jeho druhové spali, se vyplížil ze stodoly. U dvířek ze dvora potkal děvečku, šla ke studni. „Pozdravuj ode mne ty dva,“ požádal ji, „a řekni jim, že jsem musel pryč.“

Vesnice po vesnici se Krabat vyptával, kudy dál. Vítr mu vháněl sněhové vločky do tváře a musel se každých pár kroků zastavovat, aby si otřel oči. Ve Vojeřickém lese zabloudil a trvalo mu dvě hodiny, než našel silnici do Lípy. Tak se stalo, že dosáhl cíle až k večeru.

Marně však Krabat vyhlížel mlýn. Po silnici kráčel starý muž s otýpkou chrastí: toho se zeptal.

„Ve vesnici žádný mlýn nemáme,“ dostalo se mu odpovědi.

„A v okolí?“

„Jestli myslíš tamten...“ ukázal staroch palcem přes rameno. „Na Blatech, u Černé Vody, tam je jeden. Ale...“ zarazil se, jako by už řekl příliš.

Krabat bloudil lesem jako slepý v mlze, až narazil na mýtinu. Právě se chystal vyjít zpoza stromů, když tu se náhle mraky protrhly a objevil se měsíc. Vše se utápělo ve studeném světle.

Krabat spatřil mlýn.

Stál před ním, skrčený ve sněhu, temný a výhružný, jako mocné, zlé zvíře, číhající na kořist.

„Nikdo mě nenutí, abych tam šel," pomyslel si Krabat. Potom si ale vynadal do zbabělců, sebral odvahu a vyšel z lesního stínu. Srdnatě se vydal ke mlýnu, našel dveře a zaklepal.

Zaklepal jednou, zaklepal dvakrát: uvnitř se nic nehnulo. Pes nezaštěkal, nezavrzaly schody, nezarachotily klíče v zámku. – nic. Krabat zabušil potřetí, až ho zabrněly klouby.

A opět nic – jen ticho. Zkusil tedy zmáčknout kliku: dveře šly otevřít, nebyly zamčené, a tak vešel dovnitř.

Přivítalo ho hrobové ticho a hluboká tma. Avšak vzadu, na konci chodby, uviděl slabé světélko. Pouhý záblesk záblesku.

„Kde je světlo, budou i lidé," řekl si.

S nataženou rukou hmatal před sebou. Světlo sílilo, vycházelo ze skuliny ve dveřích, které uzavíraly chodbu na opačné straně. Popadla ho zvědavost, po špičkách se přiblížil ke štěrbině a nehlédl dovnitř.

Spatřil světnici, osvětlenou jen plamínkem rudé svíčky, přilepené na lidské lebce. Lebka stála na stole, který zaujímal celý střed místnosti. Za ním seděl mohutný muž v černém, s bledým obličejem, jakoby pomalovaným vápnem; černá páska mu zakrývala levé oko. Před ním ležela objemná, v kůži vázaná kniha, připoutaná řetězem: v ní si muž četl.

Teď zvedl hlavu a zadíval se upřeně před sebe, jako kdyby za škvírou ve dveřích uviděl Krabata. Jeho pohled pronikal hochovi až do morku kostí. Oko jej začalo pálit, zaslzelo, obraz místnosti se rozplynul.

Krabat si protřel oči – a vtom mu kdosi položil ruku na rameno, tak ledovou, že mu chlad pronikl přes kabát a košili k tělu. Současně uslyšel, jak někdo říká chraplavým hlasem lužickosrbsky:

„Tak jsi tady!"

Celý se schoulil – ten hlas znal. Když se otočil, stál proti muži – proti muži s černou páskou přes oko.

Kde se tam najednou vzal?

Muž držel v ruce svíčku. Beze slova si Krabata prohlížel, potom vysunul bradu a řekl:

„Já jsem tu Mistr. Můžeš u mne být učněm, potřebuji jednoho. Chceš přece?"

„Chci," slyšel se Krabat. Hlas mu zněl cize, jako by mu vůbec nepatřil.

„A co tě mám učit? Mlít mouku – nebo také všechno ostatní?" chtěl vědět Mistr.

„I všechno ostatní," odpověděl Krabat.

A mlynář k němu napřáhl levou ruku.

„Plácněme si!"

V okamžiku, kdy se jejich ruce dotkly, ozval se v domě dutý lomoz a dunění. Zdálo se, jako by zvuky vycházely až z nitra země. Podlaha se chvěla, zdi se otřásaly, trámy a prkna praštěly.

Krabat vykřikl, chtěl utéci: pryč, jen pryč odtud! – ale Mistr mu zastoupil cestu.

„Mlýn!“ zvolal a pozvedl ruce vzhůru. „Už zase mele!“

ÚKOL 2

Co jste si zapamatovali? Doplň:

HLAVNÍ POSTAVA:	VEDLEJŠÍ POSTAVA:
.....	.....

S jakými pocity šel Krabat do mlýna:.....

.....

.....

.....

ÚKOL 3

Krabat vstupuje do učení k Mistrovi. Čti a poslouchej:

Mezitím vyšel měsíc a svítil jim na cestu. Šli po silnici až k další odbočce, u níž stál ve stínu borovic necelé dva metry vysoký dřevěný kříž ošlehaný větrem a deštěm, bez nápisu či ozdoby.

„Bäumelova smrt,“ poznamenal Tonda. „Před mnoha lety tu přišel o život jeden muž, jmenoval se Bäumel: prý při kácení stromů – ale přesně to už nikdo neví.“

„A my?“ zeptal se Krabat. „Proč jsme tu my?“

„Protože to chce Mistr,“ řekl Tonda. „Musíme – jako všichni ostatní – strávit Velkou noc pod širým nebem, vždy po dvou a na místě, kde přišel někdo násilně o život.“

„A co teď?“ ptal se Krabat dál.

„Zapálíme oheň,“ řekl Tonda. „Potom musíme zůstat pod křížem vzhůru, než se rozední – a za rozbřesku uděláme jeden druhému na čelo znamení.“

Nezdálo se, že by byl Tonda právě posedlý touhou se s Krabatem bavit. Opřen zády o kříž seděl vzpřímeně, bez hnutí, s pohledem upřeným do dálky, za vesnici, na pláň osvětlenou měsícem. Od té chvíle už nepromluvil. Když ho Krabat tiše zavolal jménem, neodpověděl: mrtvý by nemlčel zarytěji, nezíral upřeněji.

Postupem času zaplavila chlapce z Tondova chování úzkost. Vzpomněl si, že slyšel, jak někteří lidé dokáží „vyjít ze sebe“, totiž vyklouznou ze svého těla jako motýl z kukly a nechají za sebou prázdnou slupku, zatímco jejich pravé já jde svou cestou, neviditelné, po tajných stezkách a za tajným cílem. Vyšel snad Tonda ze sebe? Je možné, že tu sedí u ohně a přitom je ve skutečnosti jinde?

Tonda vsunul do žhavého popela větev.

„Měl jsem rád jednu dívku,“ řekl náhle. „Jmenovala se Voršula. Teď leží už půl roku na hřbitově v Žičíně: nepřinesl jsem jí štěstí. – Měl bys vědět, že nikdo u nás ve mlýně nepřinese žádné dívce štěstí. Nevím, v čem to vězí a nechci ti ani nahánět strach. Ale budeš-li mít někdy rád nějaké děvče, Krabate, nedej to na sobě znát. Postarej se, aby se to Mistr nedověděl – a také Lyško ne, ten mu všechno donáší.

Při ranním rozbřesku zvony oněměly a zpěv ve vesnici ustal. Tonda odřízl nožem z kříže dvě třísky, ty vložil do ohně a nechal na jednom konci ohořet.

„Co je to znamení muří nohy,“ pronesl, „to asi víš.“

„Ne,“ řekl Krabat.

„Tak podívej...“

Špičkou prstu maloval do písku obrazec: hvězdu s pěti cípy, vytvořenou ze stejného počtu čar, z nichž se každá protíná dvě další, takže ji nelze nakreslit jedním tahem.

„To je to znamení,“ řekl Tonda. „Pokus se je nakreslit po mně!“

Potřetí se Krabatovi podařilo nakreslit pentagram do písku bezchybně.

„Dobře,“ řekl Tonda, přičemž mu vtiskl do rukou jedno z dřívek. „Klekni si nad oheň a nakresli mi přes žhavé oharky znamení na čelo. Budu ti předříkávat...“

Krabat udělal, k čemu ho stárek vyzval. Zatímco si oba navzájem kreslili znamení na čelo, opakoval po něm pomalu:

Znamenám tě, bratře,
uhlem z dřevěného kříže,
znamenám tě
cejchem Tajného
Bratrstva.“

Potom si vyměnili zleva velikonoční polibek, nahrnuli na ohniště písek, rozházeli zbylé větve a vydali se na zpáteční cestu.

Mistr připevnil do otevřených domovních dveří volské jho, přibil je hřeby ve výši ramen na veřeje. Jak chlapci přicházeli, museli pod ním hajdy každý podejít, se slovy: „Skláním se pod jhem Tajného Bratrstva.“

Na chodbě domu je čekal Mistr. Každému uštědřil políček na pravou líci, přičemž zavolal: „Pamatuj, že ty jsi žák!“

Potom jej udeřil na levou líci a připojil: „Pamatuj, že já jsem Mistr!

A chasník se musel třikrát hluboce před mlynářem poklonit a slavnostně mu slíbit: „Budu tě, Mistře, ve všem poslouchat, teď a provždy.“

ÚKOL 4

Těžký úděl učedníka. Pomoz Krabatovi splnit obtížné úkoly:

Mistr přikázal havranům, aby mu nanosili vodu z pramene za hřbitovní zdí hned vedle kostela. Za večera vyletělo všech 12 havranů včetně Krabata.
Když letěli poprvé, zvon právě vyzváněl klekání, havrani se polekali a polovina z nich otevřela zobák, takže jejich voda vytekla.
Při druhé cestě byli havrani úspěšnější, nedoletěl jen jeden z nich, který cestou zabloudil.
Při třetí cestě byla hluboká noc, všichni spali, a proto se všichni havrani vrátili i s vodou.
I při **čtvrté cestě** byli úspěšní, vodu přineslo o 5 havranů více než při prvním letu.
Při **páté cestě** k prameni dorazila jen 1/3 havranů, Na obloze začal kroužit sokol a všechny odháněl.
Při poslední cestě už začínalo svítat a kostelník začal zvonit na ranní mši. Havrani se polekali a k prameni se odvážily jen 3/4 z nich.

Spočítej, kolik havranů celkem Mistrovi vodu přineslo.

Krabat plánoval útěk ze mlýna – aby se vrátil domů, musel by ujít 96 km. Každý den ujde maximálně 8 km, ale protože je po těžké službě ve mlýně vyčerpaný, potřebuje více odpočívat. Každý 3. den proto ujde jen polovinu maximální vzdálenosti, kterou je schopen za den ujít. Kolik dnů bude potřebovat na cestu, aby se vrátil domů?

ÚKOL 5

Poraď Krabatovi. V Krabatově době nebyla GPS a neměl kompas. Vzpomeňte si, nebo najděte informace, jak v přírodě poznat sever:

ÚKOL 4

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc havranů zakroužkuješ, tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Únos domů

Procházková, I.

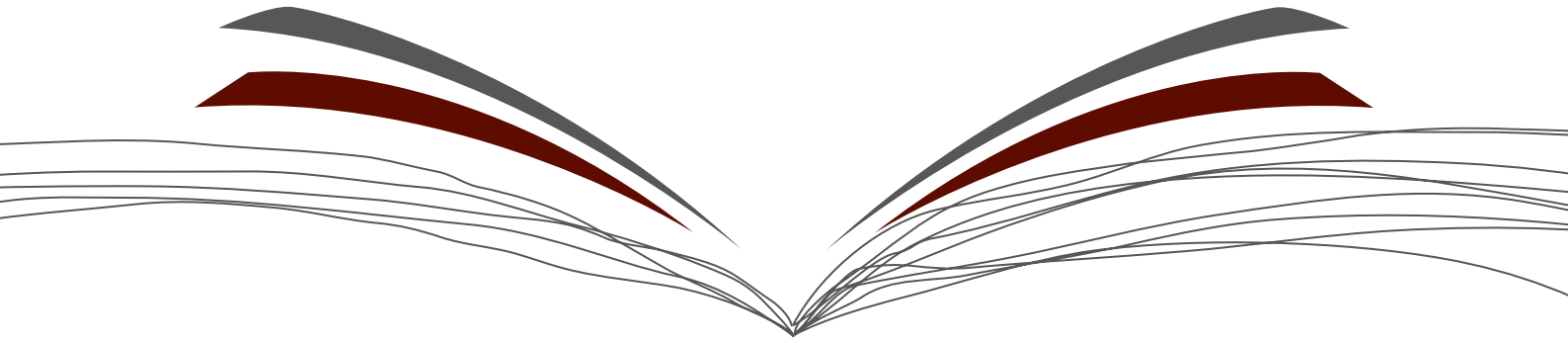

InspiroMAP

Téma hodiny	**Kam zmizel Libor Ješín?**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák si uvědomuje odlišnosti líčení děje a prostředí, v němž se děj odehrává
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse; celá hodina bude mít spíše tišší, diskusní charakter, směřujeme k empatii 2. Krátká společná interpretace – zaměření se na zápletku (chlapcův únos) 3. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 4. Krátká rekapitulace učitelem – odlišnosti textu věnovaného prostředí od ryze dějových pasáží, společná diskuse. 5. Individuální práce s pracovním listem (charakteristika Libora) 6. Práce ve dvojicích – Panenkovi versus teta Jolana a strýc Michal. 7. Shrnutí a závěr, kde je doma, odlišné přístupy a potřeby dospělých a dětí.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Iva Procházková: Únos domů. Praha: Albatros, 1998. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy I. Procházkové, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal . Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

TEXT K ÚVODNÍ MOTIVACI

Uvedení do děje:

Libor Ješín je chlapec, který žije po smrti svých rodičů u tety a strýce. Jsou velmi úspěšní a bohatí, ale zároveň jsou zvyklí jen na svůj svět práce a dospělých. Pro Libora nemají dost pozornosti ani pochopení. Nicméně málokdo ví, že skutečně není jejich, a proto ho unesou, aby za něj dostali tučné výkupné.

Stáli v úzké chodbičce přede dveřmi. Byli dva a vypadali, jako by sem zabloudili z Landovy písničky. Přízračně.

„Hlavně drž hubu," řekl ten kratší, dřív než jsem stačil vyjeknout. „Když nebudeš dělat hovadiny, nic se ti nestane!"

„Co chcete?" zeptal jsem se. Strach mi stáhl krk jako smyčka – sotva mě bylo slyšet.

„Nekecáme, padáme," okřikl mě Krátký a strčil loktem do dveří. Venku, těsně před umývárnou, stála zelená dodávka. Božní dveře dokořán.

„Vlez dovnitř!" houkl ten vyčouhlý. Mohl mít aspoň metr devadesát. Tvářil se ukázkově zle. „Tak bude to? Fofrem, fofrem!

...

Probudila mě bolest. Někdo cloumal mým ramenem. Tím naraženým. Otevřel jsem oči. Kolem nic než tma. Hluboký mužský hlas se od ní zpěvavě odrážel – kousek od mého ucha.

„Vstávej! No tak! Konec s tím chrápáním!"

Chvíli mi trvalo, než jsem si vzpomněl. Na dodávku. Na pytle pod zády. Na všechno.

„Hej! Probuď se!"

„Ty máš ale spánek!" zabručel Dlouhý. Zároveň se mu však v hlase ozvala úleva. Zřejmě už si začínal myslet, že jsem cestou vykrvácel a on přijde o svou odměnu.

„Vylez!" poručil mi a spíš mě vynesl než vystrčil z vozu.

V duchu jsem počítal: jeden, dva, tři... Paličky mokré trávy se mi otíraly o kotníky. Deset, jedenáct, dvanáct... V pase jsem cítil tlak, jak mě Dlouhý zezadu držel za svetr. Dvacet čtyři, dvacet pět, dvacet šest... V koruně stromu, který musel stát nedaleko, se ozvalo zvědavé pípnutí ptáka. Určitě se divil, co to tu stoupá za průvod.

Nad třicátým druhým schodem byla kamenná plošinka. Za ní se zvedala bílá zeď. Světlo baterky po ní sklouzlo a zastavilo se u zámku dveří. Krátký do něho vsunul klíč a začal odemykat.

„Kolem dokola ani živáčka," upozornil mě Krátký, dřív než překročil práh. „Kdyby se ti chtělo křičet, zakřič si – nikdo tě neuslyší!"

„Kdy mě pustíte?" zeptal jsem se. Výstup do schodů ze mě setřásl všechnu ospalost; můj osud mě zase začínal zajímat.

„Až za tebe strýček vysolí prachy," odpověděl Dlouhý.

„A když nevysolí?" vyptával jsem se dál.

„Nebuď zvědavej, budeš brzo starej!" okřikl mě Krátký a vstoupil do domu. Dlouhý mě popostrčil za ním. Teď jsem byl doopravdy v pasti.

Podněty k diskusi:

- Co se v ukázce stalo?
- Je únos pro další děj důležitý?
- Jak na únos Libor reaguje? Dokáže uvažovat, nebo se poddává strachu?
- Jací jsou jeho únosci?
- Kam asi Libora odvezli?
- Co myslíte, dokáže se zachránit?

UKÁZKY
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Zlost, která ve mně postupně houstla, náhle překypěla a vyvalila se ven. Nahrbil jsem se a pak prudkým, rozzuřeným vzepřením vyrazil poklop z rámu. Zatmělo se mi před očima, protože jsem se udeřil nejen do bolavého ramene, ale i do hlavy. Nohy se mi zaryly do močůvky a oči jsem měl plné rezu, co na mě seshora napadal. Neměl jsem ale čas přemýšlet nad tím, jak vypadám a co mě bolí. Hluk, který jsem způsobil, možná probudil Dlouhého s Krátkým. Bylo třeba co nejrychleji zmizet. Odsunul jsem uvolněný poklop stranou – teď, když ho nedržel rám, zdál se mi směšně lehký – vzepřel jsem se na rukou a vylezl po břiše z žumpy. Krátce jsem pohlédl na dům, ve kterém jsem strávil dnešní noc. Stál tu v ranní mlze tichý a nevinně bílý, přihrbená chaloupka ve stráni, růže u plotu, červená stříška nad komínem. Domeček jako z pohádky. Sing Sing. Otočil jsem se a dal se do běhu. Vzhůru proti kopci, k nejbližšímu výběžku lesa.

Byl to můj nejdelší běh. Běžel jsem a běžel. Do stráně, skrz les, přes louky a mýtiny, po vyšlapaných lesních pěšinách i vysokou travou. Běžel jsem, až už jsem nemohl a i pak jsem ještě běžel. Nevím, kolik kilometrů jsem nechal za sebou a jak dlouho mi to trvalo, ale dobře si pamatuju, kde můj běh skončil. Zakopl jsem o kořen a vzal to rovnou po hlavě do hustého kapradí. Jak jsem dopadl, tak jsem zůstal. U nosu mi voněla vlhká hlína, nade mnou šuměly koruny stromů, každý atom mého těla se chvěl.

Ranní mlha se pomalu zvedala, větvemi se prolamovaly první paprsky slunce. Klopýtavě a se zpožděním mi začalo docházet, co se vlastně stalo: utekl jsem. Jsem volný. Už nejsem v rukou Dlouhého a Krátkého. Už nemusím čekat, až mě policie vypátrá nebo až za mě strýc zaplatí milion. Můžu si jít, kam chci!

...

Skákal jsem z pražce na pražec. Koleje byly rozpálené, nemohl jsem se jich dotknout ani rukou, natož bosým chodidlem. Blížilo se poledne. Spousty vody, co den předtím spadly z nebe na zem, se daly rozpoznat už jen na lehké páře válející se nad lesem. Vzduch voněl jehličím, kvetoucí trávou a vyjetým olejem, kterým byly napuštěné pražce. Přes čím dál větší hlad, bolest v rameni a bláznivou situaci, v níž jsem se nacházel, mi bylo fajn. Tak nějak podivně hezky. Líbilo se mi dotýkat se chodidly rozpukaného dřeva, jít pod poledním sluncem po staré zrušené trati a vědět, že nikdo, nikdo na celém světě nemá tušení, kde jsem.

Internát byl daleko, Dlouhý s Krátkým byli daleko, strýc Michal a teta Jolana se ztráceli někde v nedohlednu. Setřásl jsem ze sebe nejen strach a napětí posledních hodin, pryč byla i unylá nálada narozeninové oslavy, vlažná radost z dárků, vzpomínka na prchavé polibky na uvítanou a na rozloučenou. Připadal jsem si volný jako ještě nikdy. Dokonce jsem si trochu pískal.

Podněty k interpretaci:

- Všimněte si úplně jiného ladění obou úryvků (únos/útěk), jak na vás oba působily, jaké pocity ve vás vyvolávaly?
- Je nějaký rozdíl v Liborově chování v zajetí a na svobodě?
- Na konci druhé ukázky Libor říká, že se cítí volný jako ještě nikdy, co tím myslí?
- Stručně shrňte charakteristiku Libora, aby se od ní mohly děti odrazit k samostatné charakteristice v PL.

TEXT K PRÁCI VE DVOJICÍCH

Žáci si ve dvojicích rozdělí texty, přečtou si je a utvoří jednoduchou charakteristiku dospělých postav (strýce a tety / Panenkových) – v rámci diskuse si vymění názory na jednání obou dvojic, co je z jejich pohledu správné a co ne, co by se jim líbilo...

a)

Teta Jolana byla zjev z výkladní skříně. Sádrově tuhá, přeštípnutá v pase, s nekonečnýma nohama a pohledem upřeným kamsi mimo. Nikdy se na člověka nedívala. Dívala se buďto na vás límeček u košile nebo na vaše boty nebo na zábradlí za vašimi zády, ale nikdy přímo na vás. Nedívala se ani na strýce Michala. Seděli proti sobě u snídaně, teta pohlédla na obraz smějícího se Buddhy za strýcovou hlavou, řekla Podej mi prosím tě med, upřela oči na zatrženou kůžičku u svého levého palce, řekla Děkuju, a aniž by ji třeba jen na vteřinu znepokojila otázka, zda jí med podal strýc nebo rozesmátý Buddha, dala se do mazání sucharu.

Zatímco teta se na lidi nedívala, strýc je neposlouchal. Věděl předem, co řeknou. Byl si jistý, že po světě chodí jenom dva druhy jedinců: ti, kteří jeho peníze utrácejí, a ti, kteří mu je pomáhají vydělávat. Já patřil do první skupiny. Mohutný proud strýcových finančních prostředků mě štědře skrápěl, staraje se o mou školu, můj internát, moje oblečení, mou lyžařskou výstroj, mou hokejovou výstroj a stovky jiných věcí, které jsem někdy dostával darem, jindy o ně poprosil, ale nikdy po žádné z nich doopravdy netoužil.

b)

Nejdřív se na mém filmovém plátně objevila stará, otlučená fiatka. Pomalu, revmaticky se blížila po úzké cestě na druhé straně kolejí, překodrcala je a zabočila k domu. Před dveřmi, na kterých stále ještě visela cedule POKLADNA, zůstala stát. Z jedné strany vystoupil muž, z druhé žena a nakonec se objevilo dítě. Muž byl úzký, žena široká, dítě copaté. Muž otevřel dvířka od kufru. Přitom řekl něco, čemu divák v poslední řadě nerozuměl. Žena se zasmála. I přes zhoršenou kvalitu zvuku to znělo, jako když se směje trubka Louise Armstronga. Z domu vyběhl kluk pocákaný barvou a děvče s rovnátkem. Ani pihy, ani rovnátko se na dálku nedaly rozpoznat, ale divák na konci kinosálu o nich věděl.
Oba dospělí a všechny tři děti začali z auta vytahovat nákupní tašky a nosit je do domu. Museli se přitom vyhýbat několika kočkám, které se jim neustále pletly pod nohy. Nakonec vylovil muž z auta velkou termosku. Byla přivítána nadšeným dětským pokřikem a okamžitě odnesena.

PODNĚTY K ZÁVĚREČNÉ DISKUSI

Nastínění dalšího děje:

- Libor se seznámí s dětmi, které vyrůstají v rodině Panenkových, a přestože to původně neplánoval, zůstane s nimi
- Jedním z rozhodujících faktorů bylo jeho zahlédnutí zpráv v televizi, kde ho teta obvinila z krádeže a útěku
- V blízkosti bylo vyhlášeno pátrání po jiném chlapci, který utíkal z dětského domova, děti Panenkovy Libora a tohoto hocha zaměnily
- Libor v tom uviděl šanci na uklidnění situace

Zkuste se s žáky zamyslet:

- Jaký byl domov kluka, který po únosu nezamíří domů, ale utíká stále dál a dál?
- Musíme si všichni doma vždycky rozumět?
- Proč se Libor rozhodl nevrátit domů?
- Zamyslete se nad různými typy rodin, domovů, rodinné atmosféry?
- Jak byste Liborovi pomohli, kdybyste jej potkali?

Fotografie z filmové podoby příběhu:

Pracovní list: ÚNOS DOMŮ

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

Liborův únos. Čti a poslouchej:

Stáli v úzké chodbičce přede dveřmi. Byli dva a vypadali, jako by sem zabloudili z Landovy písničky. Přízračně.

„Hlavně drž hubu," řekl ten kratší, dřív než jsem stačil vyjeknout. „Když nebudeš dělat hovadiny, nic se ti nestane!"

„Co chcete?" zeptal jsem se. Strach mi stáhl krk jako smyčka – sotva mě bylo slyšet.

„Nekecáme, padáme," okřikl mě Krátký a strčil loktem do dveří. Venku, těsně před umývárnou, stála zelená dodávka. Božní dveře dokořán.

„Vlez dovnitř!" houkl ten vyčouhlý. Mohl mít aspoň metr devadesát. Tvářil se ukázkově zle. „Tak bude to? Fofrem, fofrem!

Probudila mě bolest. Někdo cloumal mým ramenem. Tím naraženým. Otevřel jsem oči. Kolem nic než tma. Hluboký mužský hlas se od ní zpěvavě odrážel – kousek od mého ucha.

„Vstávej! No tak! Konec s tím chrápáním!"

Chvíli mi trvalo, než jsem si vzpomněl. Na dodávku. Na pytle pod zády. Na všechno.

„Hej! Probuď se!"

„Ty máš ale spánek!" zabručel Dlouhý. Zároveň se mu však v hlase ozvala úleva. Zřejmě už si začínal myslet, že jsem cestou vykrvácel a on přijde o svou odměnu.

„Vylez!" poručil mi a spíš mě vynesl než vystrčil z vozu.

V duchu jsem počítal: jeden, dva, tři... Paličky mokré trávy se mi otíraly o kotníky. Deset, jedenáct, dvanáct... V pase jsem cítil tlak, jak mě Dlouhý zezadu držel za svetr. Dvacet čtyři, dvacet pět, dvacet šest... V koruně stromu, který musel stát nedaleko, se ozvalo zvědavé pípnutí ptáka. Určitě se divil, co to tu stoupá za průvod.

Nad třicátým druhým schodem byla kamenná plošinka. Za ní se zvedala bílá zeď. Světlo baterky po ní sklouzlo a zastavilo se u zámku dveří. Krátký do něho vsunul klíč a začal odemykat.

„Kolem dokola ani živáčka," upozornil mě Krátký, dřív než překročil práh. „Kdyby se ti chtělo křičet, zakřič si – nikdo tě neuslyší!"

„Kdy mě pustíte?" zeptal jsem se. Výstup do schodů ze mě setřásl všechnu ospalost; můj osud mě zase začínal zajímat.

„Až za tebe strýček vysolí prachy," odpověděl Dlouhý.

„A když nevysolí?" vyptával jsem se dál.

„Nebuď zvědavej, budeš brzo starej!" okřikl mě Krátký a vstoupil do domu. Dlouhý mě popostrčil za ním. Teď jsem byl doopravdy v pasti.

Co se v ukázce stalo?.....

Jak Libor reaguje, vzdává se?.....

Kdo Libora unesl?.....

ÚKOL 2

Cesta na svobodu. Čti, poslouchej a stručně shrň:

Zlost, která ve mně postupně houstla, náhle překypěla a vyvalila se ven. Nahrbil jsem se a pak prudkým, rozzuřeným vzepřením vyrazil poklop z rámu. Zatmělo se mi před očima, protože jsem se udeřil nejen do bolavého ramene, ale i do hlavy. Nohy se mi zaryly do močůvky a oči jsem měl plné rezu, co na mě seshora napadal. Neměl jsem ale čas přemýšlet nad tím, jak vypadám a co mě bolí. Hluk, který jsem způsobil, možná probudil Dlouhého s Krátkým. Bylo třeba co nejrychleji zmizet. Odsunul jsem uvolněný poklop stranou – teď, když ho nedržel rám, zdál se mi směšně lehký – vzepřel jsem se na rukou a vylezl po břiše z žumpy. Krátce jsem pohlédl na dům, ve kterém jsem strávil dnešní noc. Stál tu v ranní mlze tichý a nevinně bílý, přihrbená chaloupka ve stráni, růže u plotu, červená stříška nad komínem. Domeček jako z pohádky. Sing Sing. Otočil jsem se a dal se do běhu. Vzhůru proti kopci, k nejbližšímu výběžku lesa.

Byl to můj nejdelší běh. Běžel jsem a běžel. Do stráně, skrz les, přes louky a mýtiny, po vyšlapaných lesních pěšinách i vysokou travou. Běžel jsem, až už jsem nemohl a i pak jsem ještě běžel. Nevím, kolik kilometrů jsem nechal za sebou a jak dlouho mi to trvalo, ale dobře si pamatuju, kde můj běh skončil. Zakopl jsem o kořen a vzal to rovnou po hlavě do hustého kapradí. Jak jsem dopadl, tak jsem zůstal. U nosu mi voněla vlhká hlína, nade mnou šuměly koruny stromů, každý atom mého těla se chvěl.

Ranní mlha se pomalu zvedala, větvemi se prolamovaly první paprsky slunce. Klopýtavě a se zpožděním mi začalo docházet, co se vlastně stalo: utekl jsem. Jsem volný. Už nejsem v rukou Dlouhého a Krátkého. Už nemusím čekat, až mě policie vypátrá nebo až za mě strýc zaplatí milion. Můžu si jít, kam chci!

Skákal jsem z pražce na pražec. Koleje byly rozpálené, nemohl jsem se jich dotknout ani rukou, natož bosým chodidlem. Blížilo se poledne. Spousty vody, co den předtím spadly z nebe na zem, se daly rozpoznat už jen na lehké páře válející se nad lesem. Vzduch voněl jehličím, kvetoucí trávou a vyjetým olejem, kterým byly napuštěné pražce. Přes čím dál větší hlad, bolest v rameni a bláznivou situaci, v níž jsem se nacházel, mi bylo fajn. Tak nějak podivně hezky. Líbilo se mi dotýkat se chodidly rozpukaného dřeva, jít pod poledním sluncem po staré zrušené trati a vědět, že nikdo, nikdo na celém světě nemá tušení, kde jsem.

Internát byl daleko, Dlouhý s Krátkým byli daleko, strýc Michal a teta Jolana se ztráceli někde v nedohlednu. Setřásl jsem ze sebe nejen strach a napětí posledních hodin, pryč byla i unylá nálada narozeninové oslavy, vlažná radost z dárků, vzpomínka na prchavé polibky na uvítanou a na rozloučenou. Připadal jsem si volný jako ještě nikdy. Dokonce jsem si trochu pískal.

LIBOR

....
(jaký je v zajetí) (jaký je na svobodě)

....
(co dělal) (co dělal) (co dělal)

.....
(napiš o Liborovi 1 pravdivou větu o 4 slovech)

.....
(které slovo tě napadne, když si na Libora vzpomeneš)

ÚKOL 3

Napětí a uvolnění, strach a úleva. Pokus se zamyslet nad oběma ukázkami a stručně napsat, čím se vzájemně liší. Jak se cítí Libor, co dělá...

Ukázka únos:

Kde se odehrává děj?

.....

Jak to tam na tebe působí?

.....

Jak se cítí Libor?

.....

Jak se cítíš při četbě ty?

.....

.....

.....

Ukázka útěk:

Kde se odehrává děj?

.....

Jak to tam na tebe působí?

.....

Jak se cítí Libor?

.....

Jak se cítíš při četbě ty?

.....

.....

.....

ÚKOL 4

Jací jsou lidé okolo Libora? Se spolužákem v lavici si rozdělte texty, každý si přečtěte jeden a pak prodiskutujte, jací byli teta se strýcem a jací byli Panenkovi:

a)

Teta Jolana byla zjev z výkladní skříně. Sádrově tuhá, přeštípnutá v pase, s nekonečnýma nohama a pohledem upřeným kamsi mimo. Nikdy se na člověka nedívala. Dívala se buďto na vás límeček u košile nebo na vaše boty nebo na zábradlí za vašimi zády, ale nikdy přímo na vás. Nedívala se ani na strýce Michala. Seděli proti sobě u snídaně, teta pohlédla na obraz smějícího se Buddhy za strýcovou hlavou, řekla Podej mi prosím tě med,

upřela oči na zatrženou kůžičku u svého levého palce, řekla Děkuju, a aniž by ji třeba jen na vteřinu znepokojila otázka, zda jí med podal strýc nebo rozesmátý Buddha, dala se do mazání sucharu.

Zatímco teta se na lidi nedívala, strýc je neposlouchal. Věděl předem, co řeknou. Byl si jistý, že po světě chodí jenom dva druhy jedinců: ti, kteří jeho peníze utrácejí, a ti, kteří mu je pomáhají vydělávat. Já patřil do první skupiny. Mohutný proud strýcových finančních prostředků mě štědře skrápěl, staraje se o mou školu, můj internát, moje oblečení, mou lyžařskou výstroj, mou hokejovou výstroj a stovky jiných věcí, které jsem někdy dostával darem, jindy o ně poprosil, ale nikdy po žádné z nich doopravdy netoužil.

b)

Nejdřív se na mém filmovém plátně objevila stará, otlučená fiatka. Pomalu, revmaticky se blížila po úzké cestě na druhé straně kolejí, překodrcala je a zabočila k domu. Před dveřmi, na kterých stále ještě visela cedule POKLADNA, zůstala stát. Z jedné strany vystoupil muž, z druhé žena a nakonec se objevilo dítě. Muž byl úzký, žena široká, dítě copaté. Muž otevřel dvířka od kufru. Přitom řekl něco, čemu divák v poslední řadě nerozuměl. Žena se zasmála. I přes zhoršenou kvalitu zvuku to znělo, jako když se směje trubka Louise Armstronga. Z domu vyběhl kluk pocákaný barvou a děvče s rovnátkem. Ani pihy, ani rovnátko se na dálku nedaly rozpoznat, ale divák na konci kinosálu o nich věděl.
Oba dospělí a všechny tři děti začali z auta vytahovat nákupní tašky a nosit je do domu. Museli se přitom vyhýbat několika kočkám, které se jim neustále pletly pod nohy. Nakonec vylovil muž z auta velkou termosku. Byla přivítána nadšeným dětským pokřikem a okamžitě odnesena.

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Čím dál chlapec uteče, tím lépe ti to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Expedice Věnceslava Brábka

Sovák, J.

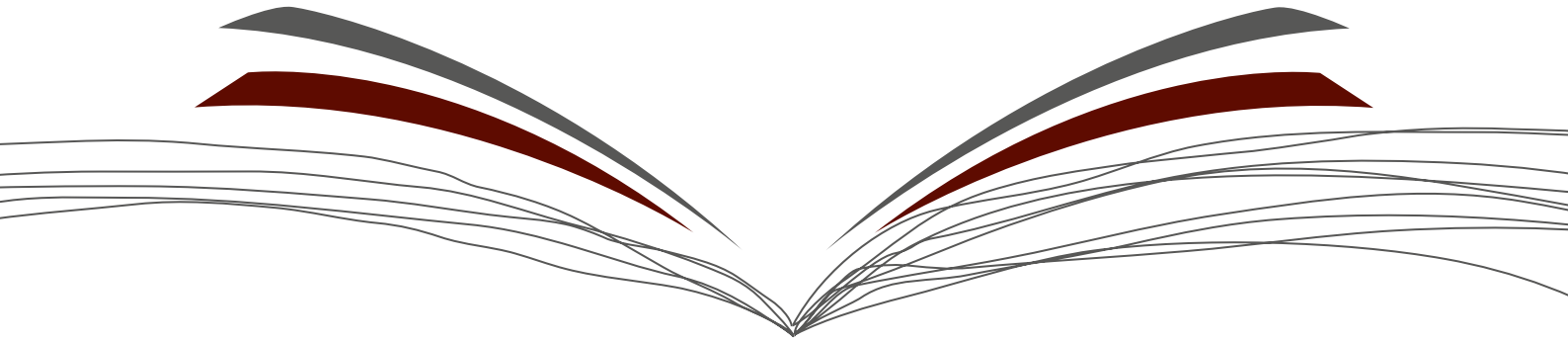

InspiroMAP

Téma hodiny	**Výprava do dávnověku**
ZŠ 1. – 5. ročník	3. – 4. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova, člověk a jeho svět
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy; žák řeší slovní úlohy; žák umí popsat prostředí, ve kterém se děj odehrává; žák je schopen s lehkou dopomocí vyhledávat a třídit informace; žák umí vyznačit údaj na časové ose
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – četba motivačního úryvku, zamyšlení nad textem, společná diskuse 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Krátká rekapitulace učitelem – popis prostředí, hl. hrdina 4. Individuální práce s pracovním listem 5. Práce na stanovištích – (stavba přístřešku, hledání info o dinosaurech, hledání info o svrchní křídě umisťování na časovou osu, skládání dinopuzzle, příprava na interview) 6. Brábkův dopis, vyvozování prvků charakteristických pro dopis
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, encyklopedie pravěku, puzzle s tematikou dinosaurů, pravítko, PC s připojením na web, výkresy
Metody a formy práce	Práce ve skupinách, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	J. Sovák: Expedice Věnceslava Brábka. Praha: Slovart, 2019. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Sováka, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí úkolu na konci pracovního listu.

Poznámka autora o tom, proč vznikla tahle kniha

Když se ke mně všelijakými oklikami dostal materiál, který byl nalezen ve sklepě Národního muzea v Praze, dlouho jsem přemýšlel, jestli mám tuto neuvěřitelnou sbírku zpřístupnit také ostatním lidem, či ne. Byl jsem přesvědčen, že většina čtenářů nebude věřit, že se něco takového mohlo stát, a „jít s kůží na trh" se mi moc nechtělo.

Jistě víte o dlouho plánované rekonstrukci Národního muzea, tohoto největšího muzea v České republice a kolébky naší národní vědecké kultury. Dokonce zaručeně víte, jak ta obnova dopadla, ale ne každý je informován o tom, čím si pracovníci této velkolepé historické budovy na horním konci Václavského náměstí museli projít ještě předtím, než opravy budovy začaly.

Jedním z prvních úkolů bylo vystěhovat depozitář sbírek, který jen v paleontologickém oddělení zkoumajícím pravěké rostliny a živočichy – a toho se náš příběh týká! – obsahoval přes 8 000 beden zkamenělin o celkové váze 150 až 170 tun.

Vzhledem k tomu, že se celá sbírka po vybudování Národního muzea v polovině 19. století rychle rozrůstala a dary krajových muzeí, soukromých sběratelů a badatelů se hromadily, vědeckým pracovníkům nezbylo nic jiného, než pracovat s materiálem z ověřených zdrojů, a tak mnohé z beden zůstávaly po léta nedotčené.

Tak tomu bylo i s cestovní bednou označenou nápisem BRÁBEK a nelezenou v kóji C7 v levém zadním rohu muzejního sklepa. Bedna nesla známky značného opotřebování a po otevření se zjistilo, že v ní žádné zkameněliny nejsou.

Nevím, co jsem očekával, ale i kdybych nasadil laťku svých představ hodně vysoko, nikdy bych se nemohl připravit na to, co na mne v té bedně čekalo, když jsem začal materiál zkoumat podrobně...

Podněty k diskusi:

- Co je to paleontologie? Rozumíte tomu slovu? Co zkoumá paleontolog?
- Co bývá uskladněno v paleontologických sbírkách?
- Proč se může vědec ostýchat zveřejnit nějaký objev?
- Co tak převratného mohla obsahovat bedna, kterou autor našel?

Psáno během cesty: 14. května 1915

Sotva jsem nastoupil do vlaku a dosedl do jeho časové centrifugy, začal jsem psát, neboť si cestou, která potrvá několik dní, potřebuji uspořádat myšlenky. Není to právě nejpohodlnější a nejpříjemnější způsob cestování, ale to se v budoucnosti určitě vylepší. Člověk nejméně 24 hodin před odjezdem nesmí nic jíst, ani pít, což je sice nepříjemné, ale stojí to za to.

Občas se musím smát, kam až celý ten hokus pokus rakousko-uherského mocnářství došel. Myslím si, že nečekané úmrtí profesora Zellnera, který byl otcem myšlenky tajemné superzbraně, jen usnadnilo další rozvíjení mého experimentu. I mně je pochopitelně líto, že nás takový velikán, jakým profesor Zellner bezesporu byl, předčasně opustil. Vždyť ho obdivoval i samotný Albert Einstein. Po smrti profesora se další vývoj téhle vlakové soupravy zastavil a časem se zapomnělo na pravý význam bádání. Naše monarchie se rozpadá, válka ovládla Evropu a žádná vlaková souprava to nezastaví.

Chvíli to trvá, než se dá celá souprava do pohybu, jakmile se však dostane do správných otáček, letí časem a kolem významných událostí v historii lidstva neuvěřitelnou rychlostí. Pan profesor byl génius. Všechny možnosti nahlédnutí do minulosti lidského rodu vzrušují mou představivost; až prozkoumám období, která jsou pro mne nejdůležitější, určitě se podívám třeba na to, jak se stavěly pyramidy. Z české historie by mě zajímala nějaká bitva husitů s těžkooděnci. Bylo by to určitě pozoruhodné.

...

Vzpomínám na svou Aurelii a je mi líto, že jsem ji s sebou nemohl vzít. Nebyl jsem si jistý zdarem celého mého podnikání ani funkčností centrifugy. V případě neúspěchu by akce mohla skončit tragicky a život té něžné osůbky bych si nemohl vzít na svědomí.

Nakonec jsem se rozhodl zdřímnout si a zafixoval jsem dojezd kontrolní páčkou, která začne vlak automaticky zpomalovat tak milion let před konečnou stanicí.

Probudilo mne až skřípání brzd při zpomalování. Během cesty se pláty centrifugy značně přehřály – s tím se zatím asi nedá nic dělat. Pan profesor rád žertoval, že přístroj má pak „těsný kabát“. Musel jsem čekat zhruba dvě hodiny, až všechno pěkně vychladne, a tak jsem si uvařil čaj a sepsal seznam věcí, které je nutné udělat, abych ve Svrchní Křídě pod Černými lesy přežil.

Potom jsem si nazul cestovní boty, připnul pás s revolverem, k opasku jsem si zavěsil na jedné straně lovecký nůž a na druhé kompas a konečně jsem otevřel dveře...

Čtvrtý záznam: 27 května 1915

V noci mě probudilo hlasité řvaní v nepříjemné blízkosti mého obydlí. Zvíře schopné vydávat takovéto hrozivé zvuky musí mít jistě obrovské rozměry. Zní to jako řev draka z pohádek a běhá mi z toho mráz po zádech. Měl jsem pocit, že se celá chýše na stromě třese, a že kdyby tento tvor přistoupil jen o něco blíž, rozpadla by se a vše by se sesypalo na zem.

Myslím, že by bylo rozumné se takovémuto zvířeti vyhnout. Zatím nevím, jestli je to noční tvor, či ne, a mám obavy, že jsem si nepostavil chýši dost vysoko nad zemí. Všiml jsem

si, že po tom strašném zařvání vše na okamžik zmlklo a nastalo hrobové ticho, které si ani cvrčci či cikády nedovolili porušit. Bylo to, jako by promluvil skutečný král a všichni z jeho řeči dostali strach.

Pátý záznam: 1. června 1915

Poslední dny jsem měl štěstí na obry. Napřed to bylo setkání s ohromným krokodýlem, pak jsem včera našel veliké vejce a dnes jsem viděl letícího ptakoještěra neboli pterosaura, kterému vejce pravděpodobně patřilo.

Vejce jsem uložil do bedny, kam budu ukládat své sbírky, a zabalil jej do pytloviny, aby se při transportu nerozbilo.

Obrovitému ptakoještěrovi jsem dal jméno klapáč vejcorodý. (– Pozn. autora: Podle Brábkova náčrtníku se domnívám, že se jedná o příbuzný druh amerického pterosaura zvaného Quetzalcoatlus. –) Odhaduji, že rozpětí křídel gigantického klapáče musí být nejméně deset metrů, ale bude to spíš víc. Dnes celý den kroužil nad pralesem a vztekle klapal zobákem, jako by tušil, kdo mu to vejce sebral. Leželo na kupě listí a určitě by se dříve nebo později stalo obětí nějakého predátora. Tak jsem ho prostě „uschoval“.

Šestý záznam: 2. června 1915

Mýlil jsem se.

Ve 4 hodiny ráno mě vzbudil praskot a cvrlikání neznámého původu. Zjistil jsem, že v mé bedně se vylíhl prapodivný zubatý živočich. Ne, že by byl nesympatický, ale vypadá bohužel jako ilustrace z vědecké práce Henryho Osborna. Domnívám se, že tento malý divous, kterému jsem dal jméno Tlamounek, je přesně to samé, a tím jsem se stal zřejmě pěstounem malého tyranosaura. Úžasné. (– Pozn. autora: Tento americký paleontolog popsal v roce 1905 podle nalezených fosilií obrovského masožravého dinosaura a nazval ho Tyrannosaurus rex. Brábkův „divous“ byl asi mládě masožravého dinosaura žijícího na území dnešního Mongolska, který dostal jméno Tarbosaurus bataar a byl příbuzný tyranosaura. –)

Venku se začal ozývat řev a myslím si, že to byl řev jeho matky, která obchází kolem a hledá svého potomka. Mám velké obavy z toho, co se stane, když objeví své dítě v mé chýši. Musím ho vrátit na místo, kde jsem vejce nalezl. Podle dr. Osborna může tento druh dinosaura dorůstat skutečně velkých rozměrů, což by jistě poněkud zkomplikovalo naše soužití.

ZADÁNÍ PRO PRÁCI NA STANOVIŠTÍCH

Žáci budou pracovat na celkem 5 stanovištích s přibližně stejně obtížnými úkoly.
Zadání namnožte a pomůcky připravte pro každou skupinu:

POMŮCKY:

1. STANOVIŠTĚ: URČOVÁNÍ ČASOVÉHO OBDOBÍ, ZJIŠŤOVÁNÍ REÁLIÍ

- zadání (vytištěné pro každou skupinu, aby mohli vepisovat)
- pc s přístupem k webu, případně encyklopedie o vývoji země (děti budou hledat, v jakém období se pohybují, hovoří-li o svrchní křídě, jaké jsou v ní životní podmínky, jaké rostliny rostly, podnebí apod.)
- pravítko a psací potřeby (žáci budou kreslit časovou osu), výkresy, tužky

2. STANOVIŠTĚ: STAVBA PŘÍSTĚNKU

- zadání pro každou skupinu, aby mohla počítat a vepisovat
- výkres, pastelky na náčrtky

3. STANOVIŠTĚ: JAKÁ ZVÍŘATA MOHL BRÁBEK POTKAT

- zadání
- pc s přístupem k webu, encyklopedie o pravěku a dinosaurech
- psací pomůcky

4. STANOVIŠTĚ: DINOPUZZLE

- jakékoli puzzle s tematikou dinosaurů o odpovídající obtížnosti (stanoviště nemusíme zařadit, pokud je dětí méně, má spíše odpočinkový charakter)

5. STANOVIŠTĚ: PŘÍPRAVA NA ROZHOVOR SE SLAVNÝM CESTOVATELEM VĚNCESLAVEM BRÁBKEM

- zadání
- psací potřeby, texty z předchozích stanovišť, event. texty z PL, případně originální knihu

Milí mladí přátelé,

chystáte se na nesmírně obtížnou výpravu do vzdáleného období. Proto se pečlivě připravte a zjistěte o době svrchní křídy vše, co můžete- Nezapomeňte, jakékoli podcenění může se stát fatálním! Proto se ponořte do moudrých knih a zdrojů informací:

1. Historické vymezení svrchní křídy.....

2. Stav povrchu zemského (bažiny, vodstvo, aktivní sopky apod.).....

3. Podnebí:.....

4. Rostlinstvo:.....

.....

.....

.....

.....

.....

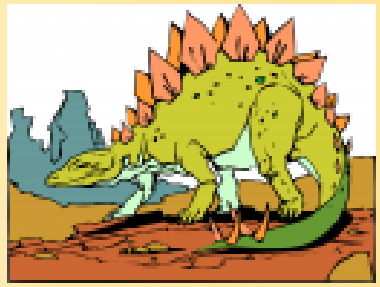

2. STANOVIŠTĚ:

Ctění dobrodruzi,

svrchní křída jest krutým obdobím a bez řádného přístěnku, který by vás chránil před divou zvěří, nepřežijete. Máte s sebou tento materiál:
2 x 30 m silného lana; 4 sekyry; 100 hřebů o délce 15 cm; místního dřeva a lián libovolné množství; voskovanou plachtu 200 x 200 dm.
Přístěnek musíte zavěsit na lana do výšky alespoň 400 cm, nezapomeňte nechat stejný kus lana pro pomoc při šplhání nahoru a dolů.
Každý z vás bude potřebovat prostor 50 x 200 cm na spaní; podlahu o takovém rozměru upletete z 20 silnějších větví. Kolik větví budete potřebovat, abyste se všichni do přístěnku naskládali? Spočtěte velikost podlahy a zvažte, jestli vám bude stačit lano, když na závěs na obou koncích potřebujete 2 x 3 m + lano o šířce podlahy. Bude vám stačit voskovaná plachta, aby zakryla přístřešek před deštěm? (přístřešek bude mít tvar áčkového stanu).

3. STANOVIŠTĚ:

Odvážlivci nešťastní,

chystáte se na nesmírně obtížnou výpravu do vzdáleného období. Proto se pečlivě připravte a zjistěte o době svrchní křídy vše, co můžete- Nezapomeňte, jakékoli podcenění může se stát fatálním! Proto se ponořte do moudrých knih a zdrojů informací:

1. Ptactvo:.....

2. Předpokládaní býložravci.....

3. Hmyz:.....

4. Predátoři.....

.....

Pravěcí obři:.....

.....

Ryby a paryby.....

.....

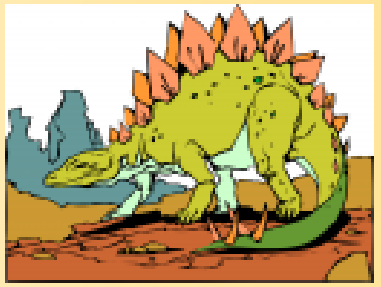

5. STANOVIŠTĚ:

Milí mladí přátelé,

dostáváte jedinečnou příležitost pořídit rozhovor s předním naším badatelem Věnceslavem Brábkem, jenž se zakrátko vrátí ze své výpravy do svrchní kříly. Řádně se připravte a sestavte si pro něj zajímavé otázky, abyste čtenářům našich novin a časopisů přinesli co nejaktuálnější a nejzajímavější informace:

Pracovní list:

Jméno žáka:.....

EXPEDICE VĚNCESLAVA BRÁBKA

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Doplň:

Poznámka autora o tom, proč vznikla tahle kniha

Když se ke mně všelijakými oklikami dostal materiál, který byl nalezen ve sklepě Národního muzea v Praze, dlouho jsem přemýšlel, jestli mám tuto neuvěřitelnou sbírku zpřístupnit také ostatním lidem, či ne. Byl jsem přesvědčen, že většina čtenářů nebude věřit, že se něco takového mohlo stát, a „jít s kůží na trh" se mi moc nechtělo.

Jistě víte o dlouho plánované rekonstrukci Národního muzea, tohoto největšího muzea v České republice a kolébky naší národní vědecké kultury. Dokonce zaručeně víte, jak ta obnova dopadla, ale ne každý je informován o tom, čím si pracovníci této velkolepé historické budovy na horním konci Václavského náměstí museli projít ještě předtím, než opravy budovy začaly.

Jedním z prvních úkolů bylo vystěhovat depozitář sbírek, který jen v paleontologickém oddělení zkoumajícím pravěké rostliny a živočichy – a toho se náš příběh týká! – obsahoval přes 8 000 beden zkamenělin o celkové váze 150 až 170 tun.

Vzhledem k tomu, že se celá sbírka po vybudování Národního muzea v polovině 19. století rychle rozrůstala a dary krajových muzeí, soukromých sběratelů a badatelů se hromadily, vědeckým pracovníkům nezbylo nic jiného, než pracovat s materiálem z ověřených zdrojů, a tak mnohé z beden zůstávaly po léta nedotčené.

Tak tomu bylo i s cestovní bednou označenou nápisem BRÁBEK a nelezenou v kóji C7 v levém zadním rohu muzejního sklepa. Bedna nesla známky značného opotřebování a po otevření se zjistilo, že v ní žádné zkameněliny nejsou.

Nevím, co jsem očekával, ale i kdybych nasadil laťku svých představ hodně vysoko, nikdy bych se nemohl připravit na to, co na mne v té bedně čekalo, když jsem začal materiál zkoumat podrobně...

Hlavní postava se jmenuje:.....

ÚKOL 2
Jak pokračovala výprava? Čti a poslouchej

Psáno během cesty: 14. května 1915

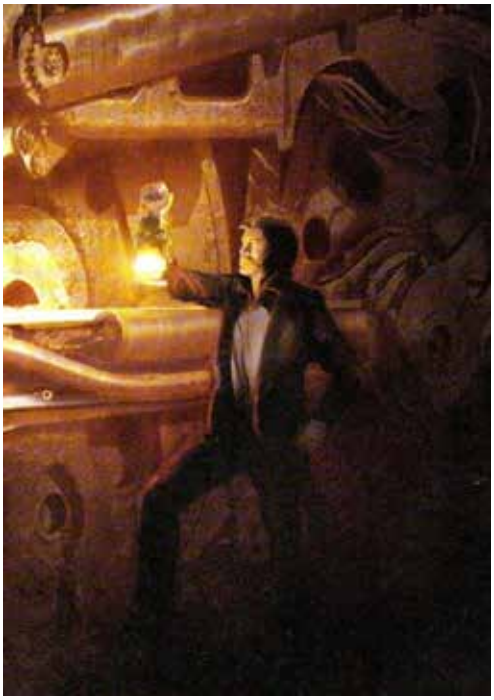

Sotva jsem nastoupil do vlaku a dosedl do jeho časové centrifugy, začal jsem psát, neboť si cestou, která potrvá několik dní, potřebuji uspořádat myšlenky. Není to právě nejpohodlnější a nejpříjemnější způsob cestování, ale to se v budoucnosti určitě vylepší. Člověk nejméně 24 hodin před odjezdem nesmí nic jíst, ani pít, což je sice nepříjemné, ale stojí to za to.

Občas se musím smát, kam až celý ten hokus pokus rakousko-uherského mocnářství došel. Myslím si, že nečekané úmrtí profesora Zellnera, který byl otcem myšlenky tajemné superzbraně, jen usnadnilo další rozvíjení mého experimentu. I mně je pochopitelně líto, že nás takový velikán, jakým profesor Zellner bezesporu byl, předčasně opustil. Vždyť ho obdivoval i samotný Albert Einstein. Po smrti profesora se další vývoj téhle vlakové soupravy zastavil a časem se zapomnělo na pravý význam bádání. Naše monarchie se rozpadá, válka ovládla Evropu a žádná vlaková souprava to nezastaví.

Chvíli to trvá, než se dá celá souprava do pohybu, jakmile se však dostane do správných otáček, letí časem a kolem významných událostí v historii lidstva neuvěřitelnou rychlostí. Pan profesor byl génius. Všechny možnosti nahlédnutí do minulosti lidského rodu vzrušují mou představivost; až prozkoumám období, která jsou pro mne nejdůležitější, určitě se podívám třeba na to, jak se stavěly pyramidy. Z české historie by mě zajímala nějaká bitva husitů s těžkooděnci. Bylo by to určitě pozoruhodné.

...

Vzpomínám na svou Aurelii a je mi líto, že jsem ji s sebou nemohl vzít. Nebyl jsem si jistý zdarem celého mého podnikání ani funkčností centrifugy. V případě neúspěchu by akce mohla skončit tragicky a život té něžné osůbky bych si nemohl vzít na svědomí.

Nakonec jsem se rozhodl zdřímnout si a zafixoval jsem dojezd kontrolní páčkou, která začne vlak automaticky zpomalovat tak milion let před konečnou stanicí.

Probudilo mne až skřípání brzd při zpomalování. Během cesty se pláty centrifugy značně přehřály – s tím se zatím asi nedá nic dělat. Pan profesor rád žertoval, že přístroj má pak „těsný kabát“. Musel jsem čekat zhruba dvě hodiny, až všechno pěkně vychladne, a tak jsem si uvařil čaj a sepsal seznam věcí, které je nutné udělat, abych ve Svrchní Křídě pod Černými lesy přežil.

Potom jsem si nazul cestovní boty, připnul pás s revolverem, k opasku jsem si zavěsil na jedné straně lovecký nůž a na druhé kompas a konečně jsem otevřel dveře...

Čtvrtý záznam: 27 května 1915

V noci mě probudilo hlasité řvaní v nepříjemné blízkosti mého obydlí. Zvíře schopné vydávat takovéto hrozivé zvuky musí mít jistě obrovské rozměry. Zní to jako řev draka z pohádek a běhá mi z toho mráz po zádech. Měl jsem pocit, že se celá chýše na stromě třese, a že kdyby tento tvor přistoupil jen o něco blíž, rozpadla by se a vše by se sesypalo na zem. Myslím, že by bylo rozumné se takovémuto zvířeti vyhnout. Zatím nevím, jestli je to noční tvor, či ne, a mám obavy, že jsem si nepostavil chýši dost vysoko nad zemí. Všiml jsem si, že po tom strašném zařvání vše na okamžik zmlklo a nastalo hrobové ticho, které si ani cvrčci či cikády nedovolili porušit. Bylo to, jako by promluvil skutečný král a všichni z jeho řeči dostali strach.

Pátý záznam: 1. června 1915

Poslední dny jsem měl štěstí na obry. Napřed to bylo setkání s ohromným krokodýlem, pak jsem včera našel veliké vejce a dnes jsem viděl letícího ptakoještěra neboli pterosaura, kterému vejce pravděpodobně patřilo. Vejce jsem uložil do bedny, kam budu ukládat své sbírky, a zabalil jej do pytloviny, aby se při transportu nerozbilo.

Obrovitému ptakoještěrovi jsem dal jméno klapáč vejcorodý. (– Pozn. autora: Podle Brábkova náčrtníku se domnívám, že se jedná o příbuzný druh amerického pterosaura zvaného Quetzalcoatlus. –) Odhaduji, že rozpětí křídel gigantického klapáče musí být nejméně deset metrů, ale bude to spíš víc. Dnes celý den kroužil nad pralesem a vztekle klapal zobákem, jako by tušil, kdo mu to vejce sebral. Leželo na kupě listí a určitě by se dříve nebo později stalo obětí nějakého predátora. Tak jsem ho prostě „uschoval“.

Šestý záznam: 2. června 1915

Mýlil jsem se. Ve 4 hodiny ráno mě vzbudil praskot a cvrlikání neznámého původu. Zjistil jsem, že v mé bedně se vylíhl prapodivný zubatý živočich. Ne, že by byl nesympatický, ale vypadá bohužel jako ilustrace z vědecké práce Henryho Osborna. Domnívám se, že tento malý divous, kterému jsem dal jméno Tlamounek, je přesně to samé, a tím jsem se stal zřejmě pěstounem malého tyranosaura. Úžasné. (– Pozn. autora: Tento americký paleontolog popsal v roce 1905 podle nalezených fosilií obrovského masožravého dinosaura a nazval ho Tyrannosaurus rex. Brábkův „divous“ byl asi mládě masožravého dinosaura žijícího na území dnešního Mongolska, který dostal jméno Tarbosaurus bataar a byl příbuzný tyranosaura. –) Venku se začal ozývat řev a myslím si, že to byl řev jeho matky, která obchází kolem a hledá svého potomka. Mám velké obavy z toho, co se stane, když objeví své dítě v mé chýši. Musím ho vrátit na místo, kde jsem vejce nalezl. Podle dr. Osborna může tento druh dinosaura dorůstat skutečně velkých rozměrů, což by jistě poněkud zkomplikovalo naše soužití.

ÚKOL 3

Svrchní křída, ráj nebo peklo? Zapiš si vše, na co jste zatím přišli:

Věnceslav Brábek do svrchní křídy cestoval pomocí.....

.....

Toto cestování má následující nevýhody:

- .....
- .....
- .....

Výprava zatím probíhá s následujícími úspěchy a neúspěchy:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 4

Pokus se přečíst dopis Věnceslava Brábka jeho drahé Aurélii. Shrň, jaké náležitosti měl dobový dopis.

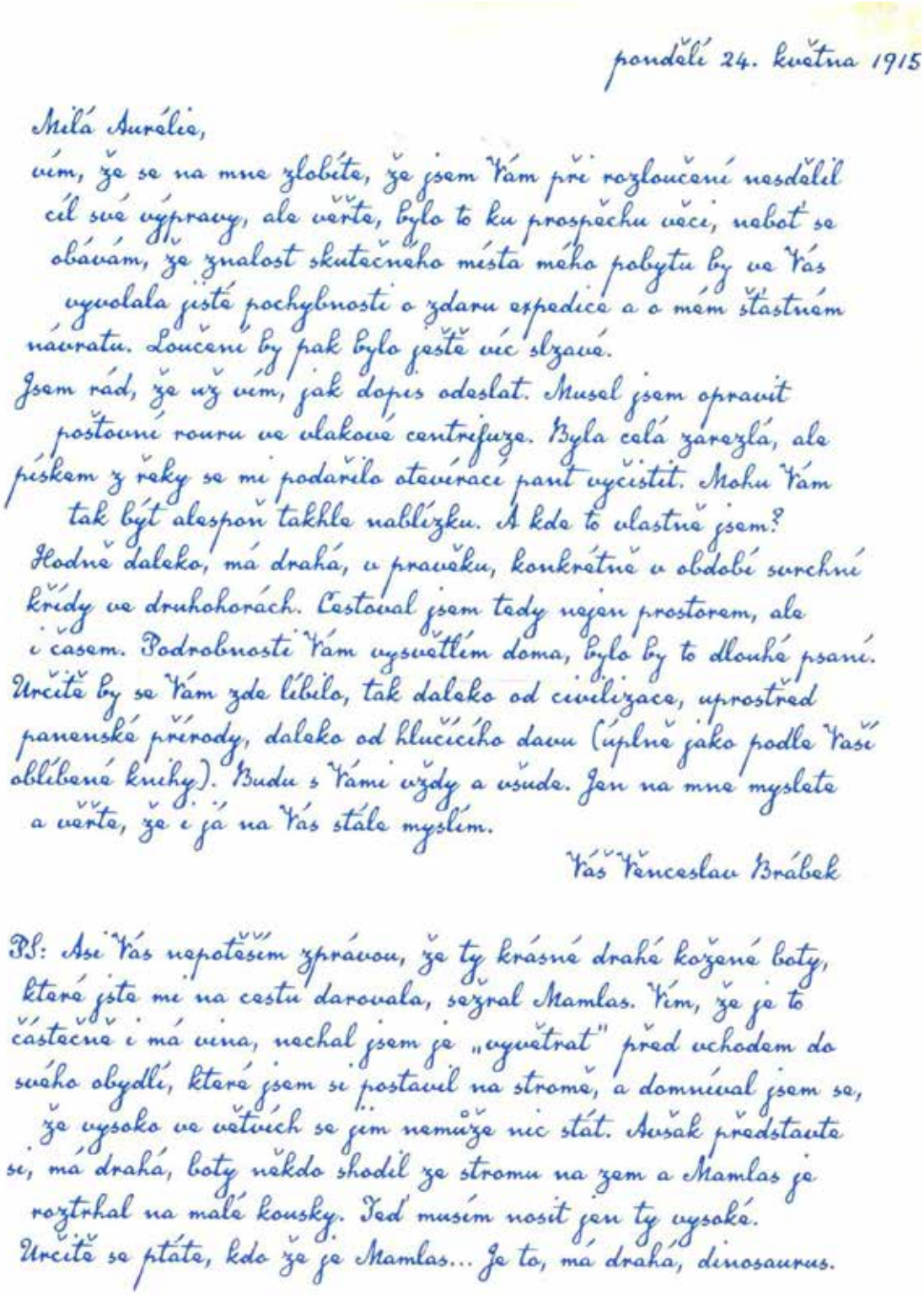

pondělí 24. května 1915

Milá Aurélie,
vím, že se na mne zlobíte, že jsem Vám při rozloučení nesdělil cíl své výpravy, ale věřte, bylo to ku prospěchu věci, neboť se obávám, že znalost skutečného místa mého pobytu by ve Vás vyvolala jisté pochybnosti o zdaru expedice a o mém šťastném návratu. Loučení by pak bylo ještě více slzavé.
Jsem rád, že už vím, jak dopis odeslat. Musel jsem opravit poštovní rouru ve vlakové centrifuze. Byla celá zarezlá, ale pískem z řeky se mi podařilo otevírací pant vyčistit. Mohu Vám tak být alespoň takhle nablízku. A kde to vlastně jsem? Hodně daleko, má drahá, v pravěku, konkrétně v období svrchní křídy ve druhohorách. Cestoval jsem tedy nejen prostorem, ale i časem. Podrobnosti Vám vysvětlím doma, bylo by to dlouhé psaní. Určitě by se Vám zde líbilo, tak daleko od civilizace, uprostřed panenské přírody, daleko od hlučícího davu (úplně jako podle Vaší oblíbené knihy). Budu s Vámi vždy a všude. Jen na mne myslete a věřte, že i já na Vás stále myslím.

Váš Věnceslav Brábek

PS: Asi Vás nepotěším zprávou, že ty krásné drahé kožené boty, které jste mi na cestu darovala, sežral Mamlas. Vím, že je to částečně i má vina, nechal jsem je „vyvětrat" před vchodem do svého obydlí, které jsem si postavil na stromě, a domníval jsem se, že vysoko ve větvích se jim nemůže nic stát. Avšak představte si, má drahá, boty někdo shodil ze stromu na zem a Mamlas je roztrhal na malé kousky. Teď musím nosit jen ty vysoké. Určitě se ptáte, kdo že je Mamlas... Je to, má drahá, dinosaurus.

ÚKOL 5

Jak se mi dnes dařilo? Čím většího tyranosaura skolíš, tím lépe to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....

Fimfárum

Werich, J.

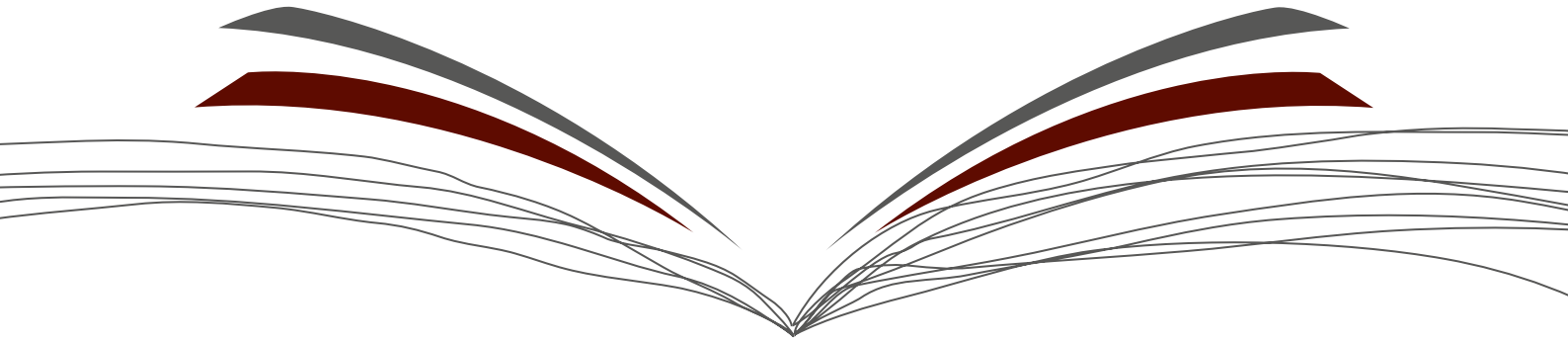

InspiroMAP

Téma hodiny	**Jak byla Barka lakomá**
ZŠ 1. – 5. ročník	4. – 5. ročník ZŠ
Vyučovací předmět	Literární výchova a jazyk český
Mezipředmětové vztahy	Osobnostní a sociální výchova
Časová dotace	1 hodina
Cíl	Žák čte s porozuměním, umí vlastními slovy shrnout jednání hlavní postavy a získat od něj odstup; žák rozumí expresivním a jazykovým prostředkům v textu
Popis hodiny	Popis jednotlivých činností: 1. Vstupní motivace – ukázka ze zfilmované pohádky Lakomá Barka Lakomá barka - YouTube do 1:11, krátká rekapitulace (Kde se pohádka odehrává, jak se projevovala Barčina lakota...) Přechod k četbě ukázek (Přečteme si, co se dál dělo, když přišla Barka s panem farářem do chléva k prasátkům.) 2. Společná četba ukázek (střídavé čtení žáků) 3. Společná rekapitulace – charakteristika postav 4. Dokončení pohádky (společné sledování filmového zpracování Lakomá barka - YouTube od 8:12 do 15:02 5. Práce s expresivními výrazy – losování pomocí hodu 3 dvanáctistěnných kostek 6. Motivační četba úryvku pohádky Chlap, děd, vnuk, pes a hrob 7. Práce ve dvojicích – tvorba vlastního textu z jednoslabičných slov (dvojice si vytáhne z klobouku 5 jednoslabičných slov. Na jejich základě má vytvořit krátký příběh o aspoň 5 pětislovných větách, který bude složen z co nejvíce jednoslabičných slov. Nejlepší příběhy (nejvtipnější, nejdelší, nejoriginálnější) vybere celá třída a budou oceněny.
Pomůcky	Text úryvků pro každého žáka, pastelky, pracovní listy, 3 dvanáctistěnné kostky, seznam expresivních výrazů z Werichova textu; klobouk; dostatečné množství jednoslabičných slov (mohou se opakovat)
Metody a formy práce	Práce ve dvojicích, individuální práce, frontální výuka.
Informační zdroje	Jan Werich: Fimfárum. Praha: Československý spisovatel, 1960. V ML a PL jsou použity ilustrace z knihy J. Wericha, listy neslouží ke komerčním účelům. Dále jsou použity volně dostupné cliparty z ClipartPal. Další šíření, přeposílání, ukládání na úložiště… celých listů i jednotlivých obrázků je zakázáno.
Reflexe	Např. Jak se mi dnes dařilo?
	Vyhodnoťte pomocí vybarvených políček škál na konci pracovního listu.

Co se tedy událo, když Barka vešla s panem farářem do chlívku:

...A téhle Barce povídá farář: „Co kdybychom to druhé prase dali...“

„Ani pomyšlení...!“

„Počkejte, Barko! Myslil jsem na učitelovic, mají tolik dětí, a nám jeden čuník stačí.“

„Proč maj tolik dětí, to je jejich věc!“

„A co má ten člověk dělat? Z lakoty tu lidé ani děti nemají, a on, aby v té škole měl koho učit, musí být samozásobitel.“

„Tak mu dáme vejslužku, když už musíte rozhazovat, velebný pane.“

„Říkejte si co chcete, dva čuníci pro nás dva je moc,“ chabě trval farář na svém.

Je zajímavé, že přibližně v téže chvíli učitel došel k podobnému závěru:

„Já tu mám hladovejch krků jako píšťal u varhan a na faře jsou dva vepři na dva lidi.“ Načež se zamračil. Čím více se mračil, tím usilovněji přemýšlel. Když se mu tvář vyjasnila, vzal do kapsy kladivo a hřeb a že prý se jde nadýchat trochu večerního kyslíku.

Farář míval psa ovčáka, hlídače, ale Barka ho umořila hladem. To se teď učitelovi šiklo. Šel k faře od lesa a nebylo psa, aby štěk. Ani prve, ani teď, když se vloudil do chlívka k prasatům. Tomu většímu se zdálo něco pěkného, protože kanilo a občas si zachrochtlo jako piják piva. Menší spalo jako dudek. Když mu učitel přiložil hřeb mezi oči, hnulo ovarem, ale maloučko. Učitel sáh do kapsy pro kladivo a ani se mi nechce podrobně popisovat, jak ten hřeb snadno vjel do prasečí hlavy.

Ráno Barka budila faráře větou: „To menší prase je v troubě!“

Povídá rozespalý farář: „A jak se vám tam celé vešlo?“

„Ježíšmarjá, ne že ho peču, ale že je kaput!“

„To jste je asi hladem umořila, osobo!“ zívnul farář a obrátil se ke zdi.

Barka seběhla k učitelovům. Jestli by prý pan učitel neodklidil prasátko, pan farář se dává poroučet, lhala, aby se zamezilo panice mezi chovateli. Do rána jim na faře jedno zgrejzlo a lidi jsou zlí a ještě by mohli říct, že na faře zatajili červinku nebo co.

„Ale to víte, Barko, s radostí, pro vás všechno!“ Učitel vzal pytel a trakař a šel pro prase, že už ho prý někde zakope.

Toho dne se začalo z učitelovic komína kouřit a kouřit už nepřestalo. Když se Barka ptala učitelovic Toníka u kašny, co tolik topěj, vždyť ještě nemrzne, Toník dělal, že ji neslyší, a Barka si dobře všimla, že má mastnou bradu. Jak jí cestou na faru voda v putně šplouchala, Barka každý třetí krok se zastavila a usedavě přemýšlela, co to učitelovic, ta chamraď setsakramentská, může kuchtit? Tonda má mastnou bradu přece od něčeho mastného. Že by to prase... dyť přece pošlo, ne? Nebo že by nepošlo? Ten učitel ňák přeochotně chtěl vyhovět...

Žralo ji to.

Sotva se setmělo, Barka šla courem kolem kostela ke škole. Vpředu se svítí, z komína se kouří, Barka větří, čmuchá, přece takhle voní vepřová! Teď ji ovanulo zelí, tohle jsou zase škvarky!

Vzala za kliku. Opatrně proklouzla do chodby. Na konci chodby dveře a nad nimi výklenek s oknem pro větrání. Barka se šourá až ke dveřím a poslouchá. No ovšem, tam se debužíruje, asi už je po všem. Talíře, vidličky a nože cinkají do dětských hlasů a smíchu, co to xakru jedli? Přišoupla bednu, co stála v rohu, dala na ni škopík, co visel na zdi, a souká se nahoru, aby si to všechno okénkem nad dveřmi zkontrolovala. Přišla o chlup pozdě, učitelová už poklidila se stolu a všechny děti stály v řad+ě jako čestná rota, od nejstaršího po nejmladší.

Učitel právě uzavíral: „...a pomodlíme se ještě za Barku..."

Barka napjala uši. Přitáhla se výš, stála na škopíku na špičkách jako baletka.

„...aby nebyla tak lakomá," povídá nejstarší Žofka a po ní Pepa:

„...aby nebyla tak závistivá!"

„...a tak špinavá..." vpadl Tomáš,

„...a neučesaná..." mladší Xaver, a ještě mladší Felix:

„...ne tak ošklivácká..."

Bobeš: „...aby nemořila prasátka hladem..."

Růženka: „...a kočičky a..."

Libuše: „...a pejsky..."

„...a aby nežrala žížaly," uzavřel Tonda s mastnou bradou.

Barka byla vztekem bez sebe. Ty žížaly ji dodělaly.

Chtěla zahrozit pěstí, leč zapomněla, že zpola stojí na špičkách na škopíčku na bedně a zpola se přidržuje výklenku. Dřív než mohla vychrlit nadávky, svět se pod ní zbortil, škopíček ucukl, Barce se zvedly nohy ke stropu, vzala bradou o spodek výklenku, jekla a letěla, jako když žebřík podrazíš, ztuha naznak na dlaždice v chodbě.

„To vypadá, že je po ní," šeptal ženě učitel.

„Skoč pro faráře."

„Jo, a jak to všechno vysvětlím? Řeknou, že jsme ji zabili, že jsme byli v komplotu kvůli praseti, znáš lidi."

Učitelová ztratila hlavu a navrhovala manželovi, aby emigrovali, nebo aby zapálil dům, a podobné hlouposti. Učitel ji neposlouchal, vzal pytel po čuníkovi, vecpal do něho Barku, hodil si to všechno přes rameno a šel.

„Kam jdeš, Láďo, Ládíčku, tebe chytnou, já už tě neuvidím!" učitelová se mu věšela na krk.

„Za chvíli jsem tu," konejšil ji, „nikomu neotvírej!" a spolkla ho tma.

Podněty k diskusi:

- Jaké postavy v ukázce pohádky vystupují?
- Co je typické pro Barku, jaké má vlastnosti a co dělá?
- Jaký je pan farář?
- Jaký je pan učitel? A paní učitelová? Jaké jsou jejich děti?

Postup: každý z žáků si postupně hodí třemi 12stěnnými kostkami (minimální je součet 3, maximální možná hodnota 36), a tím vylosuje také expresivní výraz – kdo správně určí, o jaké slovo se jedná (nespisovné, citově zabarvené, zastaralé apod.), a správně vysvětlí jeho význam, získá bod. Určitý počet bodů odměňte. Snažte se k dobrému výkonu povzbudit i jazykově méně zdatné děti.

1. HAMONIT	**13. CHAMRAĎ**	**25. LÁDÍČKU**
2. SETSAKRAMENTSKÝ	**14. KRKOUN**	**26. SCHOPNEJ**
3. DRŽGREŠLE	**15. UČITELOVIC**	**27. ŇÁK**
4. LETĚT DO STODOLY	**16. ŽRÁT**	**28. PADOUCH**
5. ČUNÍK	**17. ŠKOPÍČEK**	**29. ŽENSKÁ**
6. VEJSLUŽKA	**18. DEBUŽÍROVAT**	**30. CHRSTNOUT**
7. ŠIKNOUT SE	**19. XAKRU**	**31. UPALOVAT**
8. BOLET JAKO STŘEP	**20. MALOUČKO**	**32. O CHLUP POZDĚ**
9. BÝT V TROUBĚ	**21. OŠKLIVÁCKÁ**	**33. JEČET**
10. KAPUT	**22. KOČIČKY**	**34. PANÁČEK**
11. PRASÁTKO	**23. PEJSCI**	**35. CHLAP**
12. ZGREJZNOUT	**24. JE PO NÍ**	**36. BÁC BÁC CEPEM**

UKÁZKA
KE SPOLEČNÉ ČETBĚ

Jan Werich také napsal jednu úspornou pohádku, která se skládá celá z jednoslabičných slov. Nazval ji **Chlap, děd, vnuk, pes a hrob aneb Chvála češtiny.**

Žil kdys kdes chlap.
Dá se říct též muž či kmán, jak kdo chce. Já ho zvu chlap.
Nu, a on krad, ten chlap. Krad, co moh a kde moh. Zvlášť když měl hlad.
Byl den jak květ, pták pěl, klas zrál a nad vším jas.
Jen hvozd se tměl, tam, kde spal chlap.
Spal den a noc, neb pil jak Dán. Když jím třás chlad, vstal a chtěl jít dál, leč měl hlad. Jed by. A pil! Spíš pil, jen mít zač! Měl ret jak troud.
Vždyť se dá jít na lup, i když je den. Tak šel.

Jde, až zří plot, a na něm čte: Je tu zlý pes!
„Zlý pes; – a to se mám bát? To snad ne!“ a just tam šel krást.
Leč pes tam byl. A zlý! A jak! Jak ďas!...

Krátce předjímejte závěr a motivujte k dalšímu úkolu, kdy si sami vyzkoušejí formou hry napsat text z jednoslabičných slov.

PODKLADY K TVORBĚ PŘÍBĚHŮ

LOV	ZRAK	ŽAL	RYS	MUŽ	LÉZT
BOJ	CHUŤ	HROM	VÍR	SYN	JED
KROK	SLUCH	BLESK	VÝR	VEN	DEN
MÁM	VÍŠ	LES	SÝR	SKLEP	NOC
BĚŽ	MYŠ	PÁS	CHLÉB	KOST	PRST
JDI	LEV	SOK	DÉŠŤ	ŠOK	DNES
ŠEL	KOS	PES	KYJ	KVĚT	BÝK
SŮL	LOM	VLK	DLAŇ	SPÁT	LIST
DVŮR	BÍT	BÝT	STÁJ	MEZ	KRAJ
DRAK	DŽBÁN	HOCH	KUS	NIC	PLAZ
ZNAL	SMÍCH	PLÁČ	HRÁT	JÁ	TY
ON	PĚT	DVA	TŘI	DOST	VÍC
HNED	CHLUP	NOS	SEN	TAM	JEN
SÁM	BEZ	BER	DER	JDI	HNI
HOP	KOP	HRK	SMRK	TIS	VIS
ŽEŇ	MÍR	KŘIK	HNĚV	ŠKRT	DŮM

Výrazy můžete namnožit i víckrát, jen si dvojice nesmí vytáhnout dva shodné.
Žáci si ve dvojicích vylosují 5 slov a mají za úkol napsat příběh, ve kterém budou použita tato slova v tomto tvaru. Příběh má mít alespoň 5 vět, každou o 5 slovech. Čím více jednoslabičných slov děti použijí, tím lépe.

Pracovní list: FIMFÁRUM

Jméno žáka:.....

ÚKOL 1

O kom příběh vypráví? Čti a pozorně poslouchej:

Co se tedy událo, když Barka vešla s panem farářem do chlívku:

...A téhle Barce povídá farář: „Co kdybychom to druhé prase dali...“

„Ani pomyšlení...!“

„Počkejte, Barko! Myslil jsem na učitelovic, mají tolik dětí, a nám jeden čuník stačí.“

„Proč maj tolik dětí, to je jejich věc!“

„A co má ten člověk dělat? Z lakoty tu lidé ani děti nemají, a on, aby v té škole měl koho učit, musí být samozásobitel.“

„Tak mu dáme vejslužku, když už musíte rozhazovat, velebný pane.“

„Říkejte si co chcete, dva čuníci pro nás dva je moc,“ chabě trval farář na svém.

Je zajímavé, že přibližně v téže chvíli učitel došel k podobnému závěru:

„Já tu mám hladovejch krků jako píšťal u varhan a na faře jsou dva vepři na dva lidi.“ Načež se zamračil. Čím více se mračil, tím usilovněji přemýšlel. Když se mu tvář vyjasnila, vzal do kapsy kladivo a hřeb a že prý se jde nadýchat trochu večerního kyslíku.

Farář míval psa ovčáka, hlídače, ale Barka ho umořila hladem. To se teď učitelovi šiklo. Šel k faře od lesa a nebylo psa, aby štěk. Ani prve, ani teď, když se vloudil do chlívka k prasatům. Tomu většímu se zdálo něco pěkného, protože kanilo a občas si zachrochtlo jako piják piva. Menší spalo jako dudek. Když mu učitel přiložil hřeb mezi oči, hnulo ovarem, ale maloučko. Učitel sáh do kapsy pro kladivo a ani se mi nechce podrobně popisovat, jak ten hřeb snadno vjel do prasečí hlavy.

Ráno Barka budila faráře větou: „To menší prase je v troubě!“

Povídá rozespalý farář: „A jak se vám tam celé vešlo?“

„Ježíšmarjá, ne že ho peču, ale že je kaput!“

„To jste je asi hladem umořila, osobo!“ zívnul farář a obrátil se ke zdi.

Barka seběhla k učitelovům. Jestli by prý pan učitel neodklidil prasátko, pan farář se dává poroučet, lhala, aby se zamezilo panice mezi chovateli. Do rána jim na faře jedno zgrejzlo a lidi jsou zlí a ještě by mohli říct, že na faře zatajili červinku nebo co.

„Ale to víte, Barko, s radostí, pro vás všechno!“ Učitel vzal pytel a trakař a šel pro prase, že už ho prý někde zakope.

Toho dne se začalo z učitelovic komína kouřit a kouřit už nepřestalo. Když se Barka ptala učitelovic Toníka u kašny, co tolik topěj, vždyť ještě nemrzne, Toník dělal, že ji neslyší, a Barka si dobře všimla, že má mastnou bradu. Jak jí cestou na faru voda v putně šplouchala, Barka každý třetí krok se zastavila a usedavě přemýšlela, co to učitelovic, ta chamraď setsakramentská, může kuchtit? Tonda má mastnou bradu přece od něčeho mastného. Že by to prase... dyť přece pošlo, ne? Nebo že by nepošlo? Ten učitel ňák přeochotně chtěl vyhovět...

Žralo ji to.

Sotva se setmělo, Barka šla courem kolem kostela ke škole. Vpředu se svítí, z komína se kouří, Barka větří, čmuchá, přece takhle voní vepřová! Teď ji ovanulo zelí, tohle jsou zase škvarky!

Vzala za kliku. Opatrně proklouzla do chodby. Na konci chodby dveře a nad nimi výklenek s oknem pro větrání. Barka se šourá až ke dveřím a poslouchá. No ovšem, tam se debužíruje, asi už je po všem. Talíře, vidličky a nože cinkají do dětských hlasů a smíchu, co to xakru jedli? Přišoupla bednu, co stála v rohu, dala na ni škopík, co visel na zdi, a souká se nahoru, aby si to všechno okénkem nad dveřmi zkontrolovala. Přišla o chlup pozdě, učitelová už poklidila se stolu a všechny děti stály v řad+ě jako čestná rota, od nejstaršího po nejmladší.

Učitel právě uzavíral: „...a pomodlíme se ještě za Barku...“

Barka napjala uši. Přitáhla se výš, stála na škopíku na špičkách jako baletka.

„...aby nebyla tak lakomá,“ povídá nejstarší Žofka a po ní Pepa:

„...aby nebyla tak závistivá!“

„...a tak špinavá...“ vpadl Tomáš,

„...a neučesaná...“ mladší Xaver, a ještě mladší Felix:

„...ne tak ošklivácká...“

Bobeš: „...aby nemořila prasátka hladem...“

Růženka: „...a kočičky a...“

Libuše: „...a pejsky...“

„...a aby nežrala žížaly,“ uzavřel Tonda s mastnou bradou.

Barka byla vztekem bez sebe. Ty žížaly ji dodělaly.

Chtěla zahrozit pěstí, leč zapomněla, že zpola stojí na špičkách na škopíčku na bedně a zpola se přidržuje výklenku. Dřív než mohla vychrlit nadávky, svět se pod ní zbortil, škopíček ucukl, Barce se zvedly nohy ke stropu, vzala bradou o spodek výklenku, jekla a letěla, jako když žebřík podrazíš, ztuha naznak na dlaždice v chodbě.

„To vypadá, že je po ní,“ šeptal ženě učitel.

„Skoč pro faráře.“

„Jo, a jak to všechno vysvětlím? Řeknou, že jsme ji zabili, že jsme byli v komplotu kvůli praseti, znáš lidi.“

Učitelová ztratila hlavu a navrhovala manželovi, aby emigrovali, nebo aby zapálil dům, a podobné hlouposti. Učitel ji neposlouchal, vzal pytel po čuníkovi, vecpal do něho Barku, hodil si to všechno přes rameno a šel.

„Kam jdeš, Láďo, Ládíčku, tebe chytnou, já už tě neuvidím!“ učitelová se mu věšela na krk.

„Za chvíli jsem tu,“ konejšil ji, „nikomu neotvírej!“ a spolkla ho tma.

ÚKOL 2

Co víš o hlavních postavách? Doplň podle toho, co si pamatuješ:

BARKA:

1.....

2.....

3.....

.....

.....

PAN FARÁŘ:

1.....

2.....

3.....

PAN UČITEL:

1.....

2.....

3.....

.....

.....

UČITELOVIC DĚTI:

1.....

2.....

3.....

ÚKOL 3

Slova, slova, slovíčka. Kolik slov se ti podařilo správně určit?

Vezmi si pastelky a správně označ – slova nespisovná; slova hanlivá; slova lichotivá; slova zastaralá

1. HAMONIT	13. CHAMRAĎ	25. LÁDÍČKU
2. SETSAKRAMENTSKÝ	14. KRKOUN	26. SCHOPNEJ
3. DRŽGREŠLE	15. UČITELOVIC	27. ŇÁK
4. LETĚT DO STODOLY	16. ŽRÁT	28. PADOUCH

5. ČUNÍK	17. ŠKOPÍČEK	29. ŽENSKÁ
6. VEJSLUŽKA	18. DEBUŽÍROVAT	30. CHRSTNOUT
7. ŠIKNOUT SE	19. XAKRU	31. UPALOVAT
8. BOLET JAKO STŘEP	20. MALOUČKO	32. O CHLUP POZDĚ
9. BÝT V TROUBĚ	21. OŠKLIVÁCKÁ	33. JEČET
10. KAPUT	22. KOČIČKY	34. PANÁČEK
11. PRASÁTKO	23. PEJSCI	35. CHLAP
12. ZGREJZNOUT	24. JE PO NÍ	36. BÁC BÁC CEPEM

Kolik slov se ti podařilo správně určit?.....

Kterým nerozumíš?.....

.....

ÚKOL 4

Chvála češtiny. Čti a pozorně poslouchej:

Jan Werich také napsal jednu úspornou pohádku, která se skládá celá z jednoslabičných slov. Nazval ji **Chlap, děd, vnuk, pes a hrob aneb Chvála češtiny.**

Žil kdys kdes chlap.

Dá se říct též muž či kmán, jak kdo chce. Já ho zvu chlap.

Nu, a on krad, ten chlap. Krad, co moh a kde moh. Zvlášť když měl hlad.

Byl den jak květ, pták pěl, klas zrál a nad vším jas.

Jen hvozd se tměl, tam, kde spal chlap.

Spal den a noc, neb pil jak Dán. Když jím třás chlad, vstal a chtěl jít dál, leč měl hlad. Jed by. A pil! Spíš pil, jen mít zač! Měl ret jak troud.

Vždyť se dá jít na lup, i když je den. Tak šel.

Jde, až zří plot, a na něm čte: Je tu zlý pes!

„Zlý pes; – a to se mám bát? To snad ne!“ a just tam šel krást.

Leč pes tam byl. A zlý! A jak! Jak ďas!...

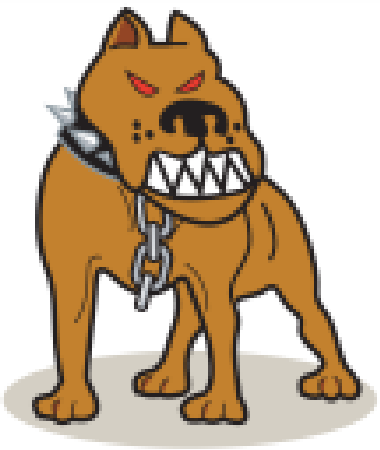

ÚKOL 5

Vytvořte ve dvojici vlastní příběh. Vyzkoušejte, jestli se vám podaří napsat co nejoriginálnější a nejvtipnější příběh s jednoslabičnými slovy:

Která slova jste si vytáhli z klobouku:

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Napište 5 vět o aspoň 5 slovech, ve kterých použijete vylosovaná slova:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÚKOL 6

Jak se mi dnes dařilo? Čím víc políček vybarvíš, tím lépe to šlo.

Nejvíce mě bavilo:.....

Nejtěžší bylo:.....